

КАЗАХСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ МЕЖДУНАРОДНЫХ
ОТНОШЕНИЙ И МИРОВЫХ ЯЗЫКОВ
ИМЕНИ АБЫЛАЙ ХАНА

ЦЕНТР КОРЕЕВЕДЕНИЯ

КОРЕЕВЕДЕНИЕ КАЗАХСТАНА

выпуск 18

СПЕЦИАЛЬНЫЙ ВЫПУСК,
ПОСВЯЩЁННЫЙ 30-ЛЕТИЮ ПРЕПОДАВАНИЯ
ВОСТОЧНЫХ ЯЗЫКОВ
В КАЗУМОИМЯ ИМ. АБЫЛАЙ ХАНА

Алматы, 2024

“This work was supported by the *Core University Program for Korean Studies* of the Ministry of Education of the Republic of Korea and the Korean Studies Promotion Service at the Academy of Korean Studies (AKS-2021-OLU-2250007).”

ББК 66.4 (519.5 Корея)

К 66

Редакционная коллегия сборника «Корееведение Казахстана»:

Главный редактор:

Пак Н.С., д.ф.н., профессор КазУМОиМЯ, Казахстан

Ответственный редактор:

Чан Ходжон, Ph.D., профессор КазУМОиМЯ, Казахстан

Члены редакционной коллегии:

Пэк Тхэхён, к.и.н., профессор КИЦА, Кыргызстан

Сон Ёнхун, Ph.D., профессор университета иностранных языков Хангук,
Республика Корея

Хан Н.Ч., Ph.D., ассоц.профессор КазУМОиМЯ, Казахстан

Ким У.А., директор Центра корееведения КазУМОиМЯ им. Абылай хана,
Казахстан

Курманбекова В.А., КазУМОиМЯ, Казахстан

Борантаева Ф.Ж., КазУМОиМЯ, Казахстан

Составители:

Аксаналиева Ж.Н., КазУМОиМЯ, Казахстан

Оспанова М.А., КазУМОиМЯ, Казахстан

Жайлауова А.Т., КазУМОиМЯ, Казахстан

Слямгажиева Д.С., КазУМОиМЯ, Казахстан

О Санг Хо, Университет иностранных языков Хангук, Республика Корея

**К 66 «Корееведение Казахстана» вып. 18. Алматы: КазУМОиМЯ
им. Абылай хана, 2024. 442 с.**

ISSN 2415-7511

18 выпуск сборника «Корееведение Казахстана» посвящен 30-летию преподавания восточных языков в КазУМОиМЯ им. Абылай хана. В настоящем сборнике представлены статьи исследователей, преподавателей, докторантов и магистрантов, занимающихся изучением различных областей востоковедения, в том числе посвященные истории преподавания восточных языков в КазУМОиМЯ.

Сборник предназначен для широкого круга читателей, интересующихся вопросами востоковедения.

Данное издание выпущено при поддержке Академии Корееведения Республики Корея.

ISSN 2415-7511

© КазУМОиМЯ им. Абылай хана, 2024

СОДЕРЖАНИЕ

АЗИМОВА А.М. Контрастная семантика текстов корейских СМИ	5
АКИМОВА Н., БУРКИТБАЙ Г.Ж. Корей дискурсының мәдени ерекшеліктері	15
АРАПОВА К.А., КЕНЖЕБАЕВА А.А. Заимствования в СМИ Казахстана и Китая	26
АУЕСБАЕВА П.Т. ҚР Мемлекеттік орталық музейіндегі қолжазба және бірегей басылымдары қорының қалыптасу тарихынан.....	33
ГИЗДАТОВ Г.Г. Медиа диаспор в КДИ-анализе (на материале СМИ корейской диаспоры).....	46
ДОНБАЕВА А.Б. Жаһандану кезеңінде тіларалық қарым-қатынасты қалыптастырудың лингвистикалық сипаты	54
ЕСЕРКЕПОВА Ж.О., МАҒЗОМ А.Қ. Қазіргі корей республикасы және қатар мемлекетінің экономикалық даму ерекшелігін салыстырмалы талдау	67
ЖЕТПИСОВ С.Н. Типы фразеологизмов корейского языка.....	82
ЖЕТПИСОВ С.Н. Социолингвистические процессы в корейской диаспоре СНГ	98
ИБРАГИМОВА Д.Р., МЕЛЛАТ Д. Қытай мәтіндері негізіндегі редакторлық жұмыстағы типтік қателер	124
ИСАБЕКОВ Б.М. Современные тенденции в формировании внешнего образа Японии	131
KAGAZBAEVA E.M., KULZHABAYEVA G.B. The Factors of Presence of the Republic of Korea in Central Asia.....	142
KARAULOVA A. Transformation of Cooperation between Japan and Kazakhstan.....	149
КЕНЖЕБАЕВА А.А., МЕЛЛАТ Д. Қазіргі заман Қытай жазушысы Юй Хуа және қазақ жазушысы Роллан Сейсенбаевтың шығармаларындағы «өлім тақырыбы»	157
КИДЭРА Р., САЛИМОВА Г.Д. Методы обучения иностранным языкам в Японии – традиции и современность	165
КИМ С.К. Ведение двуязычного блога как обучающий инструмент формирования переводческих медиакоммуникативных компетенций (на материале учебных блогов на корейском и русском языках)	176
КИМ Э.М., КИМ Н.Д. Социально-демографический портрет и формирование корейской диаспоры	189
ҚАЛИБЕКҰЛЫ Т., ДЖЕЛЬДЫБАЕВА Р.Б. Шығыс тілдері аударма кафедрасының қысқаша тарихы	197
ҚОЖАБЕКОВА Ш.Б., АМАНЖОЛ С.Т. Шетел филологиясы: араб тілі бөлімінің тарихы	211
ҚУАНЫШПЕК Н.Б., МЕЛЛАТ Д. Қытай және қазақ тілдеріндегі түс сөздер - "қара және ақ"-қа семантикалық талдау.....	222

МЕН Д.В. Современный корейский Казахстан.....	232
МУМЛАДЗЕ Д.Ш. Лингвоэстетика абсурда на материале корейской литературы	244
НУСУПОВА А., МЕЛЛАТ Д. Қытай және қазақ мәтіндеріндегі метафоралық қолданыстар.....	257
ОРАЗҒАЛИЕВА С.А., АБЖАППАРОВА Б.Ж. Корея Республикасының сыртқы саясатындағы «орта күш» тұжырымдамасы	266
ПАК Н.С., КИМ У.А. Становление и развитие корейского отделения в КАЗУМОиМЯ им. Абылай хана	279
САРЖАНОВА Р.Р. Қазақстан Республикасындағы мәдениет аралық коммуникация теориясының көрінісі	288
SOKOLOV N.A. General and Specific Aspects of the Use of the Korean Language in the Media of the Korean Diaspora of the CIS Countries.....	295
ТОЙБАЕВА Н.Е. Шетел филологиясы: түрік тілі бөлімінің тарихы	303
ЧЖАН ХОЧЖОН, АКСАНАЛИЕВА Ж. Прошедшие 10 лет и дальнейшие перспективы Центрально-Азиатской ассоциации преподавателей-корееведов..	311
ШЕВЦОВА Ф., КЕНЖЕБАЕВА А.А. Жанры печатных рекламных сообщений	327
ШИМ Л.В., ЛЬВОВА И.С., ЕЛЬКИН Д.Ю. Способы выражения категории лица в корейском и русском языках.....	334
<참고 1> 표기 원칙.....	347
<참고 2> 러시아어 외래어 표기법	349
<참고 3> CIS(구 소련) 인명의 한글 표기 용례	354
<참고 4> CIS(구 소련) 지명의 한글 표기 용례	406
<참고 5> 참고문헌 작성 예시	438
목차	439

КОНТРАСТНАЯ СЕМАНТИКА ТЕКСТОВ КОРЕЙСКИХ СМИ

Азимова А.М.
УзГУМЯ
Ташкент, Узбекистан

Аннотация: Исследование направлено на изучение сложных аспектов анализа контрастных отношений в дискурсе, что имеет важное значение для понимания структуры и функционирования языка. Идентификация контраста и его анализ представляют собой сложные задачи, требующие тщательной методологии. Процедуры идентификации выраженного и невыраженного контраста, вероятно, могут включать в себя анализ лексических и синтаксических признаков, контекстуальных связей и использование специализированных инструментов. Также важно учитывать различные подходы к пониманию контраста в дискурсе: от семантического анализа противоположных понятий до анализа риторических стратегий, используемых для выделения контраста. Важно также учитывать разнообразие функций контраста в дискурсе, включая его роль в уточнении значений, выделении важных аспектов и создании эффекта сопоставления. Данное исследование может принести ценные результаты для лингвистики и областей, связанных с анализом текста и дискурса.

Ключевые слова: новостной текст, дискурс, контрастная семантика, репортаж, СМИ, единица языка, семиотика, медиа лингвистика, медиа дискурс, контекстуальные отношения, смысловой вектор, конвенциональность, категория контраста

Title: Contrasting Semantics of Korean Media Texts

Author: Azimova Amira Muminovna, UzSWLU, Tashkent, Uzbekistan

Abstract: The study aims to explore the complex aspects of analyzing contrastive relationships in discourse, which is important for understanding the structure and functioning of language. Contrast identification and analysis are complex tasks that require careful methodology. Procedures for identifying expressed and unexpressed contrast may likely involve analysis of lexical and syntactic features, contextual connections, and the use of specialized tools. It is also important to consider different approaches to understanding contrast in discourse, from semantic analysis of opposing concepts to analysis of rhetorical strategies used to highlight contrast. It is also important to consider the variety of functions of contrast in discourse, including its role in clarifying meanings, highlighting important aspects, and creating juxtaposition effects. This research may provide valuable results for linguistics and fields related to text and discourse analysis.

Keywords: news text, discourse, contrastive semantics, reportage, media, unit of language, semiotics, media linguistics, media discourse, contextual relations, semantic vector, conventionality, category of contrast

Обзор научной литературы показал [5, 1, 7, 10], что необходимо изучение контрастных значений в новостных текстах телеканала МВС для выявления особенностей изложения информационного материала. Кроме знаний о структуре языка, как нам известно, семантика тесно связана с философией, психологией и другими науками, в связи с неизбежностью затрагивания вопросов о происхождении значений слов, их отношении к бытию и мышлению.

Семантика, в свою очередь, является разделом лингвистики, изучающий смысловое значение единиц языка. В качестве инструмента изучения семантики применяется семантический анализ. При семантическом анализе учитываются социальные и культурные особенности носителя языка, что, несомненно, является особо важным для выбранного нами диссертационного исследования. Как известно, процесс человеческого мышления, как и язык, который представляет собой инструмент выражения мыслей, является очень гибким и трудно поддается формализации. Поэтому семантический анализ по праву считается самым сложным этапом обработки текстов.

Существенно то, что в современном мире индивид постоянно сталкивается с мощным потоком информации, которым буквально перенасыщены все средства массовой информации и коммуникации, и прежде всего – Глобальная Сеть. В связи с этим возрастает интерес к поликодовым сообщениям [12], которые совмещают в себе знаки разных семиотических систем. Ведь ещё Де Соссюр рассматривал естественные языки в качестве знаковых систем, разрабатывал теорию значения знаков в рамках науки, которую он назвал семиологией. Также эта дисциплина как направление, изучает жизнь знаков внутри жизни социума. Всё вышеизложенное позволяет воспринимать текст и быстрее, и легче, что имеет несомненную важность как для адресанта, так и для адресата. К примеру, в исследовательской работе Е.А.Уварова, вопрос семантики обусловлен несколькими факторами [13]. По мнению автора, во-первых, необходимо продолжать и развивать исследования новостного текста в виртуальной среде, где он выступает как объект медиа лингвистики (области

лингвистического исследования, выделенной Т.Г.Добросклонской с целью систематизации и обобщения знаний, полученных в сфере журналистики, лингвистики, медиа дискурса, языка СМИ [4]). Во-вторых, актуальной на сегодняшний день является проблема восприятия текста как некоего неомогенного образования [23], в котором основным принципом отбора и организации средств выражения является определенная смысловая доминанта, задающая общее направление для формирования контекстуальных отношений. В-третьих, исследование структурно-семантических и функциональных характеристик новостного дискурса представляет определенный интерес в связи с низкой степенью изученности данного феномена, в особенности в корейском языке. Однако чаще всего, встречаются работы, где рассматриваются масс-медиа, т.е. даются теоретический анализ понятий коммуникации, массовой коммуникации, СМИ, рассматриваются основные функции СМИ в обществе; даются определения медиа текста и медиа дискурса [13, 11, 2, 8, 15, 16].

Согласно С.Е.Паленкову [9] для медиаведения, в том числе новейшего, всё более характерно внимание к связи между динамикой, как обобщением линий развития, и системой СМИ. Эта связь раскрывается с преимущественной опорой на региональный – в широком смысле – материал, особенно часто с опорой на печатные СМИ. По мнению автора, «существует взаимосвязь, которая соотносится с современной динамикой с давними публицистическими традициями». В описании видов автором указывается, что разнотильность – это и есть вид динамики в исследованных текстах в плане общих закономерностей...». В заключении С.Е.Паленковым подчёркивается важность динамики границ между функциональными стилями, что является характерным для определенных типов текста [9].

Согласно теории Л.М.Шакирьянова [14], современная концепция дискурса состоит в том, что акцент переносится с исследования наборов языковых средств и описания их возможных употреблений к их реальному назначению в тексте, в котором действует определённый смысловой вектор. В значении смыслового вектора понимается следующее: под векторностью мы понимаем способность смысловой единицы реализовывать социальную функцию (т.е. приобретать вектор) в зависимости от общего контекста. Сумма векторов отдельных смысловых единиц определяет общий вектор всего сообщения, его социальную

функцию, а сумма векторов отдельных сообщений формирует вектор медиаресурса. Автор рассмотрел логико-семантические отношения контраста, на материале текстов новостных сообщений, а также подтвердил гипотезу, значимости контраста как важнейшего инструмента систематизации сознанием человека явлений окружающей действительности. Также автором отмечено то, что «дискурс» и «текст» являются «разно положенными» [14] феноменами: дискурс разворачивается во времени, в пример которого можем привести текст следующего репортажа канала МВС:

Репортаж №13

«경기북부 마약 범죄 증가...10-20 대 마약사범 50% 증가»[17]

«Рост преступлений, связанных с наркотиками, в северной провинции Кёнгидо... На 50% увеличилось число преступников, занимающихся наркотиками, в возрасте от 10 до 20 лет»

«경기북부 지역 마약 범죄가 늘고 있는 가운데, 특히 10~20 대 마약 사범이 큰 폭으로 증가한 것으로 조사됐습니다. 의정부지방검찰청은 지난해 경기북부지역 마약사범은 모두 820 명으로, 2021 년 686 명에 비해 20% 정도 증가했다고 밝혔습니다. 이중 10-20 대 마약 사범은 지난해 326 명으로 집계됐는데, 2021 년 217 명에 비해 50% 넘게 증가한 것으로 조사됐습니다. 수사기관이 압수한 마약류는 지난해 71kg 으로, 지난 2021 년 압수한 23kg 의 세 배에 달했습니다. 검찰, 경찰, 국가정보원, 경기도, 경기도 교육청 등 경기북부 관련 기관은 '마약범죄 특별수사본부 수사실무협의체'를 만들고 앞으로 마약 범죄에 총력 대응하겠다고 밝혔습니다»

В то время как количество преступлений, связанных с наркотиками, растет в северном регионе Кёнгидо, было обнаружено, что количество преступников, связанных с наркотиками, начиная с подросткового возраста и до двадцати лет, в частности, значительно увеличилось. Прокуратура района Ыйджонбу сообщила, что в прошлом году в северном регионе Кёнгидо было 820 преступников, связанных с наркотиками, что примерно на 20% больше по сравнению с 686 в 2021 году. Среди них число правонарушителей, связанных с наркотиками начиная с подросткового возраста до двадцати лет, в прошлом году составило 326, что более чем на 50% больше по сравнению с 117 в 2021 году. Количество наркотиков, конфискованных

следственными органами в прошлом году, составило 71 кг, что в три раза больше, чем в 2021 году, когда было изъято 23 кг. Соответствующие организации в северной провинции Кёнгидо, в том числе прокуратура, полиция, Национальная разведывательная служба, провинция Кёнгидо и управление образования провинции Кёнгидо, учредили «Рабочую группу по расследованию штаб-квартиры специального расследования преступлений, связанных с наркотиками», и объявили, что будут всеми силами реагировать на преступления, связанные с наркотиками, в будущем.

В вышеприведённом тексте репортажа описывается настоящая проблема в провинции Кёнгидо, далее рассматриваются предпосылки настоящих обстоятельств с фактами, приведёнными с прошлого: «... Прокуратура района Ыйджонбу сообщила, что в прошлом году в северном регионе Кёнгидо было 820 преступников ... по сравнению ... в 2021 году...». Далее описываются планы на будущее: «Национальная разведывательная служба, провинция Кёнгидо ... объявили, что будут всеми силами реагировать на преступления, связанные с наркотиками, в будущем».

Другим примером для раскрытия особенности дискурса в тексте новостных репортажей, события которого разворачиваются во времени может служить репортаж с заголовком: «[탐정 M] 땅속에서 나온 68 개의 치아.. '아동판 삼청교육대' 선감학원» [18] – «[Детектив M] 68 зубов торчат из земли... «Детская версия Образовательного университета Самчхон» Академия Сонгам», который состоит из 6 частей. В первой части «경기도 안산의 작은 섬 선감도» – «Сонгамдо, небольшой остров в Ансане, Кёнгидо» Ан Ёнхва – жертвой Академии Сонгам рассказывается история 30-летней давности, связанной с гибелью бродячих детей на протяжении 40 лет – с 1942 по 1982 год, во время японского колониального периода. В части «그렇게 지금까지 확인된 사망자는 모두 29 명» – «Всего на данный момент подтверждено 29 смертей» описывается состояние жертв этих событий спустя 50 лет – нынешнее состояние, чувства жертв Академии Сонгам. Далее в части текста репортажа под названием «국가 첫 진실규명 ... 폐원 40년 만에 나온 공식 사과» – «Первое в стране расследование истины/правды... Официальные извинения принесены/Официальные извинения прозвучали спустя 40 лет после закрытия больницы» описываются результаты прошлого –

настоящие события и будущее, которое предполагается для сложившейся ситуации:

Репортаж №15.6.

«국가 첫 진실규명 ... 폐원 40 년 만에 나온 공식 사과»

«...선감학원의 실체를 조사해 온 진실화해위원회는 그제(20 일) 기자회견을 열고, 선감학원 피해자 167 명에 대한 진실 규명 결정을 내렸습니다... 운영에 가담한 경기도가 책임을 중앙 정부에 미웠다는 겁니다. 실제로 김 지사는 경기도 자체적으로 유해 매장 추정지에 대한 전면 발굴 계획이 있느냐는 질문에 "중앙정부와 함께 논의해 봐야 할 사안"이라며 말을 아끼는 모습이었습니다. 앞으로 경기도가 선감학원 운영에 관한 책임을 어디까지 질지 지켜 봐야 할 대목입니다»

«Комиссия по установлению истины и примирению, которая расследует что на самом деле было в Академии Сонгам, провела пресс-конференцию позавчера (20-го числа) и приняла решение раскрыть правду о 167 жертвах Академии... Провинция Кёнгидо, которая участвовала в операции, переложила ответственность на центральное правительство. На самом деле, когда его спросили, планирует ли сама провинция Кёнгидо полностью раскопать предполагаемые останки, губернатор Ким был немногословен, заявив: «Это вопрос, который необходимо обсудить с центральным правительством». Еще неизвестно, в какой степени провинция Кёнгидо возьмет на себя ответственность за работу Академии Сонгам в будущем»

Ко всему прочему, Л.М. Шакирьяновым при рассмотрении принципов организации текста и дискурса были сделаны выводы о том, что принципы познания текста и принципы познания дискурса оказываются комплементарными [6], т.е. социально ориентированным по отношению друг к другу, что позволяет в практике анализа дискурса пользоваться текстом в качестве источника сведений о разворачивании дискурса с социолингвистической точки зрения. На наш взгляд, следует согласиться с Л.М. Шакирьяновым, считающим, что «изучение дискурса является более продуктивным и многоплановым, чем рассмотрение собственно текста» [14]. Ведь именно в медиа дискурсе имеется специфический характер для конкретной культуры и конкретного социума. Ко всему прочему, медиа дискурс

имеет такие коммуникативно-прагматические характеристики как конвенциональность [21], т.е. диалоговое взаимодействие, социальный характер, институциональность [22], массовость, новостной характер, быстроту и высокое качество обмена информацией между участниками дискурса. Кроме того, языковой особенностью медиа-дискурса можно считать его специализированную клишированность [21], которая выявляется при специфическом использовании языка, что, в свою очередь, реализуется в совокупном употреблении особых языковых средств, например клише [23] 핵심인 – «ключевая фигура, ключевое лицо» в тексте репортажа «조현천 전 기무사령관 구속기소 계엄문건 의혹 계속 수사» [19]: «검찰이, 박근혜 전 대통령 탄핵 국면 당시 계엄 검토 문건 의혹의 핵심인물인 조현천 전 국군기무사령관을 재판에 넘겼습니다...» .– «Обвинение передало суду Чо Хён Чхона, бывшего командующего Службой безопасности, который был **ключевой фигурой** в подозрении в пересмотре документов о военном положении во время импичмента бывшему президенту Пак Кын Хе».

Другой пример из репортажа с заголовком «[용산 M 부스] MBC 기자들의 민항기 취재기 - 시험대 오른 대통령의 언론관» [20], где в части: «...이번 전용기 탑승 배제 파문에 그만큼 시민들 관심이 높다는 것을 체감했습니다...» используется клише «관심이 높다» – «проявить интерес...». Кроме того, в ходе исследования Л.М.Шакирьянова [14] была выявлена логико-философская и лингвистическая основа категории контраста как когнитивной базы познавательных процессов человека. Эта категория, по мнению автора, соотносится с целым набором близких понятий, таких как «противоположение», «противопоставление», «противоречие», «оппозиция», «различие» и «контраст», при этом контраст обычно связывается с антонимией. Ведь, рассмотрение антонимии в языке и речи, то есть в плане парадигматических и синтагматических отношений лексических единиц, позволяет проанализировать типы антонимических отношений, включая структурные и семантические отношения в рамках узкого и широкого подходов к рассмотрению антонимии. В ходе исследования автором было установлено, что лингвофилософская и логико-семантическая категория контраста, является основой дискурса [Там же, 14]. В процессе познания, т.е. отражения и воспроизведения в человеческом мышлении окружающей действительности, немаловажное значение имеет и контраст, или иначе называется,

как субъективное преувеличение различий объектов, оказавшихся смежными. Контраст играет важную роль на разных этапах познавательной деятельности: будучи действенным способом привлечения внимания, он является основой чувственного восприятия, сопоставление в противоположностях наиболее эффективно для проникновения в сущность вещей, а именно это является целью познания; интенсивность производимого контрастом эффекта, яркость впечатлений обеспечивают успешность запоминания.

По мнению Т.Г. Бочиной [3] определенную роль в реализации контраста играют словообразовательные факторы. Основным средством выражения контраста автор определил лексические оппозиции. Синкретичность концептов до вербального мышления имеет своим следствием различное структурирование в речи одного и того же смысла, что обуславливает широкий диапазон лексических средств выражения контраста, организованных по принципу поля, в центре которого находятся узуальные средства выражения противоположности, а на периферии – ассоциативные противопоставления несистемного характера [23]. Полевая организация языковых средств выражения контраста является закономерным отражением полевой структуры единиц мыслительной деятельности – концептов. В числе перспективных задач автором видится также дальнейшая разработка теории стилистического (элокутивного) поля, в частности, детальное изучение системных семантических соотношений приемов контраста (антонимии, синонимии, омонимии), а также описание структурно-функциональных систем выразительных средств, основанных на других принципах [3, с. 54].

Список использованной литературы:

1. Андреева Г.В. Языковое выражение контраста и его стилистические функции в художественной прозе (на материале английского языка): дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.04. Ленинград, 1984. 185 с.
2. Баранов А.Г. Воздействующий потенциал варьирования в сфере метаграфемии // Проблемы эффективной речевой коммуникации: сборник научно-аналитических обзоров. М., 1989. С. 41-115.
3. Бочина Т.Г. Контраст как лингвокогнитивный принцип русской пословицы: дисс. ... док.филол.наук. Казань, 2003. 449 с.
4. Добросклонская Т.Г. Медиа лингвистика: системный подход к изучению языка СМИ: современная английская медиа речь. М., 2008. 264 с.
5. Зубков М.Д. Контраст как выразительное противопоставление в дискурсе оратора // Вестник Волгоградского государственного университета. Серия 2: Языкознание. 2015. № 2 (26). С. 56-62.
6. Краевский В.В., Бережнова Е.В. Методология педагогики: новый этап: учеб. пособие. М., 2006. 400 с.
7. Мартынова О.П. Контраст как семантико-функциональная основа художественного текста: на примере текста англоязычного короткого рассказа: дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.04. М., 2006. 175 с.
8. Молчанова М.М., Лисицкая Л.Г. Понятие идиостиля в медиа тексте // Медийные стратегии современного мира. Краснодар: КубГУ, 2009. С.183-185.
9. Паленков С.Е. Информационная динамика в системе СМИ: на материале региональной прессы: дисс. ... канд. филол. наук. Краснодар. Кубанский государственный университет, 2010. 200 с.
10. Сергеева Ю.М. Контраст как композиционная основа новостного текста (на материале информационного портала The onion) // Филологические науки. Вопросы теории и практики. Тамбов: Грамота, 2018. № 10 (88). Ч. 2. С. 345-351.
11. Солганик Г.Я. Место языка СМИ в литературном языке. Перспективы развития // Язык массовой и межличностной коммуникации. М., 2007.
12. Солнцева Е.С. Релевантность элементов поликодового текста // Litera. 2018. №1. С. 77-84.
https://nbpublish.com/library_read_article.php?id=25194
13. Уварова Е.А. Типологические характеристики новостного веб-сайта как поликодового текста (на примере информационного портала The onion): дисс. ... филол. наук. М. МПГУ, 2019. 227 с.
14. Шакирьянов Л.М. Логико-семантическая категория контраста в финансово-экономическом медиа-дискурсе: на материале англоязычных интернет-источников: дисс. ... филол. наук. Уфа: БГУ, 2014. 171 с.

15. 남춘호. 텍스트마이닝을 활용한 한국 언론의 청년담론 및 청년개념 분석. 지역사회연구 제 29 권 제 4 호. 2021. P. 237-266.
16. 테지호, 권지혁. 스마트 미디어 시대의 문화콘텐츠 방법론으로서 담론분석: 문화 분석의 전통과 담론 분석의 적용 가능성을 중심으로. 글로벌문화콘텐츠, 서울, 2016.
17. Репортаж // MBC News.
https://imnews.imbc.com/news/2023/society/article/6474164_36127.html
18. Репортаж // MBC News.
https://imnews.imbc.com/newszoomin/newsinsight/6419716_29123.html
19. Репортаж // MBC News.
https://imnews.imbc.com/news/2023/society/article/6474168_36127.html
20. Репортаж // MBC News.
https://imnews.imbc.com/newszoomin/newsinsight/6427986_29123.html
21. Академик // Словари и энциклопедии.
<https://dic.academic.ru>
22. Электронная библиотека БГУ // <https://elib.bsu.by>
<https://elib.bsu.by/bitstream>
23. Википедия.
<https://ru.wiktionary.org>

КОРЕЙ ДИСКУРСЫНЫҢ МӘДЕНИ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Акимова Н.
КазУМОиМЯ им. Абылай хана, 4 курс
Казахстан, Алматы
к.ф.н. Бүркітбай Г.Ж.
Казахстан, Алматы

Аңдатпа: Корей дискурсын зерттеу үшін қолданылатын әр түрлі әдістер тілдің мәдени және әлеуметтік контексттерінде қалай пайдаланылатынын түсінуге мүмкіндік береді. Бұл әдістердің көмегімен зерттеушілер корей тіліндегі мәдени құндылықтарды, иерархияларды және коммуникация нормаларын ашып, сол арқылы тілдің әлеуметтік қызметін жете түсінуге қол жеткізе алады. Бұл жұмыста корей дискурсының мәдени ерекшеліктері қарастырылады. (тақырыбы, жазылуы және орындалуы).

Кілтті сөздер: Дискурс, мәдениет, код, тіл, SMS-хабарламалар.

Title: Cultural Features of Korean Discourse

Author: Akimova N.A. KazUIR&WL, Almaty, Kazakhstan

Ph.D., professor Burkitbay G.Zh., KazUIR&WL, Almaty, Kazakhstan

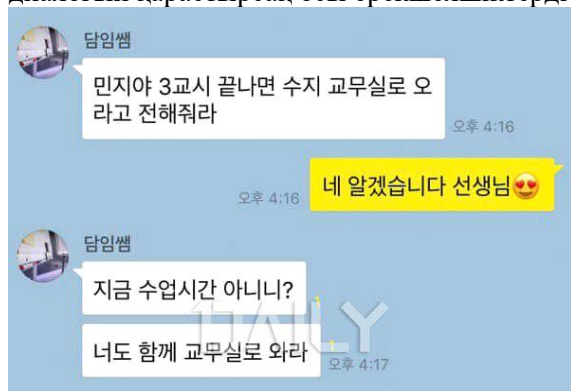
Abstract: The various methods used to study Korean discourse allow us to understand how language is used in cultural and social contexts. With the help of these methods, researchers can reveal the cultural values, hierarchies, and norms of communication in the Korean language, thereby gaining a deeper understanding of the social function of the language. This paper examines the cultural features of Korean discourse. (title, composition and performance).

Keywords: Discourse, culture, code, language, SMS-messages.

Корей дискурсы коммуникативті мәдениеттің ерекше аспектілерін қамтиды, олар корей мәдениетіндегі ұғымдармен және дәстүрлермен тығыз байланысты. Бұл мәдениет үлкенді сыйлау, өзара байланыс және ұжымдық құндылықтарды басым көрсету сияқты элементтерді қамтиды. Корей тіліндегі дискурстық бірліктер әлеуметтік деңгей, жас және жыныс сияқты контекстуалды факторларға байланысты өзгереді. Мысалы, корей тілінде көптеген формалды және бейресми сөйлеу деңгейлері бар, олар әңгімелесушілер арасындағы қарым-қатынас мәртебесіне сәйкес қолданылады. Корей дискурсының бір ерекшелігі – оның Конфуций философиясының әсерінен қалыптасқан ұғымдармен толықтырылуы. Бұл әсерлер, әсіресе, отбасы мен қоғамдағы жауапкершілік, ар-ождан және ұрпақтар арасындағы қарым-

қатынас сияқты құндылықтарды қолдау арқылы көрінеді. Корей тіліндегі құрмет көрсету деңгейлері, сондай-ақ түрлі құрмет формалары корей дискурсының маңызды бөлігі болып табылады. Тілдік құрмет көрсету өзгені құрметтеу және мәдени санаға үлес қосу арқылы әлеуметтік жағынан қолдау көрсетуді білдіреді. Корей дискурсында қолданылатын стратегиялар күрделі және контекстке байланысты болып келеді. Бұл стратегиялар арқылы корейліктер өзара әрекеттесу кезінде мәдениеттің сақталуын және дәстүрлердің жалғасуын қамтамасыз етеді. Бұл ұғымдар корей тіліндегі дискурстың күрделілігін және оның мәдени контекстке тығыз байланыстылығын көрсетеді, олардың зерттелуі корей тілі мен мәдениетінің тереңірек түсінігіне әкелуі мүмкін [1,45б].

Корей мәдениетінде тілдің алатын орны өте ерекше және оның әлеуметтік құрылымдар мен мәдени құндылықтармен тығыз байланысы бар. Тілдік ерекшеліктер корей қоғамының әлеуметтік динамикасында, өзара қатынастарда және мәдени идентификацияда маңызды рөл атқарады. Корей тілінде құрмет дәрежесін көрсететін арнайы тілдік құралдар бар, мұнда әртүрлі құрмет формалары арқылы адамдардың жасына, әлеуметтік мәртебесіне және арақатынасына байланысты тілдік мінез-құлық белгіленеді. Бұл жүйе корей тілінің грамматикалық жүйесіне терең енгізілген және өте күрделі. Бұл тек дискурстың сөйлеу түрінде ғана емес жазбаша дискурста да көрініс табады. Қазіргі таңда жастар арасында сленгтің дамуымен жазба дискурсында да өзгерістер мен ерекшеліктер білінеді. Дегенмен корей жазба дискурсында құрмет пен сыйластық сақталып, заманауи түрде қолданылып келеді. Мысалы жастар мен ересек кісілердің SMS-хабарламалардағы диалогын қарастырсақ осы ерекшеліктерді байқауға болады.

Мұғалім: 민지야 3 교시 끝나면 수지 교무실로 오라고 전해줘라 (Минджия се кёши кытнамён сюджи кёмушилло ораго чонһечуора) Минджи, Сюзиге үшінші сабақтан кейін мұғалімнің кабинетіне келуін айт

Оқушы: 네 알겠습니다 선생님^^ (нэ, альгессымнида сонсеңним) Иә, түсіндім, мұғалім ^^

Мұғалім: 지금 수업시간 아니니? (чигым суоп шиган анини?) Қазір сабақ уақыты емес пе?

너도 함께 교무실로 와라 (нодо һамкке кёмушилло уара) Сен де мұғалімнің кабинетіне бірге кел

Бұл диалогта оқушының мұғалімге деген құрметін сақтап сыпайылығын көрсеткені байқалады. Мұғалімнің оқушыға қаратпа сөз қолданғанын -야 жұрнағы арқылы білуге болады, бұл дәрекі стильдің фамильярды түріне жатады. Ал оқушының сыпайылығын мұғалімге қаратып жазған сыпайылығын 알겠습니다 선생님^^ (альгессымнида сонсеңним) яғни 선생님 сөзіндегі 선생-мұғалім һәм-құрметті білдіретін қаратпа жұрнақ.

Жасы өзімен бірдей адаммен сөйлескенде дәрекі стиль қолданылады. Мысалы;

Лирай: 헤이 오늘 뭐해?? (хей, оньль муоһе??) Эй, бүгін нестейсің??

Менсу: 안녕 (аннён) сәлем

Лирай: 날씨가 너무 좋아서 바람쐴러 왔어 (нальшига ному чоасо парамшуироуоссо) ауа райы керемет болған соң таза ауа жұтуға шықтым

Менсу: 우와!! 너무 좋아 보인다 (ya!! ному чоа поинда) ya!! өте керемет көрінеді.

Бұл диалогтағы 헤이- эй дөрекі стильде қолданып тұр оған жауап ретінде 안녕- сәлем деген сөз де дөрекі стильде қолданылып тұр. Демек, корей тілінде достармен немесе өзімен жасты адамдармен сөйлескенде немесе хат алмасқанда осы стильді қолданады.

Тіл корей мәдениетінің негізгі элементі ретінде қарастырылады, ол мәдени идентификацияны нығайтады және корей халқының мәдени бірегейлігін сақтауға көмектеседі. Тілдік ерекшеліктер, соның ішінде диалекттер мен жергілікті жаргондар, әртүрлі аймақтардың мәдени ерекшеліктерін көрсетеді. Корей тілінің құрылымы әлеуметтік қатынастарды бейнелейді және оны реттейді. Тілдік нормалар мен қағидалар адамдар арасындағы орындарды анықтайды және қоғамдық өзара әрекеттестіктің шеңберін белгілейді. Глобализация және технологиялық даму корей тілінде де өзгерістер енгізуде. Жаңа сөздер мен терминдер, сондай-ақ шетел тілдерінен алынған кірме сөздер корей тілінің сөздік қорын байытуда және жастар арасындағы тілдік өзгерістерді ынталандыруда. Тілдік элементтер корей мәдени мұрасының ажырамас бөлігі ретінде, ата-баба дәстүрлерін және тарихи құндылықтарды жеткізеді. Тіл корей мәдениетіндегі өткен тарих пен қазіргі заманның арасындағы көпір рөлін атқарады. Корей дискурсын талдау үшін пайдаланылатын материалдар әр түрлі форматтарда болуы мүмкін және олардың әрқайсысы белгілі бір мәдени және тілдік құбылыстарды түсінуге көмектеседі. Бұл материалдардың құрамына мәтіндер, диалогтар, медиа ресурстар жатады. Осындай материалдарды талдау арқылы корей тілінің қолданыстағы динамикасы мен мәдениетінің ерекшеліктерін ашуға болады [2, 976].

Сонымен қатар SMS-хабарламалардағы лексикалық ерекшеліктер ақпараттық стильде де көрініс табады. Электрондық хаттардың үш ішкі жанрының мәтіндері қолданылатын сөздік пен сөз тіркестерінде ерекшеленеді. Бұл негізінен хабарламаның мақсатымен анықталады. Мақсаты сұхбаттасушыдан белгілі бір ақпарат алу болып табылатын хаттарда сәйкес сөздік қолданылады. Мысалы:

1	(필요하니 아래 메일 내용에 대한 회신을 부탁드립니다). <i>...пирюхани арэ меиль неуре дэхан хуашиныйль путақтырымнида</i>	Бізге...қажет болғандықтан, төменде жіберілген хатқа мүмкіндігінше тезірек жауап беруіңізді сұраймын.
2	(주시면 감사하겠습니다). <i>...чушимён камсаһагессымнида</i>	Егер сіз жіберсеңіз, біз риза боламыз...
3	(회신 부탁드립니다). <i>...хуашин путақтырымнида</i>	...Жауабын мүмкіндігінше тезірек беріңізші.
4	(요청 드립니다). <i>ёчоң тырымнида</i>	...ге сұрау жіберіп жатырмын.
5	(해주시기 바랍니다). <i>һэчушиги парамнида</i>	... жіберуіңізді сұраймын.
6	(서류가 필요합니다). <i>сорюга пирюһамнида</i>	Бізге осы құжаттар керек...

Осылайша, кейбір ерекшеліктерді байқауға болады, мысалы, барлық жағдайда -нида/сымнида (-니다/습니다) жалғаулары арқылы көрсетілген сыпайылықтың ең жоғары деңгейі қолданылады. Корпоративтік хат-хабарлардың ресми хаттарында мәтіндердің авторлары грамматикалық көрсеткіштерді, мысалы, рыль (를) табыс септігін көрсетеді. Сондай-ақ әріп мәтіндерінде ханмун текті күрделі етістіктерді құрамдас бөліктерге бөлу үрдісі байқалады.

Мәтіндік материалдар корей тіліндегі дискурсты талдауда маңызды рөл атқарады. Бұларға әдеби шығармалар, газет-журнал мақалалары, ресми құжаттар, жарнамалар және әлеуметтік желілердегі жазбалар кіреді. Осы мәтіндер арқылы корей тілінің лексикалық қоры, грамматикалық құрылымдары және стилистикалық ерекшеліктері зерделенеді. Сонымен қатар, мәтіндердің мазмұны корей мәдениетінің нормалары мен құндылықтарын ашады. Корей диалогтары, оның ішінде күнделікті әңгімелер, бизнес кездесулер, академиялық пікірталастар және театр қойылымдары көрсетілімдері жатады. Бұл диалогтар арқылы қарым-қатынас стратегиялары, сөйлеу этикеті және құрмет деңгейлері сияқты корей мәдениетінің негізгі аспектілері зерттеледі. Диалогтардың контекстілігі қарым-қатынас жағдайына және

катысушылар арасындағы әлеуметтік және мәртебелік арақатынастарға тереңірек түсінік береді. Мысалы:

보내 드리는 양식 글자체/ 표 및 기본 형식/ 색상 변동 없이 작성 부탁드립니다. (понетыринын яншик кыльчаче/плю мит кибун хёншик/сексаң пёндоң опши чаксоң путактыримнида) Қаріпті/кестені/негізгі пішімді/түсін өзгертпей біз жіберетін пішінді толтыруыңызды сұраймын.

발표 양식 작성 의문 사항 및 요청 사항이 있으시면 언제든지 연락 주세요. (пальпё яншик чаксоң емун саһаң мит ёчоң саһаңи иссышимён онджедын ёллак джусейо) Ұсыну формасын толтыру кезінде сұрақтарыңыз немесе сұраныстарыңыз болса, кез келген уақытта бізге хабарласыңыз.

오늘 하루도 파이팅! 하세요~ (оныль һарудо пайтиң, һасейо) Бүгінгі күнге де сәттілік!

감사합니다. (камсаһамнида) Рақмет.

Бұл хаттан үзінді мәтінінде сыпайылықтың екі түрлі деңгейі қолданылады: ең жоғарғы деңгей (етістік шылауларымен – мнида/сымнида (-ㅁ니다/습니다)) және бейтарап (-요 (-요)). Сыпайылық деңгейінің төмендеуі адресаттың хатты алушылармен жеке танысуымен түсіндіріледі, бұл жіберушіге бейтарап тонды қолдануға мүмкіндік берді. Сондай-ақ ағылшын тіліндегі «fighting» лексемасы (аударма әртүрлі болуы мүмкін, кейбір аударма нұсқалары: «Жасаңыз!», «Сәттілік!») оның корей тіліндегі нұсқасында (пайтиң, «파이팅») қолданылғанын көреміз. Бұл алдағы конференция туралы ақпарат беретін ресми хат.

Корей дискурсын талдауда медиа ресурстары, соның ішінде теледидар бағдарламалары, радио хабарлары, кинофильмдер, және интернет-видеолар маңызды роль атқарады. Медиа контенті арқылы қоғамдық мәселелер, саяси пікірлер және мәдени трендтер көрініс табады. Медиа тілі корей мәдениетінің өзгермелі аспектілерін және жаңа мәдениеттік даму бағыттарын көрсетеді.

Корей дискурсының мәдени ерекшеліктері өте бай және әртүрлі, олар корей тілінің құрылымы мен оның қолданылуында көрінеді. Бұл ерекшеліктер әлеуметтік құрылымдар, мәдени құндылықтар және тарихи дамуларға негізделген. Корей тіліндегі құрмет жүйесі ең басты мәдени ерекшеліктердің бірі болып табылады. Тілдік құрмет формалары жасы, әлеуметтік мәртебесі, жұмыс орны немесе отбасылық байланыс сияқты факторларға байланысты өзгереді. Бұл жүйе сөйлеушілер арасындағы қатынастарды реттеп, әртүрлі мәртебелерді айқындайды. Корей

дискурсында айтылған сөздерден гөрі іс-әрекеттер мен мінез-құлық ерекшеліктеріне басымдық беріледі. Жиі кездесетін бұл коммуникациялық қағидат "нүнчи" деп аталады, бұл сөйлеушінің өз сөздерін қалай бейімдеу керектігін түсіну қабілетін білдіреді. Корей дискурсында көп мағыналылық жиі қолданылады, бұл сөздер мен сөйлемдердің мағынасы контекстке байланысты өзгеріп отырады. Мұндай қасиеттер мәдени нұсқаулар мен белгілі бір жағдайлардағы сөздің қолданылуын түсінуге мүмкіндік береді.

Тіл корей мәдениетінің ажырамас бөлігі болып табылады және ол ұлттық идентификацияны нығайтады. Мысалы, корей дискурсындағы белгілі бір сөз тіркестері немесе идиомалар корей ұлтының мәдени бірегейлігін білдіреді. Корей дискурсы қоғамдағы әлеуметтік мәселелер мен тенденцияларды ашып көрсетеді. Мәдени ерекшеліктер мен әлеуметтік өзгерістер тіл арқылы көрініс табады, мұнда жастар мен қарттар арасындағы диалектік өзгерістер, гендерлік мәселелер, технологиялық өзгерістер сияқты темалар қамтылады. Дискурстық ерекшеліктердің мәдени контекстпен байланысы — бұл тіл білімі мен мәдени зерттеулерде өзекті тақырып болып табылады. Бұл талдау дискурстық құрылымдардың мәдени бағдарламалармен, әдет-ғұрыптармен және мәдениеттегі өзгерістермен қалай байланысты екенін қарастырады. Дискурстық ерекшеліктер мәдени кодтар арқылы беріледі, олар белгілі бір мәдениетте қалыптасқан тілдік нормалар мен құндылықтарды көрсетеді. Мысалы, корей тіліндегі құрметтілік жүйесі, оның алуан түрлі формалары және қолданылу аясы мәдени ілтипаттың және әлеуметтік құрылымның көрінісі болып табылады. Бұл кодтар тілдің әр түрлі стильдерінде және жанрларында әр түрлі тәсілдермен пайдаланылады [3, 56 б].

Дискурс мәдени идентификацияның маңызды құралы ретінде қызмет етеді, ол арқылы ұлттық және этникалық топтар өз мүшелеріне және басқаларға өздерінің мәдениетін таныстырады. Дискурс арқылы мәдени мұралар, дәстүрлер және тарихи оқиғалар беріледі және ұрпақтан-ұрпаққа жеткізіледі. Дискурстық ерекшеліктердің мәдени контекстпен байланысы, соның ішінде мәдениетаралық қатынастарда да өз көрінісін табады. Тілдің қолданылуы әр түрлі мәдениеттердің өкілдері арасындағы қарым-қатынас стилін анықтауға көмектеседі. Мәдениетаралық диалогтарда дискурс басқа мәдениеттің түсініктерін және мінез-құлық модельдерін зерттеу үшін құрал ретінде пайдаланылады. Дискурстық құрылымдар уақыт өте келе мәдениет пен қоғамдағы

өзгерістерге бейімделеді. Медиа технологияларының дамуы, глобализация және демографиялық ауысулар сияқты факторлар дискурсивтік тәсілдердің жаңа формаларын қалыптастыруға ықпал етеді. Бұл өзгерістер мәдени нормалар мен бағыттардың қалай эволюцияланатынын көрсетеді.

Дискурстық талдау ғалымдарға мәдени контекстерде тілдің қалай қолданылатынын тереңірек түсінуге мүмкіндік береді. Бұл талдау арқылы зерттеушілер мәдени диалогтарды жақсарту, мәдениетаралық түсіністікті нығайту және әлеуметтік құрылымдарды жетілдіру жолдарын анықтай алады. Корей дискурсына арналған зерттеулер әртүрлі мәдени, тілдік және әлеуметтік қырларды ашуға мүмкіндік береді, сондықтан болашақ зерттеулер үшін келесі ұсыныстарды қарастыруға болады:

Корей дискурсындағы мәдениетаралық әсерлерді тереңдетіп зерттеу маңызды. Бұл ұсыныс, әсіресе, глобализация және иммиграция салдарынан корей қоғамында пайда болған жаңа тілдік және мәдени құбылыстарды түсінуге бағытталған. Мысалы, шетелдіктердің корей тілін үйрену процестері мен олардың корей қоғамымен интеграциялануына қалай ықпал ететінін зерттеу; Корей тіліндегі жаңа технологиялық трендтер, мысалы, жасанды интеллект пен машиналық оқыту құралдарының дискурстық құрылымдарды қалай өзгертетінін зерттеу. Бұл технологиялардың тілдік практикаларға және дискурстық нормаларға қалай ықпал ететінін анықтау маңызды; Корей дискурсындағы гендерлік мәселелерді зерттеу. Бұл зерттеулер корей тіліндегі гендерлік ерекшеліктерді, оның ішінде сөйлеу стильдерін, тілдік қолданыс және әлеуметтік рөлдерге байланысты тілдік өзгерістерді анықтай алады; Корей тіліндегі динамиканы түсіну үшін заманауи тілдік өзгерістерді зерттеу. Мұнда жастар сөйлеуіндегі инновациялар, интернет және желілік дискурстар, жаңа медиа құралдарының тілдік практикаларға әсері сияқты тақырыптар қамтылуы мүмкін; Әлеуметтік медиа платформаларындағы корей дискурсын зерттеу. Бұл әлеуметтік медианың корей қоғамындағы мәдени нормалар мен әлеуметтік өзара әрекеттестіктерге қалай ықпал ететінін талдауға мүмкіндік береді. Мәдени ерекшеліктердің дискурстық талдаудағы ролін қарастыру – мәдени әлеуметтің тіл арқылы қалай көрініс табатынын түсіну үшін маңызды. Бұл талдау арқылы тілдің мәдени контекстермен қалай өзара іс-қимыл жасайтынын және бұл өзара әрекеттестіктердің мәдени нормалар мен құндылықтарды қалыптастырудағы ролін анықтауға болады. Мәдени ерекшеліктер

дискурстық талдауда өзекті орын алады, өйткені олар тілдік практикалардың формалануына, дамуына және қолданылуына тікелей әсер етеді. Мәдениет жеке адамдардың, топтардың немесе қауымдастықтардың әрекет ету, ойлау және қарым-қатынас жасау жолдарын анықтайды [4,1436].

Мәдениет әр түрлі тілдік дәстүрлерді қалыптастырады, мысалы, құрмет көрсету жүйелері, мерекелік және ритуалдық сөздер, метафоралар мен сөйлеу үлгілері. Бұл дәстүрлер мәдени контексттегі маңызды мәселелерге бейімделеді. Әр мәдениеттің коммуникациялық стилі бар, ол ашықтық пен тікелейліктің, эмоцияларды білдірудің немесе әлеуметтік арақашықтықты сақтаудың дәрежесін анықтайды. Мәдени ерекшеліктер тілдің бұл элементтерінің пайда болуын және дамуын түсіндіруге көмектеседі. Тілдік бірліктер мәдени кодтарды жеткізеді, олар белгілі бір мәдениеттің мүшелері үшін мағыналы. Мысалы, символдар, аллегориялар және әдеттегі сөз тіркестері мәдениеттің негізгі элементтерін танытуға көмектеседі.

Дискурстық талдауда мәдени ерекшеліктерді зерттеу мәдени құндылықтар мен нормалардың тілде қалай көрініс табатынын түсінуге мүмкіндік береді. Бұл зерттеулер әлеуметтік құрылымдар, идентификация процестері және әлеуметтік өзгерістердің тілдік көріністерін ашуға ықпал етеді. Сонымен қатар, мәдениеттің тілдік құрылымдарға ықпалын тереңірек түсіну арқылы ғалымдар мен практиктер әлеуметтік және мәдениетаралық диалогтарды жақсартуда тиімді стратегиялар құра алады.

Корей дискурсының ерекшеліктерін зерттеу әлеуметтік және мәдени ғылымдардағы үлесі өте маңызды болып табылады. Бұл зерттеулер корей тілі мен мәдениетінің күрделі құрылымдары мен динамикаларын ашуда қажетті негіз береді. Төменде корей дискурсын зерттеудің әлеуметтік және мәдени ғылымдардағы негізгі үлестерін қарастырамыз.

Корей дискурсын зерттеу арқылы ғалымдар тіл мен мәдениеттің өзара байланысын тереңірек түсінеді. Мәдениеттің тілге қалай ықпал ететінін және тілдің мәдени идентификацияда қандай рөл атқаратынын анықтау, корей мәдениетінің белгілі бір аспектілерін, соның ішінде дәстүрлі ритуалдар, мерекелер және әлеуметтік нормаларды зерттеуде маңызды.

Корей дискурсының талдауы әлеуметтік қатынас жүйелеріне жаңа түсініктер береді. Тілдік құрмет жүйесі сияқты аспектілер әлеуметтік мәртебе мен билік құрылымдарын көрсетеді

және олардың қоғамдағы адамдар арасындағы қарым-қатынасты қалай қалыптастыратынын ашады.

Корей дискурсындағы зерттеулер мәдени өзгерістерді бақылауда құрал бола алады. Тілдегі өзгерістер мен жаңа дискурстық үрдістер мәдениеттің дамуын және қоғамдық өзгерістерді көрсетеді. Мысалы, жастар сөйлеуіндегі өзгерістер, әлеуметтік медиадағы дискурстар және глобализацияның әсерін зерттеу. Корей тілінің аймақтық және әлеуметтік диалектерін зерттеу арқылы тілдің диверсификациясы және оның әлеуметтік жіктелуінің механизмдері анықталады. Бұл зерттеулер тілдік алуан түрліліктің қоғамдық динамикаға қалай ықпал ететінін түсінуге көмектеседі [5].

Корей дискурсының зерттеуі әлеуметтік және мәдени ғылымдар арасындағы көптеген салалар арасындағы өзара әрекеттестікті нығайтады. Лингвистика, антропология, тарих, саясаттану, және басқа да салалардағы зерттеулер үшін корей дискурсының талдауы бағалы деректер мен перспективалар ұсынады. Корей тілінде жиі кездесетін жіті және тікелей емес коммуникативтік стильдер арасындағы ауысулар адамдардың бір-бірімен қалай қарым-қатынас жасайтынын білдіреді. Тікелей емес стиль әдептілікті және әлеуметтік үйлесімділікті білдіреді, бұл корей мәдениетінің негізгі аспектілерінің бірі. Корей дискурсы қоғамдағы мәдени және әлеуметтік нормаларды нығайту үшін қызмет етеді. Тілдік таңдаулар жеке бас және топтық идентификацияларды күшейтуге көмектеседі, сонымен қатар әлеуметтік үйлесімділікті қолдауға және топтық мүшелікті нығайтуға ықпал етеді.

Тілдің өзгеруі қоғамдағы өзгерістерді қоздыруы мүмкін. Жастар арасындағы жаңа тілдік трендтер мен сөйлеу стильдері, сондай-ақ жаңа медиа платформалары арқылы дискурс пен оның мәдениетке ықпалы тілдік және мәдени нормалардың жаңғыруын қамтамасыз етеді. Корей дискурсы ұлттық және халықаралық деңгейде қарым-қатынасты қамтамасыз ету үшін маңызды. Ол корей мәдениеті мен тілінің әлемге таралуына ықпал етеді, сондай-ақ корей тілін оқып үйренушілер үшін тілдік ресурстарды байытуға көмектеседі.

Корей тілі өзінің күрделі грамматикалық құрылымымен ерекшеленеді, әсіресе тілдің сыпайы және бейресми деңгейлерін, әлеуметтік мәртебені немесе жақындықты көрсету үшін қолданылатын құрметті сөйлеу формаларын ұсынады. Бұл

ерекшелік дискурстағы қарым-қатынас тәсілін анықтайды. Корей мәдениеті үшін иерархия және үлкендерді құрметтеу өте маңызды. Бұл әдет-ғұрыптар дискурста да көрінеді, мысалы, біреудің мәртебесін мойындау немесе ілтипат сөздерін қолдану арқылы. Жеке және қоғамдық деңгейдегі дискурстың айырмашылығы да ерекше. Қоғамдық ортада формализм басым болса, жеке қарым-қатынаста бейресмилік жиі кездеседі.

Корей дискурсында контекст маңызды рөл атқарады. Әңгіме барысында ақпараттың кейбір аспектілері тікелей айтылмаса да, түсінікті болуы мүмкін, өйткені әңгімелесушілер әдетте ортақ контекстке сүйенеді. Корей дискурсында эмоцияларды ұстамды түрде білдіру кеңінен таралған. Әңгімелесу кезінде өз ойын тікелей жеткізу әдетте жағымсыз деп қабылданады, сондықтан жанама тәсілдер жиі қолданылады.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Васильев Л.С. Историческая морфология корейского языка. Санкт-Петербург: Наука, 2013. 175 с.
2. Смирнова Е.В. О некоторых аспектах оформления современной южнокорейской деловой переписки // Вестник Центра корейского языка и культуры. Вып. 13. СПб., 2011. С. 110-123.
3. Kim J. Descriptive Study of Korean E-Mail Discourse. Long Island, 2009. 145 p.
4. Иванова И.П. Современные языки в диалогах. Москва: Высшая школа, 2014. с.97
5. Лимонов А. Светлая сторона Кореи, или Как мне повезло. Сеульский вестник, № 126.
<http://vestnik.kr/article/foreigner/3763.html>

ЗАИМСТВОВАНИЯ В СМИ КАЗАХСТАНА И КИТАЯ

Арапова К.А., Кенжебаева А.А.
КазУМОиМЯ им. Абылай хана
Алматы, Казахстан

Аннотация: В данной статье рассматривается информация для базового ознакомления с таким понятием, как заимствование. Для более углубленного понимания материала имеются примеры заимствований из разных языков в русский язык. В статье анализируется то, как место существования и использования языка может повлиять и стать причиной изменения лексического состава. После ознакомления с базовым материалом, в статье можно будет изучить способы заимствований в китайскую речь и понять, как с помощью них можно быстро увеличить словарный запас изучающим данный язык. В данной статье приведены примеры заимствованных слов, которые можно встретить в СМИ Китая и заметить в русскоязычном СМИ Казахстана.

Ключевые слова: заимствованные слова, иностранные языки, казахский язык, Казахстан, Китай, китайский язык, русский язык, СМИ, способы заимствований

Title: Borrowings in the Media of Kazakhstan and China

Author: Arapova K.A., Kenzhebaeva A.A., KazUIRandWL, Almaty, Kazakhstan

Abstract: This article deals with information for basic familiarization with such a concept as borrowing. For a more in-depth understanding of the material, there are examples of borrowings from different languages into russian language. The article analyses how the place where a language exists and is used can influence and cause changes in lexical composition. After familiarizing yourself with the basic material, the article will explore ways of borrowing words into chinese speech and understand how they can be used to quickly increase the vocabulary of learners of this language. In this article, there are examples of borrowed words, that can be found in the media of China and noticed in the russian-language media of Kazakhstan.

Keywords: borrowed words, foreign languages, kazakh language, Kazakhstan, China, chinese language, russian language, mass media, ways of borrowings

С каждым годом наша речь пополняется неологизмами, которые заимствуются из других языков и в дальнейшем употребляются и применяются в СМИ. Заимствование (外来词) – это процесс внедрения одним языком слова или выражения в другой язык без сильного изменения. Если рассматривать на примере

русского языка, в большинстве случаев, слова, фразы или выражения заимствуются из европейских языков. Такие понятия, как герой, спорт, матрос, пиджак, вокзал, агент, галстук, шприц, котлета, рейд, шпроты, пляж, эксперимент, депрессия, маникюр и другие были заимствованы из иностранных языков и по сей день используются в русскоязычном пространстве. Носители русского языка, которые хоть когда-то сталкивались с иностранными языками или слышали, как они звучат, то, они с легкостью могут определить из какого языка было заимствование в их родной язык. Заимствованные слова отражают языковые особенности конкретного языка, в нашем случае, были приведены примеры заимствований из европейских языков. Встречая такие слова, фразы или выражения, которые не имеют характера и духа великого и могущего русского языка, носителям данного языка становится понятно, что эти слова были переняты. Китайский язык является не исключением, большое количество заимствований этого языка по сей день используются в русском языке.

Таблица 1 – Таблица заимствований из китайского языка в русский язык, которые используются в СМИ

Слова в китайском языке:	Звучание слов в китайском языке:	Заимствованные слова из китайского языка в русский язык:
茶	chá	чай
功夫	gōngfū	кунг-фу
馒头	mántou	манты
台风	táifēng	тайфун
珍珠	zhēnzhū	жемчуг

По вышеуказанным примерам можно увидеть, что русскоговорящие адаптировали китайские слова с китайским звучанием под свой язык.

Сравнивая русский язык в России и русский язык в Казахстане, можно заметить одинаковую грамматическую основу, но именно из-за различных культурных особенностей в существующих местностях, лексический состав языка на разных территориях видоизменился. Можно выявить этнические ценности, которые повлияли на формирование отличительных характеристик в русском языке Казахстана. Существовая на территории нашего государства, он впитал национально-культурную действительность

и все эти особенности можно заметить, находясь на земле РК. Русскоязычное СМИ Казахстана, не справляясь с желанием в передачи определенной информации, решили, что терминологию из казахского языка можно произносить и сделать удобной для восприятия русскоговорящего населения Казахстана. Таким образом, слова заимствовались из казахского языка и используются по сей день у русскоговорящего населения, живущего на территории Республики Казахстан.

Таблица 2 – Таблица заимствований из казахского языка в русский язык, которые используются в СМИ

Написание слов в казахском языке:	Значение слов:	Заимствованные слова из казахского языка в русский язык:
Айтыс	Это состязание двух людей, которые сочиняют слова песни и играют на домбре на определенную тематику меняясь друг с другом.	Айтыс
Әкім	Это должность в правительстве Республики Казахстан.	Аким
Аксақал	Это старейшина и очень мудрый человек.	Аксақал
Ақын	Это поэт и певец.	Ақын
Ауыл	Это селение, где проживает небольшое количество людей живущих обычно в хаотичном расположении домов или юрт, у которых имеется свой скот.	Аул
Батыр	Это бесстрашный, честный, сильный, мощный человек.	Батыр
Бауырсақ	Это мучное изделие, которое жарится в большом количестве масла.	Баурсак
Би	Это высокоавторитетные представители общества, которые были уважаемы, ценны и всегда могли повлиять на исход событий, их слово было также важно, как и решение высокопоставленных лиц.	Бий, би, бии

Жігіт	Это парень, который умеет виртуозно скакать на лошадях, отличается выносливостью, стойкостью и отвагой.	Джигит
Домбыра	Это казахский национальный музыкальный инструмент с двумя струнами и грушевидной формой корпуса.	Домбра
Жайлау	Это пастбища.	Жайлау
Казан	Это посуда, которая помогает приготовить большое количество традиционных казахских блюд.	Казан
Қымыз	Это кисломолочный напиток, который изготавливается из молока кобылы.	Кумыс
Мәжіліс	Это нижняя палата Парламента Республики Казахстан.	Мажилис
Хан	Это правитель.	Хан

Можно отметить, что выделяют три основных способа заимствований в китайском языке: фонетическое заимствование (音译外来词), семантическое заимствование (意译外来词) и комбинированное заимствование (半音译半意译外来词). Для более углубленного понимания каждого способа заимствований, необходимо рассмотреть примеры.

Таблица 3 – Таблица заимствований из иностранных языков в китайский язык фонетическим способом, которые используются в СМИ

Фонетическое заимствование (音译外来词):		
Заимствованные слова в китайский язык:	Звучание заимствованных слов:	Перевод заимствованных слов:
咖啡	kāfēi	кофе
咖啡因	kāfēiyīn	кофеин
克非尔	kèfēi'ěr	кефир
批萨	pīsa	пицца
巧克力	qiǎokèlì	шоколад

При фонетическом способе заимствования подбираются иероглифы, которые соответствуют звучанию данного слова.

Например, карате - 卡拉特 (kālātè). Каждый иероглиф подбирался так, чтобы звучание каждого иероглифа в китайском языке было похоже на каждый слог иностранного слова. При таком способе заимствования, новообразованное слово, написанное китайскими иероглифами, не имеет никакого смысла, так как, иероглифы выбирались исходя из звучания. Именно поэтому, такой способ заимствования называют фонетическим.

Таблица 4 - Таблица заимствований из иностранных языков в китайский язык семантическим способом, которые используются в СМИ

Семантическое заимствование (意译外来词):			
1	green card	зеленая карта (грин-карта)	绿卡
	green - card	зеленый – карта (грин-карта)	lùkǎ
2	horse power	лошадиные силы	马力
	horse - power	лошадь - сила	mǎlì
3	hot line	горячая линия	热线
	hot - line	горячий - линия	rèxiàn

При семантическом способе заимствования подбираются иероглифы, которые имеют определенный смысл. Например, hotdog при дословном переводе на русский язык означает горячая собака, а значит на китайском языке это слово будет выглядеть, как 热狗 (règǒu). Таким образом, можно заметить, что семантический способ заимствования подразумевает собой смысловой подбор иероглифов к необходимому слову. Из этого исходит то, что слово разделяют на два имеющих смысл слова и находят для каждого слова подходящий по смыслу иероглиф.

Таблица 5 - Таблица заимствований из иностранных языков в китайский язык комбинированным способом, которые используются в СМИ

Комбинированное заимствование (半音译半意译外来词): 音译+类名				
bowling	боулинг	bǎolingqiú	保龄球	保龄 (иероглифы подобраны из-за схожего звучания) + 球 (иероглифом показана

				принадлежность к играм с мячом)
golf	гольф	gāo'ěr fūqiú	高尔夫球	高尔夫 (иероглифы подобраны из-за схожего звучания) + 球 (иероглифом показана принадлежность к играм с мячом)
karting	картинг	kǎdīngchē	卡丁车	卡丁 (иероглифы подобраны из-за схожего звучания) + 车 (иероглифом показана принадлежность к транспорту)

При комбинированном способе заимствования слова образуются очень интересным способом. Например, *motorbike* в переводе на русский язык означает мотоцикл. Мотоцикл – это транспортное средство, поэтому, китайцы использовали иерогли *车* (*chē*), таким образом, переводя неизвестное для них слово мотоцикл, они смогли донести до населения, что мотоцикл – это транспортное средство. А двумя иероглифами, они добавили похожее звучание иностранному слову. Таким образом, в китайском языке образовалось слово *摩托车* (*mótuōchē*).

Изучив СМИ Казахстана, можно отметить, что из-за языковой политики РК, которая подразумевает владение тремя языками, каждый язык заимствовал определенную лексику в свою речь. Таким образом, проанализировав большое количество материала стоит выделить, что в русскоязычном СМИ Казахстана имеется достаточное количество не только иностранных заимствований, но и речь постоянно пополняется лексикой и терминами из казахского языка. Это является отличительной особенностью русскоязычного СМИ РК, что не встретишь в СМИ России. Существование языка на территории Казахстана сильно повлияло на формирование нового русского языка, который отражает национально-культурную специфику нашей страны.

Изучив СМИ Китая, можно выделить, что китайский язык имеет большое количество иностранных заимствований, которые появились значительно недавно. Как было указано ранее, в языке имеется 3 основных способа заимствований, которые сформировались именно для внедрения в речь иностранных слов.

Китайский язык старается сохранять идентичность своей страны и сокращать желание в потреблении и использовании иностранной лексики. Эра технологий даёт о себе знать и в современном мире происходит заимствование не только новой лексики, но ещё и молодое поколение может погружаться в изучение другой новой культуры.

Список использованной литературы:

1. Тань Ин Заимствования в китайском языке и их влияние на китайский язык: анализ китайских лингвистических источников / Тань Ин // Социо- и психолингвистические исследования. 2017. № 5. (Дата обращения: 08.04.2024)
2. О.П. Касимова, Гун Лэй Заимствования – китаизмы в русском языке (тематическая группа растений) / О.П. Касимова, Гун Лэй // Вестник Башкирского университета. 2017. Т. 22. № 4. (Дата обращения: 08.04.2024)
3. 李勤. 新媒体环境下播音员、主持人语言规范问题探索[J]. 科技传播, 2018, 10 (23) : 22-23.
4. 李静. 基于新媒体语境之下的播音主持语言的艺术性探究[J]. 传播与版权, 2018 (11) : 20-21.
5. 新媒体视角下报纸新闻语言发展研究[J]. 传播与版权, 2018 (11) : 28-29.

ҚР МЕМЛЕКЕТТІК ОРТАЛЫҚ МУЗЕЙІНДЕГІ ҚОЛЖАЗБА ЖӘНЕ БІРЕГЕЙ БАСЫЛЫМДАРЫ ҚОРЫНЫҢ ҚАЛЫПТАСУ ТАРИХЫНАН

Ауесбаева П.Т.

ҚР Ғылым академиясы М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты
Алматы, Қазақстан

Аңдатпа: Қазақстан Республикасы Мемлекеттік Орталық музейдің қолжазбалар мен сирек кітаптар қоры 19 ғасырдың ортасынан бастап, бір жарым ғасыр бойы қалыптасты. Оған Орынбор музейі құрылған кезден бастап, кейінірек XX ғасырдың басында Жетісу облыстық музейінде жинақталған кітаптардың барлығы қосылды. Қазір қорда бес жүзге жуық зат бар. Олар – көне жазба ескерткіштер, сирек қолжазбалар мен басылымдар, әртүрлі мазмұндағы жазба дереккөздер. Оның ішінде көне түркі, қазақ, араб, парсы, татар және басқа да тілдерде жазылған екі жүзден астам сирек қолжазбалар мен басылымдардың сақтау бірлігі бар. Бұлар – Абай Құнанбаевтың шығармалары, діни мазмұндағы қолжазбалар, Құран Кәрімдер, тәпсірлер, Мухаммадия, мұхтасар, грамматика оқулықтары, сөздіктер және литографиялық кітаптар сияқты әдеби шығармалар. Музейдің коллекцияларына 18 ғасырдың ортасынан 20 ғасырдың ортасына дейінгі кезеңді қамтитын 2500 сирек басылымдар енеді. Тақырыбы мен мазмұны жағынан бұл – Қазақстан мен көршілес елдердің тарихына, мәдениетіне, дініне, табиғатына, табиғи ресурстарына қатысты кітаптар. Сондай-ақ, олар – Ресейде, Қазақстанда, Өзбекстанда және басқа да елдерде басылған орыс және басқа да шет тілдеріндегі алуан түрлі, негізінен ғылыми әдебиеттер.

Кілттік сөздер: мұражай, қор, сирек қолжазбалар, литографиялық кітаптар, мұрағат, кітапхана, әдебиет, тарих, мәдениет, дін

Аннотация: Фонд рукописей и редких книг Центрального Государственного Музея Республики Казахстан формировался на протяжении полутора веков – начиная с середины XIX в., т.е. со времени образования Оренбургского музея, а позднее в начале XX в. в него влились книги, собранные Семиреченским областным музеем. В настоящее время фонд насчитывает около пятисот наименований. В фонде ЦГМ РК хранятся памятники древней письменности, редкие рукописи и издания, письменные источники различного содержания. Из них более двухсот единиц хранения редких рукописей и изданий, которые написаны на среднетюркском, казахском, арабском, персидском, татарском и др. языках. Это литературные произведения, такие как рукописи Абая Кунанбаева, рукописи религиозного содержания, Кораны, тафсиры,

мухаммедия, мухтасар, грамматические учебники, словари и литографические книги. А так же в фондах музея сохранены 2500 наименований редких изданий, охватывающих период с середины XVIII до середины XX века. По тематике и содержанию – это книги, относящиеся к истории, культуре, религии, природе, естественным богатствам Казахстана и соседних стран. Это разнообразная, преимущественно научная, литература на русском и других иностранных языках, выпущенные в России, Казахстане, Узбекистане и других странах. **Ключевые слова:** музей, фонд, редкие рукописи, литографические книги, архив, библиотека, литература, история, культура, религия

Title: The History of Formation of the Manuscript and Rare Edition Fund of the Central State Museum of the Republic of Kazakhstan

Author: Auesbaeva P.T.

Abstract: The fund of manuscripts and rare books of the Central State Museum of the Republic of Kazakhstan was formed over a century and a half – from the middle of the 19th century since the formation of the Orenburg Museum, and later in the early 20th century. The books collected by the Semirechensk Regional Museum also were included. Currently, the fund has about five hundred books. The monuments of ancient script, rare manuscripts and publications, written sources of various content are housed in the fund. More than two hundred items of rare manuscripts and publications that are written in the Middle Türkic, Kazakh, Arabic, Persian, Tatar and other languages are kept. These are literary works, such as the manuscripts of Abai Kunanbayev, manuscripts of religious content, Korans, tafsirs, muhammediya, mukhtasar, grammar books, dictionaries and lithographic books. As well as in the museum's fund, 2500 rare editions are preserved, covering the period from the middle of the XVIII to the middle of the XX century. On the subject and content are books related to history, culture, religion, nature, minerals of Kazakhstan and neighboring countries. This is a diverse, mostly scientific, literature in Russian and other foreign languages, published in Russia, Kazakhstan, Uzbekistan and other countries.

Keywords: museum, fund, rare manuscripts, lithographic books, archive, library, literature, history, culture, religion

Қазақ халқының рухани мәдениетіндегі асыл мұралардың бірі – сирек кездесетін қолжазбалар мен алуан түрлі сирек басылымдардың түпнұсқалары. Олар – сан ғасырлар бойы түрлі жазуларда өрнектелінген баға жетпес құнды жәдігерлер. Аталмыш жәдігерлердегі жазулар бағзы заманнан бүгінге дейін тарихи ұзақ мерзімдерде жазылған қайталанбас мұралар болып табылады. Мұндай жазба ескерткіштер отандық және шетелдік музейлердің,

архивтердің, ғылыми зерттеу мекемелерінің қорында молынан сақтаулы [1, 167-181].

ҚР Мемлекеттік Орталық музейінің (ҚР MOM) қолжазба және бірегей басылымдар қорында Қазақстан тарихы мен мәдениетіне қатысты жазба ескерткіштердің құнды нұсқалары – көне жазба ескерткіштер, сирек кездесетін қолжазбалар мен бірегей басылымдар, әр түрлі мазмұнды жазба деректер сақталынып отыр [2, 66-73]. Олар:

I. Түрік тілді нұсқалар: көне түрік бітік, көне ұйғыр жазулы, ескі кыпшақ тілінде орта түрік («шағатай»), қазақ тілінде араб жазумен, сонымен қатар, қазақ тілінде латын, кирилл жазуымен жазылған түпнұсқалар.

II. Шеттілдік нұсқалар: араб, парсы, қытай, соғды, сирий, тибет, монғол, манжур, орыс және басқа тілдерінде жазылған.

Музей қорында сақтаулы қолжазбалар мен басылымдардың жинақталу тарихы ұзақ жылдар барысында әр қилы жолдармен қордаланған. Әуелі, олар 1831 жылдан бері өлкетанушы, белгілі зерттеуші ғалымдар, музей қызметкерлері тарапынан жинақталынды. Мысалы, 1921 жылы Орынбор губерниясы атқару комитетінен Қазақстан Халық ағарту комиссариатына, Қазақстанның музей қорына арнап біршама материалдар өткізген, олардың ішінде 62 көне құжат, 7356 кітап берілген екен [3]. Осы қор негізінде бүгінгі қолжазбалар мен бірегей басылымдардың қоры қалыптаса бастаған деп айтуға болады. Кейінірек, 1933 жылдан бастап М. Әуезов, Ә.Марғұлан, Ә.Жиреншин және басқа ғалымдардың тарихи-деректанулық іздестіру, жинастыру нәтижесінде көптеген жәдігерлер жинақталынып, қордаланды.

Дегенмен де, ҚР Мемлекеттік Орталық музейі қорындағы сирек кездесетін қолжазбалар мен бірегей басылымдар, жазба деректер соншалықты мол боламасада, жалпы саны – 410-нан астам сақтау бірлікті құрайды. Енді аталмыш жәдігерлердің жинақталу тарихы мен оның қалыптасу барысына тоқталсақ, мына жайттарды айтуға болады.

Музейдің Түгендеу бас кітабында әрбір қолжазба мен кітаптардың келіп түскен деректері мен қабылдау актілеріндегі мәліметтер тым сараң, базбіреулерінде, тіптен, жоқ та. Кей қабылдау актілерінде «арабграфикалы қолжазба, арабша кітап» деп шолақ қайырғанын, тым өрескел қателіктер жібергенін айтсақ та жеткілікті, бұлар, әсіресе, Кеңес Одағы кезеңіндегі музейдің ғылыми жұмыстарының кескін, келбетін айқын көрсетіп тұрғандай.

Оның тарихи алуан түрлі, белгілі себептері де бар екенін ескергеніміз жөн. Сонымен қоса, қордағы материалдардың басым көпшілігі жеке тұлғалардан сатып алыну жолымен қабылданғанын атап өту керек. Музей қорына жәдігерлерді сыйға тартқандары өте сирек кездеседі.

Қазақ қолжазбалары мен басылымдары ішінде Абай (Ибраһим) Құнанбайұлының (1845-1904 жж.) 1899 жылы қазақ тілінде, араб жазуымен жазылған «Біраз сөз қазақтың түбі қайдан шыққандығы туралы» бірегей қолжазбасын [4, 319-323; 248-253; 112-113] ерекше атау керек. Бұл қолжазбаны көптеген зерттеушілер Абайдың өзінікі деп қарастырады [5, 167; 281-282; 92, 172; 296; 208]. Осы жайында Сәбит Мұқанов, 1945 жылғы Абай шығармаларының толық жинағында былай дейді: «Бұл сөз Абайдың өз қолжазбасынан алынып, тұңғыш рет 1939-1944 жылғы Абай шығармаларының екі томдық академиялық жыйнағына енгізілген (Толық жыйнақтың II томы, 248-253 беттері). Абай өзі жазған осы қолжазбасы ССРО Ғылым Академиясының Қазақ филиалы Тіл, әдебиет Институтында сақтаулы, мұны 1934-1935 жылдары М.Әуезов басқарған экспедиция тапқан, мұнан басқа Абайдың өз қолымен жазған қолжазбасы жоқ. Осы сөздің аяғында үш жолын («сол сөз осы күнге шейін мақал болып қалған» деген жерден) Абай жазбасының қағазы жыртылып қалғандықтан қыйсынына қарай М.Әуезов басқарған редакция қосқан (468 бетте)» [6, 468].

Демек, Абайдікі деп қарастыратын бірегей қолжазба бүгіндер ҚР МОМ қорында сақталынып келеді. Оның музей түсім кітабындағы тіркеу нөмірі: ҚР МОМ КП 17569 [7]. Бұл қолжазбаның мәтіні қазақ тілінде, араб жазуымен, үлкен әріптермен әсем түрде, қара қарындашпен 4 парақ, 8 бет толық жазылған. Әрбір парақтың орта тұсы жыртылып, кішігірім тесікше пайда болған. Қолжазбаның 1-парақтың сол жақ бұрышы жыртық, 4-парақтың сол жақ, төменгі бұрышы жыртылып, жоғалған. Мәтін жазылған қағаз 22x32 см. өлшемді, қалыңырақ, ақшыл сұрғылт түсті. Әрбір қағазының жоғарғы бұрышында «Успенский фабрика №7» деген таңба-оттиск соғылған. Бұл – 1886-1994 жылдары Ресейдің Свердлов облысы, Тугулым ауданында жазуға арналған қағаз шығаратын фабрикасының белгісі. Демек, қағаз – осы фабриканың өнімі, ресейдікі екендігін көрсетеді. Қолжазбаның бірінші парағында 18/99 деген қолмен жазылған сандар бар. Осы сандар жыл мерзімі болса, онда аталмыш қағаз фабрикасының 1886 жылдан кейінгі қағаздар екені анық болмақ.

Тұрағұл Абайұлы өз естелігінде «әкемнің алдында ақ қағазы, қолында қарындашы, күңіреніп отырып, өлең жазып тастайды...» [8, 90] деп жазғанына сүйенсек, аталмыш қолжазба қара қарындашпен жазылғандығы назар аудартады. Бұл қолжазба жазуы Абайдың әдеби хатшысы, оның шығармаларын көшіріп жазушы Мүрсейіт Бікіұлы, Тұрағұл Абайұлының қолжазбаларына, жазу стиліне ұқсамайтындығы анық көрініп тұр.

Абайдың бұдан басқа қолжазба нұсқалары қайда екендігі белгісіз. Ұлы ақынның өз қолымен жазған қолжазбалары көп болғаны даусыз. Алайда, тарихи түрлі себептерге байланысты мүлдем сақталмады ма деген сұрақ та туындайды. Қайткен күнде де, Абай қолжазбасын түрлі архивтер мен Петербор, Қазан, Орынбор секілді алғаш кітабы жарық көрген жерлерден іздегеніміз абзал. Абайтануда, Абайдың шығармаларын кешенді зерттеуде оның өз қолымен жазған қолжазбаларын іздестіру, табу, анықтау жұмыстарын жандандыру керек деп ойлаймыз. Бұл жұмысты 1933-1934 жылдары Мұхтар Әуезов бастап, ол істі Әлкей Марғұлан сабақтастыра жалғастырған еді [9, 27-43; 86-89; 21-25; 2].

Музей қорында көп жылдар бойы сақталынып келген Мүрсейіт Бікіұлының (1860-1917 жж.) Абай шығармаларының тағы бір жаңа қолжазбасын (КП 2705) айтқанымыз абзал. Бұл нұсқаны «Музейлік нұсқа» деп те айтуға әбден болады. Абай шығармаларының Мүрсейіт қолжазбасының қазірге дейін үш нұсқасы анық болған еді, атап айтқанда, ҚР Ұлттық Ғылым академиясының Орталық ғылыми кітапханасында сақтаулы 1905, 1910 жылғы нұсқалары мен М.Әуезов музейінде сақтаулы (Әуезов атындағы Әдебиет және өнертану институты қорынан алынған) 1907 жылғы нұсқасы. Демек, Абай шығармаларының Мүрсейіт қолжазбасының 4-ші нұсқасы – ҚР Мемлекеттік Орталық музейі қорында сақтаулы деген сөз. Өкініштісі сол, аталмыш қолжазба туралы музейдің түсім кітабында «1500 рубльге сатып алынған» дегеннен басқа ешқандай бір мәлімет, тіптен, қабылдау актісі де жоқ.

Музей қорында Тұрағұл Абайұлының (1875-1934 жж.) 1925-1927 жылдары жазған «Қазақтың атақты ақыны Абай Құнанбайұлы» атты қолжазбасы (КП 3119) бар. Тұрағұл бұл қолжазбасын 1927 жылы Қазақ АССР білім комиссариатына тапсырған дейді [10, 555]. Кейбір деректерде 1950 жылдары ҚР Мемлекеттік Орталық музейінің директоры болған Ә.Жиреншинге

тапсырған дейді [11, 347]. Оның қабылдау актісінде «1946 ж. 250 сомға сатып алынған» деген мәлімет қана бар.

ҚР MOM қорындағы Абайдың, Тұрағұлдың және Мүрсейіттің қолжазбалары бұрын соңды текстологиялық тұрғыдан зерттелмей келген. Оның үстіне аталмыш музей жәдігерлері қорға қалайша түскендігі туралы да нақты тарихи мәліметтер жоқтың қасы.

Музей тарапынан 1938 жылы Шығыс Қазақстан облысына ұйымдастырылған Ә.Жиреншин басқарған экспедиция барысында Абай Құнанбайұлының тоғыз құмалақ ойын тақтасы, белдік, аңшылық құралдары мен Абай бейітінің фотосуретті түсіріліп және басқа бұйымдар жинастырылған. Одан кейін, 1942 жылы Абайдың немере туысы Әрхам Ысқақов, Абай қолданған 12 құнды зат-бұйымдарды және 30 баспа табақ шығарамасын, 28 замандасынан естеліктерді жинақтап алған екен [12].

Музей ісінде 1942-1951 жылдары ҚР MOM директоры болған Ә.Жиреншиннің еңбегін ерекше атап өткеніміз абзал. Оның жетекшілік етуімен қазақ тарихы мен этнографиясы мен мәдениетіне байланысты арнайы экспедициялар ұйымдастырылды. 1947-1948 жылдары Қазақстанның өлкелеріне бірнеше мәрте ғылыми экспедициялар жасақталды. Онда «социалистік мәдениеттің оңтайлы әсерінде дамып келе жатқан, жаңа колхоздардың тұрмыс-тіршілігі» деген саяси ұранды қалқан етіп, 1947 жылы ұйымдастырылған алғашқы екі экспедицияның бірінші тобы Семей, Павлодар, Қарағанды облысына, екінші тобы Қостанай облысына жүргізілді [13, 323-343]. Экспедиция құрамында Ә.Жиреншин, Ә.Марғұлан, Ә.Қастеев және фотосуретші-кинооператор болды. Аталмыш экспедициялардың ғылыми нәтижелері мол болды және қазақ халқының тарихы, этнографиясы, әдебиетіне қатысты алуан түрлі жәдігерлерді жинастырған, музей ісінде ерекше үлес қосты [14, 273].

Аталмыш экспедиция барысында, біршама ескі қолжазбалар мен кітап басылымдары жинастырылды. Сол кездерде музей директоры болған Ә.Жиреншин жетекшілік еткен бұл экспедициялардың жұмыс нәтижелері табысты әрі музейдің қолжазба қорын байытуда айрықша мол болды.

Онда, Мәшһүр Жүсіп Көпейұлының (1858-1931 жж.) жеке кітапхана қорында сақталған бірсыпыра құнды жәдігерлер сыйға берілді және сатып алынды. Атап айтсақ, 1845 ж. Қазан қаласында басылған «Курс мусульманского законовещения по школе

Ханефидов» (КП 5867) 1894 ж. Қазан университеті баспаханасында жарық көрген «Мұхаммадия» (КП 5863), «Диуан Хафиз» (КП 5866), 1895 ж. Стамбул қаласы Абдолла Әфэндидің баспаханасында жарық көрген «Молла Жәми» (КП 5872), Әлішер Низамаддин Мир Науайдің «Бес: Таңдамалы мейірбандар, Фархад-Шырын, Баһрам Наме, Ләйлі-Мәжнүн, Ескендірдің қабырғасы» кітабы (КП 5868, КП 5869), орта түрік («шағатай») тілінде, араб жазуымен жазылған «Парсы тіліндегі шарифат» (КП 5870), Имам Ахмад бин Әли Әл-Бунидің «Ұлы танымның күні мен жарылқаушы сыйлар (сәуегейлік) кітабының бірінші бөлімі» атты 1873 ж. басылған кітабы (КП 5871), қазақ тілінде, араб жазуымен басылған «Қармыс батыр» (КП 5877), 1870 жылы «Ғамира» баспаханасында басылған Саид Мұхаммед Уәһби Қануидің «Хафиз жинағына түсіндірме» (КП 5866), Имам Убайдулла бин Масғуд бин Тадж Аш-Шарифаның «Әл-Һидая» мәселелеріне жазылған «Әл-Уиқая» кітабының мұхтасары (қысқаша нұсқасы) (КП 5867) музей қорына түсті.

Сондай-ақ, Семей облысы Абай ауданынан орта түрік («шағатай») тілінде, араб жазуымен 1876 ж. әл-Хадж Мухаррам Әпендінің баспаханасында жарық көрген «Мағрифат наме» (Білім кітабы) (КП 5865), Әрхам Кәкітайұлы Ысқақов (1885-1962 жж.) 1947 жылы қазақ тілінде, араб және кирилл жазуымен жазған «Қазақтың өмірінде болған әдет, ғұрып, салт, сана» атты қолжазбасы (КП 5904) жинастырылды.

Осы ретте, қазақша латын жазуымен жазылған қолжазбалар мен басылымдарды атап өту керек. Өйткені, 1928 жылдан бастап 1940 жылға дейін Қазақстанда латын жазуын қолданылған біршама кітап, газет басылымдары жарық көрді. Осы тарихи кезеңнің куәсі, музей қорында сақтаулы Әбусағит Жиреншиннің 1940-1946 жылдары жазып алған «Абайдың ғас күнінде ғазған өлеңі» (Абайдың жас күнінде жазған өлеңі, КП 5800), «Musirali aqsaqaldıñ aitunsa» (Мүсірәлі ақсақалдың айтуынша, КП 5905) сынды нұсқаларды атауға болады. Ә.Жиреншиннің 98 сақтау бірлік қолжазбаларын музей қорына оның ұлы Төлеген Әбусағитұлы Жиреншин сыйға беріп өткізген (21.12.2010 ж. № 41 акті).

Мұнымен қатар, 1936 жылы жарық көрген, музей қорына сыйға берілген «Абай Құнанбай ыль. Таңдамалы өлеңдер» басылымын (Абай Құнанбайұлы. Таңдамалы өлеңдер, КП 17689/5, 22.09.82 ж. № 387 акті, ҚР МОМ Ескі түсімдерінен) айтуға болады.

Мұхамеджан Сералиннің (1872-1929 жж.) «Қожалар шежіресі» қолжазба (ҚР МОМ КП 18270) туындысы оның туысы

Р.Закировадан 50 сомға сатып алынған екен. (22.04.1983 ж. № 238 акті. мекен-жайы: Алматы қаласы, Жамбыл к-сі № 163- үй, 10-пәтер). Ал, осы қолжазба жайында алғашқы ғылыми мақаланы профессор Нұрсан Әлімбаев, арабтанушы Жасұлан Белтенев, 2004 ж. «Орталық музей еңбектері» басылымында жариялады [15, 342-353].

Мұса Байжанұлының (1835-1929 жж.) қолжазбалары да (КП 9067) композитордың ұлы Салықтан 150 сомға сатып алынды (14.12.55 ж. № 24 акті., мекен-жайы: Павлодар облысы, Баянауыл ауданы «Александровка» кенті). Оны 1955 ж. музейдің кеңестік дәуірге дейінгі тарих бөлімінің меңгерушісі С.Жүсіпов Жаяу Мұсаның өмірі мен шығармашылығына қатысты материалдарды іссапар кезінде жинастырған.

Сондай-ақ, ҚР MOM қорында XIX ғасырдың соңы XX ғасырдың ширегінде баспадан жарыққа шыққан арабграфикалы қазақ кітап басылымдары да сақтаулы. Атап айтқанда, Абай Құнанбайұлының 1909 жылы Санкт-Петербурда басылып шыққан алғашқы жинағы (КП 2706) 500 сомға сатып алынған және 1922 жылы Ташкентте басылып шыққан жинағы (КП 5801) (22.07.1947 ж. № 37 акті) 1500 сомға сатып алынған екен, алайда кімнен сатып алынғаны туралы мәліметтер мен олардың актісі жоқ.

Музей қорына келіп түскен қолжазбалар бірегей басылымдардың бірсыпырасы жеке тұлғалар тарапынан сыйға берілгендер. Олардың ішінде, Тройцк қаласындағы «Энергия» баспаханасынан 1911-1915 жылдары шығып тұрған «Айқап» журналының бір данасы (КП 15906) М. Сералиннің туысы Раушан Аубакирова Сералина музейге сыйға берген (01.08.1979 ж. №70 акті).

Алашордашыл қазақ жастарының ұйымдастыруымен 1918 жылдың ақпан-қазан айларында Семейде (бұрынғы Алаш қаласында) 11 нөмірі жарық көрген соң жабылып қалған «Абай» журналының № 3, 9 нөмірін (КП 25237/1, 2), «Шолпан» журналының 1923 жылғы №1/2 нөмірін (КП 25237/4), Мұхтар Әуезовтың «Қилы заман» романын (1928ж.) жазушы Әди Шәріпов музей қорына (10.11.1994 ж. № 75 акті) сыйға берген екен.

Қызылорда қаласындағы Қазақстан мемлекет баспаханасында 1925 жылы қазақ тілінде, араб жазуымен басылған Ахмет Байтұрсынұлының (1873-1938 жж.) «Тіл – құрал (Дыбыс жүйесі мен түрлері)» (КП 22814) еңбегі Башқұрттың орталық кітап палатасының кітапханасы есептен шығарған бұл кітапты башқұрт

ғалымы Кішкенбаев І.К. Кеңесбаевқа 1989 жылы тапсырған, ол оны музейге сыйлаған екен (26.05.1989 ж. № 116 акті).

«Тілші» (КППМ 2344) журналдары сыйға берілген, алайда ҚР MOM Түсім кітабында ол (06.10.1978 ж. № 22 акті) мәлімет жазылмаған.

Қазақстан әйелдерінің тұңғыш саяси және әдеби «Әйел тендігі» журналы 1928-1935 жылдары басылып шыққан (20644/1-5, 20645/1-2). Оларды музей қорына Ғайнижамал Байжановадан сатып алған екен (21.08.1986ж. № 241 акті).

ҚР MOM қолжазба қорындағы қолжазбалар мен басылымдардың көп бөлігі діни мазмұнды. Мысалы, музей қорында сақтаулы ең ескі қолжазба ретінде «Құранның» 1643-1650 жылдары жазылған түпнұсқасын атауға болады (КП 3121). Музейдің Түсім кітабында ешбір мәлімет жазылмаған.

Музей қорында жинақталған Құрандардың басым көпшілігі Қазан [16, 68-78; 69-73] қаласының баспаларында жарыққа шыққан. Сонымен қатар, Түркия, Мысыр, Индияда басылып шыққандар кездеседі. Музей қорына келіп түскен Құран кітаптарының барлығы сатып алынған. Тек қана, 1995 жылдан кейін Мысыр, Иран, Араб елдерінің өкілдері және Қазақстан Діни басқармасы тарапынан сыйға беріле бастаған.

Онымен қоса, XIX ғасырдың соңы XX ғасырдың бас кезеңдеріндегі діни мазмұнды кітаптардың атап айтқанда, Құран тәпсірлері, Мұхаммедия, Мұхтасар, грамматикалық оқулық, алуан түрлі діни мазмұнды кітаптардың бірсыпырасы – Қазан баспаларының туындылары. Кейбір Құран, діни мазмұнды кітаптар Санкт-Петербург, Омбы, Орынбор, Ташкент, Самарқанд, Стамбул баспаларында басылып шыққан.

Музей қорына жинақталынған аталмыш басылымдардың көпшілігі атадан мұраға қалған жәдігерлер болып табылады. Олардың қатарында, музей қорында Мәшһүр Жүсіп Көпеев, Абрамбай Байжанов, Нұрғали Ақшолоқов, Рамазан Қалыбаев, Манат Шахаева, Жарпынбай Байтуразов, Айдолла Жолдасов, Жайлаубай Құтпанов сынды тұлғалардың ұрпақтарына мұра етіп қалдырған діни қолжазбалар мен басылымдары жинақталынған.

Музей қорын толықтыру, байыту жұмысы 1956-1973 жылдары ҚР MOM директоры қызметін атқарған Сара Есова 1959 жылы Қазақстанның облыстары бойынша тарихи-этнографиялық материалдарды жинастыру экспедициясы ұйымдастырылған болатын [17]. Кейбір қолжазбалар мен бірегей басылымдар ҚР

МОМ тарапынан Ақтөбе облысы (1968 ж.), Алматы облысы (1979 ж.), Қарақалпақ АССР (1982 ж.), Батыс Қазақстан облысы (1986 ж.), Қызылорда облысы (1989 ж.) бойынша ұйымдастырған экспедиция барысында жинақталған.

Музей қорында Қазақстан мұсылмандарының қазіы (1952-1972 жылдары) атанған Сәдуақас Ғылманидың (1890-1972 жж.) қазақша, арабша жазулы қолжазба дәптерін (КП 26647/12) оның қызы Уакижан Қаримова сыйға берген (11.12.2002 ж. № 44 акті). С.Ғылмани 1946-1952 жылдары Астана (бұрынғы Ақмола) қаласындағы Омбы көшесіндегі мешітінің ірге тасын қалаушы, әрі имамы болды. Араб, парсы, түрік және басқа шығыс тілдерін жетік меңгерген Сәдуақас Ғылмани қажының «Кәлилә және Димнә» және басқа көптеген аудармашылық жұмыстарымен қатар, «Құран туралы жала мен өтіріктер», «Арабша-қазақша сөздік (1947-1966 жж.)» секілді басқа туындылары бар.

Ахат Шәкәрімұлы Құдайбердиевтің (1900-1984 жж.) араб жазуынан кирилл жазуына көшірген (көшіруші - Хакім Бекішұлы) жазу машинкалық нұсқасы, Спандияр Көбеевтің (1878-1956 жж.) «Балалардың ойын, алыс-жұлысы туралы» кирилл жазулы қолжазбасы, жазушы Ғабит Мүсіреповтың (1902-1985 жж.) араб әрпінен кирилл әрпіне түсірген қолжазба нұсқасы сақтаулы.

ҚР МОМ қорына келіп түскен қолжазбалар мен бірегей басылымдардың қабылдау актілерін жылдармен көрсетсек: 1940-1950 жж. - 11 дана, 1950-1960 жж. - 1 дана, 1960-1970 жж. - 2 дана, 1970-1980 жж. - 29 дана, 1980-1990 жж. - 52 дана, 1990-2000 жж. - 15 дана, 2000-2010 жж. - 12 дана, барлығы 122 акті жазылған. Бұл орайда айта кететін бір жайт, бір актіде 1-15 нұсқа тіркелген. Демек, 1940-2010 жылдар аралығында музей қорына 129 қолжазба мен кітап, басылым нұсқасы сатып алынған, ал, 69 нұсқасы тегін сыйға берілген.

Бір айта кететін жайт, «Мәдени мұра» Ұлттық стратегиялық Жобасы аясында ҚР МОМ-нің Музейлік деректану және қолжазба орталығы 2005-2007 жылдары «ҚР МОМ қорындағы сирек кездесетін қолжазбалар мен басылымдар және шығыстық нумизматика коллекциясы» атты және 2008-2010 жылдары «ҚР МОМ қорындағы жазба ескерткіштер: қазақ қолжазбалары, сфрагистика, геральдика және эпиграфикалық деректер» атты ғылыми-қолданбалы зерттеуді іске асырды.

Жобаға байланысты, аталмыш жылдары отандық және алыс-жақын шетел қалалары – Түркістан, Тараз, Шымкент, Семей,

Ресейдің Санкт-Петербург, Омбы, Орынбор, Томск, Уфа, Қазан және Қырғызстан Республикасының Бішкек, Бурана, Өзбекстанның Ташкент, Самарқанд, Бұхара қалаларының музейлері мен ғылыми зерттеу мекемелерінде, архивтерінде ғылыми зерттеу жұмыстары жүргізілді. Жобаның ғылыми зерттеу тақырыптарына тікелей байланысты, көптеген жаңа әрі ғылыми маңызды құжаттардың көшірме нұсқалары, кейбір бірегей қолжазбалар мен кітаптар жинақталды.

Осылайша, ҚР MOM–нің қолжазбалар мен сирек кездесетін басылымдар қоры толығып әрі олардың ғылыми-зерттеу жұмыстары жалғасып келеді.

Ал, қолжазба қорларында жинақталған құнды, сирек басылымдарды жинастырып зерттеу, сұрыптау, саралап баспа бетіне жариялау ісі – халқымыздың өткен өмірі мен рухани мәдениеті тарихының зерттелу деңгейінен мәлімет бере отырып, бүгінде әділетті де жан-жақты бағалауға мол мүмкіндік туғызып, өз оқырманын, бағалаушысын тауып, зерттеушілердің назарына ие болар деп ойлаймыз. Ұлттық мәдениетіміздің тарихын қайта жаңғыртуда мұндай қорлар әртүрлі саладағы мамандардың көңілін аудартатыны сөзсіз (тарихшылар, этнографтар, философтар, тілшілер, шығыстанушылар, ауыз әдебиетін зерттеушілер, мәдениеттанушылар, өнертанушылар, элеуметтанушылар т.б.), сондай-ақ, ол төлтума қазақ мәдениетінің әлемдік рухани-интеллектуалдық, ғылыми үрдіспен байланысын дамытуға көмектеспек.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Абусейтова М.Х., Нурманова А.Ш. Арабиграфические рукописи, хранящихся в фондах г.Алматы // «Шығыс» ғылыми журнал. Алматы: «Дайк-Пресс», 2004. №1. С.20-35.
2. ҚР Мемлекеттік Орталық музейінің қолжазба қорының қалыптасу тарихынан // «Сирек кітаптар мен қолжазбалардың ғылымдағы орны мен маңызы» атты ғылым күніне арналған дөңгелек үстел материалдары. Алматы, 2013. 232 б. (66-73 бб.).
3. Центральный Государственный архив Республики Казахстан. Фонд 81, опись 1, документ 26, л.21.
4. Abai Qunanbai ulь. Toььq cьjnaq. Cьjnavcь: Өvez ulь Muqtar. Qarar cьqьp sөz basьp cазgan: Cьansьyur ulь Iijas. Кзыл-Орда: Гостипография №1, Qazaqьstan baspasь. 1933, (б. 319-323); Abai (Ibrahim) Qunanbai ulь cьqarmalarь. Audarmalarь men qara sөzderj. II-tom. Alma-Ata: Qazaqьstan kөrkeм әdebiet baspasь, 1940, (б.248-253); Құнанбаев Абай (Ибрахим). Шығармаларының толық жыйнағы. Алматы: Қазақтың біріккен мемлекет баспасы, 1945. 503 б. (Б.112-113).
5. Жиреншин Ә.М. Абай және орыстың революцияшыл демократтары. А., 1956. (б. 167); Сильченко М.С. Творческая биография Абая. А., 1957, (С.281-282); Абай. Энциклопедиясы. А., 1995, (Б.92, 172); Абай (Ибрахим) Құнанбайұлы. Шығармаларының екі томдық толық жинағы. Т.2: Өлеңдер мен аудармалар, поэмалар, қарасөздер. Алматы: Жазушы. 2005. 296 б; Жиреншин Абусагит. Избранные труды. Алматы: Алаш, 2003. 624 с. (с.208).
6. Құнанбаев Абай (Ибрахим). Шығармаларының толық жыйнағы. Алматы: Қазақтың біріккен мемлекет баспасы, 1945. 503 б. (б. 468).
7. ҚР МОМ Түсім кітабы. Актілері. Центральный Госмузей Каз ССР. №5 Акты поступления основного фонда. С акта 231 (КП 17500/1-8- акт 297 (КП 17572/ 1-5). На 193 листах. Т.5. за 1982 год. «Тема «Культура дореволюционного Казахстана». Из старых поступлений». Зав.фонд - Скакова Б.Ж., зав.сектор. фотодокументальных материалов – Белокопская И.И., акт приемки-сдачи. № 294-10/ VI. 1982 г.
8. Тұрағұл Абайұлының қолжазбасы. Қазақтың атақты ақыны Абай Құнанбайұлы (ҚР МОМ КП 3119). 90 б.
9. Марғұлан Ә.Х. Абайдың жаңадан табылған қолжазбалары // Вестник АН Казахской ССР. 1955. Май. № 5(122), (Б.27-43); Марғұлан Ә. Абайдың Ленинградтағы қолжазбасы // Әдебиет және искусство. 1957. №3, (Б.86-89); Марғұлан Ә.Х. Абайдың

- інісі Халиуллаға жазылған үш хат // Қазақ әдебиеті. 1959. 12 июнь (Б.21-25); Марғұлан Ә.Х. Халиуллаға Абайдың жазған хаттары // Қазақ тілі мен әдебиеті. 1959. №6 (б.2); Марғұлан Ә. Абай қолжазбасы // «Қазақ әдебиеті». 16 август, 1963ж. (б.2).
10. Абай. Энциклопедиясы. А., 1995. 820 б. (Б. 555).
  11. Дүкенбай Досжанұлы «Абай айнасы». Ғұмырнамалық эссе-зерттеу. XV тарау «1934; «Тұрағұлдың мұны». 347 б.
  12. Центральный Государственный архив Республики Казахстан. Ф.1308. Оп.1. Д.280. Л.17.
  13. Жиреншин А. Научно-исследовательская работа краеведческих музеев Казахстана // Жиреншин Абусагит Избранные труды. Алматы: Алаш, 2003; ЦГА РК. Ф.1876. Оп.1. Д. 42. Л.299. (с.323-343).
  14. Асанова С.А. Центральный Государственный музей в 40-50-е годы XX века (деятельность А.Жиренчина) // КазНУ им. аль-Фараби. Материалы республиканской научно-практической конференции «Проблемы изучения и сохранения историко-культурного наследия» 14 декабря 2005 г. Алматы, 2006. (с. 273).
  15. Әлімбаев Н, Белтенев Ж. ҚР МОМ қорындағы Мұхамеджан Сералиннің (1872-1929) ата-бабаларының шежіресі жөніндегі қолжазбасы (жалпымәтіндік сипаттама) // Орталық музей еңбектері: музей ісі, этнология, фольклортану, антропология, деректану, нумизматика / Ғылыми редактор Нұрсан Әлімбаев. Алматы: Ғылым, 2004. 320 б. (б. 342-353).
  16. Марғұлан Ә. Қазан университетінің кітапханасындағы қазақ қолжазбалары // «Жұлдыз» журналы; Сұбханбердина Ү. Қазан университетінің кітапханасындағы қазақ қолжазбалары // Қаз ССР ҒА. Ғылыми хабарлар. Қоғамдық ғылымдар сериясы. 1969. № 4. (Б. 68-78; 69-73)
  17. Центральный Государственный архив Республики Казахстан. Ф.1308. Оп.3. Д.378. Л.18.

МЕДИА ДИАСПОР В КДИ-АНАЛИЗЕ (НА МАТЕРИАЛЕ СМИ КОРЕЙСКОЙ ДИАСПОРЫ)

Гиздатов Г.Г.
КазУМОиМЯ им. Абылай хана
Алматы, Казахстан

Исследование финансируется Комитетом науки Министерства науки и высшего образования Республики Казахстан (грант № AP23485752 Медиа диаспор Казахстана: проблемы культурной идентичности в медиалогическом трансфере)

Аннотация: Статья выполнена в рамках парадигмы критических дискурсивных исследований (КДИ). Целью работы является выявление тематического перечня культурных нарративов в медиальных диаспоралогических источниках (на материале СМИ корейской диаспоры). Медиалогическое существование диаспор в Казахстане проявляется в том, как сама диаспора себя презентует, в каких формах медиа она проявляется, с каким контентом и к кому она выходит. В большинстве случаев этноиздания предлагают свой ограниченный тематически медиапродукт, в котором вычленимы три базовых нарратива: 1) исторический нарратив, 2) культурно-этнографический нарратив и 3) персонифицированный нарратив (рассказ о представителях диаспоры). Основные результаты получены в результате конкретного анализа актуальной медиальной практики в Казахстане. Статья полезна в методологическом аспекте для филологических, лингвокультурологических и антропологических исследований.

Ключевые слова: дискурс, диаспорологическое сообщество, культурная практика, медиа, медиалогическая парадигма, нарратив, политика памяти, этножурналистика

Title: Diaspora Media in KDI Analysis (based on the Korean Diaspora Media)

Author: Gizdatov G.G. KazUIR&WL, Almaty, Kazakhstan

Abstract: Article published in the framework of paradigms of critical discourse (CDI). The aim of the work is to bring thematic changes in cultural narratives to media diasporas (on the basis of Korean diasporas). The media coverage of the diaspora in Kazakhstan is taking place in such a way that the diaspora itself presents itself in such media forms, with such content and where she leaves. In the majority of cases, ethnic development presents its own thematic media product in which three basic narratives are expressed: 1) historical narrative, 2) cultural-ethnic narrative and 3) personalized narrative (story about the presenters of the diaspora). The main results achieved in the final analysis of the

current media practice of Kazakhstan. The article is useful from a methodological perspective for philological, linguistic and anthropological research.

Keywords: discourse, diaspora community, cultural practice, media, medialogical paradigm, narrative, politics of memory, ethnojournalism

This research is funded by the Science Committee of the Ministry of Science and Higher Education of the Republic of Kazakhstan (Grant No. AP23485752 Diasporas Media of Kazakhstan: Problems of Cultural Identity in Medialogical Transfer).

Процесс формирования и существования объединений национальных меньшинств в Казахстане определен историко-идеологическими реалиями начала XX века, советского времени (1917–1991 гг.) и постсоветского периода (с 1991 г.). Многообразие диаспоральных групп в стране (124 группы) является вынужденным: в эти временные рамки входят миграционные процессы, связанные с колонизацией казахских земель, со сталинскими депортациями, а также миграционные движения нашего времени. Несмотря на наличие историко-архивных разысканий по диаспорам [1; 2], в том числе по отношению к истории депортированных народов [3], степень научной изученности многих аспектов существования диаспоральных групп в Казахстане незначительна. По сути, была только обобщающая работа коллектива авторов, в которой энциклопедически были представлены в историческом аспекте диаспоральные сообщества с объяснением причин их появления на территории Казахстана [4]. Самые общие характеристики диаспоральных групп в Казахстане на сегодняшний день выявлены только по отношению к корейской диаспоре: «У коре сарам за прошедшие полтора столетия сформировался определенный синтетический культурный генофонд, вобравший в себя элементы корейской, русской, среднеазиатской и европейской культур. Для корейцев в Казахстане характерны: сильная степень трансформации этнокультурного генетического фонда; протекание этого процесса в полиэтническом окружении; адаптация к культурам, существенно отличным от традиционной корейской культуры; выход за рамки мононационального сознания; высокий уровень аккультурации, граничащий с ассимиляцией; динамизм и интенсивность этих процессов» [5, с. 28-29]. Медialogический анализ постсоветского этапа существования диаспоральных сообществ в Казахстане возможен в двух актуальных аспектах: в

выявлении формы медийной организации деятельности диаспоральных сообществ, в том числе ее постоянного мониторинга, и в исследовании используемых ими культурных нарративов, которые одновременно являются способами формирования идентичности.

Основные результаты данного исследования определены как авторским подходом, так и теорией и практикой медиалогического подхода. Рассмотрение культурных нарративов в этом случае возможно только на междисциплинарном стыке: социологии, этнологии и филологии, в том числе и критического дискурса анализа (КДА). Рациональным научным способом рассмотрения медиалогических реалий диаспор в данном случае является выявление того, каким образом та или иная диаспора предстает в казахстанской социокультурной сфере («внешняя» оценка) и анализ медиа диаспор, с отраженными в них личными историями («внутренняя» оценка). Речь идет о том, что «...идентичность как самоосознание и самоопределение диаспоральной группы формируется, развивается, предъясняется и транслируется только в процессах коммуникации, в дискурсивных и нарративных практиках» [6, с.5]. Наряду с историческими, организационными аспектами деятельности диаспор, на наш взгляд, особый интерес представляет неизученное ранее медиалогическое существование диаспор, выраженное в разных формах медиа, включающее в себя по классификации Маршала Маклюэна все формы выражения медиумом сообщения: пресса, театр, кино, литература, новые медиа, социальные сети, личные истории. Некоторые из этих медиальных форм еще сохраняются в казахстанской культурной практике (немецкий, корейский и уйгурский театры), другие исчезли (многие традиционные медиа, радио, литература). Как можно видеть по многим медиа диаспор, каналы коммуникации диаспор усечены, стандартны и включают в себя в основном издания, находящиеся под руководством республиканского этнообъединения и очень редко независимые новые медиа. Сложилась следующая ситуация: многие этноиздания в традиционном формате перестали издаваться, очевидно усечение форм выражения диаспор в социальных сетях и медиа. Социальные практики диаспоралогических групп находятся под контролем государства, а независимые коммуникативные практики (новые медиа) единичны. Символическая интерпретация событий навязана

извне и говорить, о текстовых традициях диаспоралогических групп пока не приходится.

На сегодняшний день из всех этнических групп имеют институциональную форму республиканского этнообъединения только 26 диаспоральных групп. Поясним, наличие этой формы автоматически подразумевает существования сайта при этой организации, который сам по себе является основным средством информирования диаспоры о диаспоре для казахстанского социокультурного пространства. Вынуждены заметить, что при 26 диаспоральных группах в последние пять лет только при 12 этнообъединениях выходили традиционных СМИ (газеты, журналы), которые с 2018–2020 года за исключением 4 изданий (уйгурская, немецкая, польская и корейская диаспоры) полностью прекратили свое существование. При этом некоторые из изданий диаспор имеют давнюю историю: «Садаи таранчи» («Голос таранчей»), «Кабаргалар авазы» («Голос бедняков»), эти уйгурские газеты выходили с 1921–1922 годов, а корейская газета «Корё Ильбо» выходит с 1923 года. В каких-то случаях этот контент создаётся профессиональными журналистами, в других — силами самих активистов общественных объединений. Наконец только пять казахстанских диаспор представлены новыми медиа, в том числе оформленными и постоянно обновляющимися в информационном плане группами в социальных сетях. На сегодняшний день только сайт республиканского объединения во многих случаях является единственным источником по деятельности диаспоры. Исходная информация показательна и отражает как усилия самой диаспоры, так и ту поддержку, которую ей оказывают историческая родина, международные организации и фонды.

Как результат многие этноСМИ в стране имеют больше архаично выраженную информационно-пропагандистскую общность, вытекающую из программных документов самих общественных объединений. Как показал реальный анализ тематические перечни от казахстанских и собственно национальных СМИ регламентировано созвучны: упрощенный вариант представления исторических данных, рассказ о национальной кухне и пафосный нарратив о братстве народов. Следует заметить, в советском Казахстане тоже были СМИ и телепередачи на языках разных национальностей. При этом уже в современных медиа сохранились не только достоинства прошлого

опыта, но и формальные стереотипы в подаче информационных материалов на национальную тему. Каналы коммуникации диаспор в Казахстане усечены, стандартны и включают в себя в основном издания, находящиеся под руководством республиканского этнообъединения и очень редко независимые новые медиа. По этой причине этноиздания предлагают свой ограниченный тематически, обходящий все сложные и противоречивые аспекты жизни этногруппы медиапродукт. Однако заметим, что есть диаспоральные группы, которые смогли создать не только профессиональный медиапродукт, но и сохраняют, в том числе в цифровом формате, историю и современные реалии сообщества.

В этом формальном казахстанском калейдоскопе национальных СМИ не стали исключением медиа, созданные или работающие «под крышей» Ассоциации корейцев Казахстана (АКК). Кстати, их недопустимо мало на стотысячную корейскую диаспору республики. По сути, это только один портал и одна газета. В отличие от иных диаспор, у АКК нет даже сетевого издания. О самом информационном портале АКК много не скажешь. Он формальный и смотрится скупно и сухо. В интерфейс включены немогоночисленнейи рубрики, в том числе и новости — (только на корейском языке, потом на русском они же представлены в газете) и, наконец, отдельной рубрикой вывешен оцифрованный вариант газеты «Корё Ильбо».

«Корё Ильбо» [7] — одна из старейших газет в стране, выходит с 1923 года. Для сравнения: издание соседей, «Корейцы Узбекистана», выходит с 2019-го. Последняя, правда, тоже явно сделана под казахстанскую копируку. Однако сайт koryo-saram.ru (Узбекистан) — не просто информационный: он предлагает темы, напрочь отсутствующие в казахстанских медиа: корееведение, корё сарам, историю, литературу.

Казахстанская газета «Корё Ильбо» издается раз в неделю с типичным для бумажных версий ещё сохранившихся газет тиражом в 1650 экземпляров, в ней в примерно равных пропорциях — материалы на русском и корейском языках. Заметим, что для формирования идентичности всегда важны СМИ на национальном языке, они работают на сохранение языка в конкретных условиях существования диаспоры. В этом же ряду находится манифестация инаковости – осознание диаспорой своей идентичности, в том числе и неизбежного ее гибридного ее проявления. Газета воскрешает стиль и суть прессы начала 80-х. Формально вроде всё есть: скупые

новости от государственных структур и самой ассоциации, интервью с представителями корейской диаспоры разного возраста и ранга, русско-корейский разговорник. Внешне всё правильно, всё важно, но уж несколько пафосно для любой возрастной аудитории: «Прошла сессия...», «Экспорт продолжает расти...» и далее в том же духе. Смущает даже не это: казахстанская этножурналистика вообще принципиально осторожна и больше предназначена для чиновников, чем для широкого круга читателей. При этом ускользает качество, важное для любой журналистики. Увидеть реальную жизнь корейской диаспоры за этими материалами сложно, заинтересоваться героями — тем более.

Сравнивать есть с чем: например, сайт «Российские корейцы» с вполне современным подходом: от представления народов России до политики и культуры, а рубрике «ОСТАНОВИСЬ, МГНОВЕНЬЕ» — фотографии с текстовыми комментариями — позавидует любое профессиональное издание.

Еще один пример из «Корё Ильбо» — репортаж о премьерке в существующем в Алматы академическом корейском театре. Понятно, что журналисту, работающему в этноСМИ, поневоле приходится быть универсальным, но есть профессиональные рамки, которых лучше придерживаться. Из текста мы узнаём все: детали биографии создателей спектакля, подробнейший пересказ чеховской пьесы, объяснение, как соблюдались санитарные нормы при показе, но только не саму суть этого состоявшегося театрального действия. Вопрос, который следует из заголовка «Чеховская чайка по-южнокорейски» — в чём же проявляется «южнокорейскость»? — остаётся без ответа. Озвучено было только, что один из главных постановщиков, получивший театральное образование в России, — из Южной Кореи.

Примерно по такому упрощающему принципу построены многие материалы издания. Люди ли, события ли в «Корё Ильбо» получают только поверхностно-перечислительное осмысление. Сознательный отказ от анализа того, что случается или, наоборот, не случается в жизни корейской диаспоры привёл это СМИ к простому медиафиксатору. Пожалуй, единственным примером, когда, наконец, корейская проблематика прозвучала осмысленно, стала статья Петра Троценко на «Радио Азаттык» «Корейцы в Казахстане: раствориться среди народа той страны, куда выслали». Простой и честный материал журналиста выступил как оригинальный социологический срез: как казахстанские корейцы

среднего поколения идентифицируют себя, каково место корё мар (диалект корейцев Казахстана и Узбекистана) в современном речевом поведении казахстанского корейца.

Нельзя отрицать неизбежные тенденции современной культуры к гетерогенности и сами процессы культурной дивергенции в казахстанском многоязычном обществе. Однако в этом историческом процессе медиа выполняют особую функцию, в том числе архивации социальных и коммуникативных практик, текстовых традиций. Наиболее удачные формы существования медиа диаспор демонстрируют нам, что не так уж и много надо, в том числе и финансовых вложений, чтобы СМИ работали на формирование идентичности. В таковым относятся: курс на информирование о деятельности этнообъединений, сохранение в цифровой форме исторических и современных свидетельств жизни диаспоры и создание посредством медиа условий для развития культуры этноса в другой стране. Сами диаспоры и казахстанские СМИ разучились точно представлять этническую проблематику или хотя бы информировать обо всём происходящем в её жизни в Казахстане. К требуемым изменениям в медиасуществования диаспор следует отнести возможность преодолеть узкие национальные рамки и быть информационно полезными не только отдельной диаспоре, не только узкому экспертному.

Список использованной литературы:

1. Исова Л., Килыбаева П. Особенности и идеологические проблемы формирования европейской диаспоры Казахстана (в период Второй мировой войны и после) // Вестник КазНУ. Сер. Международные отношения и международное право. 2019. №. 2. С. 64-72.
2. Калыбекова М.Ч. Казахстан как объект переселения депортированных народов (1937-1956 гг. Исторический аспект): дисс. ... канд. ист. наук. Алматы, 2005. 156 с.
3. Ермекбаев Ж.А. Чеченцы и ингуши в Казахстане. История и судьбы. Алматы: «Дайк-Пресс», 2009. 506 с.
4. Алексеенко Н.В., Алексеенко А.Н., Ерофеева И.В., Масанов Н.Э. История Казахстана: народы и культура. Алматы: Дайк-Пресс, 2000. 680 с.
5. Ким Г.Н. Эволюция национальной идентичности и этнического самосознания постсоветской корейской диаспоры // Международные исследования. Общество. Политика. Экономика. Алматы, 2010. С. 22-29.
6. Брубейкер Р. Этничность без групп /пер. с англ. И. Борисовой. М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2012. 408 с.
7. Корё Ильбо // <https://koreans.kz/koreilbo/>

ЖАҒАНДАНУ КЕЗЕҢІНДЕ ТІЛАРАЛЫҚ ҚАРЫМ- ҚАТЫНАСТЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ЛИНГВИСТИКАЛЫҚ СИПАТЫ

Донбаева А.Б.
«Тұран-Астана» университеті
Астана, Қазақстан

Аңдатпа: Мақалада мемлекеттің көптілді саясат ұстануы – жаһанданған заманда ел азаматтарының әлемдік бәсекеге қабілеттілігін арттыруға жасаған прогрессивті қадамы қарастырылады. Бірнеше тілді меңгерген халқы бар мемлекет өзінің коммуникациялық және интеграциялық қабілетін кеңейтеді, елдің экономикалық әл-қуаты артады. Бірнеше тілді оқыту – жаһандану талабы.

Кілттік сөздер: жаһандану, тілді оқыту, тіл саясаты, коммуникациялық және интеграциялық қабілет

Title: Linguistic Characteristics of Formation of Language Relations in the Period of Globalization

Author: Donbayeva A.B., TAU, Astana, Kazakhstan

Abstract: The article examines the state's multilingual policy - a progressive step taken by the country's citizens to increase their global competitiveness in the era of globalization. A country whose population speaks several languages expands its communication and integration capabilities, and the economic power of the country increases. Teaching multiple languages is a requirement of globalization.

Keywords: globalization, language teaching, language policy, communication and integration abilities

Жаһандану экономикалық, саяси және мәдени интеграциялану мен бірігудегі (унификациялану) әлемдік жойқын процесс ретінде тіл саласына да өз ықпалын тигізуде. Тілдік жаһанданудың айқын салдары дегенде халықаралық байланыстағы, цифрлық технологиялар, саясат, ғылым, мәдениет саласында планетарлық макроделдалдық тіл болып табылатын ағылшын тілінің таралуын түсінеміз. Әлемдегі 7,5 миллиард тұрғынның 1,5 миллиарды ағылшын тілінде сөйлейді, бұл жер халқының 20%-ын құрайды. Алайда бұл адамдардың көпшілігі ағылшын тілінің төл тіл иермендері емес. Ағылшын тілі 360 миллионға жуық адамның ана тілі, ең көп оқылатын шет тілі болғандықтан, әлемдегі ең кең тараған танымал тіл, содан кейін екінші орынды француз тілі

иемденеді. Ағылшын тілінің жер бетін салтанатты түрде шарлауының тарихи, саяси-экономикалық, ақпараттық және лингвистикалық сипаттағы себептер [1]. Тарихи тұрғыдан алғанда, ағылшын тілінің кең географиялық таралуы Ұлыбританияның отаршылдық өткенімен түсіндіріледі. Саяси және экономикалық тұрғыдан алғанда, ағылшын тілді елдердің саяси және экономикалық қуаттылығы оның таралуына ықпал етті. Ақпараттық факторға келетін болсақ, ағылшын тілі – ғылым, интернет, теңіз навигациясы, халықаралық авиация және туризмдегі ақпарат ағымының таралатын тілі. Ағылшын тілін үйрену басқа тілдермен салыстырмалы түрде оңай, сонымен қатар ағылшын тілінде кірме сөздердің көп болуы және бұл тілден басқа тілдерге лексиканың көп енуі оны аса қиындықсыз игеруге ықпал етеді. Бұл – лингвистикалық фактордың негіздемесі.

Тіларалық қарым-қатынасты қалыптастырудың лингвистикалық сипаты

Әлемнің әртүрлі аймақтарында ағылшын тілі әртүрлі мәртебеге ие. Ол ана тілі, екінші және шет тілі ретінде қолданылады. Бір қарағанда, тілдердің осы категорияларының айырмашылығы айқын. Бірақ оның кең таралуына қарамастан, «ана тілі», «бірінші тіл», «екінші тіл» және «шет тілі» терминдері өзара мағыналас емес, бір-бірінен ерекшеленеді.

Сонымен, ана тіліне келесідей анықтамалар беруге болады:

- бала кезінен табиғи жолмен ата-анасынан (ата-анасы осы тілдің иермендері) үйренген тіл (ана тілі);
- адамның ақыл-ой әрекетін жүзеге асыратын тіл (функционалды түрде бірінші тіл);
- адам қарым-қатынаста, ең жиі қолданатын тіл;
- іштей ең жақын деп қабылданатын тіл, яғни аффективті байланыс сезімін оятатын тіл;
- ата-бабалар тілі, яғни сөйлеушінің белгілі бір этносқа қатыстылығын айқындайтын тіл (этникалық бірегейлікті таны- татын тіл).

Ана тілге берілген анықтамалар кейде сәйкес келмеуі де мүмкін. Егер адам бөтен тілдік ортада өмір сүруге мәжбүр болған болса, бұндай жағдайда ол бала кезінен үйренген тілді сирек қолдануы мүмкін немесе тіпті оны толығымен немесе ішінара ұмытуы да ықтимал; тіл иермені белгілі бір этникалық топқа өзін жатқызуы мүмкін, бірақ сол этникалық топтың тілін мүлдем білмеуі немесе аздап түсінуі мүмкін; ата-бабалар тіліне деген адалдықты

сезінбеуі немесе тіпті бұл тілді білетіндігінен ұялуы мүмкін (егер бұл тілдің дамуы төмен және мәдени артта қалған болса) және т.б.

Екінші тіл (second language) дегенді бірқатар авторлар жеке тұлға екі тілді ортада әлеуметтену процесінде алған (бірінші ана тілімен қатар бір мезгілде немесе кейінірек) функционалды екінші тіл деп түсінеді, шындығында ол бұл тілді аз қолданады. Әлеуметтік лингвистикада тілдік жағдайды сипаттаған кезде екінші тіл әкімшілік-саяси білім беруде ресми қызметтерді орындайтын тіл болып саналады. Мұндай тіл елдегі жалғыз ресми тіл болуы да мүмкін (Нигериядағы ағылшын тілі) не бұл функцияны басқа тілмен де бөлісуі мүмкін, мысалы, Қазақстанда мемлекеттік тіл – қазақ тілімен қатар, орыс тілінің екінші тіл ретінде ресми дәрежесі бар, «мемлекеттік ұйымдарда және жергілікті өзін-өзі басқару органдарында орыс тілі ресми түрде қазақ тілімен тең қолданылады» [ҚР «Тіл туралы Заңы», 5-бап], (Үндістанда ағылшын тілі, екінші тіл – хинди тілі) немесе жартылай ресми тіл мәртебесіне ие және тек шектеулі ғана әлеуметтік маңызды қармақатынас салаларында қолданылады. Лингвистердің пікірінше, ағылшын тілін ресми тіл ретінде белсенді түрде қолданатын елдер болашақта ағылшын тілін жаһандық тіл ретінде дамытуда шешуші рөл атқа рады [2]. Керісінше, шет тілі ретінде оқылатын тілдер кез келген мемлекетте ресми мәртебеге ие бола алмайды; бұлар – оқу орындарында оқытылатын тілдер (мысалы, Қазақстандағы ағылшын тілі).

Тіл білімінде, жаһандану үдерісіне, атап айтқанда, ағылшын тілінің экспанциясына ғалымдар назарларын кеш аударды. Бұл тек ХХІ ғасырдың алғашқы жылдарында, жаһанданудың саяси және экономикалық аспектілері жақсы сипатталғаннан кейін ғана орын ала бастады. Бірақ, ХІХ ғасырдың екінші жартысынан бастап тіл білімі тілдік байланыстар (контакт) мен билингвизм мәселелерімен айналысты, бірақ жаһандану жағдайында екітілділік мәселе ретінде салыстырмалы түрде соңғы онжылдықтардан бастап қана зерттеле бастады.

Жаһандану кезеңінде лингвистикалық сипаты тіларалық қарым-қатынасты қалыптастырудың лингвистикалық сипаты

Қазіргі уақытта жаһандануды тілдік тұрғыдан зерттеудің бірқатар ғылыми тәсілдерін бөліп көрсетуге болады:

- жаһандану үдерістерін дәстүрлі лингвистиканың тілдік байланыстар (контакт) және билингвизм мәселелері тұрғысында

қарастыру: екі тілділіктің түрлерін зерттеу, жаңа байланыстағы (контакт) тілдерді, соның ішінде New Englishes деп аталатын және Franglais, Denglish, Spanglish сияқты тілдік нысандарды зерттеу;

- жаһандану нәтижесінде пайда болатын дискурс түрлері, жаһандану туралы дискурстық тәсіл;

- жаһандану әсерінен тілдік жағдаяттың динамикасын және нақты тілдердің қолданылу аясы мен қызмет ету салаларының қайта бөлінуін зерттеу;

- аксиологиялық тәсіл, яғни «тіл және билік» мәселесі мән-мәтіндегі тілдердің «нарықтық» құндылығы тұрғысынан жаһандануды зерттеу;

- жаһандану жағдайында тіл саясатының әр түрлі түрлерін зерттеу, оның ішінде жаһандану процестерінің әсерінен пайда болатын бірегейліктің жаңа түрлерін анықтау;

- жаһанданудың әлем тілдеріне, оның ішінде семантика мен әлемнің тілдік бейнесіне әсерін зерттеу.

У.Аммон «жаһандық тіл» ұғымы мен халықаралық қатынас тілдерінің алуан түрлілігіне назар аудара отырып, тілдің «жаһандық мәртебесі» мен «жаһандық функциясы» арасындағы айырмашылықты ажыратады. Мысалы, испан тілі үш құрлықта қолданылғандықтан, У. Аммонның пікірінше, жаһандық мәртебеге ие, бірақ ол жаһандық қызмет атқаруда ағылшын тілінен төмен тұрады [3]. Халықаралық қатынаста қолданатын тілдер қатарына араб, қытай, француз, испан, орыс, неміс, хинди, малай, португал, жапон тілдері енеді [4]. Африкада суахили тілі кеңінен қолданылады. Қазіргі уақытта суахили тілі ағылшын тілімен қатар Танзания, Кения, Уганда, Заир мен Мозамбикте ресми тіл болып табылады. Жалпы алғанда, бұл тілде 150 миллионға жуық адам сөйлейді. Камбоджа, Лаос, Тайландта вьетнам тілі кеңінен таралған. Бұл тілдердің барлығы макро-делдалдық тілдердің қызметтерін атқарады, өйткені бұл тілдерде сөйлеушілердің арасында екінші немесе шет тілі ретінде сөйлейтіндердің саны көп.

А. Де Сван әлем тілдерін бүкіл әлем кеңістігін қамтитын және халықаралық қатынас тілдеріне негізделген тілдердің «шоқжұлдыздарынан» тұратын тілдер жүйесі ретінде қарастыруды ұсынады. Әрине, ағылшын тілі жаһандық тілдер жүйесінің төрінен орын алады, бірақ басқа тілдік шоқжұлдыздар да планета тұрғындарының өмірінде маңызды рөл атқаруларын жалғастыра береді.

Сондай-ақ, лингвистер ірі тілдердің шағын тілдерге жасаған қыспағы тек қана XX ғасырда басталмағанын, одан да әріде ертеректе басталғанын және халықаралық тілдердің құрамы тарихи тұрғыдан өзгеріп отырғандығын айтады. Ертеде және Орта ғасырларда халықаралық тілдер аймақтық сипат алып, олардың қолдануына әлеуметтік және функционалды шектеулер тән болды, олар көбінесе жазбаша түрде қолданылды (Қиыр Шығыс халықтары арасында вэнь янь тілі, араб-еврей әлемінде арамей тілі, Месо-потамия мен Ассирияда шумер және аккад тілдері, эллинистік әлемде ежелгі грек тілі, Рим империясында, кейінірек Еуропаның көптеген елдерінде латын тілі, Таяу Шығыста араб және парсы тілдері, бірқатар славян елдерінде ескі славян тілі қолданылды). XVI - XVII ғасырларда португал тілі, XVIII ғасырда француз тілі, XIX ғасырда ағылшын және неміс тілдері, XX ғасырда социалистік лагерь елдерінде орыс тілі халықаралық қатынас тілі ролін атқарды. Осылайша, тіл саласындағы жаһандану мәселесі тек ағылшын тілінің экспанциясын қарастыруды мақсат етпейді.

Алайда халықаралық қатынас тілдері XX ғасырдың ойлап тапқан шығармашылығы емес және олардың саны өте көп, әйтсе де қазіргі уақытта олардың ешқайсысын ағылшын тілімен сөйлеушілер саны жағынан да, қолдану салалары бойынша, әлеуметтік ықпалы, білім беру жүйесіндегі ролі және т.б. бағыттарда салыстыруға келмейді.

Ағылшын тілінің халықаралық аренада кеңінен қолданылатындығына байланысты бұл тіл көбінесе «осы заманның латыны» деп аталады. Бұл метафора аса орынды да емес сияқты, себебі орта ғасырда латын ұлтаралық этникалық тіл болды, ал ағылшын тілінің миллиондаған адамға ана тілі болуы - оларға ағылшын тілін шет тілі немесе ресми тіл ретінде үйренуге мәжбүр болған адамдарға қарағанда айтарлықтай артықшылықтар береді. Жаһандану лингвистердің, саясаткерлердің, әлеуметтанушылардың және мәдениет қайраткерлерінің алдына күрделі мәселелерді қойып отыр: әртүрлі тілдер мен мәдениеттердің байлығын жойып жібермей, әлемнің бейнесін стандарттауға жол бермеу үшін қазіргі қоғамның интеграциялану үрдісі мен этникалық, мәдени және тілдік әртүрліліктің арасындағы тепе-теңдікті қалай сақтауға болады, оның үстінде, тіл саласындағы жаһандану мәселелеріне арналған дискурс идеялогиялық және саяси коннотациялық сипат алып бара жатқандығы да таңқаларлық жайт емес.

Кейбір лингвистердің пайымдауынша, ағылшын тілі үстем жағдайға ие болып алды, енді оны болашақта тайдыру мүмкін емес [4]. Бірақ жағдай бұл айтқаннан күрделірек сияқты, Д.Грэддол ХХІ ғасырдың басында ағылшын тілін ана тілі ретінде сөйлейтіндердің саны ХХ ғасырдың аяғындағыдай, қытай тілінде сөйлейтіндердің санынан төмен, сонымен қатар испан және хинди тілдерінде сөйлейтіндердің санынан да төмен екенін айтады, енді мүмкін жақында ол араб тілін де алдына салуы мүмкін.

Сонымен бірге, ағылшын тілі ана тілі болып табылмайтын бірақ осы тілде сөйлейтіндердің саны өсуде. Д.Грэддолдың айтуынша, қазіргі уақытта ағылшын тілінің таралуына ықпал ететін факторлар ғана емес, бұл процесті тежейтін факторлар да бар. Мысалы, 2000- 2005 жж. аралығында интернеттегі ағылшын тілінің үлесі 51,35-тен 32% -ға дейін төмендеді. Интернет бейресми байланыста, жергілікті базарларда сауда жасау және жергілікті жаңалықтарды алу үшін әр түрлі тілдерде сөйлейтіндер арасында кеңінен қолданылады. Бұл қызметтерді жергілікті тілдер де атқара алады. Сонымен қатар, аз ұлттардың өкілдері Интернетті өздерінің тілдерінің беделін көтеру және сөйлеушілеріне қолдау көрсету үшін пайдаланады [5].

Әлемдегі ағылшын тілінің нұсқаларының көбеюі – ағылшын тілінің болашағы үшін теріс фактор болып саналады, себебі жаһандық ағылшын тілі – бұл біз білетін және бұрын шет тілі ретінде оқыған ағылшын тілі емес. Бұл – тілдік өзгерістерге түскен жаңа құбылыс, ағылшын тілі иермендері бұл құбылыстарды онша құптамайды.

Қазіргі кезде тіл саясаты көбіне заң жүзінде бекітіліп, тіл туралы заңдар түрінде жарияланады. Осы тұрғыда, бұл заңдардың елдегі, республикадағы шынайы этникалық және тілдік жағдайды көрсетуі маңызды. Тіл туралы заңдар барлық елдерде бола бермейді. Тілдер туралы заңның қажеттілігі екі немесе одан да көп тілдер бір жерде бірдей мәртебе талап еткен кезде, бір тілге, әдетте жергілікті тілге, қысым жасалғанда немесе тілден бас тарту қаупі төнген жағдайда пайда болады. Шамасы, төмендегі берілген тілдік жағдаяттардың түрлері мен типтері заңмен белгіленуі мүмкін және бекітілуі керек:

а) мемлекеттік тілдің айрықша қолданылуы (мемлекетаралық келісімдер, ресми құжаттар, мектеп пен университеттің білімі; көшедегі, аялдамадағы, жолдағы жазулар, маңдайшалар, қалалардың, көшелердің, ауылдардың атаулары);

б) мемлекеттік және жергілікті тілдердің әртүрлі салаларда (қалалар, көшелер, дүкендер атауында; құжаттардың кейбір түрлерін рәсімдеуде) бірдей қолданылуы. Соңғысы, ең алдымен, шетелдіктері басым халқы бар аумақтарға қатысты. Бұл, мысалы, Финляндиядағы Аландар аралында швед тілі.

Әртүрлі елдердің тілдер туралы заңдары мыналарды анықтайды:

- мемлекеттік (бір, екі немесе одан да көп) тілдің рөлі мен қызметіне қатысты ереже (бір, екі немесе одан да көп);
- басқа тілдердің орны, жағдайы және құқығы;
- ресми кездесулердің, мемлекеттік органдардың, ұйымдардың тілі, сот ісін жүргізу тілі;
- азаматтардың өтініштері мен олардың өтініштеріне жауап беру тілі;
- балабақшаларда, мектептерде, университеттерде оқыту тілі;
- ресми құжаттардың, ішкі және жергілікті іскери құжаттаманың, жарнаманың, хабарландырулардың тілі;
- сайлауалды құжаттардың тілі;
- радио, теледидар, газеттер, журналдар тілі;
- географиялық атаулардың емле тілі;
- тауар түрлері, тауарлық белгілер атауларының тілі.

Тілдер туралы заңдарда мемлекеттік тілді әртүрлі кәсіптер мен лауазым иелерінің тілді меңгеру деңгейлері, мемлекеттік тілді білуге байланысты емтихан өткізу тәртібі және мемлекеттік тілді оқыту бағдарламасы қарастырылады және анықталады.

Белгілі бір елде сол елдің мемлекеттік тілін міндетті түрде білу қажеттігін, тіпті көптеген жағдайда міндетті түрде мойындай отырып, келешекте неғұрлым жағдайға икемді және ыңғайлы болатын мемлекеттік құжаттар анағұрлым өміршең болатынын атап өткен жөн.

Тіл туралы заң тым егжей-тегжейлі болжамды болмауы мүмкін, себебі қоғамдағы тілді қолданудың барлық жағдайларын немесе тұстарын алдын-ала болжау мүмкін емес. Негізінде, тіл туралы заң тек сол мезеттегі жағдайды, яғни, сол мезгілде елде орын алған тілдік жағдаятты реттейді.

Тіл туралы заң қоғамды бөліп, әлеуметтік және ұлтаралық шиеленісті тудырмауы керек. Тіл туралы заңның кейбір ережелерін қайта қарау және нақтылау мүмкіндігі болуы керек. Мұндай

заңдардағы кез-келген ережелер осы заңдардың өмірде қолданылу тиімділігі мен пәрменділігін тексеруді алдын ала қарастыруы қажет.

Сөздер, тіл формалары – бұл белгілі бір күнде дайын болуға тиіс машиналардың немесе станоктардың жаңа маркаларының сериясы емес. Тіл туралы заңнан тез немесе жедел нәтиже күтуге болмайды. Тіл биологияның, сана-сезімнің, адам психологиясының ажырамас бөлігі болып табылады, ал тіл туралы кез келген заңның жаңа ережелеріне адамның психологиялық, лингвистикалық тұрғыдан бейімделуіне біраз уақыт кететіндігі алдын-ала қарастырылуы керек.

Тіліне мемлекеттік мәртебе берілген үстем этникалық топ, әдетте, өз тілінің ықпалын кеңейтуге мүдделі. Мысалы, Индонезияда үкімет индонезия тілінің баспасөзде, ғылымда және білім беруде таралуын барынша қолдаған болатын. Кения Президенті Д. Кениата Кенияда суахили тілінің ұлттық тіл ретінде қабылдануына еңбек етіп, көп күш жұмсады.

XX ғасырдың 20-30-жылдары Корея мен Қытайда олардың ұлттық тілдерін насихаттау үшін ресми науқандар өткізілді. Мемлекеттік тілді мектептерде, курстарда оқуға жағдай жасау маңызды рөл атқарды. Осылайша, Нигерияның Жергілікті Тілдер Қоғамы бір кездері елдің ең кең таралған үш тілінде (хауса, йоруба, игбо) газеттердің басып шығарылуын белсенді түрде алға тартты, осы тілдерде мектептерде сабақ жүрді және Шығыс Нигерияның жергілікті парламенттерінде игбо, солтүстігінде – хауса, ал батысын- да – йоруба тілінде пікірталастар өткізді, осы тілдерді үйренуге арналған курстар ұйымдастырды. Гвинеяда ұлттық тілдерді мектепте білім беруге енгізу бағытында белсенді жұмыс жүргізілуде.

Қазақстандық қоғамда болып жатқан экономикалық және әлеуметтік жаңғырудың маңызды аспектілерінің бірі – тіл саясаты. Қазақстанның жаһандану кезеңіндегі қарқынды даму жолындағы елді демократияландыру, әлеуметтік өркендеу саласындағы талпыныстары, білім беру жүйесін жаңаша дамыту, шет мемлекеттермен байланысты тереңдетудегі атқарған істері бекітілген заңнама көлеміндегі ауқымды іс-шараларды қамтиды. Қазіргі еліміздің тіл саясаты көптілділікті, үштілділікті қатар қолданыс құралы ретінде дамытуды қолдайды. Елімізде әрбір азаматтың үш тілді меңгеруіне басымдық береді. Әлемдік білім кеңістігінде бәсекеге қабілетті, еліміздегі басқа ұлт өкілдерімен толерантты мәдениаралық коммуникация орната алатын, өзін

тәрбиелеген мәдениетін құрметтейтін құзіретті тұлғаны қалыптастыру – басты мақсаттардың бірі болып отыр. Соңғы уақытта адамдардың өмір сүру жағдайлары едәуір өзгерді, өмірде және кәсіпте адамның еңбек мобильділігіне ерекше мән беріледі. Міндеттердің алуан түрін шапшаң және нәтижелі орындау бір немесе бірнеше шет тілдерін меңгерген мультилингвалды азаматқа қолжетімді болатындығына байланысты қазіргі таңдағы осындай кәсіби мамандар еңбек нарығында мол сұранысқа ие болып отыр. Бірнеше шет тілдерін білетін адам – мультилингв – екінші, үшінші шет тілдерін меңгеру процесінде қалыптасатын жеке қабілеттерімен және бірқатар негізгі құзіреттіліктерімен айрықшаланатын «ерекше тілдік тұлға». Көптілді адамға, сонымен қатар көпмәдениеттілік қасиет тән – көпмәдениеттілік бұл өз мәдениетіне жаны ашитын, толерантты, талдап бағалай алатын мінез-құлық сапасы» [6].

Үш тілді оқыту – жаһандану талабы. Қазақ тілі – ұлттық бірегейліктің, орыс тілі – ел ішіндегі жергілікті тұрғындар арасындағы қатынас тілі және ағылшын тілі – қазіргі заманда жер бетіндегі әрбір халықтың әлемдік кеңістікте өз бірегейлігін танытуға қолданатын ортақ түсінікті тілі. Үштілділікті дамытудың құқықтық негізін Қазақстан Республикасындағы тіл саясаты саласындағы заңнамалық құжаттар құрайды. Алдыға дамып кеткен мемлекеттермен терезе теңестіру осындай заңдастырылған мемлекеттік заңнамалармен бекітіліп, сатылы дамығанда өз жемісін берері сөзсіз.

Мемлекеттің көптілді саясат ұстануы – жаһанданған заманда ел азаматтарының әлемдік бәсекеге қабілеттілігін арттыруға жасаған прогрессивті қадамы. Бірнеше тілді меңгерген халқы бар мемлекет өзінің коммуникациялық және интеграциялық қабілетін кеңейтеді, елдің экономикалық әл-қуаты артады.

«Тіл – адамның адамдық белгісінің зоры, жұмсайтын қаруының бірі», – деп А. Байтұрсынов айтқандай, жаһанданған дәуірде бірнеше тілді білген ұлт өкілдері өздерінің коммуникациялық және интеграциялық қабілетін кеңейте отырып, мәдениетаралық қарым-қатынаста тілді ұлттар мен мәдениеттерді түсінулерінің басты қаруына айналдыра алады. Бірнеше тілде еркін сөйлей де, жаза да білетін қазақстандықтар заман талабына сай елде де, шет елдерде де өздерінің ұлттық бірегейлігін таныта алатын бәсекеге қабілетті тұлғаға айналады.

Бүгінгі таңда өзінің бірегейлігін сақтағысы келетін әрбір мемлекет тіл саясатының теориялық негізін жаһандану және жаңа геосаяси жағдайлар туғызған процестерді ескере отырып жаңартуы қажет. Жаһандық өзгерістермен және трансұлттық экспансиямен сипатталатын жаңа геосаяси жағдай тұсында жергілікті халықтардың ұлтшылдық сипаты өсуде, яғни жаһандану заманында әрбір жеке ұлт пен этностың мәдени өзіндік болмысын сақтап қалу, оны одан әрі дамыту өзекті мәселеге айналып отыр, ағылшын тілді емес коммуникативті қуатты ірі мемлекеттердің мәдени және тілдік егемендігіне қауіп төніп, көлеңке түсуде, ағылшын тілнен басқа тілдердің позициясы әлсіреуде және мәдениеттер мен этникалық топтардың теориялық түрде ыдырауы байқалады. Осылайша, жаһандану және жаңа геосаяси қиындықтар жағдайында ағылшыннан басқа тілдерге қатысты протекционистік тіл саясатының негіздерін теориялық жоспарлау және дамыту қажет екендігі көкейтесті мәселеге айналууда.

Бұл тұжырымды ресми тілдері жоғары коммуникативті дәрежеге ие, жазбаша стандарты қалыптасқан, әдеби мұрасы бай, сөйлеушілердің көптігі мен қызмет ету аймағына ие Еуропаның ірі, экономикалық және мәдени дамыған елдеріндегі социолингвистикалық жағдай растайды. Осындай социолингвистикалық жағдайды тудырып отырған себептерге мыналар жатады: ғаламдық ағылшын тілінің кеңінен таралуы және оның басқа елдердің тілдеріне әсері, осы тілдердің ғаламдық ағылшын тіліне қарама-қарсы ниеттерін білдіретін ағылшын емес тілдер және оппозициялық ағылшын және басқа барлық тілдер сияқты терминдердің пайда болуымен, тіл-киллер, тіл-тиранозавр сияқты пессимистік метафоралардың пайда болуымен, лингвистикалық империализм және тіпті лингвистикалық геноцид [7], сонымен қатар ғылыми қоғамдастықтың ғана емес, «қарапайым» азаматтардың «ана тілім – ағылшын» деген тілдік жауабына және ағылшын-американизмнің үстемдігіне деген наразылықтың артуымен сипатталады:

1. «Тілдердің шегерілуі» [8] – жоғары коммуникативті мәртебесі бар тілдерді бірқатар салалардан ығыстыру (мысалы, ғылыми және халықаралық қатынаста);
2. Тілдердің өмір сүру жағдайларының өзгеруі және жаңа формаларының пайда болуы [88];
3. Қуатты көші-қон процестері, әлеуметтік топтардың диаспоризациясы және этникалануы, тілдік байланыстардың

күшеюі, жетекші тілдер сөйлеушілерінің әлеуметтік базасының өзгеруі, олардың әртекстестігінің өсуі, гибридизация құбылысының артуы.

4. Тілдік рефлексияның өсуі, тілдің жаңа әлеуметтік-философиялық түсінігі және «постұлттық әлемдегі» тілдің рөлі мен орны туралы пікірталас, тіл мәселесінің саясаттануы.

5. Азаматтардың саналы түсінік-ойларынан және ана тілдерінің жағдайы туралы алаңдаушылықтан туындаған Еуропаның жетекші тілдерін қорғау бойынша стихиялық (институционалды емес) шаралардың өсуі. Зерттеушілер «негізгі» еуропалық тілдердің іскерлік, халықаралық қатынастарда, саудада, спортта, сән әлемінде, демалыста және ойын-сауықта өз функцияларын жоғалтып бара жатқандығын мәлімдеуде. Бүкіл әлемдегі коммерциялық келіссөздердің 80%-ы ағылшын тілінде жүргізіліп, ағылшын тілін білу халықаралық саудаға қатысудың маңызды шарты болып табылады [9].

Сонымен, тіл туралы заңнама мәселелері дамыған елдерде де едәуір қиындық тудыруда. Ірі Еуропа елдеріндегі тіл туралы заңдар Литва, Латвия, Польша, Грузия, Украина және т.б. жаңа мемлекеттермен салыстырғанда әлеуметтік беделге ие емес, бұл елдерде нарықты қанағаттандыру үшін, нарықтың пайдасына қарай ыңғайластыру бағытында заңдар жиі бұзылады немесе өзгертіледі, мысалы 2002 жылы Франциядағы Тубон заңымен болған жағдай немесе Германияда тіл туралы бірыңғай заң тіптен жоқ. Себебі бұл мемлекетте жаһандандудың қауырт басталғанына дейін мектептерде, саясатта, құқықтық жүйеде, әкімшілік және жазба тіл қолданылатын әлеуметтік-коммуникативтік кеңістікте неміс тілі басым болды, сондықтан ұзақ уақыт бойы бірыңғай тіл саясатының болмауы проблема ретінде қарастырылмады.

90-жылдардың басынан бастап Еуропадағы әртүрлі институттар мен қауымдастықтар көптілділікті қолдайды [Еуропалық хартия, 1992]. Қазіргі заманғы екі немесе одан да көп тілдерді білу тұжырымдамасы Тутцингер тезистерінде ұсынылды [Тутцингер тезистері, 1999], онда жоғары коммуникативті дәрежесі бар еуропалық тілдерді сақтау бағдарламасы жасалды. Алайда қолданыстағы әрекет етуші іс-шаралар жергілікті тілге қатысты жағдайларда аз қолқабыс көрсетуде. Тіл саясатының ықпалы әлсіз, орын алып отырған оқиғалармен үйлесімсіз болғандықтан, бұл жағдай Еуропадағы ағылшын емес тілдер үшін қауіпті арттыруда: «ұлттық немесе одан да жоғары тұрған деңгейдегі нарықтық

күштерге – тіл саясатын беріп қою ағылшын тіліне жолды кең ашып, ал ұлттық тілдердің мүмкіндіктерін шектейтін қадам», -деп жазды Филиппсон [10].

Ағылшын тілі коммуникативтік қуаты мықты ұлттық тілдерге қысым жасауда, сонымен қатар бұл тіл барлық тілдерді ысырып қойып, жалғыз өзі басқалардың рөлін атқарып, орнын да баса алады: тілдің мұндай философиясы ашық жарияланбаса да, әлемдік тілдің басымшылығы ұлттық тіл саясатының әлсізденуіне ықпал етеді, жергілікті тіл саясатының өзгермелі сипатқа көшуіне әсері болады. Мәселен, кез келген дүниежүзілік ұйымдарға мүше болатын елдер сол ұйымның ресми тілдерінде ғана жұмыс жасайды, мысалы Ресей 2012 жылы, ал Қазақстан 2015 жылы дүниежүзілік сауда ұйымына (ДСҰ) мүшелікке енді. Бұл елдер үшін маңызы бар құжат – ДСҰ-ға кіруі туралы хаттамаға ұйымның ресми тілдерінде: ағылшын, француз және испан тілдерінде қол қойылды. Осы аталған ресми тілдер иермендерінен басқа елдердің азаматы саналы түрде түсініп, таңдау жасау үшін осы ұйымның шарттары мен міндеттемелерінің ережелерімен өз ана тілдерінде танысу мүмкіндігіне ие бола алмайды. Әрине, келісімшартқа қол қойылғаннан кейін аударма ісіне жүгінуге тура келетіні анық.

Қорытынды

Жаһандану тұсында тіл саясатында ескеретін мәселе, ғаламдық ағылшын тілі басқа тілдік коммуникативтік кеңістікке ене отырып, қабылдаушы тілдің лексикалық құрамы мен коммуникативтік нормаларын өзгертіп қана қоймай [11], ұлттық тілдердің мәртебесінің әлсіреп, бұл тілге сұраныстың азаюына, мәдениаралық қарым-қатынастың құралы ретінде ағылшын тілінің үстемдігі орнауда. Қазіргі кезде кітап, газет пен журналдардың танымалдылығын арттыратын тіл – ағылшын тілі, ғылымның тілі – ағылшын тілі, ғаламтордағы ақпараттардың 80%-ынан астамы ағылшын тілді мәліметтерден тұрады.

Кез келген тілде сөйлейтін (этникалық) топтың демографиясы, тілге берілген мәртебе және тілді институционалды қолдау – бұл тілдердің салыстырмалы қуаттылығы мен өміршендігін бағалаудың маңызды факторлары. Қоғамда қазақ тілінің мемлекеттік дәрежесін нығайту және оның әлеуметтік-коммуникативтік міндеттерін кеңейту ел ұстанып отырған саясаттың басты стратегиялық басымдығы болып отыр. Қазақстан Республикасындағы тілдік жағдаят экзогlossивті, теңестірілмеген, дигlossикалық және демографиялық тұрғыдан тұрақсыз деп

сипатталады. Әлемдік білім кеңістігінде бәсекеге қабілетті, еліміздегі басқа ұлт өкілдерімен толерантты мәдениаралық коммуникация орната алатын, өзін тәрбиелеген мәдениетін құрметтейтін күзиретті тұлғаны қалыптастыру – басты мақсаттардың бірі болып отыр. Жаһандану және туындаған геосаяси қиындықтар жағдайында ағылшыннан басқа тілдерге қатысты протекционистік тіл саясатының негіздерін теориялық жоспарлау және дамыту қажет екендігі көкейтесті мәселеге айналууда.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Абасилов А. Әлеуметтік лингвистика сөздігі. Алматы, 2016. 248 бет.
2. Омарбекова Г.Ә. Тіл және жаһандану. Нұр-Сұлтан, 2019. 160 бет.
3. Сулейменова, Э.Д. Языковые процессы и политика. Казахский нац. ун им. аль-Фараби. Алматы: Қазақ унив., 2011.
4. Хасанұлы Б. Мемлекеттік тіл: әлеумет және жастар. Алматы, 2013.
5. Karl Erland Gadelii, Language planning: theory and practice. For the Languages Division Education Sector UNESCO. 1999.
6. Communication across cultures. Mutual understanding in a global world. Second edition. Heather Bowe, Monash University, Victoria Kylie Martin, Hokkaido University, Japan Howard Manns, Monash University, Victoria
7. Абақан Е. Тілдің қазіргі мәдени парадигмасы
https://kitap.kz/books/tilding_qazirgi_madeni_paradigmasy
8. Салқынбай А. Тіл және мәдениет: Оқу құралы. Алматы: Қазақ университеті, 2011.
9. Сыздық Р. Тілдік норма және оның қалыптасуы. Астана: Елорда, 2001.
10. Уәлиев Н. Сөз мәдениеті. Алматы: Мектеп, 1984.
11. Miriam Meyerhoff. Introducing Sociolinguistics. Routledge is an imprint of the Taylor & Francis Group, an informa business. 2006
12. Балақаев М., Серғалиев М. Қазақ тіл мәдениеті. Алматы: Мектеп, 1995.
13. Тер-Минасова С.Г., Тіл және мәдениетаралық коммуникация. 166-237 бб.
14. Омарбекова Г.А. Лингвострановедческие единицы английского и казахского языков. Издательство «Қыздар университеті» Алматы, 2013, 220 стр.
15. D. Crystal. English as a Global Language, P:1-28 (on MOODLE)
16. Coupland, N. (ed.). The handbook of language and globalization. Oxford: Wiley- Blackwell.

ҚАЗІРГІ КОРЕЯ РЕСПУБЛИКАСЫ ЖӘНЕ КАТАР МЕМЛЕКЕТІНІҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУ ЕРЕКШЕЛІГІН САЛЫСТЫРМАЛЫ ТАЛДАУ

Есеркепова Ж.О., Мағзом А.Қ.
Абылай хан атындағы ҚазХҚЖӘТУ
Алматы, Қазақстан

Аңдатпа: Мақалада Корея Республикасы мен Катар мемлекетінің экономикалық дамуына салыстырмалы талдау жасалған. Екі ел де әртүрлі стратегияларды қолдана отырып, өз экономикаларын дамытуда айтарлықтай жетістіктерге жетті. Корея Республикасы индустрияландыруға және экспортқа бағдарланған өсуге бағытталған белсенді мемлекеттік саясаттың арқасында жоғары технологиялық тауарларды өндіруде әлемдік көшбасшылардың біріне айналды. Екінші жағынан, Катар Мемлекеті қаржы, туризм және білім беру сияқты әртүрлі салаларға инвестициялар арқылы негізінен мұнай-газ кірістеріне негізделген экономикасын сәтті әртараптандырды. Жұмыста экономика құрылымы, инвестициялық саясат, мемлекеттің рөлі және технологиялық прогресс сияқты әр елдің экономикалық өсуінің негізгі аспектілері талданады. Мақаланың мақсаты Корея Республикасы мен Катар мемлекетінің экономикалық стратегияларындағы негізгі ұқсастықтар мен айырмашылықтарды анықтау, сондай-ақ олардың тиімділігі мен тұрақты экономикалық өсуге ұмтылатын басқа елдер үшін алуға болатын сабақтарын бағалау.

Кілт сөздер: экономикалық даму, салыстырмалы талдау, Корея Республикасы, Катар Мемлекеті, индустрияландыру, экономиканы әртараптандыру, инвестициялық саясат, технологиялық прогресс

Title: Comparative Analysis of the Specifics of the Economic Development of the Modern Republic of Korea and the State of Qatar

Author: Yesserkepova Zh.O., Magzom A.K. KazUIR&WL, Almaty, Kazakhstan

Abstract: This article presents a comparative analysis of the economic development of two countries: the Republic of Korea and the State of Qatar. Both countries have achieved significant success in their economic development using different strategies. South Korea has emerged as a global leader in the production of high-tech goods through an active state policy focused on industrialization and export-oriented growth. On the other hand, Qatar has successfully diversified its economy, primarily based on oil and gas revenues, through investments in various sectors such as finance, tourism, and education. The article analyzes the main aspects of economic growth in each country, such

as the structure of the economy, investment policy, the role of the state, and technological progress. The aim of the article is to identify the main similarities and differences in the economic strategies of South Korea and Qatar, as well as to assess their effectiveness and lessons that can be drawn for other countries striving for sustainable economic growth.

Keywords: economic development, comparative analysis, Republic of Korea, State of Qatar, industrialization, economic diversification, investment policy, technological progress

Қазіргі әлемдік экономикада әртүрлі елдер экономикалық өсуді қамтамасыз ету және өз азаматтарының өмір сүру деңгейін жақсарту үшін әртүрлі даму стратегияларын қолданады. Оңтүстік Корея мен Катар-бұл бастапқы жағдайлар мен ресурстардағы айырмашылықтарға қарамастан, экономикалық дамуда айтарлықтай жетістіктерге жеткен мемлекеттердің мысалдары. Бұл аналитикалық шолу олардың халықаралық аренадағы негізгі ойыншыларға айналуына ықпал еткен экономикалық стратегияларын салыстыруға бағытталған. Соғыстан кейінгі күйреу жағдайында өз жолын бастаған Оңтүстік Корея индустрияландыру мен технологиялық дамуға бәс тігуде. Білім беруге инновациялар мен инвестицияларды енгізу елге жоғары технологиялық өнім өндіруде әлемдік көшбасшылардың бірі болуға мүмкіндік берген стратегияның негізі болды.

Ал Катар табиғи газ бен мұнайдың орасан зор қорымен бұл ресурстарды экономиканы әртараптандыру бойынша өршіл жобаларды қаржыландыру үшін пайдаланды. Қаржы, жылжымайтын мүлік және туризм сияқты секторларға салынған инвестициялар әлемдік энергия нарығындағы ауытқуларға аз тәуелді тұрақты экономикалық жүйені құруға ықпал етті.

Бұл зерттеу екі елдің экономикалық саясатының негізгі аспектілерін, соның ішінде инвестициялық қызметті, мемлекеттің экономикадағы рөлін және технологиялық прогрестің олардың экономикалық дамуына әсерін талдауға бағытталған. Талдаудың негізгі мақсаты - осы елдердің тәжірибесінен қандай сабақ алуға болатынын және олардың табысты стратегияларын тұрақты экономикалық өсуге ұмтылатын басқа мемлекеттер қалай бейімдей алатынын анықтау.

Катар мемлекеті экономикасының дамуына тарихи шолу.

Ерте модернизация кезеңінде Катар экономикасы теңіз өнеркәсібі, теңіз саудасы, оазис шаруашылығы, дәстүрлі мал шаруашылығы және қолөнер сияқты әртүрлі секторларға сүйенді.

Алайда, тайпалық анархия мен қарақшылық дәуірінде тұрақты даму үшін қолайлы жағдайлар болған жоқ. 1940 жылдары мұнай өндірудің белсенді дамуы басталды. Бұл елдің экономикалық дамуындағы шешуші факторға айналды. Мұнай өнеркәсібінің пайда болуы инвестицияларды тарту, газ, құрылыс, туризм және қаржы секторы сияқты басқа салаларды дамыту арқылы Катар экономикасының қарқынды дамуына түрткі болды [1].

1972 жылы шейх Халифа бин Али Әмір Ахмад бин Алиді тақтан құлатып, Катарда мемлекеттік төңкеріс жасады. Ол өзін әмір деп жариялады және елдегі саяси және экономикалық жағдайды жақсартуға бағытталған реформалар жүргізе бастады. Қаржы мәселелерін талқылау құқығын алған консультативтік кеңес құрылды. Сондай-ақ мемлекеттік бюджетті әзірлеу жүйесіне елеулі өзгерістер енгізілді. Өркениет бетін жою және ақша әкімшілігін құру маңызды қадам болды. Инвестициялар кеңесі де құрылды. 1974 жылы "Катар General Petroleum Corporation" Ұлттық компаниясы құрылғаннан кейін мұнай өндіруді және оның кірістерін бақылауға ерекше назар аударылды. Кейіннен, 1971 жылы тәуелсіздік алғаннан кейін, Катар билігі мұнай нарығындағы қаражатты жергілікті және шетелдік капиталдың қатысуымен мемлекеттік кәсіпорындар мен аралас компанияларды құру үшін белсенді пайдаланды. Экономиканың мемлекеттік секторы, жалпы алғанда, капиталистік сипатта болғанымен, кейбір капитализмге дейінгі ерекшеліктерін сақтап қалды. Өйткені ол елдегі іскерлік белсенділікті ынталандыратын монархиялық режимнің басшылығымен пайда болды. Экономиканың мемлекеттік секторы біртіндеп дәстүрлі монархиялық қондырманы сақтай отырып, экономиканы жедел дамыту үшін басқарушы топтардың мұнай мен газдан түсетін кірісті қайта бөлу құралына айналған еді [2].

1990 жылдарға дейін Катарда мұнай өнеркәсібі айтарлықтай экспорттық кіріс әкелмеді, сондықтан аграрлық ел болып қала берді. Онда бюджет түсімдерінің едәуір бөлігі інжу-маржан аулау есебінен болды. Алайда, XX ғ. үшінші ширегінде ұлттық экономиканың энергетикалық секторын нығайту үшін алғышарттар қалыптаса бастады. Елдің солтүстігінде "Оңтүстік Парс" газ кен орнын ашу идеясы туды. Бұл кен орнын белсенді игеру Катар экономикасының ең қуатты секторларының бірі — қазіргі газ өнеркәсібін қалыптастыруға негіз болды. Газды өндіруді Таяу Шығыстан энергия ресурстарын жеткізуге мүдделі АҚШ-тың қаржылық инвестициялары ынталандырды. Сұйытылған табиғи

газды (СТГ) тасымалдауға арналған танкер флоты, сондай-ақ газ тасымалдау инфрақұрылымының басқа элементтері Катардың экономикалық әл-ауқатында маңызды рөл атқарды, бұл оны жан басына шаққандағы ең бай елдердің біріне айналдырды [3].

Әмір Хамад Катарды әлемдегі ең ірі газ экспорттаушылардың біріне айналдырып, шетелдік инвестицияларды тарту арқылы газ экспорты секторын дамытуға назар аударды. Ол елді аймақтық көлік торабына айналдырып, көлік инфрақұрылымын дамытты. АҚШ пен Ұлыбританияның белсенді қолдауымен ол банк секторын дамытып, шетелдік инвестицияларды тартты. 2008 жылғы қаржылық дағдарыс кезінде катарлықтар Еуропа мен Азиядағы әртүрлі қаржы және өнеркәсіптік компанияларда үлесін алып, өз мүлкін едәуір ұлғайтты. Әмір Хамадтың еңбегі экономика саласындағы өте тиімді саясатты қамтыды. Билігінің алғашқы жылдарында ол шетелдік инвестицияларды тартуға негізделген газ экспорттық әлеуетті жедел дамытуға күш салды. Нәтижесінде Катар Ресей мен Иранмен бірге "үлкен газ үштігінің" бөлігі бола отырып, әлемдегі ең ірі газ экспорттаушылардың біріне айналды [4]. Екінші әмір кезіндегі болған ең маңызды оқиғаны атап кетсем, Шейх Хамад бен Халифа Аль Тани кезінде Катардың болашағы үшін нақты жол картасы ретінде қызмет ету үшін Qatar National Vision 2030 стратегиясы іске қосылды. Ол экономикалық өсуді қамтамасыз ететін жетістіктерді адами және табиғи ресурстармен теңестіре отырып, Катарды алға жылжытуға бағытталған. Бұл көзқарас алдағы онжылдықтарда елдің экономикалық, әлеуметтік, адами және экологиялық дамуын басқаратын маяк болып табылады. Осылайша ол Катар азаматтары мен тұрғындары үшін өмірінің әртүрлі аспектілерінде инклюзивті және пайдалы болады [5].

Қазір билік етіп жатқан әмір кезеңін қарқынды құрылыспен және 2022 жылғы әлем чемпионатына дайындықпен сипатталды. 2019 жылы Катарда инвестициялық заңнама айтарлықтай жаңартылды, бұл шетелдік капитал үшін қолайлы бизнес-орта құруға мүмкіндік берді. Алдыңғы 2000 жылғы сыртқы капитал туралы заңда шетелдіктер өз қызметін жүзеге асыратын секторға қарамастан компаниялардың жарғылық капиталындағы акциялардың 49% - дан астамын иелене алмайтындығы қарастырылған [6].

Катар мемлекетінің экономикалық даму стратегиясының перспективалары

Катардың қазіргі әмірі шейх Тамим ибн Хамад Аль Тани - Катар тәуелсіздік алғаннан бергі ең жас әмір болуымен танылады. Тамим әмірі кезіндегі Катар қарқынды дамуды жалғастырды. 2014 жылы Катардың ЖІӨ 202 миллиард АҚШ долларына бағаланды. Бұл 2011 жылғы ЖІӨ 196 миллиард доллар болған қорытындымен салыстырғанда жақсы нәтиже. Расталған газ қоры 890 трлн. текше фут болды. Бұл жалпы әлем қорының шамамен 15% құрайды. Мұнай, газ және мұнай өнімдерін экспорттаудан түскен кірістер 56,6 миллиард АҚШ долларына дейін өсті. Елдің мұнай-газ кешенін дамыту мен жаңғыртудың 2012 жылдан 2018 жылға дейінгі сегіз жылдық бағдарламасы сәтті іске асырылды. Оның мақсаттары 130 млрд АҚШ доллары көлемінде қаражат бөлуді көздеді [7].

Айта кету керек, 2019 жылы Катардың Ұлттық мұнай-газ компаниясы Qatar Petroleum "Tawteen" өндірістерін оқшаулау бағдарламасы туралы жариялады. Осы бағдарлама шеңберінде Катар аумағында мұнай-газ секторында өндірістік қуаттарды құрғысы келетін ұлттық және шетелдік инвесторлар үшін ынталандыру көзделген [8]. Ақырында, сол 2019 жылы Катар үкіметі Катарға тікелей шетелдік инвестицияларды одан әрі тарту үшін инвестицияларды ілгерілету агенттігін құрды. Жоғарыда аталған қадамдар ел басшылығының қол жеткізілгенге қанағаттанбағанын, бірақ дамудың стратегиялық маңызды Ұлттық мақсаты ретінде қарастырылатын экономиканы одан әрі әртараптандыруды қамтамасыз етуге белсенді ұмтылатынын айқын көрсетеді. Осыған байланысты инвестициялар әлі де өсу факторы ретінде қарастырылуда, сондықтан мемлекет инвестициялық ахуалды жақсарту жөніндегі шараларды жалғастыруға мүдделі. Экономика секторларының басым көпшілігі үшін катарлық компаниялардың жарғылық капиталында шетелдік тұлғаларды жүз пайыз бақылауға рұқсат етіледі. Қаржы саласындағы жекелеген қызмет түрлері ғана ерекшелік болды. Бұл ретте мұндай компаниялар өздерінің коммерциялық қызметін осы Заңда және оған сәйкес қабылданған заңға тәуелді актілерде айқындалған шарттарда ғана жүзеге асыруға тиіс болды. Басқа компаниялар үшін (атап айтқанда, бағалы қағаздары Qatar Exchange биржасында сатылатын компаниялар) шетелдік капиталдың үлесі 49% жетуі мүмкін. 2020 жылы Әмірліктер Үкіметі Катардың жеке секторын одан әрі дамытуды ынталандыруға, сондай-ақ Үкіметтің жобаларды басқару мен қаржыландырудағы ролін арттыруға бағытталған мемлекеттік-жекеменшік әріптестік (МЖӘ) туралы №12/2020

сараптамалық қоғамдастықта көптен бері талқыланып келе жатқан заңды қабылдады. Осы заңды орындау үшін МЖӘ жобаларында шетелдік инвесторлардың ерекше мәртебесін реттейтін заңға тәуелді актілер қабылданады деп болжанған [9].

Сондай-ақ, 2022 жылғы футболдан әлем чемпионатын өткізудің экономикалық өсуді ынталандырудағы рөлін атап өту қажет. Бұл оқиға айтарлықтай инвестициялар тартты және шетелдік жұмысшыларды тарту арқылы халық санының өсуіне ықпал етті. Бұл дәстүрлі түрде миллиардтаған доллар тұратын ең ірі халықаралық жарыстардың бірі. Катар үкіметі үшін оның аумағында осындай маңызды іс-шараны өткізу, оның ішінде әлеуметтік-экономикалық даму себептері бойынша маңызды болды. Осылайша, құрылыс индустриясы өсуге үлкен серпін алды. Түрлі салаларда (көлік, логистика, спорт ғимараттары) ірі инфрақұрылымдық жобаларды іске асыру үшін ірі шетелдік инвестициялар ғана емес, сонымен қатар көптеген шетелдік жұмысшылар мен жұмысшылар тартылды, соның арқасында 2010 жылдардың аяғында халық саны онжылдықтың басымен салыстырғанда 40%-ға өсті [10].

GlobalData 2024 ж. соңына қарай Катардағы бағдарламалық қамтамасыз ету нарығы 1,8 миллиард долларға, ал жабдық нарығы 2,5 миллиард долларға жетеді деп болжам бар. Ал қызметтері жалпы акт шығындарының 52% — дан астамын құрайды деп күтілуде. Ал 2024 жылдың соңына қарай олар 5 миллиард АҚШ долларына жетуі мүмкін. GlobalData компаниясының аға технологиялық талдаушысы Прамод Агравал былай деп түсіндіреді: "Катар білімге негізделген экономикаға бет бұруда және Катардың 2030 жылға дейінгі ұлттық көзқарасына сәйкес заманауи АКТ инфрақұрылымына, дағдыларды дамытуға және электрондық үкіметке инвестиция салуда. Бұл күш-жігер Катарға өзін аймақтағы жетекші серпінді және қарқынды дамып келе жатқан экономикалардың бірі ретінде көрсетуге мүмкіндік береді". Катардағы бұлтты есептеулерден түсетін кірістер болжамды кезең ішінде 17,8% өсудің ең жоғары қарқынын (CAGR) көрсетеді және 1,6 миллиард АҚШ долларына жетеді деп болжануда. Бұлтты есептеу саласында қызмет ретінде бағдарламалық жасақтама (SaaS), ең үлкен сегмент, сол кезеңде орта есеппен 17,5% - ға өседі. Бұл негізінен Катар ұйымдарының дәстүрлі жергілікті бағдарламалық жасақтамадан бұлтты модельдерге көшуіне байланысты. Банктік, қаржылық қызметтер және сақтандыру (BFSI), бөлшек сауда және

денсаулық сақтау секторлары да болжамды кезеңдегі ең жылдам дамып келе жатқан вертикальдардың бірі болып табылады (орташа жылдық өсу қарқыны бойынша) [11].

Атап айтқанда, 2024 жылы Катардың ЖІӨ өсімі сәйкесінше 4,4% деңгейінде болжамды қарқынмен ПШАМЫК (Парсы шығанағы араб мемлекеттерінің Ынтымақтастық Кеңесі) аймағындағы ең жоғары көрсеткіштердің бірі болып қала береді деп болжануда. Бұл Катарды аймақтағы экономикалық өсу қарқыны бойынша жетекші орынға қояды [12].

Экономикалық бастамалардан басқа, Катар Халықаралық экономикалық байланыстарды нығайту және шетелдік инвестицияларды тарту бойынша шаралар қабылдайды, бұл қосымша экономикалық өсуге ықпал етуі тиіс. Мұның бәрі Катарды 2030 жылғы Катар ұлттық визиясында көрсетілген ұлттық мақсаттарға қол жеткізу қарсаңында Халықаралық бизнес пен инвестициялар үшін тартымды аренаға айналдырады.

Ал енді Корей Республикасы экономикасының дамуына тарихи шолу жасасақ. Егер Корея Республикасының экономикалық өсу тарихы бойынша оны үш кезеңге бөлуге болады. Бірінші кезең 1945 жылдан 1961 жылға дейін. Жапон отаршылдығы азат етілгеннен кейін, жалпы демократиялық реформалар жүргізіліп, 1950-1953 жылдардағы азаматтық соғыс жойылған экономиканы қалпына келтірді. Экономикалық механизмдерді қалпына келтіру процесін жеделдету және артта қалушылықты жою үшін мемлекет жеңіл өнеркәсіп кәсіпорындары мен капиталды көп қажет ететін өңдеу өнеркәсібінің дамуын ынталандыру арқылы өсу полюстерін құрды. АҚШ пен Жапонияның қолдауына ие бола отырып, шетелдік төмен пайыздық несиелерді пайдалана отырып, Оңтүстік Корея экономикалық өсу қарқынын жеделдетіп, индустрияландырудың экспортқа бағытталған түрін жүзеге асырды.

Екінші кезең 1962 жылдан 1997 жылға дейін. Индустрияландырудың мемлекеттік бағдарламаларын жүзеге асыруды жалғастыра отырып, Оңтүстік Кореяда бәсекеге қабілетті салалар үстемдік ете бастаған заманауи өнеркәсіп құрылымы құрылды. Уақыт өте келе Оңтүстік Кореяның экономикасы қатаң реттелетін мемлекеттік-жекеменшік серіктестіктің ерекшеліктеріне ие болды. Оның экономикалық даму динамикасы ұзақ уақыт бойы өте жоғары болып қала берді: өсу жылдарында ЖІӨ өсу қарқыны 11% - ға жетті. Алайда, 1997 жылы басталған әлемдік экономикалық дағдарыстың қиындықтарына тап болған Оңтүстік Корея моделінің

бұл нұсқасы қарсы тұра алмады. Елге экономикалық модельді қайта құру және жетілдіру қажет болды.

Үшінші кезең, 1990 жылдардың аяғында бұрынғы экономикалық жүйені реформалау процесі басталды. ХВҚ және басқа да халықаралық ұйымдардың қолдауымен қаржы секторын нығайтуға қол жеткізілді; Бизнестің дәстүрлі отбасылық-кандық құрылымдары қазіргі заманғы акционерлік компанияларға көшті. Лықтандыру ел өндірісінің барлық салаларына әсер етті; мемлекеттің экономикалық өмірде қатысуы қысқарды, ал еркін жұмыс істейтін еңбек нарығы өмір бойы жалдау жүйесінің орнына келді [13].

Корей Республикасының экономикалық дамуын айтатын болсақ, бірден ойымызға Пак Чон Хи келеді. Жалпы, Пак Чон Хи-дің билігі кезінде көптеген тарихи маңызды оқиғалар болды. Әсіресе экономикаға қатысты стратегиялар да қабылданды. Оңтүстік Корея белсенді экспорттық саясаттың арқасында қарқынды экономикалық дамуға қол жеткізді. 1960 жылдардың ортасы ішкі ресурстардың сарқылуына және төлем балансын жақсарту қажеттілігіне байланысты осы стратегияға көшу уақыты болды. Үкімет экспортты қолдау шараларын қолданды, соның ішінде салық жеңілдіктері, несиелер және экспорттық жоспарларды сәтті жүзеге асыратын компаниялар үшін тарифтерді төмендету. Сондай-ақ, валюта бағамы реформалары және импортты ырықтандыру жүргізілді. Экспортқа мамандандырылған экономикалық аймақтарды құру да дамуға ықпал етті.

Ең маңызды оқиғалардың ішіне оның бес жылдық жоспарлары туралы айтуға болады. Олардың төртеуі болды. Экономикалық дамудың алғашқы бес жылдық жоспары (1962-1966 жж.) жыл сайынғы экономикалық өсудің 7,2% - на қол жеткізуге және өзін-өзі қамтамасыз ететін индустриалды экономиканы құруға бағытталған. Цемент, тыңайтқыш, болат және мұнай өңдеу сияқты маңызды секторларды қолдау жоспардың негізгі аспектісі болды. Маңызды шараларға ресурстарды жұмылдыруға және экспорттық тауарлардың бәсекеге қабілеттілігін жақсартуға бағытталған 1962 және 1964 жылдардағы ақша-валюта реформалары кірді. Екінші бесжылдық Экономикалық даму жоспары (1967-1971 жж.) 1980 жылдарға қарай саяси тұрақтылық пен тәуелсіз экономикаға ұмтылды. Ол өнеркәсіптік құрылымды, әсіресе ауыр және химия өнеркәсібін импортты алмастырудан экспортқа дейін жаңартуды қамтыды. Машина жасау, кеме жасау, электроника және өнеркәсіп

сияқты негізгі салаларды дамыту туралы заңдар 1960 жылдардың аяғы мен 1970 жылдардың басында қабылданды. Бұл шаралар экспорт пен экономиканың табысты өсуіне ықпал етті. Үшінші бесжылдық жоспар (1972-1976жж.) Конституция қабылданғаннан кейін Юсин президент Пак Чон Хидің билігін күшейтіп, мұнай-химия, қара және түсті металлургия, электроника, автомобиль және кеме жасауды қоса алғанда, ауыр химия өнеркәсібін (АХӨ) дамытуға бет бұрды. Бұл Hyundai, Daewoo, Kia, POSCO сияқты ірі компаниялардың күшеюіне әкелді. Жоспардың мақсаты 1973 жылғы Индустрияландыру декларациясында анықталғандай, экспортты 10 миллиард долларға дейін және жан басына шаққандағы ЖІӨ деңгейін 1981 жылға қарай, атап айтқанда, индустрияландыру арқылы 1000 долларға дейін арттыру болды. Төртінші бесжылдық Экономикалық даму жоспары (1977-1981жж.) индустрияландыру декларациясында көрсетілген индустрияландыру идеяларын жалғастырды және ауыр және химия өнеркәсібін одан әрі дамытуды көздеді. Алайда, үшінші жоспардан айырмашылығы, аймақтық, ғылыми-техникалық және әлеуметтік даму мәселелеріне көп көңіл бөлінді. Ең үлкен жетістік экспорттың өсуі болды, ол төртінші бесжылдықта екі есеге өсті: 1977 жылғы 10 миллиард доллардан 1981 жылы 20,8 миллиард долларға дейін [14].

1997 жылы "Венчурлық бизнесті қолдау туралы арнайы акт" қабылданғаннан кейін Samsung, Hyundai, LG, SK және басқалары сияқты ірі конгломераттар мемлекеттің инновациялық саясатын жүзеге асыруға белсенді қатысты. Сондай-ақ, KOSBIR бағдарламасын қоса алғанда, шағын және орта бизнесті қаржыландырудың венчурлық бағдарламаларын құрудың және жоғары дәрежелі мамандарды даярлауды қаржыландыру және ғылыми зерттеу орталықтарын дамыту үшін корейлік ғылым мен техника қорын құрудың маңызды рөлін атап өтуге болады.

2000 жылдардың басынан бастап инновациялық даму Оңтүстік Корея экономикасы үшін басты басымдыққа айналды. Шикізат базасы жеткіліксіз болғандықтан, ел инновацияларды мемлекеттің экономикалық саясатын нақты анықтайтын өзінің дамуы мен өркендеуінің негізгі қозғалтқышы ретінде қарастырады. Бұл саясаттың негізгі бағыттары 90-шы жылдары мемлекеттік даму бағдарламалары аясында анықталды.

Корей Республикасының экономикалық даму стратегиясының перспективалары. Соңғы жылдары Оңтүстік Корея экономикалық дамудың және жаһандық қаржылық дағдарыстардың

салдарымен табысты күрестің үлгісіне айналды. Бұл елдің күшті өндірістік базасы және серпінді қызмет көрсету секторы бар, оны дамыта отырып, ел өзінің экономикалық дамуында әсерлі нәтижелерге қол жеткізді [15].

Ақпараттық технологиялар, электроника, автомобиль өнеркәсібі және басқалары сияқты жоғары технологиялық салаларды дамытуға көп көңіл бөлінеді. Бүгінгі таңда Оңтүстік Корея экономикасында чеболь деп аталатын ірі корпорациялар басым, олар бірнеше онжылдықтар бойы ішкі нарықта жетекші орынға ие болды. Чебольдар, әдетте, ресми тәуелсіз фирмалардың кең желісінен тұрады, бірақ олар акцияларға иелік етудің күрделі құрылымы арқылы бір отбасының жалпы әкімшілік және қаржылық бақылауымен біріктірілген. Сонымен қатар, бұл корпорациялар өз өнімдерін белсенді түрде экспорттап қана қоймай, сонымен қатар елден тыс капиталдың едәуір көлемін шығарады. Мұндай корпорацияларға электроника, автомобиль және химия саласындағы әлемдік көшбасшылар болып табылатын Samsung, Hyundai және LG кіреді. Олар ел экономикасының қозғаушы күші болып табылады және ЖІӨ-нің өсуіне және жұмыс орындарын құруға айтарлықтай ықпал етеді [16].

Сонымен қатар, Оңтүстік Корея инновацияларды ынталандыруға және жаңа технологияларды дамытуға бағытталған зерттеулер мен әзірлемелерге белсенді инвестиция салуда. Бұл жасанды интеллект, Биотехнология және жаңартылатын энергия сияқты жаңа салалардың дамуына ықпал етеді [17]. Мәселен, мысалы, 2023 жылы КТ Corrogation телефония алыптарының бірі болашақта 5 жылға шамамен 5,3 миллиард доллар бөлетіні айтылды. жасанды интеллект негізінде өнімдерді әзірлеу және енгізу. Мұның негізінде клиенттерге жеке көзқарас, цифрлық көмекшілерді пайдалану, сондай-ақ экономиканың әртүрлі секторлары бойынша шешімдер ұсыну жатыр [18].

Жалпы, Оңтүстік Корея экономикасы ЖІӨ-нің тұрақты және серпінді өсуін көрсетеді. Бұл Азия-Тынық мұхиты аймағындағы ең ірі және дамыған экономикалардың бірі. ЖІӨ-нің өсуі өнеркәсіптік өндірістің, экспорттың және инновацияның жоғары көрсеткіштеріне байланысты. Оңтүстік Кореяда жұмыссыздық деңгейі салыстырмалы түрде төмен. Бұл күшті еңбек нарығы мен халықтың белсенді жұмыспен қамтылуын көрсетеді. Жұмыссыздықтың төмен деңгейіне әсер ететін негізгі факторлар экономиканың қарқынды өсуі, білім берудің жоғары деңгейі және

күшті кәсіпкерлік болып табылады. Оңтүстік Корея инфляцияның төмен деңгейімен сипатталады. Бұл елдегі баға тұрақтылығы мен ақша-несие саясатын көрсетеді. 43 инфляцияны бақылау бағаны тұрақтандыру және макроэкономикалық тұрақтылықты қамтамасыз ету бойынша шаралар жүргізетін Кореяның Орталық Банкі үшін маңызды міндет болып табылады. Оңтүстік Корея ұзақ уақыт бойы оң сыртқы сауда сальдосына ие болды, яғни тауарлар мен қызметтердің экспорты импорттан асып түседі. Күшті экспорттық сектордың арқасында Оңтүстік Корея әлемдегі ең ірі экспорттаушылардың бірі болып табылады. Қолайлы сыртқы сауда сальдосы экономиканың өсуін және халықаралық аренадағы позицияның нығаюына ықпал етеді [19].

Халықаралық валюта қоры (ХВҚ) Оңтүстік Корея экономикасының 2024 жылға 2,3% өсуін болжайды. Бұл болжам қаңтар айымен сәйкес келеді, ол 0,1% - ға көтерілді. ХВҚ болжамы ҚР Үкіметі (2,2%) мен Корея Банкі (2,1%) болжамдарынан жоғары. ХВҚ сонымен қатар Оңтүстік Корея экономикасының 2025 жылға арналған өсу болжамын 2,3% деңгейінде сақтап қалды. Инфляция болжамы биыл 2,5%, ал 2025 жылы 2% құрады. Биылғы жылы әлемдік экономиканың өсу болжамы 0,1% - ға 3,2% - ға дейін өсті. ХВҚ сарапшыларының есебінде айтылғандай, болжамды болжамдарға қарамастан, әлемдік экономика тұрақты болып қала береді және инфляция өскен сайын тез баяулайды. Сонымен қатар, жоспарлау және қаржы министрлігі атап өткендей, қазіргі болжамдар Таяу Шығыстағы жағдайдың өзгеруін ескермейді. Көрсеткіштердің ықтимал нашарлау факторларының қатарына геосаяси Қайшылықтар, жоғары пайыздық мөлшерлемелер жағдайында қарыздардың өсуі және қытай экономикасының өсу қарқынын бәсеңдету мүмкіндігі жатады [20].

Жалпы, Оңтүстік Корея экономикасы ЖІӨ-нің тұрақты және серпінді өсуін көрсетеді. Бұл Азия-Тынық мұхиты аймағындағы ең ірі және дамыған экономикалардың бірі. ЖІӨ-нің өсуі өнеркәсіптік өндірістің, экспорттың және инновацияның жоғары көрсеткіштеріне байланысты. Оңтүстік Кореяда жұмыссыздық деңгейі салыстырмалы түрде төмен. Бұл күшті еңбек нарығы мен халықтың белсенді жұмыспен қамтылуын көрсетеді.

Ал енді Корея Республикасы мен Катардың экономикалық даму ерекшелігіне салыстырмалы талдау жасауға тырысамыз. Оңтүстік Корея мен Катардың экономикалық дамуын салыстыра отырып, стратегиялар мен қол жеткізілген нәтижелердегі

айтарлықтай айырмашылықтарды атап өтуге болады. Оңтүстік Корея индустрияландыру мен экспортқа назар аударды, соның арқасында ол жоғары технологиялық өнімдерді өндіруде әлемдік көшбасшылардың біріне айналды. Бұл стратегиялық бағыт электроника және автомобиль жасау сияқты салалардың дамуына ықпал ететін белсенді мемлекеттік саясат пен білім беру мен технологияға инвестициялармен қамтамасыз етілді. Оңтүстік Корея жоғары технологиялық салаларға қарқынды инвестиция салды, бұл елге электроника мен автомобиль өндірісінде көшбасшылардың бірі болуға мүмкіндік берді. Мұндай стратегияның мысалы ретінде ел экономикасында шешуші рөл атқаратын Samsung және Hyundai сияқты ірі корпорацияларды Белсенді мемлекеттік қолдау болып табылады, бұл 2024 жылы экономиканың 2.3% өсуіне ықпал етті. Инновациялар мен технологияларды дамытуға, стартаптар мен ғылыми-зерттеу қызметін қолдауға ерекше назар аударылады, бұл тұрақты экономикалық өсуге ықпал етеді.

Қатар, керісінше, қаржыға, туризмге және білімге инвестиция салу арқылы экономикасын әртараптандыру үшін көмірсутектерді сатудан түскен кірісті белсенді пайдаланды. 2024 жылы Қатардың ЖІӨ өсімі сәйкесінше 4,4% деңгейінде болжамды қарқынмен аймақтағы ең жоғары көрсеткіштердің бірі болып қала береді деп болжануда. Қатардың негізгі стратегиясы шетелдік инвестицияларды тартуды және инфрақұрылымды дамытуды қамтыды, бұл сонымен қатар елдің халықаралық аренадағы экономикалық жағдайын нығайтуға ықпал етті. Қатар экономиканы әртараптандыру бойынша ауқымды жобаларды қаржыландыру үшін мұнай мен табиғи газды сатудан түскен қомақты кірісін пайдаланады. Бұған Қаржы, туризм және білім беру сияқты секторларды дамыту кіреді. Экономиканы әртараптандырудың мысалы ретінде жаңа қалалар мен туристік кешендер сияқты ауқымды инфрақұрылымдық нысандардың құрылысы, сондай — ақ әлемдік спорттық іс-шараға-FIFA 2022 футбол Әлем чемпионатына Инвестициялар жатады, бұл шетелдік инвестицияларды тартуға және елдің халықаралық имиджін жақсартуға ықпал етті.

Бұл деректер Оңтүстік Корея мен Қатардың экономикалық өсу мен тұрақты дамуға қол жеткізу үшін әртүрлі стратегияларды қалай қолданатынын көрсетеді. Оңтүстік Корея Жоғары технологиялар мен экспортқа бәс тігуде, ал Қатар әртараптандыруға және газсыз және мұнай емес секторларға ауқымды инвестицияларға назар аударады.

Қорытындылай келе, Оңтүстік Корея мен Катардың экономикалық дамуын талдау негізінде біз екі елдің де тұрақты экономикалық өсуге қол жеткізудің әртүрлі тәсілдерін көрсетіп жатқанын көреміз. Инновациялар мен технологиялық көшбасшылыққа ұмтылған Оңтүстік Корея ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстарға айтарлықтай инвестиция салады, бұл оның Ақпараттық технологиялар және автомобиль жасау сияқты жоғары технологиялық салалардағы позицияларын нығайтуға ықпал етеді.

Екінші жағынан, Катар қаржы секторы мен инфрақұрылымдық жобаларды дамытуға, соның ішінде FIFA әлем чемпионаты сияқты ірі халықаралық іс-шараларға назар аударатырып, экономикасын әртараптандыру үшін өзінің айтарлықтай табиғи ресурстық кірістерін пайдаланады. Бұл стратегиялар экономикалық өсуге ықпал етіп қана қоймайды, сонымен қатар халықаралық ынтымақтастық пен шетелдік инвестицияларды тартуға кең мүмкіндіктер береді.

Осылайша, Оңтүстік Корея мен Катардың экономикалық стратегияларының әртүрлілігі дамуға әмбебап көзқарас жоқ екенін көрсетеді. Әрбір ел өзінің стратегияларын бірегей ішкі ресурстар мен Халықаралық экономикалық ортаға сүйене отырып бейімдейді, бұл олардың экономикалық өсуі мен дамуында әртүрлі, бірақ әсерлі нәтижелерге әкеледі.

Пайдаланылган әдебиеттер тізімі:

1. Дэвид Б. Экономика Катара: история, отрасли, инвестиции, энергетика и реформы // <https://nauchniestati.ru/spravka/ekonomika-katara> (қаралған күні: 20.04.2024). [Электронды ресурс]
2. Исаев В.А., Филоник А.О. Катар: три столпа роста (социально-экономический очерк). М.: Институт востоковедения РАН, 2015. 11-12 б.
3. Al-Kubasi, Mohamed Ali M. Industrial Development in Qatar, 1950-1980: a geographical assesment, Durham E-Theses, Durham University, May 1984.
4. Маркелова Э.А. Диверсификация экономики Катара как успешный пример нивелирования сырьевой зависимости: концептуальные основы и первые результаты // Экономические отношения. 2022. Том 12. № 3. 553-568 б.
5. Planning and Statistics Authority // [Электронды ресурс] - URL: Qatar National Vision 2030 (psa.gov.qa) (қаралған күні 20.04.2024)
6. Маркелова Э.А. Инвестиционная стратегия Катара в контексте построения несырьевой экономики // Креативная экономика. 2022. Том 16. № 9.
7. Law no. (1) of 2019 On Regulating Non-Qatari Capital Investment in the Economic Activity // <https://investmentpolicy.unctad.org/investment-laws/laws/314/qatar-law-no-1-of-2019> (қаралған күні: 20.04.2024)
8. Бочарова Л. Рынок труда арабских стран в XXI веке: контуры и специфика развития // Мировое и национальное хозяйство. 2010. № 3. 31-44 б.
9. Иванов С.А. Особые экономические зоны как современный институт развития: истоки и эффективность // Регионалистика. 2015. № 5-6. 111-120 б.
10. Руденко Л.Н. Особенности политики Катара в сфере экономики и внешнеэкономических связей // Российский внешнеэкономический вестник. 2020. № 9. 93-105 б.
11. GlobalData // ICT spending in Qatar will reach US\$9bn in 2024 // URL: [ICT spending in Qatar will reach US\\$9bn in 2024 - GlobalData](#) (қаралған күні: 20.04.2024). [Электронды ресурс]
12. The Peninsula // Qatar's economy to be fastest growing in GCC in 2023, 2024 // URL: [Qatar's economy to be fastest growing in GCC in 2023, 2024 | The Peninsula Qatar](#) (қаралған күні: 20.04.2024). [Электронды ресурс]
13. Люди роста // Южная Корея: история развития экономики // URL: ludirosta.ru (қаралған күні: 20.04.2024). [Электронды ресурс]

14. Кукла М.П. Экономика Республики Корея. Владивосток: Издательство Дальневосточного федерального университета, 2022. 26-37 б.
15. Мотина А.А. Инвестирование в экономику Южной Кореи: отличная возможность или рискованное предприятие? // Экономика и предпринимательство. 2019. № 5 (106). 467-471 б.
16. Pröbsting M. South Korea's Transformation into an Imperialist Power // International Critical Thought. 2021. Vol. 11. No. 2. P. 210-231.
17. Шпакова А.А. Стратегические программы по цифровизации экономики Южной Кореи // Ars Administrandi (Искусство управления). 2021. Т. 13. № 2. С. 260-284.
18. CoinGeek // South Korean telecom giant KT to invest \$5.3 billion in AI by 2027 // URL: [South Korean telecom giant KT to invest \\$5.3 billion in AI by 2027 - CoinGeek](#) (қаралған күні: 20.04.2024). [Электронды ресурс]
19. Белых О.Ю. Южная Корея: оценка экономического положения и перспектив развития страны // Мировая экономика и мировые финансы. 2023. Т. 2. № 1. 43-44 б.
20. KBS World // МВФ прогнозирует рост экономики РК в 2024 году на 2,3% // URL: [МВФ прогнозирует рост экономики РК в 2024 году на 2,3% | KBS WORLD Russian](#) (қаралған күні: 20.04.2024). [Электронды ресурс]

ТИПЫ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ КОРЕЙСКОГО ЯЗЫКА

Жетписов С.Н.
КазУМОиМЯ им. Абылай хана
Алматы, Казахстан

Аннотация: Статья посвящена классификации типов фразеологических единиц корейского языка. Их можно разделить на две группы: фразеологизмы, категориальное значение которых предсказывается грамматически основным компонентом, и фразеологизмы, категориальное значение которых не сигнализируется. В первой группе выделяются субстантивные, глагольные, наречные и адъективные фразеологизмы. Во второй группе выделяются 15 типов фразеологических единиц, образованных по модели различных предикативных словосочетаний. В корейском языке одни части речи могут выполнять в предложении функцию других частей речи. Так же ведут себя и фразеологизмы. Субстантивные фразеологизмы могут выполнять синтаксическую функцию подлежащего, именного сказуемого, определения, дополнения; глагольные фразеологизмы выполняют функцию сказуемого, обстоятельства, определения; наречные фразеологизмы – функцию обстоятельства и сказуемого; адъективные фразеологизмы – функцию определения, сказуемого, обстоятельства. Синтаксические связи компонентов между собой не отличаются от синтаксических связей между словами в свободных словосочетаниях. Характерными чертами фразеологических единиц являются: устойчивость на структурном и семантическом уровнях; значительное число архаизмов в составе фразеологических единиц; разнообразие компонентного состава; использование повторов для усиления выразительности фразеологических единиц; наличие фразеологических единиц китайского происхождения.

Ключевые слова: Фразеологические единицы, классификация типов, категориальное значение, компонентный состав, синтаксическая функция

Title: Types of Phraseological Units of The Korean of Phraseological Units of The Korean Language

Author: Zhetpisov S.N. KazUIR&WL, Almaty, Kazakhstan

Abstract: The article is devoted to the classification of types of phraseological units of the Korean language. They can be divided into two groups: phraseological units, the categorical meaning of which is predicted grammatically by the main component, and phraseological units, the categorical meaning of which is not signaled. In the first group, substantive, verbal, adverbial and adjectival phraseological units are distinguished. In the second group, 15 types of phraseological units are distinguished, formed according to the model of various predicative phrases. In Korean, some parts of speech can

perform the function of other parts of speech in a sentence. Phraseological units behave the same way. Substantive phraseological units can perform the syntactic function of the subject, nominal predicate, definition, complement; verbal phraseological units perform the function of predicate, circumstance, definition; adverbial phraseological units – the function of circumstance and predicate; adjectival phraseological units – the function of definition, predicate, circumstance. The syntactic relations of the components do not differ from the syntactic relations between words in free phrases. The characteristic features of phraseological units are: stability at the structural and semantic levels; a significant number of archaisms in the composition of phraseological units; a variety of component composition; the use of repetitions to enhance the expressiveness of phraseological units; the presence of phraseological units of Chinese origin.

Keywords: Phraseological units, classification of types, categorical meaning, component composition, syntactic function

Корейские фразеологизмы отличаются от свободных словосочетаний структурной организацией, значением и функционально-стилистической принадлежностью. Входя в состав устойчивых словесных комплексов, лексемы, синтаксические схемы и морфологические свойства испытывают значительные ограничения своей способности к изменению. У различных фразеологических единиц эти ограничения неодинаковы.

Под структурной классификацией понимается: 1. количество компонентов фразеологической единицы, 2. лексические значения этих компонентов, 3. их расположение во фразеологизмах, 4. синтаксические связи компонентов между собой.

Образцами для значительной части фразеологизмов являются модели словосочетаний и предложений, существующие в данном языке. При этом фразеологизмы сохраняют типичные для этого языка лексико-грамматические связи и формы их выражения. Однако это лишь внешнее сходство. По нему судят только о способе образования фразеологизма. Его значение может отличаться от предложения.

Не во всех фразеологизмах можно установить категориальное значение. Поэтому мы делим фразеологизмы на две большие группы: 1. фразеологические единицы, где можно определить категориальное значение, и 2. фразеологизмы, где категориальное значение определить невозможно.

1. Фразеологизмы, категориальное значение которых предсказывается грамматически опорным (главным) компонентом.

Под грамматически опорным компонентом понимается слово, организующее фразеологический оборот как структурное целое определенной модели. Грамматически опорное слово определяет функциональную эквивалентность фразеологизма той или иной части речи: умуре кэгури – лягушка в колодце (о человеке с узким мировоззрением); опорное слово *кэгури* является грамматически опорным словом, и поскольку оно является именем существительным, то превращает данный фразеологизм в субстантивный тип фразеологических единиц; *куньджие ппаджин чвига коянъирыль мунда* - загнанная в тупик мышь и кошку кусает; компонент *мунда* является грамматически опорным (главным) словом, как часть речи является глаголом, поэтому превращает фразеологизм в глагольный тип фразеологических единиц.

В этой группе мы выделяем следующие типы фразеологизмов.

Фразеологизмы субстантивного типа.

К ним относятся фразеологизмы, заключительный компонент которых – имя существительное или инфинитив в роли имени. Это самая большая группа фразеологизмов, – они составляют 48,3% фразеологических единиц. Наиболее обширная группа субстантивных фразеологизмов – это сочетание двух существительных. Первое из них выполняет роль определения, например: *пхёнъджи пхунъджа* – неожиданная ссора (букв. волна на ровном месте).

К субстантивным фразеологизмам относятся фразеологические единицы, образованные из сочетания прилагательного с именем существительным, например: *кхын саранъ* – комната стариков (букв. большая гостиная). В оборотах этого типа главным словом является имя существительное.

В этот же разряд входит группа фразеологизмов – сочетание комбинации «числительное + существительное» с одним или двумя существительными: *пхаллён пхунъджин* – долгие страдания (букв. жизненные переживания в течение восьми лет), *тэ кытхесодо сам нён* – иной и в огне не сгорит (букв. даже на верхушке бамбука – три года). Роль главного слова может выполнять как существительное, так и сочетание «числительное + существительное».

Еще одна группа субстантивных фразеологизмов – сочетание причастия с именем существительным. Причастие выступает в роли определения; оно может иметь при себе

дополнение: хюнхёнёне пэун чангы – постоянные атаки (букв. шахматы, в которые научился играть в неурожайный год).

К субстантивным относятся также фразеологизмы, где роль заключительного компонента выполняет несамостоятельное или служебное существительное «кот», «норыт», «те», «па» и т.д., например: ттань пхаль норыся – пустое дело (букв. рытье земли).

В этот же разряд входят фразеологизмы, где функцию имени выполняют: а) первый инфинитив – сэкси корым – робкая походка (букв. походка невесты), второй инфинитив – конносан ккуджитки – бранить кого-либо за глаза (букв. бранить гору, находящуюся напротив).

Последняя группа субстантивных фразеологизмов – это сочетание деепричастия с именем существительным или с первым либо вторым инфинитивом в роли имени: чонь тыльджа ибёль – расставание после краткой встречи (букв. только полюбил – расставание); со корым – медленная, но аккуратная работа (букв. воловий шаг); нувосо тток мокки – пара пустяков (букв. лежа есть хлебцы). В таких оборотах опорным словом является имя существительное или инфинитив. Деепричастие выступает в роли обстоятельства.

По лексическому значению компонентов фразеологизмы можно разделить на три группы. Примерно в 8% фразеологизмов лексические значения компонентов сохраняются полностью, в 54% фразеологизмов общее значение оборота можно вывести из значения компонентов, в 38% фразеологизмов трудно или невозможно проследить связь между значением фразеологизма и значением компонентов. Это зависит от возраста фразеологической единицы: чем старше фразеологизм, тем меньше связь между значением компонентов и значением фразеологической единицы.

Фразеологизмы глагольного типа.

Основными признаками глагольных фразеологизмов являются их способность выступать в предложении в качестве сказуемого и наличие в них глагольного компонента. Фразеологизмы глагольного типа составляют 29,7% фразеологизмов.

подавляющее большинство глагольных фразеологизмов составляют фразеологические обороты, образованные по модели «существительные + глагол». Их несколько видов:

- сочетание «существительное + глагол»: мури орыда – улучшиться (букв. поднимается вода);

- сочетание «существительное с дополнением + глагол». Дополнение может занимать позицию как перед существительным, так и после него: кэчхонесо ёнь нада – превзойти своих родителей (букв. из ручейка выходит дракон), мари марыль мульда – разноситься (букв. слово держит во рту слово);

- сочетание «существительное с определением + глагол». Определение может состоять из двух и более слов: мом туль косыль морыда – растеряться (букв. не знать, куда деть свое тело);

- сочетание «существительное в роли дополнения + глагол в форме страдательного залога»: квие коллида – запасть в душу (букв. повиснуть на ушах);

- сочетание «два однородных существительных + глагол»: пхива салло мандыльда – усвоить (букв. превратить в плоть и кровь).

В этих сочетаниях грамматически основным словом является глагол. Семантически главное слово выделить трудно, т.к. каждый из компонентов выполняет определенную функцию: имя существительное выражает объект или субъект действия, а глагол – само действие.

Следующая группа глагольных фразеологизмов образована по модели «деепричастная форма глагола + глагол»: чуго чинэда – мучиться (букв. жить, умирая). Глагол в форме деепричастия может иметь дополнение: суёмьль нэрё ссыльда – прикинуться дурачком (букв. подметать бородой). В роли грамматически и семантически главного слова выступает глагол, деепричастие же придает действию дополнительную характеристику.

Незначительную часть глагольных фразеологизмов составляют единицы, образованные по модели «отрицательная частица «мот» + глагол в форме деепричастия образа действия»: мот ссыге тведа – становиться некрасивым (букв. стать негодным к употреблению). В этих сочетаниях грамматически главным словом также выступает глагол.

Таковую же небольшую группу составляют фразеологизмы, образованные по модели «существительные со сравнительной частицей «качхи» + глагол»: со качхи мокта – обжираться (букв. есть как корова). Главным словом здесь является глагол, а существительное с частицей «качхи» выполняет роль деепричастия, поясняя сказуемое.

Особую группу глагольных фразеологизмов составляют фразеологические обороты, образованные по модели «существительное + прилагательное». По форме – это адъективные

фразеологизмы, однако это совпадение формальное, т.к. они называют действие и в предложении выполняют функцию сказуемого: морига кабёпта – быть в приподнятом настроении (букв. голова легкая). Грамматически и семантически главным компонентом этих фразеологических единиц является прилагательное.

По лексическому значению компонентов их можно разделить на две равные группы: фразеологизмы, где значение оборота складывается из значений компонентов или выводится из них (49,5%), и фразеологизмы, где значение оборота не мотивировано (50,5%).

Фразеологизмы наречного типа.

Они объединены тем, что служат для качественной характеристики действия; составляют 14% фразеологизмов.

В разряд наречных фразеологизмов входят:

- фразеологизмы, где опорным словом является корень или основа глагола, к которому присоединяется сравнительная частица «тыт»: корэ муль масидыт – помногу (букв. словно кит пьет воду);

- фразеологизмы, грамматически опорным словом которых служит наречие или наречная форма прилагательного: ттаньи ккоджиге – глубоко вздохнуть (букв. так, что проваливается земля), поги чокхе – прекрасно (букв. так, что смотреть приятно);

- фразеологизмы, где опорным словом является деепричастие, частично или полностью утратившее глагольные свойства и функционально сблизившееся с наречиями: пам това – под покровом ночи (букв. с помощью ночи), чугора хаго – изо всех сил (букв. сказав: «Умри!»);

- фразеологизмы, состоящие из имени существительного и сравнительных частиц «качхи», «манкхым»: ханыним качхи – твердо /надеяться/, (букв. как небо), сиаг чугын нунмуль манкхым – мизерное количество (букв. словно слезы из-за смерти младшей наложницы);

- фразеологизмы, состоящие из существительного и слова «опси» - «без» - сесань опси – несравненно (букв. без мира);

- фразеологизмы, где опорным словом является причастие, к которому присоединяется служебное имя существительное «кот» - «вещь» и прилагательное «катта»: канъкае ай севонон катта – очень беспокоясь (букв. словно оставил дитя на берегу реки);

- фразеологизмы, состоящие из двух существительных и функционально выполняющих роль наречий: хару ачим – короткое время (утро одного дня);

- фразеологизмы, состоящие из прилагательного и существительного в дательном падеже и функционально выполняющие роль наречий: катхын капсе – так или иначе (букв. по схожей цене);

- фразеологизмы, состоящие из причастия, имеющего дополнение, и имени существительного: чук тто могын чари – незаметно (место, где еще раз ел кашу).

По лексическому значению компонентов их можно разделить на две примерно равные группы: в 53% фразеологизмов значение единицы выводится из значений компонентов, в 47% - связь не прослеживается.

Фразеологизмы адъективного типа.

Общим для них является то, что они служат для качественной характеристики лица, предмета или явления; составляют 8% фразеологического фонда.

Самая большая группа адъективных фразеологизмов – это сочетание существительного и прилагательного: кхо седа – упрямый (букв. твердый нос). В качестве опорного слова в них выступает прилагательное. Имя существительное выполняет вспомогательную роль: оно выражает объект, которому дается качественная характеристика. Фразеологизмы этой группы могут быть построены по типу сложносочиненного предложения, где соединены два сочетания «существительное + прилагательное»: сан сольго муль сольда – чуждадельный (букв. горы незнакомые и вода незнакомая).

К фразеологизмам адъективного типа относятся также фразеологические единицы, образованные по модели «существительные + прилагательное катта»: чироньи кальбиттэ катта – невероятный (букв. словно ребро червяка). Главным словом в этих сочетаниях является существительное.

К разряду адъективных относятся фразеологизмы, образованные по модели «существительное + глагол «опта»: ччаги опта – невообразимый (букв. нет пары). Грамматически основным словом в них выступает глагол.

Следующая группа адъективных фразеологизмов: «существительное + глагол», употребляемая с суффиксом вероятности «кет» или имеющая форму причастия будущего

времени, также означающего вероятность: пходочхонъый мункори ппэгетта – смелый (букв. вырвет кольцо из двери полицейского участка); согыми свильга? – негибаемый (букв. разве соль скиснет?). Глагол может сочетаться с другим глаголом в деепричастной форме: чхамсэ оллё чапкетта – хитрый (букв. заморозив, поймает воробья). Грамматически основным словом в этих сочетаниях выступает глагол, деепричастие поясняет его, давая дополнительный оттенок значения.

К адъективным фразеологизмам мы относим и фразеологические единицы, состоящие из имени существительного и служебного прилагательного «манхада»: сэнъджви паль ссагэ манхада – очень мало (букв. с портянку мышки); чосынъ манхада – опасный (букв. словно потусторонний мир). Основным словом здесь является существительное.

Часть адъективных фразеологизмов образована по модели простого предложения: сан сарам нун ппэ моккетта – страшные времена (букв. горцы будут выдирать и есть глаза).

Последняя группа адъективных фразеологизмов – это сочетание двух прилагательных, первое из которых имеет окончание разделительного деепричастия «на»: кхына кхыда – огромный (букв. большой, хотя и большой). Оба компонента являются главными.

Общее значение фразеологизма складывается из значений компонентов в 54% фразеологизмов. В 46% эту связь выявить трудно.

2. Фразеологизмы, категориальное значение которых не сигнализируется.

С грамматической точки зрения эти фразеологические единицы построены так же, как глагольные, субстантивные и адъективные фразеологизмы. Это внешнее сходство: любой из лексико-грамматических разрядов фразеологизмов выполняет в предложении функцию какого-либо члена предложения и не является самим предложением. Во фразеологизмах, образованных по модели предложений, оба компонента являются главными: один называет субъект действия, второй является предикатом.

Мы находим 15 видов фразеологизмов, построенных по модели предложений:

1. Фразеологические обороты, построенные по модели простого нераспространенного предложения. Роль подлежащего обычно выполняет имя существительное в именительном падеже с

суффиксом «и» и «га» или с усилительно-выделительной частицей «то»: квисини кокхада – вот это да! (букв. черт оплакивает). Роль сказуемого может выполнять: а) глагол – ттоги сэньгида – вдруг привалило счастье (букв. появился хлеб); б) существительное – квига побэ – у необразованного самое ценное – уши (букв. уши – драгоценность); в) прилагательное – сури кильда – дай только рюмку – не остановишь (букв. водка долгая).

2. Фразеологические обороты, построенные по модели простого предложения с одним распространенным членом. В роли подлежащего обычно выступает имя существительное в именительном или основном падеже: кэсальгу чире тходжинда – со свиным рылом, да в калашный ряд (букв. дикий абрикос лопается заранее). Роль сказуемого может выполнять: а) глагол: маль морие тхэгига итта – хорошее начало – полдела (букв. признаки беременности – на голове у лошади); б) второй инфинитив в основном падеже: согёнъ кырым кап нэги – в чужом пиру похмелье (букв. слепой платит за жир); в) существительное: чугын часик наи сеги – потерянного не вернешь (букв. возраст умершего ребенка – целый век); г) числительное: хан веяньккане амсоман турида – нет смысла иметь несколько одинаковых вещей (букв. только в коровнике – две коровы).

3. Фразеологические обороты, построенные по модели простого предложения с двумя распространенными членами. В роли подлежащего всегда выступает существительное: чомчанын кэга путтумаге орында – и на старуху бывает проруха (букв. солидная собака забралась на кухонную плиту). В роли сказуемого выступает: а) глагол – чуиныль кидаринын кэга чирисанман парабонда – бесцельно ждать (букв. собака, ждущая хозяина, смотрит только на гору Чирисан); б) второй инфинитив в основном падеже – нэвекан ссаумын кхалло муль пеги – милые ссорятся – только тешатся (букв. ссора между мужем и женой – это все равно, что ножом резать воду); в) существительное – кы номи кы ном – два сапога пара (букв. эта тварь является этой тварью). Фразеологические обороты, построенные по модели простого предложения с двумя распространенными членами, совпадают по форме с глагольными и субстантивными фразеологизмами.

4. Фразеологические обороты, построенные по модели сложносочиненного предложения. Роль подлежащего в обеих частях предложения выполняет имя существительное.

Эти фразеологизмы делятся на четыре типа, где роль сказуемого выполняет: а) глагол – чвенын чхонтоккэбига чико пёрагын комоги маннында – страдать за чужие грехи (букв. преступление совершает черт, а удар молнии принимает сухое дерево); б) существительное – хийн косын чонъиё, комын косын кыльссира – неграмотность (букв. белое – это бумага, черное – буквы); в) наречие – соппульдо каккак нёмджудо мокмок – каждому свое (букв. и рога – каждый в отдельности, и четки – каждая отдельно); г) прилагательное – не кхонъи кхыни нэ кхонъи кхыни – из ничего сыр-бор разгорается (букв. твои бобы крупнее или мои бобы крупнее?).

С грамматической точки зрения сложносочиненные предложения построены по модели глагольных, субстантивных, наречных и адъективных фразеологизмов.

Обе части сложносочиненного предложения имеют по два главных слова: имя существительное называет субъект действия, глагол (существительное, прилагательное, наречие) является предикатом.

5. Фразеологические обороты, построенные по модели сложноподчиненного предложения с придаточным дополнительным. Роль подлежащего в главном предложении выполняет существительное, роль сказуемого - глагол; придаточное предложение выполняет функцию дополнения к подлежащему: нэга халь марын садонъи ханда – валить с большой головы на здоровую (букв. то, что должен сказать я, говорит сват). С грамматической точки зрения главное предложение образовано по модели глагольных фразеологизмов, придаточные – по модели субстантивных фразеологизмов.

6. Фразеологические обороты, построенные по модели сложноподчиненного предложения с придаточным образа действия (придаточным предшествования). Роль подлежащего главного предложения выполняет имя существительное или второй инфинитив, роль сказуемого всегда выполняет глагол. В роли сказуемого придаточного предложения выступает деепричастие предшествования с окончаниями «ко» или «а» / «о»: кэга кхонъёт са мокко подынамуе олла канда – пускать пыль в глаза (букв. собака, поев тянучки лезет на дерево); кыпхагинын умуре ка сунънёнъ таллагетта – поспешишь – людей насмешишь (букв. спешка - это пойти к колодцу и просить кипяченую воду).

С грамматической точки зрения главное предложение построено по модели глагольных фразеологизмов, придаточное – по модели наречных фразеологизмов.

7. Фразеологические обороты, построенные по модели сложноподчиненных предложений с придаточным причины. Для них характерно отсутствие подлежащего как в главном, так и в придаточном предложении. Главное предложение состоит из дополнения и сказуемого, придаточное – из сказуемого в форме деепричастия причины: чхонъханикка мэ хан гэ то тгэринда – напроситься на неприятность (букв. напросился еще на один удар палкой). Сказуемое придаточного предложения может сочетаться с дополнением: килло кара ханикка мверо канда – делать наперекор (букв. идет к могиле, когда сказали идти к дороге).

В главном предложении оба компонента являются опорными: дополнение выражает объект или орудие действия, сказуемое выражает само действие.

В грамматическом отношении данные фразеологические единицы построены по модели глагольных фразеологизмов.

8. Фразеологические обороты, построенные по модели сложноподчиненных предложений с придаточным условным.

Роль подлежащего главного предложения всегда выполняет имя существительное: конъкот парамён има посоджинда – на дармовщинке далеко не уедешь (букв. если долго смотреть на даром доставшуюся вещь, то облысеет лоб). В роли сказуемого главного предложения может выступать: а) глагол – комунгоин номи чхумыль чхумён кхаль ссын номдо чхумыль чхунда – маленькая собачка лает, - большой подражает (букв. если пляшет владелец комунго, пляшет и тот, у кого нож за пазухой); б) существительное – тальгалло чхимён норынджада – вся суть в этом (букв. если ударишь яйцом, будет желтое); в) прилагательное – хан тари кхымён хан тари чакта – успех чередуется с неудачей (букв. если одна нога большая, другая маленькая).

Как в главном, так и в придаточном предложении может быть свое подлежащее: кымури чхон кхомён коллилй нари итта – если заниматься несколькими делами, что-нибудь перепадет (букв. если в сети тысяча ячеек, что-нибудь поймает). В придаточном предложении подлежащего может и не быть: кидунъыль чхимён поджанъи уллинда: лес рубят – щепки летят (букв. ударишь по стойке, а трещит балка).

Сказуемое придаточного предложения обычно выступает в форме условного деепричастия с окончанием «мён», присоединяемым ко второй основе глагола: сонъчхунъи карип могымён ттороджинда – каждый должен заниматься своим делом (букв. если гусеница поест листьев дуба, она упадет).

К сложноподчиненным предложениям с придаточным условным мы относим и предложения, где сказуемое придаточного предложения выражено деепричастием уступительным с окончанием «радо»: кымури самчхон кхорадо пёрига ыттым – голова всему начало (букв. хоть в сети тысяча ячеек, а верхняя веревка важнее).

Главное предложение построено по модели глагольного, субстантивного и адъективного фразеологизмов. Главными компонентами в них являются подлежащее и сказуемое главного предложения.

9. Фразеологические обороты, построенные по модели сложноподчиненного предложения с придаточным времени. Подлежащее в главном предложении может отсутствовать. В качестве сказуемого всегда выступает глагол. Обстоятельственно-временное отношение между двумя предложениями устанавливается полужнаменательным служебным именем «ттэ». Сказуемым придаточного предложения обычно бывает причастие будущего времени, которое в этом случае формально: согыми свиль ттэ ккаджи хэ поджа – когда рак на горе свистнет (букв. попробуем сделать, пока не скиснет соль). Главное предложение построено по модели глагольных фразеологизмов.

10. Фразеологические обороты, построенные по модели сложноподчиненного предложения с придаточным меры и степени: сани нопхая кори кипта – чем благороднее намерения, тем глубже мысль (букв. чем выше горы, тем глубже ущелья).

В роли подлежащего главного предложения выступает имя существительное, а в роли сказуемого – глагол. В грамматическом отношении эти фразеологические единицы построены по модели глагольных фразеологизмов.

11. Фразеологические обороты, построенные по модели сложноподчиненного предложения с придаточным результата. Главное предложение построено по модели глагольных фразеологизмов; подлежащее в нем может отсутствовать. Сказуемое придаточного предложения выступает в форме деепричастия результата с окончанием «торок»: пам сэ торок мун

мот тыльги – все пошло прахом (букв. не может зайти в дверь, пока не рассветет).

12. Фразеологические обороты, построенные по модели придаточных предложений. Их три типа:

а) выражающие условную или условно-уступительную связь. Сказуемое выступает в форме условного или уступительного деепричастия с окончанием «кодын» или «торадо», присоединяемой к первой основе: ингён ккокчига малланьмалланьхагодын – сначала не имел намерения делать что-нибудь (букв. если ручка колокола мягкая); ханыри ёль ччогаги надорадо – во что бы то ни стало (букв. даже если небо развалится на десять лоскутов);

б) со сказуемым в форме деепричастия результата с окончанием «торок»: комын мори́га пха ппури тведорок – всю жизнь прожить вместе (букв. пока черные волосы не стали белыми как корень лука);

в) с именным сказуемым, к которому присоединяется окончание условного деепричастия «мён»: катхын капсимён – так уж получилось (букв. если по схожей цене).

С грамматической точки зрения данные фразеологизмы построены по модели глагольных и субстантивных фразеологизмов.

13. Фразеологические обороты, построенные по модели предложения с прямой речью. Их три типа:

а) простые предложения, построенные в форме обращения: корыма наль саллёра – дай бог ноги (букв. «Шаг, спасай меня!»);

б) сложноподчиненные предложения с придаточным прямой речи: чхамккэга ччарыня киня хада – мышьяная возня (букв. говорит: «Кунжут короткий или длинный?»);

в) сложноподчиненные предложения с придаточным образа действия и с придаточным прямой речи: почим нэёджемё анджыра ханда – притворно сожалеть об отъезде (букв. совать в руки узел с вещами и говорить: «Посиди!»).

Эти фразеологизмы построены по модели глагольных фразеологических единиц.

14. Фразеологические обороты, построенные по модели вопросительного предложения. Их 6 типов:

а) состоящие из сказуемого и дополнения: кхоньмаданъе номоджённа? – черти на лице горох молотили (о рябом), (букв. упал на току?);

б) простое распространенное предложение: кэ све пальгваль нуга альге? – собака лает, ветер носит (букв. кто знает жалобу собаки?);

в) сложносочиненное предложение: чхамккэ тыльккэ ноньнде аджукари мот нольга? – что, я хуже других? (букв. когда колышется кунжут, разве клещевина не может?);

г) сложноподчиненное предложение с придаточным предшествования: кырьль туго меро калька? – ломиться в открытую дверь (букв. /зачем/ идти к могиле, оставив в стороне дорогу?);

д) сложноподчиненное предложение с придаточным условным: пуокхе камён то могылька? – рыба ищет, где глубже, а человек – где лучше (букв. если пойдешь на кухню, то неужели поешь еще?);

е) сверхсложные предложения, состоящие из двух сложноподчиненных предложений: пульмён нальга чвимён ккоджилъга? – сдувать пылинки с ребенка (букв. что, если дунешь – улетит, если возьмешь в руки – умрет?).

Данные фразеологизмы совпадают с фразеологизмами глагольного типа.

15. Фразеологические обороты, построенные по модели отрицательных предложений. Их 4 типа:

а) простое распространенное предложение: тэгарый пхидо марыджи антха – еще молоко на губах не обсохло (букв. еще не высохла кровь на башке);

б) безличное предложение: чанчхи чибе качхи мот кагетта – не имей привычки обсуждать других (букв. не сможет пойти в дом, где будет пир). Роль сказуемого может выполнять существительное со связкой «анида»: хотполло чугиль номи анида – убить его мало (букв. это не тот, кого надо убить вещью, сделанной из одного слоя чего-либо);

в) сложноподчиненное предложение с придаточным образа действия (придаточным предшествования): кон тальгаль чиго сонъ митхе мот кагетта – волков бояться – в лес не ходить (букв. побоится пройти под крепостной стеной, даже взвалив на спину тухлые яйца);

г) сложноподчиненное предложение с придаточным уступительным: савива тхоригенын могодо ан монънында – зять у тещи всегда на первом месте (букв. зять и хлопкоочистительная машина не едят, даже если едят).

С грамматической точки зрения данные фразеологизмы могут быть построены по модели глагольных и субстантивных фразеологизмов.

Выводы.

1. Основными признаками, по которым проводится структурная классификация фразеологизмов корейского языка, являются: а) выполнение фразеологизмом синтаксической функции в предложении, б) значение фразеологизма.

2. Фразеологический фонд корейского языка распределяется по двум группам: фразеологизмы, категориальное значение которых предсказывается грамматически опорным компонентом, и фразеологизмы, категориальное значение которых не сигнализируется.

В первой группе выделяются четыре лексико-грамматических разряда фразеологических единиц: субстантивные фразеологизмы, глагольные фразеологизмы, наречные фразеологизмы и адъективные фразеологизмы.

Во второй группе выделяются 15 типов фразеологических единиц, образованных по модели: 1. простого нераспространенного предложения; 2. простого предложения с одним распространенным членом; 3. простого предложения с двумя распространенными членами; 4. сложносочиненного предложения; 5. сложноподчиненного предложения с придаточным дополнительным; 6. сложноподчиненного предложения с придаточным образа действия (придаточным предшествования); 7. сложноподчиненного предложения с придаточным причины; 8. сложноподчиненного предложения с придаточным условным; 9. сложноподчиненного предложения с придаточным времени; 10. сложноподчиненного предложения с придаточным меры и степени; 11. сложноподчиненного предложения с придаточным результата; 12. по модели придаточных предложений; 13. по модели предложения с прямой речью; 14. по модели вопросительного предложения; 15. по модели отрицательного предложения.

3. Структура фразеологических единиц корейского языка организована так же, как и структура свободных словосочетаний и соответствует нормам грамматики корейского языка. Синтаксические связи компонентов между собой не отличаются от синтаксических связей между словами в свободных словосочетаниях.

Список использованной литературы:

1. Архангельский В.Л. (1964). Устойчивые фразы в современном русском языке. Ростов-на-Дону: Изд-во Ростовского ун-та.
2. Виноградов В.А. (1990). Сопоставительный метод. М.: Советская энциклопедия.
3. Кунин А.В. (1984). Внутренняя форма фразеологических единиц. М.: Наука.
4. Молотков А.И. (1977). Основы фразеологии русского языка. Л.: Наука.
5. Никольский Л.Б. и Цой Денху. (1976). «Большой корейско-русский словарь» в двух томах М.: Наука.
6. «Сказание о Хон Гильдоне». (1962). М.: ИВЛ.
7. «Сказание о Чон Учхи». (1962). М.: ИВЛ.
8. Телия В.Н. (1966). Что такое фразеология? М.: Наука.
9. Филоненко Т.М. (1999). Фразеологический образ в языковой модели количества. Магнитогорск: Магнитогорский гос. пед. ин-т.
10. Ярцева В.Н. (1980). Семантические корреляции единиц структуры языка. Филологические науки, 1, 8-15.
11. 현대 한국어 사전 (Словарь современного корейского языка) (1981). 평양 (Пхеньян).

СОЦИОЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ПРОЦЕССЫ В КОРЕЙСКОЙ ДИАСПОРЕ СНГ

Жетписов С.Н.
КазУМОиМЯ им. Абылай хана
Алматы, Казахстан

Аннотация: Статья посвящена социолингвистическим процессам в корейской диаспоре СНГ, судьба которой может служить примером судьбы всех малочисленных наций, оказавшихся в стране, игнорирующей интересы большинства народов, подавляя их язык и национальную идентичность. Изучение этих факторов показывает, что процесс утери языков малочисленными народами страны был неизбежным. Этому способствовала национальная политика СССР. Вопросы религиозного и этнического сосуществования являются особенно сложными и политизированными, поэтому здесь многое зависит от политики государства. Трагическая судьба малочисленных наций не является неизбежной, если национальная и языковая политика выстроена правильно.

Ключевые слова: социолингвистические процессы, малочисленные нации, этническое сосуществование, политика государства, национальная идентичность

Title: Sociolinguistic Processes in the Korean Diaspora of the CIS

Author: Zhetpisov S.N., KazUIR&WL, Almaty, Kazakhstan

Abstract: The article is devoted to sociolinguistic processes in the Korean diaspora of the CIS, whose fate can serve as an example of the fate of all small nations who find themselves in a country that ignores the interests of most peoples, suppressing their language and national identity. The study of these factors shows that the process of language loss by the small peoples of the country was inevitable. The national policy of the USSR contributed to this. The issues of religious and ethnic coexistence are particularly complex and politicized, so much depends on the policy of the state. The tragic fate of small nations is not inevitable if national and language policies are built correctly.

Keywords: sociolinguistic processes, small nations, ethnic coexistence, state policy, national identity

Социолингвистические процессы в языках всех народов СНГ являются историей возникновения и развития русско-национального двуязычия, в котором двуязычие корейцев – лишь малая часть этого глобального явления.

Возникновение и развитие двуязычия обусловлено

объективными и субъективными факторами: географией расселения национальных групп, компактностью их проживания, языкового окружения, школьного образования, наличия средств массовой информации, языка межнационального общения, языковой политики государства.

Изучение этих факторов имеет большое значение при исследовании этнического развития корейского населения СНГ, относящегося к числу народов, практически потерявших свой язык. История контактов корейцев до конца 1930-х г.г. связаны с общей историей народов Дальнего Востока. Совместное проживание способствовало приобщению корейцев к русскому языку, так же, как и к русскому образу жизни, которое заметно уже в ранний период иммиграции. В повседневной жизни корейцев появляется значительное число русских слов: деньги, хлеб, книга, купи, рубашка и т.д. Некоторые корейцы стали присваивать детям русские имена. Можно выделить три стадии этого процесса: 1). середина 19 в.-1920 г.г. - период корейских имен, 2). 1920-1930 г.г. - отход от традиционного присвоения имен, 3). С 1930 г. – переход на русские имена. Приобщение корейцев к русскому языку, употребление его во всех сферах жизни, иногда даже признание его родным языком способствует переходу этой группы в другую этническую общность. Тот факт, что из 450 тыс. корейцев только 55,4 % считают родным языком корейский, вынуждает признать плачевное состояние корейского языка в странах СНГ. Нынешнее положение является прямым следствием переселения, сопровождавшегося прекращением преподавания корейского языка в высшей, средней и начальной школе. Корейцы Средней Азии и Казахстана утратили свою национальную самобытность, несмотря на все усилия деятелей культуры. История показывает, что язык малочисленной народности, не имеющей территориальной и культурной автономии и оказавшейся в составе смешанного иноязычного населения, становится беззащитным. Усвоение языка другой национальности и общение на этом языке приводит её к смене родного языка на другой язык. Это реальная, хотя не всегда обязательная крайняя точка развития двуязычия.

Возникновение и развитие корейско-русского двуязычия обусловлено целым рядом причин.

Исторический фактор. Контакты между корейцами и русскими могли иметь место уже при династии Коре. В 1246 г. францисканский монах Карпини наблюдал появление человека из

Соланги (возможно, Кореи) в монгольском лагере возле Каракорума. Возможно, русские войска были включены в монгольскую армию, вторгавшуюся в Корею в 1231-1258 г.г. Контакты между корейцами и русскими были зафиксированы во время экспедиций на Амур корейских генералов Пен Гыпа в 1654 г. и Сии Лю в 1658 году. В 19 в. имели место контакты между корейскими и русскими делегациями в Пекине. Отношения между этими двумя народами стали особенно быстро развиваться после подписания в 1860 г. Пекинского договора, в соответствии с которым Россия стала соседом Кореи. Корейская иммиграция на русский Дальний Восток началась в 1863 году, когда на берегах реки Тизинхэ поселилось 13 корейских семей. Н.М. Пржевальский, посетивший регион Уссури в 1867-69 г. г., писал, что там проживало 1800 корейцев. Корейские поселения в районе Посъета были в Тизинхэ, Янчихэ, Сидими, Адими, Чипагоу, Краббе и Фудубаи.

В 1869 г. в связи с голодом в Корее число иммигрантов значительно возросло и в 1870 г. составило 8,4 тыс. Вдоль реки Суйфун возникли корейские поселения Константиновский, Путиловка, Казакевичевка, Корсаковка и др., позже ассимилированные русскими поселенцами. Русское гражданство смогла получить лишь небольшая часть переселенцев. В отношении корейцев проводилась жесткая политика ограничения иммиграции с целью остановить рост азиатской части населения Дальнего Востока.

Во второй половине XIX века Приморье и Владивосток одновременно заселяли русские, украинцы, корейцы, китайцы и японцы. К 1910 году число «русско-подданных» жителей Дальнего Востока достигло 620 тысяч, а число переселившихся сюда только китайцев составило 250 тысяч. Количество китайцев и корейцев уже беспокоило губернские власти.

В корейских селах организовывались школы с преподаванием на корейском языке, на нем издавались газеты и журналы. Во Владивостоке были открыты корейский институт и корейский театр. Однако все это не решало комплекс проблем, связанных с наличием в регионе двух огромных иностранных диаспор. Неудивительно, что первые мысли о массовом выселении из края корейцев и китайцев были озвучены еще в феврале 1923 года на заседании Дальневосточного бюро ЦК РКП(б). С 1927 по 1932 годы вопросы о возможном выселении китайцев и корейцев из пограничных районов Приморья трижды рассматривались в

Политбюро ЦК ВКП(б). В 1931 году советские власти полностью закрыли свои границы на Дальнем Востоке и запретили въезд азиатских мигрантов в регион. В 1930 году первая группа из 200 корейских семей переселилась из Приморья в южный Казахстан для организации там работ по выращиванию риса. Такое добровольное «экономическое переселение» шло все 30-е годы.

По переписи 1937 года в регионе проживало около 25 тысяч китайцев и свыше 165 тысяч корейцев. К 25 октября 1937 года было выселено 36 тысяч 442 корейских семьи — 171 тысяча 781 человек. 95 тысяч 256 депортированных выселили в Казахстан, остальных 76 тысячи 525 человек — в Узбекистан. При этом преследовались и политические цели: корейцы были разбросаны по обширной территории с целью их скорейшей ассимиляции; кроме того, частично компенсировалась абсолютное уменьшение казахского населения, явившееся результатом геноцида и миграции 1931-33 г.г. Переселенцы были перевезены в полупустынные районы Казахстана и Средней Азии, где вначале не было самых элементарных условий для нормальной жизни. В это время репрессиям подверглось несколько тысяч партийных и советских работников и деятелей культуры корейской национальности. Безвозвратно погибли накопленные культурные ценности, прежде всего фонды библиотек. Тогда же прекратилось преподавание корейского языка в школах. Эти потери и меры по ограничению свободы передвижения корейцев явились прямым проявлением шовинистической политики в национальном вопросе. Ошибки и несправедливость по отношению к корейскому национальному меньшинству стали исправляться после ликвидации культа личности, однако его последствия преодолевались не сразу и не во всех направлениях.

После переселения корейцев СССР полностью зачистил от них весь регион, а затем убрал с карты Приморья азиатские географические названия.

Географический фактор. Одной из важнейших причин возникновения корейско-русского двуязычия является расселение корейцев среди других национальностей. С самого начала иммиграции корейцы селились вместе с русскими, украинцами и другими национальностями. В результате политики ограничения корейской иммиграции корейцы во многих поселениях составляют меньшинство.

Компактность расселения. Корейцы проживали компактно

лишь в первые годы иммиграции, когда Приморье было чрезвычайно мало заселено. По мере продвижения корейцев вглубь Приморского края корейское население становилось все более распыленным. В 1936 г. корейцы составляют незначительный процент населения, проживающего на огромной территории Приморья, Хабаровского края и Читинской области. С самого начала иммиграции корейцы стали активно усваивать русский язык.

Языковые контакты и языковое окружение. Уже в ранние годы иммиграции корейцы стали вступать в контакты с многонациональным населением Приморья. Эти контакты осуществлялись при помощи русского языка, поэтому в повседневной жизни корейцев стало употребляться значительное число русских слов. По свидетельству Ко Сонму, жителем Владивостока ему был прислан список русских слов, употребляемых корейцами в начале века: *цибе* - тебе, *ценьги* - деньги, *ччулки* - чулки, *чольдо* - черт, *хыллебари* - хлеб, *ккорымани* - карман, *купли* - купи, *кынига* - книга, *лубассыкаи* - рубашка, *магасин* - магазин, *махорыкаи*, - махорка, *маккакаи* - макака, *ноябырари* - ноябрь, *ок-цябырари* - октябрь, *оримени* - ремень; *Цибенын ве ценге ценге хай ?* - почему ты так часто говоришь о деньгах ? Эти слова и выражения показывают сильное влияние русского языка на корейцев, которое с течением времени усиливалось: многие корейцы, слышавшие русскую речь с детства, стали усваивать русский язык. Сложилось двойное языковое окружение. В семье и бытовом общении преобладал корейский язык, в других сферах общения - русский язык. Влияние русского языкового окружения особенно усилилось в 20-х г.г., когда на корейском языке стали издаваться книги, газеты и т.д., фиксирующие русские заимствования и способствующие их распространению.

Уровень владения языками. До 20-х г.г. большинство корейцев было неграмотными. Знание русского языка ограничивалось небольшим объемом повседневной лексики, необходимой для общения с русскоязычным населением. Степень владения языками можно разделить на ряд этапов, характеризующихся ослаблением корейского языка и усилением русского. В первые годы иммиграции немногие корейцы могли общаться на русском языке, но в течение короткого времени их число значительно увеличилось. Одновременно ухудшалось знание корейского языка. Появляются люди, знающие русский язык лучше

корейского. Использование корейского языка как родного заметно различается в зависимости от происхождения и места расселения. В русской речи корейцев много ошибок, являющихся результатом различия грамматического строя двух языков. Типичные ошибки того времени: Моя его и знай - Я его не знаю; его люди так говори еси - он так говорил. Они объясняются построением русского предложения по модели корейского. Отсутствие притягательных местоимений в корейском языке ведет к ошибочному использованию русских местоимений. Использование "его люди" вместо "он" вызвано тем, что в корейском языке для третьего лица используется выражение "кы сарам" - "этот человек". Для глагольного спряжения и отрицания используются корейские формы. Это т.н. приморский пиджин, основанный на русском языке и использовавшийся в разговоре корейцев с русскими.

Школьное образование. Первые корейские школы были открыты в 1907 г. в Синханчоне - корейском квартале Владивостока. В 1922 г. открылось 45 школ и была развернута масштабная кампания ликвидации неграмотности среди корейцев. В 1930 г. были опубликованы учебники для массового читателя. Рос уровень образования: начальных школ насчитывалось 132 (11473 ученика); средних школ – 18 (2742 ученика); высшие школы – 3; пединститут - 1; специальные педагогические школы – 1; партийные школы - 1; читальные залы – 57; клубы – 12. Таким образом, до 1937 г. корейцы получали образование на родном языке на довольно высоком уровне.

Одним из самых важных видов хозяйственной деятельности корейцев была культивация риса, начавшаяся в 1905 г. Сферами наибольшего общения корейцев с русскоязычным населением является промышленность и торговля. Именно в этих областях наблюдается наибольшее число заимствований: цехы-цех, ккампания-кампания, лубылли-рубль, пыллачие-платье и т.д. Хотя русские также были заняты в промышленности и частично в сельском хозяйстве, однако самый неквалифицированный и тяжёлый труд выполняли корейцы.

Наличие средств массовой информации. В начале 1900 г. была основана газета "Квоноп синмун" ("Промышленное развитие"), издавались газеты Хэджо синмун, Тэдонь коньбо, игравшие для корейцев важную роль в распространении новостей и развитии культуры. Все они были связаны с деятельностью за независимость Кореи от Японии. После революции эти газеты были

закрыты. С 1910 г. в Чите издавался журнал "Тэхэнин чонгёбо" ("Журнал корейской ортодоксальной церкви"), являвшийся первым корейским журналом, выходящим за границей. Он содержит исключительно важную информацию о деятельности корейцев на Дальнем Востоке и в Сибири, начиная с 1910 г. С марта 1923 г. во Владивостоке начала выходить газета Сонъбонь (Авангард). Это был орган корейской секции Губкома РКП. С 1929 г. Сонъбонь выходит в Хабаровске как орган Далькрайкома ВКП(б) и Далькрайсовпрофа. В 1932 г. на Дальнем Востоке выходило 7 газет: Сонъбонь, Мунхва (Культура), Се Сеге (Новый мир), Нодонъджа (Рабочий), Нононъ синмун (Крестьянская газета), Тёксонь (Красная звезда). Среди них наиболее известной была газета Сонъбонь, игравшая важную роль в культурной жизни. Кроме того, выходило 6 журналов. Газеты и журналы играли важную роль в жизни корейского населения. В газетах активно сотрудничали основатели корейской советской литературы писатели Чо Мёнхи, Чо Кичон, Анатолий Хан, Ки Кичоль и драматурги Ён Сонён, Цай Ён, Тхай Чанчун.

Наличие языка межнационального общения. С самого начала иммиграции корейцы попали в многонациональную среду. Все народы Приморья общались между собой на русском языке, поскольку русские переселенцы преобладали в количественном отношении. Естественно, наличие языка межнационального общения влияло на речевое поведение корейцев, которые также стали приобщаться к русскому языку. В их язык проникло значительное количество русских слов. Этот феномен стал особенно заметным в 20-х г.г., когда на корейском языке стали издаваться книги и развернулась борьба за ликвидацию неграмотности. Литературный корейский язык, представленный в работах основателей корейской советской литературы на Дальнем Востоке, не поддерживался регулярным образованием на родном языке, ибо и языковое окружение, и обучение в корейских школах, и язык газет и журналов включали в себя большое количество русских слов.

Языковая политика. После революции корейцы получили короткую передышку для развития своего языка, характеризовавшуюся открытием школ и функционированием газет, журналов и выходом литературы. Так продолжалось до 1939 г., когда все национальные школы были закрыты.

За 75 лет проживания корейцев на Дальнем Востоке

корейско-русское двуязычие прошло значительную эволюцию. Если в первые десятилетия иммиграции корейцы владели минимумом слов, необходимым для повседневного общения с русскоязычным населением, то с течением времени и по мере расширения ареала их расселения знание русского языка улучшается. Это объясняется увеличивающейся распыленностью корейского населения, языковым окружением, наличием языка межэтнического общения, языковой политикой и т.д. Все это накладывало отпечаток на социальные функции корейского языка, его внутривидовое развитие, функционирование корейского языка как родного.

Социальные функции корейского языка.

Функция общения между носителями языка во всех сферах деятельности. Бесспорным является тот факт, что в течение нескольких десятилетий после начала иммиграции корейский язык использовался всеми корейцами для общения между собой. Русским языком владели не все корейцы, и знание это было весьма слабым. Общение между корейцами было значительно более тесным, чем с другими национальностями, т.к. корейцы селились колониями, а их трудовая деятельность заключалась в основном в выполнении сельскохозяйственных работ. По мере расселения корейцев на более широкой территории и по мере увеличения видов хозяйственной деятельности происходит увеличение корейцев-билингвов. Их числе наиболее велико в среде рабочих и лиц, занимающихся торговлей. В речи этих людей все чаще попадают русские заимствования, включающие в себя в основном технические и общественно-политические термины: агрегатхы - агрегат; ккомбинатхы - комбинат; кыруппа - группа; инссытыруктор - инструктор и т.д. Ко Сонму оценивает число заимствований по меньшей мере в 300 слов. (Ко Сонму. Корейцы в советской Средней Азии. (на англ.яз.). Хельсинки. 1987. С.26., 37). Эта тенденция усилилась в 20-е г.г., когда на корейском языке стала издаваться различная литература, фиксирующая русизмы и способствующая их распространению. Можно утверждать, что корейский язык до переселения 1937 г. выполнял функцию общения между носителями языка во всех сферах их деятельности.

Функция языка преподавания. Эту функцию корейский язык начал выполнять в 1907 г., когда были открыты первые корейские школы. Хотя уровень обучения был низким, дети получали азы грамотности, и это создавало основу для дальнейшего

развития данной функции языка. В 20-е – 30-е г.г. благодаря созданию широкой сети школ и повышению уровня образования корейцев значение корейского языка как языка преподавания значительно возросло. К середине 30-х г.г. до 10% всего корейского населения обучалось в школах. Таким образом, на Дальнем Востоке функция языка преподавания получила широкое распространение.

Функция общения между носителями языка в пределах территории расселения. На протяжении всего периода проживания корейцев на Дальнем Востоке корейский язык выполнял функцию общения между ними на всей территории их расселения. Однако выполнение этой функции значительно различается диахронически и территориально. Если в первые десятилетия иммиграции корейский язык, безусловно, употребляется всеми корейцами во всех сферах общения, то по мере увеличений ареала проживания и увеличения типов хозяйственной деятельности корейцев он постепенно утрачивает свои позиции. К сферам, из которых корейский язык вытесняется русским, в первую очередь относятся техническая и общественно-политическая терминология. В области традиционных видов хозяйствования, таких как сельское хозяйство, использование корейского языка сохраняется до переселения 1937 г. Владение корейским языком весьма различается также в зависимости от социального происхождения его носителей и места их проживания. В районе Посъета корейский язык выполнял функцию общения между носителями во всех сферах деятельности. По мере же удаления от этого района диапазон общественных функций корейского языка сужается, доходя до уровня языка семейно-бытового общения в районах Хабаровского края и Читинской области. Многие корейцы, проживающие в этих районах, считают родным языком русский. Корейский язык чрезвычайно засорен русскими словами, что особенно заметно при устном общении корейцев: Я, кы второй рядые место иння? - Есть там место во втором ряду? И ёджа кы намджарыль люблю хаккума - Эта женщина любит того мужчину. Тем не менее, корейский язык доминирует, и это также отражается в речи корейцев между собой: Очче так поздно пришел - Почему так поздно пришёл? Кыронде, оныль вы были на работе? Кстати, сегодня вы были на работе? Таким образом, к концу 30-х г.г. несмотря на значительное сужение объема общественных функций корейского языка во многих районах расселения корейцев, корейский язык в целом успешно выполнял функцию общения между носителями языка в пределах

территории их расселения.

Функция языка художественной и общественно-политической литературы. Эта функция корейского языка выполнялась довольно интенсивно, поскольку на Дальнем Востоке издавался ряд корейских газет и журналов. До революции вся деятельность печатных органов была связана с борьбой корейского народа против японской колониальной политики, поэтому художественной литературе и описанию повседневной жизни корейцев Дальнего Востока уделялось немного внимания. Эту функцию языка значительно ослабляло небольшое число образованных людей. Сыграло свою роль и то, что в 20-е г.г. были закрыты все дореволюционные печатные органы. Средства массовой информации стали играть более важную роль в 30-х г.г., когда была ликвидирована неграмотность и значительно увеличился контингент читающих людей. Основное место в газетах и журналах стали занимать повседневная жизнь и проблемы советских корейцев. Этот период явился также началом создания корейской советской литературы. В это время наблюдается ряд расхождений между корейским литературным языком и языком общественно-политической литературы. Последний характеризуется значительным количеством русских заимствований в области технической и общественно-политической терминологии.

Функция языка науки. Эта функция корейского языка осталась в зачаточном состоянии. Она сводилась к подготовке учителей для преподавания естественных дисциплин в корейских школах. Поскольку в единственном пединституте ряд дисциплин преподавался на русском языке, и институт существовал меньше десяти лет, этого времени оказалось недостаточно для создания научной терминологии.

Функция языка различных сфер общественно-политической жизни. Наиболее активно эта функция выполнялась в первые два десятилетия 20 века, когда корейское население было охвачено идеями борьбы за независимость. В это время были организованы различные общества, ставящие своей целью независимость Кореи. Самыми крупными из них были Кунъминхве (гражданское общество) и Квонопхве (общество развития промышленности). В 1905 г. с территории Дальнего Востока совершались партизанские рейды против японцев. В 1918 году в Хабаровске была образована партия Ханин сахведан (корейская социалистическая партия), в

1921 г, распавшаяся на две партии: Коре конъсанъданъ (корейская коммунистическая партия), считавшая себя частью шанхайской компартии, и Конросия коре конъсанъданъ (всероссийская корейская коммунистическая партия), относящаяся к иркутской городской организации Коммунистической партии. Это произошло после вооружённого столкновения Корейской независимой армии и корейских сторонников Дальневосточной республики. Различные группировки движения за независимость Кореи проводили интенсивную работу среди корейского населения Дальнего Востока до конца 30-х г.г. Естественно, в таких условиях корейский язык получил значительное развитие в сфере общественно-политической жизни.

Функция государственного языка. Поскольку в дореволюционный период государственным языком России был русский язык, а после революции он также фактически выполнял эту роль, то все остальные языки оставались региональными. К концу 1950-х годов русский стал родным языком всей корейской молодежи Средней Азии.

Положение в корейской общине значительно изменилось с началом перестройки. Примерно с 1988 г. начался короткий период корейского национального возрождения. Во всех республиках СССР стали возникать корейские национальные ассоциации и общества. Ситуация осложнялась соперничеством двух Корей. В 1988 - 1992 г.г. национальное движение пользовалось огромной популярностью: десятки тысяч корейцев стали учить родной язык, вновь возникли разговоры о воссоздании корейской автономии на Дальнем Востоке. Этой популярности способствовало и совпавшее с ней по времени открытие Южной Кореи. Впервые у корейцев появился стимул гордиться родиной предков и ассоциировать себя с ней. Очень быстро южнокорейская культура стала восприниматься как правильная, истинно корейская, хотя она во многом отличается от культуры северных провинций, из которых происходили предки большинства корейцев СНГ. Корейцы СНГ стали осваивать «родной» сеульский диалект, на котором их предки никогда не говорили, и разучивать традиционные обряды, которые в провинциях, откуда пришли в Россию их прадеды, проводились совсем иначе. Усилия корейских пасторов и пассивность православной церкви привели к тому, что протестантизм южнокорейского образца начал превращаться в национальную религию корейцев СНГ, предки которых были либо православными,

либо сторонниками традиционных культов. Однако перестройка длилась недолго, она стала прологом более грозных событий - распада СССР. После событий в Беловежской Пуще советские корейцы неожиданно стали корейцами СНГ, гражданами многочисленных государств, возникших на руинах Советского Союза. Наибольшее количество корейцев оказалось на территории Узбекистана (примерно 200 тысяч), России (130 тысяч), Казахстана (100 тысяч), Киргизии (20 тысяч). Новые времена принесли новые проблемы. Часть из них была вполне наднациональной - разруха царила во всех республиках. Кроме того, корейцы Средней Азии столкнулись с усилением дискриминации по национальному признаку. В этом отношении они оказались в одинаковом положении со всем русскоязычным населением региона. Новые режимы зарезервировали места в государственном аппарате и армии за представителями титульной нации, владеющими государственным языком. Энтузиазм, с которым корейцы встретили эпоху национального возрождения, оказался недолговечным. Корейская молодежь быстро выяснила, что корейский язык очень сложен и владение им не дает видимых житейских преимуществ. Начался отток из культурных центров, которые постепенно превратились в деловые клубы корейской элиты либо в фольклорные кружки. Какое будущее ждет корейцев СНГ? Ассимиляция? Возможно, но только в отдаленной перспективе. В Средней Азии этому мешает русскоязычие корейцев, их европейский менталитет и равнодушное отношение к исламу, в России - расовый тип и, отчасти, фамилии. Массовое возвращение на родину предков? Тоже едва ли: опыт последних лет показал, что репатрианты очень плохо приживаются в Сеуле, да и сама Южная Корея - не Израиль и не Германия, она не проводит политики собирания всех корейцев на полуострове. Культурное возрождение и возвращение к национальным традициям и корейскому языку? В это трудно поверить, слишком уж сложен корейский язык и слишком мало реальных преимуществ дает владение им рядовому корейцу. Возрождение в качестве новой особой этнической группы? Они уже давно являются такой группой, но едва ли сами захотят признать этот факт: слишком велико культурное давление Южной Кореи. Скорее всего, в странах СНГ и дальше будут жить русскоязычные Кимы и Цои с русскими именами, пристрастием к огородничеству, точным наукам и торговле. Это будет продолжаться до тех пор, пока в Евразии не станут доминировать

народы Средней Азии, демографический потенциал которых уже сегодня в четыре превышает российский. Затем они станут органической частью этих народов, переняв их культуру, менталитет и образ жизни и заодно в какой-то степени сделав эти народы более европейскими.

Судьба корейской диаспоры может служить примером судьбы всех малочисленных народов, оказавшихся в стране, которая на протяжении, по крайней мере, последних 100 лет демонстрирует жестокость по отношению к собственному населению. Именно поэтому судьбы всех малочисленных народов СССР оказались такими трагическими. Мы хотели бы выяснить, является ли такая судьба неизбежной или есть какие-то возможности избежать этой участи.

В жизни человеческого общества нет более сложных проблем, чем вопросы религиозного и этнического сосуществования. Поэтому они так политизированы, и поэтому здесь так много насилия. Это особенно касается многонациональных государств, политика которых чаще всего противоречит национальным интересам большинства составляющих его народов, подавляя их язык и национальную идентичность. В сфере религии противоречий меньше, возможно, потому что это слишком мощная сфера духовной жизни людей, и государства просто не способны оказывать значительное влияние на конфессии.

Язык играет огромную роль в жизни людей. Можно ли отрицать, что жизнь древневосточных цивилизаций находилась под влиянием лингвокультуры Месопотамии и Древнего Египта. Культура Античного мира создавалась в основном под влиянием древнегреческого языка. Культура западноевропейского Средневековья была во власти латинского языка. Также очевидно, что его безэтнический статус оказался фактором превращения латыни сначала в средство передачи знаний, унифицирующее европейскую культуру, а затем в мертвый язык. В то же время арабский язык, ставший на Востоке не только языком науки, культуры и образованности, но и сохранивший свои этнические корни, остался живым языком современной арабской культуры. Просвещенный абсолютизм XV–XVIII веков наиболее ярко проявил себя в ценностно-смысловом пространстве французского языкового сообщества. Современный мир оказался преимущественно продуктом англосаксонской языковой среды,

которая пытается растворить в себе этнокультурную самобытность других народов. Это же самое происходило в СССР и происходит в России. Данный факт является источником всех конфликтов, потому что люди никогда не смиряются с тем, что будет угрожать их национальной идентификации. Тем не менее, популяция человека может исчезнуть, если ее культура не сможет приспособиться к условиям жизни. Ее уничтожат соседние, конкурирующие с ней популяции, ибо история человечества есть история соперничества народов друг с другом в борьбе за жизненное пространство и ресурсы. Эта борьба всегда заканчивается уничтожением, вытеснением, ассимиляцией. В ней выигрывает тот, кто обладает демографическим превосходством и политической властью. Все остальные факторы, кроме религии, не имеют особого значения. Религия является важной частью духовной жизни человека. Она способна объединить большие массы людей в единую силу и скоординировать их действия. Именно так ислам переделал мир и создал огромный халифат, подчинивший две трети обитаемого пространства. Аналогичные вещи происходят и сегодня.

Переделывание мира возможно рядом способов. Из них метод фундаментальный, базовый - заполнить окружающую среду своей биологической массой. Здесь законы едины для всего органического мира: водорослей, дерева, животных и человека - размножение и заполнение. Только после этого человек начинает переделывать окружающее пространство уже научно-техническими способами. При этом простое размножение остается самым сильным оружием. Можно утверждать, что вся история человечества есть просто-напросто история воспроизводства жизни, т.е. демография. Именно изменение численности населения является основным фактором возвышения и упадка народов и государств. Одним из таких примеров является Россия. В начале 20 века русские прибавляли по 2 миллиона в год, а в конце века их ежегодная убыль составляла 1 миллион человек. В результате они проиграли демографическую войну с народами Средней Азии и потеряли свою империю - СССР. Изменения оказались тектоническими. В 2021 году русских детей в СНГ родилось 550 тысяч, а в Средней Азии - 2 млн., при этом, в России на одну женщину приходится 1,5 ребенка, а в Средней Азии - 3. Средний россиянин, воспринимавший былое безраздельное демографическое доминирование как нечто естественное, как закон природы, в которой территориями и ресурсами владеет сильнейший,

оказался психологически неспособен принять эти изменения. Этим объясняется желание русского человека восстановить СССР, воспринимавшийся им как Большая Россия. Привычка к доминированию стала сутью русской души, десятилетиями воспитываемой в духе величия своего народа. Основы школьных исторических знаний, литература, искусство, кино, громадные территории, отобранные у сотни малочисленных народов, формировали единое понимание этого величия сразу несколькими поколениями. Глубинный народ пропитан этой идеологией, поэтому считает себя вправе решать судьбы других народов и никогда не примирится с утратой своего величия и, тем более, с угрозой утери национальной самобытности. В то же время люди видят динамику: доля русских уменьшается, число мусульман растет. Это порождает неприязнь к мигрантам и желание агрессии против бывших республик. Упорство, с каким русские сражаются за возврат к прошлому, обусловлено пониманием новой социокультурной реальности, в которой они из творца истории превращаются в ее объект, судьба которого будет решаться другими народами. Гордость за свою страну сменилась чувством тревоги за свою культуру, язык, территорию страны и страхом перед угрозой ассимиляции народами Средней Азии, обладающими самым мощным социальным оружием – семейными ценностями и высокой рождаемостью.

Второй способ переделывания мира – это политика государства. В Российской империи и в СССР контроль над системой национально-культурного воспроизводства народов всегда был в руках представителей русской национальности. Поэтому для возвышения роли русского народа и принижения роли других народов была использована фальсификация истории. Это касалось прежде всего тюрков и украинцев.

Фраза Владимира Путина об отсутствии в прошлом казахской государственности вызвала волну негодования и насмешек: Казахское ханство существовало с 1465 по 1847 год, почти 400 лет, и было на 15 лет старше русского государства, ставшего независимым в 1480 году, а до этого входившего в состав Золотой Орды и даже после получения независимости выплачивавшего дань Крымскому ханству до 1700 года. В современном мире общеизвестны исторические связи между скифами, гуннами, саками, тюркскими каганатами и Золотой Ордой, а затем Казанским, Крымским, Сибирским и Казахским ханствами.

Фальсификации тюркской истории начались с деятельности известного человека в Европе – Вольтера, очень деятельного и образованного, хорошо знавшего историю тюркских нашествий и давление Турции на Европу. Он вывел формулу-алгоритм, как притормозить дальнейшее давление тюрков. Оно заключалось в следующем: надо сфальсифицировать тюркскую историю в уничижительной форме и создать условия по ее внедрению в тюркскую среду, что будет препятствовать их развитию и погасит их пассионарность. Своими мыслями он поделился с папой римским, Екатериной и многими другими нужными людьми. Екатерина приняла его доводы и начала действовать по всем направлениям: война с турками, атака на тюркские народы России и вообще на Восток. Суворов выполнял эту задачу по ногайцам. Сталин принял эстафету, уничтожив половину казахов и запретив исследование истории Золотой Орды.

История Древнерусского государства начинается в 882 году, когда новгородский князь Олег захватил Киев, убив его князей Аскольда и Дира. Киев стал столицей Древнерусского государства, включившего в свой состав земли вдоль бассейна верхней Волги и торгового пути из Скандинавии в Средиземноморье. При Владимире было принято православное христианство из Византии (988). При Ярославе Мудром в Киеве был издан свод законов — Русская правда (1016). Права династии Рюриковичей были признаны на Любеческом съезде (1097), оформившем раздел территории Древнерусского государства между князьями Рюриковичами. К 1140 году этот распад был завершен, и на этом заканчивается история этого государства.

История русского народа и страны, им населённой, становится известной с IX века; страна соседствует или воюет с Хазарским Каганатом, Речью Посполитой, Швецией и другими европейскими государствами, затем с Золотой Ордой. В русской википедии вместо Хазарского Каганата насильно пихают вымышленное в 18 веке понятие - Киевская Русь. На протяжении семи столетий тут возникают и распадаются различные государства, пока, наконец, в конце XV века не складывается то государство, которое непрерывно существует по сей день. Русский историк Сергей Соловьёв (1820-1879), автор 29-томной «Истории России», считал, что государство Российское сложилось только в XVI веке. То, что было раньше, он считал догосударственной эпохой. Поэтому застарелая привычка русских историков начинать

историю государства с Киевской Руси является фальсификацией. Это доказывает Киевское письмо — артефакт, запрещенный к оглашению в СССР - рекомендательное письмо, выданное Якову бен Ханукке из Киева для предъявления в еврейских общинах. Древнейший аутентичный документ, вышедший с территории Хазарского Каганата - города Киева. Письмо содержит просьбу еврея из Киева к еврейским общинам Византии пожертвовать денег для выкупа Якова бен Ханукки. Упрощенно - Яков взял кредит в тюркской империи хазаров, но выплатить его не смог. Коллекторы-тюрки посадили его в долговую тюрьму. По разрешению хазарской администрации Яков написал евреям Византии просьбу о помощи в оплате его долга. Текст письма составлен на иврите, но завизирован древнетюркским текстом на тюркском языке. "Прочитано. Разрешено" написал тюркский ревизор 1000 лет назад в Киеве. Чем интересен этот артефакт? Тем, что это самый древний документ, упоминающий Киев. В СССР данный документ и исследования историков США были засекречены, так как пришлось бы признавать, что Киев - мать городов русских, - основан тюрками. В западной науке это давно известно и принято, Киев основан тюрками, и только в России не хотят признавать этого. Такому желанию сделать историю более древней можно найти следующее объяснение.

В русском идентификационном коде зашифровано стремление к экспансии — религиозной, культурной и политической. Этот код этот является продуктом русского православия — смеси религиозных и политических догм, вплавленных в патриархальный шовинизм Российской империи. Массы, воспитанные в традиции православного мессианства, всегда будут инстинктивно тянуться к глобальным целям, а для этого нужна более древняя история. Процесс отказа от модели избранности русского народа обещает быть длительным и болезненным, не легче, чем отказ от средневековой вселенной, и еще долгие годы мы будем видеть зады патриотов, заглядывающих за край Земли, но орудия в их распоряжении уже далеки от всеисильности доктринистов СССР, провозглашавших анафемы неверующим. Мир уже изменился. Россия стала изгоем из-за лжи, вскрытой благодаря Интернету, давшему океан информации, которая позволила дать правильную оценку любому народу и любой стране. Модель отсутствия государственности у казахов, которые по крови являются наследниками Золотой Орды, по-

видимому, спутала Евразию с какими-то отдаленными изолированными островами в Мировом океане. Эта модель, скорее всего, выживет в исторических кельях патриотов, ностальгически пережевывая старые звездатые конструкции, когда-то подававшиеся как истина в последней инстанции. Она просуществует до 90-х годов 21 века, когда русских останется 23 миллиона, половина из которых будет пенсионерами, и которые будут восприниматься старыми чудачками, рассказывающими смешные небылицы и забывшими, сколько крови пролилось из-за их мании величия.

Между тем, жизнь ушла далеко вперед, и сегодняшние реалии разительно отличаются от того, что было несколько десятилетий назад. В 2017 году в Латвии вышла книга Галины Шуке «Были ли латыши тюрками?». Это работа практического полиглоталингвиста, которая не следует шаблонной модели семейного древа, приписывающей все фонетические изменения внутренним процессам, а подходит к языку с пониманием того, что жизнь перемешивала языки и людей, и разные народы взаимно влияли на генетику эволюционного процесса, в значительной степени случайного. Исконно латышский автор нашла турецкий язык особенным; это, безусловно, важно, придавая веру в ее объективность и независимость мышления, и добавляет ее исследованию ощущение непредвзятого творчества.

В своем труде филолог из Даугавпилса доказывает, что латышский язык развивался на основе древнего тюркского языка: «Исследования в области языкознания приближают человечество к обнаружению своего первого языка, который, похоже, на протяжении долгого времени оставался единственным языком, на котором говорило все население Земли, бывшее тогда немногочисленным, — пишет Галина Шуке. — Думаю, что тюркский язык и есть та искомая основа. Человечество родом из одной колыбели. И получается, что все мы – и латыши, и русские – немного тюрки...». «Мне посчастливилось познакомиться с российским ученым, автором книги «Тюркская этнонимия древнеевропейских народов» Ю.Н. Дроздовым. Результаты его исследований дали основание полагать, что подавляющая часть европейского населения с древнейших времен и до X-XII веков была тюркоязычной. Исследование Дроздова еще больше утвердило меня в подозрении о существовании тюркоязычного начала в развитии человеческих языков вообще», — заключает

Галина Шукe.

В книге Ю.Н. Дроздова «Тюркская этнонимия древнеевропейских народов» представлены результаты исследований этнонимии древнеевропейских племён и народов по данным античных и раннесредневековых письменных источников. Установлено, что этнонимия этих племён и народов была тюркоязычной. Такой же она сохранилась и до настоящего времени, но в значительно искажённом виде. Подавляющая часть европейского населения с древнейших времён и до X-XII веков была тюркоязычной. И готы, и пруссы были тюркоязычными народами.

В советское время рассчитывать на издание объективной работы по тюркскому этногенезу было невозможно. С началом захвата тюркских земель (Поволжье, Урал, Сибирь, Астрахань, Кавказ, Крым, Закавказье, Средняя Азия и др.) Российская империя обязала учёных целенаправленно фальсифицировать историю тюркских народов, чтобы заставить тюркские народы забыть свое прошлое. В результате этого была создана алтайская гипотеза происхождения тюрков. Любое отклонение от данной концепции строго наказывалось. Многие ученые, несогласные с ней, были репрессированы.

Главными тезисами этой концепции были:

- прародина тюрков изначально находилась на Алтае и на сопредельных территориях;
- вхождение тюркского языка в праалтайскую языковую общность (сюда кроме тюркского языка включали языки монголов и маньчжур, а также языки корейцев и японцев);
- все нынешние тюркские народы, кроме языка, ничего общего между собой не имеют, так как являются отуреченными аборигенами;
- изначальная монголоидность древних тюрков;
- евразийские степи, начиная с IV тыс. до н.э. занимали индоевропейцы, а со II тыс. до н.э. - индоиранцы: арии, скифы, сарматы;
- только осетины являются потомками древнейших племен и народов евразийских степей (скифов, сармат и алан).

В России ежегодно выпускаются десятки книг по этногенезу тюрков. Более 90% исследований являются повторением старых публикаций советской эпохи.

Все эти факты позволяют представить себе атмосферу в

области науки и в сфере общественного сознания россиян. Поэтому многое, что приписывается Путину, необходимо приписать прежде всего самому обществу. Массы определяют исторический процесс гораздо сильнее, чем личные качества президента. Тому приходится лавировать, делать все возможное для укрепления государства, а обнищание людей как-то смягчать духовной поддержкой, давая им осознание причастности к великому народу со славной историей. Упор на традиционные ценности укрепляет властную иерархию, однако неумение решать главные проблемы страны и развязывание войны создают угрозу существованию государства.

Для описания демографических процессов Гуннар Хайнзон, выполнявший заказ по анализу демографической угрозы для стран НАТО, ввел термин «демографический сбой», характеризующий страны, которые будут неспособны сопротивляться наплыву молодёжи из других стран. Норма, при которой нации сохранят свою идентичность, представлена следующими пропорциями: на 100 мужчин 40-44 лет должно приходиться 80 мальчиков до четырех лет. Анализ демографических данных России говорит о следующих цифрах: соотношение мужчин и мальчиков в мусульманских народах представлено пропорцией 100 - 300-400, а у русских 100 - 15-30. Этот процесс отмечен российскими военными специалистами, исследующими будущий призывной контингент. Кроме того, в исламском обществе существует количественное преобладание молодежи над взрослым населением вообще, а в русском, – это преобладание взрослого населения. Это уже само по себе аномалия. Кроме того, преобладание молодежи может быть количественным, но может быть и качественным, если иметь в виду ту или иную активность или специфическую ментальность.

Здесь следует рассмотреть третий способ переделывания мира – религию. В религиозном аспекте эта активность и ментальность может быть просто несравнима – как несравнима агрессивная активность исламского прозелитизма и степенная проповедь православия. В России очевидна тенденция синтеза количественного и качественного преобладания – что опаснее всего. И именно сейчас для русского общественного сознания появился еще один повод для беспокойства: в Ханты-Мансийской автономной области происходит массовое принятие радикального ислама русскими учащимися средних учебных заведений. Возникает проблема религиозного экстремизма и этно-сепаратизма.

Именно подростки, в основном учащиеся средних учебных заведений, вошли в первый эшелон борьбы за жизненное пространство. Аналогичная ситуация во всей нефтяной Сибири. Со всех сторон и всеми возможными путями сюда идет радикальный ислам. Ни законы общества, ни человеческая жизнь ничего не значат в его фундаментально обоснованной стратегии захвата власти – особой, сакральной, над обществом, государством, над личностью. В прицеле агрессии исламского прозелитизма юная, еще не сформировавшаяся личность. Захватив ее, радикальный ислам обеспечивает себе будущее. И эта стратегия успешно реализуется. Юношеский максимализм, перенесенный на религиозно-этническую почву, – явление крайне взрывоопасное, поскольку массовые миграции быстро меняют мир. Эти процессы – часть глобального противостояния. Это тактика, отработанная веками: янычары были выращенными в исламе детьми греков и славян. Можно утверждать, что в городах Сибири уже действуют сотни молодых людей из русских семей, принявших радикальный ислам и ненавидящих бывших единоплеменников и некогда родную страну. Их число неизменно увеличивается, и на них сделана политическая ставка.

В чем причина воинственности ислама? Во-первых, следует помнить, что ислам с самого начала был религией меча, и он прославляет военную доблесть. Истоки ислама — среди воинственных племен бедуинов, и это происхождение отпечаталось в фундаменте ислама. Самого Мухаммеда помнят, как закаленного воина и умелого военачальника. Подобного нельзя сказать ни о Христе, ни о Будде. Коран и прочие установления мусульманской веры содержат единичные запреты насилия, и в мусульманском учении отсутствует концепция отказа от применения насилия. Во-вторых, начиная с места его возникновения в Аравии, распространение ислама по Северной Африке и по большей части Среднего Востока, а позже и в Средней Азии, по Индостанскому полуострову и на Балканах приводило мусульман в тесный контакт со многими народами, которые были завоеваны и обращены, и память об этом сохраняется в сознании людей. Третий возможный источник конфликта: ислам — абсолютистское вероисповедание. Буддисты, индуисты, христиане, последователи конфуцианства легче приспосабливаются друг к другу, чем к мусульманам. Еще одним фактором, объясняющим конфликты, является демографический взрыв в мусульманских странах и значительная

доля молодежи в возрасте от пятнадцати до тридцати лет, являющихся естественным источником нестабильности.

В Советском Союзе исчезли десятки языков, многие народы потеряли свою национальную идентичность. Это было результатом целенаправленной политики государства, поддерживаемой государствообразующим народом. Сегодня в России продолжается тот же процесс: в начале 2000-х годов был принят закон о том, что изучение языка автономных республик РФ – дело добровольное; русское население пошло еще дальше, оно просит убрать национальные языки из программы русских школ в республиках. В ситуации, когда мусульманское население ежегодно прирастает на 200 тыс. человек при общей депопуляции России, и когда в стране находятся миллионы гастарбайтеров из исламских государств, подобная политика провоцирует радикализацию умеренных течений мусульманства. Ислам имеет одно свойство: на базе всех его течений в любой момент может возникнуть формирование радикального направления. Как бы ни толковать джихад, он означает – тотальная борьба с неверными. И тогда религиозные, этнические, языковые и культурологические проблемы сплетаются в чрезвычайно сложный клубок, который жизнь может решить только одним способом: побеждает тот, кто сильнее. Поэтому с русским народом может повториться история немногочисленных народов СССР, подвергавшихся репрессиям и унижению со стороны государства, терявших язык, прекрасную культуру и самобытность.

Существует мнение, что в сегодняшнем мире происходит становление универсальной цивилизации. Концепция универсальной цивилизации помогает оправдывать западное культурное господство над другими обществами и необходимость для этих обществ копировать западные традиции и институты. По такой же схеме предполагалось создать советскую цивилизацию, построенную на основе атеизма и духовных ценностей русского народа. Поскольку идеологическое единство общества предполагает единый язык и мировоззрение, то в стране проводилась целенаправленная работа по вытеснению языков республик и воспитание нового человека коммунистического общества. Это вызвало подъем национализма у всех народов и, в конце концов, привело к развалу государства. Отмена СССР в декабре 1991 г. явилась выражением объективных процессов. Главными действующими лицами в разрушении государства

оказались российские демократы. Это был осознанный подход, демонстрировавшийся советником президента Ельцина Г. Старовойтовой: «Основа гражданского общества — не граждане и не индивидуальные права, а нация, причем понимаемая не как согражданство, а как этнополитическая общность». Победа такой точки зрения оказалось самым большим подарком судьбы для многих миллионов людей в национальных республиках, для которых День независимости стал самым большим праздником.

Ответом на тенденцию восприятия мира как единого целого является глобальное религиозное возрождение, возвращение к своим святыням. Экспансия Запада повлекла за собой модернизацию и вестернизацию незападных обществ. Ответную реакцию лидеров этих обществ можно представить в виде трех вариантов: отторжение как модернизации, так и вестернизации в повседневной жизни (Япония до середины XIX в., Узбекистан, Таджикистан и Туркменистан советского периода); принятие и того, и другого (Турция Кемаля Ататюрка, Казахстан и Кыргызстан советского периода); принятие модернизации и отторжение вестернизации (Япония начала XX в., страны Центральной Азии и Казахстан постсоветского периода). Ошибочно думать, что модернизация или триумф одной цивилизации может привести к единообразию исторических культур, воплотившихся за столетия в величайшие мировые цивилизации. Модернизация, напротив, усиливает эти культуры и сокращает относительное влияние Запада. На фундаментальном уровне мир становится более современным и менее западным.

Подводя итог, следует сказать следующее.

В многонациональных государствах главными проблемами национальных меньшинств являются сохранение языка и национальной идентичности, поскольку контроль над системой национально-культурного воспроизводства народов почти всегда находится в руках представителей доминирующей национальности, которые не заинтересованы в развитии культуры малочисленных народов.

Язык играет огромную роль в жизни людей. Современный мир является преимущественно продуктом англосаксонской языковой среды, пытающейся растворить в себе этнокультурную самобытность других народов. На региональном уровне то же самое происходит в России. Данный факт является источником всех конфликтов, потому что угрожает самобытности малочисленных

народов. Справедливое устройство общества требует, чтобы этническая и политическая единицы совпадали. Однако история показывает, что так не бывает. В борьбе цивилизаций выигрывает тот, кто обладает демографическим, промышленным и военным превосходством, и в борьбе сегодня участвуют уже миллиардные цивилизации. Фундаментальным фактором становится религия, а модернизация и вестернизация меняют мир.

Переделывание мира возможно рядом способов. Из них метод фундаментальный, базовый - размножение и заполнение территории. Только после этого человек начинает переделывать окружающее пространство научно-техническими способами. При этом простое размножение остается самым сильным оружием. Можно утверждать, что вся история человечества есть история воспроизводства жизни, т.е. демография.

Второй способ переделывания мира – это политика государства. В Российской империи и в СССР контроль над системой национально-культурного воспроизводства народов всегда был в руках представителей русской национальности. Поэтому для возвышения роли русского народа и принижения роли других народов была использована фальсификация истории. Это касалось прежде всего тюрков и украинцев.

Третий способ переделывания мира – религия. Религиозная активность и ментальность может иметь громадное значение. В России очевидна тенденция усиления радикального ислама, вызванного политикой государства и ксенофобией населения. Возникает проблема религиозного экстремизма и этно-сепаратизма. Это – часть глобального противостояния.

Концепция универсальной цивилизации оправдывает западное культурное господство и копирование западных традиций и институтов. По такой же схеме предполагается создать российскую цивилизацию, построенную на основе духовных ценностей русского народа. В стране проводится целенаправленная работа по вытеснению языков национальных автономий, что ведет к утрате национальной самобытности национальных меньшинств. В условиях демографической катастрофы русского народа, усиления исламского радикализма и упадка экономики из-за санкций такая политика является самоубийственной.

Ни одному политику и лидеру не удастся переломить культуру, традицию и основополагающие мировоззренческие основы этой страны. Она не имеет никакой другой роли, кроме роли

беспощадной структуры, удерживающей вокруг себя массу племен. Но эта историческая роль России заканчивается. Основными противниками России будут, как ни странно, бывшие республики и страны Восточной Европы, потому что им есть, за что мстить. СССР оккупировал эти страны, введя в них диктаторский режим и затормозив всякое развитие. Страны Восточной Европы могли бы быть абсолютно равными партнерами Англии, Франции, Нидерландов. Эти страны никогда не простят того, что было названо словом освобождение. Освобождение, как выяснилось, имеет подлейший смысл, и украинская война дала возможность написать портрет фашизма с натуры.

Беда в том, что их ничем не проймешь. Объяснять им что-то бесполезно, они понимают только грубую физическую силу. Да и то всегда свалят вину на кого-то, но никогда не признают своей вины. Даже когда на месте Москвы будет большая вонючая радиоактивная яма, виноват будет Байден или Путин, но только не они сами. Радует лишь одно: деградация этих существ дошла до такой степени, что они потеряли способность даже размножаться. И при нынешнем темпе вымирания все земли, пригодные для проживания, будут заселены другими людьми, и весь мир вздохнет с облегчением.

Список использованной литературы:

1. Аджи М. Европа, тюрки, Великая степь. М., 1998.
2. Алиев К. Античные источники по истории Азербайджана. Баку, 1987.
3. Анчабадзе Г.З. Кипчаки в Грузии // Кн. Проблемы современной тюркологии. Алма-Ата, 1980.
4. Артамонова М.И. История хазар. Л., 1962.
5. Бартольд В.В. Сочинения. М., 1968. Т. 5. 757 с.
6. Башлачев В.А. Русская демография: до пропасти – осталось 10 лет. М., 2005.
7. Валиханов Ч.Ч. Сочинения, т.т. 1-4.
8. Варнавский В.Г. Глобализация и структурные сдвиги в мировом производстве. М., 2019.
9. Гаркавец А.Н. Кыпчакское письменное наследие. Т.1. Каталог и тексты памятников армянским письмом. Алматы. Дешт-и-Кыпчак, 2002.
10. Гаркавец А.Н. История Казахстана в произведениях античных авторов. 1-2 т. Алматы, 2005.
11. Гумилев Л.Н. Древние тюрки. М., 2002.
12. Древнетюркский словарь. Л, 1969.
13. Дроздов Ю.Н. Тюркская этнонимия древнеевропейских народов. М., ООО Опора, 2008.
14. Зиновьев А.А. Русская трагедия. ООО «Издательство Алгоритм», 2014.
15. Ко Сонму. Корейцы в советской Средней Азии. (на англ. яз.). Хельсинки, 1987.
16. Мерперт Н.Я. Гунны в Восточной Европе. В кн. Очерки истории СССР, (III-IX вв.). М., 1958.
17. Мерперт Н.Я. Древнейшие болгарские племена в Причерноморье. В кн. Очерки истории СССР, (III-IX вв.). М., 1958. б.
18. Новосельцев А.П. Хазарское государство и его роль в истории Восточной Европы и Кавказа. М., 1990.
19. Плетнева С.А. Хазары. М., 1976.
20. Шукке Г. «Были ли латыши тюрками?». Даугавпилс, 2017.

ҚЫТАЙ МӘТІНДЕРІ НЕГІЗІНДЕГІ РЕДАКТОРЛЫҚ ЖҰМЫСТАҒЫ ТИПТІК ҚАТЕЛЕР

Ибрагимова Д.Р., Меллат Д.
Абылай хан атындағы ҚазХҚ және ӨТУ
Алматы, Қазақстан

Аңдатпа: Бұл мақалада біз редакциялық жұмыс процесінде туындайтын қателердің әртүрлі аспектілерін зерттейміз. Баспа және цифрлық ақпарат әлемінде мәтіндердің сапасын және олардың баспаға дайындығын қамтамасыз етуде редакциялық жұмыс басты рөл атқарады. Редакциялық жұмыстағы қателер мәтінді қабылдауға және басылым беделіне теріс әсер ететін ортақ мәселе болып қала береді. Бұл қателерді түсіну және талдау редакторлар үшін де, жазушылар үшін де өз дағдыларын жетілдіру және болашақта осындай қателерді болдырмау үшін маңызды болып табылады.
Тірек сөздер: редактор, өңдеу, түзету, мәтін, қате, басылым

Title: Typical Errors in Editorial Work on Chinese Texts

Author: Ibragimova D.R., Mellat D., KazUIR&WL, Almaty, Kazakhstan

Abstract: In this article, we will look at various aspects of errors that occur in the editorial process. In the world of print and digital information, editorial work plays a key role in ensuring the quality of texts and their readiness for publication. Editorial errors remain a common problem that negatively affects the perception of the text and the reputation of the publication. Understanding and analyzing these errors is important for both editors and authors to improve their skills and avoid similar mistakes in the future.

Keywords: editor, edit, correction, text, error, edition

Мәтінді өңдеу туралы түсінік:

Өңдеу жұмыстары (編輯工作) – мақаланың мазмұнының дәл, анық және түсінікті болуын қамтамасыз етудің негізгі бөлігі. Дегенмен, тіпті тәжірибелі редакторлар жиі қателіктер жібереді. Орфографиялық және грамматикалық қателер ең көп тараған қателердің бірі болып табылады. Орфографиялық қателер оқырмандарға шеберліктің жоқтығы мен немқұрайлылық сияқты көрінеді. Бұл қателерді болдырмау үшін редакторлар әрбір сөздің емлесін мұқият тексеруі керек. Емлені тексеру қосымшасын пайдалануға болады, бірақ нақты дұрыстығын қамтамасыз ету үшін редактордың тексеруі де қажет. Сол сияқты, грамматикалық қателер мәтіннің баяндалуы мен дәлдігінде қиындықтар тудыруы мүмкін. Редакторлар жалпы қабылданған грамматикалық

ережелермен танысып, олардың мәтінде сақталуын қамтамасыз етуі керек. Тағы бір жиі кездесетін өңдеудегі қате – сәйкес емес ақпарат. Өңдеу барысында мақалада қайшы келетін ақпаратты табуыңыз мүмкін. Бұл автордың әртүрлі тарауларда немесе абзацтарда қарама-қайшы мәлімдемелер жасауынан немесе сәйкес келмейтін терминологияны қолдануынан болуы мүмкін. Редакторлар осы мәселелерді мұқият қарап шығып, мақаланың дәйектілігі мен дәлдігін қамтамасыз ету үшін авторлармен байланыста болуы керек. Түсініксіз сөйлем құрылымы, абзац құрылымы тағы бір жиі кездесетін өңдеу қатесі. Редакторлар сөйлем құрылымының қысқа, түсінікті әрі нақты болуын қамтамасыз етіп, сөйлемдерді жүйелеу және бөлу үшін тиісті тыныс белгілерін қолдануы керек [1].

Редакторларға қойылатын негізгі талаптар:

Мәтін құрылымы анық болуы керек және әрбір абзацта нақты тақырыптық сөйлем мен тиісті тірек сөйлемдер болуын қамтамасыз ету керек. Бұл оқырмандарға мақаланың мазмұнын жақсырақ түсінуге көмектеседі. Өңдеу процесінде назардан тыс қалуы мүмкін қателіктердің бірі – жүйелілік. Мақаланың бірізділігі мақалада бірдей форматты, стильді және терминологияны қолдануды білдіреді. Мысалы, мақала белгілі бір ұғымды сипаттау үшін қолданылса, бұл сөз бүкіл мақалада қолданылуы керек. Редакторлар мақаланың тұтастығын тексеріп, қажетті түзетулер енгізуі керек. Логикалық байланыстың болмауы да өңдеу процесінде жиі кездесетін қате болып табылады. Редакторлар мақаладағы әрбір абзац пен сөйлемнің анық логикалық байланысы болуын және келесі абзацқа немесе сөйлемге кедергісіз өтуін қамтамасыз етуі керек. Бұған әрбір сөйлемнің өзіне дейінгі және кейінгі сөйлемдерге байланыстылығын қамтамасыз ету үшін сөйлемді сөйлем бойынша тексеру арқылы қол жеткізуге болады. Материалдар мен дәйексөздердің сенімділігі де редакторлар ерекше назар аударуды қажет ететін мәселе. Редакторлар мақалаларда көрсетілген фактілер мен сандарды тексеріп, сілтемелердің дұрыстығы мен сенімділігін қамтамасыз етуі керек. Егер дәйексөздерден қателер немесе дәлсіздіктер болса, дереу авторға хабарлап, қажетті түзетулер енгізілуі керек. Редакторлар өңдеу процесінде зейінді және шыдамды болуы керек. Өңдеу мұқият тексеруді және шыдамдылықты қажет етеді, өйткені білінбес қарапайым қателер көбінесе редактордың назарынан тыс қалады. Сондықтан, редакторлар мақаланың сапасы мен дәлдігін қамтамасыз ету үшін редакциялауға жеткілікті уақыт пен күш

жұмсауы керек. Дүниетанымы, құндылықтары, танымдық деңгейлері мен объективті нәрселерді бейнелеу қабілетінің айырмашылығына байланысты мәдени құбылыстар дұрыс және бұрыс, озық және артта, жақсы және жаман болып бөлінеді. Сондықтан, тандау және өңдеу қызметіндегі редакторлар дұрыс бағытты ұстануы керек. Мәдени өнім, дұрыс білім мазмұны мен дұрыс ойлау әдістері адамның өз міндетіне адал болуының бұлтартпас талабына айналды. Сонымен қатар, тәжірибелік редакторлар мен баспаларды қабылдау жүйесі жетілдірілмеген және стандартталмағандықтан, редакторлардың мәдени деңгейі әртүрлі, ал жалпы сапасы біркелкі емес болғандықтан, бұл талапты орындау одан да қиын. Басылымының тұжырымдамаларын құруға, бренд құруға және нарықтың бәсекеге қабілеттілігін қалыптастыруға назар аудару өте маңызды, бірақ бұл мәселелерді шешу басылымның жалпы сапасын жақсартуға байланысты. Қателері көп басылым оқырмандар арасында танымал болып, нарықта бәсекеге қабілетті болады дегенге сену мүмкін емес. Сонымен қатар, редакциялау жұмысының сипатын бір немесе екі оқулық арқылы оқыту мүмкін емес, оны тәжірибе арқылы, әсіресе рефлексия және жеке қате жұмыстары мен дағдыларын дамыту арқылы үйрену және түсіну қажет. Қателердің белгілі бір түрлерін болдырмау мүмкіндігі арқылы, қателерді түзетіп, «қателерге қарсы тұру» қабілетіне ие болғанда ғана біз дұрыстық пен кемелдікке қол жеткізе аламыз [2; 726].

Мәтінді өңдеу мен түзету кезінде жасалатын қателердің көп тараған таралған түрлерін келесі кестеден көре аламыз [3]:

Кесте 1. Мәтінді өңдеу мен түзету кезінде жасалатын қателердің көп тараған таралған түрлері

Қателер	Мысалдар
1. Пиньинь енгізу кезінде бір пиньиньде көп түрлі сөздер немесе мағына болғандықтан, қателер жиі кездеседі. Кейбір сөздердің айтылуы ұқсас және мағынасын оңай шатастырады. Автор пиньиньді дәл түсіне алмағандықтан немесе мағынасын дұрыс түсінбегендіктен, қате жіберіледі.	纸袋的密“分”(正：封)性能良好。

2. Бес жолды өлең жолдарын келтіру кезінде сөздің дұрыс емес иероглифін, яғни оған ұқсас иероглифті жазу қателігі.	自“已”(正：己)，时“侯”(正：候)。
3. Мағыналары оңай шатастырылатын, айтылулары ұқсас сөздер немесе сөз тіркестерінде де қате жиілігі өте жоғары.	练/炼、情节/情结等。
4. Ер мен әйелді немесе кейіпкерлерді ажыратпау қатесі, яғни тиісті есімдікті қолдану дұрыстығы.	“他”丈夫(正：她丈夫)，其“它”工作人员(正：他)等。
5. Мәнмәтіннің сәйкес келмеуі. Адамдардың, орындардың, деректердің және уақыттың сәйкес келмеуі. Мұндай қателікті болдырмау үшін мақаланы толығымен оқу барысында кейбір негізгі сөздерді салыстыру қажет. Кейде айырмашылықтары бірден көзге түспеуі мүмкін.	前面称“梁先生”，后文又说“梁先生”，如果不进行前后比对的话，是很容易放过这类差错的。
6. Адамның аты, жер-су аттары және т.б. сияқты кейбір ортақ нәрселер анық болуы керек. Мәтінде жазылған маңызды кейіпкер мен тұлғалардың аты-жөні, лауазымы дұрыс еместігі.	托卡耶夫总理。(бұл жерде ақпаратты дұрыс тексермегендіктен, бұрынғы лауазымы жазылған).
7. Фактілердің сәйкес келмеуі.	Мемлекеттік органдар мен мекемелердің стандартталған атаулары сияқты сөздерді дұрыс жазу.
8. Сөздердің қолданысындағы қателер. Мәтіндегі артық, үйлесімсіз сөздердің қолданылуы, енгізудегі, терудегі және т.б. қателерден туындаған қосымша сөздер.	将房子赠与给(“给”字多余)弟弟;继续延续(“延续”多余)着自己的良好手感等。
9. Сөзді дұрыс таңдамау, сын есімнің орнына етістік қолдану. Мұндай қателіктерге тап болған кезде редактор сөздің мағынасын, сөздің сөйлем мүшелерін дәл түсінуі	“画家义务为学生讲座” (дәріс сөзінде қателік, 讲座 сөзінің орнына 讲课 қолдану керек, себебі баяндауыш қызметін атқара алмайды).

керек және сөйлемдерді талдай білуі керек. Басқаша айтқанда, қытай тілінің іргетасы өте мықты, берік болуы керек.	
10. Сөздердің ретінің дұрыс еместігі.	全部将乱摆卖物品查扣, 应改为: 将乱摆卖物品全部查扣, “全部”作为状语应该放在动词前边修饰“查扣”。
11. Өңдеу кезінде болатын қателіктер.	Мысалы, редакторлар әртүрлі болғандықтан, редактордың оны бүгін басып шығарып, келесі редактордың қолжазбаны келесі күні немесе басқа күні сол мазмұнмен басып шығаруы мүмкін. Сол күні газетте басылған жазбаны қайта басып шығару. Бұл мазмұны бірдей қолжазбалардың бір уақытта әртүрлі беттерде пайда болуын білдіреді.
12. Суретті дұрыс сипаттамау.	Сурет сипаттамасы сурет мазмұнымен сәйкес келмейді, бұғыны жылқы деп атайды және тағы да басқа қателер.
13. Сандар мен тыныс белгілерін дұрыс қолданбау.	Сандар мен тыныс белгілерін қолданудың арнайы ұлттық стандарттары бар. Тыныс белгілердің қойылу ережесі жоғарыдағы суреттерде көрсетілген.
14. Қате шамалар мен өлшеуге арналған еселік бірліктер.	如: 公分(正: 厘米), 大小写混用, 如: КМ(正: km); 上标不合规范, 如: m2(正: m ²)。
15. Интеллектуалдық және саяси қателер. БАҚ мәтіндері мазмұны қоғам өмірінің барлық саласын қамтиды, интеллектуалдық қателердің түрлері де сан алуан.	“春分刚过, 离惊蛰还有十几天(事实上, 在二十四节气中, 春分在惊蛰后面)。” Көктемгі күн мен түннің теңелуі жақында ғана өтті және жәндіктердің оянуына әлі он күннен аса уақыт бар. (Шын мәнінде, көктемгі күн мен түннің теңелуі жәндіктердің оянуынан кейін болады).
16. Формат және кіріспе.	Газеттің, журналдың, сайттың макетінің біркелкілігі, қаріптер мен қаріп өлшемдерінің бірдей болуы, бос орындардың дұрыс қолданылуы, абзацтарды дұрыс қою.

	Тақырыбы, беттер саны, редактордың аты, күні, аптасы, т.б. сияқты ақпаратты қамтиды.

Редакторлық жұмыстағы саяси қателіктер:

Редакторлардың кәсібилігі мен сауаттылығында жиі кездесетін қателер маңызды болса, сонымен қатар, саяси және құқықтық қателер де жиі кездесіп жатады. Саяси қателіктер – баспа саласындағы бірінші жау. Саяси қателік кетсе, оның салдары қайғылы болады, жауапты тұлғалар мен басшылар қатаң жазаланады. Сондықтан, редакторлардың саяси сезімі жоғары, саяси сауаттылығы жоғары болуы керек. Редактордың саяси сауаттылығы оның мәтіндерді саяси бақылау қабілетін анықтайды. Баспалар үшін редактордың мәтіндерді бақылау қабілеті мәтіндердің сапасына тікелей әсер етеді. Егер редакторлар бақылауды қамтамасыз еткісі келсе, бірінші кезекте тақырыпты таңдау кезеңінде қате бағытталған немесе зиянды мазмұнды қамтитын кез-келген тақырыптар қарауға жіберілмейді, негізгі революциялық тақырыптарды және маңызды тарихи тақырыптарды қамтитын тақырыптар жариялау ережелеріне сәйкес баспа әкімшілігіне хабарлануы тиіс. Содан соң, жариялау тек құзырлы органның рұқсатынан кейін ғана жүзеге асырылады. Екіншіден, шолу кезінде мына мәселелерге көңіл бөлінуі керек: кітап шығару жұмысында ұлттық конституцияның қадір-қасиетін қатаң сақтау керек, идеологиялық-саяси көзқарасы қате кітаптарды шығаруға болмайды. Автор қателермен келіспесе, редактор қолжазбадан үзілді-кесілді бас тартуға және оны баспаға шығарудан бас тартады, себебі ҚХР заңына сәйкес елдің бірлігі мен егемендігіне қауіп төндіретін басылымдарды шығаруға тыйым салынған. Мемлекеттік құпияларды ашатын, ұлттық қауіпсіздікке нұқсан келтіретін немесе ұлттық ар-намыс пен мүддеге нұқсан келтіретін басылымдарды жариялауға тыйым салынады. Аз ұлттарды құрметтемейтін басылымдарды шығаруға тыйым салынады. Секталарды, ырымдарды насихаттайтын, ұятсыздықты, құмар ойындарды, зорлық-зомбылықты немесе қылмысқа итермелеуді насихаттайтын, қоғамдық адамгершілікке немесе ұлттық мәдени дәстүрлерге нұқсан келтіретін басылымдарды шығаруға тыйым салынады. Бұл редакторлар иеленуі тиіс негізгі саяси қасиеттер және редакторлар қатаң ұстанатын баспа принциптері [4; 1166].

Қорытынды

Қорыта айтқанда, редакциялау процесінде жиі кездесетін қателіктерге орфографиялық және грамматикалық қателер, ақпараттың сәйкессіздігі, сөйлем мен абзац құрылымының түсініксіздігі, логикалық байланыстың болмауы, дереккөздер мен дәйексөздердің дұрыстығына қатысты мәселелер жатады. Редакторлар мұқият шолу, авторлармен байланыс және ақпаратты тексеру арқылы бұл қателерді болдырмауы және түзетуі керек. Редакциялық жұмыстағы қателерді зерттеу мәтінді баспаға дайындау кезеңіне кешенді тәсілдің маңыздылығын көрсетеді. Грамматикалық, стилистикалық немесе басқа да қателер мәтінді қабылдау мен түсінуіне, сондай-ақ автордың және баспаның беделіне әсер етуі мүмкін. Қателердің себептерін түсіну, сондай-ақ олардың алдын алу мен түзетудің стратегиялары мен әдістерін әзірлеу редакциялық жұмыстың сапасын арттыруда шешуші рөл атқарады. Технологиядағы болып жатқан жылдам жетістіктер мен баспа тәжірибесіндегі өзгерістер кезінде автоматтандырылған өңдеу құралдарының рөлін бағалау және олардың артықшылықтары мен шектеулерін қарастыру да маңызды. Дегенмен, жаңа құралдар мен қосымшаларды қолдануға қарамастан, кәсіби редакторлардың рөлі сөзсіз болып қала береді, өйткені олар мәтінге автоматтандырылған жүйелермен қол жеткізе алмайтын тұлға мен сапаны қоса алады. Мәтіннің дәлдігін қамтамасыз ету арқылы ғана біз оқырмандарға жоғары сапалы оқуға арналған материал бере аламыз.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. <https://www.docin.com/p-2214120459.html> (Электрондық ресурс, 27.04.2024)
2. 赵亚菲. 新媒体采编工作存在问题及应对策略探究[J]. 采写编, 2022, (09) : 71-73.
3. https://mp.weixin.qq.com/s/?_biz=MzkwMDI2NjI5MQ==&mid=2247486366&idx=1&sn=66036b0cae3336d1f59d99bc7df6840a&chks_m=c047ebc2f73062d47bc6cf8335229070cd5977f47b70ab9abc01623ade344ef0f978dbeee3f3&scene=27 (Электрондық ресурс, 27.04.2024)
4. 晓琪. 英汉隐喻类型比较[J]. 山东外语教学, 1992(03) : 21-23.
5. 王伟超. 新媒体时代下图书编辑的固守与创新 [J] . 编辑学刊, 2016, (6) : 116.

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В ФОРМИРОВАНИИ ВНЕШНЕГО ОБРАЗА ЯПОНИИ

Исабеков Б.М.
КазУМОиМЯ им. Абылай хана
Алматы, Казахстан

Аннотация: Статья содержит анализ и интерпретацию основных трендов продолжающегося процесса формирования образа Японии в мире, делая акцент на такие характеристики современного процесса формирования экстра-образа нации как: глобализация, технологический прогресс, цифровизация. Теоретический аспект вопроса рассматривается с позиций структурализма и бинарных оппозиций, а также процессов унификации культуры. Практическим образом, процессы формирования изучаются с точки зрения самых успешных с точки зрения привлечения внимания и денежных потоков направлений: туризм и медиа культура.

Ключевые слова: внешний образ, Япония, глобализация, медиа-культура, культурный паттерн, дихотомия «свой-чужой»

Title: Modern Trends in the Development of External Image of Japan

Author: Issabekov B.M., KazUIR&WL, Almaty, Kazakhstan

Abstract: The article contains an analysis and interpretation of the main trends in the ongoing process of forming the image of Japan in the world, focusing on such modern characteristics of the formation of the extra-education process as: globalization, technological progress, digitalization. The theoretical aspect of the issue of searching for positions of structuralism and binary oppositions, as well as processes of cultural unification. In fact, the formation processes are studied from the point of view of the most successful areas in terms of attracting attention and cash flows: tourism and media culture.

Keywords: external image, Japan, globalization, media culture, cultural pattern, dichotomy “friend or foe”

Говоря о внешнем образе, стоит сразу же определить, что внешний образ формируется по законам взаимодействия внутри дихотомии «свой-чужой». В связи с этим, важность образа «чужого», а также исторический контекст, в котором Япония «открылась» миру приобретают важнейшее значение для исследования.

До XIX века Восток почти полностью был покорен Западом. Особенно точно это прослеживается во внешней политике империй: британская и португальские экспансии в Индию, Ост-Индские и

прочие кампании, открывавшиеся в разных империях, французские колонии в Юго-восточной Азии, итальянская экспансия в Африку и т.д. Несмотря на вспыхивающие очаги сопротивления аборигенов восточных земель, можно заключить, что Восток был подчинен Западом. Примером такого сопротивления можно назвать противостояние португальских миссионеров и купцов с японцами в 1638–1639 годах. Но строго говоря, только исламский Восток не был в таком колониальном состоянии в отношениях в первую очередь с европейскими державами [1].

Сама проблематика взаимоотношений по линии Восток-Запад пронесется сквозь исторические процессы Востока на всей их протяженности. Можно назвать это большим вызовом в восприятии и определении «чужого» и его границ, а также образа взаимодействия с ним. В современном мире, несмотря на цифровизацию, повышение уровня образования среди населения Земли, стереотипизация и мифические образы все еще существуют. Мало того, многие мифы и стереотипы выходят на новый виток своего существования и активно развиваются в медиа пространстве. Интернет, кинематограф, телевидение и прочие виды медиа в своем развитии пришли к определенной свойственной современным медиа стандартизации информации. По сути, информация в современных медиа очень образна и абстрактна. Восток все также репрезентируется посредством стереотипов и мифов, все эти проявления медиа нынешнего века в определенной степени продолжают и усиливают влияние средневековых образов «Востока». Как итог, образ любой нации, а в особенности неевропейской презентуется в медиа с сильными искажениями, не соответствующими действительности. В определенной степени, это парадоксально, ведь современный технологический и информационный прогресс, казалось бы, должен предполагать повышение уровня осведомленности человечества во многих вопросах. Однако, человечество все еще воображает образ «чужого» и подвержен когнитивным искажениям, кажется, что со временем этих искажений становится даже больше. Проект «Просвещение» потерпел крах, и даже постмодерн не в силах вдохнуть в эту идею новую жизнь [2]. Невозможно сказать точно с какой проблемой сталкивается человечество в попытках побороть «структуры» и выйти за пределы мифов и стереотипов. Есть сформированная категория предполагаемых ответов: политически обусловленное влияние на массовое сознание, психологические

процессы, происходящие внутри социума, нечто «структурной» и надобщественное, но несмотря на наличие этих вариантов, истинной причины пока что никто не знает. В любом случае, даже при изменении путей взаимодействия с образами с «чужим», некоторые вещи все еще остаются неизменными. Как например мифологизация и стереотипизация в образах «чужих» наций.

Стереотипы могут быть позитивными или негативными в зависимости от политических обстоятельств: страны, представляющие угрозу политического или экономического соперничества, обычно описываются в негативных терминах, порождая ксенофобию; страны, не представляющие никакой угрозы, представляются в «милых» терминах, порождая экзотизм или «ксенофилию». Таким образом, образ может меняться вместе с изменением политических обстоятельств, об этом мы уже ранее говорили. Например, когда в XIX веке Германия превратилась в промышленную, империалистическую державу, ее образ изменился от романтических поэтов и музыкантов (Шуберт, Эйхендорф) до прусских жестоких офицеров и сумасшедших ученых [3]. То есть образ меняется не потому, что меняется якобы национальный характер, а потому, что меняется отношение к нации, и люди, соответственно, отмечают, подчеркивают и описывают различные аспекты (представленные как «типичные» или «характерные»). Все это показывает, что изучение не только лишь образа нации, о которой идет речь, но и контекста очень важно. Не стоит забывать и о субъективном отношении автора. В целом, любое исследование наполнено интерпретациями и субъективизмом.

Наверное, самая большая проблема современных тенденций образов различных наций лежит в переизбытке информации. Механизмы репрезентации иностранных наций могут быть правильно проанализированы, только если мы знаем контекст, учитываем субъективную оценку как людей, воспринимающих и интерпретирующих образ, так и собственную. Представление Японии французом, корейцем или американцем может сильно отличаться. Это происходит по причине того, что любая репрезентация культурных отношений – это в своей сути репрезентация культурного противостояния, и в это противостояние неизбежно вовлекаются культурные ценности обеих сторон, как воспринимаемой, так и воспринимающей. Тенденция на увеличение потока информации в геометрической прогрессии как бы подсказывает исследователям, что никто не в

состоянии описать культурную идентичность, не только по причине субъективной оценки, но и по причине переизбытка информации об образах в целом.

Говоря о внешнем образе самой Японии, то он претерпевал в разных уголках света различные изменения, продиктованные историческими событиями и политикой, и конечно же, различия от нации к нации, как собственно и сейчас. Восприятие образа Японии в КНР явно сильно отличается от образа Японии в Великобритании. Так, некоторые одинаковые культурные паттерны складывались в разные образы и имели под собой разные значения. Однако, современная тенденция на цифровизацию, индивидуализм и глобализацию в мире, указывает нам на два противоположных тренда в формировании современного образа не только Японии, но и любой другой нации: тренд на унификацию, и тренд на сепарацию.

Эти два явления тоже являются собой некую дихотомию, ведь существуют во взаимодействии и напрямую влияют друг на друга. Глобализация, тянущая за собой тренд на унификацию, приводит национальные культурные паттерны к какому-то усредненному виду, благодаря которому, одни и те же концепты, идеи и ценности могут быть транслированы удаленными друг от друга нациями и восприниматься очень легко. Так, стирается граница «чужого», когда американец слушает песню корейского исполнителя на английском языке о «любви», то никакой национальной идентичности за участниками взаимодействия не существует. Поэтому, в создании стратегии распространения положительного имиджа о своей нации часто используются так называемые «вечные» темы, в которых вне зависимости о национальной принадлежности общечеловеческие ценности будут поняты. Однако, вопросы об общечеловеческих ценностях и том, кто их устанавливает остаются. Например, ценность любви в цифровом мире идущей или уже пришедшей глобализации на самом деле во многом основана на голливудской итерации любви из кинофильмов. Очень многие паттерны любви, как например: идея о том, что любви нужно «добиваться», или ритуал «свидания» и его составные части были если не изобретены в Голливуде, то популяризированы. И теперь встает следующий вопрос: не является ли глобализация в культурном отношении приведению не к общему, а к самому влиятельному знаменателю? В этой связи, образы наций, в некоторых отношениях, просто повторяют в себе друг друга и одновременно авто-образы актеров. К счастью, или к сожалению,

эта унификация зачастую касается новых медиа и совсем «молодых» паттернов, к тому же, мир слишком велик чтобы все стало одним. Единого нет, так говорил классик.

Тренд на сепарацию же, является, так скажем, реакцией на глобализацию культуры. В этом контексте, национальные культурные паттерны не боятся быть уникальными и даже гордятся этим. Конечно, культурное разнообразие является частью общей идеи глобализации, однако, реакция вызвана скорее идеей унификации, то есть приведения к одному знаменателю разных культур. Реакция сама по себе явление не самое положительное, так как почти всегда принимает радикальные формы, и эта тенденция на культурное разнообразие вкупе с реакцией на попытки унифицировать национальные культуры приводят к тому, что в современности многие национальные культурные паттерны изобретаются, одновременно, многие маргинальные паттерны выходят из тени и закрепляются в мейнстрим культуре.

Подводя небольшой итог, можно сказать, что глобализация имеет большое влияние на процессы восприятия экстра-образов наций в разных их проявлениях. Несмотря на глобализационные процессы, суть восприятия образа все еще сводится к восприятию «чужого». А в качестве способов восприятия образа главенствует цифровая культура, в симбиозе с продуктами медиа, облегченными процессами туризма, и другими проявлениями технологических достижений человечества.

Современность в контексте японского внешнего образа укладывается во временные рамки с конца XX века по нынешнее время. Связано это прежде всего с усиливающейся с начала XXI века глобализацией, а также развития телекоммуникационной сети Интернет, как основными характеристиками современного времени.

Как уже было сказано, большую роль в современном внешнем образе нации обрели новые медиа. Медиа культура характеризуется субъективностью всех акторов, взаимодействующих с продуктом культуры, виртуальностью (то есть не связанностью с объективной реальностью напрямую), а также различными когнитивными искажениями в процессе восприятия. Так, феномены когнитивных искажений особенно ярко проявляются именно в сети Интернет. Апелляция к авторитету, эффект однородности чужой группы и т.д.

Говоря об образе непосредственно Японии, то Японии, для распространения собственного образа в массы, требовалось

разработать новые подходы при работе с международной аудиторией. По этой причине японское государство делало акцент на трансляцию японской популярной культуры в мир. Для иностранного «зрителя» поп-культура являет собой «базу», некий фундамент на котором будет строиться более глубокое и истинное понимание Японии. Также, важно отметить обращение японцев к уже существующим формам и способам, которые были адаптированы под японскую реальность. В связи с этим, исследователи часто высказывают мнение о том, что японская популярная культура вторична по отношению, например, к американской поп-культуре [75]. Нельзя отрицать заимствования, но подобные высказывания все еще далеки от истины. Было бы несколько странно обвинять казахстанский кинематограф в том, что они используют технологии съемки, или написания сюжета, которые распространены по всему миру. Невозможно не согласиться с тем, что с точки зрения вектора, если позволите, структуры, популярная культура в Японии, и многих других странах, представляет собой ту же суть что и в США, но нельзя также не обратить внимание на существование в японской популярной культуре многих паттернов, присущих исключительно Японии. Та унификация и одновременная сепарация, о которой упоминалось ранее, существует в культуре и в том числе в популярной культуре. Важно отметить, что популярная культура Японии несмотря на стремление к унификации узнаваема, самобытна и оригинальна. Например, если разбирать феномен «аниме», можно заключить что это такая же мультипликация, как и во всем мире, сами японские аниматоры заявляли, что вдохновлялись работами Уолта Дисней, однако, японская мультипликация в современном виде обладает собственными характерными чертами, такими как широкие глаза или использование 12-кадровой системы анимации и даже собственным термином «аниме». Так, «аниме» для массового зрителя имеет сильную ассоциацию именно с Японией. Таким образом, можно заключить что несмотря на некую универсальность популярной культуры в разных частях света, национальная популярная культура может отражать традиции и «дух» нации. Премьер министр Т. Асо называл манга-комиксы и аниме «продуктом с низким порогом вхождения и поэтому с широким полем восприятия». Эта мысль вполне подходит под описание популярной культуры в целом. Однако, важно отметить, что современная

культура – это только малая часть национальной культуры, подверженной влиянию таких неизбежных факторов как политика, идеология и коммерция. Несмотря на все это, популярная культура – самый легкий и быстрый способ к познанию национальной культуры какой бы то ни было страны, в том числе и Японии.

С другой стороны, комиксы-манга и аниме, как самые популярные проявления японской поп-культуры, можно рассматривать не только как стартовую площадку для глубокого погружения в культуру, но и как самостоятельные продукты глубинной традиционной культуры Японии. Исследование Йельского общества мультипликации изучало японские слова, используемые в аниме. С результатами можно ознакомиться на сайте с названием «100 наиболее употребительных японских слов». В этот список вошли слова разговорной лексики, такие как: «*yabai*» («ужас!») и «*naruhodo*» («понятно»). Кроме списка посетителям сайта предлагается обратить внимание на дополнительную информацию, поясняющую контекст использования этих выражений. В целом, лексика именно аниме остается популярной пока популярно аниме. Выходные данные из интернет-запросов иллюстрируют общую заинтересованность пользователей в лексиконе японских комиксов-манга и анимации. Google выдает свыше 70 млн. результатов на слово «манга», 146 млн. результатов на слово «аниме» и более 2 млн. результатов на слово «каваи» («мило») [4].

Интернет и сопутствующие технологии являются основным инструментом популяризации аниме и комиксов-манга в современном мире. Более 50 тысяч сайтов в том или ином смысле посвящено этим явлениям японской культуры. Определенная доля этих сайтов напрямую спонсируется японскими компаниями, которые имеют непосредственное отношение к этим культурным явлениям. Интернет имеет преимущество над традиционными медиа по нескольким причинам: во-первых, он позволяет существовать горизонтальной коммуникацией между фанатами, авторами и прочими заинтересованными в явлении лицами, во-вторых, легкость доступа к ресурсам, ведь кроме непосредственного потребления контента можно отслеживать новости, комментарии создателей и т.д. Постоянный контакт с контентом и его производными а также с непосредственными производителями контента позволяет непрерывно участвовать в явлении пусть даже в виртуальном формате. Говоря о реальных

проявлениях участия в подобных явлениях, стоит отметить различные конкурсы и награды, посвященные комиксам-манга и аниме. Например, International Manga Award, или Международная премия манга, созданная в кооперации с МИД Японии с непосредственным участием премьер-министра Т. Асо, впервые озвучившего идею ее создания на государственном уровне в цикле публичных выступлений, имевших место в 2006 году, включая знаменитую речь «Новый взгляд на культурную дипломатию». Деятельность премьер-министра в этом направлении очень активна, его считают покровителем комиксов-манга и аниме, он также вошел в судейскую коллегию конкурса наравне с представителями Японского фонда и Ассоциации мангак (авторов манга) Японии. В конкурсе принимают участие иностранцы, а победители и призеры приглашаются организаторами в Японию на мероприятия, посвященные премии и получают возможность встретиться с японскими мангаками, редакторами издательств и т.д. Японское государство в этом отношении не только поощряет заинтересованность поп-культурой зарубежом, но и предоставляет возможность для заинтересованных лиц напрямую взаимодействовать с японской культурой уже в реальной жизни. Явление аниме-дипломатии крепко вошло в практику японской внешней политики. С 2008 года Министерство иностранных дел начало проект «Посол аниме», целью которого является повышение интереса людей за рубежом к Японии через аниме. В марте 2008 года тогдашний министр иностранных дел Кумура назначил «Дораэмона», персонажа популярной франшизы аниме и манга «послом аниме» в Японии. Благодаря этой возможности, фильм «Doraemon the Movie Nobita's Dinosaur 2006» был переведен на 5 языков (английский, французский, испанский, китайский и русский) и показан в 73 странах и регионах мира по состоянию на январь 2021 года. Кроме прочего костюмированные перформансы – «косплей» также пользуется большой международной популярностью в последние годы. С 2007 года Министерство иностранных дел вручает приз министра иностранных дел лучшему косплееру на «Всемирном саммите косплея», крупнейшем ежегодном мероприятии по косплею в Японии.

Для эффективного продвижения Японии, как страны для туризма за рубежом и создания положительного образа страны в целом, были определены шесть основных географических направлений: КНР и Республика Корея; Европейский союз и

Великобритания; Австралия и Тайвань; США и Канада; Гонконг; Сингапур и Таиланд. Япония ставит перед собой задачу не только создать упрощение процедуры получения международных виз для граждан этих стран, но и в целом провести грамотную политику по рекламе Японии как популярного туристического направления. В соответствии с обозначенными регионами обозначены основные точки направления влияния. Проводятся активные кампании по рекламе и в даже пропаганде Японии как туристического направления, привлекаются инфлюенсеры, СМИ и другие медиа ресурсы, кроме этого, приглашаются репортеры для освещения новых японских достижений в сфере туризма. В СМИ перечисленных государств можно встретить статьи, посвященные туризму в Японии, различные «путевые заметки», рекомендации и прочее. Даже посетив туристические сайты сегодняшнего времени, можно встретить большое количество статей, посвященных Японии. Увидеть результаты проведенной политики можно уже сейчас самым простым способом: введя в поисковую строку YouTube «туризм Япония» можно найти тысячи видеороликов в том числе от казахстанцев и других жителей постсоветских стран. Япония заработала репутацию безопасной, комфортной, интересной и уникальной туристической страны. Важно также отметить участие японских компаний и бизнеса в помощи государству в обретении статуса туристической страны что внутри Японии, что за рубежом. Привлекаются также и иностранные деятели культуры, а также туристические агентства. Из интернет ресурсов можно выделить официальный сайт Секретариата кампании Visit Japan (www.vjc.jp) и русскоязычные и англоязычные версии официальных сайтов японских регионов с информацией о местных достопримечательностях. Японское государство старается проводить разъяснительную работу с населением туристических регионов и мест, для того чтобы создать комфортную для иностранцев обстановку. Гостеприимство японцев можно также проследить по появлению большого количества ресторанов и заведений нетипичных для японского внутреннего рынка. В туристических городках всегда можно встретить европейскую кухню, и прочие удобства для туристов.

Продолжая разговор о внешней политике Японии в отношении создания положительного экстра-образа, хотелось бы обратить особое внимание на то, что за последние годы Япония как государство претерпела значительные изменения, связанные с

новыми задачами, которые стоят перед страной, а также с трансформацией социального и городского, а также информационного пространства. В современности используются новейшие технологические средства для презентации различных продуктов, включая туризм. Стало очевидным, что при разработке туристических программ необходимо иметь в виду мнение разных социальных групп и слоев населения, а также адаптировать информацию под региональные и местные условия. «Превращая популярность японской «мягкой силы» в бизнес, мы можем к 2020 году создать колоссальную индустрию стоимостью в 20-30 триллионов иен и дать работу еще примерно 500 тысячам человек» - отмечал Т. Асо при представлении «Стратегии развития будущего» в 2009 году [4]. Результатом такой политики является то, что к 2019 году число туристов в Японию в год составило около 50 млн. человек, что почти в 10 раз больше чем в 2010 году. Конечно количество туристов резко снизилось с пандемией COVID-19, но сейчас японский туризм стремительно восстанавливается. Что касается оценки влияния различных стран мира на положение дел в международном пространстве, проводится глобальный опрос с участием респондентов из различных стран. Исследование по влиянию стран на мир проводится с 2005 года Международной службой BBC (The BBC World Service), исследовательской компанией GlobeScan с участием Программы оценок международной политики (PIPA), а также сотрудниками Университета Мэриленда [5]. Общее количество участвующих в анкетировании в зависимости от года варьировалось от 13 до 50 тысяч человек, граждан более 30 различных государств. Респонденты выражают оценку того, какое влияние каждая из представленных стран оказывает на мировую арену: преимущественно положительное или отрицательное. В заключение, стоит отметить, что коммуникационная политика Японии в сфере туризма и формирования позитивного имиджа страны продолжает развиваться, учитывая новые вызовы и требования современного мира. Япония активно использует свои ресурсы, включая интернет, привлекает внимание международных СМИ и различных стран, чтобы представить себя как привлекательное туристическое направление и создать благоприятное впечатление у иностранных гостей.

Таким образом, основные тренды существования современного образа Японии и его формирования на современном

этапе включает в себя несколько точек интереса для самой Японии, которые удачно работают на мировое сообщество. Это и туристическое направление, в котором Японии успешно преуспевает последние десятилетия, массовая Интернет-культура, комиксы-манга и анимация. Перечисленные тренды существуют во многом благодаря усилиям Японского государства и его взаимодействия с иностранцами, так, транслируемый японцами образ сконструирован и менее стихийен чем может показаться на первый взгляд. Такие новые явления в мире, как глобализация и цифровизация, а также технологический прогресс в виде недорогих полетов из одной точки света в другую позволили развиваться новым способам взаимодействия с «чужим», и хотя существующий курс на доминирование одних культур над другими невозможно отрицать, японской нации удастся сохранять национальную идентичность внутри транслируемых ими паттернов, при этом делая содержание универсальным для понимания представителями разных культур за пределами Японских островов.

Список использованной литературы:

1. Саид Э. Ориентализм – Музей современного искусства «Гараж», 2021. с.3.
2. Despland M. Kant on History and Religion. With a translation of Kant's "On the failure of all attempted philosophical theodicies". Montreal: London, 1973.
3. Steffek, J., & Holthaus, L. (2020). "Introduction: Changing images of Germany". In *Prussians, Nazis and Peaceniks*. Manchester, England: Manchester University Press. Retrieved May 19, 2024, from <https://doi.org/10.7765/9781526135728.00006>
4. <http://gtmarket.ru/news/state/2009/02/08/1921>
5. Agency for Cultural Affairs. Japan. Basic policy of promotion of culture and arts. Government decision on 10 December, 2005. Retrieved from https://www.bunka.go.jp/seisaku/bunka_gyosei/hoshin/kihon_hoshin_1ji/index.html

THE FACTORS OF PRESENCE OF THE REPUBLIC OF KOREA IN CENTRAL ASIA

Kagazbaeva E.M., Kulzhabayeva G.B.
KazUIR&WL
Almaty, Kazakhstan

Abstract: The relevance of this article is due to the increasing importance of the Central Asian region in the world arena and, as a consequence, the movement of world financial flows to this region, and, on the other hand, the desire of South Korea to occupy its own niche in the region through foreign policy instruments such as the 'Global Korea' strategy, official development assistance in Central Asian countries and the 'New Northern Policy'.

The authors analyzed the main factors of the Republic of Korea's presence in Central Asia and concluded that South Korea is a potential development model for Central Asian countries and has been a good source of investment for several years. The Republic of Korea needs energy resources and new external markets in Central Asia for continuous economic development. This co-operation is mutually beneficial.

Keywords: 'Global Korea' strategy, 'New Northern Policy', co-operation, foreign policy instruments, Central Asia, The Republic of Korea

Название: Факторы присутствия Республики Корея в Казахстане

Авторы: Кагазбаева Э.М., Кулжабаева Г.Б., КазУМОиМЯ им. Абылай хана, Алматы, Казахстан

Аннотация: Актуальность данной статьи обусловлена повышением значимости региона Центральной Азии на мировой арене и, как следствие, движением мировых финансовых потоков в этот регион, а, с другой стороны, стремлением Южной Кореи занять собственную нишу в регионе посредством внешнеполитических инструментов, как стратегия «Global Korea» официальная помощь развитию в странах Центральной Азии и «Новой северной политикой».

Авторы проанализировали основные факторы присутствия Республики Корея в Центральной Азии и пришли к выводу, что Южная Корея является потенциальной моделью развития для стран Центральной Азии и является хорошим источником инвестиций на протяжении нескольких лет. Республика Корея нуждается в энергетических ресурсах и новых внешних рынках в Центральной Азии для непрерывного экономического развития. Данное сотрудничество является взаимовыгодным.

Ключевые слова: стратегия «Global Korea», «Новая северная политика», кооперация, инструменты внешней политики, Центральная Азия, Республика Корея.

The Republic of Korea's co-operation with the countries of the Central Asian region originated in the first decade after the collapse of the USSR, and during this period it could not be called active. The Republic of Korea was one of the first states in the Asia-Pacific region to recognize the independence of all Central Asian republics and established diplomatic relations in 1992. The Republic of Korea has diplomatic missions in all capitals of the five republics, with a Consulate General in Almaty since 2016. The Central Asian states also have their diplomatic representations at embassy level in Seoul, and also in August 2021, Kazakh President K.J. Tokayev issued a decree to open a Consulate General in Busan.

Since 1992, 16 summits have been held between Korea and Uzbekistan, 14 with Kazakhstan, 5 with Turkmenistan, 2 with Kyrgyzstan and 3 with Tajikistan [1]. While the number of summits demonstrates the dynamics and degree of cooperation, the level of official visits of the first persons emphasize the areas of interest. The visits of first officials are not characterized by intensity, but any visit is timed to coincide with a specific event, such as the opening of a joint venture or a cultural centre. The presidents of all Central Asian republics have made visits to Seoul, while leaders of the Republic of Korea have only been to Kazakhstan and Uzbekistan, Turkmenistan, and at the prime ministerial level to Kyrgyzstan and Tajikistan.

In the 2000s, during the presidencies of Roh Moo-hyun and Lee Myung Bak, the circumstances changed radically. Thus, since 2008, the cooperation of the Republic of Korea with the Central Asian states was formalized within the framework of the concept of 'Global Korea' of the then President Lee Myung Bak (2008-2013), according to which South Korea began to position itself as a medium-sized power [2], which managed to make a great leap in political and economic development in a relatively short period of time, and which, based on the experience gained, can claim the status of a bridge between the developed and developing world. In the case of Central Asia, the New Asia Initiative (NAI), which took shape in 2009, has given additional meaning to this concept.

The Global Korea strategy redefined Seoul's role at the regional and even global levels [3, 37 p.]. The 'Global Korea' foreign policy strategy promoted changes in state policy and the view of national identity. These changes were encapsulated in the new slogan 'advanced nation', which took center stage in the government's conception of

national identity [8, 190 p.]. The main changes were the new goals and objectives of President Lee Myung Bak's administration, which were to grow the economy (growth of GDP to 30,000 USD per capita), change domestic policy (liberal democracy replaced populism), maintain a balance between private and public interests in society, create a global culture, and restructure Korea's international relations [4, 192 p.]. In essence, the concept of 'advanced nation' articulated the essence of the neoliberal concept of collective endeavor in a society with progress based on innovation. In this regard, the concept of 'Global Korea', which is a synthesis of the balance of globalization and nationalism in Korean society, has gained wide popularity.

Under the 'Global Korea' strategy, the Republic of Korea sought to deepen ties, especially with other Asian neighbors to the south and west [5]. In other words, Seoul tried to position itself as a 'bridge between developed and developing countries' in order to expand its international role and increase its leverage. To ensure Korea's image as an advanced nation, the government sought to ensure high development not only in the economic sphere but also in all areas of the country's life, including diplomatic practices. Thus, the globalization of Korea's foreign policy means meeting the requirement to 'catch up' with the diplomatic standards of an 'advanced nation'. The identification of a strong identity has served as a clear template for shaping Korea's diplomatic practice and the country's international role under the unified slogan of 'Global Korea.'

Let us consider the main factors of the Republic of Korea's presence in Central Asia. **The main factor** and the initial reason for South Korea's interest in Central Asia is the large diaspora of Koreans living here. The first representatives of this people migrated to the Far East as early as 1860. In 1937, on Stalin's order, the resettlement of Koreans from Russia to Central Asia and Kazakhstan began. The large diaspora of Koreans in Central Asia has provided a small but tangible impetus for the promotion of cooperation between Central Asia and South Korea. According to the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Korea, the largest number of ethnic Koreans in the Central Asian region live in Uzbekistan - 178,000, Kazakhstan - 110,000, Kyrgyzstan - 19,000, Turkmenistan - 1,000, and Tajikistan - 800 [1].

Kazakhstan can be cited as an example. In the early 1990s, when the economy of sovereign Kazakhstan needed funds, South Korea became one of the first investor countries. Leading Korean concerns - 'Samsung', LG, 'Daewoo', 'Hyundai', as well as small and medium-

sized companies invested in different spheres of Kazakhstan's economy. South Korean businessmen admit that it was easier for them than others to adapt in Kazakhstan because, firstly, the effect of the positive image of local Koreans (diligence, duty, educational level, etc.); secondly, the Koreans of Kazakhstan were like a link in establishing relationships, and sometimes acted as guarantors of a successful deal. Many South Korean businessmen started their activities precisely due to the initial support from the Korean diaspora [6, 324 p.].

The second factor of South Korea's presence and main priority in the region is the possession of energy resources of Central Asian countries. Today South Korea is one of the largest energy consumers in the world, ranking 5th in oil imports (after the USA, Japan, China, Germany), 2nd in liquefied natural gas imports (second only to Japan) and 10th in coal consumption. Due to limited own natural reserves, almost all energy resources are supplied by imports [7, 133 p.].

South Korea imports 97% of its energy and is among the top ten countries in the world in terms of energy consumption, so providing the state with a stable energy resource is the very first national priority. Therefore, co-operation with Central Asia is particularly important for Korea [8, 45 p.].

The growing dependence on nuclear energy makes Korea also dependent on uranium supplies, which explains the great interest in the industry and ROK's investments in uranium mining, which Uzbekistan and Kazakhstan are rich in. From the point of view of resources, Kyrgyzstan is of interest to Korea because of its large reserves of rare metals used in the production of high-tech products, and Turkmenistan because of its vast oil and gas reserves. Central Asian states, in turn, are interested in investment and technological development, which can be facilitated by co-operation with the Republic of Korea.

Drawing on its post-industrial experience, South Korea has focused on a few key countries (especially Uzbekistan and Kazakhstan more recently) and a number of strategic sectors (primarily gas, Uranium and petrochemicals, and more recently infrastructure). These two countries have also been recipients of South Korea's foreign aid program through KOICA (Korea International Cooperation Agency) and have been identified as one of the twenty-eight highest priority countries. Uzbekistan and Kazakhstan are the sending countries for a reason [9].

The third factor of the Republic of Korea's presence in Central Asia lies in its desire to diversify its foreign policy course by strengthening the continental component. Professor Hong Wan Seok

emphasizes the influence of modern ‘neo-continentalism’ on Korea's foreign policy priorities, pointing out that Korea can no longer remain a distant ‘island’ lost in the depths of Northeast Asia, but needs to be included in continental processes [10, 17 p.]. To no lesser extent, the active interest in Central Asia is determined by the Republic of Korea's attempt to get out of the vicious circle of conflict and nuclear pressure.

It should be noted that Korea, both in the multilateral format and in its bilateral relations with the Central Asian states, is developing the idea of nuclear disarmament of the Korean Peninsula and is seeking political assistance from its Central Asian partners. This was clearly voiced during President Moon Jae-in's visit to Kazakhstan in the spring of 2019, and one of the Korean diplomats, Son Geum Yong, stressed that ‘the successful experience of Kazakhstan's denuclearisation could become an example for other nuclear powers, but above all for North Korea’ [11].

Korea's strategy of presence in the Central Asian region stems in part from the Republic of Korea's desire to maintain a balance in its relations with the PRC both in East Asia and in Central Asia itself, where China's ‘One Belt, One Road’ project gives it the widest influence.

The goal of curbing China's exclusive dominance in Asia involves strengthening the South Korea's role on the Eurasian continent by developing cooperation with the northern continental states. This cooperation for Korea needs to be developed with both competitive and economically weaker players.

The fourth factor of South Korea's presence in the CA region is determined by the tendency to reduce the role of the state in the economy, the readiness of South Korean private business to act in a competitive environment and the need to support foreign economic expansion, relying primarily on the potential of innovative industries. To use the possibilities of concluding bilateral treaties as a mechanism for promoting foreign economic interests, ensuring the diversification of foreign relations, as well as preparing the country's participation in integration megaprojects [12, 156 p.].

‘Official Seoul is trying to diversify its trade and economic routes by connecting South Korea with the continental part of Eurasia. It is the diversification of trade partners that is an urgent task not only for the Republic of Korea, but also for the Central Asian states, which pushes them towards practical cooperation,’ notes Kyrgyz political scientist Ainura Akmatolieva [15].

The fifth factor of South Korea's interest in Central Asia is the search for cheap labor, with the birth rate falling at record rates since 2005 and the presence of elderly people. About 8 million Koreans live outside the state and encouraging their return, as well as attracting foreign labor, has become an important point of demographic regulation. Central Asians can take up empty jobs, which becomes a source of both legal and illegal migration. Only Kazakhstanis in the Republic of Korea on an illegal basis work about 12 thousand. [13]. In this respect, the introduction of a visa-free regime between the Republic of Korea and the Central Asian republics is perceived as mutually beneficial cooperation.

It should be noted that the interest of the Republic of Korea in the CA states is stimulated by the approaches of the CA states themselves. Despite the fact that Russia remains among the first trade partners of the CA countries, according to a number of researchers, its participation in the development of this region is noticeably decreasing [14, 11 p.]. In this regard, we should talk about the process of diversification of economic cooperation between the Central Asian countries and the Russian Federation and about the Central Asian countries' search for a variety of strong and profitable economic partners in the face of China, the USA, the EU, Iran, Turkey and the Republic of Korea [15, 97 p.]. Thus, we can say that the need to diversify traditional partnerships for both Korea and the Central Asian countries is a pressing foreign policy task and, in a certain sense, determines the interest of the parties in each other within the Eurasian continental partnership.

Thus, the main factors of the Republic of Korea's presence in the CA region are, firstly, the large diaspora of Koreans living here; secondly, access to natural resources; thirdly, the desire to diversify its foreign policy course; fourthly, the country's participation in integration megaprojects; fifthly, the attraction of foreign labor force.

References:

1. Ministry of Foreign Affairs, Republic of Korea
https://www.mofa.go.kr/eng/wpge/m_21618/contents.do
2. Hwang B. A New Horizon in South Korea-Central Asia Relations: The ROK Joins the “Great Game” // Korea Compass. Korea Economic Institute. December 2012 [Electronic resource].
http://www.keia.org/sites/default/files/publications/kei_koreacompass_template_balbinahwang.pdf
3. Cooper W. [et al.]. The EU-South Korea Free Trade Agreement and Its Implications for the United States. Becker A.K. (ed.). South Korea:

- international relations, trade and policies. N.Y.: Nova Science Publishers, 2011. 27–54.
4. Kim J. The Discursive Structure of Developmentalism in Korea: A Comparison of Geundaehwa, Segyehwa, and Seonjinhwa Discourses'. / Jongtae Kim // *Economy and Society*, 2012. №103. P. 166-195.
  5. Южная Корея в Центральной Азии: включение в Евразию // <https://caanetwork.org/archives/15513>
  6. Ким Г. Н. Казахстан – Южная Корея: по пути стратегического партнерства: монография. Книга 1. Алматы: Казахстанский институт стратегических исследований при Президенте РК, 2012. 392 б.
  7. Берлибаева А.Б. Становление и развитие сотрудничества Республики Казахстан и Республики Корея в энергетическом секторе // *Известия Национальной Академии наук Республики Казахстан*. 2012. №1. ББ. 133-138.
  8. Miyamoto S. South Korea's energy diplomacy towards Central Asia // *SAIS U.S. – Korea Yearbook*. 2009. P. 45-56.
  9. South Korea's engagement in Central Asia // <https://clck.ru/Smtdx>
  10. Хон Ван Сок. Почему необходимо трехстороннее сотрудничество между КНДР, Республикой Корея и Россией? Неоконфуциализм и корейский полуостров: видение Сеула. Трехстороннее сотрудничество Российской Федерации, Южной и Северной Кореи // Санкт-Петербургская международная научная конференция. СПб., 6–7 декабря 2018 г. СПб. : ИПЦ СЗИУ РАНХиГС, 2019. ББ. 12–33.
  11. Сон Гым Ён: Казахстан возглавил антиядерную борьбу // Новостной портал агентства «Хабар». 29.08.2019. <https://24.kz/ru/news/policy/item/337576-son-gym-jon-kazakhstan-vozglavil-antiyadernuyu-borbu>
  12. Федоровский А.Н. Приоритеты участия Республики Корея в интеграционных проектах // *Контур* глобальных трансформаций. Том 10, №4. 2017. ББ. 144-157.
  13. Сколько нелегалов из Казахстана в Южной Корее // <https://tengrinews.kz/news/skolko-nelegalov-iz-kazahstana-v-yujnoy-koree-399942/>
  14. Housman Sadri, Basak Akar. Russian Foreign Policy Toward the Central Asia Region in Comparison to the Chinese and American Policies // *Вестник Санкт-Петербургского университета. Международные отношения*. Т. 12. 2019. ББ. 4–22.
  15. Petrovich-Belkin O.K., Eremin A.A.; Bokeriya S.A. The Decline of Russia's Influence in the Post-Soviet Region and the Reasons behind It // *Comparative Politics Russia*, 2019. No. 3. Pp. 95–104. DOI: 10.24411/2221-3279-2019- 10032. ББ. 95–104.

TRANSFORMATION OF COOPERATION BETWEEN JAPAN AND KAZAKHSTAN

Karaulova Amina
KazUIR&WL
Almaty, Kazakhstan

Abstract: Since the Central Asian governments gained their independence in 1991, Japan has been among the nations that has supported their freedom the most proactively. Japan was the second-largest economy in the world at the time of the Soviet Union's collapse and the CA states' declaration of independence. The paper briefly discusses the key issues concerning Japan's foreign policy and business ties with CA, particularly with Kazakhstan.

Keywords: foreign policy, Japan, Central Asia, Kazakhstan, cooperation

Название: Трансформация сотрудничества между Японией и Казахстаном

Автор: Караулова А., КазУМОиМЯ им.Абылай хана, Алматы, Казахстан

Аннотация: С момента обретения правительств стран Центральной Азии независимости в 1991 году, Япония вошла в число стран, которые наиболее активно поддерживали их самостоятельность. Япония была второй по величине экономикой в мире на момент распада Советского Союза и провозглашения независимости государств ЦА. В статье кратко обсуждаются ключевые вопросы внешней политики Японии и деловых связей с ЦА, в частности с Казахстаном.

Ключевые слова: внешняя политика, Япония, Центральная Азия, Казахстан, сотрудничество

Launched by Prime Minister Ryutaro Hashimoto in 1997, Japanese Silk Road Diplomacy was one of the first foreign diplomatic initiatives aimed at promoting the connection and reincarnation of the Silk Road inside Central Asia region. Later in 2002 a Prime Minister Junichiro Koizumi dispatched a “Silk Road Energy Mission”, after that launched the “Central Asia plus Japan” region-building initiative in August 2004, and visited CA in 2006. Then the Prime Minister Shinzo Abe visited CA in 2015.

Japan's presence in Central Asia has been consolidated over time, notably through its Official Development Assistance (ODA), which has made significant contributions to regional development. For a number of reasons, however, Russian or Chinese infrastructure projects mostly surpass Japanese attempts.

Focusing primarily on Japanese foreign policy in CA, particularly in Kazakhstan, this paper attempts to address several key issues regarding the process behind the formulation of Japanese diplomatic strategies in the CA region. Moreover, to evaluate the strengths and weaknesses inherent in Japanese approaches to regional challenges and concerns. For Central Asian region, Japan's engagement represents a means of balancing Russian and Chinese influences as well as providing access to the technologies and expertise necessary for industrial advancement. Public perception of Japanese influence in Central Asian states tends to be positive. For instance, according to the Asia Barometer survey conducted by the University of Tokyo in 2005, Kazakhstan recorded the highest ratings of Japan's influence on their country. Similarly, a 2015 poll by the Japanese Ministry of Foreign Affairs (MOFA), conducted prior to Prime Minister Abe's visit to Central Asia, revealed sustained sympathy toward Japan over the preceding decade, with the majority of respondents in Kazakhstan considering their country's relations with Japan to be good [1]. That can be understood by the absence of historical issues related to Japanese imperialism in CA, which have affected Japan's relations with East Asian countries. Instead, CA states associate Japan with technological advancement, proper etiquette, and the years of Official Development Assistance commitments during the early stages of their independence.

Over the past three decades following the collapse of the Soviet Union, Japanese diplomatic efforts have aimed to explore and establish a presence in CA. The Japanese Silk Road Diplomacy, initiated in 1997 under Prime Minister Ryutaro Hashimoto's administration, the main idea of which is sought to integrate Japan and CA states into a network of mutual dependence through the participation of Japanese corporations in resource exploration in the region. Three areas of concern were given priority by Japanese Silk Road diplomacy: political discourse; economic cooperation, particularly collaboration on the development of natural resources; and cooperation in the areas of peacekeeping, nuclear nonproliferation, democratization, and stability promotion. Between 1993 and 2003, Japan's ODA support commitments in the CA area surged threefold in just ten years [2].

Following Prime Minister Hashimoto's tenure, Prime Minister Junichiro Koizumi, among his successors, notably advanced ambitious regional institution-building in CA. He initiated a significant step by dispatching a Silk Road Energy Mission in July 2002 to promote closer energy cooperation with CA states [3]. It is noteworthy to emphasize the

strategic significance of CA's energy resources for Japan. The discourse surrounding the exploration of energy resources, encompassing rare metals, oil, and gas, has consistently been framed as a crucial aspect of Japan's endeavors to diversify its energy sources. The importance of energy supplies from CA has been somewhat exaggerated due to logistical challenges associated with their delivery. These challenges, including the geographically distant location of the region and the lack of seaport access in CA states, hinder the construction of suitable infrastructure for transporting CA energy resources to Japan. Furthermore, considering the geopolitical context, countries situated between CA states and Japan, such as China, Russia, and South Korea, do not align with Japan-friendly foreign policies.

In 2004, Japan initiated the "Central Asia plus Japan" Dialogue forum [4]. The initiative sought to empower smaller CA states to address regional challenges through local mechanisms, while offering Japanese expertise and financial support as alternatives to Russian and Chinese initiatives. Additionally, initiative not only for deepening Japan-CA relations but also for active involvement with Russia and China as emerging focal points of Japanese foreign policy.

Another attempt was Taro Aso's vision of "Central Asia as a Corridor of Peace and Stability", aimed at integrating the Central Asian into Japanese foreign policy by focusing on five main areas: policy dialogue, intra-regional cooperation, business promotion, intellectual exchange, and cultural and interpersonal interactions. The continuation of engagement with CA by Japan is seen under visits of Prime Minister Abe in 2015.

The entry of Japanese corporations into the Central Asian region can be categorized into two main periods. The initial phase saw Japanese companies engaging in energy-related projects and infrastructure development, primarily facilitated by ODA. Subsequently, in the 2010s, Japanese corporate interests diversified, with members of the Japanese business community in CA venturing into new sectors such as bank financing, international transportation, and digital technologies. Challenges encountered by Japanese firms encompassed logistical issues within the region and a lack of economic infrastructure.

That challenges included market size constraints, as the population of the region is comparatively small compared to other Asian regions familiar to Japanese companies. Additionally, transportation difficulties arose due to the region's geographical location, lacking access to major seaports. However, the most significant hindrances for Japanese

companies' successful participation in energy-related projects in the region were related to the complexities of delivering energy resources to Japanese consumers and the considerable distance between the region and Japan.

Moreover, economic infrastructure-related challenges emerged, primarily stemming from a scarcity of information available in Japanese or English regarding business-related legal systems (such as certification and taxation) and regulations. Additionally, there was a lack of awareness regarding locally demanded products and services. Furthermore, the absence of government-provided guarantees for funding usage in their projects posed a hurdle. These challenges collectively contribute to the limited presence of Japanese companies in the CA region, despite the proactive stance of the government and the generally favorable opinion of Japan within the region.

During Prime Minister Abe, he advocated for the strengthening of corporate ties between Japan and CA states. He also actively promoted Japanese infrastructure projects based on the concept of high-quality infrastructure, which he introduced to distinguish them from cheaper Chinese alternatives.

These initiatives profoundly shape the contemporary approach of the Japanese government towards CA, characterized by three main pillars:

1. Collaboration to assist each country in the region in achieving their developmental objectives, including efforts to diversify industries and develop infrastructure to reduce reliance on resource exports.
2. Collaboration with a focus on human development and human security, encompassing initiatives such as educational opportunities and medical healthcare contributions.
3. Deepening human and cultural exchanges between Japan and CA.

Despite these proactive government initiatives, expectations among the CA public regarding increased Japanese corporate presence in the region, the actual presence of Japanese companies in the CA remains modest compared to other foreign entities. For instance, as of 2020, there were only 36 registered companies in Kazakhstan and 29 in Uzbekistan, contrasting with the hundreds of Chinese, Russian, European, and Turkish companies operating in the region.

For many Japanese enterprises, the Central Asia is unfamiliar territory due to its geographical remoteness, their lack of prior experience operating in such environments, and the limited availability of

information on the economic and legal systems of the region's states. When considering market entry decisions during the early years of CA states' independence, these corporations grappled with comprehending the needs of local governments and markets, as well as fundamental information such as local political and economic conditions, and legal and tax systems.

From the late 1990s to the 2010s, Japanese companies primarily focused on two key business areas in CA: energy and resource-related projects, and infrastructure development facilitated by Official Development Assistance. Regarding ODA loans, Japanese yen loans for infrastructure projects provided a mutually beneficial avenue of developmental financing for both regional governments and Japanese corporations involved in them. These enterprises perceived such projects as relatively risk-free due to the availability of reliable financing from the Japanese government.

Initially, the Japanese government's interest was drawn to the significant oil and natural gas resources in the Caspian Sea region, aligning with Hashimoto's Eurasian diplomacy in 1997. Accordingly, the Japanese government collaborated closely with Japanese companies to secure access to these energy resources. For instance, INPEX acquired a stake in the Kashagan oil field in Kazakh territorial waters in the northern Caspian Sea in 1998, and production commenced in 2016 with the involvement of other major oil companies. During this period, notable Japanese corporations involved in manufacturing, retail, and logistics included Toyota and Senko. Toyota initiated small-scale knockdown production in Kazakhstan in 2014, while Senko, a major logistics company, announced plans for a logistics center in Khorgas on the Chinese border in eastern Kazakhstan in collaboration with a Kazakh company in 2010. However, Senko withdrew from the project in 2018 due to a lack of necessary permits for customs inspection from Kazakhstan and China.

Several factors contributed to the challenges and failures faced by Japanese companies during this period. Despite the large territories and potential consumer markets of countries like Kazakhstan, the actual consumer markets in CA countries are considerably smaller compared to Japan, limiting economies of scale for mass production and consumption. Additionally, Japan's geographic distance disadvantageously contrasts with China's nearby production capacities. Finally, the lower labor costs in China compared to Japan further disadvantage Japanese corporations in the region.

The 2000s is the entry of new Japanese corporate players into Central Asian markets, including Japanese megabanks, transportation firms, and enterprises specializing in digital technologies. Like many Japanese corporations mentioned earlier, their initial activities focused on the resource-rich region of Kazakhstan. In 2008, the two megabanks jointly facilitated a syndicated loan for Kazakhstan's state-owned oil company, KazMunayGaz. In the same year, Mitsubishi UFJ (MUFG) established a representative office in Almaty, Kazakhstan, which remains the sole Japanese megabank office in the CA region to date. Since then, megabanks have gradually accrued knowledge of the region and its business landscape through co-financing projects with the Japan Bank for International Cooperation (JBIC), particularly those involving state-owned enterprises and funds.

Another notable company, Nippon Express, Japan's largest transportation firm, initiated a cross-border rail transportation service linking China and Europe mainly through China Railway Express in November 2015. By 2017, the company had partnered with Kazakh National Railways to operate regular freight trains connecting coastal areas of China and Europe. In 2019, Nippon Express opened a representative office in Kazakhstan.

The late 2010s witnessed a growing interest among Japanese corporate communities in engaging with the CA region in the realm of digital technologies. Two key areas identified are digital communication modernization and training. Educational services in the digital sector were deemed particularly promising, given the region's high literacy rates, developed educational infrastructure, relatively low electricity costs, and young and expanding populations.

Over the past three decades since the independence of CA republics, the Japanese government has actively supported education in various formats. Leading Japanese capacity development institutions in the CA region include Japanese centers initially established in Uzbekistan, Kazakhstan, and Kyrgyzstan, later transferred to either local management or the Japan International Cooperation Agency (JICA). These institutions offer business courses, language classes, and cultural exchange initiatives taught by local and Japanese business representatives.

Despite these initiatives, Japanese direct investments and commitments in the CA region remain modest, indicating untapped potential. The largest investments were directed towards economically larger and energy-resource-rich Uzbekistan and Kazakhstan. Japan

predominantly exports machinery and industrial goods to CA states, while importing textile yarn, fabrics, nonferrous metals, radioactive material, non-metallic ware, and fruits from them.

The intergovernmental committee on economic cooperation between Japan and CA states comprises the Japanese Ministry of Foreign Affairs (MOFA), Japan Association for Trade with Russia & NIS (ROTOBO), JICA, Trade Chamber, and representatives of Japanese corporations. Economic cooperation roadmaps produced by this committee mainly consist of intergovernmental agreements and memorandums concerning Official Development Assistance projects, largely due to Japanese corporations' cautious approach to involvement in CA projects. This cautiousness is driven by concerns related to protecting prospective investments and governance practices, exemplified by the case of JTC. These factors underscore both the limited Japanese corporate presence in the region and the considerable potential for future exploration.

Conclusion

Relations between Japan and the Central Asian states have long held significant promise, yet Japanese engagement in the region has predominantly revolved around Official Development Assistance and various forms of economic and technical aid. In the post-Soviet era, Japan, alongside other major players like Russia and China, has endeavored to enhance its foreign policy presence in CA. Despite considerable economic aid, Japanese influence remains limited, with untapped avenues for deeper involvement. Both Japan and the CA states anticipate greater cooperation, viewing it as an opportunity to diversify partnerships beyond the current reliance on Russia and China.

While Japan aims to improve its policy towards CA states, defining its interests and objectives presents a challenge, largely due to the region's geographic distance and the difficulty of framing its significance in practical terms within Japan's Asia policy. This lack of definition affects Japan's intergovernmental economic cooperation roadmaps with CA countries, which often lack clarity on the benefits for Japanese corporations and taxpayers, raising questions about the sustainability of Japanese initiatives. Moreover, limited personal interactions between Japanese and CA state leaders hinder cooperation expansion, contrasting with the frequent visits by Chinese and Korean leaders.

Another issue is the limited agenda of cooperation, with humanitarian projects overshadowing economic initiatives. Although Japanese grants for educational activities contribute to human capacity development, they do not directly stimulate income generation. Consequently, while public institutions lead in establishing cooperation, private enterprise involvement remains limited, highlighting gaps in Japanese engagement in CA that require addressing.

References:

1. Timur Dadabaev, "Japan's ODA Assistance Scheme and Central Asian Engagement," *Journal of Eurasian Studies* 7 (1): 24–38.
2. OECD/DAC's New Development Strategy: Report of the Issue-wise Study Committee for Japan's Official Development Assistance (Vol. 1: Overview; Vol. 2: Sectoral Studies; Vol. 3: Country Studies) (1998)
3. Ministry of Foreign Affairs of Japan, シルクロード・エネルギー・ミッション [Silk Road EnergyMission], Tokyo.
https://www.mofa.go.jp/mofaj/annai/honsho/fuku/sugiura/af_asia02/silkroad.html
4. Ministry of Foreign Affairs of Japan, “Central Asia plus Japan’ Dialogue-Action Plan”
<http://www.mofa.go.jp/region/europe/dialogue/action0606.html>

**ҚАЗІРГІ ЗАМАН ҚЫТАЙ ЖАЗУШЫСЫ ЮЙ ХУА ЖӘНЕ
ҚАЗАҚ ЖАЗУШЫСЫ РОЛЛАН СЕЙСЕНБАЕВТЫҢ
ШЫҒАРМАЛАРЫНДАҒЫ «ӨЛІМ ТАҚЫРЫБЫ»**

Кенжебаева А.А., Меллат Д.
Абылай хан атындағы ҚазХҚ және ӨТУ
Алматы, Қазақстан

Андатпа: Берілген мақалада қазіргі таңдағы қытай және қазақ көркем прозасында салмақты орын алатын жазушылар – Юй Хуа мен Р. Сейсембаевтың өлім тақырыбына арналған шығармалары салыстыра отырып талданған. Сондай ақ олардың тілдік тұлғасының ғалам бейнесін өзіндік тану белгісі мен өзгешелігі жеке туындыда әрі жалпы шығармашылығында бейнелі түрде көркем концептілері негізінде көрініс тауып, көркем сөз өнерінің қағидаларына сай репрезентацияланады.

Юй Хуа мен Роллан Сейсенбаевтың көркем туындыларында бейнеленген «Өлім» концептісі жан-жақты салыстырыла отырып әр жазушының көркем шығармаларындағы өздеріне тән қолтанбасына сипаттама беріледі. Зерттеу нәтижесін қазіргі заман қытай және қытай әдебиеттеріндегі жаңа тенденцияларды зерттеуде, үйренуде, қытай және қазақ мәдениетін тану мен зерделеу үшін қолдануға болады.

Тірек сөздер: қытай әдебиеті, «өлім» концептісі, әдебиеттану, авторлық әлем, көркем мәтін, ұлттық таным

Title: The Topic of Death in the Works of Contemporary Chinese Writer Yui Hua and Kazakh Writer Rollan Seisenbaev

Author: Kenzhebayeva A.A., Mellat D., KazUIR&WL, Almaty, Kazakhstan

Abstract: In this article, the writers Yu Hua and R., who occupy a significant place in contemporary Chinese and Kazakh literary prose, are presented. Seisenbayev's works on the theme of death are analyzed by comparison. Also, the sign and distinctiveness of their language personality's self-recognition of the image of the universe is reflected in individual works and in general creativity based on their artistic concepts and is represented according to the principles of artistic expression.

The concept of "Death" depicted in the works of Yu Hua and Rollan Seisenbayev is comprehensively compared, and the characteristic signature in the works of each writer is described. The results of the research can be used to study and learn new trends in modern Chinese and Chinese literature, to recognize and study Chinese and Kazakh culture.

Keywords: Chinese literature, the concept of "death", literary studies, author's world, literary text, national knowledge

Соңғы кездері қытай әдебиетіндегі дәстүрлі ұлттық таным осы кезең тұсындағы көркем шыармаларда батыс әдебиетінде қалыптасқан әр түрлі әдеби ағымдармен толықты. Қазіргі қытай прозалық шығармаларында модернистік, кейінгімодернистік ағымдар, сана ағыны, магиялық реализм техникасы жан-жақты көрініс бере бастады. Мұндай құбылыс әсіресе тәуелсіздік алғаннан кейінгі қазақтың қазіргі прозалық туындыларында да бейнелене бастады. Шығыс әдебиетінде адам мен қоғам, адам мен әлем арасындағы қарым-қатынасқа, адам болмысының түп мәнін, өмірдегі орнын анықтауға байланысты экзистенциялық дүниетаным шеңбері кең, өмірдің мәнін философиялық тұрғыдан түсінетін кейіпкерлерді тізбектеле бастады. Қазіргі қытай және қазақ прозаларындағы сюжеттің бөлшектері белгілі бір жүйеге бағынбайды, сондықтан шығармадағы оқиғаның баяндалуында хронологиялық тәртіптің сақталмауы заңды құбылыс.

Қазіргі қытай және қазақ прозаларындағы өмір мен өлім концепті баса назар аударатын сала болып отыр. Себебі, соңғы кезде көптеген жазушылар өлім тақырыбын өз шығармаларына арқау етіп алуы жиі кездеседі. Өмір сүре білу – әрбір адам үшін үлкен сынақ. Осы сынақта уақытша қиындықтар мен ауыртпашылықтарды көтере алмай, ашумен біреуді өлтіріп қою немесе өзіне-өзі қол жұмсау қоғамда көп көрініс алып жатыр.

Қытай әдебиетінің кейінгі жас толқынының сюжет құру ерекшеліктерін дәстүрлі прозаға қарағанда өзгеше екені белгілі. Бұл ерекшелік авторлық ұстанымына, уақыт пен кеңістік рөлімен айқындалады. Ұлттық әдебиеттегі ашыла жазуға, көсіле жазуға заманы мүмкіндік бермеген модерндік әңгіме үлгісі замануи прозашыларымыз тарапынан қазіргі дәуірде постмодерндік әңгіме үлгісіне айналды. Атап айтар болсақ, қытай әдебиетінде бұлар Мо Ян, Юй Хуа, Цан Сюе, Би Фэйюй, Чжан Юежан, А И, Хан Шаогун болса, қазақ әдебиетінде Айгүл Кемелбаева, Роллан Сейсенбаев, Жүсіпбек Қорғасбек, Мадина Омарова, Нұрғали Ораз, Асқар Алтай, Дидар Амантай, Лира Қоныс т.б. жазушылардың әңгімелерін ұғыну үшін олардың постмодерндік бағытының тұңғиығына үңілуіміз керек. Қазіргі қытай прозасында да, қазақ прозасында біраз қаламгерлердің шығармаларында Өмір мен Өлімді параллельді түрде алып суреттеу көптеп кездеседі.

Екі халықтың әдебиетін салыстыра отырып, біз қазіргі таңдағы адмзат баласының алдында тұрған түйінді мәселелер тоғысын шешуге ұмтылған қадамдары арқылы жалпыға бірдей

тенденцияны байқауымызға болады, бұл: антигуманизм, адамды жатсыну, адам жанынының техникалануы, рухани деградация, болашаққа үреймен қарау секілді құбылыстар.

Материалдар мен әдістердің сипаттамасы

Қазіргі заманғы қытай әдебиеті мен қазақ әдебиетінің өзіндік ерекшеліктерін айқындауға байланысты салыстырмалы сипатта жазылған зерттеулердің саны өте аз. Ал олардың зерттеу нысандарын саралайтын болсақ, бұл бағыттағы жұмыстар бойынша әлі де болса тереңдеп зерттеуді қажет етеді. Мұндай зерттеу жұмыстарын атап өтсек, отандық қытайтанушылар - А. Кенжебаеваның, Д. Мәсімханұлының, Н. Абдырақынның қазіргі таңдағы қытай прозасындағы жаңа бағыттар мен ағымдар, қытай әдебиетінің қазіргі таңдағы бет-бейнесі, жаңалықтары мен жаңа толқын буынының шығармашылығындағы өзгерістер мен өзіндік қолтаңбасы жайлы монографиялары мен оқу құралдарын атап өтсек болады. Қазіргі заман қытай әдебиетінде Юй Хуаның есімі салмақты орын алады. Жазушының алғашқы еңбектері қызықты болып келеді, ол шым-шытырыққа толы сюжетті желісі бар, динамикалық әрекеттерге бай. Жазушының табиғи әсіресе айқын қарапайымдылықпен үйлескен баяндау тілінің стилін ерекше атап өткен жөн. Оның 1980 жылдардағы әңгімелері мен романдарында қытай қоғамындағы зорлық-зомбылық, қатыгездік және кісі өлтіру картинасы шынайы берілген. Мао Цзыдоң билігінен кейін елдегі жаңа тәртіптің толқуы, Тяньанмын трагедиясы, Қытайдағы бұқаралық сананың оянуы секілді жағдайлар жазушы шығармашылығына үлкен әсер етеді. Қаламгер шығармаларындағы әсіресе өлім тақырыбының салмақты орын алуының себебін ол өзінің медициналық білім алып, біраз жылдар бойына мәйітханаға қарсы үйде тұрғанымен түсіндіреді. Жазушының «Өмір сүр!» атты романы (аудармасы Роман Шапиро) 2014 жылы Ресейдегі «Текст» баспасынан 5000 дана таралыммен жарық көрді. Бұл шығармада автор Өлім мен Өмір келбетін паралельді түрде алып сипаттаған.

Кейіпкер Фу Гуй басынан өткен қайғылы оқиғалар мен тарихи жағдайлар, оның өліммен бепе-бет келгендегі ішкі монологы, бүкіл жанұя мүшелерінің кезек-кезегімен ажал құшып, жалғыз қалуы оқырманды үлкен ойға жетелейді. Өмір алмасып, жалғаса береді, ескінің орнын жаңа басады. Сондықтан Юй Хуаның бұл романы тәмсіл шығармаға көбірек ұқсайды. Фу Гуй алқапта жүргенде өзінің өгізімен көп сөйлеседі, өмірден озған балалары мен

немересінің, әйелінің есімдерін жеке-жеке атап шықырып, олармен сөйлеседі, олардан кешірім сұрайды. Кейіпкердің осындай ойлары арқылы жазушы Өмір мен Өлімнің де кейде үйлесімділікте өмір сүре алатынын астарлап жеткізеді: бұл өмірде ешкім де мәңгілік емес, Өлім жас-кәріні тандамайды, өмірінді босқа құртпа дегенге саяды. «Өмір сүр!» шығармасына үңілгенімізде қарт Фу Гуйдың психологиялық жай-күйі шығармада шебер бейнеленгенін байқаймыз.

Юй Хуаның ендігі бір романы - «Ағайындылар» деп аталады. Шығарма бірнеше қиықтан құрам тапқан. Соның бірі – аяқ астынан қыршын кеткен өмір. Шығарманы ұстап тұрған махаббатқа байланысты сезім бояуы. Бұл бояудың қанықтығын, әсерін, образын, реңін жеткізу үшін жазушы бірнеше детальды кірістіре пайдаланған. Соның бірі – өлім туралы ойлану. Әңгіме басталған сәттен өлім тақырыбы бірден ортаға шығады. Бұл тақырып қазіргі заман қытай жазушыларының шығармашылығында өте көп кездесетінін айта кетейік. Роман екі адамның басынан өткен қиындықтарды баяндалады. Романда ағайынды Ли Гуанту мен Сон Хан реформалар мен ашықтық дәуірінде кездескен қиындықтар торабын бейнелеуден құралған.

Юй Хуаның жазу стилі қазақ жазушысы Роллан Сейсенбаевтың жазу мәнеріне ұқсап кетеді. Оның «Өлгендер құмда жүреді» және Юй Хуаның «Сюй Сангуанның қан сатуы» романының концептосферасындағы «Өлім» концепті ауқымды түрде бағаланады. Біз зерттеу нысаны болған қос жазушының «Өлім» тақырыбына арнаған шығармаларындағы Өлім концептісін ассоциациялайтын екі негізгі тақырыптық бағыты анықтауға тырыстық, ол: табиғи әлемдегі өлім және адам өлімі.

Р. Сейсенбаевтың романындағы «Өлім» концептісін бейнелейтін тілдік құралдардың бірі метафоралар (кейіптеу, теңеу сөздер, субстантивтенген заттық, адъективті және адвербиалды метафоралар) болып табылады [1, 86].

Жазушының «Шайтанның тағы» романында түрмеге түскен жастардың қиын да күрделі тағдыр-талайы сөз болады. Шығарма кезінде бестселлерге айналады. Кейіпкерлері экзистенциалистік жағдайларда, Өліммен бетпе-бет жекпе-жекте көрсетіледі. Бұл роман жанрлас басқа романдардан айырмашылығы – сюжеттік желі терең философиялық толғаныстарға байланыстырыла құрылған. Бар тарауы шебер аталған әрі аса көркем жазылған. Бүгінде ғұмыр: «Ешқайда апармайтын баспалдақтарға» айналды, тіпті,

баспалдақтардың өзі бар ма, ой-санамыздағы елес емес пе, «Құм кезген өліктер немесе жанталас» шығармасында қазір ұмытылып бара жатқан Арал мәселесі туралы сөз қозғайды.

«Өлім» концептісінің мәтіндік лексика-семантикалық өрісі «Өлім» концептісінің өзегін құрайтын узуалды және окказионалды мәнмәтіндік синонимдерді қамтиды. Р. Сейсенбаевтың романындағы «Өлім» концептісін бейнелейтін тілдік құралдардың бірі метафоралар (кейіптеу, процессуалдық етістіктер, субстантивтенген заттық, адъективті және адвербиалды метафоралар) болып табылады. Ал Юй Хуа шығармаларындағы талданып отырған концепті ұлттық қабылдау ерекшелігін көрсететін объективтендірулер тәсілдері кеңінен ұсынылған: Жазушының 1990-шы жылдары жазылған «Ғұмыр», «Жауын астындағы жан айқай» және «Сюй Сангуанның қан сатуы» атты романдарында автор өлім тақырыбын өзіндік қабылдау тұрғысынан көрсетуге тырысады. Юй Хуа өлімді руханилық тұғырынан алшақтатуға. Қытай ғалымы Синь Цзяньчан пікірінше, Юй Хуаның өлім бейнесін салғырт суреттеуі — оның фәни өмірдің азабынан құтылудан бас тартуына жақын келеді.[2, 47]. Автор өлім тақырыбын зерттеуді жалғастырады, бірақ жазушы бұл ретте өлім картинасын нақтылы шынайы жағдайларда терең бейнелейді.

Жазушы кейіпкерлері әдетте жастайынан өлім құшады, олар тіпті махаббат дәмін сезбестен, өмір мәнін түсініп болмастан өмірден озады. Көбінесе олар зорлықпен емес, табиғи жағдайда қайтыс болады. Юй Хуа кейіпкерлері о дүниенің барлығына сенбейді, олар үшін өлім — ақырғы нүкте. Модернистік әдебиет дәстүрін әрі экзистенциализм философиясын берік ұстанған жазушы өмір сүру қасіретте құралған атты идеяны өз шығармаларында сипаттап береді. Қытай ғалымы Син Цзяньчан, Юй Хуаның творчестволық міндеттерін зерттей келе жазушының адам өмірінің сұрғылтығы турлы ащы ақиқатты ашаып көрсетеді [3, 183]. Бұл өлім феномені Юй Хуаның әсіресе «Жаңбыр астындағы жан айқай» атты эксперименталды романында көрінеді.

Юй Хуа мен Р. Сейсенбаевтың өлім елесін жазуы оқырманды тәнті етеді. Оған себеп: қос жазушының да тақырыпқа сай детальдарды қанық та икемді бере алғандығында. Зерттеулерге қарағанда, өзіне қол жұмсайтындардың ақыл-есі төмен бола бермейді. Ондай адамдар мұндай қадамға барудың алдында күшті рухани арпалысты басынан кешетін көрінеді. Ал ол арпалыстың болмысы қашанда ой әлемінде күшті қозғалыс, текетірес болып

басталып, біртіндеп дағдарысқа ұласады. Осы барыста адам санасы алдымен қызу жұмыс істейді, барынша жылдамдығы артады, біртіндеп жүйкесінің тоқырауына дейін жетеді, соңында біртіндеп әлсірейді, ал әлсіреу барысы – қайта жинақталу емес, керісінше, мүлдем шашылуы немесе өзегінен айырылуы болып шығады.

Жазушы Юй Хуа осы ағысты екі сапада берген. Бірі – «бірден өлу» болса, екіншісі – «күнде өлу» деген мазмұнға саяды. Осы екі түрлі «өлу» арқылы жазушы шығармасында жаңа сапа кеңістігін ашқан. Ол кеңістіктің бір аты – өмір мен өлімнің үндестігі. Бұл басқа жазушыларда көп кездесе бермейтін қолтаңба. Негізі, жазушылардың дені шығармашылықта жоғарыдағының бірін ғана таңдап жатады. Соны, сол ағынды қуалап алға жылжиды. Себебі, бұл ағынның, өзеннің арнасын бұрып әкетіп, аман-сау жағаға шығуы оңай шаруа емес. Қытайдың әртүрлі әдебиеттің жүйесіндегі сюжеттің, оқиғаның, кейіпкер болмысының, т.б. әсері сенің басқаша жол қарастыруына ерік бермейді. Бірақ, С.Бекжановқа келгенде, бұл тыйым шетке ығысып қалғанын байқаймыз. Соның нәтижесінде біз аталған әңгімеде өлім елесінің екі түрлі келбетімен танысамыз. Шығармада мынадай жолдар бар: «一贤早起的苏宇, 在那个上午因为脑血管破裂陷入了昏迷, 残留的神智使他微微睁开眼睛, 以极其微弱的目光向这个世界发出最后的求救»

«Әдетте таң сәріден тұратын Су Юй, сол таңда қан тамырының соғуынан есінен танғандай болды. Әлсіреген көмескі сананың сәулесі оған ең соңғы рет көмек сұрау үшін көздерін әрең ашып жан жағына көз салуға мұрсат бергендей болды». [4, с. 114]

Шығарма бірнеше қиықтан құрам тапқан. Соның бірі – өлім туралы ойлану. Роман басталған сәттен өлім тақырыбы бірден ортаға шығады. Бұл тақырып Юй Хуа шығармашылығында өте көп кездесетінін айта кетейік. Өліммен бетпе-бет келген Су Юй ең соңғы жан айқайын шығаруға тырысты. Өлім аузында жатқан кейіпкер жанынан ең алғаш боп анасы өтіп кетеді. Әлсіреп жатқан ұлынның жағдайын жалқаулыққа санап, бүкіл отбасына керекті қайнаған суды әкелмеген бетіне басып, реніш білдіреді. Онсыз да жантәсілім еткелі жатқан байғұс Су Юйді әкесі де келіп сөгеді, оның ыңырсыған даусы әкесінің ашуын қоздырады. Өліп бара жатқан кейіпкердің жанына ең соңғы болып оның інісі Су Хан 苏杭 жақындайды. Ағасының бей-жай жатқанына алаңдаған бауыры кейін оны бөлмеде жалғыз қалдырып кетеді: «苏杭像父母那样向屋门走去, 他没有去看哥哥, 打开了屋门。那是最后一片光明的涌入, 使苏宇

的生命出现回光返照, 他向弟弟发出内心的呼喊, 回答他的是门的关上».
«Су Хан әке-шешесінің соңынан еріп есікке тақады да бауырына тіпті көз салмай есікті айқара ашты. Бұл сәтте.Су Юйдің жанарындағы соңғы сәуле бөлмені шарпып өтіп ол бауырын шақырмақшы болып ұмтылды, алайда оның әлсіреген даусына жауап ретінде есік тарс етіп жабылды. В этот миг последний проблеск света хлынул в комнату, освещая.» [4, с. 116]

Ал енді Р. Сейсембаев шығармасындағы өлім қалай көрініс тапқан? Арал теңізінің жоғалуына себеп болған, айналадағы барлық тіршілік иесінің өліміне әкеп соққан геосаяси жағдайлар, жерлеу салтының сипаттамасы, қазақ этносы өкілдерінің өлімге деген философиялық көзқарастың көрінісі, қазақ жері тарихындағы қайғылы оқиғаларды еске түсіру.

Жазушының «Өлгендер құмда жүреді» философиялық романының концепттік аясында «Музыка» концептісі «Өмір» концептісінің баламасы болып табылады. Зерттелетін концептінің репрезентанты ретінде автор орыс тілді мәтінде қазақ халқының музыкалық шығармашылығының эквивалентсіз атауларын: ақын, домбыра, қобыз, күй орынды пайдаланады, олар роман мәнмәтінінде қазақ музыкалық өнерінің ерекшелігін, музыкалық шығармашылықтың өзін-өзі тану, тұлға аралық, әлеуметтік қатынастар үдерісіндегі маңыздылығын көрсетеді, қазақ өмірінің атмосферасын жеткізеді. Кейіптеу метафораларының негізінде жазушы «Музыка» концептісін анықтайтын көркем бейнелерді жасайды. Түйінді мәтін бөліктерінде репрезентацияланған күрделі метафоралар («Боран» күйі, «Қырыммен қоштасу» күйі, Тектіғұл күйі, Қорқыт туралы аңыз) автор түсінігіндегі «Музыка» концептісінің вербалдануындағы әлемнің контаминацияланған көркем бейнесінің ұлттық мазмұнды жеткізудің тиімді және үнемі қолданылатын маңызды құралы болып табылады.

Осылайша, «Намыс», «Өлім», «Музыка» көркем концептілері ұғымдық және бейнелік құрамдас бөліктері орыс тілі құралдарымен жеткізілетін әмбебап және ассоциативті-бейнелі концептуалды өзегін, сондай-ақ қазақ жазушысы шығармаларындағы баяндау құрылымында іске асырылған көркем концептілердің ерекше мәдени мазмұнын біріктіреді.

Юй Хуа туындыларындағы кейіпкерлертағдыр айдауымен өліммен кездесіп, жеңіліс табады. Мұндай үміттен айрылған универсумда көбінесе зардап шегушілер – әйелдер. [5. 359]. Жазушы романдарындағы қатігездік жестокости формалды

логикадан ада қалған, іпті автор тарапынан берілген баяндау жан түршіктіерлік суыққандылыққа ие, бейне бір жазушы бойындағы қан тастай суға айналғандай» [6,с. 52].

Қорытып айтқанда Юй Хау да. Роллан Сейсенбаев та – көптеген роман мен повестің авторлары. Олардың туындыларының бәрі де көрнекті әрі терең мағыналы, олардың бәрін де оқып шығу керек.

Қос жазушының шығармаларындағы Өлім тақырыбындағы туындыларында айылатын негізгі түйін – тіпті өлім де ғарыш гармониясын бұза алмайды, өйткені Өлім - мәңгі сөнбейтін табиғи құбылыс. Соңғы демі біткенше адам жанталаста, үзілмейтін үмітте бұлқынып тұрады. Бұл сезім жарылысы, адам бойындағы қажыр-қайраттың тебіренісі, жанкештілік – бұларсыз рухани шабыт жансыз қалады. Адам өмірі көркем де қасіреті мол ғұмырдың мәңгі гармониясымен қозғалады: махаббат пен бостандықты өліммен ғана қайыруға болады, жанкештілік барға қанағат қылмайды, жанкешті жан соңғы демі біткенше арпалысты күн кешеді.

Аталған тақырып әрі қарай да жан-жақты зерттеуді қажет етеді. Алдағы мақсат – қазіргі таңдағы қытай және қазақ прозасында салмақты орын алатын жазушылар шығармаларын зерттеп, оқырман назарына ұсыну, қазақ жазушыларының туындыларын қытай оқырмандарына, ал қазақ оқырмандарына қытай прозасының қазіргі таңдағы келбетімен таныстыру.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. A.A. Alipbayeva. Conceptual metaphors in rollan seisenbayev's literary works. Филология сериясы. №4 (184). 2021, 140-141.
2. 刘堃 余华小说在美国的译介与接受性误读. 2019. № 2. 123-130.
3. 洪治纲. 余华评传 [M]. 郑州大学出版社, 2004.
4. 王强余华《兄弟》流行现象解读, 1996, (1).
5. 余华小说少年形象分析. Пекин, 1949. №4. (吕叔湘/说“们”, 国文月刊, 1949, (4))
6. 余华. 没有一条道路是重复的 [M]. 上海文艺出版社, 2004.
7. 乔媛. 余华作品在英语世界的翻译与接受研究[D]. 2023.

МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ В ЯПОНИИ – ТРАДИЦИИ И СОВРЕМЕННОСТЬ

Кидэра Р.
Университет Киото Сангё
Япония
Салимова Г.Д.
КазУМОиМЯ им. Абылай хана
Алматы, Казахстан

Аннотация: В настоящей статье рассматриваются традиционные и современные методы обучения иностранным языкам в Японии. Истоки формирования национальной системы обучения иностранным языкам в Японии относятся к VII веку нашей эры, в рамках заимствования принципов школьного образования из Китая. Одним из важнейших направлений традиционной системы образования считалось изучение иностранного китайского языка.

Основной целью изучения китайского языка и литературы была подготовка к экзаменам на должности, в рамках восточноазиатской, конфуцианской традиции подготовки «ученых мужей» для управления государством.

В конце эпохи Токугавы и с началом реформации Мейдзи, изучение иностранных языков приобрело более практическое назначение.

В настоящее время Министерство образования Японии ведет дальнейшую работу по модернизации системы преподавания иностранным языкам в стране.

Ключевые слова: кодекс Тайхо, школа Кокугоку, школа Кагаку, школа Дзюку, школа Тэракоя, школа Рангакудзюку, реставрация Мэйдзи, «Новый исправленный курс обучения (НИКО)», «Реформа преподавания английского языка в ответ на вызовы ускоренной глобализации»

Title: Foreign Language Teaching Methods in Japan - Traditions and Modernity

Author: Kidera Ritsuko, Kyoto Sangyo University, Japan. Salimova Gulnara, KazUIR&WL, Almaty, Kazakhstan

Abstract: This article discusses traditional and modern methods of teaching foreign languages in Japan. The origins of the formation of the national system of teaching foreign languages in Japan date back to the 7th century AD, as part of the borrowing of the principles of school education from China. One of the most important areas of the traditional education system was the study of a Chinese language.

The main purpose of studying the Chinese language and literature was to prepare for examinations for positions, within the East Asian, Confucian

tradition of preparing "learned men" for government.

At the end of the Tokugawa era and the beginning of the Meiji Reformation, the study of foreign languages took on a more practical purpose.

At present, the Ministry of Education of Japan is carrying out further work to modernize the system of teaching foreign languages in the country.

Keywords: Taiho Code, Kokugoku School, Kagaku School, School, Jyuku School, Terakoya School, Rangakujuku Schools, Meiji restoration, New Corrected Course of Study (NICO), "English language teaching reform"

1. От древности к средним векам

Японская система образования является одной из древнейших существующих систем образования в современном мире и была заложена в VII веке нашей эры, согласно кодексу Тайхо [1]. Находившаяся тогда под сильным культурным влиянием Китая, Япония заимствовала появившуюся в то время там школьную систему и на ее основе создала свою национальную версию. Основой этой системы было изучение Конфуцианства по книгам, написанным китайскими иероглифами.

Кроме того, с усилением государства росла потребность в грамотных чиновниках для работы в системе административного управления страны. В этой связи, в период реформ Тайка, принцем Накано-оэ было инициировано создание первого высшего учебного заведения по китайскому образцу, которое вошло в историю под названием *дайгакурё*. Окончательное организационно-финансовое оформление оно получило в 701 г., в рамках принятого кодекса административных и уголовных законов «Тайхо рицурё».

Помимо вышеупомянутого централизованного высшего учебного заведения, кодекс предусматривал создание местных учебных заведений. В каждой провинции создавалась школа - *кокугаку*, для обучения детей местной знати. Управление и финансирование местной школы ложилось на плечи местного правящего клана, которое отчитывалось о работе школы перед управлением образования – *дайгакурё* в составе центрального правительства страны.

Основным направлением обучения было китаеведение, в рамках которого изучались китайские классические тексты, в основном, конфуцианские. Вместе с преподавателем студенты учились правильному фонетическому чтению текстов. Далее тексты заучивались с прослушиванием лекции по разъяснению смыслового содержания трактатов.

Необходимо отметить тот факт, что Япония отправляла

большое количество учеников и буддийских монахов во время династии Суй (600–618) и во время династии Тан (630–894). Они привезли с собой по возвращении сведения о достижениях в области культуры, науки и передовых технологий. Иностранном языком для Японии в то время был, как уже отмечалось выше, в основном, китайский, но изучался также и корейский, а примерно с 8-го века началось особо активное изучение китайского письма, при котором переведенные на японский язык китайские тексты стали популярным объектом для чтения. Существовали различные школы чтения китайских текстов, но этот метод привел лишь к тому, что очень немногие талантливые люди научились китайской разговорной речи и китайскому полноценному письму, а многие простые японцы могли понять содержание текстов на китайском языке, но не могли прочесть вслух тексты, так как не знали чтение иероглифов по-китайски. Общий курс обучения составлял 9 лет, прием студентов осуществлялся с 13-16 лет. В основном, согласно установленному положению, к учебе допускались дети из семей столичной и провинциальной знати. Однако, в виде исключения, разрешение на учебу могли получать дети родом из более низших сословий.

Конечной целью обучения было получение допуска к экзаменам на должности. При успешной сдаче экзамена это гарантировало учащемуся чиновничью должность или придворный ранг с последующим карьерным ростом и материальным благополучием. С другой стороны, данная система обучения будущих чиновников, в рамках основной философско-этической доктрины конфуцианства – необходимости существования централизованной власти, управляемой «учеными мужами», обеспечивало полную поддержку действующей политической системы Японии.

Помимо вышеупомянутых государственных высших учебных заведений, к той же эпохе относятся, параллельно возникшие частные семейно-клановый школы *кагаку*. В них занятия велись преподавателем на индивидуальной основе, на основе домашних занятий с приходящими учениками. Одной из отличительных особенностей этих школ было то, что они давали шанс в жизни, молодым людям, которые ввиду происхождения не могли быть приняты в *дайгакурё*.

Со временем, к концу XII века, система государственного образования начинает терять свое былое влияние и начинается рост

семейно-клановых школ. Кроме того, к этому периоду относится и создание школ, создаваемых буддийскими священниками. Ввиду того, что главной идеей культуры буддизма являлась помощь страдающим людям, данные школы были предназначены для обездоленных детей из самых низших слоев средневековой Японии. Буддийские школы стали популярными среди широких слоев населения к концу XIV в., когда произошли значительные социально-экономические изменения в японском обществе.

2. Период Эдо

Бурный рост числа семейно-клановых школ приходится на эпоху Токугава (1602-1867 г.г.). Высшим учебным заведением в период Эдо была клановая школа Ханко, которой руководил каждый клан, и здесь получали высшее образование дети самурайских семей, кроме того, здесь также преподавали боевые искусства, иностранные языки, конфуцианскую китайскую классику, такую как неоконфуцианство. Конфуцианская китайская классика часто использовалась в качестве учебников. Первая такая школа была открыта в 1800 г. В целом, в рамках клановой раздробленности Японии той эпохи клановые школы наиболее активно создавались на рубеже XIX столетия, и их число составляло более двух сотен. Целью обучения было научить понимать и пересказывать содержание письменных текстов на китайском языке. Для достижения этой цели в преподавании использовались новые методы, - рассказ, лекция, семинары, составление сочинений, развивающие способности и учебные потребности учащихся.

Тем временем, образовательные учреждения при буддийских храмах, называемые *теракоя*, стали популярными среди широкой публики. Учителями в теракоя обычно были монахи, которые преподавали начальное образование, такое как чтение, письмо и счет. Высокий уровень грамотности среднего японца в то время был обусловлен существованием школ теракоя. К этому же времени относится возникновение нового движения в системе образования Японии – *дзюку*, которое выступало против закрытых традиционных семейных и буддистских школ. Частные школы стали популярными как места обучения, открытые для широкой публики независимо от социального статуса. В современной Японии слово «дзюку» относится к неполной школе или подготовительной школе, которую дети посещают по вечерам или во время длительных каникул, чтобы подготовиться к

вступительным экзаменам, но первоначально «дзюку» было школой, которой руководил отдельный человек.

Первая такая школа под названием *Кодзудо* была открыта в Токио в 1604 году и действовала в течение последующих 260 лет, до эпохи Мейдзи. Общее количество таких школ было около 1500. Известные школы включают такие авторские школы, как Текидзюку, главой которой был Огата Коан, Сёкасондзюку, главой которой был Ёсида Сёин, и Кейо Гидзюку, главой которой был Юкичи Фукудзава. Некоторые из школ *дзюку* позднее переросли в университеты, которые сохранились в современной системе образования Японии [2]. Например, университет Осака, является национальным университетом, поэтому университеты, созданные на базе специализированных школ, не обязательно являются частными университетами. Так, нынешний университет Кэйо основан на базе школы Кэйо. Или другой пример: школа Текидзюку в силу различных обстоятельств превратилась в уже упомянутый университет Осака. Современная японская система образования зачастую берет начало в системе, зародившейся в период Эдо.

Обучение в этих школах было направлено на более практические навыки. В них не было базовых учебных планов для учеников. Однако, так как учащиеся получали образование добровольно, то в этих школах воспитывалась независимость суждений, в целом, для них был характерен более широкий выбор направления образования. На протяжении 300 лет характер этих школ постепенно менялся. Число учебных предметов, которые изучались, увеличилось за счет голландского языка, помимо традиционного китаеведения.

Первыми европейцами и американцами, прибывшими в Японию, были португальцы, которые начали приплывать в 16 веке. Город Нагасаки был подготовлен для торговли с португальцами, а сами португальцы жили довольно разбросанно, некоторые из них даже женились на японках, так что жители Нагасаки того времени учили португальский язык с детства. Кроме того, многие жители Нагасаки стали христианами, а латынь была важным религиозным термином для христианских миссионеров. Однако латинское образование для японцев не имело большого эффекта, и сёгунат Эдо считал, что совместное проживание японцев и португальцев вредно, поэтому в 17 веке они построили на искусственном острове Дэдзима резиденцию и переселили иностранцев туда. Японцам было разрешено въезжать на Дэдзиму, за исключением тех, кто

приезжал и уезжал по делам. Сёгунат Эдо запретил христианство в 1612 году, а с 1639 года также запретил свободную торговлю с зарубежными странами, кроме Китая, Кореи и Нидерландов. Сёгунат Эдо контролировал торговлю с этими странами из Дэдзима в Нагасаки. По этой причине в период Эдо западноевропейская медицина и другие области науки, техники и культуры были востребованы через Нидерланды. Голландский язык был важным западным языком для Японии в то время, и голландские школы «*Рангакудзюку*», где люди узнавали о западноевропейской культуре через голландский язык, также были популярны. Иностранные книги импортировались через Дэдзиму и продавались широкой публике. Упомянутая выше школа Текидзюку Коана Огаты также была школой для голландоведения «*Рангакудзюку*» [12]

Началом изучения английского языка в Японии стал инцидент с кораблем «*Фаэтон*». В 1808 году британский военный корабль «*Фаэтон*» замаскировался под голландский флаг и вторгся в порт Нагасаки. Целью было захватить военный корабль из Нидерландов, воюющей страны, но когда японско-голландский торговый персонал и переводчик-голландец подошли к кораблю, не зная обстоятельств, двое торговых сотрудников были похищены. Японско-голландскому персоналу пришлось принести топливо и воду в качестве условия освобождения этих двух пойманных людей. В ответ на этот инцидент сёгунат Эдо приказал голландским переводчикам изучать английский язык. Кроме того, когда в конце 18 века в Японию начали прибывать русские корабли, сёгунат также приказал им изучать русский язык.[9, сс. 44-45] В каком-то смысле освоение западноевропейских языков в Японии началось с практической цели, а именно, цели национальной обороны. Сёгунат Эдо остро осознавал необходимость исследований в области иностранных языков и западных исследований, а не только голландских исследований, и в 1856 году основал Исследовательский институт Бансё Сирабесё. Это один из предшественников нынешнего Токийского университета иностранных языков. В 1862 году сёгунат Эдо отправил студентов в Нидерланды с целью приобретения западных военных технологий, медицины, философии и культуры. Однако после окончания периода изоляции Японии английский, французский и немецкий языки постепенно стали более важными, чем голландский. [12, сс.1-30]

4. Период Мейдзи и последующее время

Правительство Мэйдзи добилось быстрого развития капитализма и модернизации, поглощая передовые технологии и культуру Запада, причем, нужно отметить, что все это было сделано с помощью иностранных языков. По этой причине в первых университетах и высших учебных заведениях преподавали иностранные языки (особенно английский), а в старых средних школах более одной трети учебной программы было посвящено обучению иностранным языкам.[9,с.3]

В частности, японская школа подготовки офицеров постоянно уделяла внимание обучению иностранным языкам. С конца периода Эдо до начала периода Мэйдзи упор делался на образование на голландском, французском, английском и немецком языках, чтобы внедрить передовые западные военные науки и технологии. По мере модернизации военных, русский язык и другие языки начали активно преподавать, чтобы лучше понимать врага. [9,с.16-17]

Устный метод обучения английскому языку без использования японского языка был разработан и внедрен британским учителем Гарольдом Палмером (1877-1949).[11, сс.125-127] Однако устный метод не прижился, и разговорные занятия постепенно сокращались, становясь все более ориентированными на чтения и лекции.[19, сс.16-17] Несмотря на то, что преподавание английского языка поощрялось, акцент на обучении иностранным языкам неоднократно подвергался критике из-за нападков на Запад и проявлений национализма.

Преобразование системы образования Японии в эпоху реставрации Мейдзи с 1858 года описывают одной фразой – «от одной комнаты к одной системе». Обучение в предыдущую эпоху было децентрализовано, разнообразно и менее формально. В противовес этому японское правительство начало вводить систему общественного образования, основываясь на системе подготовки учителей. Она основывалась на европейских системах обучения, которые считались наиболее передовыми в то время.

Кроме того, японское правительство начало активно привлекать иностранных советников в сфере образования, которые способствовали быстрейшему переходу на более развитые системы образования. В этой связи надо отметить, что в древности наиболее передовую тогда системы образования Китая эпохи Тан привнесли в Японию корейские переселенцы.

Если в древности Япония активно направляла студентов на обучение за границу в Китай, то в эпоху Мейдзи японское правительство, следуя рекомендации иностранных экспертов, начало активно направлять японских студентов за границу, в основном, в США. По возвращении, многие из них, внесли огромный вклад в преобразование системы образования Японии, включая систему подготовки учителей [3].

Однако японцам, долгое время изучавшим неоконфуцианство и китайскую литературу, было очень трудно принять западную культуру. Например, Юкичи Фукудзава и Сосэки Нацумэ были известными людьми того времени, которые путешествовали по Европе и Америке и внесли свой вклад в принятие Японией западной культуры. Хотя они хорошо владели иностранными языками, изначально они изучали неоконфуцианство и китайскую литературу. Знакомясь с западной культурой, они продолжали чувствовать себя некомфортно и вступать в противоречие с западной культурой. [12]

В 1886 году была создана система высшей начальной школы. Это место, где продолжают учиться учащиеся, окончившие 4-летнюю обычную начальную школу, которая является обязательным образованием, а также учащиеся, которые перешли из 5-го класса начальной школы во 2-й класс неполной средней школы. Здесь преподавали английский язык. В 1908 году обычная начальная школа была переведена на 6-летнюю систему обучения, а возраст поступления в высшую начальную школу стал 12-летним, таким же, как в сегодняшней младшей средней школе. Поскольку знание английского языка было необходимо для торговли и промышленности, предпочтение отдавалось образованию, ориентированному на практическое применение, но уровень владения английским языком студентами не достигал того уровня, на котором они могли бы легко им пользоваться. С другой стороны, занятия английским языком также давали возможность прочитать отличные литературные произведения, и многие студенты надолго запомнили то волнение, которое они испытывали, читая эти произведения [8,с.с.74-80]. Однако в ту эпоху уже наблюдались тенденции критиковать увлечённость иностранной литературой.

Когда в 1941 году началась война на Тихом океане, направленная против союзных держав, включая Великобританию и США, английский язык стал языком врага, количество занятий по английскому языку было сокращено, как следствие, многие учителя

английского языка потеряли работу.[11]. Однако образование на английском языке не было полностью запрещено, и некоторые учебные материалы по английскому языку включали такие темы, как военные действия, сфера совместного процветания так называемой Большой Восточной Азии, а кроме того, информацию о военном времени. Надо отметить, что чтение английской литературы продолжалось в обычном режиме. [8, сс.86-105] В 1945 году Япония приняла Потсдамскую декларацию и сдалась. В 1946 году была создана новая система неполной средней школы, в которой начали преподавать английский язык. Следствием поражения в войне было то, что Соединенные Штаты пытались распространить привлекательность американской культуры среди японцев и воспитать проамериканских японцев. Наряду с тем, сами японцы были склонны думать, что Япония проиграла войну потому, что Америка была богаче Японии. Вследствие этих факторов послевоенная эпоха фактически привела к английскому буму. [9]

5. Современность

После войны английский преподавали во всех младших и средних школах. Есть небольшое количество неполных средних школ и средних школ, в которых преподают иностранные языки, кроме английского.

Министерство образования Японии разрабатывает и распространяет установленные стандарты обучения для всех уровней образовательного цикла - от детских садов до университетов. Толкование целей и стандартов того или иного курса разъясняется Министерством в пояснениях к Учебным курсам.

Следующим этапом реформирования иноязычного образования стал Новый Исправленный Курс Обучения (НИКО) с акцентом на устное общение на иностранном языке, принятое в 1989 году. Этому предшествовала работа специальной правительственной комиссии для дальнейшего развития национальной системы образования на уровне мировых передовых стандартов [5].

В 2013 году была принята «Реформа преподавания английского языка в ответ на вызовы ускоренной глобализации». Реформа предполагает новые цели и новые программы развития [8].

В современной Японии не утихают споры, следует ли детям

начинать изучать английский язык с раннего возраста, есть ли смысл изучать английский язык до того, как они полностью овладеют японским языком, но тем не менее, начиная с 2022 года уроки английского языка постепенно становятся все более распространенными и в начальных школах. Так, в 3-м и 4-м классах начальной школы занятия английским языком под названием "Игровой иностранный язык" проводятся 1 раз в неделю. На этом уроке изучают в небольшом объеме английскую грамматику, поют песни и играют в игры на английском языке, а в пятом и шестом классе проводятся официальные уроки английского языка под названием «Иностранный язык». Это становится распространенной практикой. Чрезмерный акцент на художественной литературе при изучении английского языка продолжал подвергаться критике, и примерно с 2000 года количество литературных произведений в учебниках английского языка начало уменьшаться, и вместо этого стали популярными изучение текущих событий на английском языке, подготовка к сдаче экзамена TOEIC и т. д. [8, с.83]

В целом, особенностью современной японской системы образования является высокая централизация национальной системы по аналогии с временами кодекса Тайхо. Это дает, в частности, возможности для систематического улучшения методологии преподавания иностранных языков в японских школах.

Часто отмечается, что многие японцы умеют читать по-английски, но не могут на нем говорить, или, наоборот, что образование на английском языке не является необходимостью в жизни многих обычных людей.[11] В общем, если сравнить положение дел, то в других странах обсуждаются тенденции в обучении английскому языку и другим иностранным языкам, а в Японии ведутся споры – делать ли упор на литературное чтение или на разговорную речь, а также о важности изучения иностранных языков, о культурном спросе на языки.

В целом, необходимо отметить, что уникальность и своеобразие японской системы обучения иностранным языкам основывается на следовании глубоким вековым традициям в сочетании с конфуцианским принципом управления «умными мужами», необходимых преобразований, перемен. Это выражается в постоянном развитии системы образования, в программном подходе в рамках целевых национальных программ и широком разнообразии методологических подходов, имеющих исторические корни в текущей образовательной практике.

Список использованной литературы:

1. Sansom G. «A history of Japan to 1334», London 1958. 528 p.
2. Mehl M. «Private academies of Chinese learning in Meiji Japan», Nordic Institute of Asian Studies, Copenhagen 2003. 200 p.
3. Campbell, Allen; Nobel, David S. Japan: An Illustrated Encyclopedia. 1993. pp. 203-560
4. Isozaki, T., & Ochi, T. (2017). Secondary science teacher education/training in Japan. In J. Pedersen, T. Isozaki, & T. Hirano (Eds.), Model science teacher preparation programs: An international comparison of what work); Hiroshima University pp.101-120
5. Sarkar Arani, M. R. & Fukaya, K. (2007). Japanese National Curriculum Standards Reform: Integrated Study and Its Challenges, International Journal of Educational Practice and Theory, Vol.29, No.1); pp. 17-34
6. 佐藤義隆「日本の外国語学習および教育の歴史を振り返る：日本の英語学習および教育目的論再考」『岐阜女子大学紀要』31号、2002年、43-52頁。
7. 小川修平「英語教育の歴史的展開にみられるその特徴と長所」『盛岡大学紀要』34号、55-66頁。
8. 江利川春雄『日本人は英語をどう学んできたか：英語教育の社会文化史』研究社、2008年。296頁。
9. 江利川春雄『英語と日本軍：知られざる外国語教育史』NHK出版、2016年。288頁。
10. 江利川春雄『日本の外国語教育政策史』ひつじ書房、2018年。496頁。
11. 江利川春雄『英語教育論争史』講談社、2022年。296頁。
12. 東海大学外国語教育センター『日本の近代化と知識人』東海大学出版会、2000年。284頁。
13. 宮永孝『日本洋学史：葡・羅・蘭・英・独・仏・露語の受容』三修社、2004年。453頁。

**ВЕДЕНИЕ ДВУЯЗЫЧНОГО БЛОГА КАК ОБУЧАЮЩИЙ
ИНСТРУМЕНТ ФОРМИРОВАНИЯ ПЕРЕВОДЧЕСКИХ
МЕДИАКОММУНИКАТИВНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ (НА
МАТЕРИАЛЕ УЧЕБНЫХ БЛОГОВ НА КОРЕЙСКОМ И
РУССКОМ ЯЗЫКАХ)**

Ким С.К.
КазУМОиМЯ им. Абылай хана
Алматы, Казахстан

Исследование финансируется Комитетом науки Министерства науки и высшего образования Республики Казахстан (грант № AP23485752 Медиа диаспор Казахстана: проблемы культурной идентичности в медиалогическом трансфере).

Аннотация: в последние годы двуязычные блоги приобрели значительную популярность как инновационный и эффективный инструмент в преподавании иностранных языков, включая корейский, и других дисциплин, предполагающих владение навыками написания, анализа и перевода различных текстов, включая медиатексты. Практическая отработка навыков выстраивания текстов на двух языках, один из которых является основным изучаемым иностранным языком, предоставляет уникальную возможность интеграции теории и практики, создавая среду для постоянного языкового взаимодействия. Данная статья рассматривает теоретические основы, практические и дидактические аспекты использования двуязычных блогов в преподавании филологических и переводческих дисциплин и в процессе формирования медиакоммуникативных компетенций студентов, а также представит примеры успешного использования этого подхода.

Ключевые слова: корейский язык, переводческое дело, медиатекст, двуязычный блог, переводческая компетенция

Title: Bilingual Blogging as an Educational Tool for Developing Translational Media Communication Competencies (based on Educational Blogs in Korean and Russian Languages)

Author: Kim S.K., KazUIR&WL, Almaty, Kazakhstan

Abstract: In recent years, bilingual blogs have gained significant popularity as an innovative and effective tool in teaching foreign languages, including Korean, and other disciplines that require skills in writing, analysis, and translation of different types of texts, including media texts. Writing the texts in two languages, one of which is the first foreign language, provides a unique opportunity to integrate theory and practice, creating an environment for constant linguistic

interaction. This article examines the theoretical foundations, practical, and didactic aspects of using bilingual blogs in teaching philological and translation disciplines and in the process of developing students' media communication competencies, as well as presenting examples of the successful use of this approach.

Keywords: Korean language, translation studies, media text, bilingual blog, translation competence

This research is funded by the Science Committee of the Ministry of Science and Higher Education of the Republic of Kazakhstan (Grant No. AP23485752 Diasporas Media of Kazakhstan: Problems of Cultural Identity in Medialogical Transfer).

Современные технологии обучения с использованием онлайн-блогов относительно недавно стали применяться в образовательных программах высших учебных заведений. В условиях стремительного развития интернет-технологий и их влияния на все сферы жизни, включая образовательную деятельность, важно учитывать возможности, которые предоставляют преподавателям и студентам современные способы работы с информацией и её распространения. В частности, блоги и лонгриды открывают широкий диапазон возможностей для учебного процесса.

Среди многочисленных преимуществ блогов можно выделить их доступность и простоту использования. Блоги позволяют легко создавать и обновлять контент даже пользователям, не обладающим глубокими техническими знаниями и навыками. Одним из неоспоримых преимуществ блогов, на что указывает Д. Уайнер, является их легкость в использовании и доступность. Эти качества делают возможным создание и обновление блогов даже для пользователей с минимальными техническими знаниями и навыками [1].

Данная особенность особенно ценна в образовательной среде, где важна возможность быстрой и эффективной коммуникации между студентами и преподавателями. Обучение принципам написания медиатекстов и основам копирайтинга является весьма полезным для лингвистов-переводчиков и рассматривается как базовая задача в учебных программах, особенно в рамках дисциплин-майноров. Понимание структуры текста и принципов его построения способствует более эффективному предпереводческому анализу и выбору методов

перевода, дальнейший контрастивный анализ и постепереводческое редактирование помогают развивать студентам навыки критического мышления и отрабатывать исследовательские компетенции. Таким образом можно не только улучшить навыки перевода, но и развить умения, связанные с созданием качественного контента на разных языках.

Настоящая статья рассматривает опыт внедрения такого обучающего инструмента, как ведение двуязычного блога, в процессе преподавания дисциплин-майноров, направленных на развитие у обучающихся по специальности «Переводческое дело» навыков работы с медиатекстами на изучаемом языке. В частности, в рамках освоения дисциплины «Специалист-переводчик в сфере медиакоммуникации» студентам корейского отделения предлагалось самостоятельно разработать и в течение 10 недель вести проект по созданию блога и его наполнению двуязычным контентом (на корейском и русском языках). По завершению проекта студентам было необходимо выступить в обобщающей презентации, в которой нужно было рассказать как о вызовах, которые предлагала работа над блогом, так и о возможных находках [2]. Более подробно содержание и этапы ведения проекта будут расписаны ниже в соответствующем пункте статьи.

Преимущества двуязычного блога

Ведение блога как образовательного инструмента обладает множеством преимуществ. Блогинг помогает учащимся улучшать свои навыки письма, чтения, а также развивает способность к самовыражению на изучаемом языке. Обучающиеся могут самостоятельно выбирать темы для обсуждения, исследовать интересные их вопросы и делиться своими мыслями и идеями с другими.

Одним из существенных преимуществ ведения двуязычного блога является возможность практического применения полученных знаний. Студенты могут писать на корейском языке на темы, представляющие для них интерес, что существенно повышает увлеченность и мотивацию в процессе обучения. Кроме того, ведение двуязычного блога обеспечивает учащимся возможность получать обратную связь от других обучающихся, преподавателей и носителей языка, что способствует более точному и правильному использованию языковых конструкций и выражений.

Практическое применение знаний в формате блога позволяет интегрировать теоретические знания с реальными

ситуациями, улучшая таким образом не только языковые навыки, но и общее понимание культурного контекста. Возможность создавать авторские медиатексты на темы, вызывающий личную заинтересованность, стимулирует когнитивную и эмоциональную вовлеченность, что является важным фактором для эффективного усвоения материала.

Получение обратной связи в процессе всего проекта представляет собой важный компонент образовательного процесса. Это не только способствует корректировке ошибок и улучшению качества письменной речи, но и развивает способность к восприятию и анализу критики, что является важным навыком в академической и профессиональной сферах. Таким образом, ведение двуязычного блога представляет собой эффективный инструмент для углубленного изучения языка и повышения общей компетентности учащихся. Студенты учатся структурировать свои мысли, анализировать информацию и выражать свои идеи четко и логично. Это особенно важно при изучении иностранного языка, так как помогает учащимся лучше понимать и использовать языковые структуры.

Проект по ведению двуязычных блогов

Настоящий проект был разработан и приведен к практическому исполнению в ходе освоения учебной дисциплины по созданию и переводу медиатекстов (дисциплина-майнор) для студентов, обучающихся по специальности «Переводческое дело» (6 семестр, 3 курс). Однако, при условии внесения определенных модификаций, настоящий проект можно считать подходящим инструментом, который может быть внесен в программы различных учебных курсов для развития навыков иноязычного общения, письменной коммуникации на изучаемом иностранном языке и других компетенций, необходимых обучающимся на иностранном языке / изучающим иностранный язык.

Нужно отметить, что ввиду разнообразия аудитории, включающей как пользователей с некоторым опытом, так и совершенных новичков в области блоггинга, в образовательной программе должна быть предусмотрена вводная часть, посвящённая основным особенностям и принципам работы на онлайн блог-платформах. Также следует чётко обозначить основные дедлайны и требования по наполнению авторских блогов контентом. Рекомендуется провести предварительный сбор планов

публикаций с указанием тем и предполагаемых дат, что позволит систематизировать учебный процесс и повысить его эффективность.

Согласно определению, представленному в популярной интернет-энциклопедии, блог (англ. blog, от web log — интернет-журнал событий, интернет-дневник, онлайн-дневник) представляет собой веб-сайт, на котором регулярно публикуются записи, созданные пользователем. Эти записи могут содержать текст, изображения или мультимедийный контент [3]. Характерной особенностью блогов является возможность посетителей оставлять комментарии, что превращает блоги в платформу для сетевого общения, обладающую рядом преимуществ перед электронной почтой, новостными группами и чатами.

Основные функции блогов включают:

- получение информации и развлечение,
- самопрезентацию и самовыражение,
- отслеживание реакции аудитории,
- социализацию и ощущение принадлежности,
- саморазвитие и рефлексия,
- функцию хранения мемуаров и другие.

Блоги можно классифицировать по различным признакам:

- по авторству: индивидуальные или коллективные,
- по виду содержания: видеоблоги, подкасты, текстовые блоги,
- по цели создания и обновления: тематические, имиджевые, личные и другие.

В актуальной образовательной среде, где интернет значительно интегрирован в обучающий процесс, образовательные блоги играют важную роль в поддержке учебной деятельности. В работе В.А. Стародубцева, Л.А. Гороховой и А.А. Киселева отмечается, что основная задача таких блогов заключается в содействии различным аспектам обучения:

- блоги предоставляют платформу для обсуждения спорных вопросов и актуальных проблем, способствуя асинхронному диалогу между учащимися и преподавателями;
- образовательные блоги стимулируют учащихся выражать свои мысли в письменной форме, обсуждая прочитанные материалы и делая выводы;
- блоги позволяют студентам разных групп объединять усилия для выполнения совместных задач, что способствует развитию коммуникативных и кооперативных навыков;

- в свою очередь блоги предоставляют возможность преподавателям проводить мониторинг за выполнением проектов, как совместных, так и индивидуальных.

Таким образом, образовательные блоги выступают не просто как средство технологической интеграции, но и как эффективный инструмент академического обмена знаниями и совместного творчества, способствующий развитию обучающихся в различных аспектах их учебного процесса [4].

В современной научной литературе активно обсуждается применение блог-технологий в процессе изучения иностранного языка, как в теоретических, так и в прикладных исследованиях. Один из ведущих специалистов в этой области, Дж. Блох (J. Bloch), предложил несколько методик, направленных на интеграцию блог-платформ в учебный процесс.

Одна из его методик включает написание студентами эссе в блоге с последующим обсуждением их результатов [5]. Другая методика предусматривает организацию онлайн-дискуссий на иностранном языке среди студентов одной учебной группы на темы, которые они увидели или прочли на этом языке. Этот подход способствует развитию коммуникативных навыков студентов [6].

Таким образом, блог-технологии не только расширяют возможности обучения иностранному языку, но и способствуют активизации учебного процесса через интерактивные формы обучения и обмена мнениями.

В рамках курса «Специалист в сфере медиакоммуникаций» студентам предлагается уникальная возможность использовать блог-технологии для реализации долгосрочного проекта по созданию и наполнению авторского двуязычного блога. Этот проект направлен на достижение нескольких важных целей, среди которых:

1) Обучение студентов практическим приемам и базовым техникам написания текстов блогов. Путем регулярной практики создания контента на русском и корейском языках учащиеся научатся не только эффективно выражать свои мысли, но и применять различные стили и жанры в зависимости от тематики блога.

2) Создание обучающей среды, где студенты смогут сочетать обучение и творческое самовыражение, играет ключевую роль в мотивации участников проекта. Регулярные публикации и обратная связь помогут развивать у студентов уверенность в своих

писательских способностях и способствуют формированию индивидуального стиля.

3) Отработка навыков письменного перевода и создания текстов на иностранном языке, в данном случае, на корейском. Этот важный аспект обеспечивает не только развитие языковых компетенций, но и умение адаптировать создаваемый и переводимый медиаконтент под требования разных аудиторий.

В рамках проекта студентам предлагается выбрать платформу, формат и тему блога самостоятельно.

Процесс начинается с выбора тематики блога, который может быть ориентирован на узкую специфику или представлять собой универсальный дневник. После этого обучающиеся разрабатывают календарный план наполнения блога контентом, который включает в себя регулярные записи на обоих языках, не реже одной полноценной публикации в неделю. Общая длительность проекта – от 10 до 12 недель в зависимости от курса.

Для студентов, которые ранее не занимались созданием крупных авторских текстов, начальные этапы работы могут представляться сложными. Чтобы избежать возможных трудностей в практической части обучения, в нашем пособии предусмотрены специальные упражнения, направленные на развитие навыков работы с текстами и стимулирование творческих процессов. Эти упражнения разработаны с учетом методов, применяемых профессиональными копирайтерами, что позволяет студентам систематизировать свои знания и уверенно применять их в практике написания медиатекстов.

Создание контента

Контент двуязычного блога может включать статьи, фотоотчеты, видео и аудиоматериалы. Важно, чтобы материалы были аутентичными и отражали реальные коммуникативные ситуации.

Статьи. Статьи в двуязычном блоге могут охватывать широкий спектр тем, начиная от культурных особенностей Кореи и заканчивая личными переживаниями и впечатлениями учащихся. Важно, чтобы статьи были написаны на двух языках, что позволит учащимся сравнивать и анализировать тексты на обоих языках. Это помогает развивать навыки чтения и письма, а также улучшает понимание языковых структур.

Фотоотчеты. Фотоотчеты являются отличным способом погружения в языковую среду. Учащиеся могут создавать фотоотчеты о своей жизни, делясь фотографиями с пояснениями на корейском и родном языках. Это способствует развитию навыков описания и повествования.

Видео и аудиоматериалы. Видео и аудиозаписи играют важную роль в рамках двуязычного блога. Студенты создают контент на корейском и русском языках, обсуждая различные темы и выражая свои мысли и впечатления. Этот процесс способствует развитию устной речи, улучшению навыков восприятия на слух, а также совершенствованию произношения и интонации.

Примеры и отзывы обучающихся

Организация проектного процесса с использованием двуязычного блога несомненно требует системного подхода. Преподаватель должен четко определить цели и задачи, которые будут достигаться при помощи блога. Не менее важной частью, как уже упоминалось выше, является обратная связь в течение всего времени ведения проекта, открытый доступ к материалам блога, что обеспечивает возможность обмена мнениями, а также – не менее значимой частью проекта является эта подведения итогов и сбора отзывов обучающихся.

По результатам нескольких завершенных проектов ведения двуязычных блогов представляется возможным выделить наиболее часто упоминаемые студентами сложности и вызовы процесса, а также приобретаемые в ходе работы навыки и умения.

К сложностям и вызовам обучающиеся чаще всего относят:

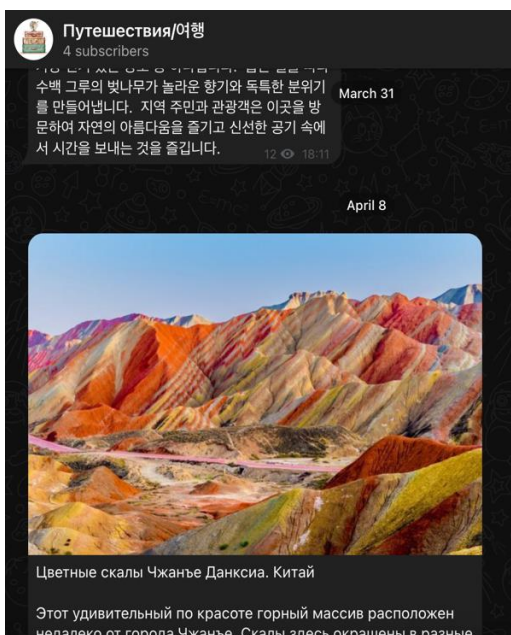
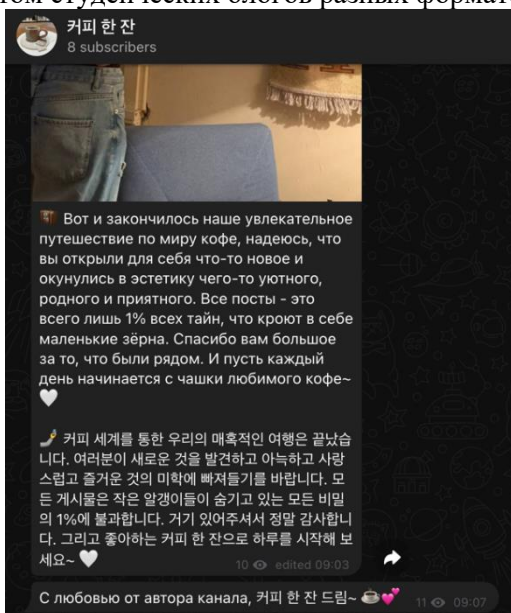
- необходимость самостоятельно организовать процесс наполнения блога контентом, выставив временные дедлайны (контент-план с дедлайнами был подготовлен в самом начале проекта, нарушение дедлайнов публикаций приводило к значительному снижению баллов);

- нехватка навыков (особенно на начальных этапах) правильно строить тексты, создавать привлекающие внимание заголовки, обрабатывать и перефразировать обрабатываемую информацию на иностранном языке;

- необходимость именно создавать тексты на обоих языках (а не просто механически переводить их) с подбором эквивалентов;

- необходимость соблюдать объемы текстов и подбирать сопутствующие аудиовизуальные материалы.

Ниже представлены примеры оформления и заполнения контентом студенческих блогов разных форматов и тематик.

루나 눈으로 본 애니메이션의 세계
7 subscribers

April 21

9 22:55

Leave a comment

'진격의 거인'에 등장하는 엘런에 역사와 심리

! 스포일러가 있음 !

여러분 안녕하세요? '진격의 거인'으로 시작해서 이 이야기로 마무리하겠다. 오늘은 이 멋진 애니메이션의 주인공의 정체에 대해 자세히 알아보겠다.

'진격의 거인'의 주인공 엘런은 아주 어린 나이에 유괴범으로부터 9살 소녀 미카사를 구했다. 싸움은 곧 삶이고 패배는 죽음이라는 결론에 도달한다.

끊임없는 투쟁은 주요 줄거리의 주요 이유다. 따라서 어린 엘런은 생도단에서 훈련하는 동안 자신과 투쟁하고 성벽 밖의 모든 거인을 파괴하겠다는 목표를 세운다. 충격성은 엘런의 가장 주목할만한 특성 중 하나이며 오랫동안 그와 함께 머물러 있다. 주인공의 감정은 종종 격정의 단계에 도달한다. 억제 할 수 없을 정도로 강해지는 의미한다.

мой книжный блог | 마이 책 블로그
8 subscribers

April 21

11 edited 23:34

2

6. Одно из хобби писателя — коллекционирование джазовых пластинок (его коллекция уже насчитывает более 40 тыс. пластинок).

7. Харуки Мураками не особо любит аниме и мангу, а также редко читает японских коллег.

8. Ненавидит дедлайны. «Мне не нравятся крайние сроки. Я закончу работу тогда, когда закончу, а не когда этого требуют от меня» - сказал Мураками в интервью The Guardian.

9. Харуки Мураками является поклонником работ Франца Кафки, Джером Дэвида Сэлинджера, Френсиса Скотта Фицджеральда.

아마도 여러분은 하루키 무라카미에 대해 들어본 적이 있다. 그의 작품은 특히 최근 몇 년 동안 매우 인기가 있었다. 하루키 무라카미의 작품들은 어른들과 청소년들이 관심을 가지고 읽는다.

그래서, 하루키 무라카미에 대한 재미있는 사실을 알아보겠다. 여러분이 모를 수도 있는 사실들이다.

1. 하루키 무라카미는 작가뿐만 아니라 번역가(영어)이다. 그러나 그의 작품은 그 자신이 번역하지 않다. 오히려 영어에서 일본어로의 책 번역에 대한 관심이 크다.

Формирование медиакоммуникативных компетенций в ходе ведения двуязычных блогов

Повышение медиакоммуникативных компетенций у студентов специальности «Переводческое дело» играет ключевую роль в их профессиональной подготовке и успешной карьере в сфере международных коммуникаций. Подготовка специалистов в данной сфере требует не только глубокого знания иностранного языка, но и умения эффективно взаимодействовать с разнообразными медийными форматами и технологиями.

Основными аспектами развития медиакоммуникативных компетенций студентов являются:

1. Использование медийных ресурсов: Современные переводчики должны быть знакомы с различными медийными форматами, такими как аудио, видео и цифровые тексты. Обучение включает в себя работу с различными видами медийных материалов для понимания особенностей перевода и адаптации контента.

2. Техническая грамотность: Специалисты в области перевода должны быть уверены в использовании специализированного программного обеспечения для перевода и обработки медийных файлов. Это включает в себя знание CAT-инструментов (Computer-Assisted Translation), а также специализированных программ для аудио- и видеообработки.

3. Критический анализ медиатекстов: Обучающиеся должны уметь анализировать медийные тексты с точки зрения их контекста, целевой аудитории и культурных особенностей. Это помогает правильно интерпретировать и переводить медийный контент, сохраняя его смысл и структуру.

4. Мультимедийный перевод: Важной частью подготовки студентов является освоение техник мультимедийного перевода, включая субтитровку, дубляж, озвучивание и адаптацию медийного контента для различных целевых аудиторий.

5. Культурологическая компетенция: Понимание культурных различий и способность учитывать их в процессе медиакоммуникации играют важную роль в успешном выполнении переводческих задач.

В этом отношении ведение двуязычных блогов предоставляет обучающимся доступ к отработке навыков во всех вышеупомянутых сферах, с возможностью эмпирического применения практических знаний, получаемых в процессе

обучения, в режиме реального времени. Например, студенты, которые выбирают темой своего блога изучение корейского языка, находили довольно полезным написание новых публикаций сразу после занятий, посвященных освоению новой лексики и грамматических конструкций.

Рабочая программа дисциплины «Специалист-переводчик в сфере медиакоммуникаций» предполагает последовательное изучение тематик, каждая из которых может быть обработана обучающимися в форме отдельной публикации в личном блоге (написание пресс-релиза на иностранном языке, особенности рекламных и иных суггестивных текстов и т.д.)

Выводы и заключение

Основываясь на опыте организации проектов ведения двуязычных блогов, можно сделать наблюдение, что студенты, ведущие двуязычные блоги, демонстрируют более высокий уровень мотивации и интереса к изучению корейского языка. Это связано с тем, что ведение блога предоставляет учащимся возможность самостоятельно выбирать темы для обсуждения, что делает процесс обучения более увлекательным и персонализированным.

Можно отметить и другие аспекты, связанные с повышением уровня мотивации и общего полезного эффекта практического применения методов блоггинга:

- Развитие языковых навыков

Двуязычные блоги способствуют развитию различных языковых навыков, развивают способность к критическому мышлению и анализу информации. Студенты, ведущие двуязычные блоги, учатся структурировать свои мысли, выражать идеи четко и логично, а также анализировать и сравнивать тексты на обоих языках.

- Культурное понимание

Блоги также играют важную роль в развитии культурного понимания. Учащиеся могут изучать не только язык, но и культуру страны изучаемого языка. Это способствует более глубокому пониманию языковых нюансов и особенностей. Например, ведение блога о корейской культуре и традициях помогает учащимся лучше понять контекст использования определенных слов и выражений, а также улучшить свои знания о культурных нормах и ценностях Кореи.

Применение возможностей, которые предоставляют современные технологии, дополняет традиционные методы

обучения, способствует формированию ключевых навыков в иноязычной коммуникации — от умения выражать мысли на другом языке до самостоятельного решения коммуникативных и познавательных задач. Такие подходы повышают мотивацию студентов к учебе, способствуют новому восприятию иностранного языка, раскрывая их интеллектуальный и творческий потенциал.

Список использованной литературы:

1. Winer D. The History of Weblogs [Электронный ресурс]. URL: <http://oldweblogscomblog.scripting.com/historyOfWeblogs>. Дата доступа: 20.06.2024.
2. Ким С.К. Практическое пособие по подготовке специалистов-переводчиков в сфере медиакоммуникации (для изучающих корейский язык): учебное пособие. Алматы: Центр корееведения КазУМОиМЯ им. Абылай хана, 2022. 75 с.
3. Онлайн-источник [Электронный ресурс]: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%BB%D0%BE%D0%B3>.
4. Стародубцев В.А., Горохова Л.А., Киселева А.А. Блоги в учебном процессе // Народное образование. 2011. № 4. С. 232-240.
5. Bloch J. Abdullah's Blogging: A Generation 1.5 student enters the blogosphere // Language Learning and Technology. 2007. No 2. P. 25-37.
6. Bloch J., Crosby C. Blogging in academic writing development // Handbook of Research on Computer-Enhanced Language Acquisition and Learning. N.Y.: Information Science Reference, 2007. P. 36-47.

СОЦИАЛЬНО-ДЕМОГРАФИЧЕСКИЙ ПОРТРЕТ И ФОРМИРОВАНИЕ КОРЕЙСКОЙ ДИАСПОРЫ

Ким Э.М., Ким Н.Д.

Ташкентский государственный университет востоковедения
Ташкент, Узбекистан

Аннотация: В Узбекистане и Казахстане первое появление корейской диаспоры произошло в последствии с постановлением Совета Народных Комиссаров СССР и ЦК ВКП (б) «О выселении корейского населения из приграничных районов Дальневосточного края» с преамбулой «В целях пресечения японского шпионажа». Впоследствии, культура этнических корейцев вобрала в себя элементы культур разных народов, с которыми они проживали по соседству. После длительного проживания на территории СНГ естественным образом запустился процесс языковой ассимиляции. Однако не смотря на смешение племен, при составлении социально-демографического портрета корейской диаспоры установилось, что ассимиляция произошла не полностью. Этнические корейцы по-прежнему сохраняют свои издавна сложившиеся устои, традиции и обычаи.

Ключевые слова: корейская диаспора, Корея, СНГ, Узбекистан, Казахстан, этнос, горё сарам, особенности, пой, ассимиляция

Title: Socio-Demographic Portrait and Formation of the Korean Diaspora

Author: Kim E.M., Kim N.D., TUOS, Tashkent, Uzbekistan

Abstract: The act "On the relocation of the Korean population from the border areas of the Far Eastern Territory" with the preamble "In order to suppress Japanese espionage" passed by the Central Committee of the All-Union Communist Party of Bolsheviks and the Council of People's Commissars of the USSR led to the first appearance of the Korean diaspora in Uzbekistan and Kazakhstan. Consequently, as a result of living in close proximity to various ethnic communities, ethnic Korean culture began to incorporate aspects of those civilizations. The process of linguistic assimilation naturally started after a long period in the CIS. When creating a sociodemographic portrait of the Korean diaspora, it was discovered that assimilation did not happen completely, despite the mixing of races. The centuries-old customs, habits, and beliefs of ethnic Koreans are still maintained by them.

Keywords: Korean diaspora, Korea, CIS, Uzbekistan, Kazakhstan, ethnicity, koryo saram, features, sing, assimilation

Исторически сложившееся расслоение корейцев за пределами Корейского полуострова в последствии привело к формированию новой социально-этнической общности. Не смотря на общую родословную в Республике Корея данные этнические общности обозначаются иначе.

Южнокорейские потомки обозначаются этнонимом «Хангук сарам» (한국 사람), что дословно обозначает «люди государства Корея». Для Северно-корейского народа употребляется «чосон сарам» (조선 사람). Корё сарам (고려 사람) или же корёин (고려인) – этноним потомков корейцев, исконно проживавших на территориях корейского государства, ныне проживающих на территории бывшего СССР. Одной из значительных особенностей является собственный диалект корейского языка. В самый ранний период развития корё-инов, большая подавляющая часть населения проживала на территории Дальнего Востока, России. На тот момент корейцы постепенно начали адаптироваться в новом иноэтническом окружении, а также ассимилироваться.

В Узбекистане, Казахстане корейцы впервые появились в результате политики «Великого переселения народов» 1937 г. И.В. Сталина. В 1910 г. Корея была аннексирована Японией, что увеличило поток корейских переселенцев в Российскую империю. В обстановке возможного нападения на СССР как со стороны Германии, так и со стороны Японии Сталин хотел максимально обезопаситься прежде всего в приграничных районах. В определенный момент угроза нападения со стороны Японии определила приоритеты в предвоенной стратегии ликвидации угроз на советском Дальнем Востоке [1]. Далее вышедшее постановление Советом Народных Комиссаров СССР и ЦК ВКП (б) «О выселении корейского населения из приграничных районов Дальневосточного края» с преамбулой «В целях пресечения японского шпионажа» в следствии чего, корейский этнический народ мигрировал в страны СНГ. Депортация была осуществлена относительно за короткий срок, что повлекло за собой массу ошибок и недочетов, таких как плохое медицинское обслуживание, нехватка жилья и продуктов питания. Что касается людских потерь среди переселенцев, разные ученые приводят разные данные.

К настоящему времени от исходного культурного базиса корейцев СНГ практически ничего не осталось. Исходная традиционная корейская идентичность сменилась на смешанную,

важнейшую часть которой, несомненно, составляют элементы русской культуры, и прежде всего русский язык – главный язык повседневного общения корейцев СНГ. При этом было бы ошибочным полагать, что корейцы стали русскими, сохранив лишь азиатский облик и ряд некоторых малозначительных признаков. Ведь помимо облика корейцы СНГ сохранили и специфические черты национального корейского характера, перешедшие к ним от предков [2]. Рассматривая особенности и традиции, сохранившие корейской диаспорой следует перечислить следующее:

1. Празднование «Пэкиль» (백일) — 100 дней ребенку;
2. «Толь» - годовщина ребенка;
3. «Хансик» - 5 апреля;
4. Диалект;
5. Фамилия и пой.

Празднование «Пэкиль». Для чего справляют 100 дней со дня рождения ребенка? Для ответа нужно заглянуть в старые времена, когда люди низкого положения были настолько бедны, что не могли обеспечить своих детей. От чего новорождённые дети чаще болели и умирали, даже не достигнув годика. Поэтому, считается, что, если ребенок прожил 100 дней и не умер, значит, он будет жить дальше. Итак, если ребенку исполнилось ровно 100 дней со дня рождения, семья устраивала празднование в его честь. В этот день готовят блюда, которые в обычные дни не готовят в связи с их трудоемкостью, такие как: чар-тоги, чампхени, сири-тоги и другие. Здесь и далее по тексту произношение блюд, слов приводится таким, как их произносят корейцы России и СНГ. Часто это произношение не будет совпадать с тем, как их произносят корейцы из КНДР и Республики Корея. В жизни каждого корейца есть две семейные даты, являющиеся для него главными: годовщина со дня рождения ребенка и 60-летний юбилей «хвангаб» [3].

После празднования «Пэкиль» корё-ины готовятся к празднованию «Толь» - годовщина ребенка. Особенностью празднования «Толь» является некий обряд, проводимый дома в кругу семьи и близких родственников. Ребенок облачается в яркую одежду, но при наличии традиционной корейской одежды «ханбок», используют его в качестве торжественного наряда. Гостей приглашают обычно к 12 часам. Почему именно к 12 часам? По одной из версий корейцы считают, что силы духов добра и счастья особенно сильны в первой половине дня. Поэтому пожелания,

высказанные в первой половине дня, естественно, имеют больше шансов сбыться, чем во второй. Для именинника готовится специальный стол, на котором обязательно должен находиться: «чар-тоги», рис, ручка или карандаш, книга, деньги и ножницы. Считается, что, то, к чему потянется ребенок определит его судьбу. В старину корейцы каждый предмет окружающего мира одухотворяли, наделяли душой. Поэтому считали, что выбор ребенком предмета, лежащего перед ним на столе, предопределяет его последующую жизнь, судьбу. Каждый предмет несет свое значение.

Если выбор падает на «Чар-тоги», считается, что ребенок будет жить богато, а в доме всегда будет достаток. Почему именно «Чар-тоги»? Раньше, если сосед имел возможность готовить и кушать «Чар-тоги», считалось, что тот живет в достатке. Бедные семья же не могли себе позволить и чашечку этого блюда, и готовилось исключительно по праздникам. Рис так же олицетворяет достаток и богатство. Считается, что дети, выбравшие книгу или ручку, станут впоследствии творческими личностями, или же будут талантливы в чем-то. Дети, выбравшие ножницы, будут портнихами, швеями, и на жизнь они будут зарабатывать физическим трудом. В жизни это будут люди, про которых будут говорить «золотые руки», мастерами своего дела. Считается, что ребенок, выбравший деньги в жизни будет деловой, предприимчивый, удачливый человек.

При обосновании на новом месте, этнические корейцы были отрезаны от Корейского полуострова. Проживая на территории другого населения и в связи с языковой ассимиляцией, корё-ины сформировали свой диалект. Диалект корё-инов сохранил в себе старо-корейский язык, на котором общаются граждане КНДР. После отмены официальных ограничений произошло послабление и в отношении национального языка корейцев. В школах сельских местностей, где оставалось компактное корейское население, в 1950-е гг. было введено преподавание корейского языка как иностранного [4]. Преобладание русского языка во всех сферах общественной жизни становилось всё очевиднее. Таким образом, русский язык для корейцев постепенно стал переходить в разряд основного.

По словам Дё Юн Хи, «в тот период корейский язык становится пассивным компонентом культуры советских корейцев, что проявилось в сужении его социальных функций, сведении роли

корейского языка к внутрисемейному языку, причем к языку, знание которого не является социально престижным» [5]. Однако корейский язык сохранился внутри семейного круга у старого поколения. В кругу семьи и других этнических корейцев все так же используются старо-корейские слова и термины. К примеру, существует ряд дефиниций для обозначения родословной связи, такие как «Адибай» - дядя, младший брат отца; «Адя» - тетя, младшая сестра отца. «Мадаме» называют старшую сестру отца. «Мадабай» - дядя, старший брат отца. Так же бабушку называют «Амя» [6]. И не только эти, но и другие термины используются в повседневной речи этнических корейцев. Данные слова принадлежат диалекту, сформовавшемуся корейской диаспорой стран СНГ.

Корейская диаспора не может не отметить «Хансик», 5 апреля. «Хансик» считается неофициальным родительским днем. Ранее «Хансик» отмечался два раза в год, весной и осенью. Однако позже в связи с погодными явлениями, осенью стало затруднительно посещать и выполнять поминальный обряд. И с недавнего времени корейцы празднуют родительский день только весной, в апреле. 5 апреля родственники посещают кладбище и прибираются у могил своих скончавшихся родственников и предков. Проводится это все рано утром. Будучи на кладбище, убираются, пропальвают травы и чистят могилы от грязи. На могилу приносят особенную еду (фрукты, курица, «тиримгуби» - корейские блинчики и водку) и совершают поминальный обряд поклонения. Считается, что возложение пищи на могилу означает своего рода кормление и выражение почтения усопшим. После уборки начинается церемония поминания. Самый старший из родственника наливают в рюмку в водку и три раза выливает ее у изголовья могилы. После каждой вылитой рюмки все члены семьи совершают поклон перед могилой.

Пой. Родовой знак корейцев – пой. Для чего важно знать свой пой? Пой показывает отношение людей: родственники они или нет. Более того, существует запрет на брак между людьми с одинаковым родословным знаком. Знание своего родословного знака позволяет заглянуть глубже в историю родословной и узнать кем были первоначальные предки в семейной ветви.

В Корее из одной местности могли происходить представители разных фамилий. Например, не только большинство

выходцев фамилий Ким происходят от города «Кеджу», но также Пак, Шек. От каждой фамилии идет ответвление на кланы. Каждый кореец знает не только фамилию, но и пойд. Например, «Кенчжу Ким-га», «Чженчжу Ли-га», «Мирянь Пак-га». Приставка «га» вероятно первый слог от слова «가족» — семья, клан. То есть, носители одной фамилии могут иметь разные кланы и не являться таковыми родственниками [7]. Рассмотрим несколько фамилий и их родословный знак. Пой Ким (김). Фамилия Ким считается одной из самых распространённых фамилий в Корее. Насчитывается около 623 поев, но сколько сохранилось до наших дней не известно. Для большинства Кимов основателем рода является правитель древнего государства «Гарак», король Суро из Кимхэ. Среди носителей данной фамилии одним из известных представителей является Ким Бусик (1075 – 1151 гг.) – государственный деятель и ученый-конфуцианец.

Ему принадлежит самая ранняя историческая хроника, написанная в 1145 г. «Самгук Саги» в переводе «Исторические записи трех государств» (Когуре, Пэкче и Силла). Монах по имени Ким Ирен так же представитель фамилии Ким известен книгой «Самгук Юса» в переводе «Забывшие деяния трех государств», куда вошли знаменательные события и предания.

Фамилия Ли является второй по численности и распространённости в Корее. Основатель рода Ли не известен. Однако считается, что фамилия Ли имеет китайские корни. Среди людей с фамилией Ли один из наиболее известного поев считается – «Чжончжу». Великий адмирал морского флота Ли Сун Син, одержавший победу благодаря сконструированному сооружению кораблей-черепаш («Копуги» в переводе с корейского «Черепаша») обшитых броней - представитель поев «Чжончжу» [7].

У носителей фамилии Чен основным поев является «Ёнянь». Фамилия Чен так же, как и фамилия Ли считается родом из Китая. Согласно литературным источникам, насчитывается около 97 поев, однако все они отделились от первоначального «Ёнянь» [7].

В связи с ростом контактов с корейцами Южной Кореи вопрос о возрождении корейских традиций снова дает о себе знать, правда, теперь уже в соответствии с образцами южнокорейской культуры. Однако сегодня решение этого вопроса является трудновыполнимой задачей. Во-первых, возрождение корейских традиций и обычаев на повседневном уровне уже не имеет практической необходимости. А в условиях современного города

традиционная этика является избыточной и неэффективной моделью поведения. В повседневную жизнь корейцев СНГ входят, например, традиционные южнокорейские предметы быта (национальные корейские палочки, веера, корейская традиционная одежда и т.д.), но они не оказывают большого влияния на их поведение. Во-вторых, национальные традиции и обычаи корейцев СНГ берут свое начало от деревенской культуры северных провинций Кореи XIX века и имеют отличия от традиций и обычаев Южной Кореи. Да и сама культура южнокорейцев во многом сильно видоизменилась вследствие влияния западной культуры [8]. В связи с тяжелыми временами и советской идеологией, корейская диаспора была вынуждена отказаться от своих обычаев и традиций. Но после распада СССР, а также сотрудничестве СНГ и Республикой Кореей вновь возрос интерес этнических корейцев к своей культуре. Постперестроечная статистика Республики Узбекистан показывает постепенное возобновление прироста корейского населения после резкого снижения, однако цифры противоречивы. Эмиграция сдерживается по двум причинам: а) корейцы успешно вписаны в социум Узбекистана; б) благодаря экономической поддержке Южной Кореи [9]. Сегодня все больше представителей корейской диаспоры СНГ стараются беречь исконно корейские ценности и следовать традициям, тем самым сохраняя основные корейские обычаи и поддерживая свою социокультурную идентичность.

Некоторыми учеными высказывались конкретные предложения по решению вопроса возрождения традиционной обрядности. Так, Г.Н. Ли рекомендовал при праздновании, например, Нового года по лунному календарю «ежедневно готовить новые блюда в течение 15 дней первого месяца», при опоздании на собрание «извиниться за опоздание и поясным поклоном приветствовать всех собравшихся, получая от присутствующих еле заметные поклоны или одобрительные взгляды» [10]. Все чаще корейская диаспора отмечает не только, свои сложившиеся праздники, но и официальные праздники Республики Корея. Такие как: «Чхусок», «Сольналь».

Заключение

Следовательно, не смотря на столь длинную историю этнических корейцев СНГ, на сегодняшний день благодаря установившимся дружеским отношениям между Республикой

Кореей и странами СНГ корейская диаспора продолжает узнавать все больше о своих корнях и исторической принадлежности. Таким образом, именно на Республику Корея будут возложены функции по объединению зарубежных корейских общин в единое культурное сообщество. Однако для зарубежных корейцев (в том числе для корейцев СНГ) важным является вопрос о том, на каких принципах будут строиться взаимоотношения корейских зарубежных диаспор.

Список использованной литературы:

1. Ким П.Г. Корейцы Республики Узбекистан: история и современность. Ташкент, 1993. 176 с.
2. Ланьков А.Н. Быть корейцем. М.: АСТ: Восток-Запад, 2006. 542 с.
3. Ли Г.Н. Корейцы в Кыргызстане. (История в лицах, обрядах, обычаях и статьи). Бишкек, 1998. 298 с.
4. Вагин В.И. Корейцы на Амуре. Сборник историко-статистических сведений о Сибири и сопредельных ей странах. СПб., 1875. Т. 1., вып. 2. С. 1–29.
5. Волкова Т.В. Российские корейцы: к вопросу о самоидентификации. Этнографическое обозрение. 2004. С. 27–42.
6. Корё сарам: Записки о корейцах. Опыт словаря диалекта коре мар [Электронный ресурс]. URL: <https://koryo-saram.site/opyt-slovarya-dialekta-kore-mar/> (Дата обращения: 18.04.2018).
7. Ариран. Ким Ен Ун. Пон – родовой знак корейцев [Электронный ресурс]. URL: <https://www.arirang.ru/bons/bons.htm> (Дата обращения: 06.2001).
8. Ким Г.Н., Хан В.С. Актуальные проблемы и перспективы корейской диаспоры Центральной Азии [Электронный ресурс]. URL: http://world.lib.ru/k/kim_o_i/problemsrtf.shtml (дата обращения: 13.02.2017).
9. Тен М.Д. Современная этнокультурная идентичность корейцев Узбекистана: по данным социологического исследования. Ташкент, 2013. – 124 с.
10. Ли Г.Н. Корейцы в Кыргызстане: история в лицах, обряды, обычаях и статьи. Бишкек, 1998. 298 с.

ШЫҒЫС ТІЛДЕРІ АУДАРМА КАФЕДРАСЫНЫҢ ҚЫСҚАША ТАРИХЫ

Қалибекұлы Т., Джельдыбаева Р.Б.
Абылай хан атындағы ҚазХҚ және ӨТУ
Алматы, Қазақстан

Қытай тілін мамандық ретінде оқыту Шығыс филологиясы факультетінің Ориенталистика кафедрасында 1999 жылдан бастау алады. 1999 жылы алғаш рет «521440 – Лингвистика (қытай тілі)» және «050205 – Филология (қытай тілі)» мамандығы бойынша 18 студент қабылданды.

Ориенталистика кафедрасында 1998 – 2000 жылдары Р.Б.Джельдыбаева, Т.Қалибекұлы, С.Сабиғазина еңбек етті. 2000 жылы кафедра құрамы ф.ғ.к. Б.Зеядаұлы, ф.ғ.к. Қ.Ғабитқанұлы, PhD докторы Б.Еженхан, Ж.Тұрсынәлі сынды білікті ұстаздармен толықты.

Қытай филологиясы кафедрасы Абылай хан атындағы Халықаралық қатынастар және әлем тілдері университетінің ректоры, филология ғылымдарының докторы, профессор, Кунанбаева Салима Сағиқызының қолдауымен 2004 жылдың 23 тамызында ашылды. Кафедраның негізін қалаушы және алғашқы меңгерушісі – ф.ғ.к. Т.Қалибекұлы.

Кафедра даму тарихында құрылымы бірнеше рет өзгерді. 2004 – 2009 жылдары кафедра «Қытай филологиясы кафедрасы» деп аталды. Кафедраны ф.ғ.к., доцент Т.Қалибекұлы басқарды.

Қытай филологиясы кафедрасының алғашқы оқытушылары: ф.ғ.к. Т.Қалибекұлы, ф.ғ.к. Б.Зеядаұлы, ф.ғ.к. Қ.Ғабитқанұлы, PhD докторы Б.Еженхан, Ж.Тұрсынәлі, филология магистрі Р.Б.Джельдыбаева, Ж.Тұрсынәлі, Л.Әбдали, Ә.Қоқымбаева, А.Жүнісбекова, А.Нарбекова, А.Езмахунова, Е.Югай, т.б.

Кафедра қызметінің негізгі бағыттары 021540 – «Шетел филологиясы (екі шет тілі)» (5 жылдық), «521440 – Лингвистика (қытай тілі)» (4 жылдық), «050205 – Филология (қытай тілі)», «050207 – Аударма ісі (қытай тілі)» мамандығы бойынша кадрлар дайындау. Студенттердің таңдауы бойынша қытай тілін екінші шет тілі ретінде оқытуды қамтамасыз ету болды.

Кафедраның алғашқы түлектері: Қазақ тобы: Калыкова

Алина, Модиева Жанат, Жанасова Сабира, Кокымбаева Алия, Жунисбекова Айгуль, Тасболат Арман, Кажиев Айдын, Момбеков Арыстан. Орыс тобы: Етекбаев Манарбек, Арусланов Дмитрий, Нурахметов Нурбек, Жоу Александр, Усенбаева Гульсина, Нарбекова Айнур, Бликбаева Гульдария.

2006 жылдан кейін кафедра ұжымы А.Исламова, Л.Абдали, Тау Жиньсун, С.Раздан, Н.Әбдіжәлелқызы, А.Нарбекова, А.Жантобина, Ж.Әділәлі, Г.Измағамбетова, А.Езмахунова, К.Мынжасарова, Е.Югай, Н.Жанадил, Ж.Алшынбаева, А.Тургумбекова, А.Теляпова, Е.Ғабит, С.Айтқазықызы сынды оқытушылармен толықты.

Кафедраның 2007 – 2008 оқу жылындағы профессор-оқытушылар құрамы: Т.Қалибекұлы, Б.Зеядаұлы, Қ.Ғабитқанұлы, Р.Джельдыбаева, Ж.Тұрсынәлі, А.Исламова, Л.Абдали, Тау Жиньсун, А.Теляпова, А.Нуржаубек, С.Айтказы, Б.Райхан, А.Тургумбекова, Е.Югай, Н.Жанадил, Е.Ғабит, А.Устемирова, Ж.Әділәлі, Ж.Тойбазарова, Г.Жүнісбек, П.Тұрсын, А.Ибраева, А.Зеилханова, А.Езмахунова, Б.Алмурзаева.

2007 – 2008 оқу жылында 050205 – Шетел филология мамандығы бойынша 23 студент, 050207 – аударма ісі мамандығы бойынша 14 студент бітіріп шықты.

Кафедраның 2008 – 2009 оқу жылындағы профессор-оқытушылар құрамы: Т.Қалибекұлы, Б.Зеядаұлы, Қ.Ғабитқанұлы, Р.Джельдыбаева, Ж.Тұрсынәлі, А.Исламова, Л.Абдали, Тау Жиньсун, А.Теляпова, А.Нұржаубек, С.Айтказы, Б.Райхан, А.Тургумбекова, Е.Югай, Н.Жанадил, Е.Ғабит, А.Устемирова, Ж.Әділәлі, Ж.Тойбазарова, Г.Жүнісбек, П.Тұрсын, А.Ибраева, А.Зеилханова, Жан Хуа, А.Езмахунова, Б.Алмурзаева (Жалпы 26 оқытушы).

2008 – 2009 оқу жылында 46 студент бітірді. Оның ішінде 050205 – Шетел филология мамандығы бойынша оқыған студенттердің саны – 40. 050207 – аударма ісі мамандығы бойынша оқыған студенттердің саны – 6.

Аударма мамандығында оқитын студенттердің көбеюіне байланысты Қытай филологиясы кафедрасы 2009 жылы Университет Ғылым Кеңесінің шешімімен «**Қытай филологиясы және аударма кафедрасы**» болып өзгерді. Кафедраға ф.ғ.к., доцент Т.Қалибекұлы жетекшілік етті.

2009 – 2010 оқу жылындағы кафедраның профессор-оқытушылар құрамы:

Кафедрада Т.Қалибекұлы, Б.Зейдаұлы, Қ.Ғабитқанұлы, Р.Джелдыбаева, Ж.Тұрсынәлі, А.Исламова, Л.Абдали, Тау Жиньсун, А.Нуржаубек, С.Айтказы, Б.Райхан, А.Теляпова, А.Тургумбекова, Е.Югай, Н.Жанадил, Е.Ғабит, А.Устемирова, Ж.Әділәлі, Ж.Тойбазарова, Г.Жүнісбек, П.Тұрсын, Ж.Шынарбекова, А.Ашимбаева, А.Адилхан, О.Карибай, Б.Қыдырбек сынды 24 оқытушы еңбек етті.

Кафедра студенттерінің жалпы саны – 204, оның ішінде 050210 – филология мамандығы бойынша оқитын студенттердің саны – 121, 050207 – аударма ісі мамандығы бойынша білім алушы студенттердің саны – 83.

2010 – 2011 оқу жылындағы кафедраның профессор-оқытушылар құрамы: Т.Қалибекұлы, Б.Зейдаұлы, Ж.Тұрсынәлі, Р.Джелдыбаева, А.Исламова, Тау Жиньсунь, Л.Әбдали, Ж.Әділәлі, С.Айтказы, Е.Ғабит, Н.Жанадил, Б.Райхан, А.Езмахунова, Е.Югай, А.Теляпова, Ж.Тойбазарова, А.Устемирова, А.Ашимбаева, Ж.Шынарбекова, В.Қажыбай.

Кафедра қызметінің негізгі бағыттары:

«050210 - Шетел филологиясы», «050207- аударма ісі» бойынша мамандар дайындау; «050505 – Шығыстанушы» мамандарға қытай тілін 1-ші тіл ретінде оқыту.

«050210 - Шетел филологиясы» және «050207- аударма ісі» мамандығы бойынша білім алушы студенттерінің жалпы саны – 167.

2012 – 2013 оқу жылындағы кафедраның профессор-оқытушылар құрамы:

Кафедрада жалпы 20 оқытушы жұмыс жасады. Оның ішінде: ф.ғ.к. – 6, қауымдастырылған профессор ғылыми атағы бар – 2, университет доценті – 1, аға оқытушы – 8, магистр – 11, PhD. докторант – 1, шетелдік оқытушылар – 3 (Чынь Юй, Тау Жиньсунь, Ван Шуечинь).

2012-2013 оқу жылындағы кафедра жұмысының негізгі бағыттары:

1) 5В021000 (050210) – Филология: шетел филологиясы және 5В020700 (050207) – Аударма ісі мамандықтары бойынша мамандар даярлау;

2) 050509 – Шығыстанушы мамандарға қытай тілін бірінші тіл ретінде оқыту;

3) Халықаралық қатынастар факультетінде 5В030200 – Халықаралық құқық (қос диплом), 5В020200 – Халықаралық

катынастар (қос диплом), 5В020600 – Экономика (қос диплом) мамандықтары бойынша қытай тілін бірінші тіл ретінде оқыту;

4) Студенттердің таңдауы бойынша қытай тілін екінші мамандық немесе екінші шет тілі ретінде оқытуды қамтамасыз ету.

Студенттердің саны:

1) Қытай филологиясы және аударма кафедрасының студенттерінің саны – 158 (мұның ішінде 050210 – шетел филологиясы мамандығының студенттері – 86, 050207- Аударма ісі мамандығының студенттері – 72); 2) Әлемдік мәдениет және өркениет кафедрасының 5В020900 (050209) – Шығыстану (қытай тілі) мамандығы бойынша оқитын студенттердің жалпы саны – 101; 3) Халықаралық қатынастар факультетінде 5В030200 – Халықаралық құқық, 5В020600 – Экономика, 5В020200 – Халықаралық қатынастар мамандығы бойынша қос дипломмен оқитын студенттердің жалпы саны – 63; 4) Педагогикалық факультет пен Аударма факультетінде қытай тілін екінші мамандық ретінде оқитын студенттердің саны – 283. Халықаралық қатынастар факультетінде қытай тілін екінші шет тілі ретінде оқитын студенттердің жалпы саны – 66.

2013 – 2014 оқу жылындағы кафедраның профессор-оқытушылар құрамы:

Кафедрада 21 оқытушы штатта жұмыс істеді: Қалибекұлы Толқын, Зейдаұлы Бақытжан, Ғабитқанұлы Қайрат, Джельдыбаева Раушан Базыкентқызы, Тұрсынәлі Жазира, Исламова Анаргүл Тохтахуновна, Абдуалиқызы Лиза, Нұржаубек Айнура, Езмахунова Арзигүл Розахуновна, Жанадил Нурбол, Токеева Асель Амантаевна, Устемирова Айгерим Оразымбетовна, Югай Елена Робертовна, Шынарбекова Жазира Маратовна, Ашимбаева Асем Қуатбековна, Аділәлі Жазира, Теляпова Альфия Гайратовна, Тойбазарова Жания Мендигалиевна, Алимбекова Рахима Хусановна, Есназаров Тимур Муратович, Чын Юй, Ван Шучинь.

2013-2014 оқу жылындағы кафедра қызметінің негізгі бағыттары:

1) 5В021000 (050210) – Филология: шетел филологиясы және 5В020700 (050207) – Аударма ісі мамандықтары бойынша мамандар даярлау; 2) 5В021000 (050509) – Шығыстанушы мамандарға қытай тілін бірінші тіл ретінде оқыту; 3) Студенттердің таңдауы бойынша қытай тілін екінші мамандық немесе екінші шет тілі ретінде оқытуды қамтамасыз ету.

Кафедра студенттердің саны: Студенттердің жалпы саны

– 185 (Мұның ішінде 050210 – шетел филологиясы мамандығы бойынша – 93 студент, 050207 – Аударма ісі мамандығы бойынша – 92 студент) Магистранттардың саны – 4.

2014 жылдың шілдесінде Қытай филологиясы және аударма кафедрасы «**Аударма ісі (шығыс бағыт) кафедрасы**» болып қайта құрылды. Кафедра меңгерушісі болып ф.ғ.к., доцент Т.Қалибекұлы тағайындалды.

Кафедрасының профессор-оқытушылар құрамы:

Кафедрада жұмыс жасаған оқытушылардың саны – 16. Қытай тілі оқытушылары: ф.ғ.к., доцент Т.Қалибекұлы, ф.ғ.к., доцент Қ.Ғабитқанұлы, ф.ғ.к. Лю Джэмый, ф.ғ.к. Исламова А.Т., А.Нуржаубек, А.Р. Езмахунова, Е.Югай, А.Г.Теляпова, Б.Райхан, А.Хоншан, Р.Х.Алимбекова, С. Зарықбай. Корей тілі оқытушылары: Т.Б.Ли, Э.С.Ким. Ағылшын тілі оқытушылары: Д.Т.Курманбаева, К.Б.Алтынбаева, А.С.Джарлықасымова. Кафедрада жұмыс жасаған волонтерлар – PhD докторы Жан Шиньхунь, Тау Жиньсунь, Ван Шучинь.

Кафедра студентердің жалпы саны – 181, оның ішінде қытай тілі бойынша – 114 студент, корей тілі бойынша – 67 студент. 1 курсқа қабылданған студенттердің саны – 59 (қытай тілі – 42, корей тілі – 17).

2015 жылдың шілдесінде Аударма ісі (шығыс бағыт) кафедрасы мен «Қытайтану» кафедрасы біріктіріліп, **Қытай және Азия Тынық мұхит аймақтардың тіл және аударма кафедрасы** болып қайта құрылды. Кафедра меңгерушісі болып ф.ғ.к., доцент Т.Қалибекұлы тағайындалды.

Қытай және Азия Тынық мұхит аймақтарының тілі және аударма кафедрасы Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӘТУ-дің 2015 жылдың 01 шілдесіндегі (№ 144-л) бұйрығымен құрылған. Кафедрада 32 оқытушы штатта жұмыс істеді. Оның ішінде: тарих ғылымдарының докторы – 1, филология ғылымдарының кандидаты – 6, саясаттану ғылымдарының кандидаты – 1, тарих ғылымдарының кандидаты – 1, PhD докторы – 1, университет профессоры – 2, университет доценті – 7, аға оқытушы – 10, штаттан тыс оқытушылар – 3.

Кафедрасының профессор-оқытушылар құрамы:

Қытай филологиясы және аударма ісі мамандығы бойынша:
ф.ғ.к., доцент Т.Қалибекұлы, ф.ғ.к., доцент Б.Зеядаұлы, ф.ғ.к., доцент Қ.Ғабитқанұлы, ф.ғ.к., доцент Р.Желдібаева, ф.ғ.к., доцент Ж.Тұрсынәлі, PhD докторы Д.Б.Дауен, ф.ғ.к. Лю Жымый.

Аға оқытушылар: А.Нұржаубек, Ж.Әділәлі, Н.Жанадил, А.Езмахунова, А.Теляпова, Е.Югай, Ж.Шынарбекова.
Оқытушылар: П.Тұрсын, А.Хуншан, А.Керейбаева, А.Тұрсынақын, Р.Алимбекова, М.Ембергенова, А.Токеева, Ж.Тойбазарова, Ә.Ашимбаева. Волонтер оқытушылар – 2 (Жан Шинхонь, Тау Жинсунь).

Шығыстану мамандығы бойынша профессор-оқытушылар құрамы:

Тарих ғылымдарының докторы, профессор А.А. Галиев, саясаттану ғылымдарының кандидаты Э.М.Кагазбаева, тарих ғылымдарының кандидаты Ж.О. Есеркепова, аға оқытушы А.Ж.Утениязов, оқытушы Ш.П.Кутулуков.

Кафедра қызметінің негізгі бағыттары:

1) «5B021000 – Шетел филологиясы», «5B020700 – Аударма ісі» және «5B021000 – Шығыстану» мамандығын оқитын студенттерді дайындау;

2) Студенттердің тандауы бойынша қытай тілін екінші мамандық немесе екінші шет тілі ретінде оқытуды қамтамасыз ету.

2016 – 2017 оқу жылындағы кафедраның профессор-оқытушылар құрамы:

Кафедрада 31 оқытушы қызмет етті (оның ішінде штаттан тыс оқытушы – 1).

Қытай филологиясы және аударма ісі мамандығы бойынша :

1) ф.ғ.к., профессор Т.Қалибекұлы, ф.ғ.к., доцент Б.Зеядаұлы, ф.ғ.к., доцент Қ.Ғабитқанұлы, ф.ғ.к., доцент Р.Жельдыбаева, ф.ғ.к., доцент Ж.Тұрсынәлі, ф.ғ.к. Лью Жымый; *аға оқытушылар:* А.Нұржаубек, Ж.Әділәлі, Н.Жанадил, Езмахунова, А.Теляпова, Е.Югай, Б.Райхан, Ж.Шынарбекова; *оқытушылар:* П.Тұрсын, Ә.Ашимбаева, А.Керейбаева, А.Тұрсынақын, А.Токеева, М.Ембергенова, Г.Сандыбаева, А.Ерболат, М.Дильманова.

Шығыстану мамандығы бойынша профессор-оқытушылар құрамы:

Тарих ғылымдарының докторы, профессор А.А.Галиев, саясаттану ғылымдарының кандидаты Э.М.Кагазбаева, тарих ғылымдарының кандидаты Ж.О.Есеркепова, PhD докторы Д.Б.Дауен. *Аға оқытушылар:* А.Ж.Утениязов.

Кафедра қызметінің негізгі бағыттары:

1) «5B021000 – Шетел филологиясы», «5B020700 – Аударма ісі» және «5B021000 – Шығыстану» мамандығын оқитын

студенттерді дайындау;

2) Студенттердің таңдауы бойынша қытай тілін екінші мамандық немесе екінші шет тілі ретінде оқытуды қамтамасыз ету.

Студенттер мен магистранттардың саны:

2016 – 2017 оқу жылында аударма ісі мамандығында 28 студент, шетел филологиясы бойынша 19 студент пен 4 магистрант қабылдана, шығыстану мамандығы бойынша 22 студент пен 7 магистрант қабылданды.

2017 – 2018 оқу жылындағы кафедраның профессор-оқытушылар құрамы:

Кафедра меңгерушісі қызметін атқарған Т.Қалибекұлының басқа жұмысқа ауысуына байланысты, Қытай және Азия Тынық мұхит аймақтардың тіл және аударма кафедрасын 2017 жылдан бастап ф.ғ.к., доцент Р.Жельдыбаева басқарды.

Кафедрада 16 оқытушы жұмыс жасады: ф.ғ.к., доцент Р.Жельдыбаева, ф.ғ.к., доцент Б.Зеядаұлы, ф.ғ.к., доцент Қ.Ғабитқанұлы, ф.ғ.к., доцент А.Кенжебаева, ф.ғ.к., доцент Ж.Тұрсынәлі, ф.ғ.к. Лю Жымый, PhD докторы Д.Б.Дауен; *аға оқытушылар:* А.Нұржаубек, Ж.Әділәлі, А.Езмахунова, А.Теляпова, Е.Югай, *оқытушылар:* П.Тұрсын, А.Тұрсынақын, А.Ерболат.

Кафедра қызметінің негізгі бағыттары:

«5B021000 – Шетел филологиясы», «5B020700 – Аударма ісі» мамандығын оқитын студенттерді дайындау.

2018 – 2019 оқу жылындағы кафедраның профессор-оқытушылар құрамы:

Кафедрада 27 оқытушы жұмыс жасады: ф.ғ.к., доцент Р.Джелдыбаева, ф.ғ.к., доцент Б.Зеядаұлы, ф.ғ.к., доцент Қ.Ғабитқанұлы, ф.ғ.к., доцент А.Кенжебаева, ф.ғ.к., доцент Ж.Тұрсынәлі, ф.ғ.к. Лью Джымэй, ф.ғ.к., аға оқытушы А.Исламова; *Аға оқытушылар:* А.Нұржаубек, Ж.Шынарбекова, К.Қыдырбекова, А.Теляпова, Е.Югай, Б.Райхан; *Оқытушылар:* П.Тұрсын, С.Сабигазина, Е.Ғабит, Н.Жанадил, А.Жунисбекова, А.Утемисова, А.Тұрсынақын, А.Токеева, А.Орынбек, А.Хоншан, А.Ердашова, А.Курымбаева, К.Жаксылыкқызы.

Кафедра қызметінің негізгі бағыттары:

«5B021000 – Шетел филологиясы», «5B020700 – Аударма ісі» мамандығын оқитын студенттерді дайындау.

2019 жылы Шығыстану факультетінде құрылымдық қайта құруларға сәйкес Қытай және Азия Тынық мұхит аймақтардың тіл және аударма кафедрасы таратылып, **Шығыс тілдері аударма**

кафедрасы, Шығыс филологиясы кафедрасы және Шығыстану кафедрасы ашылды.

Шығыс тілдері аударма кафедрасының меңгерушісі болып ф.ғ.к., доцент Р.Джельдыбаева тағайындалды.

Кафедрада аударма мамандығы бойынша 3 тіл оқытылды, яғни қытай, корей және араб тілі. Кафедрада 28 оқытушы еңбек етті. **Оның ішінде қытай тілі секциясының оқытушылары:** ф.ғ.к., доцент Р.Джельдыбаева, ф.ғ.к., доцент Б.Зеядаұлы, ф.ғ.к., доцент Ж.Тұрсынәлі, ф.ғ.к. А.Т.Исламова, *оға оқытушылар:* А.Нұржаубек, А.Теляпова, Е.Югай, Н.Жанадил, А.Устемирова; *оқытушылар:* С.Сабигазина, П.Тұрсын, А.Ашимбаева, А.Турсынақын, А.Хоншан, А.Утемисова, А.Ердашова, А.Курымбаева. *Штаттан тыс оқытушы:* ф.ғ.к., профессор Т.Қалибекұлы.

Қытай және Азия Тынық мұхит аймақтардың тіл және аударма кафедрасында еңбек еткен қытай тілі оқытушылары ф.ғ.к., профессор Қ.Ғабитқанұлы, ф.ғ.к., доцент А.Кенжебаева, аға оқытушылар Б.Райхан, Ж.Шынарбекова, Е.Ғабит, оқытушылар А.Токеева мен А.Керебаева *Шығыс филологиясы кафедрасына* ауысты.

Кафедра қызметінің негізгі бағыттары:

«5В020700 – Аударма ісі» мамандығын оқитын студенттерді дайындау.

2019 – 2020 оқу жылында студент қатарына қабылданған 1 курс студенттерінің саны: қытай тілі бойынша – 25, корей тілі бойынша – 13.

Кафедраның 2021 – 2022 оқу жылындағы қытай тілі секциясының профессор-оқытушылар құрамы:

ф.ғ.к., доцент Р.Джельдыбаева, ф.ғ.к., доцент Б.Зеядаұлы, ф.ғ.к., доцент Ж.Тұрсынәлі, ф.ғ.к. А.Т.Исламова, *аға оқытушылар:* А.Нұржаубек, А.Теляпова, Е.Югай, Н.Жанадил, *оқытушылар:* С.Сабигазина, П.Тұрсын, А.Ашимбаева, А.Утемисова, А.Ердашова, Д.Б.Абыканова, Ф.Сарсенбаева.

Кафедраның қытай тілі секциясының 2023 – 2024 оқу жылындағы профессор-оқытушылар құрамы:

к.ф.н., профессор Р.Б.Джельдыбаева, к.ф.н. Лью Джымэй, PhD докторы, профессор Ши Лонвэй, к.ф.н., профессор Б.Зеядаұлы, к.ф.н., доцент Ж.Тұрсынәлі, к.ф.н. А.Т.Исламова. *Аға оқытушылар:* А.Нұржаубек, С.Сабигазина, П.Турсын, Ж.Әділәлі, Е.Р.Югай, А.Р.Езмахунова. *Оқытушылар:* А.К.Ашимбаева, Д.Б.Абыканова, Ф.Сарсенбаева.

Кафедраның қалыптасуы мен дамуына зор үлес қосқан жетекші оқытушылар

Қалибеқұлы Толқын 1990 жылы ҚХР Шыңжаң университетін «қытай тілі» мамандығы бойынша бітірген. 1990 жылы Шыңжаң университетінің Қытай тілі факультетінің магистратурасына оқуға түсіп, 1993 жылы магистрлік диссертация қорғап, *филология магистрі* академиялық дәрежесін алады. 1994 – 1999 жылдар аралығында Шыңжаң университетінің Алтайтану институтында аға оқытушы болып жұмыс атқарған.

1999 жылдың 9 қыркүйегінде Абылай хан атындағы Қазақ мемлекеттік халықаралық қатынастар және әлем тілдері университетінің Ориенталистика кафедрасына оқытушы ретінде қабылданады. 2004 жылдың 14 маусымында «Қытай және қазақ тілдеріндегі сөз тіркесінің құрылымдық-семантикалық ерекшеліктері» тақырыбында кандидаттық диссертация қорғайды.

2004 жылдың тамызында Қытай филологиясы кафедрасының меңгерушісі лауазымына тағайындалады. 2014 – 2015 жылдар аралығында Аударма ісі (шығыс бағыты) кафедрасының меңгерушісі, 2015 – 2017 жылдар аралығында Қытай және Азия Тынық мұхит аймақтардың тіл және аударма кафедрасының меңгерушісі қызметін атқарды.

2017 жылдан қазірге дейін Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӨТУ-дің Конфуций институтының директоры, Шетел филологиясы теориясы кафедрасының профессоры қызметін атқарып келеді. Педагогикалық және ғылыми жұмыс өтілі – 30 жыл.

Т.Қалибеқұлы ҚР БҒМ Білім және ғылым саласындағы қадағалау және аттестаттау комитетінің 2006 жылғы 1 шілдедегі шешімімен (№10 хаттама) тіл білімі мамандығы бойынша *доцент* ғылыми атағын алады.

Т.Қалибеқұлына 2021 жылы ҚР БҒМ Білім және ғылым саласында сапаны қамтамсыз ету комитетінің шешімімен (2021 жылы 14 желтоқсандағы № 829 бұйрық) тіл білімі мамандығы бойынша *профессор* ғылыми атағы беріледі.

Т.Қалибеқұлының жарияланымдарының жалпы саны – 122. Хирша индексі – 2.

Қазірге дейін 3 университетішілік ғылыми жобаға жетекшілік жасап, сәтті аяқтады.

Т.Қалибеқұлы ҚР БҒМ гранттық қаржыландыру бойынша 2021 – 2023 жылдарға арналған «ИРН АР09562073 Қытай тіліндегі

ономастикалық атауларды жаңа ұлттық қазақ латын жазуында таңбалаудың лингвистикалық негіздері» тақырыбындағы ғылыми жобаға жетекшілік жасады. Ғылыми жобаның қорытынды есебі Ұлттық Ғылыми сараптама орталығының ҰҒК-нің 2021 жылдың 10 желтоқсанындағы шешімімен мақұлданды.

Т.Калибекулы ҚР Білім және ғылым министрлігінің 2022 – 2024 жылдарға арналған «АР14872341 Қазақ көшпелілерінің өміріндегі жылқының рөлі және оның ұлттық әдебиеттегі көркем репрезентациялануы» атты гранттық ғылыми жобасына орындаушы ретінде қатысуда (Жобаға жетекші ұйым: Абай атындағы ҚазҰПУ).

Т.Калибекулы халықаралық ғылыми жобаларға белсене қатысып тұрады:

1) Шыңжаң университетінің профессоры Хайргуль Нияз және т.б. бірлесіп дайындаған «Учим китайский язык» (қытай және орыс тілдерінде) атты ұжымдық еңбек Бейжіңдегі «Foreign Languages Press» баспасынан 2014 жылы жарық көрді.

2) Профессор Фу Хонжун (Fu Hongjun) мен Т.Калибекулының редакциясымен шыққан «Қытай тілінің грамматикасы» атты оқулық Бейжің Педагогикалық университетінің баспасынан (Beijing Normal University Publishing Group) 2015 жылы жарық көрді. Аталмыш оқулық Шыңжаң университеті Халықаралық мәдениет алмасу институтында оқитын шетелдік студенттерге оқулық ретінде қолданылады.

2) Т.Калибекулының «Қытайша-қазақша-орысша тіл білімі терминдерінің сөздігі» 2018 жылы ҚХР Бейжің қаласындағы Ұлттар университетінің «Шетелдік ғалымдардың ғылыми еңбектерін Қытайда жариялау» атты ғылыми бағдарламасы бойынша Ұлттар университетінің баспасынан (Minzu University Press) жарық көрді.

Жетістіктері мен марапаттары:

1) ҚР Білім және Ғылым министрлігінің “ЖОО үздік оқытушысы – 2015” грантының иегері;

2) 2017 жылы ҚР Білім және Ғылым министрлігінің «Құрмет грамотасымен» марапатталған;

3) 2021 жылы ҚР ЖОО Қауымдастығының «Үздік ғылым қызметкер» атағының иегері;

4) 2024 жылы ҚР ЖОО Қауымдастығы тағайындаған А.Байтұрсынов атындағы қола медальмен марапатталды.

Р.Б.Джелдыбаева 1974 жылы Шығыс Қазақстан облысы, Зайсан ауданында дүниеге келген. 1992 жылы әл-Фараби атындағы ҚазҰУ Шығыстану факультетіне шығыстану мамандығына (қытай тілі және әдебиет) оқуға түсіп, оны 1996 жылы бітіреді. 2002 жылы Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӘТУ-дің магистратурасына түсіп, 2004 жылы «шетел филологиясы» мамандығы бойынша бітіреді.

1998 жылы Қазақ мемлекеттік халықараралық қатынастар және әлем тілдері университеті Ориенталистика кафедрасына оқытушы болып қызметке алынды.

2018 жылдан бері Шығыс тілдері аударма кафедрасының меңгерушісі қызметін атқарып келеді. Ол – Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдер университеті Ғылыми кеңесінің және Этикалық комиссия мүшесі.

Р.Б.Джелдыбаева 2010 жылы «Мөлшерлік ұғымды білдіретін сөздердің қытай және қазақ тілдеріндегі валенттік-дистрибутивтік заңдылықтары» тақырыбында кандидаттық диссертациясын қорғайды.

Оның 20-ға жуық ғылыми мақалаларды халықаралық және отандық басылымдарда және конференция материалдарында жарық көрді. Оның «Қытай тіліндегі мөлшер сөздердің лингвомәдени сипаты» атты монографиясы, «Қытай тіліндегі мөлшер сөздер» (Б.Зеядаұлымен бірлге), «Қытай тілі грамматикасы бойынша 3-4 курсқа арналған жаттығулар жинағы» (Б.Зеядаұлымен бірлге), «Қытай тіліндегі синонимдер» (Ж.Турсыналимен бірлге) атты оқу құралдары жарық көрді.

Ол «Астана ЭКСПО–2017» көрмесіне қатысушы қонақтар мен туристерге арналған «Қазақша-орысша-қытайша сөздікті», «Қытайша-қазақша-орысша лингвистикалық сөздігін», «Қытайша-қазақша-орысша дипломатиялық терминдер сөздігін», «Қытайша-қазақша-орысша спорт атауларын» құрастыруға қатысты.

2011–2012 оқу жылында кафедра оқытушыларымен бірге ҚХР ШҰАР «Білім» баспасының тапсырысымен «Қытай тілінің практикалық грамматикасы» оқулығын аудару жұмысына қатысты.

Ол 2023–2025 жылдарға арналған университетішілік *«Мәдениетаралық қарым-қатынастағы іскерлік дискурстың ұлттық-танымдық ерекшеліктері»* атты бастама жобаға жетекшілік жасайды.

Кафедрада «Елтану», «Аудармашы кәсібінің қызметінің негіздері», «Арнайы қытай тілі», «Мәдениаралық коммуникация теориясы және практикасы» сынды пәндер бойынша практикалық

және лекциялар жүргізеді.

2021 жылы Р.Б.Джельдыбаева *Білім беру саласында қосқан үлесі және өскелең ұрпақты оқыту мен тәрбиелеудегі жетістіктері үшін* Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университетінің ректоры, ф.ғ.д., профессор, ҚР ҰҒА академигі С.Құнанбаеваның «Құрмет грамотасымен» марапатталды.

Бақытжан Зиядаұлы – ф.ғ.к., профессор. 1982–1986 жж. аралығында ҚХР Шыңжаң университетінің Қытай филологиясы факультетінде *«қытай тілі»* мамандығы бойынша оқыған. 1986–1991 жж. аралығында аталмыш университеттің Қытай филологиясы факультетінде оқытушылық қызмет атқарған.

1991–1995 жж. аралығында әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Филология факультеті Жалпы тіл білімі кафедрасының аспирантурасына түсіп, 1995 жылы белгілі тюрколог-ғалым Алтай Сәрсенұлы Аманжоловтың жетекшілігімен көне түркі жазба ескерткіштер тілімен салыстыра зерттеген «Қазіргі қазақ тіліндегі қосарлы етістіктер» тақырыбында кандидаттық диссертациясын қорғайды. 1998–2000 жж. аралығында әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың жанынан ашылған «Көне түркі жазба ескерткіштерін зерттеу орталығында» аға ғылыми қызметкер және Тарих факультетінің Деректану кафедрасында аға оқытушы болып қызмет атқарған.

2000 жылдан қазірге дейін Абылай хан атындағы ҚазХҚ және ӨТУ-де қытай тілі оқытушысы болып қызмет атқарады. 2023 жылы кафедраның профессор лауазымына тағайындалады.

Б.Зиядаұлының шәкірттері әр жылдарда отандық және шетелдік конкурстарда басжүлделер алып, Қытайға магистратураға, докторантураға түсіп оқуларын сәтті аяқтап елге келіп өз саласында табысты еңбек етуде. Ғылыми зерттеу саласында Б.Зиядаұлы елімізде және шетелде шығатын ғылыми басылымдарда қытай тілін зерттеу, оқыту және көне түркі тілі мен қазіргі қазақ тілін салыстыра зерттеу бағытында жеке және өзге мамандармен бірлесіп 50-ден аса ғылыми мақала, 9 оқу құралын шығарды.

Қазіргі кезде ҚХР Білім министрлігінің қытай тілін үйренуші қазақ тілді студенттердің фонетика және грамматикалық проблемаларын зерттеуге арналған ғылыми жобасымен жұмыс істеуде.

2024 жылдың наурызында ҚР Жоғары оқу орындарының қауымдастығы Б.Зиядаұлын *Еліміздің жоғары білім беру жүйесінің*

дамуына қосқан зор үлесі және жоғары білікті мамандар дайындаудағы ерен еңбегі үшін жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім саласының «Үздік педагог» атағымен марапаттайды.

Қайрат Ғабитханұлы – ф.ғ.к., профессор. 1965 жылы 16 сәуірде ҚХР ШҰАР Үрімжі қаласында туылған. 1983-1987 жылдар аралығында ҚХР астанасы Бейжіңдегі MINZU университеті филология факультетінде студент болды. Оқу тауысқаннан кейін MINZU университетінде оқытушы, аға оқытушы (1987-1992) болды.

Отанға оралғаннан кейін 1992 жылдан бері А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында аспирант, кіші ғылыми қызметкер, ғылыми қызметкер, аға ғылыми қызметкер, жетекші ғылыми қызметкер болып жұмыс атқарды.

1996 жылы академик Әбдуәли Қайдаровтың жетекшілігімен кандидаттық диссертациясын қорғады.

2000 жылы Абылай хан атындағы Қазақ халықараралық қатынастар және әлем тілдері университеті Ориенталистика кафедрасына аға оқытушы болып қызметке алынды.

Қайрат Ғабитханұлына ҚР БҒМ Білім және ғылым саласындағы қадағалау және аттестаттау комитетінің 2006 жылғы 1 шілдедегі шешімімен (№10 хаттама) тіл білімі мамандығы бойынша доцент ғылыми атағы беріледі.

2017 жылы Қайрат Ғабитханұлы университеттің профессор лауазымына тағайындалады.

Қайрат Ғабитханұлы ғылыми бағытын терең зерттеген, ғылыми зерттеулерін оқытумен ұштастырып жүрген ұстаз, білікті маман ретінде танымал. Ондаған мемлекеттік тапсырыстар мен граттық зерттеулердің орындаушысы. 70-тен астам ғылыми еңбегі ел ішінде және шетелдерде жарық көрді. Оның ішінде 4 монография, 5 сөздік, 11 оқулық баспадан шықты.

2023 жылы ҚР Ғылым және жоғары білім министрілігінің *білім және ғылым саласын дамытуға елеулі үлес қосқандар үшін* берілетін **Құрмет грамотысымен** марапатталды.

Тұрсынәлі Жазира 1990 жылы ҚХР Шыңжаң университетін «қытай тілі» мамандығы бойынша бітіріп, бакалавр дәрежесін алған. 1990-1997 жылдары ҚХР ШҰАР-дағы «Тіл және аударма» журналының редакциясында редактор болған.

2003 жылы Абылай хан атындағы ҚазХҚ және ӘТУ-дің аспирантурасына оқуға түсіп, 2007 жылы *«Қытай және қазақ*

тілдеріндегі екі құрамды жай сөйлемдердің құрылымдық-мағыналық аспектілері» тақырыбында кандидаттық диссертация қорғады.

Тұрсынәлі Жазира 2004 жылдан бастап қазірге дейін Абылай хан атындағы ҚазХҚ және ӘТУ-дің Шығыс тілдері аударма кафедрасында жұмыс жасап келеді. Қазір кафедраның доцент лауазымын атқарады. Осы жылдарда өзін білікті, жоғары санатты ұстаз ретінде көрсетіп келеді. Өзіне жүктелген кафедрадағы оқу-әдістемелік жұмысын сапалы өткізуге бар күш-жігерін салады.

Тұрсынәлі Жазира қазірге дейін 30 шақты ғылыми мақалаларды халықаралық және отандық басылымдарда немесе конференцияларда жариялаған. Сөздіктер мен оқу құралын құрастыруға қатысқан. Р.Джельдыбаевамен бірлесіп жазған «Қытай тіліндегі синонимдер» атты оқу құралдары жарық көрді. Н.Жаңаділмен бірігіп, «Қытай тіліндегі дағдылы тіркестер» сөздігін құрастырды. Кафедра оқытушыларымен бірге «Қытайша-қазақша-орысша лингвисткалық сөздігі», «Қытайша-қазақша-орысша спорт атаулары» сияқты сөздіктерді жасауға қатысты.

Кәсіби біліктілігін дамыту үшін әр жылы шетелде немесе отандық білім жетілдіру курстары мен семинарларға қатысып отырады.

Ұстаздың басты мақсаты – студенттерге сапалы білім берумен бірге, олардың шығармашылық қабілетін, өздік танымдық біліктілігін дамыта отырып, білім сапасын арттыру деп санайтын ол әр қашан студенттерді түрлі олимпиадалар мен конкурстарға дайындап, түрлі жетістіктерге жетіп келеді. Білім мен тәрбиені ұштастыра білетін ол студенттерді адамгершілікке, ізгілікке, ұйымшылдыққа және отаншылдыққа баулуға бар күшін салады.

ШЕТЕЛ ФИЛОЛОГИЯСЫ: АРАБ ТІЛІ БӨЛІМІНІҢ ТАРИХЫ

Қожабекова Ш.Б., Аманжол С.Т.
Абылай хан атындағы ҚазХҚЖӘТУ университеті
Алматы, Қазақстан

Аңдатпа: Бұл мақалада Шетел филологиясы: араб бөлімінің қысқаша тарихы айтылады. Шығыс филологиясы кафедрасының араб бөлімі профессор-оқытушылар құрамының 1993-2024 жылдар аралығындағы ғылыми еңбектері, оқулықтарының мазмұны мен маңызы баяндалып, кафедра аясындағы жоспарға сай жасалған іс-шаралары: кәсіби деңгейлерін дамыту барысында қатысқан курстар мен семинарлар, студенттерге арналған кездесулер мен жиындар, түлектер жетістіктері атап көрсетіледі. Мақала Абылай хан атындағы ҚазХҚЖӘТУ университеті шығыс тілдерін оқытудың 30 жыл толу мерекесіне арнайы жазылды.

Кілт сөздер: араб бөлімі, Шығыс филологиясы кафедрасы, араб тілі оқу құралдары, салыстырмалы-тарихи, типологиялық, салғастырмалы тіл білімі

Title: History of the Arabic Language Department

Author: Kozhabekova Sh.B., Amanzhol S.T., KazUIR&WL, Almaty, Kazakhstan

Abstract: This article provides a brief history of the Department of Foreign Philology: Arabic. The scientific works, content and importance of the textbooks of the Arabic Department of the Department of Oriental Languages in the period from 1993 to 2024 are described, and planned activities within the department: courses and seminars attended during the development of professional levels, meetings and gatherings for students, achievements of graduates are highlighted. The article was specially written for the celebration of the 30th anniversary of the teaching of oriental languages at the Abylay Khan KazUIR&WL.

Keywords: Arabic Department, Department of Oriental Philology, Arabic language teaching aids, comparative-historical, typological, comparative linguistics

Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университетінде Шығыстану факультеті шығыс филологиясы кафедрасының негізінде құрылды. Кафедраның профессор-оқытушылар құрамы филологтарды Шетел филологиясы білім беру бағдарламасы бойынша алты шығыс тілдерінде дайындайды. Олар: араб, түрік, парсы, қытай, корей, жапон тілдері.

Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университетінде *араб тілі* 1993 жылдан бері екінші шетел тілі ретінде, ал 1996 жылдан бастап негізгі тіл ретінде оқытылып келеді. Араб тілінің негізгі тіл ретінде оқытылуы «Араб тілі және мәдениеті» кафедрасының ашылуымен тығыз байланысты. Кафедраның алғашқы меңгерушісі болып 1998–2000 жылдары филология ғылымдарының докторы, профессор В.У. Махпиров қызмет атқарды. Одан кейін кафедраны ұзақ жылдар басқарған Г.Ж.Бүркітбай білімді де білікті кадрларды жинап, өзінің ұйымдастырушылық қабілеті мен қажырлы еңбегін кафедраны қалыптастырып нығайтуға және дамытуға арнады, талмай еңбек етті. Кафедраның алғашқы ұстаздары Г.Ж.Бүркітбай, С.Т.Аманжол, С.А.Қайранбаев «Шет тілі: екі шетел тілі», «Лингвист», «Дінтану», «Шығыстану», «Аударма ісі», «Шетел филологиясы» мамандықтары бойынша араб тілі мамандарын дайындауға үлкен үлес қосты. Аталған мамандықтарда оқытылатын пәндердің Типтік оқу бағдарламаларын, оқу жұмыс бағдарламаларын дайындады.

Әр жылдары кафедраның профессор-оқытушылар құрамы кеңейіп, Д.Ә.Есенжан, А.Б.Донбаева, С.К.Әмірбекова, А.Шериев, Е.Садуақасов, Ш.Б.Қожабекова, Р.С. Мұхитдинов, Қ. Бектасова, Г.Сауранбекова сынды ұстаздармен және Ф.З.Дулаева, Д.Е.Қожахметова, Б.М.Мұханбетова, Е.М.Тубажанов, А.М.Амиров сынды түлектерімізбен толықты.

Сапалы білім беріп, білікті маман даярлауда шетелдік профессорлар мен оқытушылар шақырылды, Египет Араб республикасынан д-р Ахмад ас-Саид Мухаммад, д-р Амир Мухаммад Мухаммад, д-р Али Шағбан, Нұр-Мубарак Египет ислам мәдениеті университетінің ректоры, профессор Махмуд Фаһми Хижази, Каир университетінің профессоры Абду әл-Хаким Ради, д-р Мухаммад Ар-Ризк, д-р Абдуррахман Хижази, магистр Ас-Саид Мухсин, магистр Мұстафа Диғиди, магистр Махмуд Ар-Рубий, сонымен қатар 2019-2020 жылдары ковид індеті кезеңінде д-р Мухаммад Раджаб Абдул-Бари онлайн сабақ беруді жалғастырса, қазіргі таңда д-р Уалид Ибраһим Хасан лекциялар беріп, араб тілі сабақтарын жүргізуде.

Египет Араб Республикасы елшілігі жанындағы Мысыр мәдениет және білім ісі жөніндегі орталығы араб тілі бөлімімен бірлесе жұмыстар жүргізді, оқытушыларға әдістемелік семинарлар, студенттерге білім жетілдіру курстарын және мәдени іс-шаралар

өткізіп отырды, университетімізде Мысыр елінің ежелгі және қазіргі тарихынан сыр шертетін көрмелер ұйымдастырды.

Араб тілі бөлімінің дамуына қолдау көрсеткен «Уақф фондэйшн» халықаралық ұжымы 2008 жылы араб тілі орталығын ашты. Ұжымның демеушілігімен араб тілі орталығы компьютерлермен, араб тіліндегі әдебиеттерімен, оқулықтармен және басқа да техникалық құралдармен қамтамасыз етілді.

Кафедраның профессор-оқытушылары оқу үрдісінде білім берумен қатар ғылыми-зерттеу жұмыстарын да жүргізді. Салыстырмалы-тарихи, типологиялық, салғастырмалы тіл білімі бағытында өзекті ғылыми зерттеулер жасаған *Г.Ж. Бүркітбай* «Арабизмдердің қазіргі қазақ тілі түсіндірме сөздіктерінде лексикографиялануы» [1], *Ш.Б.Қожабекова* «Қазақ және араб тілдеріндегі поэтикалық сөз-образдар» [2], *Р.С.Мұхитдинов* «Диуан луғат эт-турк» және араб лексикографиясы: тарихи негіздері мен теориялық принциптері» [3], *Ф.З.Дулаева* «Когнитивная природа антонимии и ее дискурсная реализация в разноструктурных языках» (на материале арабского и русского языков) [4], *А.Б.Донбаева* «Қазақ және араб мақал-мәтелдерінің лексико-грамматикалық ерекшеліктері» [5] тақырыбында кандидаттық диссертацияларын қорғаса, басқа оқытушылар *Аманжол С.Т., Қожахметова Д.Е., Мұханбетова Б.М., Тубажанов Е.М., Амиров А.М.* магистрлік диссертациялар қорғады.

Оқу үрдісінде білім беру мен ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұштастыра білген кафедраның профессор-оқытушылары ондаған оқулықтар мен оқу құралдарын, монографиялар мен хрестоматиялар жазып, сөздіктер құрастырды, сондай-ақ, халықаралық және республикалық ғылыми-теориялық, ғылыми-практикалық конференцияларға тұрақты түрде қатысып, жүздеген ғылыми мақалаларын жоғары басылымдағы шетелдік, халықаралық және республикалық басылымдарда жарыққа шығарды. *ф.ғ.к., проф. Г.Ж.Бүркітбайдың* «Араб тілінің морфологиясы» монографиясы [6], жалпы білім беретін мектептің қоғамдық-гуманитарлық бағытындағы 10-сыныбына арналған «Араб тілі» оқулығы, оқу кітабы, жұмыс дәптері (авторлар ұжымы) [7], «Араб тілінің грамматикасы. Сарф» оқулығы (авторлар ұжымы) [8], және 70-тен аса ғылыми мақаласы жарық көрді. *ф.ғ.к. А.Б.Донбаеваның* «Даналықтың түбі бір: қазақ және араб мақал-мәтелдерінің лексико-грамматикалық ерекшеліктері» монографиясы [9], және 15-ке жуық ғылыми мақаласы басылып шықты. *ф.ғ.к., проф. Д.Ә.Есенжан* «Ел

мен руханият» (Ұлттық құндылықтар қазынасы «Қарасай-Қази жыры» жайында) монографиясын [10], жалпы білім беретін мектептің жаратылыстану бағытындағы 10-сыныбына арналған «Араб тілі» оқулығын [11], «Қазақша-арабша- орысша, арабша-қазақша-орысша қоғамдық-саяси сөздік» [12], «Арабша-қазақша сөздік» (50000 сөз, ұжымдық жұмыс, 2016) [13] және 60-қа жуық ғылыми мақалаларын, оның ішінде халықаралық танымал басылымдарда араб тілінде жариялап келеді. Магистратурада «Ілеспе аударма» мамандағы бойынша он жылдай дәріс берді. Д.Ә.Есенжан оқытушылық, ғылыми-зерттеулермен қатар аудармашылық қызмет те атқарып келеді. 2006, 2009 жылдары «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы аясында Мысыр Араб Республикасының қолжазба қорларына ғылыми сапармен барып, елімізге Қазақстан тарихына қатысты араб тіліндегі құнды қолжазбаларды жеткізді. Ғылыми сапар нәтижелері ғылыми баспа беттерінде бірнеше рет жарық көрді. Д.Ә.Есенжан 2000 жылдан бері ілеспе аудармашы ретінде Университетіміздің атынан жоғары деңгейді халықаралық форумдар мен съезд конференцияларға қатысып келеді. Еңбек кітапшасында ҚР парламентінің алғыс хаттары тіркелген. Мемлекеттік бағдарламалар аясында Республикамыздың бірнеше қалаларында ілеспе аудармадан авторлық курстар өткізіп келеді. Жазбаша аудармалар еңбегінің шоқтығы ретінде БҰҰ-ның өзге жұмыс тілдерімен қатар араб тіліне аударылған Таласбек Әсемқұловтың «Талтүс» романы 2018 жылы «Рухани жаңғыру» мемлекеттік бағдарламасы аясында жарық көрді. *ф.ғ.к., доцент Р.С.Мухитдиновтың «Диуан луғат эт-турк» – түркітану темірқазығы»* монографиясы (2011), 7 діни еңбектері мен аудармалары, сөздіктері, «Арабша-қазақша сөздік» (50000 сөз, ұжымдық жұмыс, 2016) және 50-ден астам ғылыми мақалалары жарық көрді. «Арабша-қазақша сөздік» жасалуына тоқталсақ, оған араб тіліндегі әртүрлі лексикалық қабаттар, сөз тіркестері, сан-салалы терминдер мен ұғымдар, мақал-мәтелдер енген, араб тілінің өз ерекшелігін сақтап, түбірлер бойынша құрастырылған. Бұл сөздік қазіргі таңда дүниежүзінің басты кітапханаларынан орын алды. *магистр, аға оқытушы С.Т. Аманжолдың* жалпы білім беретін мектептің қоғамдық-гуманитарлық бағытындағы 10-сыныбына арналған «Араб тілі» оқулығы, оқу кітабы, жұмыс дәптері (авторлар ұжымы) [7], «Араб тілінің грамматикасы. Сарф» оқулығы (авторлар ұжымы) [8], және 12 мақаласы SCOPUS және республикалық басылымдарда басылып шықты. *магистр, аға*

оқытушы *Е.М.Тубажановтың* 7 мақаласы және магистр, аға оқытушы *А.М.Амировтың* 14 мақаласы халықаралық, республикалық басылымдарда жарық көрді.

ф.э.к., проф. Ш.Б.Қожабекованың «Қазақ және араб тілдеріндегі поэтикалық образдар» монографиясы (2012), «Ілеспе аударма практикалық курсына арналған араб тілі» (2016), «Араб риторикасы» (2017), «Заманауи араб әдебиеті хрестоматиясы» (2018) электронды оқу құралдары және 22 ғылыми мақаласы әртүрлі басылымдарда жарық көрді. Осы тұста атап айтуға тура келетін жайт; жоғарыда көрсетілген электронды оқу құралдардың бәрі Қазақстанда алғаш рет араб тілінде жарық көріп, оқу барысында кеңінен қолданылды. Бұл оқулықтар презентациясы 2023 жылы Сауд Арабиясы Корольдігі, Эр-Рияд қаласында өткен «Араб тілін шетелдіктерге үйрету» курсына «Араб тілін оқытудың әлемдік тәжірибесі: тарихы, қазіргі жағдайы, болашағы» тақырыбындағы халықаралық форумда көрсетілді. Ал, PhD Мухаммад Раджаб Абдульбаримен бірге «Араб медиа мәтіні» (2022) атты оқу құралы университет бағдарламасына жаңадан енген Майнор «БАҚ мәтінін редакциялау» пәніне арнайы жасалынған. Ол- университет студенттеріне БАҚ мәтінін редакциялау әдісін үйренуге, араб баспасөз тілін терең түсінуге көмек ретінде дайындалған Қазақстанда алғаш жасалған араб тіліндегі оқу құралы. Және қазіргі заманда электронды баспасөздің басымдылығын ескере отырып, электронды газет пен электронды сайттардың элементтері мен ерекше белгілеріне, түрлеріне, олардың қағаз газеттен айырмашылығына баса назар аударылды. Бұл оқу құралы «Шетел филологиясы» білім беру бағдарламасының студенттері мен арабтанушы оқытушыларға арналған [14].

Араб тілі бөлімінің ұстаздары халықаралық және республикалық ғылыми конференцияларға қатысумен ғана шектелмей, Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӘТУ-де 2014 жылы араб бөлімінің ашылуына 20 жыл толу қарсаңында «Қазақстанның араб елдерімен тіл білімі, тарих және мәдениет салаларындағы қарым-қатынасы» атты II халықаралық теориялық-ғылыми конференциясын өткізіп, мақалалар жинағын басып шығарды.

Кафедра оқытушылары, магистранттары мен студенттері араб елдерінде, басқа да алыс-жақын шет елдерде ғылыми және тілдік тағылымдамалардан өтіп, кәсіби біліктілігін арттырып тұрады. Кафедра оқытушылары Д.Ә.Есенжан (2003, 2006, 2009), Г.Ж.Бүркітбай (2003), Ш.Б.Қожабекова (2003), С.Т.Аманжол (2003);

2009), Дулаева Ф.З. (2003) Қ.Бектасова (2003), А.Б.Донбаева (2004), С.К.Әмірбекова (2004), Г.Сауранбекова (2004), Е.М.Тубажанов (2004, 2009), А.М.Амиров (2006, 2009), Р.С.Мұхитдинов (2016,) Египет Араб Республикасы Каир қаласы Ұлттық-зерттеу орталығындағы білім жетілдіру курстарына қатысып, тілдік тағылымдамадан өтті. Аманжол С.Т. және Амиров А.М. Польша Республикасы, Олыштын қаласында ғылыми тағылымдамада (2014) болды.

Есенжан Д.Ә. Король Абдулла Бин Абдуль Азиз Халықаралық араб тілі орталығының шақыруымен 2019 ж. Эр-Рияд қаласында өткен Азия елдері арабтанушыларының I халықаралық конференциясына, 2020 жылы Сауд Арабиясы Корольдігі Хаил қаласы Әдеби клубының шақыртуымен Халықаралық аудармашылардың «Хатымтай Тай форумына» қатысып, “Аударманың мәдениаралық байланыстағы рөлі” атты баяндама жасады. Сонымен қатар, 2021-2022 жылдары “Араб тілінен ілеспе аударма жасаудың ақпараттық технологиялары” атты Ташкентте, Бишкекте онлайн вебинарлар өткізді. 2023 жылдың 7-14 қаңтар аралығында араб тілі оқытушылары ф.ғ.к., профессор Д.Ә.Есенжан, ф.ғ.к., қауымдаст. профессор Ш.Б.Кожабекова, магистр С.Т.Аманжол, магистр Е.М.Тубажанов Король Салман атындағы Халықаралық араб тілі академиясының шақыруымен Сауд Арабиясы Корольдігіне, Эр-Рияд қаласында өткен «Араб тілін шетелдіктерге үйрету» курсына қатысып, кәсіби біліктіліктерін арттырды және «Араб тілін оқытудың әлемдік тәжірибесі: тарихы, қазіргі жағдайы, болашағы» тақырыбындағы халықаралық форумға қатысып, баяндамалар жасады. Форум халықаралық тәжірибе алмасу алаңына айналды және жоғары кәсіби деңгейде өтті. Эр-Рияд қаласында оқытушылар Қазақстан Республикасының Сауд Арабиясы Корольдігіндегі Елшісі Б.С.Арынмен кездесті. Сапар барысында оқытушылар араб әлемінің ұлттық мәдениетімен, тарихи ескерткіштерімен жақын танысып, Масмак сарайы, Король Абдул Азиз қоғамдық кітапханасы т.б. көрнекті орындарға саяхат жасады. Сапар соңында араб тілі ұстаздары Мекке және Мадина қалаларына барып, умра жасады және ислами тарихи орындармен танысты. Оқытушыларға осындай іс – шараларға қатысу –жеке және кәсіби өсуге мүмкіндік беретін баға жетпес тәжірибе!

Магистранттар мен студенттер де Египет Араб Республикасында, Иордания Хашимит корольдігінде, Оман Сұлтанатында, Сауд Арабиясы Корольдігінде тіл дамыту

курстарына қатысып тұрады. Кафедраның профессор-оқытушылар құрамының шет тілін оқытудағы әдіс-тәсілдерінің, кәсіби біліктілігінің жоғары болуы арқасында 2010-2022 оқу жылдарында өткізілген Республикалық тілдер олимпиадасында біздің студенттеріміз араб тілінен әрдайым 1-2 орындарды иеленіп отырды.

Араб тілі бөлімінің түлектері қазіргі таңда еліміздің сыртқы істер министрлігінде, жоғары оқу орындарында, ғылыми-зерттеу ұйымдарында, мемлекеттік мекемелерде абыройлы қызметтер атқаруда: дипломатия саласында *М.С.Меңілбеков* Қазақстанның БАӘ-дегі Төтенше және Өкілетті Елшісі, қазіргі таңда Сауд Арабиясы Корольдігінің Төтенше және Өкілетті Елшісі қызметінде, *Р.А.Жумабек* Қазақстанның Дубайдағы Бас консулы қызметін атқарып, қазір Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігі Таяу, Орта Шығыс және Африка департаментінің директоры. ЖОО ұстаздары *ф.ғ.к. Р.С.Мухитдинов, ф.ғ.к. Ф.З.Мамедова, ф.ғ.к. Э.З.Дулаева, PhD М.Н.Мусабеков, магистр Е.М.Тубажанов*; «Имам Матуриди» орталығының ғылыми қызметкері магистр *Ә.Т.Жүнісов*, «Үшқоңыр» медресесінің директоры *А.М.Амиров*, ҚМДБ «Муфтият баспасының» директоры *М.М.Әбдіхалықов*, Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӘТУ мониторинг және басқару орталығының жетекшісі *Е.Н.Шанбаев*, сонымен қатар кәсіби аудармашылар: Сауд Арабиясы Корольдігінің Қазақстан Республикасындағы Елшілігінің аудармашылары *магистр М.Б.Сарсембаева, магистр Б.К.Нурмуханбетов, магистр Қ.А.Берік* және Катар Мемлекетінің Қазақстан Республикасындағы Елшілігінің аудармашысы магистр *И.А.Байдышева, А.Ақберді*, Иордания Хашимит Корольдігінің Қазақстан Республикасындағы Елшілігінің аудармашысы магистр *Е.Жазылханұлы*, Қазақстан Республикасының Мысыр Араб Республикасындағы Елшілігінің аудармашысы магистр *С.С.Құрмаши*, Қазақстанның БАӘ-дегі Елшілігінің аудармашысы *Д.Ысқақов* өз еңбек жолдарында елеулі жетістіктерге жетуде.

Араб бөлімінің ұстаздары еліміздегі ЖОО араб тілі оқытушыларына арналған республикалық әдістемелік семинарларға, араб елдерінен келген профессорлардың курстарына қатысып, кәсіби шеберліктерін арттырумен қатар, университетімізде де семинарлар ұйымдастырып, тәжірибе алмасып отырады. 2011 жылы «Қазақстандағы араб тілі: шетел тіліндегі білім беру мәселелері» атты республикалық семинар, 2017 жылы «Араб тілін оқытудың заманауи мәселелері» тақырыбында

республикалық әдістемелік семинар және 2023 жылдың 20-23 ақпаныңды Король Салман атындағы Халықаралық араб тілі академиясының Орталықтар мен бағдарламаларды басқару бөлімінің меңгерушісі, профессор Әл-Мидуах Али Ахмед, Сауд Король университетінің зерттеу және сынақ орталығының жетекшісі, профессор Аддамех Халед Абдулазиз және Сауд Король университетінің оқытушысы Аль-Сарами Абдурахман Саад ұстаздың қатысуымен Қазақстанның ЖОО оқытушыларына арналған «Араб тілін оқытудың заманауи әдістері мен технологиялары» атты халықаралық семинар өтті.

Араб тілі бөлімінің оқытушыларының соңғы 1-2 жылдың өзінде-ақ өткізген қыруар қызықты кездесулерін атап айтсақ, араб тілі бөлімінің түлектерімен кездесулер ұйымдастыру дәстүрлі түрде жолға қойылған. 2021 жылдың 30 наурызында «Бәсекеге қабілетті маман болу – заман талабы» тақырыбы аясында араб тілі бөлімінің түлектері университет студенттерімен Университетіміздің 80 жылдық мерейтойына орай өткізілген дөңгелек үстелде бас қосты. Ол кездесуде түлектер өз мамандықтарында жеткен жетістіктерімен ой бөлісіп, студенттерді оқу-білімге шабыттандырды, алға қойған мақсатқа жету жолдарын айтып, әсерлі із қалдырды. Келесі дөңгелек үстелде 18.04.2022 жылы дипломаттар Қазақстан Республикасының Ливан Республикасындағы Елшілігінің Сенімді өкілі Е.Ж.Қалекенов және Қазақстан Республикасының Дубай және Солтүстік Әмірліктердегі Бас консулы Ж.Р.Әбдіманапұлы және шығыстанушы арабист, Төтенше және өкілетті уәкіл Б.Т.Омаров 03.11.2023 жылы студенттерімізбен кездесіп, бәсекеге сай маман болудағы өз тәжірибелері мен ақыл-кеңестерін бөлісе отырып, Шығыс елдеріндегі заманауи геосаяси жағдайлар бойынша пікір алысты. Сонымен қатар, 22.02.2024 жылы шетелдік және отандық мамандар: Египет Араб республикасының тіл маманы доктор Уалид Ибраһим Хасан Ибраһим «Араб халықтарының әдет-ғұрпы мен мәдениетінің ерекшелігі (әлемдік тілдік бейне)» тақырыбында және Қазақстандық арабтанушы ғалым, PhD Р.Мухитдинов «Лингвист ғалымдардың Құран мен сүннетті мәтін ретінде зерттелуі» атты қызықты да мәнді лекциялар оқыды.

Міне, біздің араб тілі бөлімінде 30 жылда атқарылған қыруар іс-шаралардың бәрі-кафедрамыздың меңгерушісі, профессор Бүркітбай Гауһар Жансапқызының орасан іскерлігі мен кәсіби біліктілігінің, ұжымды бір отбасындай алып жүрген ұйымдастырушылық қабілетінің арқасында деп білеміз! Гауһар

Жансапқызы педагогика саласында еңбек жолын жалғастыра отырып, 1994 жылы Абылай хан университетіне араб тілінің оқытушысы болып орналасқаннан кейін, араб тілі және мәдениеті кафедрасын басқарды. Қазіргі таңда Шығыс тілдері кафедрасының меңгерушісі, ф.ғ.к., профессор Гауһар Жансапқызының 30 жылдық еңбек жолы осы кафедра тынысымен тығыз байланысты! Гауһар ұстаз осы университетте жасаған қызмет барысында ҚР Білім және ғылым министрлігі шетелдік құжаттарды нострификациялау комиссиясының мүшесі; Қазақстан Республикасы бойынша ЖОО аттестаттау комиссиясының мүшесі; Сапа менеджмент жүйесінің ішкі аудиторы, эксперт; ҚР ЖОО мемлекеттік қорытынды аттестаттау комиссиясының мүшесі; Академиялық Кеңес мүшесі; Шет тілінен Олимпиада комиссиясының Бақылау тобының мүшесі ретінде жемісті еңбек етті! Ол Шетелдік ЖОО-мен келісім-шарт жасасу, шетелдік ғалымдарды оқу үдерісінде онлайн-дәрістер оқуға тарту, студенттердің академиялық ұтқырлығын ұйымдастыру, шетелде біліктіліктерін арттыру үшін келісім-шарттар жасау, ғылыми жетекшілік, конференциялар, дөңгелек үстелдер, әдістемелік семинарлар, білім беру іс-шараларын ұйымдастыруда іскерлік таныта білді!

Бүгін біз, осы университеттің Шығыс филологиясы кафедрасының профессор-оқытушылар құрамы шығыс тілдерін оқытудың 30 жыл толу мерекесіне қатарлас келген шығыс филологиясы кафедрасының меңгерушісі Бүркітбай Гауһар Жансапқызының 60-жылдық мерейлі жасымен құттықтаймыз! Ұстаза, біріншіден, біздің Сізге алғысымыз шексіз, 30 жыл ғұмырыңызды осы кафедраның аяғынан тік тұрып кетуіне арнадыңыз, аянбай еңбек еттіңіз, соның арқасында жеткен табысыңыздың бірден бір көрінісі-ол Қазақстанның жарқын болашағы үшін еңбек жолын жалғастырған түлектеріңіздің осы оқу орнынан алған тәлім-тәрбиесі мен кәсіби біліктілігі! Екіншіден, осы ұжымда сіздің жол көрсетуіңізбен еңбек жолын бастап, бүгінде жоғары дәрежелі аға оқытушылар мен ғылым кандидаттары болып отырған әріптестеріңіздің зор табысы - Сіздің еңбегіңіздің нәтижесі!

Қымбатты Гауһар Жансапқызы! Сізге зор денсаулық, отбасыңызға зор бақыт, шығармашылық табыс тілей отырып, Сізге деген үлкен ризашылығымызды білдіреміз!

Қорытынды

Бұл мақалада біз Шығыс филологиясы кафедрасының араб бөлімі профессор-оқытушылар құрамының 1993-2024 жылдар аралығындағы жасаған іс-шаралары мен ғылыми еңбектеріне тоқталдық. Осы ширек ғасыр шамасында біздің оқытушылар дайындаған оқулықтар мен сөздіктер мамандар тарапынан үлкен қолдау тапты, оқу-әдістемелік талапқа сай заманауи электронды оқу құралдары студенттеріміздің білімін жетілдіруге нәтижелі септігін тигізді. Және араб бөлімі ұстаздарының жылдап жинаған іс-тәжірибесі мен қажырлы еңбегінің арқасында талантты түлектеріміз дипломатия саласының, ЖОО білікті мамандары! Биыл Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ университетінде шығыс тілдерін оқытудың 30 жыл толу мерекесі аталып өтілді. Осы орайда шығыс филологиясы кафедрасын 30 жыл бойы басқарып келген Бүркітбай Гауһар Жансапқызының еңбегін зор бағалаймыз. Ал, біз араб бөлімі профессор-оқытушылар құрамы кәсіби деңгейімізді үнемі дамытып, студенттерімізге білім беру, оларды тәрбиелеу, дамыту барысында болашақта да өз ісімізді одан ары жалғастырамыз.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Г.Ж.Бүркітбай Арабизмдердің қазіргі қазақ тілі түсіндірме сөздіктерінде лексикографиялануы: фил. ғыл. канд. ...дис. Алматы, 2009. 145 б.
2. Ш.Б.Қожабекова Қазақ және араб тілдеріндегі поэтикалық сөз-образдар: фил. ғыл. канд. ...дис. Алматы, 2009. 133 б.
3. Р.С.Мухитдинов Диуан лұғат әт-турк» және араб лексикографиясы: тарихи негіздері мен теориялық принциптері: фил. ғыл. канд. ...дис. Алматы, 2010. 140 б.
4. Ф.З.Дулаева Когнитивная природа антонимии и ее дискурсная реализация в разноструктурных языках (на материале арабского и русского языков): фил. ғыл. канд. ...дис. Алматы, 2016. 180 б.
5. А.Б.Донбаева Қазақ және араб мақал-мәтелдерінің лексика-грамматикалық ерекшеліктері: фил. ғыл. канд. ...дис. Алматы, 2010. 140 б.
6. Г.Ж.Бүркітбай, Х.Еллек. Араб тілінің морфологиясы. Монография. Алматы, 2000. 190 б.
7. Г.Ж.Бүркітбай, С.Т.Аманжол, С.А.Қайранбаев. Жалпы білім беретін мектептің қоғамдық-гуманитарлық бағытындағы 10-сыныбына арналған «Араб тілі» оқулығы, оқу кітабы, жұмыс дәптері. Алматы, «Мектеп» 2010. 272 б.
8. С.Т.Аманжол, Г.Ж. Бүркітбай, Ж.Ж.Сариев. Араб тілінің грамматикасы. Сарф. Алматы: Абылай хан ат.ҚазХҚжәнеӘТУ, «Полилингва» 2019. 188 б.
9. А.Б.Донбаева Даналықтың түбі бір: қазақ және араб мақал-мәтелдерінің лексика-грамматикалық ерекшеліктері. Монография. Алматы, 2004. 133 б.
10. Д.Ә.Есенжан Ел мен руханият. Монография. Алматы, 2010. 219 б.
11. Д.Ә.Есенжан жалпы білім беретін мектептің жаратылыстану бағытындағы 10-сыныбына арналған «Араб тілі» оқулығы (ұжымдық жұмыс). Алматы, 2010. 285 б.
12. Д.Ә.Есенжан «Қазақша-арабша-орысша, арабша-қазақша-орысша қоғамдық-саяси сөздік» (7000 сөздер мен сөз тіркестері). Алматы, 2011. 269 б.
13. Р.С.Мухитдинов, Д.Ә.Есенжан «Арабша-қазақша сөздік» (50000 сөз, ұжымдық жұмыс). Алматы, 2016. 920 б.
14. Мухаммад Раджаб Абдульбари, Ш.Б.Қожабекова والإعلامي مفهومه و ضوابطه تحرير النص» Араб медиа мәтіні». Алматы: Абылай хан атындағы ҚАЗХҚжӘТУ, 2022. 110 б.

ҚЫТАЙ ЖӘНЕ ҚАЗАҚ ТІЛДЕРІНДЕГІ ТҮС СӨЗДЕР — "ҚАРА ЖӘНЕ АҚ" -қа СЕМАНТИКАЛЫҚ ТАЛДАУ

Қуанышпек Н.Б., Меллат Д.
Абылай хан атындағы Қаз ХҚ және ӘТУ
Алматы, Қазақстан

Аңдатпа: Қытай және қазақ тілдерінде “қара, ақ” сөздері өте белсенді сөз жасау элементтері болып табылады, және екі тілде де “қара, ақ” түстерінен жасалған көптеген сөз тіркестері бар. Адамзат қоғамы дамыған сайын қытай және қазақ тілдеріндегі “қара мен ақ” түстерінің қолданылуы түс санатынан асып түсті, және екі тілде де көптеген ауыспалы мағыналар пайда болды. Қытай және қазақ тілдері семантикалық кеңеюде ұқсастықтарға ие, бірақ айырмашылықтар да бар. Осы мақалада қытай және қазақ тілдеріндегі “қара, ақ” сөздерінің мағынасының салыстырмалы талдауы жүргізіледі, сондай-ақ екі тілдегі түс сөздерінің семантикасының дамуына күнделікті өндірістік өмірдің ықпалы қысқаша талданады. Салыстырмалы талдау этника аралық тілдік алмасуды және интеграцияны тереңдетуге ықпал етеді.

Кілттік сөздер: қытай тілі; қазақ тілі; түс сөздер; қара, ақ; семантикалық талдау; салыстыру

Title: Color Words in Chinese and Kazakh — A Semantic Analysis of "Black and White"

Author: Kuanyshpek N.B., Mellat D., KazUIR&WL, Almaty, Kazakhstan

Abstract: In Chinese and Kazakh, the words "black, white" are very active word-formation elements, and both languages have many phrases made from the colors "black, white". As human society developed, the use of "black and white" in the Chinese and Kazakh languages went beyond the color category, and many alternate meanings appeared in both languages. Chinese and Kazakh languages have similarities in semantic expansion, but there are also differences. In this article, a comparative analysis of the meaning of the words "black, white" in the Chinese and Kazakh languages is carried out, as well as the influence of everyday industrial life on the development of the semantics of color words in both languages is briefly analyzed. Comparative analysis contributes to the deepening of inter-ethnic language exchange and integration.

Keywords: Color Words in Chinese and Kazakh — A Semantic Analysis of "Black and White"

Әлем халықтарының тілдеріндегі түс сөздерінің ерекшелігі сол, олар негізгі мағынасы – физикалық құбылыс ретінде түсті

белгілеумен қатар, кең символикалық мағыналарды иемдене алады, бұл арқылы әлемге деген эмоциялы-этникалық және әлеуметтік-мәдени көзқарасты бейнелейді. Сондықтан әлемдегі ғалымдар түстерді атау сөздерінің мағыналары мен функцияларын зерттеуге тұрақты қызығушылық танытады, өйткені бұл зерттеулер әртүрлі тілдерде түстерді атау сөздерінің мағыналарын зерттеу арқылы ұлттық мәдени ерекшеліктерді зерттеуге үлес қосады. Мысалы, «қара» және «ақ» сөздерінің негізгі лексикалық мағынасы әлемнің барлық, немесе көпшілік тілдері үшін универсалды, ал олардың символикалық және ассоциативті мағыналары маңызды түрде өзгеруі мүмкін, бұл әртүрлі тілдердің сөйлеушілері арасындағы сәтті коммуникацияға кедергі келтіреді. Сондықтан әртүрлі мәдениет өкілдерінің арасындағы қақтығыстарды болдырмау және түсінбеушілікті жою үшін, әрбір ұлттық тілдегі түс атауларының мағынасының тереңдігі мен кеңдігін білу қажет.

Қытай тіліндегі "黑" және қазақ тіліндегі "қара" сөздерінің мағынасын талдау

Қытай тіліндегі "黑" сөзінің негізгі және ауыспалы мағынасы

《中华现代汉语大词典》 бойынша "黑" сөзі (қара) сия мен көмірге ұқсас түс ретінде анықталады, "白" (ақ) сөзіне қарама-қарсы[1].

"黑" сөзінің оң мағынасы

Хань дәуірінде тулар мен киім түстері негізінен "黑" (қара) болған, бұл түске асылдық ассоциациясын берген. "黑" (қара) сөзі сондай-ақ өзін-өзі құрбан етуші әділдікті білдіреді; ежелгі сот Бао Чжэн(包拯) қара терілі болғанымен, істерді әділ қарап, "темір беттілігі" үшін бағаланған. Пекин операсында "黑" (қара) маскалары әділетті кейіпкерлерді бейнелеу үшін жиі қолданылған, мысалы, Ли Куэй(李逵) және Чжан Фэй(张飞)[2]. Маңызды жағдайларда адамдар әдетте "黑"(қара) костюмдерін киеді, бұл "黑"(қара) сөзіне салтанаттылық және қатаңдық мағынасын береді.

"黑" сөзінің теріс мағынасы

"黑" (қара) – бұл қараңғы түннің түсі. Қараңғы, жабық орындардағы әрекеттер жиі ашық және шынайы болмайды, бұл сөзге құпия және заңсыз мағына береді. Мысалдарға "黑经" (адал емес ойлар немесе құпия қарғыстар), "黑腥事" (жасырын қатыгез істер), "黑名单"(қара тізім), "黑社会"(триада), "黑道"(қара жол), "黑话"(жаргон) және т.б. кіреді[3]. Осы жағдайларда "黑" сөзінің теріс

мағынасы ерекше байқалады, содан кейін "黑" қатыгездік пен реакциялық мағынаны алады, мысалы, "黑色恐怖"(қара қорқыныш), "黑爪"(қара тырнақ), "黑心肠"(қара жүрек) және т.б.

Қазақ тіліндегі "қара" сөзінің негізгі және ауыспалы мағынасы

"Қара" сөзі "қара, қара түс" ретінде аударылады. Қазақ халқының өмірінде "қара" терең және құпия түс болып табылады. Нұрбек басқарған "Қазақ-қытай сөздігі" негізінде "қара" сөзінің келесі мағыналарын бөліп көрсетуге болады[4].

"Қара" сөзінің оң мағынасы

Қазақ тілінде "қара" оң мағыналарға ие, мысалы "кең, ұлы", бұл "қара жүн", "қара тау", "қара дала", "қара су", "қара тұман", "қара жер" сияқты сөздерде көрініс табады. "қара" сондай-ақ "сұлу, жақсы" мағынасында, мысалы "қара көз". Сонымен қатар, "қара" "қасиетті" мағынасын алады, мысалы "қара жол", "қара шанырақ", "қара қазан" (қасиетті ошақ).

"Қара" сөзінің теріс коннотациялары

Қазақ халқының дәстүрлері бойынша, адам өлгеннен кейін жақындары қара киім киіп, аза тұтады, бұл қазақ тілінде "қара кию" деп аталады. Кейінірек "қара" бақытсыздықпен байланыстырыла бастады, мысалы, қазақтардың неке рәсімдерінде қара қой союдан аулақ болуы керек. Сондықтан "қара" жиі жаман, бақытсыз қосымша мағынаға ие болады, мысалы "қара басу" (бақытсыз, сәтсіз) және "қара қағаз" (ажырасу куәлігі)[5]. "қара көңіл" (жаман, жауыз), "қара ниет" (жаман ойлы, жағымсыз), "қара топтар" (банда), "қара жүрек" (қатал), "қара қол" (жаман адам, мафия) сияқты тіркестерде "қара" сондай-ақ жауыздық, жамандық мағынасын береді.

Қытай тілінде "黑" сияқты, "қара" қазақ тілінде заңсыз немесе заңға қайшы нәрсені білдіре алады, мысалы, "қара сауда" (заңсыз сауда), "қара базар" (заңсыз басқарылатын супермаркет), "қара табыс" (заңсыз табыс, "қара" табыс). "қара" сондай-ақ қарапайым немесе негізгі нәрсені білдіруі мүмкін, мысалы, "қара үй" (қарапайым киіз үй), "қара мылтық" (қол жасаған тапанша). Сондай-ақ "қара" кедейлік немесе төмен әлеуметтік мәртебе мағынасын бере алады, мысалы, "қара сүйек" (кедей отбасынан шыққан адам).

"Қара" сөзінің нейтрал мағыналары

Қазақтар әдетте түйелерді, жылқыларды, сиырларды "қара мал" деп атайды, бұл ірі малды білдіреді. "қара" сондай-ақ қарапайым немесе жалпы нәрсені білдіре алады, мысалы "қара

жұмысшы" (қарапайым жұмысшы), "қара халық" (қарапайым халық, қалың бұқара), "қара сөз" (әңгімелесу тілі). "қара" сондай-ақ дәрежені күшейту үшін қолданылуы мүмкін, мысалы "қара түнек" (өте қараңғы), "қара суық" (қатты суық). Өсімдік тағамының атауларында да "қара" бар, мысалы "қара шәй" (әлсіз шай), "қара көже" (етсіз сорпа), "қара астық" (қарапайым тағам).

Қытай тіліндегі "白" және қазақ тіліндегі "ақ" сөздерінің мағынасын талдау

Қытай тілінде "白" сөзі 《说文解字》 де батыс түсі ретінде анықталады[6]. Бұл "白" сөзі батыс аспанының түсін білдіреді. 《中华现代汉语大词典》 де "白" сөзі қар және сүт сияқты түс (қарама-қарсы "黑")[1] ретінде сипатталады.

"白" сөзінің оң коннотациялары

Қытай тілінде "白" бастапқыда қар, қырау, сүт және яшма сияқты заттарды сипаттау үшін қолданылған, олардың тазалығы мен кемелсіздігін атап көрсеткен, мысалы, 無瑕白玉 (кемелсіз ақ яшма) және 陽春白雪 (көктемгі таза қар). Қоғамдық өркениеттің дамуымен "白" адамның таза, асыл және қасиетті моральдық сапаларын білдіре бастады. Сондықтан, "白" "тазалық, кінәсіздік" мағынасын алды. Мысалы, белгілі сөйлем 粉身碎骨浑不怕, 要留清白在人间 ("Денемді қиып, сүйектерімді сындырсам да қорықпаймын, тек адамдар арасында таза қалғым келеді"). "白" сондай-ақ күндізгі жарық түсін білдіреді, содан жарық және жарқын мағыналар пайда болады, мысалы, 白昼 (күндіз) немесе 东方发白 (шығыс ағарып келеді), сондай-ақ белгілі сөз 雄鸡一声天下白 ("Тауық қана дауыстаса, бүкіл әлем жарқырайды"). Сонымен қатар, "白" "шындық" мағынасын алады, мысалы, фразада 变白以为黑兮, 倒上以为下 (ақты қараға, жоғарыны төменге ауыстыру), мұнда "白" садық министрді сипаттайды. Идиомаларда, мысалы, 黑白分明 ("қара мен ақ айқын бөлінген") және 混淆黑白 ("қара мен ақты шатастыру"), "白" сөзі "ашықтық және шынайылық" мағынасын қолданылады. Уақыт өте келе және заманауи атмосферамен біріктіре отырып, жаңа сөздер пайда болды, мысалы, 白色收入 (ашық кіріс), 白道 (ашық жол), 白市 (ашық нарық), мұнда "白" "ашық, мөлдір, заңды" мағынасын білдіреді[2][3].

"白" сөзінің негативті коннотациялары

Ақ түс сонымен қатар бас тарту, ақымақтық, әлсіздік символы ретінде де қарастырылады, мысалы, ақыл-ойы кем адамды

– "白痴", "白衣", "白丁" деп атаған. Емделуден айырылу немесе емнің әсері болмауы "白忙" – "ақ іспен айналысу" деп аталады, сондай-ақ кедейлікпен байланысты "白屋", "白衣举人". Сондықтан ақ түстің символикалық мағынасы жеңіліс белгісі ретінде пайда болады: соғыста жеңілген тарап "白旗" – капитуляцияның ақ туын көтереді.

Екінші себеп, неге "ақ" (白色) сөзінің Қытай тілінде негативті мағынасы басым – бұл Қытайдағы жібек өнеркәсібінің дамуымен байланысты. Ақ, боялмаған жібек әлдеқайда төмен құнына ие, бұл "没有颜色的" – мән-мағынасыз, "空的" – бос, анық мағынасы жоқ деген мағыналардың пайда болуын түсіндіреді. Мысалы, "白白" – "босқа, текке", "白费" – "босқа", "平白无故" – ешқандай себепсіз, "空口说白话 – 耳饱肚子饥" – сөзбен тоқ болмайсың, тік аударма "бос ауызбен ақ сөздер айту – құлақ тойған, іш аш", "白手起家" – "ештеңесіз жерден бастап, нөлден бастау" деген мағынаны білдіреді.

"白" сөзінің нейтраль мағыналары

Қытай тілінде "白" сөзі "浮一大白" (үлкен ақ бокал, ішімдік жазасы ретінде қолданылатын) тіркесінде жаза ретінде пайдаланылатын бокалды сипаттау үшін қолданылады. Театр немесе опера сияқты сахналық өнерде ән айтпайтын сөздер монолог ретінде аталады; "白" сондай-ақ айқындықты білдіреді, мысалы, 真相大白 (шындық айқын), 不明不白 (айқын емес, түсініксіз), 一清二白 (толық айқын)[3].

Қазақ тіліндегі "ақ" сөзінің негізгі және көшірме мағынасы

"Ақ" қазақ тіліндегі жиі қолданылатын түстік термин болып табылады, ал "ақ түс" қазақ халқы арасында ең құрметті түстердің бірі болып саналады, сондықтан қазақтар "ақ" сөзін тек түстік термин ретінде ғана емес, сонымен қатар оң коннотацияларда қолданады.

"Ақ" сөзінің оң мағыналары

"Ақ" қазақтар арасында ең таза түс ретінде қарастырылады, бұл ақ қардай (таза, аппақ) сөзінде көрініс табады. "Таза" мағынадан "кінәсіз" мағынаға ауысады, мысалы, "оның ақ екендігіне күмән жоқ". Қазақ тілінде "ақ" сондай-ақ адал жолмен алынған нәрсені білдіреді, мысалы: ақ мал (адал жолмен алынған мал); сондай-ақ "жақсы" мағынасын білдіреді, мысалы: ақ көңіл (жақсы, мейірімді); және ақ жүрек (адал, шынайы), ақ жарқын (жақсы, ашық), ақ ниет (шынайы) сияқты сөздерде қолданылады. Қазақтар ақ түсті бақыт

пен сұлулықтың белгісі ретінде қарастырады, сондықтан "ақ" сондай-ақ жақсы тілектер мен шынайы алғыстарды білдіру үшін қолданылады, мысалы, ақ бата және ақ тілек (алғыс сөздер), сондай-ақ ақ жол болсын (сапарыңыз сәтті болсын). "Ақ" сонымен қатар ақ сүйек (асыл) ретінде қолданылады. "Ақ" "қасиеттіліктің символы": "ананың ақ сүті", ақ жауып арулау (бата беру); "сұлулық символы": ақ маңдай (ақ бетті, жарқын бетті), ақ дидар (ақ бетті, жарқын бетті); "рулықтың, хандыққа, аристократиялық" руға жататындығының символы: ақ сүйек (аристократ), ақ орда (ханның ордасы), ақ үй (басшының үйі), ақ кигізге көтерді (басшы етіп сайлады); "құрмет, мойындау" символы: ақ сақалды, ақ жаулық (ана), ақ бас (ақылды бас).

"Ақ" сөзінің теріс мағыналары

Басқа тілдердің ықпалымен "ақ" сондай-ақ реакциялық мағынаны алды, мысалы: ақ армия (ақ армия), ақ район (ақ аймақ); және ақ алақан (жалқау, еңбектенбей табыс табу) сияқты сөздерді құрайды.

"Ақ" сөзінің нейтраль мағыналары

"Ақ жер" егістік немесе ағаштар мен үйлерсіз жерді білдіреді; қазақ тілінде "ақ" сондай-ақ сөздермен және қимыл есімдермен бірге қолданылып, шектеу және күшейту мағынасын білдіру үшін қолданылады, мысалы, "сен-ақ" (дәл сен), "дұрыс-ақ" (дәл солай). Қазақ тілінде "ақ" сондай-ақ сүт, ірімшік, тамақ атауында қолданылады, мысалы, ақ шай (сүт шай), ақ ірімшік (ірімшік), ақ астық (дәнді дақылдар), сондай-ақ арақтың атауы ақ арақ.

Қытай және қазақ тілдеріндегі "黑、白" және "қара, ақ" сөздерінің мағыналарын салыстыру

Қытай және қазақ тілдерінде "黑" және "қара" – "қараңғы, заңсыз, зұлымдық" мағыналарын білдіреді. "白" және "ақ" екі тілде де "тазалық, кінәсіздік, адалдық" мағыналарымен ассоциацияланады.

Бір жағынан, қазақ тіліндегі "қара" мағынасы қытай тіліндегі "黑" сөзіне қарағанда кеңірек. Қазақ тілінде "қара" "көлеңке, үлкен, кең, әдемі, ескірген, қарапайым" сияқты мағыналарды білдіреді және басқа сөздермен біріктірілгенде мәнді күшейту үшін қолданылады, ал қытай тіліндегі "黑" бұл мағыналарды білдірмейді. Екінші жағынан, қазақ халқы "ақ" сөзін

ерекше бағалайды, қазақ тілінде "ақ" сүт өнімдерін белгілеу үшін және "мейірімділік, адалдық" мағыналарын қамтитын болады.

Қытай және қазақ тілдеріндегі түс сөздерінің мағыналарының дамуына әсер ететін факторлар

Тіл қоғамның өнімі болып табылады, адамдар алғаш рет элеуметтік тәжірибеде түспен кездеседі, содан кейін адамзат өркениетінің дамуымен түстерді білдіретін сөздер пайда болады. Дегенмен, өндірістік орта және басқа да факторлардың ықпалынан адамдардың әлемдік көзқарасы, мәдени көзқарасы және құндылықтары әртүрлі болып, олардың түске деген қабылдауы да әртүрлі болады. Төменде күнделікті өндірістік өмірде түс сөздерінің мағыналарының дамуына әсер ететін факторлар қарастырылады.

Ежелгі символикалық мағынасы қара сөзінің Қытай философиясында бейнеленген. Бес элемент оқытуында – 木 Ағаш, 火 От, 土 Жер, 金 Металл, 水 Су – қара су элементіне сәйкес келеді және солтүстікті білдіреді және бірдеңе құпия, құпиялы деп білдіреді. Ұзақ уақыт бойы ол ең құпия деп саналды, бұл, мүмкін, Қытай мәдениетінде оның бағалауының қарама-қайшылығын анықтады: бір жағынан, ол ұлылық пен асылдықты білдіреді, екінші жағынан – қайғы-қасірет пен жалғыздықты. Дегенмен, ежелгі қытай мәдениетінде, қара түс өкілеттіктің, ұлылықтың және патшалық шығу тегінің символы ретінде маңызды орын алады. Чжоу династиясында император қысқы құрбандық кезінде қара киім киіп, қара нефрит тағынды. Цинь династиясының негізін қалаушы, бес элементтің басты рөлін су ойнайды деп есептегендіктен, осы династияның барлық мүшелері қара киім киюі керек деп санады. Хань династиясының патшалық сарайында шенеуніктердің киімі де тек қана қара болуы тиіс еді. Алайда, осы кезеңде қара түс белгілі бір контекстте теріс символикалық мағынаға ие болуы мүмкін. Мысалы, Цинь династиясының тарихында 黜 – ан деп аталатын жаза болды, онда тұтқынның бетіне қара бояумен тату жасалды. "Қара" түсінің теріс мағынасы Қытайдағы дәстүрлі дінде – Буддизмде де кездеседі, ол Қытай мәдениетіне, әсіресе Тан династиясы кезінде үлкен ықпал еткен. Осы династия кезінде буддизм ресми мемлекеттік дін болып табылатын, ол қара түсті зұлымдық пен бұзылу символы ретінде анықтаған. Кедей, кембағал және дамымаған адамдарды "қара" деп атаған, ал олардың кармасы таза, қоғамға зұлымдық пен сатқындық әкелмеген адамдар шын

мәнінде "ақ" деп саналған. Ал, қазақ дүниетанымында көп жағдайда "қара" сөзі өліммен, азаппен байланысты. Курбанали Халидтің «Тауарих хамса» кітабында былай деп жазылған: «Қазақтар марқұмды жерлегеннен кейін қараны орнатады. “Қара” дегеніміз – ұзын найзаның соңына белгі байлау, егер марқұм жас болса – қызыл, ересек болса – ақ, орта жастағы – бір жағынан қара, екінші жағынан – қызыл немесе ақ матадан тігілген. Қазақтар хандарды жерлегенде, олардың өмірі кезінде болған туларының түсімен бірдей туды орнатады, хандар жасы кіші не үлкен болсын бірдей, қандай түс болмасын туды “қара” деп атайды. Қара түн – ту белгісі» [7]. Мысалы, «Махамбет Ансарларға қашып, Құрайышты Хут тауларында тұтқында ұстады. Тастардан екі адам қаза тапты, Хамза қараны орнатқан кезде қаза тапты» (Қ. Абдықадыров). «Марқұмды жерлегеннен кейін ол өз қолымен марқұмның ақ үйінің оң жағына қара туды орнатты» (М. Әуезов). Қазақтар қара түсті жермен, байлықпен байланыстырады, бұл адамға табиғи түрде тән түс. Қара түс философиялық санат ретінде тұрақтылық пен статикаға нұсқайды. Мүмкін, сондықтан «қара жер», «қара бала», «қара сөз» сияқты терең мағыналы ұғымдар пайда болған.

Қытай мәдениетінің тарихында ежелден “ақ” түске деген қорқыныш пен бөлекше құрметсіздік сақталған. Бұл екі негізгі себеппен түсіндіріледі деп ойлаймын. Біріншісі, Қытай әлемтанымының ықпалымен анықталады, оның негізінде бес элементтің оқуы жатыр, мұнда ақ түс 金 (металл) элементін бейнелейді және батысқа немесе күн батуына сәйкес келеді. Күн батқанда құстар ұя салады, қараңғылық болады, бұл қорқыныш пен алаңдаушылық туғызады және сондықтан батыс (күн батуы) құпиялылық, алаңдаушылық және өліммен байланыстырылады.

Сонымен қатар, “ақ” түсін күзбененде келтірген “Ежелден күз меланхолиямен байланыстырылады”, күз мезгілінде көптеген өсімдіктер өледі, ал ежелгі қылмыскерлер "күзден кейін" өлтіріледі; батыс күн бату орны болып табылады, күннің соңын білдіреді. Сәйкесінше, "白" хань халқы арасында сүйіспеншілікке ие емес. Ежелден бері, егер отбасында біреу қайтыс болса, марқұмның туыстары "ақ" жерлеу рәсімін өткізеді, бұл уақыт өте келе хань халқының "白" сөзіне деген қорқынышы мен жиіркенішін тудырды[3]. Сонымен қатар, көшпелі мал шаруашылығымен айналысатын қазақтар жылының жартысын қарлы суықта өткізеді; көктемде еру сулар шөпті далаларды суаратын, өйткені, қазақтар мал шаруашылығына тәуелді болған; ақ сүт өнімдері олардың

негізгі және ең маңызды тағамы болып табылады. Мұндай басым ақ түсті орта олардың ақ түске деген махаббаты мен құрметін тудырады[8]. Қазақтар ешқашан ақты зая кетірмейді немесе қайда болмасын құймайды. Қазақтар ақтың алдында өтірік айта алмайды. Әсіресе, ақ сүт, ақ айран, ақ ұн, ақ қант сияқты заттардың алдында. Ақ қазақ халқы үшін құнды, өйткені ол қасиеттілікті бейнелейді.

Қазақтардың ата-бабалары шаманизм мен манихеизмді ұстанған, бұл олардың түс қабылдауына терең ықпал етті. Сол кездерде ақ түс жақсылықты білдірді деп саналды, ал қара түс жамандықты білдірді. Осылайша, шамандар ақ шамандар мен қара шамандарға бөлінді, ақ шамандар адамдарға бақыт әкелсе, қара шамандар адамдарға бақытсыздық әкелді[9].

Қорытынды

Ұлттың түс лексикасы мен түс қабылдауы осы халықтың мәдени ерекшеліктерін терең түсінуге мүмкіндік беретін маңызды аспектілер болып табылады. Әртүрлі тілдердегі түс сөздерінің мағыналарын зерттеу арқылы әртүрлі халықтардың мәдени ерекшеліктері, құндылықтары мен дәстүрлері туралы білуге болады, бұл қытай өркениетінің жүйесін одан әрі қалыптастыруға ықпал етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. 刘家丰, 中国语言文字系列辞书编委会, 《中华现代汉语词典》编委会. 中华现代汉语词典. 中国大百科全书出版社, 2007: 357-363.
2. 叶军. 关于建设现代汉语颜色词属性库的构想[J]. 语言文字应用, 2000 : 44-48.
3. 曹红琴. 哈萨克语和汉语颜色词的对比[J]. 伊犁师范学院学报, 2005 : 10-11.
4. Нұрбек Абықен. Қазақ-қытай сөздігі [М]. Бейжің: Ұлттық баспа, 1989.
5. Тоқтар Уәли. Қазақ тіліндегі "қара" сөзінің мағынасы туралы қысқаша пікір [J]. Тіл және аударма, 2004 (1): 45-46.
6. 许慎, 说文解字. 浙江古籍出版社, 2016: 166-170.
7. Курбангали, Х. Тауарих хамса / Х. Курбангали. Алматы, 1999. 288 с.
8. 赵琰. 哈萨克语颜色词的文化含义[J]. 伊犁师范学院学报 (社会科学版) , 2007 : 23-25.
9. 孟毅. 哈萨克民族多元文化研究[M]. 北京 : 中央民族大学出版社, 2008 : 183-205.

СОВРЕМЕННЫЙ КОРЕЙСКИЙ КАЗАХСТАН

Мен Д.В.
КазНУ им. аль-Фараби
Алматы, Казахстан

Аннотация: В своей работе автор рассматривает состояние корейцев в Казахстане начиная с 1937 г. до современности. В ней утверждается, что Республика Казахстан – это полиэтничное государство, в котором проживают более 140 нации и этносов, одним из которых являются корейцы. Уже более 86 лет они проживают на земле казахов, за это время полностью ассимилировались к местным условиям проживания, которая стала для них Родиной. Не зная местного языка, обычаев и законов, они сумели своим свойственным трудолюбием стать полноценными гражданами страны. В настоящее время этот этнос занимает лидирующее положение по высшему образованию, нет такой отрасли, где не задействованы корейцы. Они заседают в парламенте, правительстве, руководят промышленными и научными производствами, успешны в спорте, бизнесе и др. Сегодня вместе со всеми народами успешно строят Новый Казахстан.

Ключевые слова: Казахстан, корейцы, достижения корейцев, язык корейский, культура, Новый Казахстан

Abstract: The author examines the tragedy and the rise of the Koreans in Kazakhstan, from the events that took place from 1937 to the present time. The study claims that the Republic of Kazakhstan is a multi-ethnic state in which more than 140 nations and ethnic groups live, one of which is the Koreans. For more than 86 years they have been living in the ancient land of the Kazakhs, during this time they have completely assimilated to the local living conditions, and it has become their homeland. The author reveals the harsh and cruel fate of the first forcibly repatriates, who, against their will, ended up in a foreign and unfamiliar country. Without knowing the local language, customs and laws, they managed to gain the confidence of the authorities with their characteristic diligence. Currently, this ethnic group occupies a leading position in higher education, there is no such field where Koreans are not involved. They sit in parliament, government, manage industrial and scientific production, they are successful in sports, business, and other industries. Today, together with everyone else, they are building New Kazakhstan. We can say that the Renaissance of the Koreans took place.

Keywords: Kazakhstan, Koreans, achievements of Koreans, Korean language, tragedy and triumph

Аңдатпа: Автор өз еңбегінде 1937 жылдан қазіргі уақытқа дейінгі Қазақстандағы корейлердің бүгінгі жағдайын қарастырады. Онда көпұлтты мемлекет тұратын Қазақстан Республикасының 140-дан астам ұлттар мен ұлыстардың бірі корейлер екені айтылған. Олар 86 жылдан астам қазақ жерінде тұрып, осы уақыт ішінде өздерінің атамекеніне айналған жергілікті тұрмыс жағдайына толықтай сіңісіп кетті. Олар жергілікті тілді, әдет-ғұрып, заңды білмей, өздерінің қажырлы еңбектері арқылы елдің толыққанды азаматы болып қалыптасты. Қазіргі уақытта бұл этнос жоғары білім бойынша жетекші орынға ие, корейлер барлық салаларда белсенділігін танытып отыр. Олар парламентте, үкіметте, өнеркәсіптік және ғылыми өндірістерді басқарады, сонымен қатар спорт, бизнес және т.б. салаларда жетістікке жетуде. Бүгінде біз халықпен бірге Жаңа Қазақстанды сәтті құрып жатырмыз.

Түйінді сөздер: Қазақстан, корейлер, корей ұлтының жетістіктері, корей тілі, мәдениет, Жаңа Қазақстан

Введение

На территории современного Казахстана проживают представители более 140 этносов. В стране представлены в совокупности все этносы Евразийского континента. Полиэтничность казахстанского общества является исторической объективной реальностью Казахстана и конкурентным преимуществом в современных условиях. Многообразие социального пространства и культурная особенность позволяют развивать и дополнять мозаику человеческих отношений и обогащать палитру пространства социума. Межэтнические отношения в республике построены на принципах толерантности, доверия, уважения и взаимообогащения. Исторические традиции и ценности человеческих отношений, жизненного пространства, взаимовлияние на обширной территории Казахстана сохранить уважительное и доверительное взаимопонимание между различными этническими группами [1, с.11].

Главные конституционные принципы государственной национальной политики в Республике Казахстан – это учет особенностей и основных тенденций развития в сфере межнациональных отношений. Это равенство прав человека и гражданина, независимо от его расы, национальности, языка, отношения к религии, принадлежности к социальным группам и общественным объединениям. Также гарантия прав всех этносов, проживающих на территории Казахстана в соответствии с Конституцией общепризнанными принципами и нормами

международного права и международными договорами. Защита прав и интересов граждан Республики Казахстан за ее пределами, поддержка соотечественников, проживающих за рубежом, в сохранении и развитии родного языка, культуры и национальных традиций, в укреплении их связей с исторической родиной в соответствии с нормами международного права [2, с.31].

Скажу откровенно, название статьи звучит необычно, но так как корейцы в Казахстане проживают уже 86 лет, можно с уверенностью сказать, что республика для нас также стала родным корейским. За это время мы полностью укоренились и адаптировались в местных условиях и считаем Казахстан Родиной настоящей. Если взглянуть на всю историю проживания корейцев в стране, то можно заметить здесь и трагедию, и триумф этого этноса. Мы пережили за этот исторический период все, что досталось всем народам Казахстана.

Корейцы в Казахстане проживают уже много лет, не по своей воле они оказались на земле казахов, которая в настоящее время стала Родиной. Если взглянуть на историю корейцев можно узнать, что этому предшествовало Постановление № 1428 – 326 сс Совета Народных комиссаров СССР и ЦК ВКП(б) от 21 августа 1937 г. «О выселении корейского населения из пограничных районов Дальневосточного края, где говорится «В целях пресечения проникновения японского шпионажа в Дальневосточной край» переселить корейцев в республиках Узбекистан и Казахстан. Выселению приступить немедленно и закончить к 1 января 1938 г. За подписью И.Сталина и В. Молотова [3.с. 64].

С этой «исторической» даты начинается новейшая история коре сарам в Казахстане. Для истории это миг, а для человеческой жизни целая эпоха. Это «историчекое творение» тоталитарного режима на много десятилетие предопределило трагическую судьбу корейцев, деградацию культуры и языка, а также демографические потери и прочие национальные беды.

Сами жившие небогато, а то в откровенной нужде, казахи делились с новыми соседями последним – одеждой и пропитанием, кровом и теплом своих очагов. Даже ласковое слово и добрый житейский совет помогали людям не надломиться, выстоять, почувствовать почву под ослабшими ногами. Наверное, так и зарождалась взаимная привязанность, которая впоследствии переросла в крепкую дружбу.

На добро отвечают добром. Объединившись в коллективные хозяйства, производственные кооперативы и промысловые артели, переселенцы сделали очень многое для развития экономического потенциала принявшей их республики. Имена многих корейцев – мастеров высоких урожаев, авторов других производственных достижений хорошо известны не только в нашей стране, но и далеко за ее пределами. За героический труд 68 корейцам было присвоено высокое звание Герой Социалистического Труда, многие награждены орденами и медалями. Сегодня корейцы в Казахстане живут и трудятся вместе с другими многие десятилетия, на всех этапах становления и развития республики их судьбы и чаяния неразрывно связаны со всеми, проживающими на ее территории.

Корейцы в независимом Казахстане

Развал Советского Союза имеет для корейцев Казахстана непредсказуемые последствия, которые проявляются в настоящий момент. С тех пор прошло более 30 лет и в жизни произошли значительные изменения. Они вспомнили, что и у них имеются свои национальные корни, неповторимые самобытности, которые были утрачены в обрусевшем Союзе. Некогда «нация изгоев» и в начале депортации профессиональная деятельность был сельскохозяйственный труд, они сегодня заняли влиятельные позиции в социальной иерархии в Казахстане, стали влиять не только рынки труда, но и на культуру и даже внешнеполитическую деятельность. Им по плечу все наследие мировой цивилизации. В числе корейских представителей сегодня можно встретить:

- политиков, членов правительства, сенаторов, депутатов парламента, заметные фигуры в различных политических и общественных организациях;
- ученые со степенями и званиями академиков и член-корреспондентами, докторами наук, профессора, руководители учебных и научных заведений и др;
- богатейшие бизнесмены, входящие в рейтинг журнала Forbes;
- руководители крупных промышленных, финансовых и сельскохозяйственных, государственных и частных предприятий;
- известные спортсмены – олимпийские чемпионы, призеры чемпионатов мира, Азии, Казахстана и др. по статусу

образованности корейский этнос занимает лидирующее положение в республике [4].

С первых дней независимости корейцы идут рука об руку с другими народами, искренне гордясь достижениям и поддерживая друг друга в сложные моменты. И это естественно. Нас объединяет вековая история, ментальная близость и общее будущее.

Много воды утекло с тех пор, когда наши первые предки переселились на Российский Дальний Восток, устанавливали советскую власть, дети их строили в Союзе социализм, а внуки с успехом осваивают рыночную экономику.

С получением независимости республики существенно повлияли существование и жизнь коре сарам, формы их трудовой деятельности и перспективы в новом государстве. Либерализация экономики и введение государственного казахского языка. Привели к оттоку из государственной сферы в частную бизнес.

Меняется структура бизнеса, которыми занимаются молодые корейцы. В 1990 годах большая часть из них занимались мелким бизнесом с частной лицензией предпринимателя. Это челночная торговля (покупка товаров в Китае, Корее, Турции и продажа в Казахстане) и небольшие кафе с корейской кухней. Так постепенно начинался корейцами бизнес в стране.

Затем постепенно они, имеющие хорошее специальное образование, стали осваивать высокотехнологичные ниши, создавая специализированные компании, имеющие собственное неповторимое лицо. Это клинники косметической хирургии и восточной медицины, IT компании по созданию компьютерных программ и SIM-карт, элитные рестораны, магазины с широкой сетью филиалов, издательско-полиграфические комплексы, рекламные и дизайнерские агентства, образовательные и медицинские учреждения и мн. др. Эти компании зарегистрировали себя не только в Казахстане, но и зарубежом. Некоторые из них стали национальными или региональными представителями крупных международных брендов или сами превращаются в крупные бренды.

Корейцы, проживающие вдали от исторической родины Кореи в течение многих десятилетий, у нас уже родились 6 поколение, в большей степени отличаются от соотечественников прародины. Коренные отличия заключаются по языку, менталитету, ценностям, идеалам, мировоззрению, поведению, обычаям, традициям и др. Степень различия между корейцами Кореи и коре

сарам Казахстана столь велика, что стала основанием для выделения нового субэтнического образования.

Особенности культуры корейской диаспоры Казахстана – это исторически сформированная реальность и ее надо воспринимать и уважать, какая она есть. Выход за рамки моноэтнического и монокультурного сознания это не недостаток, а достоинство, открывающее иные горизонты сознания и видения мира. Далее дающее возможность не только строить отношения с иной культурой, но и включать иное как собственное. Взаимодействие и взаимопроникновение культур зиждется одна из ведущих тенденций современного мира.

Всякая этническая культура не стоит на одном месте. Она развивается, испытывает влияние других культур, особенно в условиях их интенсивного взаимодействия информационной революцией и глобализацией. Все эти факторы в том или иной форме присутствовали в СССР. Действительно коре сарам утратил многое из культуры и языка своих предков. Но, живя в дали от исторической Родины, создали свою неповторимую культуру, которой по праву могут гордиться. Это вполне естественный процесс.

Вот, что писал доктор исторических наук, профессор Кан Г.В. по этому поводу: «Основная часть жителей Казахстана говорила на русском языке. Русское население проживало преимущественно в городах, было занято главным образом на промышленных предприятиях. В этих условиях другие этносы, в том числе и корейцы, находились на периферии социально-экономической, культурной и политической жизни. Казахский язык обрел статус государственного языка. Корейцы, как и другие этносы, в условиях суверенитета активно начали процесс своего национального возрождения» [5].

Национальное возрождение непосредственно связано с национальной независимостью и следует за ним. Национальное возрождение – это осознание и реализация потенциальных возможностей этносов ранее не осуществленных из-за того, что в предшествующее время для этого не было условий. Национальное возрождение – это время самоутверждения этноса, обретения ею нового сознания.

Национальное возрождение коре сарам вылилось в их стремлении возродить свой язык, историю, традиции, культуру, самобытность. Важным моментом самоутверждения их в

Казахстане стала самоорганизация – создание своих национальных общественных организации.

Сегодня корейцев в республике насчитывается 110 тысяч, что составляет 0,7 %, это девятое место всего населения, 80 % проживают в городах. В советское время занимались в основном сельским трудом, выращивали рис, овощи и животноводством. Объединившись в коллективные хозяйства, производственные кооперативы и промысловые артели, переселенцы сделали очень многое для развития экономического потенциала принявшей их республики. Имена многих корейцев – мастеров высоких урожаев, авторов других производственных достижений хорошо известны не только в нашей стране, но и далеко за ее пределами. За героический труд 68 корейцам было присвоено высокое звание Герой Социалистического Труда, многие награждены орденами и медалями.

Даже в самую лихую для нас годину в Казахстане функционировали Корейский театр, издавалась газета и велось радиовещание на корейском языке, работали национальные школы. Тем самым поддерживалась преемственность поколений и, образно говоря, осуществлялась интеграция самобытной корейской культуры в многоцветную и многонациональную культуру Казахстана. Отчего все мы только выиграли и обогатились. Недавно мы отметили 90 лет корейского театра, в 2023 г. газете «Коре ильбо» исполнилось 100 лет со дня выхода первого номера на Дальнем Востоке.

Новый процесс духовного возрождения корейской диаспоры в Казахстане начинается в последние десятилетия, когда страна обрела независимость и национальные проблемы начали решать, по существу, все населяющие её этносы. Уделяя их чаяниям неослабное внимание, руководство республики всячески способствовало становлению и развитию национальных культурных центров. Поддержку и понимание нашло у нас и создание Ассоциации корейцев Казахстана (АКК), которая вот уже в течении нескольких десятков лет координирует деятельность областных культурных центров, а также работу по изучению нашей истории, возрождению языка, обычаев и традиций.

С удовлетворением можно констатировать, что в этом направлении сделано уже немало – проводятся научно-практические конференции, фестивали культуры и смотры художественной самодеятельности, издаются книги и брошюры на

корейском языке, создаются документальные и видеофильмы о жизни казахстанских корейцев. Нами налажены деловые связи с Республикой Корея, причем корейцы Казахстана не только участвуют в регулярно проводимых в Сеуле Всемирных фестивалей корейцев, но получают оттуда необходимый опыт проживания вне исторической Родины. С корейскими диаспорами зарубежья мы постоянно обмениваемся делегациями, имеются постоянный контакт.

Отрадно, что широкий размах приобретает процесс возвращения к родному корейскому языку. В некоторых казахстанских вузах открыты корейские отделения, создаются все новые группы по углубленному изучению корейского языка. Словом, мы являемся свидетелями феномена, который можно назвать духовным Ренессансом корейцев.

На XXXII сессии АНК Президент РК К-Ж Токаев отметил, что «каждый этнос в Казахстане должен иметь возможность развивать свою культуру, чтобы все граждане чувствовали свою принадлежность к государству, его символам и культурному наследии, и что принципы «мы разные, но мы равные и единство в многообразии должны быть прописаны в системе всего образования, начиная с детского сада и до высшего образования» [6].

Наше этнокультурное многообразие не исчезнет, а наоборот, станет еще более укрепленным за счет единой гражданской основы. Традиции разных культур сливаются в прочный сплав общенациональной идентичности, которой мы гордимся. Это проявляется в нашей жизни через такие лозунги, как «единство в многообразии» и мы разные, но мы едины и равные.

Основные элементы корейской культуры, в особенности празднование Новый год по лунному календарю, чусок, хансик и национальная пища передавались из поколения в поколение, здесь мало что изменилось. Но активное общение в окружении с другими диаспорами, отсутствие тесной связи с Кореей внесли значительные изменения в традиционную жизнь коре сарам. Тесное общение с другими этносами, а также праздничной обрядности произошли существенные изменения, некоторые национальные элементы меняются и появляются новые. Несмотря на утерю некоторых этнических признаков и высокую долю смешанных браков, они всячески стараются сохранять свои родные очаги. Это вполне естественный исторический процесс, в межэтническом общений

происходит обмен и обогащение культур между разными диаспорами. Корейцы не только перенимают все лучшее у других, но и сами отдают передовое.

С приобретением независимости Казахстаном можно заметить актуализацию этничности в республике, причем оказывается, что корейские общности, считавшиеся в советское время ассимилированными с другими народами, сохранили свою самобытность и самосознание, проявилось в ситуации свободного волеизъявления. Среди коре сарам начался процесс, получивший название «поисков корней» или возвращение этнической идентификации.

Безусловно, национальное самосознание, любовь к своим корням и национальному происхождению – важнейшие условия формирования и функционирования корейцев. Это один из центральных компонентов идентичности человека и одно из главных свойств, обуславливающих самоопределение корейской общности. В Казахстане эта сфера особенно значима в связи с полиэтничностью. В свое время сталинский режим проводил политику репрессий по национальному признаку, строго регламентировалось государством. В Конституции РК восстановлено право, соответствующее мировым нормам, согласно которому указание собственной национальности - не обязанность, а право человека. Национальная принадлежность не должна ничем ограничивать гражданские права человека и тем более унижать.

Одним из главных черт национального характера коре сарам – трудолюбие, стремление к образованности, достижение высоких духовных целей, порядочность, настойчивость и взаимоуважение. Все это способствовало гармоничному вхождению в казахстанский социум. Вместе с тем приоритетными являются не столько национальные прежде всего, а общечеловеческие ценности. Это личностный и профессиональный успех, материальная стабильность, благополучие своих потомков, благосостояние общества и всего Казахстана в целом.

Свои положительные качества коре сарам обращают на благосостояние страны, на его процветание, в глубокую интеграцию их в современное гражданское общество. Они сохранили свою самобытность, свою культуру, традиции, обычаи, образ жизни, хотя многое заимствовали из культуры тех народов, с которыми долгое время совместно проживали. Если даже до сих пор не были восстановлены те очаги самобытности, которыми они

располагали в первоначальных компактного расселения в республике. Тем не менее, они сумели занять заслуженное место в истории нашей страны.

Во все периоды казахстанской истории коре сарам избирались депутатами Верховного Совета СССР и парламент Республики Казахстан. Они занимали ответственные должности в исполнительных органах власти, вплоть до министров, зам. министров, акимов районов и маслихатов. Выделяются большой прослойкой известных ученых и специалистов высокой категории во многих отраслях знаний, промышленности, сельского производства, образования, здравоохранения, культуры, спорта и др.

Все эти достижения – результат гармоничного вхождения корейцев в казахстанский социум, их высокого гражданского и патриотического долга, направленного на единство Республики Казахстан, сохранению общего культурного пространства. Здесь мы все казахстанцы - казахи корейского происхождения.

У нас у всех одна Родина – Казахстан. И в наших руках сделать нашу страну сильной и успешной. Обеспечить защиту и процветание родной земли, бесценного наследия наших предков, – это наш священный долг. И я призываю каждого гражданина достойно нести эту высокую миссию. Сохранить единство и упорно трудиться, преобразить страну и передать подрастающему поколению развитое государство – все это и означает истинное следование заветам предков.

Если взглянуть внимательно на историю развития народов мира, то можно заметить, что корейцам в XX-XXI вв. досталась тяжелая доля. Не по своей воле они оказываются и проживают на чужих территориях, покидая свою Родину в поисках счастья и благополучия на чужбине, то сейчас их больше привлекает новое видение и культура других народов. Корейцы в настоящее время практически проживают во всех странах мира – это Китай, США, Япония, Европа, Латинская Америка, СНГ и др. За пределами Корейского полуострова они составляет около 8 миллионов или 7% всего корейцев мира.

Заключение

Прошедшие десятилетия стали для нас историей трудных испытаний и успехов. Мы были депортированы в далекую незнакомую страну, пришлось перенести большие трудности, невероятными усилиями преодолевали их и выросли уважаемыми

людьми республики. При этом сохранили своеобразие своей нации, традиции и культуру, также продолжаем развивать дальше.

Сегодня корейская диаспора – это одна из национальных групп, которая имеет устойчивую внутриобщинную связь и контакты с ближними и дальними соотечественниками, оказались в расцвете своих творческих возможностей и цивилизованного развития. Благодаря усилиями и таланту корейцы представлены в различных сферах политики, экономики, культуры, науки и управления государством. Здесь можно сказать, что Ренессанс корейцев состоялся.

Среди нас иногда идет шуточный спор, что было бы, если жили на Дальнем Востоке, добились таких успехов, как здесь. Или же депортация является благостью. Но человечество еще не придумало такого волшебного зеркала, которое могло бы предсказывать будущее судьбу народа. И мы также не будем заниматься прогнозированием, ибо народ сам творит свою историю, гипотезы не всегда оправдываются.

Нельзя сказать, что у диаспоры имеются только одни достижения и праздности, у нас тоже есть проблемы, как и у всех наверное этносов, проживающих в Казахстане. Прежде всего это касается не знание корейцами национальным корейским языком. Для большинства русский язык стал родным, ею говорят, мыслят и общаются, изучают государственный казахский, так как живя и творя своей Родине это становится необходимостью. Сказать, что у нас больше успехов и проблем тоже нельзя. Мы живем в единой семье Казахстана, радости и беды все вместе переживаем. Не бывает, что один народ жил в достатке, другой в нищете.

Апрель 2024 года досталось народу Казахстана много страданий в связи с паводками. Более 60 населенных пунктов в различных регионах страны остались в бедственном положении. Большая вода затопила приюты и насаждения в результате чего многие остались без крова, в эти тяжелые времена корейцы не остались в стороне. По призыву АКК все областные корейские культурные центры собрали и передали продукты питания в пункт приема гуманитарной помощи. В этот сложный для страны момент как никогда важны единство и сплоченность нашего общества.

Все, что корейцы имеют сегодня, это благодаря колоссальной помощи правительства республики, именно такой национальной политикой все этносы проживающие в Казахстане имеют возможность развиваться свой творческий потенциал. Безусловно,

путь прогресса и поступательного развития не бывает гладким и безоблачным. Никто к нам не придет со стороны и не сделает Казахстан лучше вместо нас. Каждый гражданин нашей страны должен идти в ногу со временем. В такое кризисное время наш народ должен сохранять единство и сплоченность и строить Новый Казахстан. Другого варианта у нас нет.

Список использованной литературы:

1. Этносы Республики Казахстан. Алматы, 2012. С.11-31.
2. Ли У.Х., Ким Е.У. Белая книга. О депортации корейского населения России в 30-40х годах. Книга первая. М.,1992. С.64-65.
3. Хан В.С. Кто мы. Коре сарам. М., 2020. С.156.
4. Кан Г.В. История корейцев Республики Корея. Алматы, 2017. С.69.
5. Токаев К.Ж.К. Доклад Президента РК на XXII сессии АНК. Алматы, 2022 г.
6. Мен Д.В. Исследование современных русскоязычных корейцев. Сеул, 2022. 604с.
7. Абсаттаров Р.Б., Мен Д.В., Мукажанова А.Ж. Культура межэтнического общения: казахстанский опыт. Алматы, 2012. 266с.
8. Пак И.Т. Энциклопедия корейцев Казахстана. Алматы, 2017. 767 с.
9. Шин Д.В. Советские корейцы – Герои Социалистического Труда. Алматы, 2019. 544с.
10. Известные корейцы Казахстана. Алматы: АКК, 2021. 671с.

ЛИНГВОЭСТЕТИКА АБСУРДА НА МАТЕРИАЛЕ КОРЕЙСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Мумладзе Д.Ш.
КазУМОиМЯ им. Абылай хана
Алматы, Казахстан

Аннотация: Статья рассматривает феномен лингвоэстетики абсурда в контексте корейской литературы, исследуя особенности языка, образов и сюжетов произведений. Автор данной статьи анализирует, как абсурдные элементы в текстах создают особую эстетику, влияющую на восприятие и эмоциональный опыт читателей. В статье также рассматривается роль абсурда в формировании смысла и интерпретации текстов, а также его связь с культурными и историческими контекстами Кореи. Исследование предлагает новый взгляд на важность абсурда в литературе как средства передачи исключительных эмоций и идей.

Ключевые слова: Лингвоэстетика, абсурд, корейская литература, язык, образы, сюжеты, эстетика, интерпретация, культурный контекст, эмоции, Ли Сан, поэзия, сюрреализм

Title: Linguo-Aesthetics Of Absurdity In Korean Literature

Author: Mumladze D.Sh. KazUIR&WL, Almaty, Kazakhstan

Abstract: The article examines the phenomenon of linguo-aesthetics of absurdity in the context of Korean literature by investigating the peculiarities of language, images and plots of works. The author of this article analyzes how absurd elements in texts create a special aesthetics that influence the perception and emotional experience of readers. The article also examines the role of absurdity in shaping the meaning and interpretation of texts, as well as its relationship to Korean cultural and historical contexts. The study offers a new perspective on the importance of absurdity in literature as a means of conveying exceptional emotions and ideas.

Keywords: Linguo-aesthetics, absurd, Korean literature, language, images, plots, aesthetics, interpretation, cultural context, emotions, Yi Sang, poetry, surrealism

Абсурд – это явление, которое пронизывает ткань мировоззрения и литературных творений, придавая им необычную глубину и остроту. В контексте корейской литературы абсурд выступает как особый феномен, проникающий сквозь языковые конструкции, образы и сюжеты произведений, и воздействующий на восприятие читателей. Настоящая статья представляет собой попытку глубокого анализа лингвоэстетики абсурда в корейской

литературе, выявляя его роль в формировании эстетического опыта и культурного контекста. Проникая сквозь тексты, абсурд призывает читателя к осмыслению и переосмыслению реальности, открывая новые грани смысла и пробуждая глубокие эмоции. В контексте современных исследований литературы, абсурд в корейской литературе становится объектом все более пристального внимания, открывая новые перспективы для понимания смысла и функций литературного творчества. В этом контексте, наш анализ призван расширить понимание литературного абсурда и его влияния на читателей, а также обогатить дискурс о корейской литературе в целом.

Ли Сан, настоящее имя которого было Ким Хэ Ген, а также известный под псевдонимом Пигу, родился 14 сентября 1910 года, в переломный период для Кореи, когда страна потеряла свою независимость и стала подчиненной Японии. Его детство и юность прошли в условиях колониального режима, в котором японская идеология превозносилась, а корейское национальное самосознание подавлялось.

Помимо своей литературной деятельности, Ли Сан получил техническое образование. Он учился в академии Босон и изучал архитектуру в высшей технической школе в Кэсоне. После завершения учебы он работал гражданским инженером в отделе японского генерал-губернаторства.

В 1929 году Ли Сан принял участие в конкурсе на дизайн обложки журнала "Корея и архитектура", в котором вскоре после этого были опубликованы его первые поэтические работы. Его талант был признан, и он получил первую премию за свою работу. В 1933 году он решил попробовать себя в бизнесе и ушел со службы, чтобы начать новый этап своей жизни.

Ли Сан, стремившийся войти в мир предпринимательства, попытался основать чайную и открыть свою фотостудию. Однако все его предприятия оказались неудачными с коммерческой точки зрения. Бедствия на деловом поприще сопровождались резким ухудшением его здоровья, когда он заболел туберкулезом.

Почувствовав себя неизлечимо больным, Ли Сан впал в глубокую депрессию, потерял интерес к жизни и перестал ухаживать за собой: перестал стричься, бриться и даже мыться. Его душевный кризис перерос в открытый протест против общепринятых норм и морали общества, при этом он игнорировал общественное мнение.

Физическая болезнь постепенно стала символизировать его внутренние страдания, превращаясь в неизлечимую душевную рану, которая отразилась на его творчестве и жизни в целом.

Ли Сан стал сталкиваться с мыслями о самоубийстве, осознавая безнадежность своего существования. Несколько раз он пытался окончить свою жизнь. В конечном итоге, после серии неудач, в 1936 году он решил уехать в Японию в поисках нового начала. Однако и здесь его ждало еще одно испытание: японские власти подозревали его в нелояльности к режиму и арестовали, после чего он был заключен в тюрьму. Несмотря на это, Ли Сан вскоре был освобожден.

Трагический эпилог его жизни наступил 17 апреля 1937 года в Токио, когда Ли Сан ушел из жизни. Ему было всего 27 лет. Его смерть стала не только концом его жизни, но и завершением трагической истории нераскрытого таланта и внутренних страданий.

Его литературный дебют состоялся с публикацией произведения "12 декабря" в журнале "Корея" в 1930 году. В последующем году там же был опубликован его рассказ "Обстоятельства моей отставки". В 1931 году на страницах журнала "Корея и архитектура" появились его стихотворения "Обратная реакция" и "С высоты птичьего полета". Эти ранние работы Ли Сана отражали его внимание к социальным и психологическим аспектам человеческого существования, а также его особый литературный стиль, который стал отличительной чертой его творчества.

В 1934 году начался цикл публикации стихотворений Ли Сана в "Корейской центральной газете" под общим названием "С высоты птичьего полета". Однако возмущенная реакция читателей вынудила газету прекратить публикацию. Несмотря на это, Ли Сан не сдался: он нашел другой способ донести свои произведения до публики. Стихи, такие как "Бумажная могильная плита", "Внешняя сторона улицы, события улицы", "Серьезные обстоятельства", а также рассказы "Встреча паука и свиньи", "Крылья", "Последняя глава моей жизни" и "Детские черепа", были опубликованы в журнале "Общество девяти", членом редакционной коллегии которого Ли Сан стал с 1934 года.

Посмертно в Токио были опубликованы рассказ Ли Сана "Дневник перед смертью" и статья "Скука". И лишь в 1958 году вышло "Собрание сочинений Ли Сана", представившее его творчество во всей его многообразной глубине и остроте. Это

издание стало важным событием для литературной общественности, помогая сохранить и признать вклад Ли Сана в культурное наследие Кореи.

Познание собственной ущербности и неполноценности сформировало в Ли Сане чрезвычайно пессимистическое видение мира. Физические и эмоциональные страдания заставили его замкнуться в своем внутреннем мире, углубившись в свои мысли и переживания. Здесь он открыл новый мир подсознания и обрел новое понимание своего "Я", которое существует параллельно с его земным существованием и объективной реальностью. Этот мир был полностью независим и имел свой собственный содержательный и интересный характер.

Новое самосознание личности и окружающей действительности перевернули его прежние взгляды. Он стремился найти в литературе метод, способный адекватно отразить его внутренний мир, его переживания и мысли. Искусство сюрреализма привлекло Ли Сана, поскольку оно могло наилучшим образом отразить сферу подсознания, пролить свет на скрытые аспекты духовной жизни личности.

Стихотворение "С высоты птичьего полета", написанное в форме детской считалочки, стало настоящей революцией в литературной форме. В нем Ли Сан искусно играет с одним из ключевых мотивов сюрреалистической поэзии - "мир глазами ребенка" или воспоминаниями о детстве. Сюрреалисты обращались к этой теме, видя в ней способ передачи объективного мира через субъективные переживания художника. Ли Сан использовал язык абсурда, чтобы достичь поразительного эффекта. Он создавал сюрреалистическую правду путем сочетания того, что кажется непохожим или даже противоречивым с точки зрения здравого смысла. Это привнесло в его произведения неповторимую атмосферу загадочности и магии, раскрывая глубину и разнообразие внутреннего мира человека.

В 20-е годы XX века японские литераторы стали одними из первых, кто проникся идеями сюрреализма, однако они внесли в эту новую теорию свой собственный, особый взгляд. В своем восприятии японские поэты переосмыслили теоретические принципы западного направления, не просто копируя, а адаптируя их к собственной культуре и литературным традициям. Они не стали принимать сюрреализм "как есть", неслепо следуя его

постулатам, а восприняли его в контексте своего времени и культурной среды.

Подобно западным сюрреалистам, японские модернисты разделяли идею о необходимости разрушения обыденного восприятия для создания по-настоящему интересной и оживленной действительности. Они стремились открыть новые горизонты восприятия и выразить свои внутренние миры через эксперименты с формой и содержанием. Таким образом, влияние сюрреализма на японскую литературу оказалось не только вдохновляющим, но и привнесло новые идеи и подходы к литературному творчеству.

Исследователь японской литературы А. Долин, в своем труде, посвященном последним направлениям в современной японской поэзии, цитирует высказывание известного поэта Нисиваки Дзюндзабуро. В этом высказывании Нисиваки предлагает использовать творческое воображение не столько для разрушения обыденности, сколько для ее трансформации, для изменения привычных отношений и связей между предметами.

В своей статье «Поэтическое чувство» Нисиваки Дзюндзабуро отмечает, что образы должны объединяться через подсознательные ассоциации при помощи поэтического языка и с прямым участием интеллекта[1, с. 56]. Такой подход открывает новые перспективы для поэзии, позволяя ей выражать глубокие и сложные мысли и чувства, а также провоцировать читателей к новым мыслям и взглядам на мир. Эта идея подчеркивает важность творческого процесса как средства трансформации реальности и расширения границ человеческого воображения.

Ли Сан в своей поэзии отталкивался именно от такого понимания сюрреалистического творчества. В его поэтике отсутствует акцент на чисто психические аспекты или «непосредственную абсурдность», которая часто ассоциируется с западным фрейдизмом. Вместо этого его поэзия имеет сильный автобиографический характер, отражая личные переживания и мысли автора.

Например, в стихотворении «Зеркало» Ли Сан описывает абстрактный полет лирического героя в подсознание, где он обнаруживает другую реальность, существующую независимо от его сознания. Подобно тому, как герой заглядывает в отражение своего "Я" в зеркале, он видит похожую на себя личность. Однако этот герой в зеркале существует самостоятельно в другой

реальности, в другом измерении, создавая интересные параллели между внутренним миром человека и внешней реальностью.

Оригинал стихотворения	Перевод на русский язык
거울 속에는 소리가 없소 저렇게까지 조용한 세상은 참 없을 것이오 거울 속에도 내게 귀가 있소 내 말을 못알아 듣는 딱 한 귀가 두 개나 있소 거울 속의 나는 왼손 잡이오 내 악수(握手)를 받을 줄 모르는 - 악수(握手)를 모르는 왼손 잡이오 거울 때문에 나는 거울 속의 나를 만져 보지를 못하는 구료마는 거울 아니었던 들 내가 어찌 거울 속의 나를 만나 보기만이라도 했겠소 나는 지금 (至今) 거울을 안 가졌소 마는 거울속에는 늘 거울 속의 내가 있소 잘은 모르지만 외로된 사업(事業)에 골몰할게요 거울 속의 나는 참 나와는 반대(反對)요 마는 또 꽤 닮았소 나는 거울 속의 나를 근심하고 진찰(診察)할 수 없으니 껍씹삽하오[3]	В зеркале у меня есть уши Аж два жалких уха которые не могут расслышать моих речей Я в зеркале – левша Который не может принять моего рукопожатья Левша не знакомый с рукопожатьем Хотя из-за зеркала я не могу потрогать себя в зазеркалье Но не будь зеркала как бы я смог встретиться Со своим зазеркальным я И хотя не могу знать точно Мир левши наверное целиком захватит меня Хотя зеркала нет со мною Постоянно мое зазеркальное я пребывает в зеркале И хотя мое зазеркальное я Действительно полная противоположность мне Все же весьма похоже на меня Я переживаю за мое зазеркальное я И грустно очень что позаботиться о нем не могу[2, с. 422]

Это стихотворение, написанное Ли Саном, исследует тему самопонимания и взаимоотношений между внутренним «Я» и его отражением в зеркале. Через использование образов зеркала и его отражения автор создает атмосферу загадочности и неопределенности, что характерно для лингвоэстетики абсурда.

В стихотворении присутствуют противоречивые образы и ситуации, которые вызывают ощущение странности и непонятности. Например, герой обращается к своему отражению в зеркале как к "левше", который не может принять его рукопожатия из-за отражения. Это создает парадоксальную ситуацию, в которой

субъект и его отражение не могут взаимодействовать друг с другом, что подчеркивает абсурдность ситуации.

Также в стихотворении используется игра слов и нелепые ситуации, например, "два жалких уха" в зеркале, которые не могут слышать речь героя(내 말을 못 알아듣는 딱 한 귀가 두 개). Это придает тексту комический и абсурдный оттенок, что является характерным для лингвоэстетики абсурда.

Кроме того, герой стихотворения выражает грусть и недоумение по поводу своего отношения с зеркалом и собственным отражением (나는 거울 속의 나를 근심하고 진찰(診察)할 수 없으니 껍씹시오). Это противоречие между пониманием себя и своего отражения, а также неспособность взаимодействовать с ним, подчеркивает абсурдность ситуации и создает эмоциональную напряженность.

Таким образом, стихотворение Ли Сана «Зеркало» является примером лингвоэстетики абсурда, в котором через образ зеркала и его отражения создается атмосфера загадочности и непонятности, а также выражается глубокое внутреннее противоречие и эмоциональное напряжение.

Стихотворения Ли Сана в полной мере отражают сюрреалистическую эстетику не только через отсутствие пунктуации, но и через использование многозначных образов и символов. Он находился в континууме между реальностью и фантазией, проникая в глубины подсознания и выражая сложные аспекты человеческой души.

Каждое стихотворение Ли Сана становится манифестом индивидуальной свободы и сопротивления традиционным нормам. Он открывал и утверждал неоднозначность, многогранность личности, сложность ее внутренней, духовной жизни. Его поэзия становится пространством, где реальность переплетается с мифом и фантазией, где возможно все, где нет места конкретным правилам и ограничениям.

Стихотворение «Цветущее дерево» прекрасно иллюстрирует эту философию. В нем мы видим образ одинокого дерева, цветущего на пустынной равнине, который становится аллегорией одиночества и непонимания поэта. Это отражение его собственного внутреннего состояния, его борьбы с внешним миром и его собственными противоречиями.

Таким образом, стихотворения Ли Сана являются выразительным примером лингвоэстетики абсурда, где каждое

слово, каждый образ призваны раскрывать сложные и противоречивые аспекты человеческой души, вызывая у читателя ощущение загадочности и непостижимости мира.

*Посреди равнины цветущее дерево.
И ни одного цветущего дерева рядом.
Оно распустилось такую же буйною силою
Какой так страстно всем сердцем мечтало
Об ином пленившем думы его цветущем дереве.
Но не может оно подойти к своему цветущему
дереву.
И тогда со всех ног сорвался и помчался я
Будто я и был тем деревом
Я и вправду так странно поступил. [2, с. 425]*

Стихотворение Ли Сана «Цветущее дерево» пронизано лингвоэстетикой абсурда, которая выражается через неожиданные образы и сюрреалистические ситуации.

Во-первых, в самом названии стихотворения заключена загадка и необычность: дерево, цветущее посреди равнины, выделяется из обыденного окружения, где обычно деревья растут группами или в лесу. Это уже подает начало абсурду.

Далее, описание дерева, которое расцветает с необычной силой и страстью, как будто и обладает собственной волей и стремлением, создает атмосферу мистики и загадочности.

Особенно абсурдной кажется ситуация, когда говорится о том, что дерево мечтает о другом цветущем дереве и не может подойти к нему. Это перенос человеческих чувств и стремлений на объекты природы, что создает диссонанс и вызывает ощущение нелепости.

Завершающие строки, где говорится о том, что я (вероятно, говорящий) сорвался и помчался, будто он сам является тем деревом, добавляют дополнительный слой абсурда и сюрреализма. Это создает ощущение дезориентации и непонимания, что подчеркивает абсурдность ситуации.

Таким образом, стихотворение Ли Сана «Цветущее дерево» представляет собой пример лингвоэстетики абсурда, где неожиданные образы и ситуации используются для создания загадочной и нелепой атмосферы.

Ли Сан, подобно многим западным и японским сюрреалистам, в своем творчестве обратился к жанру стихов в прозе или «прозостиху». Это произошло потому, что его свободный стих

был уже очень прозаичен, почти лишен инструментовки, рифм и ассонансов, и подчинялся лишь трудноуловимому, капризному ритму. В произведениях Ли Сана, таких как "1 июня 1933", "Стихотворение № 12", "Такой стих" и "Утес", можно увидеть влияние Поля Элюара и его поэтической простоты. Элюар утвердил жанр небольшого стихотворения, где преобладает разговорный стиль, стиль непосредственного общения, в своем сборнике "Средоточие боли" (1926).

Жизненный стиль Ли Сана, его экстравагантность и вызывающие образы, превратили его в глазах общества в бунтаря, который открыто выступал против общественных устоев и морали. Этот образ, естественно, вызывал резкую негативную реакцию многих его современников. В своем творчестве он также выступал как индивидуалист и даже эгоист, который не стремился быть понятым каждым в своем видении мира и искусства.

Однако, несмотря на свой анархизм и индивидуализм, Ли Сан не отрицал своих гражданских и патриотических чувств. Он не мог выражать открыто свои политические взгляды или вести активную общественную деятельность, как это делали многие модернисты и сюрреалисты на Западе. Однако он оставался человеком своего времени и своей страны, откликаясь на запретную в то время тему войны.

В "Стихотворении № 12" впервые зазвучали антивоенные мотивы, что свидетельствует о его реакции на важные события своего времени.

Хотя тема войны предоставляла Ли Сану огромные возможности для выражения ненависти к агрессорам и создания отвратительных образов войны, в его стихотворении "Стихотворение № 12" происходит нечто обратное. Он удерживает задушевную тональность, которая присуща его другим стихам, таким как "Зеркало" и "Утро".

Подобно "Зеркалу", мир в стихотворении разделен на две части, отражаясь и имея противоположную сторону. Образ белых голубей символизирует мир и саму жизнь. Но война убивает голубей, заставляя их перелетать на другую, противоположную сторону неба, которая оказывается "размером с ладонь".

Характерной особенностью стихотворения является его лиричность. В нем присутствует мысль, и лишь завершающая часть приобретает некий алогизм. Шокирующий финал, где стая белых

голубей возвращается на кусочек земли, где начинается грязная война, олицетворяет бесконечный цикл насилия и разрушения.

Таким образом, Ли Сан в своем стихотворении "Стихотворение № 12" представляет трагическую картину войны и ее влияния на жизнь и мир.

*Белая кипа белья, испачканная грязью,
повиснув в воздухе, падает на землю. Это
стая белых голубей. Они принесли весть
о том, что и там, под тем кусочком неба,
что размером с ладонь, война закончилась
и наступил мир. Стая голубей счищает грязь
со своих перьев. Здесь, под этим кусочком
неба, что размером с ладонь, избивая белых
голубей вальками для белья, начинается
грязная война. Когда угольная копоть,
витающая по воздуху, прилипнет к ним, стая
белых голубей снова улетит туда, на тот
клочок земли, что находится под кусочком
неба, что размером с ладонь. [4, с. 24].*

Лингвоэстетика абсурда в данном стихотворении проявляется через неожиданные образы и сюрреалистические ситуации.

Начальный образ белой кипы белья, падающей из воздуха и оказывающейся стаей белых голубей, является абсурдным и необычным. Обычно голуби ассоциируются с миром и свободой, в то время как белье, испачканное грязью, является символом грязи и разрушения. Это создает диссонанс в восприятии и вызывает чувство нелепости.

Перемена контекста происходит, когда стая голубей сообщает о завершении войны и наступлении мира. Однако их очистка от грязи и последующее возвращение на землю, где начинается новая грязная война, создают круговорот насилия и разрушения. Этот повторный цикл противопоставляет идею мира и войны, создавая абсурдную ситуацию, где мир и война соседствуют и переплетаются.

Завершающие строки описывают уход стаи голубей обратно на кусочек земли под «кусочком неба, что размером с ладонь», что подчеркивает небольшие и незначительные размеры этого участка мира. Этот образ усиливает чувство безысходности и абсурдности конфликта.

Таким образом, рассматриваемое нами стихотворение Ли Сана через свои абсурдные образы и ситуации обращается к трагической реальности войны и разрушения, подчеркивая ее бессмысленность и бесконечность.

Проанализируем ещё одно стихотворение Ли Сана (“시 제 1 호/Поem №1”) и исследуем его на предмет лингвоэстетики абсурда:

Оригинал стихотворения	Перевод на английский язык
13 인의 아해가 도로로질주하오. (길은 막다른 골목이 적당하오.) 제 1 의 아해가 무섭다고 그리오. 제 2 의 아해도 무섭다고 그리오. 제 3 의 아해도 무섭다고 그리오. 제 4 의 아해도 무섭다고 그리오. 제 5 의 아해도 무섭다고 그리오. 제 6 의 아해도 무섭다고 그리오. 제 7 의 아해도 무섭다고 그리오. 제 8 의 아해도 무섭다고 그리오. 제 9 의 아해도 무섭다고 그리오. 제 10 의 아해도 무섭다고 그리오. 제 11 의 아해가 무섭다고 그리오. 제 12 의 아해도 무섭다고 그리오. 제 13 의 아해도 무섭다고 그리오. 13 인의 아해는 무서운 아해와 무서워하는 아해와 그렇게뿐이 모였소. (다른 사정은 없는 것이 차라리 나았소) 그중에 1 인의 아해가 무서운 아해라도 좋소. 그중에 2 인의 아해가 무서운 아해라도 좋소. 그중에 2 인의 아해가 무서워하는 아해라도 좋소. 그중에 1 인의 아해가 무서워하는 아해라도 좋소. (길은 뚫린 골목이라도 적당하오.) 13 인의 아해가 도로로 질주하지 아니하여도 좋소 [5]	13 children speed toward the way. (For the road a blocked alley is appropriate.) The 1st child says it is scary. The 2nd child says it is scary. The 3rd child says it is scary. The 4th child says it is scary. The 5th child says it is scary. The 6th child says it is scary. The 7th child says it is scary. The 8th child says it is scary. The 9th child says it is scary. The 10th child says it is scary. The 11th child says it is scary. The 12th child says it is scary. The 13th child says it is scary. Among 13 children there are scary children and scared children and they are all they are. (It is better that there is no other excuse) Of those it is fine to say that 1 child is scary. Of those it is fine to say that 2 children are scary. Of those it is fine to say that 2 children are scared. Of those it is fine to say that 1 child is scared. (For the road an opened one is appropriate.) It does not matter if 13 children do not speed toward the way. [6].

Это стихотворение демонстрирует лингвоэстетику абсурда через необычное повторение и нелепость событий. Во-первых, повторяющаяся фраза "it is scary" ("это страшно") отражает монотонность и бессмысленность действия, создавая чувство беспомощности или даже смеха у читателя. Каждый ребенок

повторяет эту фразу, не добавляя нового содержания или разнообразия.

Далее, структура стихотворения, включая повторение числа 13 и утверждений о страхе всех детей, утопична и нелепа. Также странным кажется разделение детей на "страшных" и "испуганных", при этом подчеркивается, что они все одинаковы в этом отношении. Это создает абсурдную картину, где все дети страшные или испуганные, не оставляя места для разнообразия или реальности.

Наконец, последняя строка, где утверждается, что не имеет значения, движутся ли дети по дороге или нет, добавляет к общему чувству нелепости и бесполезности происходящего. Это выражение абсурда и отсутствия логики подчеркивает глубину бессмысленности исходной ситуации.

Таким образом, стихотворение использует лингвоэстетику абсурда для создания нелепой и смехотворной картины, которая заставляет читателя задуматься над бессмысленностью повторяющихся действий и ситуаций.

Творчество Ли Сана продолжает вызывать оживленные дискуссии и споры даже в наше время. Его произведения остаются непонятными для многих читателей, воспитанных на классических канонах литературы. Однако появление сюрреалистической поэзии в его творчестве стало значительным этапом в эволюции современной корейской литературы. Сюрреализм полностью раскрыл художественный потенциал Ли Сана, предоставив ему новые возможности для творческого самовыражения. Он разрушил старые рамки и пределы, открывая перед художником неограниченные просторы воплощения своих идей. Сюрреализм позволил Ли Сану проникнуть в самые глубины человеческого сознания и подсознания, предлагая читателям новые пути восприятия мира и самих себя. Таким образом, его творчество не только дало новый импульс развитию литературы, но и переосмыслило человеческую природу, вновь открыв для нас таинственные и неисследованные аспекты нашего бытия.

Заключение

В заключении статьи о феномене лингвоэстетики абсурда в корейской литературе можно подчеркнуть следующие основные выводы.

Во-первых, анализ абсурдных элементов в текстах корейских произведений позволяет выявить уникальную эстетику,

которая оказывает значительное влияние на восприятие и эмоциональный опыт читателей. Путем рассмотрения языка, образов и сюжетов автор статьи исследует, как эти элементы создают особую атмосферу и вызывают удивление, удивление и, порой, даже шок у аудитории.

Во-вторых, статья обращает внимание на роль абсурда в формировании смысла и интерпретации текстов. Она подчеркивает, что абсурдные моменты могут служить не только приемом стилистики, но и ключом к пониманию глубоких философских и культурных идей, заложенных в произведениях.

Наконец, исследование подчеркивает важность абсурда в контексте корейской литературы как средства передачи исключительных эмоций и идей. Оно показывает, что абсурдные элементы не только обогащают тексты и придают им оригинальность, но и помогают авторам выразить сложные мысли и чувства, которые часто непостижимы для обычного языка.

В целом, статья предлагает новый взгляд на роль абсурда в корейской литературе, показывая его значимость как инструмента для обогащения художественного опыта читателей и передачи глубоких идей. Она приглашает к дальнейшему изучению этого феномена и его влияния на современное литературное творчество.

Список использованной литературы

1. Долин А.А. Очерки современной японской поэзии (гэндэйси). М., 1984.
2. Hyondaе Si Haesol. Хёндэ си хэсоль (Изложение современной поэзии. Под ред. Хан Ге Чона (на кор.яз.). Сеул, 1999.
3. 이상. 거울. // 나무위키.
[https://namu.wiki/w/%EA%B1%B0%EC%9A%B8\(%EC%9D%B4%EC%83%81\)](https://namu.wiki/w/%EA%B1%B0%EC%9A%B8(%EC%9D%B4%EC%83%81))
4. Yi Sang. Si Jip. Ogamdo. Ли Сан. Сичжип. Огамдо. Сеул, 1998.
5. 오감도. 시 제 1 호. // 나무위키.
<https://namu.wiki/w/%EC%98%A4%EA%B0%90%EB%8F%84>
6. Five poems by Yi Sang // Modern Poetry in Translation.
<https://modernpoetryintranslation.com/poem/five-poems-by-yi-sang/>

ҚЫТАЙ ЖӘНЕ ҚАЗАҚ МӘТІНДЕРІНДЕГІ МЕТАФОРАЛЫҚ ҚОЛДАНЫСТАР

Нусупова А., Меллат Д.
Абылай хан атындағы Қаз ХҚ және ӨТУ
Алматы, Қазақстан

Аңдатпа: Бұл мақалада қытай және қазақ тілдеріндегі метафоралық қолданысы талданады. Жұмыс екі тілдегі метафоралық қолданыс ерекшеліктерін, олардың құндылықтар мен мәдени бірегейлікті берудегі рөлін қарастырады. Әр тілге тән типтік метафоралар, олардың мәдени контексттермен байланысы, ұлттық, әдеби және дәстүр ерекшеліктері талданады. Зерттеу қытай және қазақ мәдениеттеріндегі метафоралық ойлаудың ерекшеліктерін тереңірек түсінуге көмектеседі. Және екі тілде метафора қолданысының ұқсастықтары мен айырмашылықтары мысалдармен түсіндіріледі.

Кілттік сөздер: метафора, қытай тілі, қазақ тілі, тіл мәдениеті, мәдениеттану

Title: Toward the Question on Cultural Changes in the Republic of Korea in the 2000s

Author: Nussupova A., Mellat D., KazUIRandWL, Almaty, Kazakhstan

Abstract: This article analyzes metaphorical use in Chinese and Kazakh languages. The work examines the features of metaphorical use in both languages, their role in the transmission of values and cultural identity. Typical metaphors characteristic of each language, their connection with cultural contexts, and features of the national literary tradition are analyzed. The study helps to deepen the understanding of the characteristics of metaphorical thinking in Chinese and Kazakh cultures. Also the similarities and differences of the use of metaphor in both languages are explained with examples.

Keywords: metaphors, Chinese language, Kazakh language, language culture, culturology

Метафора ұғымы:

Метафора – мәні бойынша адамның өзін қоршаған дүниені түсінуі, ұғымдарды қабылдау және қалыптастыру құралы. Метафоралық құрылымда әдетте бір-бірімен байланыссыз болып көрінетін екі нәрсе салыстырылады - өйткені адамдар олар үшін ұқсас когнитивтік ассоциациялар жасайды - және осылайша екі нәрсе туралы өздерінің шынайы қабылдаулары мен сезімдерін түсіндіреді, бағалайды, білдіреді. Метафораларды қолдану әртүрлі

заттар немесе тәжірибелік әлемдер арасында өзара және сәйкестікті тудырады, сонымен қатар жаңа тәжірибелік әлемдерді жасайды [5; 4-56].

Қытай тілінде метафораның рөлі өте маңызды. Қытай тілінде метафора ұғымы қытай мәдениетінің, әдебиетінің, философиясының дәстүрлерімен тығыз байланысты. Оны, қытай мәдениеті мен тілі, тарихы, философиясы және күнделікті өмірдегі метафоралық бейнелерден байқауға болады.

Жалпы метафора деген қытай тіліне "隱喻" (yǐn yù) деп аударылады. Яғни "隱" (yǐn) жасырын; құпия; жасыру деген мағынаны береді. Ал "喻" (yù) сипаттау, түсіндіру; түсіну; метафора деген мағынаны береді. Осылайша, «隱喻» (yǐn yù) «жасырын салыстыру» немесе «болжамды метафора» деп аударылуы мүмкін. Кейбір сөздіктерде «隱喻» (yǐnyù) (зат.) астар; ауыспа; метафора; перне; теңеу (сөзді немесе сөйлемді басқаша; ауыспалы мағынада қолдану) [2; 8926] деп аударылған.

Ал, қытай тіл білімінде және әдеби дәстүрінде "隱喻" (yǐn yù) – бір заттың, құбылыстың немесе ұғымның оған тікелей қатысы жоқ басқа затпен немесе құбылыспен байланыстырылған бейнелеу құралы. Қытай тіліндегі метафора сөзді байытуда, мағыналарды жеткізуде және білім беру қауымдастықтарын құруда маңызды рөл атқарады. Негізгі метафора мәтіннің мәнерлілігін арттыру және күрделі ойларды немесе эмоцияларды жеткізу үшін қолданылады.

Метафораның зерттелуі:

Біздің ойлауымыздың мифологиялық және символдық табиғаты туралы философтардың бірнеше рет айтқан ойлары, концептуалды (когнитивтік) метафора теориясында қалыптасты, оған сәйкес «біздің тұжырымдамалық жүйеміз, негізінен метафоралық болып табылады, өйткені біздің ойлау тәсіліміз, тәжірибеден не үйренетініміз және біздің күнделікті істеп жатқан ісіміз метафорамен тікелей байланысты» [3; 256].

«Метафора» терминінің тууы мен алғашқы анықтамасын Аристотель берген: «Метафора – мағынасы өзгерген сөздің тұқымнан түрге, түрден тұқымға немесе түрден түрге немесе ұқсастық арқылы ауысуы» [4].

Мәтіндерде метафоралық сипаттау негізгі техникасы бір болып табылады, сондықтан метафораларды кез келген мәтінде дерлік кездестіруге болады. Метафора – дүниені тану құралы, ол негізгі мәдени құндылықтарды бейнелейді, өйткені ол мәдени және ұлттық көзқарасқа негізделген. Ал мәдениет өз кезегінде басқа

халықтардың өмірін танудың кілті болып табылады. Осыған сүйене отырып, метафора тіл мен мәдениеттің ерекшеліктерін көрсетуге қабілетті, оның қасиеті бар деп айтуға болады.

Қытай тілінде метафоралар негізінен қытай философиясына, тарихына, өнеріне және дәстүріне қатысты болуы мүмкін. Олар көбінесе қытай поэзиясына, кескіндемеге және даосизм мен конфуцийшілдікке қатысты иероглифтерді пайдаланады.

Жалпы қытай мен қазақ тілдерінің дәстүрлі идеологиясында айтарлықтай ұқсастық бар, мысалы: адамның сезімін жануарларға теңеу, не болмаса адам сырт сипатын табиғаттың сипатымен теңеу деген сияқты ұқсастықтар көп.

Қытай және қазақ тілдеріндегі метафора қолданысының ұқсастықтары:

Қытай мен қазақ тілдері туыстас емес тілдер болсада, олардың арасында метафораны қолданудың ұқсастықтарын байқауға болады. Екі тіл де адамның эмоцияларын, мінезі мен белгілі-бір жағдайларды сипаттау үшін жануарларды, өсімдіктерді, пейзаждар және ауа райы құбылыстары сияқты табиғат суреттерімен теңеуін көруге болады. Мысалы, күн, ай, жел, су, т.б. байланысты метафоралар екі тілде де кездеседі. 雪肤花貌 (xuě fū huā mào) сөзбе-сөз қардың терісі, гүлдердің бетіндей, яғни, сұлулықты білдіріп тұр. Қазақ тілінде «аппақ қардай ...», яғни, әдемілікті, тазалықты білдіреді. Екі тілде де табиғатпен теңеу жасау кезінде байқалатын ұқсастық, қыз баланың сырт келбетін аймен салыстырады. Қытайлар үшін ай- пәктікті, тазалықты білдіреді. Айдың артында кейбір бейнелі, метафоралық және символдық мағыналары бар: қытай тілі үшін, «ай» әйел адамның сұлулығы мен нәзіктіктің символы, сонымен қатар, махаббат пен мәңгіліктің де символын білдіреді. 面如满月 (miàn rú mǎn yuè) тура аудармасы: толған айдың жүзіндей; мағынасы: таза және әдемі, аппақ жүзді деген мағынаны береді. 花容月貌 (huā róng yuè mào) тура аудармасы: гүл мен айдай түр әлпет; мағынасы: Әйелдің сұлулығын сипаттайды.

Кейбір жануарлардың бейнелері екі тілде де бірдей мағынада қолданылатынын кездестіруге болады, солардың ішінде мысал ретінде қоян мен түлкі бейнелерін алайық: Қытай тілінде 兔子 (tùzi)– қоян. Қытайлар қоянды өте жылдам жануар ретінде көреді. Адамның ақылды, тапқыр айлакер мінездерімен және қорқақтықпен де салыстырады. Мысалы: 动如脱兔 (dòng rú tuō tù) ,

тура аудармасы: Қоян сияқты қозғалу; мағынасы: жылдам әрекет жасау. Ал, қазақ тілінде қоянның бейнесі қорқақтықпен келеді. Адамның мінезін қорқақ және су жүректікпен теңейді. Тіпті, кей мәтіндерде: «қоян жүректі адам» - деп те кездеседі.

Ал түлкіге келетін болсақ қытай тілінде түлкі- 狐狸 (húli). Қытай тілінде түлкінің бейнесі қулықпен, арамдықпен келеді. Мағыналары бірнеше: 1) қу, жағымпаз, айлакер, жылмаң; 2) арам, алаяқ, тасжүрек, моральдік қасиеті төмен. Яғни, осы мағыналарға қарай отырып түлкінің қытай тіліндегі бейнесін көре аламыз. Мысалы: 狐假虎威 (hú jiǎ hǔ wēi), тура аудармасы: түлкі жолбарыстың күшін пайдаланып, аңдарды қорқыту, мағынасы: адамдарға қысым жасау немесе қорқыту үшін басқалардың күшіне сүйенуді білдіреді. Ал қазақ тілінде де, түлкі бейнесі қулықпен, жағымпаздықпен және айлакерлікпен келеді. Осы мысалдарға қарай отырып, екі тілдің де ұқсастықтарын байқай аламыз.

Қытай – қазақ тілдеріндегі метафора қолдаынысының айырмашылықтары:

Қытай тілінің бірден-бір ерекшелігі «иероглиф» қолданысы. Яғни, қытай иероглифтерінің метафоралық мағыналары да болуы мүмкін. Мысалы, «心» (жүрек) таңбасын тек дене мүшесін белгілеу үшін ғана емес, сезім, эмоция, ойды білдіру үшін де қолдануға болады. Бұл әртүрлі контексттерде метафоралық қолдану мүмкіндігін тудырады. 1) 我心痛 (Wǒ xīntòng) – менің жүрегім ауырып тұр. 2) 不要担心, 我另有办法 (bú yào dān xīn, wǒ lìng yǒu bàn fǎ) - уайымдама, менде басқа амал бар (сезімді білдіріп тұр).

Қытай тілінде бір иероглифтің қасына екінші иероглиф қою арқылы да мағынасын өзгертуге болады. Мысалы, 吃 қытай тілінен аударғанда «жеу» деген мағынаны береді. Осы иероглифтің жанына 醋 «сірке суын» қосатын болсақ (吃+醋) 吃醋 (тура аудармасы – сірке суын жеу немесе сірке суын жұту), негізгі мағынасы қызғану деген мағынаны береді. Бұл метафораның шығу тегі туралы әңгіме бар. Әңгімеде императордың әйелі, өз күйеуін күң (яғни көңілдес әйелдерден) қызғанып, сірке суын ішіп қойғаны туралы. Яғни, осындай метафораларға қарап қытай тілінде тамақтанудың мәдениет жағынан маңыздылығын көруге болады. Тағы мысал келтіретін болсақ: 吃苦 («吃» жеу немесе жұту + «苦» ащы) тура аудармасы – ащы жеу немесе ащыны жұту, ал мағынасына тоқталатын болсақ өмірдің қиыншылығын не болмаса өмірдің ауыртпалығын білдіреді. Не болмаса (吃 жеу немесе жұту + 香 хош

иіс, жұпар иіс) 吃香 тура аудармасы – хош иісті жеу немесе хош иісті жұту, ал мағынасы танымал дегенді білдіріп тұр.

干 (gān) құрғақ, ылғалды емес, дымқыл емес немесе суланбаған дегенді білдіреді, осы бойынша заттың сипаттамасын сипаттайды. Қытай тілінде ауыспалы мағынада қолданылатын – «ынтасыз, көңілсіз» деген қалыптасқан сөз бар, бірақ ол тек күлімсіреуді сипаттайды - 干笑 (gān xiào) «құрғақ күлімсіреу». Бұл сөз тіркесі адамның күлгісі келмейтінін, бірақ өзін күлуге мәжбүрлеп тұрғанын білдіреді. Мұндағы 干 иероглифі құрғақ, 笑 иероглифі күлімсіреу дегенді білдіріп тұр.

滑 (huá) «тегіс» заттың беткі ерекшеліктерін «еш ойықсыз, шұқырсыз және тегіс» сипаттайды және жағымды жағында қолданылады. Бірақ 滑 жиі ауыспалы мағынада қолданылады - «ку, арам және екі жүзді» және адамның жағымсыз мінезін білдіреді, мысалы: 滑头 (huá tóu), мұндағы «滑» иероглифі тегіс дегенді, ал «头» иероглифі бас дегенді білдіреді. Бұл сөз адамның айлакер, екі жүзді және арам екенін білдіріп тұр. Сондай-ақ бұл адамның жұмысты адал емес, жауапсыз атқаратынын, үнемі жалқаулық танытатынын білдіреді.

Ал, қазақ тілінде иероглиф жоқ болса да, қазақ тілі сөзге өте бай. Осының арқасында бір сөздің бірнеше мағынасын кездестіруге болады. Мысал ретінде, «тас жүрек» сөз тіркесін метафора ретінде қарастыруға болады. Яғни, бұл жерде теңеу мақсатында қолданылады, адамның мінезін тасқа теңеп, оның сезімін және мінезін қатал әрі қатты екенін білдіріп тұр.

Екі тілдің ішінде метафора қолданысының айырмашылығы ол, дінде, мәдениетте және әдеби жанрда болуы мүмкін. Қытай мәдениеті көбінесе мифтерге, аңыз бен ертегілерге бай, сол үшін көп теңеулер солармен байланысты. Кейбір фразеологиялық бірліктерде адам сұлулығын аңдардың: жолбарыс, барыс, қарлығаш, қаз т.б., мысалы 沉鱼落雁 (chén yú luò yàn), балық көргенде су түбіне батады, қаздар көрсе құм жағасына түседі, осымен әйелдің әдемі келбетін сипаттайды. Сондай-ақ мифологиялық жаратылыстардың: айдаһар, феникс бейнелеріне теңейтін метафоралар қолданылады. Мысалы, 龙眉凤目 (lóng méi fèng mù): қытай идиомасы. Айдаһардың қасы және Феникстің көзі, мағынасы: әдемі және ерекше келбетті адам туралы. Қытай мифологиясында үш қасиетті жаратылысқа үлкен орын берілген, олар: айдаһар, жолбарыс және феникс. Қытай халқының наным-сеніміне сәйкес, су

элементінің иесі айдаһар. Қытай құдайларының иерархиясында, «айдаһар» аспан мен жерден кейінгі үшінші орынды иеленеді. Бұл ақылдың, күштің, қуат пен қабілеттің символы. Қытайлықтар үшін «жолбарыс» аңдардың патшасы, құрлықтағы барлық жануарлардың билеушісі. Қытайдың мифтері мен аңыздарында, барлық жануарлардың ішінде жолбарыс ерекше құрметтеледі, ол күшті, күшке құмарлықты, қаталдықты, батылдықты және қатыгездікті бейнелейді. Қауырсындылардың ішіндегі ең әдемісі және ең құрметтісі - мифтік Феникс құсы. Сиқырлы Феникс құсы мейірімді және қайырымды, ол бес ізгілікті бейнелейді: қайырымдылық, борыш, әдептілік, әдет-ғұрыптарды білу, адалдық. Осы себеппен жануарлардың бұл метафоралық бейнелері қытай фразеологиялық бірліктерінде сұлу адаммен салыстыру үшін қолданылады.

Қазақ тілінде де адамның мінез құлқын жануарларға теңеуін байқауға болады. Мысал ретінде қазақ тілінде, қазақ тарихында, мәдениетінде «қасқырдың» орны ерекше. Себебі бұл қазақ халқының көшпелі өмір салтымен терең байланысты. Қасқыр негізінде, өте қайсар, аса сақ хайуан. Оның қайсар әрі сақ жануар екендігін, шайқаста жеңіске жеткенше, соңғы демі үзілгенше шайқасуында, ал, аса сақтығын, әртүрлі жағдайларда, өзін қулықпен және сақтықпен қадам жасағанынан айтқан. Адамның мінезін қасқырмен теңеулерін көп байқауға болады. Мысалы: «өзі бір қасқыр жігіт екен!» деген мысалды алып қарайтын болсақ, ер жігіттің қасқырдай мінезді, қайсар, мықты екенін мақтап көрсеткен.

Қазақ тіліндегі метафоралардың бір ерекшелігі – көшпелі өмір салты қазақ халқының күнделікті тұрмыс-тіршілігін, табиғатпен қарым-қатынасын ежелден айқындап берді. Көшпелі бейнелерге негізделген метафоралар көбінесе еркіндік, тәуелсіздік, күш-қуат ұғымдарын береді. Мысалы, «дала» метафорасы шексіз кеңістік пен еркіндікті білдірсе, «үйір» халықтың ынтымағы мен бірлігін білдіру үшін қолданылады. Бұл көшпелі халықтың терең дәстүрі мен әдет-ғұрпын, табиғатқа жақындығын көрсетеді. Тағы мысал келтіретін болсақ, қазақ халқы қадірлеген, төрт асылдың бірі деп санаған жануарлардың бірі- «Бүркіт». Қыран бүркітке деген халық сүйіспеншілігі көптеген аңыз-әңгімелерде байқауға болады. Бүркітке деген қазақ халқының құрметі мен аса зор сүйіспеншілігін, ұлдарының есімдерін «Бүркіт» сөзімен байланысты қоюынан да байқауға болады. Мысалы, Бүркіт, Бүркітжан, Бүркітбек, Бүркітбай және т.б. Мұның бәрі де перзенттерінің бүркіттей алғыр, бүркіттей қырағы, бүркіттей батыл болуын тілегендігін аңғартады.

Теңеуді тек аңдармен ғана емес, төрт түлік малмен де жасалатынын байқауға болады. Себебі, қазақ халқы үшін төрт түлік малдың орны ерекше. Мысалы, «көзі ботадай», «қой мінезді құлындарым-ау», яғни, назар аударсақ адамның көздерін ботаға теңеп оның, көздерінің үлкен, әдемі екенін айтып тұр. Ал екінші теңеуге назар аударсақ адамның мінез құлқын қойға теңеп, мінезінің момын екенін айтып тұр. Тағы мысалдарға назар аударсақ: «Сиырдай мүйіздесті» - яғни, өзара қырылысты, түртпектесті. Өзара ынтымағы, бірлігі, татулығы жоқ халық, әлеуметтік топ қолдағы барынан айрылады, бар байлығы ұстағанның қолында, тістегеннің аузында кетеді. Кейде: «Өгіздей болып алып» деген сөз тіркесін де естуге болады. Оны әсіресе үлкен кісілер кішкентайларға ұрысып жатқан кезінде естуге болады. Мағынасы: үп-үлкен, дап-дардай бола тұра деген мағынада.

Қытай және қазақ тілдеріндегі әйел сұлулығын метафора қолданысы арқылы көрсету.

Ежелгі заманнан бері ай әйелге тән қасиетпен және сұлулықпен байланысты. Оның маңыздылығын жоғарыда айтып кеттік. Қытай мәдениетінде «ай» әйелдік принцип (Инь) болып есептелетіндіктен, аймен тіпті керемет аңыз байланыстырылады. Аңыздардың бірі, айда Чаньэ сұлуы (қытай мифологиясындағы классикалық сұлуы) айдың құдайы өмір сүреді. Аймен мысал келтіретін болсақ: 闭月羞花 (bì yuè xiū huā) — айды өз көлеңкесінде қалдырып, гүлдер де ұялып қалды, яғни, сұлулығына ешкім қарсы тұра алмайтын, сұлулық туралы.

Қазақ тілінде әйел адамның сұлулығын ай мен күнге көп теңеуін байқауымызға болады. Оны жоғарыда айтып кеттік, дегенмен, тағы мысалдар келтіріп кететін болсақ: Ай десе ауызы, күн десе көзі бар; айдай сұлуым; жүзі жаңа туған ай секілді; ай қабақ; күннің нұрындай; күндей көрікті және т.б. сол сияқты теңеулер өте көп. Бұл сөз тіркестерінің мағынасы әйел адамының сұлулығын айға теңеу арқылы сипаттап тұр.

Қытай тілінде 眉眼 (Méiyǎn)(«қас пен көз») тіркесі жалпы бет-әлпет ерекшеліктеріне қатысты қолданылуы мүмкін. Көздер - жанның айнасы, ең экспрессивті мүше, бұл қытай фразеологизмдерінде анық көрсетілген, мысалы: 眉目如画 (Méimù rú huà)- қас пен көз, яғни, беті бір әдемі салынған сурет секілді.

Қазақ тілінде де қас пен көзге қарап қыз баласының сұлулығына тәнті болғанын білдірген, мысалы: жаңа туған айдай иілген қасы; мөлдір көзі; көзі ботадай және т.б. Осы мысалдардың

ішінде, әйел адамының сұлулығын сипаттап тұр, яғни, мысал ретінде, «көзі ботадай» ботаның көзіндей үп-үлкен, мөп-мөлдір екенін көрсетіп тұр. Бұл мысалды жоғарыда көрсетіп кеткен болатынбыз.

Қытайда әртүрлі әулеттердің билік құрған кезінде тұлғаның сұлулығы әртүрлі бағаланған болатын. Осы жерден «环肥燕瘦» фразеологиялық бірлікті мысал ретінде алуға болады. Аудармасы: әйелдердің дене пішінін сипаттайды, яғни, семіз және арық болсын, әрқайсысының өз сұлулығы бар. Бұл сөз тіркесінің мағынасы, сұлулықтың біртұтас стандарты жоқ екенін және әртүрлі дене пішімінің өзіндік тартымдылығы бар екенін жақсы түсіндіреді. Бұл бірлік өнердің әртүрлі стильдерінің өзіндік ерекшеліктері бар екенін білдіру үшін де қолданылады.

Қазақ тілінде қыз баласының белін (яғни, дене пішімін) былай сипаттаған: қыпша бел (жіңішке бел); бұраң бел (нәзік, жіңішкел бел); тал шыбықтай бұралған бел (көркем, нәзік, әсем) және т.б. Осы жерде “тал шыбықтай” деп қыз баласының белінің, яғни, дене пішімінің жіңішкелігін талдың шыбығындай деп теңеп тұр. Яғни, байқағанымыздай қыз баласының дене пішімін табиғатқа теңеу арқылы сипаттап тұр.

Қытай және қазақ тілдеріндегі әйел сұлулығы метафораларының қолданылуы, мәдениеттердегі әйел сұлулығы туралы ортақ құндылықтар мен идеяларды көрсетеді.

Қорытынды

Қорытындылай келе, қытай және қазақ тілдеріндегі метафораларды қолдану тілдік және мәдени экспрессивтіліктің негізгі элементі болып табылады. Екі тіл де метафораға маңызды мағына береді, оларды терең мағыналар мен идеяларды жеткізу үшін, сондай-ақ мәтіндерді байыту және түсінуді тереңдету үшін қолданады.

Өзінің бай мәдени және тарихи дәстүрі бар, қытай тілі, табиғатқа, мифке, философияға және символдарға негізделген метафораларды жиі қолданады. Бұл метафоралар ежелгі даналық пен идеяларды көрсетуі мүмкін.

Қазақ тілінде көшпелі өмір салтына, табиғатқа, діни наным-сенімге негізделген метафоралар жиі қолданылады. Бұл метафоралар халықтың тұрмыс-тіршілігін, салт-дәстүрін бейнелейтіні анық.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Қытайша-қазақша үлкен сөздік. Құрастырған: Д. Мәсімханұлы, А. Әбиденқызы. Алматы: «Эксклюзив КА», 2017. 1032б.
2. Лакофф Джордж, Джонсон Марк Метафоры, которыми мы живем: Пер. с англ. / Под ред. и с предисл. А.Н. Баранова. М.: Едиториал УРСС, 2004. 256 с.
3. Е.Х. Мещерякова. О МЕТАФОРЕ:
<http://itclaim.ru/library/books/its/wwwbook/ist6/mesharecova/mesha-recova.htm> (Электрондық ресурс, 27.04.2024)
4. 何晓琪. 英汉隐喻类型比较[J]. 山东外语教学, 1992(03) : 21-23.
5. 刘璐. 中高级汉语隐喻词汇分析及其习得研究[D]. 暨南大学, 2009.
6. 姚西远. 汉英比喻修辞格的异同之比较[J]. 驻马店师专学报(社会科学版), 1987(02) : 40-47.
7. 郑茹娟. 汉语隐喻词汇研究[D]. 陕西师范大学, 2008.
8. 郑春艳. 英汉语隐喻、翻译及跨文化差异分析[J]. 英语广场, 2017(04) : 57-58.

КОРЕЯ РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ СЫРТҚЫ САЯСАТЫНДАҒЫ «ОРТА КҮШ» ТҰЖЫРЫМДАМАСЫ

Оразғалиева С.А., Абжаппарова Б.Ж.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Астана, Қазақстан

Аңдатпа: Корея Республикасы соңғы онжылдықтарда орасан зор өзгерістерді бастан кешірді, кедей елден әлемнің жетекші индустриялық экономикасының біріне айналды. Сәйкесінше, Кореяның халықаралық қатынастардағы ықпалының күшеюі ғалымдар мен сарапшыларды оның сыртқы саяси көзқарасын бағалауға итермеледі. «Орта держава» тұжырымдамасы Кореяның жаһандық ұмтылысын және оның аймақтық динамиканы қалыптастырудағы рөлін талқылауда сенімге ие болды. Корея Республикасының сыртқы саясатында «орта держава» тұжырымдамасы маңызды орын алады. Қытай, Жапония және Ресей сияқты ірі аймақтық державалардың ортасында орналасқан мемлекет ретінде Оңтүстік Корея өзінің ұлттық мүдделерін барынша арттыра отырып, жаһандық істерді стратегиялық тұрғыдан шарлау қажеттігін мойындайды. Орта держава болу Оңтүстік Кореяға халықаралық дипломатиядағы ықпалды рөлді сақтауға, жаһандық дискурсты қалыптастыруға және аймақтық тұрақтылықты қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Кілттік сөздер: Корея Республикасы, халықаралық тәртіп, орта деңгейдегі держава, халықаралық қатынастар теориясы, Кореяның сыртқы саясаты

Title: The Concept of "Middle Power" in the Foreign Policy of the Republic of Korea

Author: Orazgaliyeva S.A., Abzhapparova B.Z., Urasia National University, Astana, Kazakhstan

Abstract: The Republic of Korea has experienced tremendous changes in recent decades, turning from a poor country into one of the world's leading industrial economies. Accordingly, the growing influence of Korea in international relations prompted scientists and experts to evaluate its foreign policy views. The concept of «middle power» has gained credibility in the discussion of Korea's global aspirations and its role in shaping regional dynamics. An important place in the foreign policy of the Republic of Korea is occupied by the concept of «middle power». As a state centered around major regional powers such as China, Japan and Russia, South Korea recognizes the need to strategically navigate global affairs while maximizing its national interests. Being a middle power allows South Korea to maintain an influential role in international diplomacy, shape global discourse, and ensure regional stability.

Keywords: Republic of Korea, international order, middle-level power, theory of international relations, Korean foreign policy

Географиялық тұрғыдан Қытай мен Жапонияның арасында орналасқан және экономикалық және геостратегиялық ықпалы жағынан оларға сәйкес келмейтін Корея Республикасы Азиядағы негізгі державалар арасындағы пікірталастарда дәстүрлі түрде назардан тыс қалып келеді. Алайда соңғы жылдары Корея дамып келе жатқан азиялық және халықаралық аренада маңызды ойыншы ретінде пайда болды. Оның экономикасы әлемдегі ең озық экономикалардың бірі болып табылады және оның ықпалы сауда, инвестиция, көмек, туризм және мәдени корей толқыны сияқты салаларға қатысты әртүрлі аспектілерде өсті. Азия қауіпсіздігіне қатысты Корея Солтүстік Кореяның қауіпсіздік мәселесін басқаруда және шешуде маңызды рөл атқарады. Кореяның Америка Құрама Штаттарымен одақтастығы Азиядағы бейбітшілік пен тұрақтылықтың маңызды көзі болып табылады. Бүгінде көптеген сарапшылар Кореяның орта держава ретіндегі мәртебесін мойындап, оны Канада және Австралия елдерімен бір санатқа жатқызады [1].

1980 жылдардан бастап Корея Республикасының күрт экономикалық өсуі басталды, бұл оған Азия-Тынық мұхиты мен әлемнің экономикалық көшбасшыларының бірі болуға мүмкіндік берді. Әлемдік экономикада бизнестің мүдделерін ілгерілету қажеттілігі Оңтүстік Корея басшылығының алдына Корея Республикасының имиджі мен брендін нығайту жолдарын іздеу міндетін қойды. Саяси қауіпсіздік саласында Корея Республикасы үшін шешілмеген корей мәселесі басты мәселе болып қала берді, атап айтқанда 1950-1953 жылдардағы Корея соғысын ресми түрде аяқтайтын бейбітшілік шарты әлі жоқ.

Корей мәселесі өзара байланысты бірқатар мәселелерді қамтиды, соның ішінде корейаралық қақтығыстың өзі, сондай-ақ Солтүстік Кореяның АҚШ пен Жапониямен қарым-қатынасының реттелмеуі. XX ғасырдың 80-жылдарының аяғында корей мәселесі ядролық фактормен толықтырылды, нәтижесінде Корей түбегіндегі проблемалар кешенінде ядролық мәселені шешу бірінші орынға шықты.

Корей түбегінің ядролық проблемасын шешу жолдарын іздеу негізінен классикалық дипломатия бағыты бойынша саяси келіссөздер арқылы жүзеге асырылды, оның ішінде көпжақты формат арқылы жүзеге асырылды - Корея Республикасы, КХДР, АҚШ, Қытай, Ресей және Жапонияның қатысуымен алты жақты

келіссөздер өтті. Алайда, саяси бағыттағы күш-жігерге және КХДР-ға қарсы қатаң санкциялар режиміне қарамастан, Солтүстік Кореяның ядролық және зымырандық бағдарламалары дами берді. Саяси тұрғыдан алғанда, Солтүстік Корея басшылығы ядролық қаруды заңдастыруға бағытталған шаралар қабылдады, соның ішінде КХДР-ның ядролық әлеуетті тежеуші фактор ретінде сақтауға деген шешімін көрсетті.

Осыған байланысты сұрақ туындайды: Солтүстік Корея мәселесін шешуді жеделдету, Солтүстік Кореяның корейаралық қатынастарды қалыпқа келтіру процесіне қосылуына ықпал ету үшін қосымша құралдар бар ма?

Зерттеушілердің бағалауы бойынша, әлемдік саясатта әлеуметтік-гуманитарлық компоненттің маңызы артты, бұл, ең алдымен, адамның әлемдік саясаттағы және басқа салалардағы рөлін қайта қарауға және арттыруға, оны трансұлттық қатынастарға тартуға байланысты. Сонымен қатар, әлемдік саясаттың әлеуметтік-гуманитарлық саласы тек әлеуметтік-гуманитарлық байланыстар мен қатынастар ретінде ғана емес, даму мен ынтымақтастық құралы ретінде де, басқа елдерге әсер ету ресурсы ретінде де әрекет етеді [2, 12 б.]. Әсер негізінен қоғамдық дипломатияның әртүрлі құралдары арқылы алынады. Қатынастарды трансұлттандыру жағдайында әлемдік саясаттың әлеуметтік-гуманитарлық саласында жүзеге асырылатын қоғамдық дипломатия үшін де, әлемдік саясатқа мемлекеттік емес қатысушылардың саяси белсенділігі үшін де жаңа мүмкіндіктер, арналар мен алаңдар ашылуда.

Оңтүстік Корея бұл тенденциядан тыс қалмады, әлеуметтік-гуманитарлық факторды 1980 жылдардың аяғынан бастап өз пайдасына қолдана бастады. Атап айтқанда, Сеулдегі жазғы Олимпиада ойындары (1988 ж.) өзін экономикалық табысты және қарқынды дамып келе жатқан мемлекет ретінде көрсету үшін әлеуметтік-гуманитарлық ресурстарды пайдаланудың мысалы болды. Экспортқа бағытталған экономика ретінде Оңтүстік Корея әлеуметтік-гуманитарлық салада белсенді жұмыс істеді, негізінен коммерцияланған мәдени дипломатия жүргізді [3] және, ең алдымен, оңтүстік корейлық компаниялардың шетелдегі қызметіне қолдау көрсетуге бағытталды. Сонымен қатар, мемлекет пен бизнестің экономикалық мүдделерін ілгерілету үшін Оңтүстік Кореяның танымал мәдениетінің - музыка, киноиндустрия, аспаздық, тэквондо - алдымен Шығыс және Оңтүстік-Шығыс

Азияда, содан кейін әлемнің басқа аймақтарында танымалдылығының өсуінен көрініс тапқан «корей толқыны» құбылысы қолданылды.

2010 жылдан бастап Корея Республикасы өзінің сыртқы саяси құралдарына ресми түрде қоғамдық дипломатияны енгізіп, оны дәстүрлі және экономикалық дипломатиямен қатар өзінің сыртқы саясатының үш тірегінің бірі деп жариялады. 2016 жылы Оңтүстік Кореяда «қоғамдық дипломатия туралы Акт» қабылданды, содан кейін «қоғамдық дипломатияның 2017-2021 жылдарға арналған жоспары» жасалды, онда әлеуметтік-гуманитарлық белсенділік елдің саяси мүдделерін жүзеге асыруға ықпал ету тұрғысынан ресми түрде қарастырылды.

Оңтүстік Кореяның «орта держава» ретіндегі қоғамдық дипломатиясы

«Орта держава елі» ұғымы бірнеше жүз жыл бұрын болған және оны еуропалық философтар мен саясаттанушылар енгізген. Бұл анықтаманы көптеген ғалымдар ұсынған және оны мәртебесі әртүрлі елдер қолданған, «орта биліктің» бір нақты анықтамасы осы уақытқа дейін анықталмаған. «Орта держава елінің» сипаттамалары экономикалық мәртебе мен саяси жүйеден бастап дипломатия модельдеріне дейін. Қазіргі кең анықтамаға сәйкес, әлем елдерінің 80 пайызға жуығы «орта держава елдерінің» бір немесе бірнеше санаттарына сәйкес келуі мүмкін.

«Орта державалар» деп аталатындарға қуатты экономикалық және әскери әлеуеті бар, бірақ халықаралық аренада жалғыз әрекет ете алмайтын, соның арқасында халықаралық құқық пен көпжақты институттарды ұстанатын, сондай-ақ әлемдік саясатқа әсер ету үшін «жұмсақ күшті» пайдаланатын мемлекеттер жатады.

Халықаралық қатынастар тарихында негізгі субъектілер, әдетте, ұлы державалар болып табылады, оларға әскери-саяси және экономикалық даму деңгейімен, аумақтың көлемімен, халықтың санымен ерекшеленетін мемлекеттер кіреді. Бұл тарихшылардың, саясаттанушылардың, халықаралық қатынастарды зерттеушілердің назарын аударатын ұлы державалар. Осыған байланысты саяси және экономикалық ықпалымен ұлы державалармен салыстыруға келмейтін басқа мемлекеттер дәстүрлі түрде ғылыми қызығушылықтың шетінде қалды.

Сыртқы саяси мәтіндерді тікелей талдауға көшпес бұрын, орта державалар тақырыбына арналған ғылыми еңбектерге

қысқаша шолу жасау қажет. Орта державалар туралы теориялық идеялар салыстырмалы түрде нашар дамыған. Бұл тақырып бойынша зерттеулердің саны, әсіресе ұлы державалардың саясатына арналған жұмыстармен салыстырғанда салыстырмалы түрде аз [4, 768 б.]. Осыған қарамастан, орта державаларды зерттеу қызығушылық тудырады, өйткені осы категорияның көмегімен олардың жалпы сыртқы саяси әлеуеті бойынша халықаралық қатынастардың үлкен немесе кіші субъектілеріне жатқызуға болмайтын мемлекеттердің түрін сипаттауға болады.

1984 жылды бұл концепцияның дамуындағы бетбұрыс деп санауға болады. Дәл осы жылы неміс зерттеушісі Карстен Холбрадтың «Халықаралық саясаттағы орта державалар» атты еңбегі жарық көрді, онда ол орта державаны үлкен және кіші мемлекеттер арасындағы аралық буын ретінде анықтады [5, 244 б.]. Осы тұрғыдан алғанда, орта державалар өзін-өзі толық қамтамасыз ететін және тәуелсіз мемлекеттер ретінде сипатталады, олар өздерінің шағын аумақтық көлеміне және экономикалық ауқымына байланысты ұлы держава тұлғасынан күшті серіктес іздеуге мәжбүр.

Корей саясаттанушылары еңбектеріндегі орта держава концепциясын зерттеу орта державаның сыртқы саясатының айрықша белгілерінің бірі болып табылатын ынтымақтастық желілік дипломатия идеясымен тікелей байланысты. Бұл туралы Кан Сон Чжу, Ким Сан Бэ сияқты зерттеушілер өз еңбектерінде жазады. Мысалы, Кан Сонг Джу «орта державалар құрылымы өрмекшінің торынан гөрі ара ұясына ұқсайтын әлемді құруды жөн көреді, өйткені олар мұндай жағдайларда тиімдірек жұмыс істей алады» дейді. Ол орта державалар үшін көпжақты көзқарас қолайлы екенін атап өтеді [6, 36 б.].

Он жылдан астам уақыт бойы «орта күш» тұжырымдамасы Оңтүстік Кореяның дипломатиялық баяндауында ерекше орын алды, оны кезекті үкіметтер өздерінің сыртқы саяси көзқарастары мен стратегияларының негізі ретінде пайдаланды. Алайда, Оңтүстік Кореяның саясаткерлері бұл тұжырымдаманы оның мағынасы мен салдарын толық түсінбей қабылдады. Сонымен қатар, оны қолдану үкіметтен Үкіметке сәйкес келмеді. Саясаткерлер, журналистер, сарапшылар мен ғалымдар орта державалардың дипломатиясы туралы айтты, бірақ бұл терминге қатысты бейнелер, ниеттер мен саяси екпін әртүрлі болды. Бұл келісімділіктің болмауы саяси талдаушылар мен ғалымдар арасында Оңтүстік Корея саясатының негізі ретінде «орта күш» тұжырымдамасын сақтаудың

пайдалылығы туралы аналитикалық шатасуға, сондай-ақ скептицизмге әкелді.

Көптеген ғалымдар бұл екі көзқарастың сәйкессіздігін атап өтті. Оңтүстік Корея тамаша үлгі болып табылады. Оның физикалық, экономикалық және әскери мүмкіндіктері оны биліктің кез келген өлшемінің жоғарғы орта санатына қояды. Дегенмен, Оңтүстік Кореяның сыртқы саяси мінез-құлқы Швеция, Норвегия, Канада және Австралия сияқты орта державалармен байланыстыратын интернационалистік тенденцияларды көрсетпейді. Бөлінген мемлекет ретіндегі ұстанымымен шектелген және солтүстік көршісінің тұрақты және маңызды қауіпсіздік қатерімен бетпе-бет келген Оңтүстік Корея орташа күш бастамаларына сирек қатысады.

Соңғы онжылдықтарда Оңтүстік Кореяның кезекті үкіметтері әртүрлі бағдарламалар мен тұжырымдамаларға жүгіне отырып, ел саясатының сыртқы күштерге тәуелділігінің жоғары дәрежесі мәселесін шешуге тырысты. Басқалардың ішінде «орта билік» (корей тілінде: 중견국 외교) концепциясы және онымен байланысты Корея Республикасының дипломатиясы ерекше назар аударуды қажет етеді. Бұл тұжырымдама Корея Республикасының халықаралық саясаттағы орны мен рөлі туралы пікірталастардың бір бөлігіне айналған, өткен ғасырдың соңынан бастап корей саяси элитасының назарында болды. «Орта держава» концепциясының мәні өзінің жалпы сыртқы саяси әлеуеті бойынша елдің ұлы державалар мен шағын елдер арасында шартты түрде орта позицияны иеленетіндігі туралы ойға келіп тіреледі. Бұл мағынада ұқсас елдерге Канада, Австралия және Солтүстік Еуропа мемлекеттері кіреді [7].

Бұл тұжырымдаманың Корея Республикасында танымал болуының объективті алғышарттары 20-21 ғасырлар тоғысындағы оқиғалар болды. Корея Республикасы құрылған кезден бастап 1990 жылдардың басына дейінгі кезеңде оның сыртқы саяси қызметінің негізгі мақсаты монополиялық ықпал аймағында қала отырып, экономикалық саладағы елеулі табыстар арқылы оның халықаралық танылуын кеңейтуге ұмтылу болды. Екі әскери-саяси блоктың жаһандық қарама-қайшылығы жағдайында Сеул Вашингтонмен қарым-қатынастағы өзінің бағынышты рөлімен келісті. Осының бәрі Кореяны шағын мемлекеттің классикалық нұсқасы (кор. 약소국, яксогук) деп атауға негіз болды. Қырғи қабақ соғыстың аяқталуымен, сондай-ақ Оңтүстік Корея

экономикасының өсуімен елдің саяси элитасының халықаралық қатынастар жүйесінде Корея Республикасының жаңа мәртебесін іздеуіне объективті жағдайлар туындады. Осыған байланысты «орта держава» тұжырымдамасына қызығушылықтың артуы кездейсоқ емес, оның көмегімен Кореяның сыртқы саяси амбицияларының күшеюін ақтау мүмкін болды.

Әлемдік саясат иерархиясындағы елдің жағдайы, оның ресурстары оның қоғамдық дипломатиясының мақсаттары мен міндеттерін анықтайды. Ұлы державалар «жұмсақ күш» стратегиясын жүзеге асыру арқылы әлемде және/немесе басым аймақтарда өздерінің үстемдігін таратуға және нығайтуға тырысады. Олардың қоғамдық дипломатиясының міндеттері жаһандық әлемдік тәртіп пен ондағы мінез-құлық ережелері туралы өз көзқарастарын қорғау, олардың ұстанымдары мен сыртқы саяси қызметтерін түсіндіру және ребрендинг болуы мүмкін. «Орта державалар» үшін қоғамдық дипломатия өзіне назар аудару, оларға тікелей қатысты немесе олар үшін ерекше қызығушылық тудыратын тар мәселелерді қолдау және түсіндіру құралы ретінде қызмет етеді [8, 24 б.]. «Орта державалардың» ресурстары шектеулі, сондықтан олар бәсекелестік артықшылықтары бар бірнеше тауашалармен шектеліп, әлемдік саясатта өз әлеуетін тиімді жүзеге асыра алады. Бұл ретте қоғамдық дипломатия орта державалардың саяси, экономикалық және әлеуметтік-гуманитарлық ынтымақтастықтың жекелеген салаларында өз бастамаларын табысты ілгерілетуге және іске асыруға мүмкіндік беретін сыртқы саясатының тиімді құралы бола алады.

Әлеуметтік-гуманитарлық сала Оңтүстік Кореяның халықаралық аренадағы ықпалын «орта держава» ретінде күшейту мүмкіндігі ретінде қарастырыла бастады. Оңтүстік Корея әкімшілігінің Оңтүстік Кореяның әлемдік саясаттағы рөлін арттыруға деген ұмтылысы бірнеше факторларға байланысты болды. Біріншіден, шетелдік нарықтар мен ресурстарға қол жетімділікті қамтамасыз етуге байланысты экономикалық себептер сақталды. Екіншіден, Оңтүстік Корея әлемдік экономика мен саясаттың жаһандық күн тәртібін қалыптастыруға қатысуға ұмтылды. Ли Менбак әкімшілігі кезінде (2008-2013) Корея Республикасы Оңтүстік Корея брендині ілгерілету үшін маркетингтік стратегияларды қолдана отырып, өзін орта деңгейдегі держава ретінде белсенді түрде орналастырды.

Корея Республикасының халықаралық мәртебені көтеруге деген ұмтылысының негізі болды: елдің әлемдік экономикадағы салмағының артуы, оның әлемдік саудаға терең интеграциясы мен тәуелділігі, сондай-ақ 2008-2009 жылдардағы әлемдік экономикалық дағдарыс ашқан жаһандық әлемдік тәртіп иерархиясындағы өзгерістер. Оңтүстік Корея үшін топ жиырма дамыған және дамушы елдер арасындағы көпір ретінде өзін орналастыру мүмкіндіктерін кеңейтетін әлеуетті іске асыру платформасына айналды [9, 293 б.]. Дамыған және дамушы мемлекеттер арасындағы байланыстырушы буын рөлінің негіздемесі Оңтүстік Кореяның экономикалық даму моделі болып табылады, бұл оған шетелдік көмек алушы елдің санатынан донор елдің санатына өтуге мүмкіндік берді. Сонымен қатар, 2000 жылдардың басында Оңтүстік Корея экономикалық жетістіктер мен оның халықаралық имиджінің арқасында қай елдің пайда болғаны арасындағы сәйкессіздікке тап болды: шет елдердегі халықтың көпшілігі Корея Республикасын кедей дамушы ел деп санады және көбісі оны Солтүстік Кореямен жиі шатастырды. Сондықтан Оңтүстік Корея президенті Ли Менбак өзінің сыртқы саясатының басты міндеті ретінде әлемде дамыған ел ретінде қабылдануы үшін Оңтүстік Кореяның имиджі мен беделін жақсартуды ұсынды.

Кейбір зерттеушілер Ли Менбак әкімшілігінің Оңтүстік Корея брендині ілгерілету саясатын тек PR компаниясы ғана емес, Оңтүстік Корея модернизацияланған дамыған мемлекетке айналуға бағытталған капиталистік даму жолына түскен генерал Пак Чонхиден келген алдыңғы үкіметтердің стратегияларының жалғасы ретінде қарастырады [10, 432 б.]. Ли Менбактың мақсаты ұлттық брендинг арқылы алдыңғы әкімшіліктердің күшімен халықаралық жүйенің жетекші ойыншыларының бірі ретінде Корея Республикасының халықаралық қауымдастығының танылуына қол жеткізу болды. Сонымен қатар, Ли Менбактың ұлттық брендинг стратегиясы тек сыртқа ғана емес, ішке де бағытталғанын атап өткен жөн. Атап айтқанда, ол Оңтүстік Кореяда көп мәдениетті және ашық қоғам құруды және Оңтүстік Корея азаматтарын ұжымдық бәсекеге қабілетті сәйкестікті құру процесіне тартуды көздеді.

Оңтүстік Кореяның өз брендині тек коммерциялық емес, сонымен қатар саяси мақсатта алға жылжыту жөніндегі күш-жігерінің басты драйвері «корей толқыны» болды, ол брендинг кеңесі Оңтүстік Кореяның қаржы-өнеркәсіптік конгломераттары -

чеболдар (Samsung, LG, Hyundai) ұсынған бизнеспен бірлесіп өткізген Global Korea маркетингтік ойын-сауық саласындағы компаниялар (SM, YG, JYP) науқанының орталығында болды. «Корей толқынының» арқасында Оңтүстік Кореяның әлемдегі қабылдауы мен бейнесі түбегейлі өзгерді. Сонымен қатар, Оңтүстік Корея мәдениеті мен Оңтүстік Кореяның ойын-сауық мазмұнын насихаттаумен қатар, корей тілін насихаттау жүзеге асырылуда және Оңтүстік Корея университеттеріне шетелдік студенттер тартылуда. Корей тілі мәдениет, спорт және туризм министрлігіне қарасты корей мәдени орталықтарында оқытылады. 2017 жылғы мәліметтер бойынша, 54 елде 171 білім беру орталығы ашылды. Кореяның корей тілін тарату жөніндегі іс - қимылдарының табыстылығын корей тілін білуге арналған халықаралық емтихан-TOPIC тапсыратын шетелдіктер санының өсуі айғақтайды. 20 жыл ішінде - 1997 жылы емтихан басталғаннан бастап 2017 жылға дейін-олардың саны 107 есеге артты.

АҚШ-тағы Оңтүстік Кореяның корей мәселесі бойынша қоғамдық дипломатияның қаншалықты сәтті екендігі туралы қорытынды жасауға әлі ерте. Сонымен қатар, АҚШ-тағы Оңтүстік Кореяның қоғамдық дипломатиясының мақсатты аудиториясы ретінде әрекет ететін американдық үкіметтік емес ұйымдар мен институттар өз кезегінде Америка Құрама Штаттарының қоғамдық дипломатиясының белсенді және салыстырмалы түрде үлкен мүмкіндіктері мен ресурстары бар актерлері екенін атап өткен жөн. Екі елдің қоғамдық дипломатия актерлерінің бір-бірінің позицияларына өзара әсер ету мәселесі жеке зерттеуді қажет етеді.

Оңтүстік Кореяның қоғамдық дипломатиясы және корейаралық қатынастар туралы дискурс

Оңтүстік Кореяның қоғамдық дипломатиясы Оңтүстік Кореяның КХДР-ны ядролық қарусыздандыру және екі Кореяны біріктіру жөніндегі бастамаларына халықаралық қолдауды жұмылдыруға бағытталған. Осы мақсатта үкіметтік деңгейде корей мәселесі бойынша Оңтүстік Корея дискурсы қалыптасады және сыртқы ақпараттық кеңістікке шығарылады.

Корея Республикасы әлеуметтік-гуманитарлық саланы ынтымақтастық пен даму факторы ретінде де, өзінің сыртқы саяси мүдделерін ілгерілету құралы ретінде де белсенді пайдалануға ұмтылады. Бұл ретте қоғамдық дипломатия дипломатиялық ресурстардың жетіспеушілігі проблемасын шешу құралы ретінде қарастырылады. Қоғамдық дипломатия мен ұлттық брендингтің

міндеттері Оңтүстік Кореяның «орта держава» мәртебесін алға жылжытатын дискурсты құру және жаһандық басқару саласындағы іс-әрекеттерді ақпараттық қолдау болып табылады. Сонымен қатар, қоғамдық дипломатия басқа елдердің азаматтық қоғамымен қарым-қатынас орнатудың және қолдаудың әртүрлі тетіктерін қабылдайды.

Халықаралық ынтымақтастықтың бәсекеге қабілетті салаларында күн тәртібі мен ережелерін қалыптастыруға қатысу арқылы Оңтүстік Корея өзінің рөлін нығайту және халықаралық істердегі ықпалын күшейту үшін әлемдік саясаттың әлеуметтік-гуманитарлық өлшемін пайдаланады. Әр түрлі елдердің қалың бұқарасын халықаралық-экономикалық салаға тарту және ХХІ ғасырда қалыптасу перспективалары адамның даму жағдайларын қамтамасыз етуге бағытталған мемлекеттер арасындағы жаңа күн тәртібі Оңтүстік Кореяның әлемдік саясаттағы мәртебесі мен рөлін арттыруға үлкен мүмкіндіктер береді. Халықаралық қатынастарды әлеуметтендіру нәтижесінде бастамалар жасау, халықаралық қауымдастықтың алдында тұрған нақты мәселелердің шешімдерін ұсыну, желіге қатысу және осы бастамаларды жүзеге асыруға мүмкіндік беретін әртүрлі институттарға қатысу, сондай-ақ сенім қалыптастыру Оңтүстік Кореяға халықаралық аренада маңызды орын алуға мүмкіндік береді. Бұл ретте халықаралық істердегі белсенділік және жаһандық игілікке үлес қосу есебінен жинақталған «жұмсақ күш» болашақта Оңтүстік Кореяның ұстанымын және оған ерекше қызығушылық тудыратын сыртқы саясат мәселелері жөніндегі бастамаларды қолдауды қамтамасыз ете алады. Атап айтқанда, мемлекеттік дипломатия Оңтүстіктің басшылығымен біріккен жағдайда, біртұтас Кореяны басқа елдер қауіп ретінде қабылдамауын қамтамасыз ету құралы бола алады, бұл оның біріктіру саясатына қарсылықты азайтуға мүмкіндік береді.

Тұтастай алғанда, Оңтүстік Кореяның жаһандық басқарудағы рөлін нығайту саясаты, сондай-ақ сыртқы және ішкі ақпараттық кеңістіктерде сындарлы біріктіру дискурсын (болашақта мүмкін болатын перспектива ретінде) қалыптастыру аймақтық саясаттағы маневр мүмкіндіктерін кеңейтуге және Оңтүстік Кореяның корейлік реттеу бастамаларына қолдау көрсетуге арналған.

Осылайша, Корея Республикасының сыртқы саясаты «орта күш» тұжырымдамасының өзіндік нұсқасына негізделеді деп күтуге болады. Ол қазіргі геосаяси және тарихи-мәдени

контексттерді де көрсетеді. Халықаралық қатынастар теориясының дамуы тұрғысынан тек Сеул ғана емес, сонымен қатар басқа да бірқатар елдер өздерінің мәртебесін көрсетуге тырысып, «орта билік» тұжырымдамасының өзіндік нұсқаларын жасайды деп күтуге болады.

Оңтүстік Кореяның халықаралық қатынастардың теориясы мен тарихы мектебі ұзақ даму жолынан өтті және ол әлі де қалыптасу сатысында. Жергілікті зерттеушілер халықаралық қатынастар туралы идеялар жүйесін Қытай империясы кезінде қалыптасқан иерархия призмасы арқылы қабылдады, бірақ сонымен бірге батыстық концепцияларды (атап айтқанда, «орта деңгейдегі билік» ұғымын) игерді. Олар өздері әкелген теориялық ұстанымдарын Корея Республикасы бар географиялық, экономикалық және саяси контекстке бейімдейді. Батыстың түсіндірмесі бойынша, ресурстары мен көлемі жеткіліксіз, Корея Республикасы сыртқы саяси мінез-құлқы бірқатар критерийлерге сай болған жағдайда ғана орта деңгейдегі держава ретінде жіктелуі мүмкін.

Ұлы державалар, халықаралық қатынастардың әртүрлі мемлекеттік және мемлекеттік емес қатысушылары арасында делдалдық қызметті жүзеге асыру арқылы, таушалық дипломатия арқылы әлемдік күн тәртібіне әсер ету арқылы Сеул осы мәртебені жеңіп алды және сақтап қалды. Оңтүстік корейлік теоретиктер батыста жасалған концепцияның аспектілерін азиялық шындықтарға қолдануға болатындай етіп бөліп көрсетуге, атап өтуге және түзетуге мүмкіндік алды. «Орта деңгейлі билік» тұжырымдамасын әзірлеу арқылы Корея Республикасының зерттеушілері мемлекеттің ағымдағы күн тәртібіне негізделеді, бұл теориялық әзірлемелерді мемлекеттік қызметкерлерге және сыртқы саясатқа арналған ұсыныстарда көрсетуге көмектеседі [11, 28 б.].

Жаңадан қалыптасып келе жатқан Сеул халықаралық қатынастар мектебінің ерекшелігі батыстық емес контексте қолдану үшін өзгертілген және бейімделген бастапқы батыстық концепцияларды іс жүзінде қолдану болып табылады. Пән ретінде халықаралық қатынастар теориясының дамуы тұрғысынан Корея Республикасының өзіндік теориялық дискурсты қалыптастыру әрекетінің мысалы айқын. Өйткені ол халықаралық қатынастар жүйесіндегі концептуалды негіздемелерді әзірлеу кезінде елдер кездесетін қиындықтар мен процестерді көрсетеді. Олар жаһандық саясатқа көбірек араласқан сайын, әлемдік экономика мен саясатта

салмағы артып келе жатқан басқа Азия мемлекеттері де қазіргі әлемдегі рөлін ақтай бастайды және Оңтүстік Корея тәжірибесі оларға сұранысқа ие болуы мүмкін.

Оңтүстік Кореяның орта держава мәртебесін іздеудегі рөлдік артықшылықтарын талдау орта держава мәртебесін іздеуде қабылданған рөлдік тұжырымдамаларға әсер ететін тарихи рөлдердің қаншалықты маңызды екенін көрсетеді. Осылайша, Корея Республикасының қазіргі сыртқы саясаты корей мамандарының да, олардың шетелдік әріптестерінің де назарын аударады деп айта аламыз. Кореяның халықаралық қатынастар жүйесіндегі мәртебесі мен рөлін өзгертуге деген ұмтылысы көптеген жұмыстарда атап өтіледі, олардың бірқатарында «орта держава» тұжырымдамасына ерекше назар аударылады. Бұл ретте «орта держава» ұғымының мағыналық толықтығы, елдердің осындай санатын бөлектеу критерийлері, қазіргі Корея Республикасының сыртқы саясатында осы тұжырымдаманы іске асырудың мотивтері туралы сұрақтар ашық күйінде қалып отыр. Оңтүстік Кореяның орта держава ретіндегі мәртебесі экономикалық, технологиялық, мәдени және геосаяси факторларды қамтитын көп өлшемді болып табылады. Оның жаһандық дипломатияға белсенді қатысуы, көпжақтылыққа деген адалдығы және әртүрлі салалардағы көшбасшылығы оның халықаралық қатынастарды қалыптастырудағы ықпалы мен рөлін көрсетеді. Орта держава ретінде Оңтүстік Корея аймақтық бейбітшілікке, өркендеуге және тұрақты дамуға үлес қоса отырып, күрделі жаһандық сын-кәтерлерді жеңуді жалғастыруда.

Пайдаланылган әдебиеттер тізімі:

1. Tobias Harris, «The Emergence of Middle Power Asia,» East Asia Forum, May 7, 2009, [Электронды ресурс]: www.eastasiaforum.org/2009/05/07/the-emergence-of-middle-power-asia/
2. Лебедева М.М. Развитие социальной и гуманитарной проблематики в международных исследованиях: российский ракурс. Вестник МГИМО-Университета. 58(1), 2018. С. 7-25.
3. Cull N. Bulging Ideas: Making Korea's Public Diplomacy Work. Issue Brief of Asan Institute for Policy Studies. No. 37, 2012.
4. Fels E. Shifting power in Asia-Pacific? The rise of China, Sino-US Competition and Regional Middle Power Allegiance / E. Fels. Bonn: Center for Global Studies, University of Bonn, 2016. 768 p.
5. Holbraad C. Middle powers in international politics / C. Holbraad. London: Macmillan Press, 1984. 244 p.
6. 강선주, 중견국 외교 전략: MIKTA 의 외연 확장을 중심으로 / 선주강, 정책연구과제, 2014. 36 p. [Кан Сон Чжу. Стратегия дипломатии средней державы на основе расширения понятия МИКТА / Сон Чжу Кан // Проблемы исследования политики, 2014. 36 с.].
7. Kim S.M. South Korea's Middle Power Diplomacy: Changes and Challenges / S.M. Kim // Chatham House, The Royal Institute of International Affairs. [Электронды ресурс]: <https://www.chathamhouse.org/publication/south-koreas-middle-power-diplomacy-changes-and-challenges>
8. Batora J. Public Diplomacy in Small and Medium-Sized States: Norway and Canada. Cligendael Discussion Papers in Diplomacy. Vol. 97, 2005. 24 p.
9. Melissen J., Sohn Yul. Understanding Public Diplomacy in East Asia: Middle Powers in a Troubled Region. New York: Palgrave Macmillan, 2015. 283 p.
10. Schwak J. Branding South Korea in a Competitive World Order: Discourses and Dispositives in Neoliberal Governmentality. Asian Studies Review. 40(3), 2016. P. 427-444.
11. Howe B. Development Effectiveness: Charting South Korea's Role and Contributions. In Middle-Power Korea. Contributions to the Global Agenda. Washington: Council on Foreign Relations Press, 2015. P. 21-43.

СТАНОВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ КОРЕЙСКОГО ОТДЕЛЕНИЯ В КАЗУМОИМЯ ИМ. АБЫЛАЙ ХАНА

Пак Н.С., Ким У.А.
КазУМОиМЯ им. Абылай хана
Алматы, Казахстан

Аннотация: Статья посвящена истории преподавания корейского языка на факультете Востоковедения Казахского университета международных отношений и мировых языков им. Абылай хана, где в 1998 году по инициативе ректора университета академика Салимы Сагиевны Кунанбаевой была открыта кафедра ориенталистики, объединившая специалистов по восточным языкам. С 1993 года корейский язык был включен в учебную программу как 2-й иностранный язык, а в 1999 году был осуществлен первый набор на корейское отделение, у истоков которого стояла д.ф.н, профессор Н.С. Пак. Всего за весь период существования корейского отделения более половины студентов, изучающих корейский язык получили возможность обучаться по программе академической мобильности, благодаря усилиям, которые приложила Н.С. Хан для развития программы академической мобильности и внедрения программы двойного диплома с южнокорейским университетом. С 1999 года по 2023 год корейское отделение факультета востоковедения окончили около 1300 человек. В статье также уделяется внимание роли Центра корееведения в развитие корейского отделения в КазУМОиМЯ им. Абылай хана, который проводит различную научно-исследовательскую и образовательную деятельность, направленную на развитие корееведения в Центральной Азии, расширения и укрепления взаимодействия с вузами стран СНГ и Южной Кореи.

Ключевые слова: факультет востоковедения, корейский язык, корееведение, корейское отделение, кафедра восточной филологии, Центр корееведения, международное сотрудничество

Title: Formation and Development of the Korean Department at KazUIR&WL

Author: Pak N.S., Kim U.A., KazUIR&WL, Almaty, Kazakhstan

Abstract: The article is devoted to the history of teaching the Korean language at the Faculty of Oriental Studies of the Kazakh University of International Relations and World Languages named after Ablai Khan, where in 1998, on the initiative of the rector of the university, academician Salima Sagieva Kunanbayeva, the Department of Oriental Studies was opened, bringing together specialists in oriental languages. Since 1993, the Korean language was included in the curriculum as the 2nd foreign language, and in 1999 the first admission to the Korean department was made, at the origins of which was Doctor of Philosophy, Professor N.S. Pak. In total, over the entire period of the

existence of the Korean department, more than half of the students studying the Korean language were given the opportunity to study under the academic mobility program, thanks to the efforts made by N.Ch. Khan to develop the academic mobility program and implement a double degree program with a South Korean university. From 1999 to 2023, more than 900 people graduated from the Korean department of the Faculty of Oriental Studies. The article also focuses on the role of the Center for Korean Studies in the development of the Korean department at KazUIR&WL named after Ablai Khan, which for 11 years has been conducting various research and educational activities aimed at developing Korean studies in Central Asia, expanding and strengthening cooperation with universities in the CIS countries and South Korea.

Keywords: Faculty of Oriental Studies, Korean language, Korean studies, Korean department, Department of Oriental Philology, Center for Korean Studies, international cooperation

Факультет востоковедения Казахского университета международных отношений и мировых языков им. Абылай хана основан в 1993 г. В этом же году корейский язык был включен в учебную программу в качестве 2-го иностранного языка наряду с другими восточными языками. В 1998 году по инициативе ректора университета, академика Салимы Сагиевны Кунанбаевой была открыта кафедра, первоначально объединявшая три языка: китайский, японский, корейский. Для заведования кафедрой, названной Салимой Сагиевной кафедрой ориенталистики была приглашена Нелли Сергеевна Пак, выпускница этого же вуза, руководившая кафедрой на протяжении 14 лет. Н.С. Пак прошла научную школу у известного учёного М.М. Копыленко по сопоставительно-типологическому языкознанию на материале нескольких языков, в том числе и корейского. Н.С. Пак имеет более 80 публикаций по разным проблемам теории языкознания и практики преподавания иностранных языков, в том числе монографии «Корейский язык в Казахстане: проблемы и перспективы», «Проблемы миноритарных языков в полиэтническом Казахстане». Н.С. Пак, возглавив кафедру в родном вузе, много времени уделяла подготовке высококвалифицированных кадров по корейской филологии. Под ее руководством подготовлены и защищены магистерские, кандидатские диссертации, диссертация на соискание степени доктора PhD.

В 1999 году был сделан первый набор на корейское отделение, который состоял всего из 4 человек. В этот период на отделении преподавали Н.С. Пак, Н.Ч. Хан и волонтеры корейской

организации КОИСА. В 2000 году на отделение поступило уже 15 человек. Всего за период с 1999 года по 2023 год корейское отделение факультета востоковедения окончили около 1300 человек.

Сегодня корейский язык, как основной иностранный, изучают на факультете востоковедения КазУМОиМЯ более 400 студентов бакалавриата, 16 магистрантов и 1 докторант.

Говоря о профессорско-преподавательском составе корейского отделения факультета востоковедения, можно отметить, что преподавательский состав заметно расширился. В настоящее время на 3 кафедрах факультета востоковедения работают 24 преподавателя, из них 5 носителей языка и 19 казахстанских специалистов, преимущественно, выпускников магистратуры и докторантуры КазУМОиМЯ, которые решили продолжить свою трудовую деятельность в родном университете.

Безусловно, первые годы становления корейского отделения не были легкими и стабильными, но благодаря организаторским способностям заведующей кафедрой ориенталистики Н.С. Пак, ее человеческим качествам, энтузиазму, полной отдаче сил и кропотливому труду немногочисленного преподавательского состава, корейское отделение крепло и развивалось. Ряды преподавателей стали пополнять выпускники корейского отделения разных лет, внесшие и продолжающие вносить свой вклад в развитие корейского отделения. Ким Анастасия Сергеевна, одна из лучших выпускников корейского отделения, в 2010 году защитила кандидатскую диссертацию на тему «Гендерные стереотипы в паремиях корейского и русского языков» под руководством Н.С. Пак и в 2012 году возглавила кафедру ориенталистики, которой руководила до 2016 года.

Одним из ведущих специалистов корейского языка на факультете востоковедения является Н.Ч. Хан, которая вместе с Н.С. Пак стояла у истоков корейского отделения в вузе. Н.Ч. Хан в 2016 году защитила диссертацию «Речевые стереотипы обращения в реализации категории вежливости в разноструктурных языках» на соискание степени доктора PhD под руководством Н.С. Пак.

Н.Ч. Хан была первопроходцем развития программы академической мобильности и внедрения программы двойного диплома с южнокорейским университетом. В настоящее время Н.Ч. Хан продолжает вносить вклад в расширение и укрепление международных отношений КазУМОиМЯ им. Абылай хана с

вузами Республики Корея. Всего за этот период в программе академической мобильности приняли участие более половины от общего числа студентов, изучавших и в настоящее время изучающих корейский язык в КазУМОиМЯ им. Абылай хана.

Н.Ч. Хан в течение двух лет с сентября 2016 г. руководила на факультете востоковедения кафедрой языка и перевода региона Дальнего Востока. В настоящее время Н.Ч. Хан является ассоциированным профессором кафедры «Перевода восточных языков», где читает лекции по теоретическим дисциплинам специальности, а также является руководителем международного проекта «Создание единой системы дистанционного обучения и исследования в области корееведения в Центральной Азии».

На корейском отделении кафедры ориенталистики, а затем кафедры языков и перевода региона Дальнего Востока, а позднее и кафедры восточной филологии в разные годы с большим энтузиазмом и любовью к своему делу работали и внесли значительный вклад в развитие корейского отделения как южнокорейские, так и казахстанские специалисты, в числе которых: Ким Джон Бок, Мун Хи Гвон, Сон Ши Ёнг, Е.В. Бурмистрова, А.М. Нургалиева, И.В. Ким, Т.Н. Пак, Л.Ф. Ким, Н.С. Нам, Е.В. Тен, Т.Б. Ли, И.Е. Хван, Ким Ёнген, Бан Джонсик, Марксова С.Г., Ш.П. Кутулуков, А.М. Думышева.

С начала становления корейского отделения в КазУМОиМЯ им. Абылай хана оказывается всесторонняя поддержка различными государственными организациями образования, научными учреждениями, фондами Республика Корея. Большую поддержку корейскому отделению вуза на протяжении нескольких лет оказывала южнокорейская организация КОИСА. Помощь данной организации заключалась в обеспечении специалистами корейского языка, учебной литературой, а также оказание материально-технической поддержки. Большую помощь в годы сотрудничества оказали волонтеры КОИСА: Чон Чунёнг, Чон Хеин, Чон Кагёнг, Чве Чансоб, Чве Кенын. В 2008 после подписания договора о сотрудничестве с Корейским фондом на кафедре ориенталистики в течение 1,5 лет работала приглашенный специалист по корейскому языку и литературе Хо Сукми, которая читала лекции по теоретическим дисциплинам и вела практические занятия по корейскому языку на старших курсах.

В 2009 году на кафедре ориенталистики начал свою трудовую деятельность приглашённый специалист от Корейского

фонда (Korea Foundation) профессор Чжан Хочжон, который является ведущим специалистом кафедры восточной филологии по корейскому языку и литературе. Профессор Чжан Хочжон вносит и по сей день огромный вклад не только в подготовку профессиональных кадров, специалистов со знанием корейского языка, но и в развитие и укрепление отношений с вузами и образовательными учреждениями Республики Корея, неocenim вклад профессора Чжан Хочжона в развитие корееведения в Центральной Азии.

В настоящее время профессора и преподаватели корейского отделения факультета востоковедения работают в составе 3 кафедр: кафедры восточной филологии, кафедры востоковедения, кафедры перевода восточных языков. Так, по образовательной программе «Иностранная филология (корейский язык)» вносят вклад в подготовку филологов: д.ф.н., профессор Н.С. Пак, доктор PhD профессор Чжан Хочжон, старшие преподаватели Ли Сонгсук, У.А. Ким, Ф.Ж. Борантаева, А.М. Сакенова, Ж.Н. Аксаналиева, Н.С. Кайыржанова, А. Токтарбаева. На кафедре востоковедения готовят специалистов-востоковедов со знанием корейского языка старшие преподаватели Б.Б. Бактыбекова, О Сангхо, преподаватели М.А. Оспанова, М. Абдуллаева, А.Б. Караулова. На кафедре перевода восточных языков вносят вклад в подготовку переводчиков с корейского на русский и казахский языки доктор PhD ассоциированный профессор Н.Ч. Хан, к.ф.н. С.Н. Жетписов, старшие преподаватели Пак Су Бок, С.К. Ким, А.М. Амангельды, преподаватели А.С. Надирбек, А. Глеужан, О Хеджон.

Благодаря труду профессорско-преподавательского состава корейского отделения факультета востоковедения и всесторонней поддержке руководства КазУМОиМЯ им. Абылай хана наш университет как вуз, где динамично развивается корееведение, является не только одним из успешных в Казахстане и Центральной Азии, но занимает достойное место среди вузов мира.

В развитие корейского отделения факультета востоковедения весомый вклад вносит Центр корееведения КазУМОиМЯ им. Абылай хана, деятельность которого направлена на развитие корееведения не только в Казахстане, но и в Центральной Азии. Центр корееведения КазУМОиМЯ был создан в сентябре 2012 года. С 2012 г. по 2017 год Центр возглавляла д.ф.н. профессор Н.С. Пак. С 2017 года по 2020 г. директором Центра

корееведения была Н.Ч. Хан, а с 2021 года центром руководит У.А. Ким.

С 2012 года по 2015 год Центр корееведения реализовывал стартовый проект «Развитие корееведения в Казахстане» по гранту Academy of Korean Studies (Республика Корея). После успешного завершения деятельности в рамках первого проекта Центр корееведения КазУМОиМЯ приступил к реализации второго проекта по гранту Academy of Korean Studies (Республики Корея) в период с 2015 года по 2020 г., расширив программу деятельности по реализации проекта «Развитие корееведения в Центральной Азии». В рамках двух данных проектов Центром корееведения в течение восьми лет была осуществлена большая работа по развитию корееведения в Казахстане и Центральной Азии.

В настоящее время, с 2021 г. по 2026 г. Центр корееведения КазУМОиМЯ им. Абылай хана единственный в Центральной Азии реализует международный научно-исследовательский, образовательный проект «Создание единой системы дистанционного обучения и исследования корееведения в Центральной Азии». Основными направлениями деятельности Центра корееведения являются:

1. **Наука** (издание монографий, учебников, учебных пособий): осуществляется 2 выпуска в год сборник научных статей «Корееведение Казахстана», «Сборник научных статей по корееведению студентов вузов СНГ», 1 раз в год выпуск сборника «Корееведение в Центральной Азии: наука и образование».
2. **Развитие корееведения:** организация и проведение международных конференций по корееведению с участием исследователей в области корееведения стран ближнего и дальнего зарубежья, конференций молодых ученых с участием студентов и магистрантов, обучающихся в вузах стран СНГ и Республики Корея, и проведение конкурсов и олимпиад по корееведению среди студентов.
3. **Создание нетворка:** дважды в год осуществляется выпуск новостного бюллетеня; расширяется нетворк между корееведами Центральной Азии и др. странами СНГ; создан и расширяется сайт).

Так, в рамках реализации проекта издаются монографии, учебные пособия, словари. Ежегодно дважды в год издаются сборники научных статей «Корееведение Казахстана», ежегодно

осуществляется выпуск сборника статей по корееведению студентов вузов СНГ, с 2012 года дважды в год издаются новостные бюллетени «Нетворк корееведения в Казахстане», а с 2013 года - «Нетворк корееведения в Центральной Азии». За это время были изданы:

1. Ким Л.Ф., Пак Н.С. Корейские топонимы российского Дальнего Востока (монография);

2. Думышева А.М. Государственная идеология Кореи и Японии (монография);

3. Галиев А.А., Аксаналиева Ж.Н., Жукабаева А. Этническая семиотика корейцев (монография);

4. Учебные пособия, корейско-казахско-русский и русско-казахско-корейский разговорники, корейско-казахско-русский и русско-казахско-корейский словари для ЕХРО 2017.

5. Серия «Страноведение» (учебное пособие, 3 части)

6. Амангельды А.М., Ли Сунг Сук. Словарь по грамматике к учебнику «Корейский язык для казахстанцев»;

7. Хан Н.Ч. Речевые стереотипы обращения в корейском и русском языках в реализации категории вежливости (монография);

8. Пак Н.С. Избранные труды по корееведению и общей лингвистике.

9. Пак Н.С. Корейский язык в Казахстане: проблемы и перспективы. Переизд. монография.

10. Ким С.К. Практическое пособие по подготовке специалистов-переводчиков в сфере медиакоммуникации. Учебное пособие;

11. Сборники научных статей «Корееведение Казахстана» (17 выпусков);

12. Сборники статей по корееведению студентов СНГ (11 выпусков);

13. Сборник материалов научно-практической конференции ЦААПК «Корееведение в Центральной Азии: наука и образование» (8 выпусков);

Ежегодно 9 октября проводится «День корейской письменности», в программе которого история создания корейской письменности, презентация о деятельности Центра корееведения КазУМОиМЯ им. Абылай хана, вручение памятных призов студентам, успешно сдавшим международный тест на знание корейского языка ТОPIK.

В рамках третьего направления «*Нетворк*» в 2013 году была создана Центрально-азиатская Ассоциация преподавателей-корееведов (ЦААПК), одним из инициаторов создания которой стал Центр корееведения КазУМОиМЯ. Центр корееведения ежегодно является соорганизатором Центрально-азиатской научной конференции по корееведению, является организатором Центрально-азиатской конференции молодых исследователей-корееведов СНГ, Центрально-азиатской олимпиады по корееведению, семинаров и форумов, гостевых лекций. География участников Центрально-азиатской олимпиады с каждым годом расширяется. В 2019 году в олимпиаде приняли участие студенты из 20 вузов Казахстана, Кыргызстана, Узбекистана, России, Украины. В 2023 году присоединились участники из Азербайджана и Грузии.

С 2017 года с целью привлечения абитуриентов проводился «Летний лагерь корейского языка и культуры для школьников», где в период с 2017 по 2019 гг. прошли обучение 175 школьников г. Алматы. В 2018, 2019 годах Летний лагерь проводился совместно с Университетом Кукмин при поддержке Национального Исследовательского Института корейского языка Республики Корея и проходил в рамках «Проекта по поддержке изучения корейского языка и культуры в зарубежных университетах».

С 2017 года по 2019 г. Центром совместно с Пусанским университетом иностранных языков была реализована программа обмена студентами GTE (Global Triangle Education). В рамках данной программы студенты Пусанского университета иностранных языков и студенты 3–4 курсов корейского отделения факультета Востоковедения КазУМОиМЯ им. Абылай хана участвовали в тандем-занятиях по корейскому языку, слушали лекции учёных-корееведов, представителей известных казахстанских и корейских компаний, являющихся работодателями для выпускников корейского отделения.

С 2018 г. по 2020 г. для студентов корейского отделения КазУМОиМЯ совместно с университетом Кукмин Республики Корея при поддержке Национального Исследовательского Института корейского языка, а с 2021 года совместно с Университетом Сукмён Республики Корея ежегодно проводятся уроки корейского языка в свободное от основных занятий время для студентов корейского отделения ОП «Иностранная филология».

В рамках Недели Корееведения на регулярной основе Центр корееведения организывает гостевые лекции Генерального Консула Республики Корея в г. Алматы, специальные лекции приглашённых профессоров вузов СНГ и зарубежья.

Центр корееведения, осуществляя деятельность по развитию корееведения, работает в тесном сотрудничестве с Посольством Республики Корея в Казахстане, Генеральным Консульством Республики Корея в Алматы, алматинским корейским Центром образования при Посольстве Республики Корея в Казахстане, логистической компанией CIS Group, Ассоциацией южнокорейских бизнесменов в Казахстане, с представительством «Шинхан Банк Казахстан», «Шинхан Финанс», Ассоциацией выпускников корейского отделения КазУМОиМЯ им. Абылай хана, которые на протяжении многих лет оказывают поддержку корейскому отделению КазУМОиМЯ им. Абылай хана.

Сайт Центра корееведения, созданный в 2016 году в рамках реализуемого проекта, с 2022 года расширил поле деятельности и стал сайтом Центрально-азиатской Ассоциации преподавателей-корееведов (<http://canks.asia>). Центр корееведения также ведет ютуб-канал (<https://www.youtube.com/channel/UC6jTRgKrV0ojq8vf73xV7Yg>), где размещает новости о деятельности Центров корееведения и корейских отделений вузов стран Центральной Азии, ЦААПК, учебные лекции, подготовленные научными сотрудниками Центра корееведения КазУМОиМЯ им. Абылай хана. Кроме этого, с новостями о деятельности, связанной с развитием корееведения в Центральной Азии, можно ознакомиться на инстаграм-странице (https://instagram.com/akspca2012?utm_medium=copy_link) Центра корееведения КазУМОиМЯ им. Абылай хана.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ МӘДЕНИЕТ АРАЛЫҚ КОММУНИКАЦИЯ ТЕОРИЯСЫНЫҢ КӨРІНІСІ

Саржанова Р.Р.
Абылай хан атындағы ҚазХҚЖӨТУ университеті
Алматы, Қазақстан

Аңдатпа: Тіл мәдениеттің элементі, ол белгілі бір мәдениет шеңберінде қызмет етеді, ал шетел тілін оқып үйренуші осы мәдениеттің ерекшеліктерімен, тілдің осы мәдениетте қолдану ерекшеліктерімен таныс болуы керек. Біз тілдің әлеуметтік қызметіне, яғни адамзат қоғамына қатынас құралы ретіндегі қызметіне тоқталамыз, өйткені тіл белгілі бір ұлттың игілігі, әрі өзіне тән ажырағысыз белгісі. Тіл – адамдардың бір-бірімен қарым-қатынас жасайтын, пікір алысатын, өзара түсінісетін негізгі құралы. Сөйтіп, тіл – адамзат ісінің барлық саласында және күнделікті тұрмысында бірін-бірі түсінісуіне мүмкіндік беретін құрал. Бұл мақала мәдениеттер арасындағы диалогтың рөлін қарастырады. Қазақстан қоғамының мәдениет үлгілері айқындалып, қазіргі әлемдегі мәдениетаралық коммуникация қарастырылады.

Кілттік сөздер: Мәдениет диалогі, өркениет қақтығысы, қарама-қайшылық, этнос, маскулиндік мәдениет, феминдік мәдениет

Title: Manifestation of the Theory of Intercultural Communication in the Republic of Kazakhstan

Author: Sarzhanova R.R., KazUIR&WL, Almaty, Kazakhstan

Abstract: Language is an element of culture, it functions within the framework of a certain culture, and the student of a foreign language should be familiar with the peculiarities of this culture, the peculiarities of the use of language in this culture. We will focus on the language of social functions, vol. e. on its function as a means of communicating with human society, because language is the blessing of a certain nation and its integral characteristic. Language is the main means by which people communicate with each other, exchange ideas and understand each other. Thus, language is a tool that allows people to understand each other in all spheres of human affairs and everyday life. This article examines the role of dialogue between cultures. Models of cultures of Kazakhstani society are determined and intercultural communication in the modern world is considered.

Keywords: Dialogue of cultures, clash of civilizations, contrast, ethnicity, male culture, female culture

Мәдениет диалогінің маңыздылығы. ХХІ ғасырға аяқ аттағалы он екі жылға таяп қалды. Қазіргі заман мәдениетінің

жағдайын зерттеу өте қиын және қандай да тұжырымдар айту, бір қорытынға келу де ерте. Алайда қазіргі таңда мәдениет күйзеліс күйінде екені айдай анық. Шағын кеңістікте көптеген ұқсас емес мәдениеттердің өмір сүруі саясаткер, философ, мәдениеттанушы, лингвист, психолог секілді мамандардың назарын аудартуда. Мәдениет аралық қарым-қатынас барысында: жаһандану процесіндегі мәдениеттердің қарым-қатынасының сипаты мен нәтижесі қандай, көрші халықтардың ұлттық бірдейлігін, өзіне тән дәстүрін сақтап, татулық пен бейбітшілікті дамыту жолдары қандай сияқты күрделі сұрақтар туындайды. Гердердің айтуы бойынша «Әр халықтың дамуы оның басқа мемлекеттермен қарым-қатынасына байланысты. Себебі, қарым-қатынас арқылы әрбір мемлекет мәдениет әртүрлілігімен танысып қана қоймайды. Ең бастысы өз салт-дәстүрін жоғалтып алмай, өзге мәдениетті құрметтеу арқылы даму» деген болатын [1].

Әрине, әр халық өз мәдениетін, ұлттық ерекшелігін, әдет-ғұрып, салт-дәстүрлерін ескеріп өз еркімен дамуы тиіс. Алайда, басқа елдің мәдениет құндылықтары және көзқарастарымен санасу арқылы ғана ынтымақтастыққа келуге болады. Мәдениет аралық тартыс, өзара құрметтемеушілік пен түсінбеушілік - қарулық қақтығысқа әкелуші жол. Американдық политолог, саясаттанушы Самуэль Хантингтон «Өркениет қақтығысы» атты еңбегінде: «Қазіргі таңда ең ауқымды қақтығыс бай ия кедейлердің арасында емес, әртүрлі мәдениеттердің арасында болуы ықтимал», - деп жазған болатын [2].

Қазіргі кезде жаһандану процесі көптеген халықтардың мәдениетіне елеулі әсер етуде. Адамзат шын мәнінде экономика, саясат, тіл, мәдениет, жеке адам, түрлі өмірлік тәжірибе коммуникациясының жаңа дәуіріне қадам басты. Қазіргі таңда келісім орнату процесінде бір де бір жеке адам, халық, мәдениет, әлеуметтік топ тізімнен шығарылып, ия оңашалана алмайтыны сөзсіз.

Сондықтан мәдениет диалогі процессіне үндеу өзекті мәселелердің бірі болып табылады. Және бұл мәселелерді шешу барысындағы басты мақсат қазіргі қоғамдағы мәдениет әртүрлілігін

---

¹ Хантингтон С. Столкновение цивилизаций // The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order (1996) / Перевод с англ. Велимеева Т., Новикова Ю. М.: ООО «АСТ», 2003. 603 с.

² Гердер И.Г. Идеи к философии истории человечества. М., 1977. 432 с.

зерттей отырып, мәдениет аралық қарым қатынастың ерекшелігін қарастыру қажет.

Осы уақытқа дейін «келісім» келіспеушілерді басу, яғни азшылық жағындағылар көпшілікке бағынған болатын. Ал қазіргі уақытта «келісім» жан-жақты бола бастағалы бері, мәдениет әртүрлілік пен жеке адамның ерекшелігі бірінші орынға шықты. Яғни азшылық көпшілікке бағыну процесі емес, әр адамның, халықтың мәдениет ерекшелігі ескерілуде. Мәдениеттердің әртүрлілігін сақтап, бірлік орнату мүмкін бе? Өз ұлттық ерекшелігін сақтап, келесімге келу әдістері бар ма?

Адамзат өз мәдениетін, салт-дәстүрін ысырып тастап, жалғыз үлгі ретінде стереотиптік, батыстық ережені қабылдай алмайды. Бұл тағы да көпшілік жағынан басымдық, мәдениет күштеушілігі арқылы болған «келісімге» айналады. Бүгінгі таңда «келісім» мәдениет әртүрлілігін ескеру, ішкі механизмнің өзара түсінушілік, құрметтеу арқылы жүретін кейіп орын алған. Адам туыла салысымен мәдениет аралық, ұлыс аралық диалогті бойына сіңіріп дүниеге келген жоқ, бұл қасиет тәрбие мен оқыту барысында бойына сіңіп, дарыған болатын.

Қазақстан Республикасының мәдениет диалогіне қосқан үлесі. Біз әлемдік қоғамда дәстүрлі мәдениетті ұстанатын дамушы, жас мемлекетте өмір сүріп келеміз. Тәуелсіздік алғаннан бері Қазақстан мемлекетінің алдына жаңа көкжиектер ашылды. Өз келешегін өз күшімен құру мен халықтың мүдделерін қанағаттандырарлық жағдай жасау мүмкіндігі туындаған болатын.

Мәдениет аралық қарым-қатынас процесі Қазақстан мемлекетінде бірден-бір маңызды орын алуда. Бейбітшілік пен бірлікті сақтап қалу мақсатында мемлекет тарапынан бірнеше стратегия қолданылуда. Атап айтар болсақ:

1) Республикада келісім мен мәдениет аралық коммуникациясының жаңа тәжірибесі Қазақстан халқы

Ассамблеясы пайда болды. Бұл тәжірибе бірнеше мемлекеттер арасында жоғары бағаланып, болашақта этнос аралық келісім мен алыс шетел елдеріне үлгі болуы ықтимал.

2) Жоғары оқу орнына түсу барысында сан жағынан аз этностарға әр түрлі квота бөлініп, осы мемлекетте өмір сүріп жүрген әр этностың мәдениет орталықтары жұмыс жасап, түрлі тілдерде білім беретін мектептер қызмет атқаруда және т.б.

3) Этностардың Қазақстан Республикасында бірлікте өмір сүруіне тағы бір себеп ретінде, мәдениет әрекеттестігінің басым бөлігін қамтитын қазақ және орыс этностары қарым-қатынасын келтіруге болады. Бұларда терең мәдениет аралық қарым-қатынас орнатудың негізгі базасы бар десек те қателеспейміз. Байырға заманнан бері қалыптасқан дәстүр, экономика, мәдениет, саясат облысындағы көп ғасырлық коммуникация - екі этностың бірлікте өмір сүруіндегі себептердің бірі.

4) Тарихқа жүгінетін болсақ, Кеңес үкіметінен кейін зардап шеккен халықтарды өз жерінде құшақпен қарсы алған қазақ халқының қонақжайлық қасиеті де бұл процеске өз үлесін қосқаны анық.

Қазіргі таңда мәдениет аралық қарым-қатынастың жағдайы. Жоғарыда айтылып кеткен факторлар, Қазақстан Республикасы жағынан мәдениет әртүрлілігін сақтап қалу үшін бірқатар әрекет жасалып жатқанын дәлелдейді. Алайда, елімізде ұшан-теңіз игі істер жүзеге асырылуына қарамастан, қарама-қайшылық пен қақтығыс мәселелері де бар екенін жасыра алмаймыз. Солардың бірі болып, әлемнің әр түкшірінде шашырап жүрген қазақтарды атамекенге жинау процесіне байланысты туындаған проблемалары болып табылады. Қазақстан өз бетімен материалдық және моральдық ауқым жағынан қамтитын проблемаларды шешуге мәжбүр болды. Шетелдегі қазақтардың атамекенге оралуын қамтамасыз ету; оларға қамқорлық көрсету; құқын қорғау деген сияқты көптеген проблемалар мемлекеттің міндеті болып есептелді. Практика жүзінде бұндай мәселелерді бұрын-соңды бастан кешірмеген соң, шет елдердің стратегиялары мен тәжірибелеріне көңіл бөліне бастады. Тек мемлекет қана емес, шетел ағайындарымыз да толып жатқан қиындықтарға тап болады. Оралмандардың шетелден шығып, Қазақстанда тұрақты тіркелуі, азаматтық алуы, жұмысқа орналасуы тағы басқа мәселелер бойынша қиыншылықтар аз емес. Бірақ, ең басты проблема ол - оралмандардың Қазақстанда тұрып жатқан қазақ халқымен қарым-қатынасы, яғни, жергілікті халыққа сіңісіп кету процесінің қиындығы.

Бұған дейін айтылып кеткендей, қазақ халқы ата заманнан бері қонақжай қасиетімен белгілі. Орыс, әрмен, грек, күрд пен кәріске дейін хош көрген, қайдан келдің, неге келдің деп сұрамаған, үйтіп-бүйтіп жағу, көңілін табуды ғана ойлаған ортақшыл қазақ

енді бүгін, екі өкпесін қолына алып, жүрегі лүпілдеп ата жұртына жеткен қандастарына қыр көрсетеді. Елім, жерім деп жеткен оралман неге қазаққа жат болып көрінеді? Неге қазақ елімнің қандасы бола тұрып ортаға сіңісіп кетуі қиыншылықтар туғызады? Жауап ретінде бірнеше факторды атап айтсақ болады. Олар: әр елден жиналған қандастарымыз көшіп келген мемлекетінің жазбасына, принциптеріне, заңдылықтарына, салт-дәстүрлеріне, бір сөзбен, мәдениете үйреніп сіңіскені анық. Сол себептен, мәдениеттің әр түрлілігі мемлекет деңгейдегі проблемаларды туындатуда.

Хофштеде ұсынған мәдениет үлгілері. 130-дан аса этностың басын біріктіріп, бірлік пен татулық орнатуда қандай заттарға мән аудару қажет және қандай шаралар қолдану керек, бұл проблемалардың туындауына қандай себептер бар деген оймен мәдениет аралық коммуникациясының негізін салушы, социолог Г. Хофштеде ұсынған мәдениеттің параметрлеріне сүйеніп, Қазақстан халықтарының арасында сауал-сұрақ арқылы зеттеу жүргізілді. Сауал-сұраққа қатысушылар саны - 87 адам. Оның 38 қазақ, 23- і славян халқы, 16- сы кәріс,

5- і түрік және қалғандары ұйғыр мен күрд.

Хофштеде мәдениеттерді басты төрт көрсеткішке бөліп қарастырады:

- 1) Билік айырмашылығы (жоғарғы және төменгі)
- 2) Ұжымшылдық пен жекешілдік
- 3) Маскулиндік пен феминдік мәдениеттер (ер қасиеті және әйел қасиеті басым мәдениеттер деп те аталады)
- 4) Белгісіздіктен бас тарту (мәдениет аралық коммуникациясында бұл тармақша маңызды болып есептеледі. Өйткені, осы тармақша арқылы әр түрлі мәдениет өкілдерінің мінез-құлықтары мен мәдениет ерекшелігі түсіндіріледі) [3]³.

Аталған көрсеткіштерге байланысты Қазақстанда тұрып жатқан бірқатар халықтардың мәдениет аралық қарым-қатынасының ерекшелігі анықталды. Және зерттеу барысында шиеліністер мен қайшылықтарды шешу жолдары ұсынылды.

---

³ Найзабеков А., Жорообеков Э. Межкультурный диалог, коммуникации и навыки в Центральной Азии // Перевод Миронова Е. Б., 2009. 132 с.

Жоғары билік мәдениеттер (культуры с высокой дистанцией власти) - теңсіздік басым және коммуникация барысында көптеген қайшылықтар туындайды.

Төменгі билік мәдениеттерінде (культуры с низкой дистанцией власти) – теңсіздік аз білініп,

адамдардың қарым-қатынасында ерік, бостандық, жеке тұлғаны құрметтеу т.б. қасиеттерге көп көңіл бөлінеді. Бұндай мәдениеттерде коммуникация өте оңай жүреді.

Ұжымшылдық қасиет басым мәдениеттерде – жеке адамның емес, ұжым, белгілі бір топтың қызығушылықтары басым. Барлығы тек өзіне ғана емес ұжымға жауап береді. Бұндай мәдениеттерде белгілі қатып қалған бір заңдылыққа сүйеніп жүру керектігі басты орында. Мәдениет аралық коммуникация тез дамып, сәтті өтеді.

Жекешілдік қасиет басым мәдениеттерде – жеке адамның мақсаттары мен қалаулары басым. Жекешілдік қоғамда әр адам өзіне және өз отбасына ғана жауап береді. Мәдениет аралық коммуникация қиын өтеді.

Маскулиндік (ер қасиеті басым) мәдениеттер – коммуникация барысында қамқорлыққа емес, пайда көзін табуға, бәсекелестікке үлкен көңіл бөлінеді.

Феминдік (әйел қасиеті басым) мәдениеттер – коммуникация барысында ынтымақтастыққа, қамқорлыққа, жолдастық қарым-қатынас орнатуға үлкен назар аударылады.

Төменгі деңгейдегі белгісіздік (низкий уровень избегания неопределенности) мәдениеттерінде ұқсас емес дәстүр мен тәртіптегі адамды қабылдау процесі тез жүріп, стресс пен агрессия байқалмай коммуникацияны жеңілдетеді.

Жоғарғы деңгейдегі белгісіздік (высокий уровень избегания неопределенности) мәдениеттерінде ұқсас емес дәстүр мен тәртіптегі адамды қабылдау процесі баяу жүріп, стресс пен агрессия көп байқалып коммуникацияны қиындатады.

Қорытындылай келетін болсақ, қазақ пен кәріс халықтарының мәдениет үлгілері ұқсас. Бұл халықтар мәдениет саласындағы өзгеше және жаңа құбылыстарды оңайлықпен қабылдап, тез үйренісіп кетуге бейім. Ал славян халықтарының жоғарғы деңгейдегі белгісіздік мәдениетінің көрсеткіші үйреншікті өмір салтын өзгеріссіз алдыруға талпынысы басым. Бұндай нәтиже славян халқының өз мәдениетіндегі өзгешелігін сақтап қалу мүмкіндігі жоғары.

Жалпы айтқанда, қазақстандағы мәдениеттердің үлгері ұқсас және тартыс пен шиеленіс аз байқалады. Қазақстан халқы өз мәдениетін жоғалтып алмауы үшін әр халықтың өз салт-дәстүрлерін құрметтеп, бағалауға баулу қажет. Өз отанын сүйю, өз халқын құрметтеу арқылы биік жетістіктерге жетуге болады.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций // *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order* (1996) / Перевод с англ. Велимеева Т., Новикова Ю. М.: ООО «АСТ», 2003. 603 с.
2. Гердер И.Г. Идеи к философии истории человечества. М., 1977. 432 с.
3. Найзабеков А., Жорообеков Э. Межкультурный диалог, коммуникации и навыки в Центральной Азии // Перевод Миронова Е. Б., 2009. 132 с.

GENERAL AND SPECIFIC ASPECTS OF THE USE OF THE KOREAN LANGUAGE IN THE MEDIA OF THE KOREAN DIASPORA OF THE CIS COUNTRIES

Sokolov N.A.
KAUIR&WL
Almaty, Kazakhstan

Исследование финансируется Комитетом науки Министерства науки и высшего образования Республики Казахстан (грант № AP23485752 Медиа диаспор Казахстана: проблемы культурной идентичности в медиалогическом трансфере)

Abstract: The article is devoted to the analysis of the use of the Korean language in the media of the Korean diaspora in the CIS countries, highlighting its influence on the preservation of cultural identity and interaction with local societies. It examines the mechanisms of cultural adaptation and integration of the Korean diaspora through the prism of media communications, using an analytical approach to study the content of five newspapers published in the Korean language. The study demonstrates how language contributes to the formation of close cultural and social ties in the multinational context of the CIS, thereby providing an important role in cultural exchange and social integration of the diaspora. The results of the analysis highlight the importance of Korean-language media as a means of maintaining national identity and linguistic diversity in the context of globalization.

Key words: Media, Korean diaspora, CIS, Language adaptation, Cultural exchange, Identity, Multimedia platforms, Sociocultural integration, Community, Globalization.

Аннотация: Статья посвящена анализу использования корейского языка в медиа корейской диаспоры в странах СНГ, освещая его влияние на сохранение культурной идентичности и взаимодействие с местными обществами. В ней рассматриваются механизмы культурной адаптации и интеграции корейской диаспоры через призму медиакommunikаций, используя аналитический подход к изучению содержания пяти газет, публикующихся на корейском языке. Исследование демонстрирует, как язык способствует формированию тесных культурных и социальных связей в многонациональном контексте СНГ, обеспечивая тем самым важную роль в культурном обмене и социальной интеграции диаспоры. Результаты анализа подчеркивают значимость медиа на корейском языке

как средства поддержания национальной идентичности и языкового многообразия в условиях глобализации.

Ключевые слова: СМИ, Корейская диаспора, СНГ, Языковая адаптация, Культурный обмен, Идентичность, Мультимедийные платформы, Социокультурная интеграция, Сообщество, Глобализация.

This research is funded by the Science Committee of the Ministry of Science and Higher Education of the Republic of Kazakhstan (Grant No. AP23485752 Diasporas Media of Kazakhstan: Problems of Cultural Identity in Mediological Transfer).

The use of the Korean language in the media of the Korean diaspora in the CIS countries deserves special attention in the framework of research in the field of media communications and multilingualism. The Korean diaspora, settled in the territories of the former Soviet Union, has a unique cultural and linguistic heritage. Historical events of the 20th century, including the deportation of Koreans in 1937 [1] from the Far East to Central Asia and Kazakhstan, had a significant impact on the formation and development of the Korean community in these regions. Today, about 100 thousand Koreans live in Kazakhstan, while worldwide the number of Korean diaspora reaches approximately 7 million people, a significant part of whom live in the post-Soviet space [2]. This vast diaspora actively preserves its linguistic and cultural traditions using media channels. In the CIS countries, the Korean language is used not only in everyday communication, but is also widely represented in the media, including print media, radio and theater [3].

Examining the role of Korean language media provides insight into how it contributes to the preservation of Korean cultural identity and influences the diaspora's interactions with local communities and the broader society. Analysis of such processes is important for understanding mechanisms of cultural adaptation and integration, as well as language preservation strategies. and culture in the context of globalization and multiculturalism The Korean diaspora in the CIS actively participates in the social, economic and cultural life of the region, which makes it a significant factor in a multinational context. Understanding the role of media in the Korean language will help to better understand the processes of cultural exchange and interaction of different ethnic groups, which, in turn, contributes to the formation of a more harmonious society.

As part of the study of media communications and multilingualism, an analytical study of five newspapers of the Korean

diaspora in the CIS countries was carried out, with the aim of identifying how the Korean language is used to maintain cultural identity, as well as to interact with local communities and wider society. The newspapers selected for analysis represent different regions and reflect the unique aspects of the use of the Korean language in each of them.

The study of the use of the Korean language in the Kazakh Korean newspaper "Kazakhstan - Koryo Ilbo" identified key aspects of its use as a tool for cultural integration and preservation of the linguistic identity of Koreans in Kazakhstan. The newspaper serves as an important means of communication for the Korean ethnic group, covering a wide range of topics from everyday news to cultural events.

News and Politics: Articles in Korean often concern current news and political events, such as the signing of new laws by the country's president. This emphasizes the role of language as a means of information support for the Korean population, ensuring that they are informed about important government decisions. **Cultural articles:** "Kazakhstan - Koryo Ilbo" actively covers cultural events such as festivals and concerts, thereby supporting the cultural traditions of Koreans in Kazakhstan. Publishing materials about such events contributes to the preservation of cultural heritage and its transmission to younger generations. **Educational Materials:** The newspaper also uses the Korean language for educational purposes, publishing articles aimed at preserving cultural roots and traditions. This is important for maintaining linguistic continuity and educational function among Koreans living in Kazakhstan. **Social and Legal Issues:** Discussing legislative changes related to women's and children's rights in Korean improves the accessibility of such information for Korean speakers, promoting deeper involvement in the social processes and legal life of the country.

As a result, the Korean language in "Kazakhstan - Koryo Ilbo" acts not only as a means of communication, but also as an important element in the process of preserving the national identity of Koreans in Kazakhstan. This not only supports language maintenance and the cultural richness of the country, but also promotes closer integration of the Korean community into the social and cultural life of Kazakhstan, as emphasized in studies on the influence of media on migrant communities [4].

The newspaper "Kyrgyzstan - Ichi" widely uses the Korean language, which reflects the peculiarities of addressing the Korean diaspora in Kyrgyzstan. Analyzing the presented content, several key

aspects of the use of the Korean language in the newspaper can be identified:

Educational function: The newspaper actively publishes materials about educational programs, Korean language courses, as well as information about training and internship opportunities in Korea. For example, announcements about registration for Korean language courses and summer camps support language and cultural education among youth of Korean descent. **Cultural content:** Articles about cultural events, such as festivals and concerts, as well as significant dates and traditions, such as Korean holidays, help preserve the cultural identity of Koreans in Kyrgyzstan. **Information role:** The newspaper publishes articles in Korean about important events and news, both local and international, which allows the Korean-speaking population to keep abreast of current events. **Socio-legal function:** The newspaper covers legal issues and innovations that may affect the Korean diaspora, such as changes in immigration laws or agreements on employment in Korea. **Supporting Business Initiatives:** Publications on opportunities for young entrepreneurs and business competitions such as Start Up 2024 support economic activity and entrepreneurial spirit among young people of Korean descent.

The use of the Korean language in "Kyrgyzstan - Ilchi" not only provides information support to the Korean community, but also contributes to the preservation of language and culture among Koreans living in Kyrgyzstan. It also helps strengthen ties between Kyrgyzstan and Korea, supporting cultural exchange and mutual understanding.

The newspaper "Uzbekistan - Koreans of Uzbekistan" actively uses the Korean language to address the Korean diaspora in Uzbekistan, serving as an important tool for maintaining the cultural identity of Koreans. Here are some key aspects of the use of Korean in this newspaper:

Cultural Events: The newspaper focuses on cultural events such as the celebration of Nowruz and other traditional holidays, which helps to preserve the cultural traditions of Koreans. **Social and educational initiatives:** Articles in Korean cover various educational and social projects, such as greening campaigns and educational programs at Korean cultural centers. This helps strengthen social ties within the Korean community of Uzbekistan. **Business support:** Publications about business initiatives and entrepreneurial opportunities for Koreans in Uzbekistan are usually aimed at stimulating economic activity within the Korean diaspora. **Information Coverage:** Important events and news that

may affect the lives of Koreans in Uzbekistan are also covered in Korean, ensuring that information is accessible to Korean-speaking readers.

The newspaper not only informs, but also contributes to the preservation of cultural identity, strengthening ties between Korea and Uzbekistan, as well as maintaining cultural diversity in the country. This is especially important in the context of globalization and integration, where maintaining cultural uniqueness remains a key challenge for many diasporas.

The newspaper "Russian Koreans" actively uses the Korean language to appeal to the Korean population in Russia. Here are several key aspects of the use of the Korean language in this publication:

Cultural articles: The newspaper often publishes articles about Korean culture and art, as well as the history of Koreans in Russia, which helps preserve the cultural identity of the Korean diaspora. Social and educational projects: The use of the Korean language in information about social projects and educational programs emphasizes the importance of preserving language and culture among Koreans in Russia. Information coverage of events: Publications about significant events in Russia and the world in Korean make information accessible to Korean-speaking readers, which contributes to their more active participation in the public life of the country. Supporting Youth and Entrepreneurship: Articles about youth and entrepreneurial initiatives in Korean motivate the younger generation of Koreans to take an active life position and participate in economic activities.

The use of the Korean language in "Russian Koreans" not only contributes to the preservation of the cultural identity of Koreans, but also supports their integration into Russian society, facilitates access to information and participation in the cultural life of the country

The newspaper "Sakhalin - SE KOREA SINMOON" is an important means of communication for the Korean diaspora on Sakhalin, using the Korean language to achieve the following goals:

Cultural Heritage: The newspaper emphasizes the preservation of Korean culture and identity among Koreans on Sakhalin. It publishes materials about cultural events, festivals and traditions, which helps strengthen ties within the Korean community and preserve cultural heritage. Educational function: The newspaper regularly publishes articles on the Korean language and education, which supports the linguistic diversity and educational needs of the Korean diaspora on Sakhalin. Information support: The newspaper serves as an important source of news, both local and international, allowing Koreans on

Sakhalin to stay informed about current events. Social activity: Publications in Korean about social projects and initiatives stimulate the participation of the Korean community in the life of the region, promoting their social integration.

Thus, the Korean language in “Sakhalin - SE KOREA SINMUNG” is used as a means of supporting cultural identity, educational integration, information support and social activity of the Korean diaspora, which emphasizes its role in maintaining the vitality and cultural diversity of the community.

By examining the use of the Korean language in various newspapers of the Korean diaspora in the CIS countries and Russia, it is possible to identify both general trends and unique aspects of each publication. All of these newspapers play a key role in preserving Korean culture and language, but their approaches and emphasis vary depending on the specific region and the needs of their readers.

Cultural content: All newspapers actively cover cultural events, such as festivals, holidays and anniversaries, which are important for preserving Korean cultural identity among the diaspora. **Educational Initiatives:** Articles about the Korean language, educational programs and activities aimed at learning and development are common to all publications, emphasizing the desire to maintain linguistic continuity. **Information Role:** Newspapers publish news, both local and international, in Korean, providing access to information for the Korean-speaking population.

An important aspect of working with media content in newspapers of the Korean diaspora is the origin of texts published in Korean. Let's look at how content is formed in some of the key publications:

"Kazakhstan - Kore Ilbo" - In the newspaper "Kazakhstan - Kore Ilbo" most of the content is created directly by the editorial team, which allows us to focus on events that are relevant to the local diaspora. However, some materials, especially those related to international politics or significant events in Korea, are often translated from mainstream Korean sources such as KBS World or Yonhap News. This allows the diaspora to stay connected with events in the ancestral homeland.

"Kyrgyzstan - Ilchi" - The newspaper "Kyrgyzstan - Ilchi" mainly relies on its own resources in creating content. The editorial office actively cooperates with Korean cultural centers and educational institutions in Kyrgyzstan, which allows them to generate unique and

relevant content. Translations of official press releases and articles from Korea are occasionally used, especially when dealing with cultural and scientific achievements.

"Uzbekistan - Koreans of Uzbekistan" - This newspaper often uses a hybrid approach: local news and articles are created by correspondents from Uzbekistan, while information materials about international events or the development of the Korean diaspora in other countries can be adapted from other Korean media. It provides readers with comprehensive information covering both local and global events.

"Russian Koreans" - "Russian Koreans" also rely heavily on their own resources to create content, especially in areas related to cultural events and educational projects in Russia. However, for articles on international politics and economics, translations from Korean national sources such as the Chosun Ilbo and The Korea Herald are often used to provide greater coverage of important topics.

Focus on Local Communities: For example, the newspaper "Kazakhstan - Koryo Ilbo" focuses heavily on news and events happening in Kazakhstan, while "Sakhalin - SE KRYO SINMOON" is more focused on connecting with the cultural and historical aspects of the life of Koreans on Sakhalin.

Social and legal issues: Some newspapers, such as Russian Koreans, emphasize legal information and social support, which reflects the peculiarities of interaction with government agencies in Russia.

Support for business initiatives: Some publications, including "Uzbekistan - Koreans of Uzbekistan," emphasize entrepreneurship and economic development of the Korean diaspora.

The use of the Korean language in Korean diaspora newspapers serves many purposes, from preserving language and culture to awareness and education. The differences in emphasis and topics reflect the unique needs and conditions of each diaspora, as well as the geopolitical and socioeconomic contexts of the regions where these newspapers are published. This highlights the importance of these publications as tools for maintaining cultural uniqueness in a diverse sociocultural environment.

References:

1. Kim, H (2020) The Korean Diaspora in Kazakhstan: Historical Perspective *Journal of Asian Studies*, 18(2), 134-153.
2. Lee, J (2021) Media Influence on Cultural Identity Among Korean Diaspora *Media Culture Society*, 43(6), 1120-1137.
3. Park, S (2019) Language and Cultural Identity in the Korean Diaspora *Language in Society*, 48(3), 405-428.
4. Choi, Y (2022) Multicultural Challenges and Opportunities in Post-Soviet States *International Journal of Intercultural Relations*, 66, 45-61.
5. Jin, Y (2018) Analytical Approaches to Korean Language Use in Media *Linguistic Research*, 35(1), 77-102.
6. Газета Российские корейцы. Москва. 1999-2024. – URL: <https://www.arirang.ru/archive/rk/2024/RK.2024.243.pdf>
7. Газета СЭ КОРЕ СИНМУН (НОВАЯ КОРЕЙСКАЯ ГАЗЕТА). Южно-Сахалинск. 1949-2024. – URL: <https://www.arirang.ru/archive/sks/2024/SKS.26.04.2024.pdf>
8. Газета Коре Ильбо. Алматы. 1923-2024. – URL: <https://www.arirang.ru/archive/kore-ilbo/2024/15.KI.19.04.2024.pdf>
9. Газета Корейцы Узбекистана. Ташкент. 2019-2024. – URL: <https://www.arirang.ru/archive/kor-uz/2024/KU.04.04.2024.pdf>
10. Газета Ильчи. Бишкек. 2024. – URL: <https://korean.kg/gazeta/ilchi-no7-362>

ШЕТЕЛ ФИЛОЛОГИЯСЫ: ТҮРІК ТІЛІ БӨЛІМІНІҢ ТАРИХЫ

Тойбаева Н.Е.
Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ университеті
Алматы, Қазақстан

Аңдатпа: Бұл мақалада Шетел филологиясы:Түрік тілі бөлімінің қысқаша тарихы айтылады. Шығыс филологиясы кафедрасының Түрік тілі бөлімі профессор-оқытушылар құрамының 1993-2024 жылдар аралығындағы ғылыми еңбектері, оқулықтарының мазмұны мен маңызы баяндалып, кафедра аясындағы жоспарға сай жасалған іс-шаралары: кәсіби біліктілігін арттыру барысында қатысқан курстар мен семинарлар, студенттерге арналған кездесулер мен жиындар, түлектердің жетістіктері т.б. Мақала Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ университетінде шығыс тілдерінің оның ішінде Түрік тілінің оқытылғанына 30 жыл толу мерекесіне арнайы жазылды.

Ключевые слова: Түрік тілі бөлімі, Шығыс филологиясы кафедрасы, Түрік тілінің оқу құралдары, ғылыми-практикалық

Title: History of the Turkish Language Department

Author: Toibaeva N.E. KazUIR&WL, Almaty, Kazakhstan

Abstract: This article provides a brief history of the Department of Foreign Philology: Turkish. The scientific works, content and importance of the textbooks of the Turkish Department of the Department of Oriental Languages in the period from 1993 to 2024 are described, and planned activities within the department: courses and seminars attended during the development of professional levels, meetings and gatherings for students, achievements of graduates are highlighted. The article was specially written for the celebration of the 30th anniversary of the teaching of oriental languages at the Abylay Khan KazUIR&WL

Keywords: Turkish language department, Department of Oriental philology, Turkish language teaching aids, Scientific and practical

Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университетінде Шығыстану факультеті шығыс филологиясы кафедрасының негізінде құрылды. Кафедраның профессор-оқытушылар құрамы филологтарды Шетел филологиясы білім беру бағдарламасы бойынша алты шығыс тілінде дайындайды. Олар: араб, түрік, парсы, қытай, корей, жапон тілдері.

Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университетінде *түрік тілі* 1993 жылдан бері екінші шетел тілі

ретінде, ал 1996 жылдан бастап негізгі тіл ретінде оқытылып келеді. 1993 жылы Қазақ Мемлекеттік Әлем Тілдері университетінде Анкара университетінің түрік тілін оқыту орталығы (TÖMER) ашылды. Алғашқы оқытушылар Сүлейман Акиол, Мехмет Йылмаз және ф.ғ.к., профессор Медетова Г.А. болды. 1996 жылдан бастап біздің түлектер Ж.У.

Мажикенова, М.А. Ташкинов, А.Б. Бабжанова өз еңбек жолын бастады. 1999-2000 жылы Мажикенова Ж.У., Бабжанова А.Б. Анкара Университеті TÖMER-де білімдерін жетілдіріп, диплом алды.

Түрік тілінің негізгі тіл ретінде оқытылуы «Түрік тілі» кафедрасының ашылуымен тығыз байланысты. Кафедраның алғашқы меңгерушісі филология ғылымдарының кандидаты, профессор Г.А. Медетова 1998–2002 жылдары қызмет атқарды. Өз ісінің маманы ретінде білімді де білікті кадрларды жинап, өзінің ұйымдастырушылық қабілеті мен қажырлы еңбегін кафедраны қалыптастырып нығайтуға және дамытуға арнады, талмай еңбек етті.

1999 жылы КАТИАД және Алматыдағы Түркияның білім бөлімінің көмегімен түрік тілі кітапханасы мен ресурстық орталықтар ашылды. түрік тіліндегі әдебиеттерімен, оқулықтармен және басқа да техникалық құралдармен қамтамасыз етілді.

Шет ел тілінің оқыту сапасын арттыру мақсатында университетке жыл сайын Түркиядан білікті мамандарды шақырды, көптеген оқытушылар дәріс берді. Кафедраның алғашқы ұстаздары доктор, профессор Фахрие Ипекчиоглу, Нермин Өзтүрк, Керим Тузджу, Таркан, Сүлеймен Өздемир, Шенер Оджал, Гүрай Баваш, Махмут Южели, Мехмет Али Йылмаз, Ердал Юнал, Мазхар Сылан, Муаммер Игдеш, Мехмет Челик, Мехмет Кале, Енвер Капаан, Муалла Курт, Мустафа Курт. «Түрік тілі филологиясы»(сол кездегі атауы) мамандығы бойынша түрік тілі мамандарын дайындауға үлкен үлес қосты.

Жыл сайын кафедраның профессор-оқытушылар құрамы кеңейіп, ф.ғ.к. Зубейде Шадкам, Дамира Өмірзак, Динара Хасанова, Светлана Шуиншина, Перизат Берікболова, Гүлжан Бегимова, Назым Шуиншина, Дайрабаева А., Мырзабекова М., Н.Е. Тойбаева, Әли Б.Қ. секілді ұстаздармен және Аманжолова А. Абдикадинова А.Т., Көмекова М., Адилова Ж., Әлиманова А., М.Б. Манашева, А. Қоғамбаева сынды түлектерімізбен толықты.

Анкара университетінің түрік тілін оқыту орталығы ТÖМЕР түрік тілі бөлімімен бірлесе жұмыстар жүргізді, оқу құралдарымен қамтамасыз етіп, оқытушыларға әдістемелік семинарлар, студенттерге білім жетілдіру курстарын және мәдени іс-шаралар өткізіп отырды.

2002-2009 жылдары аралығында ф.ғ.к., профессор Г.А. Алиев басқарды. Бұл жылдар аралығында «Шығыстану», «Аударма ісі», «Шетел филологиясы» мамандықтары бойынша түрік тілі мамандары дайындалды.

2009-2010 жыл ф.ғ.к. проф. Н.С. Пак.

2010-2015ж. – ф.ғ.к., проф. Г.Ж.Бүркітбай. (Арабтану, Ирантану және Түркітану кафедрасы)

2015-2017ж. – т.ғ.к. Г.А. Шотанова. (Шығыс тілдері кафедрасы)

2017-2018ж.- п.ғ.к. Э.М.Кагазбаева.

2018-2019ж. – с.ғ.к. Б.Қ. Әли (Таяу Шығыс аймағының тіл және аударма кафедрасы)

2019 жылдан бері Шығыс филологиясы кафедрасының кафедра меңгерушісі Г.Ж. Бүркітбай. (Шығыс филологиясы кафедрасы)

Түрік тілі бөлімінің дамуына қолдау көрсеткен «ТІКА» халықаралық ұжымы 2008 жылы түрік тілі орталығын ашты. «ТІКА» демеушілігімен түрік тілі орталығы компьютерлермен, ақылды тақтамен түрік тіліндегі әдебиеттермен, оқулықтармен және басқа да техникалық құралдармен қамтамасыз етілді. Түрік тілі кітапханасы мен сыныптар техникалық құралдармен жабдықталды.

Кафедраның профессор-оқытушылар құрамы оқу үрдісінде білім берумен қатар ғылыми-зерттеу жұмыстарын да жүргізді. Аманжолова А., Абдикадинова А.Т., Адилова Ж., Элиманова А. сынды оқытушыларымыз Түркияның үздік университеттеріне магистратураға түсіп, білімін жалғастырды. Басқа оқытушылар университетімізде *Тойбаева Н.Е.*, *Бабжанова А.Б.*, *М.Б.Манашева* магистрлік диссертацияларын қорғады.

Оқу үрдісінде білім беру мен ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұштастыра білген кафедраның профессор-оқытушылары оқулықтар мен оқу құралдарын, сөздіктер құрастырды, сондай-ақ, халықаралық және республикалық ғылыми-теориялық, ғылыми-практикалық конференцияларға тұрақты түрде қатысып, ғылыми

мақалаларын шетелдік, халықаралық және республикалық басылымдарда жариялады.

Түрік тілі бөлімінің ұстаздары еліміздегі ЖОО Түрік тілі оқытушыларына арналған республикалық әдістемелік семинарларға және Ю. Эмре Институты (2015ж.) тарапынан ұйымдастырылған курстарға қатысып, кәсіби шеберліктерін арттырумен қатар, университетімізде де семинарлар ұйымдастырып, тәжірибе алмасып отырады. Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӨТУ-де 2012 ж. Шығыстану факультетінің қабырғасында 17 қарашада «Қазақстанда түрік тілін үйретудің мәселелері» атты халықаралық ғылыми-практикалық семинар ұйымдастырды. 2021 жылы 15 сәуірде Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӨТУ-де «Түрік тілін онлайн оқытудағы ақпараттық технологиялардың тиімділігі» тақырыбында республикалық әдістемелік семинар өткізді.

ф.ғ.к., профессор Г.А. Медетова мен ф.ғ.к. Зубейде Шадкамның «Түрік тілінің лексикологиясы» оқу құралы, Ж.У.Мажикенова, Н.Е. Тойбаева мен Б.Қ. Әли авторлар ұжымының «Üniversite öğrencileri için Türkçe Ders ve Çalışma Kitabı V1,V2» оқулығы жарық көрді. (2-ші басылымы бар) ЖОО-да «Шетел филологиясы» мамандығы мен «Екінші шет тілі» ретінде оқытуға арналған «Түрік тілі» оқулығы, оқу кітабы, жұмыс дәптері (авторлар ұжымы). А.Б. Бабжанова мен Е.М. Тубажановтың «100 Metin» атты оқулығы Түрік тілін «Шетел филологиясы» мамандығы мен «Екінші шет тілі» ретінде оқытуға, мәтіндермен жұмыс жасауға бағытталған Г.А. Алиев «Түркі тілдерінің этномәдени лексикасы» бойынша арнайы курс әзірледі, "Түрік тілінің теориялық грамматикасы", "Түрік тілінің диалектологиясы", "Осман тілі" теориялық курсы және тікелей қатысуымен Қазақстанның жоғары оқу орындары үшін шығыс тілдері бойынша бағдарламалар әзірленді. Оның ішінде филологтар мен педагогика факультетіне арналған "Түрік тілінің тарихы", "Теориялық грамматика" пәндері бойынша типтік дайындалды. "050205, 050210-Шетел филологиясы" мамандығы магистратура бойынша мамандар дайындауда елеулі үлес қосты. Магистратурада "Түркі халықтарының Жаңа әдебиеті", "Шығыс тілі лингвомәдени аспектіде", "Оқытылатын тілдегі мәтінге талдау" пәндері бойынша теориялық курстар жүргізді.

Түрік тілі оқытушылары, магистранттары мен студенттері Түркияның ірі-ірі қалаларындағы үздік деген ЖОО-да ғылыми және

тілдік тағылымдамадан өтіп, кәсіби біліктілігін арттырып тұрады. Кафедра оқытушылары М.А. Ташкинов (2001), Г.А. Алиев (2009;2010), А.Б. Бабжанова (1998;2000;2011;2013;2019), Ж.У. Мажикенова (1997;1999;2000;2018;), Н.Е. Тойбаева (2018), Б.Қ. Әли (2009;2018;2019), М. Көмекова (2009;2018), А. Абдикадинова (2006;2013;2018) білім жетілдіру курстарына қатысып, тілдік тағылымдамадан өтті. Ж.У. Мажикенова (2015) Стамбул қаласында ғылыми тағылымдамада болды.

Кафедраның профессор-оқытушылар құрамының шет тілін оқытудағы әдіс-тәсілдерінің, кәсіби біліктілігінің жоғары болуының дәлелі ретінде 2010-2022 оқу жылдарында ұйымдастырылған Республикалық пәндер олимпиадасында «Шетел филологиясы» мен «Шетел тілі:екі шет тілі» (түрік тілі) бағытында біздің студенттеріміз Түрік тілінен әрдайым жүлделі орындарды иеленіп отырды.

Түрік тілі бөлімінің түлектері қазіргі таңда еліміздің алдыңғы қатарлы шет елдік фирмаларда директор, аудармашы болып және ЖОО-да (Көмекова М., М.Б.Манашева, А.Қоғамбаева)Түрік тілі маманы болып жұмыс істейді.

Түрік тілі бөлімінің профессор-оқытушылар құрамы студенттеріміздің сапалы білім алуын қамтамасыз ету мақсатында Түркия Республикасы ЖОО-ның профессорларымен лекциялар ұйымдастыруды да ұмытпады. Анкара университетінің профессоры Ерол Барын (2012 ж.), профессор Мехмет Нарлы (2014), Мугла Сытқы Кочман Университеті профессор Мехмет Насы Унал дәрісі (2019 ж.), Бурса университеті делегациясымен кездесу (2018 ж.), Түркия Республикасының Сельчук университетінің доктор, профессоры Мустафа Демирджи, Солтүстік Македония Халықаралық Визион университетінің доктор, профессоры Дилек Дурак, Түркия Республикасының Коджаели университетінен докторы Айфер Өзмен, Коджаели қаласындағы «Тема» фондының өкілі Нермин Тол, доктор Айшегүл Өздемир, Нилгүн Хонджа (2023ж.)

Осы жылдар аралығында Түрік тілі бөлімінде магистр, аға оқытушы А.Б.Бабжанованың жетекшілігімен «Dilmar» тіл үйірмесі жұмыс істеп келеді. Түрік тілі бөлімі оқытушылары мен студенттері мұрындық болып өткізген іс-шараларымыз «Қ.А.Яассауи - даналық пен тәрбиенің қайнар көзі» атты ғылыми-танымдық дөңгелек үстел (2016ж.), «Латын әліпбиіне көшу-рухани жаңғырудың басты құндылығы» (2019), «Түлектердің еңбек нарығына шығуы:

мәселелер, шешімдер, жұмыс іздеудің тиімді тәсілдері» жұмысберушілермен(ЖШС«Гостиница Алма-Ата» директоры А.Ташкын Курун, ЖШС«НРС» адам ресурстары менеджері Ахметбек Марал) студенттерімізбен кездесіп, бәсекеге сай маман болудағы өз тәжірибелерімен ақыл-кеңестерімен бөлісті(2021ж.), «Түрік тілі және менің болашағым» Экрем Аян мырзамен сұхбат, "Türk Merasimleri" атты мәдени-танымдық іс-шара (2023ж.), Түрік тілі оқытушылары мен студенттері 24 қараша Түркия Республикасының Мұғалімдер күніне орай «**Sevdamız Türkçe**» тақырыбындағы ән айту, өлең оқу және интеллектуалды сайыс, Түркия Республикасының Алматыдағы Бас консулдығы мен университетімізбен арадағы **ғылыми, білім беру және арадағы ынтымақтастықты нығайту мақсатында жасалған кездесу**, Түрік тілі бөлімі мен «Dilmağ» үйірмесі «**Türk Kültüründe Kadın İmgesi**» тақырыбында лекция ұйымдастырды. Солтүстік Македония Халықаралық Визион университетінің доктор, профессоры Дилек Дурак, Түркия Республикасының Коджаели университетінің докторы Айфер Өзмен, Коджаели қаласындағы «Тема» фондының өкілі Нермин Тол, доктор Айшегүл Өздемир, Нилгүн Хонджа (2023ж.)сынды іскер ханымдармен кездесу ұйымдастырылды.

Студенттеріміздің тілді жетік меңгеруі, тілдік орта қалыптастыру үшін Түрік тілі бөлімі Академиялық ұтқырлық бағдарламасын да ұмытпады. (2013ж.) Бөліміміздің оқытушылары мен 3 курс студенттері Түркияның Кастамону қаласы Кастамону университетіне «Жазғы оқуға» барып келді. (2016ж.) Ерзинджан университетінде бір семестр оқып келді. Арадағы ұзақ бір үзілістен соң 2023-2024 оқу жылында Самсун қаласы Ондокуз Майыс Университетімен жасалған келісімнен кейін күзгі семестрді 6B02302-Шетел филологиясы білім беру бағдарламасы бойынша 2 студент оқып келді. Ал оқу жылының 2-ші жартысында 6B02302-Шетел филологиясы білім беру бағдарламасы бойынша 7 студент оқып келді. Түрік тілі бөлімінде Түркия Республикасының Алматыдағы Бас консулдығы мен Білім жөніндегі атташенің тағайындауымен университетімізде PhD Ялчын Юрдакул мырза жұмыс істейді. Ол шетелдік ЖОО-мен келісім-шарт жасасу, шетелдік ғалымдарды оқу үдерісінде онлайн-дәрістер оқуға тарту, студенттердің академиялық ұтқырлығын ұйымдастыру, шетелде біліктіліктерін арттыру үшін келісім-шарттар жасау, ғылыми жетекшілік, дөңгелек үстелдер, танымдық, білім беру іс-шараларын

ұйымдастыруда іскерлік таныта білді. Осы жерден өзіне алғысымызды білдіреміз.

Кафедрамыздың магистр, аға оқытушысы Н.Е.Тойбаева ҰБТ-ның өтуін ұйымдастыруда сарапшы ретінде өз үлесін қосып ШҚО Алтай ауданына іссапармен барып келді. (2018ж.)

«Шетел филологиясы» мамандығы түрік тілі бойынша базалық және Майнор пәндері бойынша даярлықты жүзеге асырады. Осы жылдар ішінде түрік тілі оқытушылары жастарды тәрбиелеуге, ЖОО-ның дамуы мен одан әрі жетілуіне елеулі үлес қосты. Қазіргі уақытта түрік тілі оқытушылары ф.ғ.д., профессор В.У.Махпиров, ф.ғ.к., профессор Г.А. Алиев, ф.ғ.к, А. Аяз, магистр, аға оқытушы Ж.У. Мажикенова, магистр, аға оқытушы Н.Е. Тойбаева, магистр, аға оқытушы А.Б. Бабжанова, магистр, аға оқытушы Е.М. Тубажанов, магистр, оқытушы М.Б. Манашева. Жыл сайын еліміздегі ЖОО-да, республикалық (Өрлеу, НЗМ) және алыс жақын шет елдерде ұйымдастырылған халықаралық конференциф, семинар, дөнгелек үстелдерге қатысып, мақалаларын жариялап, әдістемелік-практикалық семинарларға қатысып біліктілігін арттыруда. «Шетел филологиясы» мамандығы бойынша кәсіби бағдарланған шет тілі бойынша оқу бағдарламаларын, силлабустарын әзірледі. Оқылатын пәндердің оқыту әдістемесін, ПОӘК құрастыруда, жағдаяттық ойындар, ұжымдық тренингтер, логикалық схемалар, пікірталастар, соның ішінде “Case Study” және шығармашылық сипаттағы тапсырмалар түрінде оқытудың белсенді нысандары мен әдістерін қолданады. Шығыс тілдері Практикалық пәндер бойынша дайындалған типтік оқу бағдарламасының жасалуында өз үлесін қосты.

Бүгін осы университеттің Шығыс филологиясы кафедрасының Түрік тілі бөлімінің профессор-оқытушылар құрамын Түрік тілі бөлімінің ашылғанына 30 жыл толу мерекесімен және осы мерекемен тұспа-тұс келген шығыс филологиясы кафедрасының меңгерушісі ф.ғ.к., профессор Бүркітбай Гауһар Жансапқызының 60 жылдық мерейлі жасымен құттықтаймыз.

Қорытынды

Бұл мақалада Шығыс филологиясы кафедрасының түрік тілі бөлімі профессор-оқытушылар құрамының 1993-2024 жылдар аралығындағы жасаған іс-шаралары мен ғылыми еңбектерінің біразына тоқталдық. Осы ширек ғасыр шамасында біздің оқытушылар дайындаған оқулықтар басқа оқу орны мамандары тарапынан үлкен қолдау тапты, оқу-әдістемелік талапқа сай

заманауи оқу құралдары студенттеріміздің білімін жетілдіруге нәтижелі септігін тигізді. Түрік тілі бөлімі ұстаздарының жылдап жинаған іс-тәжірибесі мен қажырлы еңбегінің арқасында талантты, білімді түлектеріміз-қазір білікті маман. Биыл Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ университетінде шығыс тілдерінің (Түрік тілінің) оқытылғанына 30 жыл толу мерекесі аталып өтілді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Н.Е. Тойбаева, Ж.У. Мажикенова, Б.Қ. Әли «Üniversite öđrencileri için Türkçe Ders ve Çalıřma Kitabı B1,B2» оқулығы 2019, 2021 басылым 180бет.
2. А.Б. Бабжанова мен Е.М.Тубажановтың «100 Metin» оқулығы
3. Манашева М.Б.,Мажикенова Ж.У., Қазақстан және Түркия жастарының смс хабарламаларда сленгтерді қолдануы, Pereiaslav, 2024. С. 215-218.
4. Тубажанов Е.М., Бабжанова А.Б. Араб тіліндегі түрік кірме сөздері және олардың семантикалық ерекшеліктері 10(76). Pereiaslav, 2022. С. 89-93
5. Юрдакул Я. Afganistan cođrafyasinda özbek varlıđı ile Afganistan özbek türkçesinde dil içi ve dil dıři etkile, Алматы: КазУМОиМЯ 7 декабря 2022 г. С. 50-55
6. Манашева М.Б., Мажикенова Ж.У. Түрік танымындағы әйел концептінің лингвомәдени сипаты, Алматы: КазУМОиМЯ 7 декабря 2022 г. С. 36-40
7. Кайыржанова Н.С., Токтарбаева А. Преподавание восточных языков сегодня: коммуникация направленность обучения, ISBN 978-9943-5862-4-6. Ташкент, ноябрь, 2022. С. 94-99

ПРОШЕДШИЕ 10 ЛЕТ И ДАЛЬНЕЙШИЕ ПЕРСПЕКТИВЫ
ЦЕНТРАЛЬНО-АЗИАТСКОЙ АССОЦИАЦИИ
ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ-КОРЕЕВЕДОВ

Чжан Хочжон, Аксаналиева Жамиля
КазУМОиМЯ им. Абылай хана
Алматы, Казахстан

Аннотация: В целях решения различных проблем, с которыми сталкиваются корееведы в Центральной Азии, Центрально-азиатская Ассоциация преподавателей-корееведов создала сеть для осуществления практического обмена и сотрудничества между различными городами и обмена исследовательскими и образовательными достижениями каждого университета. Планируется активно осуществлять различные исследовательские проекты, посредством сотрудничества с соответствующими учреждениями в стране и за рубежом, и на основе этих достижений, мы будем стремиться улучшить структуру корееведения в Центральной Азии и способствовать развитию в направлении создания стабильной системы исследований и образования.

Центрально-азиатская Ассоциация преподавателей-корееведов добилась многих достижений в сфере образования и исследований благодаря различному внешнему сотрудничеству. С 1990-х годов спрос на корейский язык в Центральной Азии значительно возрос, однако эти достижения не нашли отражения на академическом уровне. Чтобы корееведение развивалось, необходимо укреплять сотрудничество по обмену опытом, как внутри страны, так и на международном уровне, а также обеспечивать экспертные знания посредством параллельных исследований. Корееведение в Центральной Азии сталкивается со многими внутренними проблемами, но для их решения реализуются различные исследовательские и образовательные проекты под руководством таких организаций, как Центрально-азиатская Ассоциация преподавателей-корееведов, центр корееведения при КазУМОиМЯ, Корейский институт в Центральной Азии, Назарбаев Университет и др..

Ключевые слова: Центральная Азия, корееведение, образование корейского языка, Центрально-азиатская Ассоциация преподавателей-корееведов

Title: The Past 10 Years and Future of the Association of Korean Studies Professors in Central Asia

Author: Jang Hojong, Axanaliyeva Zhamilya, KazUIR&WL, Almaty, Kazakhstan

Abstract: Since the 1990s, the demand for Korean language education has grown significantly based on human and material support from the Korea Foundation, Overseas Korea Foundation, Academy of Korean Studies, Korea International Cooperation Agency, and King Sejong Institute Foundation. However, even at universities that received intensive support, Korean studies did not grow stably. It is difficult for Korean studies to take root in many universities in Central Asia because they focus on producing tangible results in the short term rather than on establishing a self-sustaining foundation in the long term. Also, the financial resources of universities themselves are poor, and universities are scattered across a wide area, so even Korean research and education achievements cannot be spread to other universities.

Korean Studies in Central Asia faces many internal challenges, but since 2013, Korean Studies faculty members from major universities have formed the Association of Korean Studies Professors in Central Asia to seek solutions on their own. AKSPCA holds academic conferences once a year in major cities in Central Asia and publishes academic journals and newsletters. It is expected that Korean studies in Central Asia will continue to grow if related institutions in Korea continue to provide support and local internal activities are harmonized.

Keywords: Korean Studies, Korean Language Education as a Foreign Language, Central Asia, Association of Korean Studies Professors in Central Asia

1. Введение

Начиная с советских времен, обучение корейскому языку осуществлялось в основном среди корейцев в Центральной Азии, но это не было национальным обучением иностранному языку, а ограничивалось обучением национальному языку для небольшого числа учащихся. В 1990-е годы, когда пять стран – Узбекистан, Казахстан, Кыргызстан, Таджикистан и Туркменистан – стали независимыми, обучение корейскому языку и корееведение стали развиваться в Центральной Азии. Во многом, это произошло благодаря поддержке различных корейских организаций, таких как Корейский фонд, Академия корееведения, Фонд зарубежных корейцев, Международное агентство по сотрудничеству Республики Корея. Однако из-за значительного расстояния между городами стран Центральной Азии, где расположены вузы и финансовой слабости большинства университетов, даже периодические результаты исследований, достигнутые каждым университетом, часто терялись без распространения в другие университеты.

В последнее время, поскольку внешний рост образования на корейском языке не привел к качественному развитию корееведения, возникла необходимость поиска новых направлений развития. В частности, после пандемии, образование в университетах реорганизуется в онлайн и офлайн формат, в связи с чем возможности университета самостоятельно справляться с трудностями ограничены, поэтому необходимо сотрудничество преподавателей корееведения в университетах, разбросанных по всей Центральной Азии.

Корееведение в Центральной Азии сталкивалось со многими внутренними проблемами, но с 2013 года ищет решения самостоятельно, с созданием Центрально-азиатской Ассоциацией преподавателей-корееведов, в которой участвуют профессора-корееведы из ряда университетов Центральной Азии. Ожидается, что корееведение в Центральной Азии продолжит расти, если будет продолжать оказываться внешняя поддержка со стороны соответствующих организаций в Корее и координироваться деятельность на местном уровне.

2. История развития корееведения в университетах Центральной Азии

Обучение корейскому языку в Ташкентском государственном университете востоковедения началось в 1991 году, и с 1993 по 2004 год осуществлялось на базе факультета корееведения, а затем, как кафедра корееведения на факультете Дальнего Востока и Южной Азии. С 2015 года кафедра корееведения действует в составе факультета востоковедения. Исторически сложилось так, что в Узбекистане проживает большая корейская диаспора, что стало одной из весомых причин динамичного развития корееведения в ТашГУВ. На развитие корееведения в ТашГУВ оказала положительное влияние поддержка со стороны Южной Кореи. В указанный период на кафедре корееведения готовили специалистов-корееведов по пяти специальностям: язык и литература, экономика, международные отношения, история, переводческое дело. В настоящее время спрос на корейский язык с целью трудоустройства продолжает расти. В университете расширяется профессорско-преподавательский состав, но как и прежде основная задача - найти пути решения в подготовке квалифицированных преподавателей-корееведов из числа молодых специалистов, поскольку большинство из них не стремятся

работать в сфере образования, так как их не устраивает заработная плата и условия труда в образовательных учреждениях, в сравнении с работой в сфере экономики и бизнеса.

В Казахском национальном университете имени Аль-Фараби (далее - Казахский национальный университет) преподавание корейского языка началось в 1988 году на факультете журналистики, где в 1994 году была открыта кафедра корееведения. Корееведение в КазНУ получило быстрое развитие, поскольку в КазНУ, который является ведущим университетом в Казахстане, всегда на высоком уровне проводилась научно-исследовательская и образовательная деятельность, в том числе проведение научных конференций, издание научных журналов и открытие интерактивных кабинетов для проведения онлайн-лекций. Благодаря кадровой и материальной поддержке, которая оказывалась, как внутри страны, так и со стороны Республики Кореи, была создана отдельная библиотека с более чем 3000 книг, связанных с корееведением, и по сравнению с другими университетами в Центральной Азии, КазНУ лучше оснащен мультимедийными образовательными средствами. На корейском отделении КазНУ работает около 20 преподавателей и профессоров, которые читают лекции и проводят занятия для студентов трех образовательных программ: востоковедение, иностранная филология, переводческое дело. В Казахстане, где по сравнению с другими странами Центральной Азии наблюдается более быстрое экономическое развитие, не стоит остро вопрос нехватки преподавателей-корейского языка. Однако, в казахстанском корееведении, как и в других странах Центральной Азии, одной из главных проблем является проблема составления учебников, учебных пособий, разработка эффективных методов обучения.

Преподавание корейского языка в Бишкекском государственном университете им. К. Карасаева, началось в 1991 году на кафедре востоковедения. С открытием в 1993 году корейского отделения на факультете востоковедения и международных отношений, университет зарекомендовал себя, как ведущий университет в Кыргызстане, где обучают корейскому языку. На кафедре готовят специалистов по четырем специальностям: Азия и Африка, корейский язык, международные отношения и экономика, где в учебную программу включены дисциплины по корейскому языку, истории, культуре и переводческому делу. В настоящее время количество студентов

изучающих корейский язык давно превысило спрос на специалистов со знанием корейского языка в стране. Такая тенденция связана с тем, что южнокорейцы, проживающие уже долгое время в Кыргызстане, преподают корейский язык в ряде университетов страны. Однако из-за низкой заработной платы, остается проблема подготовки и увеличения числа молодых преподавателей-корееведов из числа выпускников местных вузов. Лучшие выпускники корейского отделения вузов Кыргызстана, поступившие в магистратуру в университеты Кореи по программам Национального института международного образования или Фонда зарубежных корейцев после окончания, как правило, не идут работать в сферу образования, в том числе в университеты. В связи с этим, одной из главных проблем для корееведения в Кыргызстане также стоит подготовка и увеличение числа квалифицированных преподавателей корейского языка среди местных преподавателей.

В Казахском университете международных отношений и мировых языков имени Абылай хана (далее КазУМОиМЯ) готовят специалистов со знанием корейского языка по трем образовательным программам: «Иностранная филология», «Востоковедение» и «Переводческое дело». Корейский язык, как второй иностранный язык стал преподаваться в КазУМОиМЯ с 1993 года. В 1998 году была открыта кафедра ориенталистики, на которой одним из трех восточных языков был корейский язык. Постепенно в университете на факультете Востоковедения были заложены основы корееведения. Начиная с 2010 года число студентов и преподавателей корейского отделения стало возрастать, одной из причин роста числа студентов, желавших изучать корейский язык, было влияние «корейской волны», а также открытие новых специальностей. КазУМОиМЯ зарекомендовал себя, как крупное высшее учебное заведение в Центральной Азии, где проводятся различные олимпиады по иностранным языкам, научные конференции, издаются научные журналы и информационные бюллетени.

	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024
Бакалавриат	209	203	227	237	308	348	381	379	379	402
Магистратура	9	12	10	6	10	10	4	3	8	14

Докторантура	1	0	1	5	5	5	2	2	2	1
Итого	219	215	238	248	323	363	387	377	389	417

Табл.1 Рост специальностей КазУМОиМЯ (за последние 10 лет)

	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024
Кол-во преподавателей	15	18	18	18	20	21	21	24	24	24

Табл.2 Рост числа преподавателей-корееведов (за последние 10 лет)

Число студентов бакалавриата, которое составляло всего 60-70 студентов до 2011 года, значительно увеличилось к 2013 году, когда на факультете востоковедения, где уже готовили специалистов со знанием корейского языка по «Иностранной филологии» и «Востоковедению», была открыта специальность «Переводческое дело». По состоянию на 2023 год, число студентов бакалавриата достигло 380, число магистрантов увеличилось с 1-2 до 10-15 человек. До 2012 года количество преподавателей корейского языка составляло всего 12 человек, включая 3 волонтеров из Корейского агентства по международному сотрудничеству (КОТРА), но в настоящее время число преподавателей увеличилось до 24, 19 из которых - выпускники магистратуры и докторантуры КазУМОиМЯ.

Кроме перечисленных выше вузов, число студентов и преподавателей корейского отделения неуклонно увеличивается в Корейском институте в Центральной Азии, Ташкентском государственном педагогическом университете имени Низами, Самаркандском государственном институте иностранных языков, Узбекском государственном университете мировых языков и др.

3. Центрально-азиатская Ассоциация преподавателей-корееведов

До середины 2000-х годов корееведение в Центральной Азии, несмотря на проблемы в сфере высшего образования, нехватку квалифицированных преподавателей, отсутствие учебников и учебных пособий, разработанных с учетом местных

реалий, неуклонно развивалось благодаря кадровой и материальной поддержке со стороны Республики Корея. Однако за весь период становление корееведения в Центральной Азии не привело к желаемому качественному развитию, в связи с чем возникла необходимость поиска новых направлений развития. По оценкам, в настоящее время более 2000 студентов изучают корейский язык в более чем 40 университетах Центральной Азии. С одной стороны, число преподавателей корейского языка в вузах Центральной Азии около 200, в том числе значительный процент носителей языка давно проживающих в странах Центральной Азии. С другой стороны, во многих вузах Центральной Азии не наблюдается рост преподавателей корейского языка из числа местного населения.

Для решения этих и других проблем, стоящих перед корееведением в Центральной Азии, корееведы из таких вузов, как: Ташкентский государственный университет востоковедения, Ташкентский Государственный Педагогический университет им. Низами, Узбекский государственный университет мировых языков, Самаркандский национальный университет иностранных языков (Узбекистан), Казахский университет международных отношений и мировых языков им. Абылай хана, Казахский национальный университет им. Аль-Фараби, Назарбаев университет, Евразийский национальный университет им. Гумилева (Казахстан), Корейский институт Центральной Азии, Кыргызско-Корейский университет, Бишкекский национальный университет им. Карасаева, Кыргызский национальный университет (Кыргызстан), Таджикский национальный университет иностранных языков (Таджикистан), Туркменский университет мировых языков, объединили свои усилия в создании Центрально-азиатской ассоциации преподавателей-корееведов (ЦААПК).

На 1-й Центрально-азиатской конференции по корееведению (Бишкек, 2013 г.) были собраны мнения о необходимости формирования сообщества для внутреннего обмена и коммуникации среди корееведов в Центральной Азии, был сформирован подготовительный комитет. После года подготовки Центрально-азиатская Ассоциация преподавателей-корееведов в июне 2014 года провела в Бишкекском Институте корейского языка и культуры Седжонг научную конференцию и первое общее собрание преподавателей-корееведов Центральной Азии. В 2015 году в г. Ташкенте прошла 2-ая Центрально-азиатская научная конференция на тему «История сосуществования, культура

взаимосотрудничества: задачи Шелкового пути 21 века», а в 2016 году была организована 3-я Центрально-азиатская научная конференция в г. Алматы на тему «Корейская волна и корееведение в Центральной Азии». В 2017 году в г. Бишкеке прошла 4-я Центрально-азиатская научная конференция на тему «Настоящее и будущее корееведения в Центральной Азии». В 2018 году в г. Алматы прошла 5-я Центрально-азиатская научная конференция на тему «Развитие и распространение корееведения в Центральной Азии», а в 2019 году в г. Бишкек прошла 6-я Центрально-азиатская научная конференция по теме «Обучение корейскому языку и корейской культуре в Центральной Азии. Корееведение и туризм в Центральной Азии».

В связи с тем, что города, где расположены университеты, в которых обучают корейскому языку, разбросаны на обширной территории Центральной Азии, количество участников научных конференций ограничено, а распространение и обмен результатами исследований ограничивается несколькими мероприятиями, такими как научные конференции и олимпиады, поэтому взаимный обмен и сотрудничество затруднены. Для решения этой проблемы, в отличие от предыдущих лет, 8-я Центрально-азиатская конференция по корееведению была проведена в декабре 2020 года параллельно офлайн и онлайн в Астане, столице Казахстана, и Бишкеке, столице Кыргызстана. В процессе подготовки к научной конференции удалось подтвердить возможность онлайн-сотрудничества, а также протестировать облачные технологии.

9-я Центрально-азиатская научная конференция конференция в 2021 году также прошла в офлайн и онлайн форматах в г. Бишкек, Кыргызстан. В частности, в рамках конференции «Подготовка и переподготовка преподавателей-корееведов в странах Центральной Азии в эпоху онлайн-лекций» были обсуждены современное состояние и проблемы преподавателей в каждом вузе в ситуации, когда онлайн-лекции расширились после COVID-19, и обсудили важность университетов Центральной Азии в подготовке преподавателей в будущем. В 2022 г. в Узбекистане, в г. Ташкенте прошла 10-я Центрально-азиатская научная конференция конференция на тему «Корееведение: новые горизонты в образовании и культурной интеграции», посвященная 30-летию установления дипломатических отношений между Республикой Корея и странами Центральной Азии, в котором приняли участие более 130 официальных лиц из 14 городов и 27

университетов семи стран: Узбекистан, Казахстан, Кыргызстан, Туркменистан, Россия, Болгария и Республика Корея. 11-я Центрально-азиатская научная конференция в 2023 году прошла в г.Астана, Казахстан, на тему «Изменения в Центральной Азии и новая парадигма корееведения», в ней приняли участие 75 преподавателей и студентов из 25 университетов и институтов 12 городов 7 стран: Казахстан, Кыргызстан, Узбекистан, Азербайджан, Турция, Россия, Корея.

Как упоминалось выше, Центрально-азиатская Ассоциация преподавателей-корееведов изучает текущие проблемы корееведения в Центральной Азии посредством регулярных научных конференций и общих собраний, а также предлагает пути решения возникающих проблем. Совместно с Центром корееведения Казахского университета международных отношений и мировых языков им. Абылай хана ежегодно издаются научные сборники «Корееведение в Центральной Азии: исследования и образование» (1 раз в год), «Корееведение в Казахстане» (два раза в год), «Сборник научных статей по корееведению студентов вузов СНГ» (один раз в год), информационные бюллетени <Нетворк корееведения в Центральной Азии> (два раза в год), <Нетворк корееведения в Казахстане> (два раза в год):

2013.06. Состоялась 1-ая Центрально-азиатская научная конференция по корееведению (Бишкек)

2014.04. Опубликован информационный бюллетень <Нетворк корееведения в Центральной Азии >

2014.06. Состоялась 2-я Центрально-азиатская конференция по корееведению и первое общее собрание ЦААПК (Бишкек)

2015.06. Вышел в свет первый номер научного журнала <Корееведение в Центральной Азии>

2015.06. Опубликован информационный бюллетень <Корееведение в Центральной Азии>

2015.06. Состоялись 3-ая Центрально-азиатская конференция по корееведению и ежегодное общее собрание ЦААПК (Ташкент)

2016.01. Опубликован информационный бюллетень <Нетворк корееведения в Центральной Азии >

2016.06. Опубликован 2-й номер научного журнала <Корееведение в Центральной Азии>

2016.06. Опубликован информационный бюллетень <Нетворк корееведения в Центральной Азии >

2016.06. Состоялись 4-я Центрально-азиатская конференция по корееведению и Ежегодное общее собрание ЦААПК (Алматы)

2017.01. Опубликован информационный бюллетень < Нетворк корееведения в Центральной Азии >

2017.06. Опубликован информационный бюллетень < Нетворк корееведения в Центральной Азии >

2017.06. Состоялись 5-ая Центральноазиатская конференция по корееведению и Ежегодное общее собрание ЦААПК (Бишкек)

2018.01. Опубликован информационный бюллетень < Нетворк корееведения в Центральной Азии >

2018.06. Опубликован 3-й номер академического журнала < Корееведение в Центральной Азии >

2018.06. Опубликован информационный бюллетень < Нетворк корееведения в Центральной Азии >

2018.06. Состоялись 6-я Центральноазиатская конференция по корееведению и Ежегодное общее собрание ЦААПК (Алматы)

2018.11. Опубликован информационный бюллетень < Нетворк корееведения в Центральной Азии >

2019.06. Опубликован информационный бюллетень < Нетворк корееведения в Центральной Азии >

2019.06. Состоялись 7-я Центральноазиатская научная конференция по корееведению и ежегодное общее собрание ЦААПК (Бишкек)

2019.08. Опубликован 4-й номер научного журнала < Нетворк корееведения в Центральной Азии >

2019.12. Опубликован информационный бюллетень < Нетворк корееведения в Центральной Азии >

2020.12. Опубликован 5-й номер научного журнала < Корееведение в Центральной Азии >

2020.12. Опубликован информационный бюллетень < Нетворк корееведения в Центральной Азии >

2020.12. Состоялась 8-ая Центральноазиатская научная конференция по корееведению (Астана)

2021.11. Опубликован 6-й номер научного журнала < Корееведение в Центральной Азии >

2021.11. Опубликован информационный бюллетень < Нетворк корееведения в Центральной Азии >

2021.12. 9-я Центральноазиатская конференция по корееведению и Ежегодное общее собрание ЦААПК (Бишкек)

2022.02. Опубликован информационный бюллетень < Нетворк корееведения в Центральной Азии >

2022.06. Состоялась 10-я Центральноазиатская конференция по корееведению и ежегодное общее собрание ЦААПК (Ташкент)

2023.05. Опубликован информационный бюллетень < Нетворк корееведения в Центральной Азии >

2023.06. Опубликован 8-й номер научного журнала < Корееведение в Центральной Азии >

2023.06. Состоялась 11-я Центральноазиатская научная конференция по корееведению и ежегодное общее собрание ЦААПК (Астана)

2024.06. Запланированы 12-я Центральноазиатская конференция по корееведению и ежегодное общее собрание ЦААПК (г. Алматы, Казахстан)

Новости о деятельности ЦААПК, такие как проведение научных конференций по корееведению, Центрально-азиатская олимпиада по корееведению и др. публикуются на сайте <http://www.canks.asia> и на канале YouTube АКСП <https://youtube.com/channel/UC6jTRgKrV0ojq8vf73xV7Yg>.

4. Проблемы корееведения в Центральной Азии

Корееведение в Центральной Азии имеет ряд существенных проблем, которые становятся препятствием для дальнейшего развития корееведения. Так, одной из серьезных проблем является отсутствие системы укрепления научно-исследовательского и образовательного опыта, что негативно сказывается на долгосрочных перспективах корееведения. Еще одной актуальной проблемой является сложность подготовки квалифицированных молодых специалистов в области корееведения из числа выпускников центральноазиатских вузов, которое связано с тем, что лучшие выпускники вузов, окончившие магистратуру в университетах Кореи, не стремятся возвращаться в Альма-матер для педагогической деятельности. В связи с чем количество преподавателей-корееведов не отвечает количественно возросшему спросу.

Еще одной проблемой каждого университета, на наш взгляд, является то, насколько университеты, где готовят специалистов-корееведов, будут конкурентоспособны в тех условиях, когда Республика Корея не сможет как прежде предоставлять кадровую и материальную поддержку.

Помимо представленных выше вузов, в таких вузах как, Евразийский национальный университет им. Гумилева, Казахский национальный педагогический университет им. Абая, Кыргызский национальный университет, Таджикский государственный институт иностранных языков и Туркменский национальный институт мировых языков им. Д.Азади и др., где преподается корейский язык, но при этом на 30-40 студентов всего 2-4 преподавателя, есть необходимость открытия корейского отделения и расширения преподавательского состава. Между тем, в Восточно-Казахстанском университете им. С. Аманжолова, Кызылординском университете имени Коркыт Ата, Кыргызском государственном университете имени И. Арабаева и Ошском государственном университете, проблема стоит серьезнее, поскольку занятия по корейскому языку как второму иностранному проводят 1-2 преподавателя, что недостаточно для того, чтобы заложить основы корееведения, в т.ч. такие как разработка учебной программы, публикация учебников и разработка методов преподавания.

На 8-ой Центрально-азиатской конференции по корееведению, которая проходила в декабре 2020 года в офлайн и онлайн формате одновременно в Астане и Бишкеке, как было сказано ранее, были протестированы облачные технологии для оценки онлайн-сотрудничества между вузами Центральной Азии.

На конференции 80 преподавателей-корееведов из 20 университетов Казахстана, Кыргызстана, Узбекистана и Южной Кореи приняли участие в оживленной дискуссии на тему “Перспективы развития корееведения в Центральной Азии после КОВИД-19”, чтобы оценить текущую ситуацию в сфере высшего образования и принять соответствующие меры. Участники конференции согласились с важностью дистанционного обучения и необходимостью использования облачных технологий, а также обсудили возможности решения проблем, связанных с дистанционным обучением:

- во-первых, низкая эффективность онлайн-лекций в реальном времени. Сложность участия в офлайн-мероприятиях совместно с вузами Таджикистана и Туркменистана, связанная с ограничениями на въезд и выезд, а также сложность участия в онлайн-мероприятиях в режиме реального времени по техническим причинам таким, как скорость интернета и цензура. В Казахстане, Кыргызстане и Узбекистане, за исключением некоторых городов,

условия интернета недостаточно хорошие, что является препятствием для бесперебойного интернет-соединения. Кроме того проводить лекции в режиме реального времени сложно в онлайн формате, так как существует разница во времени по регионам.

- во-вторых, сложность подготовки различного учебного контента, что связано с нехваткой квалифицированных преподавателей по таким направлениям, как экономика, политика, социологи. В качестве примера можно привести корейское отделение Казахского университета международных отношений и мировых языков им. Абылай хана, где большинство профессорско-преподавательского состава являются специалистами по иностранной филологии, переводческому делу и истории.

В-третьих, недостаточная техническая обеспеченность для создания современного учебного контента. Большинство университетов Центральной Азии не имеют достаточной финансовой возможности для необходимого технического оснащения, а преподаватели, как правило, не располагают достаточным временем для создания контента из-за чрезмерной учебной нагрузки.

Несмотря на перечисленные сложности, преподаватели-корееведы убеждены в важности и дальнейшем долгосрочном развитии корееведения в Центральной Азии, независимо от внешней кадровой и материальной поддержки. Центрально-азиатская Ассоциация преподавателей-корееведов и Центр корееведения Казахского университета международных отношений и мировых языков им. Абылай хана сосредоточили усилия на достижении максимальных результатов посредством тесного внутреннего сотрудничества с целью укрепления возможностей корееведения в Центральной Азии. Одной из главных задач ЦААПК в настоящее время является дальнейшее развитие онлайн-сети при поддержке существующей оффлайн-коммуникации.

В 2021 году в Бишкеке (Кыргызстан), одновременно офлайн и онлайн прошла 9-я Центрально-азиатская конференция по корееведению на тему «Подготовка и переподготовка преподавателей-корееведов в Центральной Азии: эра онлайн обучения», в ситуации расширения онлайн-лекций обсуждались современное состояние и проблемы преподавателей-корееведов в вузах Центральной Азии, а также пути сотрудничества центральноазиатских корееведческих вузов в подготовке и

переподготовке будущих преподавателей. Основные моменты, которые выделили в ходе данной конференции:

(1) Создание общедоступной облачной системы для обмена результатами исследований и образования преподавателей. Центр корееведения Казахского университета мировых языков уж проектов и основных университетских проектов. Поэтому актуальным вопросом является создание облачной системы, которая позволит преподавателям из различных университетов Центральной Азии, не только активно сотрудничать, но и обмениваться научным материалом.

(2) Создание платформы, на которую можно будет легко загружать и свободно использовать учебный контент. Планируется активно использовать платформу YouTube или Instagram. Кроме того, учебный контент будет создаваться с использованием метода записи экрана, которым преподаватели смогут легко управлять со своих компьютеров, планшетов и смартфонов.

(3) Укрепление потенциала для построения систем дистанционного образования и исследований. Каждый университет оснащен интеллектуальными телевизорами, интеллектуальными мониторами, лучевыми проекторами и т. д. Для улучшения образовательной среды, планируется предоставлять обучение тому, как использовать IT-устройства и программы для создания учебного контента.

5. Заключение

В целях решения различных проблем, стоящих перед корееведением в Центральной Азии, Центрально-азиатская ассоциация преподавателей-корееведов провела практический обмен и сотрудничество между различными городами и создала сеть для обмена исследовательскими и образовательными достижениями каждого университета. Планируется осуществлять различные исследовательские проекты посредством сотрудничества с соответствующими учреждениями в стране и за рубежом, и на основе этих достижений необходимо стремиться улучшить структуру корееведения в Центральной Азии и способствовать развитию в направлении исследований и образования.

Центрально-азиатская Ассоциация преподавателей-корееведов добилась многих достижений в сфере образования и исследований, благодаря различному внешнему сотрудничеству. В

университете расширяется профессорско-преподавательский состав, но как и прежде основная задача - найти пути решения в подготовке квалифицированных преподавателей-корееведов из числа молодых специалистов, поскольку большинство из них не стремятся работать в сфере образования, так как их не устраивает заработная плата и условия труда в образовательных учреждениях, в сравнении с работой в сфере экономики и бизнеса.

С 1990-х годов спрос на обучение корейскому языку в Центральной Азии значительно возрос, однако из-за отсутствия опыта в области корееведения не получилось удержать темп развития и с середины 2000-х годов рост замедлился. Таким образом, чтобы корееведение развивалось, оно должно быть способным укреплять обмен и сотрудничество, как внутри страны, так и на международном уровне, а также обеспечивать экспертные знания посредством параллельных исследований в области образования.

Корееведение в Центральной Азии сталкивается со многими внутренними проблемами, но для их решения реализуются различные исследовательские и образовательные проекты, сосредоточенные на центрах корееведения, таких как Центрально-азиатская Ассоциация преподавателей-корееведов, Казахский университет международных отношений и мировых языков, Корейский Институт в Центральной Азии и Назарбаев Университет. В будущем, если внешняя поддержка со стороны Республики Корея продолжит оказываться, корееведение в Центральной Азии будет неуклонно расти.

Список использованной литературы:

1. Чжан Хочжон (2023), Современное состояние корееведения в Центральной Азии и роль Центрально-азиатской ассоциации преподавателей-корееведов, <Корееведение Казахстана. Выпуск 16>, Алматы: Центр корееведения, Казахский университет международных отношений и мировых языков, стр. 245–256.
2. Чжан Хочжон (2022), Текущее состояние и перспективы корееведения в Центральной Азии, <Глобальный форум корееведения KF 2022: Изменения в парадигме корееведения за рубежом и направления будущего развития>, Сеул: Корейский фонд, стр. 168-178.
3. Чжан Хочжон (2022), Текущий статус выбора учителей корейского языка и образования корейского языка в Центральной

- Азии, <32-я международная конференция IAKLE: Содержание и методы подготовки учителей корейского языка дома и за рубежом>, Сеул: Международная ассоциация обучения корейскому языку, стр. 68-72.
4. Чжан Хочжон (2022), Текущее состояние образования корейского языка и планы внешнего сотрудничества в Казахском университете международных отношений и мировых языков, <Достижения и перспективы обучения корейскому языку в Новом Северном регионе. В честь 30-летия установления дипломатических отношений с Кореей в Новом Северном регионе>, Алматы: Центр образования При посольстве Республики Корея, стр. 21-32.
  5. Чжан Хочжон (2021), План по возрождению корееведения в Центральной Азии, как новой норме в рамках подготовки к эпохе после Ковид, <Корееведение в Центральной Азии: наука и образование. Выпуск 6>, Алматы: Центрально-азиатская ассоциация преподавателей-корееведов/Казахский университет международных отношений и мировых языков, Центр корееведения, стр. 23-32.
  6. Чжан Хочжон (2020), Образование корейского языка в Центральной Азии, <Теория и практика обучения корейскому языку>, Сеул: Университет Кукмин, стр. 8-45.
  7. Чжан Хочжон (2019), Текущее состояние корееведения в Центральной Азии, <Корееведение в Центральной Азии: наука и образование. Выпуск 4>, Алматы: Центрально-азиатская ассоциация преподавателей-корееведов / Казахский университет международных отношений и мировых языков, Центр корееведения, стр. 239-252.
  8. Чжан Хочжон (2018), Корееведение в Центральной Азии, под редакцией Корейского фонда, <Белая книга по корейским исследованиям за рубежом>, Юлю Мунхваса, стр. 173-192.

ЖАНРЫ ПЕЧАТНЫХ РЕКЛАМНЫХ СООБЩЕНИЙ

Шевцова Фаина, Кенжебаева А.А.
КазУМОиМЯ им. Абылай хана
Алматы, Казахстан

Аннотация: В статье рассматриваются понятия «реклама», «жанр рекламы» и описываются основные разновидности жанров рекламы. В данной работе также рассмотрим специфику жанрового разнообразия печатной рекламы на китайском рынке, и проанализируем основные лингвостилистические особенности жанров различной рекламы.

Ключевые слова: китайский язык, СМИ, реклама, жанр, актуальность

Title: Genres of Print Advertising Messages

Author: Shevtsova F., Kenzhebayeva A.A., KazUIR&WL, Almaty, Kazakhstan

Abstract: The article discusses the concepts of “advertising”, “advertising genre” and describes the main types of advertising genres. In this paper, we will consider the specifics of the genre diversity of print advertising in the Chinese market, and analyze the main linguistic features of the genres of various advertisements.

Keywords: Chinese language, media, advertising, genre, relevance

На современном этапе реклама является актуальным продуктом продвижения брендов, активом для продажи товаров и услуг, позиционирования компании или выстраивания личного бренда. Реклама применима в разных областях – политика, бизнес и экономика, образование, социальная жизнь и т.п. Современная реклама ориентирована не только на продажу или создание определенного образа, а на продажу определенного образа жизни и/или его элементов. Консюмеризм в современной жизни очень распространён во многих культурах на повседневной основе, поэтому реклама призвана удовлетворить потребности человека в информации о новых продуктах и услугах, доступных на рынке.

Сегодня разнообразие печатных рекламных продуктов, представленных на рынке маркетинга, очень велико. Рекламные жанры имеют свои специфики как по форме, так и по стилистике. При этом следует отметить, что наиболее эффективными рекламными продуктами являются те, которые нарушают основные требования жанров и стилистики рекламы, тем самым выделяясь на рынке.

Цель данной статьи – выявить и проанализировать основные стилистические особенности печатной рекламы на китайском рынке.

Понятие жанра и основные виды рекламных жанров

Реклама – это социокультурный продукт, ориентированный на информирование целевой аудитории о продвигаемом продукте или услуге в лаконичной и креативной форме. Ядром рекламного сообщения является рекламный слоган. Основными функциями рекламы являются: информативная, побуждения, убеждения, экспрессивная, оценочная, эстетическая.

Под жанром понимают совокупность произведений с подобными структурно-композиционными признаками, формирующиеся исторически Жанры, представляющие собой композиционно-смысловой каркас однотипных произведений, находящихся в постоянном взаимодействии между собой и повседневно порождающих новые текстовые варианты.

Сегодня на рынке появляются новые виды рекламы, связанные с развитием онлайн технологий. К таким видам относим: цифровые вывески, реклама на смартфоне, нишевый рынок, пользовательская реклама.

Цифровые вывески, которые уже являются широко используемой формой распространения информации как в общественных, так и в частных сферах, становятся все более распространенными, поскольку являются дешевой альтернативой дорогостоящим излишествам телевизионной рекламы.

Реклама на смартфоне. Мир смартфонов постоянно растет и меняется. Мобильная связь, которую он предлагает потребителям, делает его благодатной почвой для рекламы. Приложения как сетевых операторов, так и производителей телефонов содержат информацию о бренде и продуктах предлагаемых ими услуг. Также игры, загруженные на мобильные платформы, отображают рекламу при подключении к Интернету.

Нишевый рынок – это подмножество рынка, на котором фокусируется конкретный продукт. Рыночная ниша определяет характеристики продукта, направленные на удовлетворение конкретных потребностей рынка, а также диапазон цен, качество продукции и демографические данные, на которые предполагается оказать влияние.

Пользовательская реклама. Это радикально новая форма рекламы, которая интерактивна настолько, что позволяет клиентам создавать свои собственные рекламные объявления для бренда, одна из которых выбирается в качестве официальной рекламы бренда на определенный период времени. PepsiCo успешно сделала это для своего бренда закусок Doritos во время Суперкубка 2007 года, а также в 2009 и 2010 годах. Реклама, созданная пользователями, не является непомерно дорогой и позволяет компании привлечь внимание к себе посредством сарафанного радио.

Текстовая печатная реклама, публикуемая на разных источниках – в СМИ, печатных изданиях, на буклетах, флаерах и т.п. может быть создана в разных жанрах, которые соответствуют публицистическим жанрам. В рекламных целях используются почти все публицистические жанры, которые можно разделить на три группы:

1. информационные (Заметка, интервью, отчет, репортаж, строчная реклама),
2. аналитические (Корреспонденция, статья, обзор, обзор, рецензия, комментарий),
3. Публицистические (зарисовка, очерк). Последняя жанровая группа активно используется при подготовке материалов public relations, материалов со скрытой рекламой.

В 2023 году в Китае будет более одного миллиарда пользователей социальных сетей, или около 70% от общей численности населения. Китайские социальные сети являются одними из лучших платформ цифровой рекламы в Китае с таким большим количеством пользователей. Основные виды китайской рекламы в социальных сетях:

- Межстраничная реклама. Эти объявления имеют больший размер и поддерживают файлы GIF, изображения, графику, видео и страницы H5. Межстраничные текстовые объявления, как правило, предлагают пользователю больше контента.
- Нативная реклама. Нативная реклама гармонично сочетается с пользовательским опытом и обеспечивает более 60 % присутствия бренда в социальной сети. Они составляют высокоинтегрированный контент с оптимизированными конверсионными ссылками.
- Открытая реклама. Открытая реклама — это самый крупный тип рекламы в социальных сетях, используемой на

мобильных устройствах. Эти типы объявлений поддерживают изображения, GIF-файлы и графику. Открытые объявления загружаются при запуске приложения, и рекламные объявления отображаются в полноэкранном режиме.

- Баннерная реклама. Эта реклама может быть полезна для привлечения клиентов по низкой цене. Социальные сети работают над тем, чтобы сделать эти типы рекламы более точными с помощью геотаргетинга.

- Побуждающая видеореклама. Этот формат рекламы полностью захватывает пользователя и поддерживает креативный рекламный контент и гибкое позиционирование рекламы.

Таким образом, реклама представляет собой не только продукт маркетинга, но и может выступать предметом лингвистических исследований, так как имеет широкое разнообразие форматов и стилей оформления.

Лингвостилистические особенности рекламных жанров

Современная рекламная деятельность, приемы и языковые особенности стали предметом многочисленных исследований. Этому вопросу посвящается все большее количество учебной и научной литературы. Способы использования языка в рекламе, а также методы, используемые маркетологами и рекламщиками, часто становятся предметом лингвистических исследований.

Рекламный текст – это определенный коммуникативный процесс, в котором участвуют участники, язык, сообщение, реакция на сообщение. Рекламодатель моделирует изменение поведения потенциального покупателя. Вот почему одна из основных функций рекламы – воздействие. Язык рекламы должен информировать и убеждать, в этом его коммуникативная функция. Он должен соответствовать нормам литературного языка, быть конкретным, понятным, лаконичным и т.д. Тексты такого рода характеризуются своей необычной стилистикой и форматом подачи.

В научной литературе по вопросам стилистики существует множество подходов к исследованию стилистических приемов оформления различных текстов. Они применимы в отношении различных видов текстов и дискурсов, поскольку являются универсальными. Однако следует уточнить, что часто лексические единицы, используемые в разных текстах, могут играть разные стилистические функции. То есть, необходимо различать характеристику языковых единиц в системе текста и их

особенности в системе языка. Это связано с тем, что языковые единицы в тексте образуют собственную языковую систему, подчиненную определенным коммуникативным задачам в соответствии с авторским замыслом. В.В. Виноградов к средствам художественной стилизации также относит морфологические и синтаксические средства [Виноградов, 1959, с. 142].

По мнению И.Р. Гальперина стилистические средства художественной выразительности (т.е. экспрессивности) можно разделить на фонетические, морфологические, лексические и синтаксические [Гальперин, 1958, с. 48].

Таблица 1. Стилистические средства художественной выразительности [Гальперин 1958]

Фонетические	Морфологические	Лексические	Синтаксические
звукоподражание, ритм, рифма, аллитерация	различные морфологические трансформации лексики	метафора, метонимия, ирония, полисемия, игра слов, зевгма, эпитеты, оксюморон, междометия, восклицательные слова, антономазия, сравнение, перифраз, гиперболы, эвфемизм, паремии, цитаты, аллюзии, трансформация устойчивых фраз, сентенции	Стилистическая инверсия, обособленные конструкции, параллельные конструкции, хиазм, повтор, перечисление, градация, противопоставление, suspense

Одним из наиболее современных подходов к классификации средств художественной выразительности (т.е. экспрессивности) является классификация Ю.М. Скребнева. Исследователь предложил выделить дополнительный уровень языка – семасиологический (т.е. семантический). В последствии Ю.М. Скребнев разделяет стилистику на синтагматическую и парадигматическую, которые применимы к 4 уровням языка. Классификация охватывает следующие категории средств художественной выразительности:

1) парадигматическая стилистика (парадигматическая фонетика / морфология / лексикология / синтаксис / семасиология);

2) синтагматическая стилистика (синтагматическая фонетика / морфология / лексикология / синтаксис / семасиология [Скребнев, 2003, с. 197-198].

Современные рекламные тексты характеризуются креативностью, которая обычно обеспечивается за счет различных стилистических приемов. Креативность может проявляться как на уровне лексики (необычный порядок слов, игра слов, каламбур и другие), так и на уровне грамматики (синтаксис – особая структура предложений, риторические вопросы и другие). Также текстовые элементы рекламы могут дополняться графическими или другими элементами, в таком случае речь уже будет идти о креолизованном тексте [Строева, 2008, с. 299].

Таким образом, рекламные тексты во всем своём разнообразии жанров характеризуются как публицистическими аспектами конкретного текстового жанра (форма, структура, стиль написания), так и особыми стилистическими чертами именно рекламного дискурса (лаконичность, креативность, экспрессия и эмотивность, пропаганда или побуждение к действию). Рекламные тексты характеризуются своей яркостью, запоминаемостью, креативным подходом к созданию современных текстовых и креолизованных текстов.

Заключение. Реклама – это популяризация товаров, зрелищ, услуг и т.п., с целью привлечь внимание покупателей, потребителей, зрителей, заказчиков и т.д. Это распространение сведений о ком-либо или чем-либо для создания популярности. Также это плакат, объявление и т.п., использующиеся как средство привлечения внимания покупателей, потребителей.

Реклама является самым интересным видом массовой коммуникации, активно влияющим на сознание человека и его поведение. В ней широко используются ресурсы стилистической семасиологии: выразительные средства и стилистические приемы.

Рекламный дискурс находится в центре внимания современных лингвистических исследований. Реклама представляет собой разновидность институционального дискурса, организуется набором типичных для соответствующей сферы ситуаций общения, то есть рекламный дискурс - это текст, обусловленный ситуацией рекламного общения.

Список использованной литературы:

1. Гальперин И.Р. Очерки по стилистике английского языка. М.: Издательство литературы на иностранных языках, 1958. 458 с.
2. Скребнев Ю.М. Основы стилистики английского языка. М.: Астрель; АСТ, 2000. 218 с.
3. Строева Ю.Ю. Лингвистические особенности креолизованного текста авиационной рекламы. // Известия Самарского научного центра Российской академии наук. 2008. №1. С. 298-304.
4. Baidu Ads. [Электронный ресурс] Режим доступа: <https://www.baiduadvertising.com/>
5. Elle. [Электронный ресурс] Режим доступа: <https://www.ellechina.com/>
6. 苏宁易购. [Электронный ресурс] Режим доступа: <https://search.suning.com/y38gz.html>
7. 中华人民共和国广告法. [Электронный ресурс] Режим доступа: https://www.gov.cn/guoqing/2020-12/24/content_5572939.htm

СПОСОБЫ ВЫРАЖЕНИЯ КАТЕГОРИИ ЛИЦА В КОРЕЙСКОМ И РУССКОМ ЯЗЫКАХ

Шим Л.В., Львова И.С., Елкин Д.Ю.
УзГУМЯ
Ташкент, Узбекистан

Аннотация: В данной статье нами предпринята попытка сопоставить особенности выражения категории лица в корейском языке и ее эквивалентов в русском языке. В корейском языке категория лица не имеет формального выражения в глагольных формах, но традиционные корейские формы вежливости являются своеобразным эквивалентом грамматического выражения лица. Сущность данной категории в противопоставлении участников разговора. Анализируя категорию вежливости в корейском языке и категорию лица в русском языке, мы можем сопоставить категорию направленности действия, входящую в объектную категорию вежливости, со значениями форм категории лица в русском языке, как обозначающую направленность действия от 1-го лица ко 2-му или 3-му и наоборот. Значение субъектной категории вежливости можно сопоставить со значениями форм 2-го и 3-го лица в русском языке, поскольку выражение вежливости к 1-му лицу в корейском языке невозможно.

Ключевые слова: грамматическая категория, категории лица, адресив, гоноратив, депрециатив, дифференциальные признаки

Title: Ways of Expressing Facial Categories in Korean and Russia

Author: Shim Lidiya Vladimirovna, Lvova Irina Semyonovna, Elkin Denis Yurievich, Uzbek State University of World Languages, Tashkent, Uzbekistan

Abstract: In this article, we have made an attempt to compare the features of the expression of the facial category in the Korean language and its equivalents in the Russian language. In the Korean language, the category of person does not have a formal expression in verbal forms, but traditional Korean forms of politeness are a kind of equivalent to the grammatical expression of the person. The essence of this category is in contrast to the participants in the conversation. Analyzing the category of politeness in the Korean language and the category of person in the Russian language, we can compare the category of direction of action, included in the object category of politeness, with the meanings of the

---

* Работа выполнена в рамках Международного проекта «Seed Program for Korean Studies» программы по корееведению Министерства образования Республики Корея и Службы продвижения корееведения Академии корееведения № AKS-2021-INC-2230010

forms of the category of person in Russian, as indicating the direction of action from the 1st person to the 2nd or 3rd person -mu and vice versa. The meaning of the subjective category of politeness can be compared with the meanings of the 2nd and 3rd person forms in Russian, since expressing politeness to the 1st person is impossible in Korean.

Keywords: grammatical category, person categories, addressative, honorative, depreciative, differential features

Грамматическая категория – закрытая система. Число элементов грамматической категории предопределяет число морфологических оппозиций и набор дифференциальных семантических признаков. Языки мира различаются по количеству и составу грамматических категорий. Каждый язык характеризуется своим набором грамматических категорий, граммем и грамматических способов выражения грамматического значения.

В определении категории лица среди исследователей нет принципиальных разногласий. В «Лингвистическом энциклопедическом словаре» категория лица определяется как словоизменяемая категория, обозначающая отношение субъекта к говорящему лицу [1, с. 271]. В «Русской грамматике» категория лица представлена как система противопоставленных друг другу рядов форм, выражающих отнесенность или неотнесенность действия к участникам речевого акта [2, с. 636]. Ю.С. Маслов, например, понимал категорию лица глагола широко, включая число, а также род [3, с. 163]. Категория лица тесно связана с категорией числа, поэтому Э. Бенвенист их не разграничивал, считая одной грамматической категорией [4, с. 265].

Категория лица в различных языках имеет разное выражение. Так, например, в древних индоевропейских, хамитских языках категория лица выражается в системе форм словоизменения глагола настолько четко, что употребление местоимений оказывается избыточным.

Личные окончания указывают на лицо и в древнеиндийских, а в современных индийских языках, например, в хинди, категория лица выражается недостаточно четко.

В китайском языке категория лица отсутствует, в японском – данная категория грамматически необязательна и может выражаться лексически.

В корейском и русском языках категория лица рассматривается на разных уровнях.

В корейском языке категория лица не имеет формального выражения в глагольных формах, но традиционные корейские формы вежливости являются своеобразным эквивалентом грамматического выражения лица.

Грамматическое и лексическое выражение имеет, с одной стороны, 1-е лицо, с другой – 2-е и конкретное 3-е; формы выражения лица являются в то же время формами выражения вежливости по отношению к собеседнику или конкретному 3-му лицу. С категорией лица в корейском языке тесно связана категория вежливости, выражающая отношение говорящего к собеседнику.

Исключное значение такого сочетания – выражение направленности действия от «низшего» к «высшему», от младшего к старшему, подчиненного начальнику, ученика учителю и т. д. или наоборот. Однако поскольку выражение вежливости основано на обозначении себя как «низшего», а собеседника (и конкретное 3-е лицо) как «высшего», эти же формы могут приобретать грамматическое значение, обозначая направленность действия от 1-го лица ко 2-му и 3-му лицам и, наоборот, от 3-го и 2-го лица к 1-му лицу.

Данная категория называется лингвистами по-разному: «категория вежливости», «категория адрессива», «категория направленности действия».

А.А. Холодовичем предложены два термина: «категория личного отношения» и «категория ориентации».[5] Первый термин, как отмечает Мазур Ю.Н. [6] точнее отражает сущность этой категории и является недвусмысленным, так как не употребляется в других значениях. Второй оказывается более предпочтительным своей лаконичностью (хотя ориентация может быть понята как явление, связанное с движением).

«Любая речь... имеет, по крайней мере, две стороны: во-первых, она кем-то высказывается (в устной или письменной форме, что безразлично), во-вторых, она на кого-то ориентирована, к кому-то обращена... Ориентированная речь всегда обязана в той или иной мере считаться с взаимоотношением между говорящими, общающимися, учитывать эти взаимоотношения. При этом учету подлежат самые разнообразные факторы, как-то: пол, возраст, семейное и общественное положение говорящих, особенно собеседника. Если этот момент находит отражение в грамматике, в

морфологии слова, то возникает особая грамматическая категория. Мы ее называем категорией ориентации. В корейском языке эта категория есть, и она выражается теми же формами, что и категория конечной сказуемости. Категорию ориентации не следует путать с категорией лица» [6]. Но, как бы не называлась данная категория, суть одна – это такая грамматическая категория, которая выражает намерение говорящего выразить вежливость по отношению к собеседнику.

В основе понятия категории вежливости в корейском и категории лица в русском языках лежит противопоставление участников разговора («говорящий» и «слушающий»). Они, в свою очередь, противопоставляются не присутствующему при разговоре, но упоминаемому в речи (субъект предложения и объект предложения).

Категория лица в русском языке является грамматически обязательной, выражается в системе форм словоизменения глагола. В корейском же языке «грамматические лица (я, ты, он, она, оно, мы, вы, они) не имеют грамматического выражения: все глагольные формы безразличны к лицу и числу». [7, с. 86].

Поэтому классифицировать, так называемый «вежливый стиль» как явление строго грамматическое представляется невозможным из-за множества исключений.

В корейском языке выделяют грамматический и лексический аспекты вежливости. Но при этом выделение осложнено их тесной взаимосвязью, когда семантика слова может накладывать ограничения на использование грамматических форм, а грамматические категории, в свою очередь, влияют на актуальный выбор лексических средств. В.Г. Гак отмечает общую для всех языков закономерность: «Функционально-семантическое взаимодействие лексики и грамматики проявляется либо во взаимодействии на семантическом уровне, либо во взаимной компенсации».[8]

Необходимо отметить, что для стилистически нормированного текста необходимо взаимодействие грамматических и лексических средств выражения, однако для адекватного их употребления в конкретной речевой ситуации необходимо предварительно провести анализ данной ситуации общения по ряду признаков и, учитывая особенности корейского речевого этикета, выбрать один из множества уровней вежливости.

В корейском языке обычно выделяют две грамматические категории вежливости. Одна передает отношение говорящего к собеседнику (относительная категория вежливости), другая – к лицам, о которых идет речь (семантический субъект и/или объект действия: т. е. субъектная и объектная категории вежливости). В.М. Алпатов определяет их соответственно как категории адрессива и гоноратива[9].

Грамматическая категория адрессива состоит из адрессивных и неадрессивных форм. Адрессивные словоформы указывают на вежливое, учтливое отношение говорящего к собеседнику; неадрессивные обычно не несут в себе такой информации. В категории гоноратива можно выделить три группы форм: гоноративные (почтительные), депрециативные (скромные) и нейтральные.

Гоноративные формы относятся к мейоративному типу уважительного отношения, когда лексема, наделенная коммуникативной предназначенностью, "возвеличивает" объект уважительного отношения. Депрециативные формы представляют пейоративный тип – самоуничижение говорящего. Нейтральные формы одновременно негоноративны и недепрециативны, – они не несут никакой информации об уважительном отношении говорящего к семантическому субъекту или объекту высказывания.

В корейском языке выделяют дифференциальные признаки, которые характеризуют значение форм адрессива и гоноратива: «высший – равный – низший» и «свой – чужой». Они определяют отношение говорящего к собеседнику (адрессив) или к лицу, о котором идет речь (гоноратив). Значение имеют социально-личностные отношения, причем на оценку конкретного лица как «своего» или «чужого» может в значительной мере влиять участие в ситуации общения других лиц.

Употребление адрессивных форм обязательно в разговоре с лицами, рассматриваемыми как «высшие чужие» или «равные чужие». Неадрессивные формы используются, как правило, по отношению к собеседникам «равным своим» или «низшим своим». И адрессивные, и неадрессивные формы встречаются в общении с лицами, которые являются по отношению к говорящему «низшими чужими» или «высшими своими». Признаки, определяющие выбор уровня вежливости, иногда вступают в противоречие, и носитель языка, таким образом, постоянно решает в речевом общении задачу об их приоритетности. Особенностью форм категории адрессива в

корейском разговорном языке является нерегулярность употребления адрессивных и неадрессивных форм в речи, когда по отношению к одному и тому же собеседнику говорящий может использовать словоформы с адрессивным и неадрессивным значением. Гоноративные (почтительные) формы используются для характеристики действий уважаемых (с точки зрения говорящего) лиц. Очевидно, что гоноративные формы не употребляются в предложениях, в которых отсутствует второе или третье лицо - семантический субъект действия или состояния. Если же субъектом является третье лицо, на выбор между почтительными и нейтральными формами влияет не только отношение говорящего к данному субъекту, но и отношения между последним и собеседником. Гоноративные формы не используются в речи о лицах, рассматриваемых как «равные свои» (так, невозможно употребление данных форм в речи о себе («равный свой»)). Не всегда категория гоноратива проявляется и в речи о лицах, которые рассматриваются как «высшие свои», даже когда субъектом действия является собеседник. При описании действий «чужого» субъекта гоноративные формы соответствуют признакам «высший» и «равный», нейтральные – признаку «низший».

Следовательно, для общения на корейском языке с использованием вежливых словоформ главную трудность представляет выбор подходящего для данной ситуации уровня вежливости. Говорящий должен обладать знаниями об особенностях этикетных отношений в обществе. Многие исследователи пытаются представить исчерпывающий набор факторов, которые обязательно учитываются при выборе форм вежливости. Однако, наряду с общими правилами, большую роль играет индивидуально-субъективный фактор, на этом основании по вопросам актуального выбора вежливых словоформ единое мнение отсутствует

Как правило тот, чье положение выше, использует в своей речи либо нейтральный, либо вежливый стиль; собеседник же должен пользоваться исключительно вежливыми оборотами. Общение между покупателем и продавцом подсознательно воспринимается корейцами как некое социальное драматическое действие, в котором первый исполняет роль господина, а второй - слуги, что находит вербальное выражение в ситуации, когда покупатель может абсолютно не реагировать на преисполненные вежливости обращения продавца.

В разговоре людей, не знакомых друг с другом, повсеместно используется вежливая речь. Вежливые устойчивые выражения употребляются при знакомстве, а также по отношению к людям, социальное положение которых в обществе оценивается как высокое.

Как правило, при разговоре людей разного возраста старший из собеседников может позволить себе нейтральный стиль речи, в то время как младший использует вежливые словоформы. Так, например, среди учеников высшей образовательной школы и студентов университета отношения «старший – младший» соблюдаются довольно строго с разграничением стилей речи нейтральный – вежливый, даже если разница в возрасте составляет год – два.

Подобные отношения нередко складываются и в корейских фирмах с принятием за точку отсчёта времени поступления на работу, причём, чем крупнее компания, тем строже эти отношения соблюдаются. Но при разговоре близких людей к сверстнику обращаются менее вежливо, чем к младшему. В этом случае разница в возрасте создаёт, по-видимому, некоторую психологическую дистанцию в общении.

Таким образом, на уровень вежливости в речи значительное влияние оказывает родственные и дружеские отношения, но это влияние зависит от разницы в возрасте, причём, такая тенденция наблюдается во всех возрастных группах.

Речь между людьми одного пола, как правило, менее вежлива, чем между мужчиной и женщиной. У представителей старшего поколения эта особенность наиболее ярко выражена и имеет глубокие исторические корни (ранее обучение в большинстве учебных заведений было раздельным). Кроме того, общеизвестно, что речь восточных женщин более вежлива, и существуют семьи, где до сих пор поддерживается традиция общения жены к супругу в очень учливой форме. Мужчины в выборе уровня вежливости большее значение придают возрасту собеседника, в то время как женщины в большей мере ориентируются на степень родства.

В профессиональной беседе с подчинёнными (сотрудники фирм) чаще используются адресивные и реже нейтральные формы, если собеседником является женщина. Эта тенденция отмечается на все уровнях иерархической лестницы: начальник (обычно мужчина зрелого возраста) более вежливо разговаривает с подчинённым – женщиной, чем с подчинённым – мужчиной. Можно предположить,

что психологическая мотивация такого поведения в том, что неучтываемые формы в речи, обращённые к подчинённому – женщине, вероятно, могут создать видимость близких отношений между собеседниками и, кроме того, женщины, тем более в социальной обстановке, обычно говорят вежливее мужчин, тем самым ориентируя на ответ в более вежливой форме.

При разговоре между служащими на предприятии с обычной для корейского бизнеса структурой управления (по нисходящей): начальник отдела – заведующий сектором – управляющий – плановик – конторский служащий, учитываются деления по возрасту и полу, а также послужной список и образовательный ценз.

Таким образом, адрессивные словоформы используются практически в любой ситуации, но чаще всего при обращении к равному по положению, неадрессивные словоформы употребляются в разговоре с подчинёнными, редко – с равным по положению и никогда – с начальником. Самые учтываемые, адрессивно-депрециативные словоформы употребляются только в разговоре с вышестоящим и (очень редко) с равным по положению собеседником.

Значительно сложнее описать все случаи, когда набор факторов, определяющих выбор форм вежливости, затрудняет оценку ситуации, например, начальник имеет более скромный послужной список или моложе подчинённого, но наблюдения показывают, что уровень вежливости речи в значительной степени зависит от положения коммуникантов в иерархической структуре предприятия. Существует регулярная зависимость между выбором различных выражений и словоформ вежливости, с одной стороны, и кругом лиц, в котором происходит общение или о котором идёт речь, с другой. Так, при упоминании о членах семьи иногда используют учтываемые выражения, но только когда собеседник – близкий друг семьи. Таким образом подчёркивается уважительное отношение к старшим членам семьи, которое не выражается в разговоре с малознакомым человеком. В разговоре с посторонним никогда нельзя хвалить кого-либо из своей семьи, так как это равнозначно тому, что хвалишь себя.

Среди факторов, определяющих вежливое словоупотребление говорящего, самым важным является, видимо, пол. Женщины всегда выбирают более вежливые формы вне зависимости от ситуации. Мужчины обычно чётко

дифференцируют степень учтивости, ориентируясь на собеседника и условия общения. Человек, занимающий более высокую социальную ступень, как правило, говорит вежливее в сравнении с нижестоящим, старшие употребляют более вежливые обороты, чем молодые.

Иногда в процессе общения происходит смена уровней вежливости как с уважительного на нейтральный, так и наоборот. Первый случай обычно имеет место, когда собеседники постепенно сближаются. Второй происходит, зачастую, во время ссоры. Так, человек, желающий установить некоторую дистанцию с собеседником, переходит на изысканно-вежливую речь. Другой возможный вариант внезапного появления учтивых словоформ объясняется желанием одного из собеседников поиронизировать над знакомым.

Корейские исследователи отмечают, что вежливый корейский язык рационализируется и упрощается. Иногда обычные депрещиативные формы употребляются без ограничений в отношении любых действий говорящего и лиц, являющихся для него «своими», безотносительно к лицу–объекту действия. Некоторые формы гоноратива выходят из употребления или зачастую используются в речи в несвойственных им позициях просто для того, чтобы говорить вежливее.

В современном корейском языке рассматривается 3 способа выражения категории вежливости:

1) Синтетический, который образуется с помощью элементов вежливости: частицы именительного падежа *께서*, вежливый суффикс *님*, аффикс *시* (в субъектной категории вежливости); вежливый эквивалент частицы дательного падежа – *께* (в объектной категории вежливости); вежливые окончания заключительной формы сказуемого *습니다*, *습니까* и т.п. (в относительной категории вежливости).

2) Аналитический, образующийся с помощью вспомогательных глаголов *드리다*, *케시다* и др. (*보내드리다*–отправить).

3) Лексический, к которому относятся вежливые, учтивые и почтительные варианты: глаголов (*먹다-잡수시다* – есть (давайте есть)); существительных (*집-택*– дом; *나이* – *연세*- возраст); местоимений (*그 사람*– тот человек). Кроме того, сюда относятся специальные слова, возвышающие какое-либо лицо (2-е или 3-е)

посредством принижения самого говорящего (т.е. 1-го лица) – это так называемые скромные слова

Для русского языка характерно два способа формирования категории лица:

1) Синтетический, к которому относятся флексии со значением лица и числа у форм настоящего и будущего времени изъявительного наклонения и у форм 2-го лица единственного числа повелительного наклонения; постфикс **-те**, выражающий значение множественности в повелительном наклонении. Этот способ сопоставим с морфологическим способом выражения форм категории вежливости в корейском языке.

2) Аналитический. Сюда относятся личные местоимения (**я, ты, он, она, мы, вы, они**), частицы **давай (-те), пусть, пускай** у форм 3-го лица и форм совместного действия в повелительном наклонении.

Рассмотрим соотношения и противоречия внутри каждой из исследуемых категорий. Категория вежливости в корейском языке является объектом изучения синтаксиса. Категория лица в русском языке рассматривается в разделе «Морфология», однако следует отметить, что категорию лица наряду с категориями времени и наклонения лингвисты выделяют в ряд основных синтаксических категорий глагола.

Внутри категории лица в русском языке обнаруживается противопоставление форм 1-го и 2-го лица формам 3-го лица как личных форм неличной, поскольку личное значение формы 3-го лица только потенциально. В корейском же языке внутри категории вежливости заметно резкое отличие 1-го лица от 2-го и 3-го, поскольку говорящий может выразить вежливость по отношению к собеседнику (2-му лицу) или не присутствующему при разговоре, но упоминаемому в речи лицу (3-му лицу), но не 1-му. Здесь 1-е лицо соотносится со 2-м и 3-м лицами как «низший» и «высший».

Личные формы глагола в русском языке обозначают отнесенность действия, выраженного глаголом к какому-либо лицу. Так, формы 1-го лица глагола обозначают действие говорящего или совместное действие говорящего с другими лицами (**я читаю, мы пишем**). Формы 2-го лица соотносят действие, выраженное глаголом с адресатом сообщения (**ты думаешь, вы считаете**), а формы 3-го лица – с лицом, не являющимся участником речевого акта или неодушевленным предметом (**он стоит, они ходят**). Помимо прямого значения формы категории лица могут иметь и

переносное (в основном обобщенно-личное или неопределенно-личное) значение: **«Век живи – век учись»**; **«Перед экзаменом всегда волнуешься»**; **«Цыплят по осени считают»** и др.

Исконное значение форм категории вежливости в корейском языке отлично от значений форм лица в русском языке. Основным значением форм категории вежливости в корейском языке является возвышение субъекта сообщения (субъектная категория вежливости), возвышение объекта сообщения (объектная категория вежливости), возвышение собеседника (относительная категория вежливости). При этом употребление субъектной категории вежливости дает нам представление о том, что субъектом действия является 3-е лицо, но не 1-е лицо. Значение же объектной категории вежливости можно рассматривать как грамматическое значение, обозначающее направленность действия от 1-го лица («низшего») к 3-му лицу («высшему»). Поскольку в корейском языке в качестве вежливого обращения не употребляется местоимение **вы**, а используется непосредственное обращение к собеседнику, то возможно наложение друг на друга объектной и относительной категории вежливости. Здесь речь идет об обозначении направленности действия от 1-го лица ко 2-му. Что же касается выражения вежливости в русском языке, то здесь можно отметить лишь употребление формы 2-го лица множественного числа вместо формы 2-го лица единственного числа для выражения вежливости к собеседнику.

Итак, сопоставительный анализ категории вежливости в корейском и категории лица в русском языках показал, что исследуемые категории имеют как общие, так и отличительные признаки. Основным и главным сходством сопоставляемых категорий является то, что в основе выделения как категории вежливости в современном корейском, так и категории лица в современном русском языках лежит противопоставление участников речевого акта, которым, в свою очередь, противопоставляется лицо, не участвующее в разговоре, но упоминаемое в речи. Рассматривая значения форм категории вежливости и категории лица, мы можем сопоставить категорию направленности действия, входящую в объектную категорию вежливости, со значениями форм категории лица в русском языке, как обозначающую направленность действия от 1-го лица ко 2-му или 3-му и наоборот. Значение субъектной категории вежливости

можно сопоставить со значениями форм 2-го и 3-го лица в русском языке, поскольку выражение вежливости к 1-му лицу в корейском языке невозможно.

Сопоставив способы выражения категории вежливости в корейском и категорию лица в русском языках, мы определили следующие признаки, являющиеся специфическими для каждого из рассматриваемых языков:

1. Категория вежливости в современном корейском языке имеет, в отличие от категории лица в русском языке, лексический способ выражения.

2. Формы лица глагола в русском языке, в отличие от форм категории вежливости в корейском языке, могут иметь переносное значение.

3. Внутри категории лица глагола в русском языке формы 3-го лица противопоставляются формам 2-го и 1-го лиц как неличные. В корейском же языке резким противопоставлением отличается 1-е лицо, поскольку вежливость к 1-му лицу не может быть выражена.

4. Значения форм относительной категории вежливости не могут быть сопоставлены со значениями форм категории лица в русском языке, поскольку формы относительной категории вежливости могут быть употреблены в речи о действии любого лица, то есть здесь выражается различие не в лицах, а во взаимоотношениях этих лиц.

Употребление категории вежливости в корейском языке во многом предопределяет социальный аспект, то есть взаимоотношения между говорящим, слушающим и конкретным 3-м лицом.

Список использованной литературы:

1. Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В.Н. Ярцевой. М.: Советская энциклопедия, 1990. 683 с.
2. Русская грамматика: В 2 т. М.: Ин-т русского языка им. В.В. Виноградова, 2005.
3. Маслов Ю.С. Введение в языкознание: [Учеб. для вузов по направлению и специальности «Филология»] / Ю.С. Маслов. 3-е изд., испр. М.: Высш. шк., 1997. 272 с.
4. Бенвенист Эмиль. Общая лингвистика / Э. Бенвенист; Общ. ред., вступ. ст. и коммент. Ю.С. Степанова. Пер. с фр. Ю.Н. Караулова [и др.]. 2. изд., стер. М.: УРСС, 2002. 446, (Лингвистическое Наследие XX века).
5. Холодович А.А. Очерк грамматики корейского языка [Текст]: учебное пособие для высших учебных заведений / А.А. Холодович. Изд. 4-е. М.: Ленанд, 2014. 319 (Языки народов мира).
6. Мазур Ю.Н. Грамматика корейского языка: (Морфология. Словообразование): Теорет. курс / Ю.Н. Мазур; Изд. подгот. Л.Р. Концевичем при участии Мун Хесук; Моск. гос. ун-т им. М.В. Ломоносова. Междунар. центр корееведения. М.: Междунар. центр корееведения МГУ: Муравей-Гайд, 2001. 329с.
7. Рамстедт Г.И. Грамматика корейского языка [Текст] / Пер. с англ. и примеч. А.А. Холодовича; Под ред. и с пред. проф. Б.К. Пашкова. М.: Изд-во иностр. лит., 1951. 232 с
8. Гак В.Г. Теоретическая грамматика французского языка: Учеб. для студентов вузов / В.Г. Гак. М.: Добросвет, 2000. 831 с
9. Алпатов В.М. Категории вежливости в современном японском языке [Текст] / В.М. Алпатов; отв. ред. И.Ф. Вардуль. Изд. 5-е. М.: ЛЕНАНД, 2014. 145 с

<참고 1> 표기 원칙

1. 한국 인명 지명의 러시아어 표기

자음	홀로도비치 -콘체비치(1966)	모음	홀로도비치 -콘체비치(1966)
ㄱ	К-, -Г-, -к	아	А
ㅋ	КХ-, -к	어	О [ǒ, ɔ]
ㆁ	КК	오	О
ㄷ	Т-, -Д-, -т	우	У
ㅌ	ТХ	으	Ы
ㄸ	ТТ	이	И
ㅃ	П-, -б-, -п	애	Э
ㅍ	ПХ	에	Е
ㅍ	ПШ	외	ВЕ
ㅅ	С-, -т	위	ВИ
ㅆ	СС-, -т	야	Я
ㅈ	Ч-, -дж-, -т	여	Ё/ЙО [йǒ, йɔ]
ㅊ	ЧХ-, -т	요	Ё/ЙО
ㅊ	ЧЧ	유	Ю
ㅎ	Х	애	ЙЯ
ㄴ	Н	예	ЙЕ/-Е
ㄹ	-р-, -ль	와	ВА
ㅁ	М	워	ВО
ㅇ	-н [-нъ]	왜	ВЭ
		웨	ВЕ
		의	ЫЙ

- 1) 한국 인명과 지명의 러시아어 표기는 홀로도비치-콘체비치(1966)의 간략전사를 사용하는 것을 원칙으로 한다.
- 2) 특수기호는 사용하지 않는 것을 원칙으로 한다. 한글 복원이 필요한 경우에는 한글을 병기한다.
- 3) 성과 이름을 분리하여 각각의 독립된 단위로 표기한다.
예) 장정진 Чан Джонджин (콘체비치 체계) → Чан Чонджин

2. CIS (구 소련) 인명 지명의 한글 표기

키릴 문자	한글			키릴 문자	한글		
	모음앞	자음앞	어말		모음앞	자음앞	어말
А	아			Р	리	르	
Б	비	비, 브	프	С	시	스	
В	비	비, 브	프	Т	티	시, 트	트
Г	기	기, 그	크	У	우		
Д	디	시, 드	트	Ф	피	비, 프	프
Е	에, 예			Х	히	호	
Ё	요			Ц	치	츠	
Ж	지	지, 시	시	Ч	치	치	
З	지	지, 스	스	Ш	시	시	
И	이			Щ	시	시	
Й	이			Ъ	-		
К	키	기, 크	크	Ы	이		
Л	리, 리리	리		Ь	(이)		
М	미	미, 모	모	Э	에, 예		
Н	니	니		Ю	유		
О	오			Я	야		
П	피	비, 프	프				

- 1) 러시아의 인명, 지명은 “러시아어 외래어 표기법”에 따라 표기한다.
- 2) 우크라이나, 벨라루스, 조지아, 아르메니아, 아제르바이잔, 몰도바, 라트비아, 리투아니아, 에스토니아의 인명과 지명은 자국어의 로마자 표기를 우선으로 하여 한글로 옮긴다.
- 3) 우즈베키스탄, 카자흐스탄, 키르기스스탄, 타지키스탄, 투르크메니스탄의 인명과 지명은 러시아어 표기를 우선으로 하되, 자국어에서 유래한 인명과 지명은 일반적인 외래어 표기법 규정을 따르기도 한다.

<참고 2> 러시아어 외래어 표기법

장호중

카자흐 국제관계 및 세계언어대

이하는 “러시아어 외래어 표기법”(문화관광부 고시 제 2005-32 호, 2005.12.28.)의 내용을 러시아어 화자가 이해하기 쉽게 편집한 것이다.

<표> 러시아어 자모와 한글 대조표

키릴 문자	한글			보기
	모음앞	자음앞	어말	
а	아			Аксаков 악사코프 Абакан 아바칸
б	ㅂ	ㅂ, 브	프	Болотов 볼로토프 Бобров 보브로프 Курбский 쿠릅스키 Глеб 글레프
в	ㅂ	ㅂ, 브	프	Веревкин 베렙킨 Достоевский 도스토옙스키 Владивосток 블라디보스토크 Марков 마르코프
г	ㄱ	ㄱ, 그	크	Гоголь 고골 Мусоргский 무소르스키 Богдан 보그단 Андарбаг 안다르바크
д	ㄷ	ㅅ, 드	트	Дмитрий 드미트리 Бенедиктов 베네딕토프 Находка 나훗카 Восход 보스호트
е	예(자음 뒤) 예(모음 뒤, 어두)			Петров 페트로프 Евгений 예브게니 Алексеев 알렉세예프
ё	요			Соловьёв 솔로비요프 Аргём 아르툼

Ж (ДЖ)	ㅈ	ㅉ, 시	시	Жадовская 자돔스카야 Жданов 즈다노프 Лужков 루시코프 Кебеж 케베시
З (ДЗ)	ㅉ	ㅉ, 스	스	Зайчев 자이체프 Кузнецов 쿠즈네초프 Агрыз агрис
И	이			Иванов 이바노프 Иосиф 이오시프
Й	이			Юрий 유리 Андрей 안드레이 Белый 벨리
К	ㅋ	ㄱ, ㅋ	ㅋ	Калмык 칼미к Аксаков 악사코프 квас 크바스
Л	ㄹ, ㄹㄹ	ㄹ		Ленин 레닌 Николай 니콜라이 Крылов 크릴로프 Павел 파벨
М	ㅁ	ㅁ, ㅁ	ㅁ	Михайл 미하일 Максим 막심 Мценск мченस्क
Н	ㄴ	ㄴ		Надя нада Стефан 스테판
О	오			Хомяков 호мя코프 Ока ока
П	ㅍ	ㅂ, ㅍ	ㅍ	Пётр 포트르 Ростопчина 로스톱치냐 Псков 프스코프 Майкоп 마이코프
Р	ㄹ	ㄹ		Рыбинск 리빈스크 Лермонтов 레르монто프 Артём 아르툼
С	ㅅ	스		Василий 바실리 Стефан 스테판 Борис 보리스

т	ㅌ	ㅌ, ㅍ	ㅌ	Татьяна 타티야나 Хватков 흐박코프 Тверь 트베리 Бурят 부랴트
у	우			Ушаков 우샤코프 Сарапул 사라풀
ф	ㅍ	ㅍ, ㅌ	ㅍ	Фёдор 표도르 Ефремов 예프레모프 Иосиф 이오시프
х	ㅎ	흐		Хабаровск 하바롭스크 Ахматова 아흐마토바 Ойстрах 오이스트라흐
ц (тс)	ㅈ	츠		Капица 카피차 Цветасва 츠베타예바 Брятск 브랴츠크 Якутск 야쿠츠크
ч (тч)	ㅈ	치		Гончаров 곤차로프 Манечка 마네치카 Якубович 야쿠보비치
ш	시	시		Шелгунов 셸구노프 Шишков 시시코프
щ	시	시		Щербаков 셰르바코프 Щирец 시레츠 борщ 보르시
ъ	-			-
ы	이			Салтыков 살티코프 Кыра 키라 Белый 벨리
ь	(이)			
э	에(자음 뒤) 예(모음 뒤, 어두)			Эртель 예르텔
ю	유			Юрий 유리 Юрга 유르가
я	야			Ясинский 야신스키 Адыгя 아디게야

‘표기세칙’

<표> 러시아어 자모와 한글 대조표에 따르고, 다음과 같은 특징을 살려서 적는다.

제1항 п, т, к, б, д, г, ф, в

파열음과 마찰음 ф, в는 무성 자음 앞에서는 앞 음절의 받침으로 적고, 유성 자음 앞에서는 ‘으’를 붙여 적는다.

<보기>	Садко	삿코
	Агрыз	아그리스
	Акбаур	아크바우르
	Ростопчина	로스토프치나
	Акмеизм	아크메이즘
	Рубцовск	룹츠프스크
	Брятск	브랴츠크
	Лопатка	로팻카
	Ефремов	예프레모프
	Достоевский	도스토옙스키

제2항 з, ж

з와 ж는 유성 자음 앞에서는 ‘즈’로 적고 무성 자음 앞에서는 각각 ‘스, 시’로 적는다.

<보기>	Назрань	나즈란
	Нижний Тагил	니즈니타길
	Острогожск	오스트로고시스크
	Лужков	루시코프

제3항 지명의 -град와 -город는 관용을 살려 각각 ‘-그라드’, ‘-고로드’로 표기한다.

<보기>	Волгоград	볼고그라드
	Калининград	칼리닌그라드
	Славгород	슬라브고로드

제4항 자음 앞의 дс는 ‘즈’로 적는다.

<보기>	Петрозаводск	페트로자보츠크
	Вернадский	베르나츠키

제5항 어말 또는 자음 앞의 л은 받침 ‘르’로 적고, 어중의 l이 모음 앞에 올 때에는 ‘리리’로 적는다.

<보기>	Павел	파벨
	Николаевич	니콜라예비치
	Земля	제믈랴
	Цимлянск	치믈랴스츠크

제6항 **ль, м**이 어두 자음 앞에 오는 경우에는 각각 ‘리’, ‘므’로 적는다.

<보기>	Львовна	리보브나
	Мценск	므첸스크

제7항 같은 자음이 겹치는 경우에는 겹치지 않은 경우와 같이 적는다. 다만, **мм, нн**은 모음 앞에서 ‘ㄹㄹ’, ‘ㄴㄴ’으로 적는다.

<보기>	Гиппиус	기피우스
	Аввакум	아바쿰
	Одесса	오데사
	Акколь	아콜
	Соллогуб	솔로구프
	Анна	안나
	Гамма	감마

제8항 **е, э**는 자음 뒤에서는 ‘에’로 적고, 그 외의 경우에는 ‘예’로 적는다.

<보기>	Алексей	알렉세이
	Егвекинот	예그베키노트

제9항 연음 부호 **ь**

연음 부호 **ь**은 ‘이’로 적는다. 다만 **ль, мь, нь**이 자음 앞이나 어말에 오는 경우에는 적지 않는다.

<보기>	Льбовна	리보브나
	Игорь	이고리
	Илья	일리야
	Дьяково	디야코보
	Ольга	올가
	Пермь	페름
	Рязань	랴잔
	Гоголь	고골

제10항 **дз, дж**는 각각 **з, ж**와 같이 적는다.

<보기>	Держинский	제르진스키
	Таджикистан	타지키스탄

<참고 3> CIS(구 소련) 인명의 한글 표기 용례

장호종

카자흐 국제관계 및 세계언어대

이하의 용례는 <외래어 표기 용례집(포르투갈어, 네덜란드어, 러시아어)>과 국립국어원 홈페이지(<http://korean.go.kr>)에서 공개한 외래어 표기 용례 자료 파일에서 인용하였다. “러시아어 외래어 표기법”에 따라 지속적으로 미비한 내용을 보충하고 잘못된 정보를 수정하기로 한다.

각 용례는 “러시아어 표기 / (원어 표기) #1: (영어) / 로마자 표기 #2: 한글 표기 #3: 국가”의 순서로 기술되었다.

<A>

Абальян, Борис Георгиевич #1Abal'yan, Boris (Georgievich) #2 아발리얀, 보리스 (게오르기예비치) #3 러시아

Абдулатипов, Рамазан Гаджимурадович #1Abdulatipov, Ramazan Gadzhimuradovich #2 아브둘라티포프, 라마잔 가지무라도비치 #3 러시아

Абдулбасиров, Магомедтагир Меджидович #1Abdulbasirov, Magomedtagir Medzhidovich #2 아브둘바시로프, 마고메타기르 메지도비치 #3 러시아

Абельцев, Сергей Николаевич #1Abeltsev, Sergei Nikolaevich #2 아벨체프, 세르게이 니콜라예비치 #3 러시아

Абрамов, Александр Сергеевич #1Abramov, Aleksandr Sergeevich #2 아브라모프, 알렉산드르 세르게예비치 #3 러시아

Аввакум Петрович #1Avvakum Petrovich #2 아바쿰 페트로비치 #3 러시아
Авдеев, Александр Алексеевич #1Avdeev, Aleksandr Alekseevich #2 아브데예프, 알렉산드르 알렉세예비치 #3 러시아

Аверчев, Владимир Петрович #1Averchev, Vladimir Petrovich #2 아베르체프, 블라디미르 페트로비치 #3 러시아

Аверченко, Аркадий Тимофеевич #1Averchenko, Arkady Timofeevich #2 아베르첸코, 아르카디 티모페예비치 #3 제정 러시아

Аверченко, Владимир Александрович #1Averchenko, Vladimir Aleksandrovich #2 아베르첸코, 블라디미르 알렉산드로비치 #3 러시아

Агапов, Борис Николаевич #1Agapov, Boris Nikolaevich #2 아가포프, 보리스 니콜라예비치 #3 러시아

Агафонов, Валентин Алексеевич #1Agafonov, Valentin Alekseevich #2 아카포노프, 발렌틴 알렉세예비치 #3 러시아

Адамкус, Валдас #1Adamkus, Valdas #2 아담쿠스, 발다스 #3 리투아니아

- Адамов, Артур #1Adamov, Arthur #2 아다모프, 아르튀르¹ #3 제정 러시아 태생
- Адамов, Евгений Олегович #1Adamov, Yevgeni Olegovich #2 아다모프, 예브게니 올레고비치 #3 러시아
- Адашев, Алексей Фёдорович #1Adashev, Aleksei Fyodorovich #2 아다세프, 알렉세이 표도로비치 #3 제정 러시아
- Азаренко, Виктория (Фёдоровна) / Азаранка, Вікторья (Фёдараўна) <벨라루스어> #1Azaranka, Viktoryya (Fyodarawna) [Azarenka, Victoria (Feodorovna)] #2 아자란카, 빅토리아 (표다라우나). <러시아어> 아자렌코, 빅토리아 표도로브나. Azarenko, Viktoriya Fyodorovna #3 벨라루스
- Азаров, Николай Янович / Азаров, Микола Янович <우크라이나어> #1Azarov, Mykola (Yanovych) #2 아자로프, 미콜라 (야노비치) #3 우크라이나
- Азарова, Надежда Борисовна #1Azarova, Nadezhda Borisovna #2 아자로바, 나데즈다 보리소브나 #3 러시아
- Акаев, Аскар #1Akayev, Askar A. #2 아카예프, 아스카르 #3 키르기스스탄
- Акилов, Акил #1Akilov, Akil #2 아킬로프, 아킬 #3 타지키스탄
- Аксаков, Иван Сергеевич #1Aksakov, Ivan Sergeevich #2 악사코프, 이반 세르게예비치 #3 제정 러시아
- Аксаков, Сергей Тимофеевич #1Aksakov, Sergey Timofeyevich #2 악사코프, 세르게이 티모페예비치 #3 러시아
- Аксёненко, Николай Емельянович #1Aksyonenko, Nikolai Emelyanovich #2 악쇼넨코, 니콜라이 예멜랴노비치 #3 러시아
- Аксёнов, Василий (Павлович) #1Aksyonov, Vasily (Pavlovich) #2 악쇼노프, 바실리 (파블로비치) #3 러시아
- Алданов, Марк Александрович / Ландау, Марк Александрович <본명> #1Aldanov, Mark Aleksandrovich #2 알다노프, 마르크 알렉산드로비치. <본명> 란다우, M. A. Landau, M. A. #3 러시아
- Александр Михайлович #1Aleksandr Mikhailovich #2 알렉산드르 미하일로비치 #3 트베리와 블라디미르의 대공후
- Александров, Алексей Иванович #1Aleksandrov, Aleksei Ivanovich #2 알렉산드로프, 알렉세이 이바노비치 #3 러시아
- Алексеев, Алексей Алексеевич #1Alekseev, Aleksei Alekseevich #2 알렉세예프, 알렉세이 알렉세예비치 #3 러시아
- Алексеев, Евгений Иванович #1Alekseev, Evgeni Ivanovich #2 알렉세예프, 예브게니 이바노비치 #3 러시아

---

¹ “프랑스어 외래어 표기법”에 따른 표기임.

- Алексей I Михайлович #1Alexis of Russia / Aleksei I Mikhailovich #2 알렉세이 미하일로비치 #3 제정 러시아
- Алексей Петрович #1Aleksei Petrovich #2 알렉세이 페트로비치 #3 제정 러시아
- Алексий II #1Aleksiy II #2 알렉시 2 세 #3 러시아
- Аленичев, Дмитрий #1Alenichev, Dmitri #2 알레니체프, 드미트리 #3 러시아
- Алиев, Гейдар (Алиевич) / Əliyev, Heydər Əlirza oğlu <아제르바이잔어> #1Aliyev, Geidar / Aliyev, Heydar #2 알리에프, 게이다르 #3 아제르바이잔
- Алиев, Ильхам (Гейдарович) / Əliyev, İlham Heydər oğlu <아제르바이잔어> #1Aliyev, İlham #2 알리에프, 일함 #3 아제르바이잔
- Алкснис Виктор Имантович #1Alksnis, Viktor Imantovich #2 알크스니스, 빅토르 이만토비치 #3 러시아
- Алтухов, Василий Петрович #1Altukhov, Vasily Petrovich #2 알투호프, 바실리 페트로비치 #3 러시아
- Алфёров, Жорес И. #1Alfyorov, Zhores I. #2 알표로프, 조레스 #3 러시아
- Алханов, Али (Дадашевич) #1Alkhanov, Alu #2 알하노프, 알루 #3 체첸
- Амиров, Курбан-Али Амирович #1Amirov, Kurban-Ali Amirovich #2 아미로프, 쿠르반알리 아미로비치 #3 러시아
- Андреев, Леонид Николаевич #1Andreev, Leonid Nikolaevich #2 안드레예프, 레오니트 니콜라예비치 #3 러시아
- Андреев, Сергей Юрьевич #1Andreev, Sergei Yurievich #2 안드레예프, 세르게이 유리에비치 #3 러시아
- Андрей Ярославич #1Andrei Yaroslavich #2 안드레이 야로슬라비치 #3 수즈달 공국
- Андропов, Юрий Владимирович #1Andropov, Yurii Vladimirovich #2 안드로포프, 유리 블라디미로비치 #3 소련
- Анна Ивановна #1Anna Ivanovna #2 안나 이바노브나 #3 제정 러시아
- Анна Леопольдовна #1Anna Leopoldovna #2 안나 레오폴도브나 #3 제정 러시아
- Анохин, Павел Викторович #1Anokhin, Pavel Viktorovich #2 아노힌, 파벨 빅토로비치 #3 러시아
- Антонова, Ирина (Александровна) #1Antonova, Irina #2 안토노바, 이리나 #3 러시아
- Арбатов, Алексей Георгиевич #1Arbatov, Aleksei Georgievich #2 아르바토프, 알렉세이 게오르기예비치 #3 러시아
- Арбузов, Алексей Николаевич #1Arbuzov, Aleksei Nikolaevich #2 아르부조프, 알렉세이 니콜라예비치 #3 소련

- Арбузов, Борис Александрович #1Arbuzov, Boris Aleksandrovich #2 아르부조프, 보리스 알렉산드로비치 #3 러시아
- Аренский, Антон Степанович #1Arensky, Anton Stepanovich #2 아렌스키, 안톤 스테파노비치 #3 제정 러시아
- Архипенко, Александр (Порфирьевич) #1Archipenko, Alexander #2 아르키펡코, 알렉산더² #3 제정 러시아 태생
- Арцыбашев, Михаил Петрович #1Artsybashev, Mikhail Petrovich #2 아르치바셰프, 미하일 페트로비치 #3 러시아
- Астафьев, Виктор Петрович #1Astafyev, Viktor Petrovich #2 아스타피예프, 빅토르 페트로비치 #3 러시아
- Атамбаев, Алмазбек (Шаршеневич) #1Atambaev, Almazbek (Sharshenovich) #2 아탐바예프, 알마즈베크 (샤르세노비치) #3 키르기스스탄
- Аулов, Александр Петрович #1Aulov, Aleksandr Petrovich #2 아울로프, 알렉산드르 페트로비치 #3 러시아
- Афанасьев, Евгений Владимирович #1Afanasiev, Evgeni Vladimirovich #2 아파나시예프, 예브게니 블라디미로비치 #3 러시아
- Ахмадулина, Белла Ахатовна #1Akhmadulina Bella Akhatovna #2 아흐마둘리나, 벨라 아하토브나 #3 러시아
- Ахматова, Анна Андреевна #1Akhmatova, Anna Andreevna #2 아흐마토바, 안나 안드레예브나. <본명> 안나 고렌코(Anna Gorenko). #3 러시아
- Ашкенази, Владимир (Давидович) #1Ashkenazi, Vladimir #2 아시케나지, 블라디미르 #3 러시아

<Б>

- Бабель, Исаак Эммануилович #1Babel, Isaak Emmanuilovich #2 바벨, 이사크 엠마누일로비치 #3 소련
- Бабичев, Владимир #1Babychev, Vladimir #2 바비체프, 블라디미르 #3 러시아
- Багрицкий, Эдуард Георгиевич #1Bagritskii, Eduard Georgievich #2 바그리츠키, 예두아르트 게오르기예비치 #3 러시아
- Баженов, Василий Иванович #1Bazhenov, Vasilii Ivanovich #2 바제노프, 바실리 이바노비치 #3 러시아
- Бакиев, Курманбек (Салиевич) #1Bakiyev, Kurmanbek #2 바키예프, 쿠르만베크 (살리예비치) #3 키르기스스탄
- Бакрадзе, Давид (Шукриевич) / ბაქრაძე, დავით <조지아어> #1Bakradze, Davit #2 바크라제, 다비트 #3 조지아

---

² “영어 외래어 표기법”에 따른 표기임.

- Бакст, Леон Николаевич #1Bakst, Leon Nikolaevich #2 박스트, 레온 니콜라예비치 #3 러시아
- Бакунин, Михаил Александрович #1Bakunin, Mikhail Aleksandrovich #2 바쿠닌, 미하일 알렉산드로비치 #3 러시아
- Балакирев, Милий Алексеевич #1Balakirev, Miliĭ Alekseevich #2 발라키레프, 밀리 알렉세예비치 #3 러시아
- Баланчин, Джордж / Баланчивадзе, Георгий (Мелитонович) / ბალანჩვიძე, გომრგო <조지아어> #1Balanchin, George #2 발란친, 게오르게 #3 제정 러시아 태생
- Балгимбаев, Нурлан (Утебович) / Балғымбаев, Нұрлан Өтепұлы <카자흐어> #1Balgimbayev, Nurlan (Utebovich) #2 발김바예프, 누를란 (우테보비치) #3 카자흐스탄
- Бальмонт, Константин Дмитриевич #1Bal'mont, Konstantin Dmitrievich #2 발몬트, 콘스탄틴 드미트리예비치 #3 러시아
- Баратынский, Евгений Абрамович #1Baratynski, Evgenii Abramovich #2 바라틴스키, 예브게니 아브라모비치 #3 러시아
- Бартольд, Василий Владимирович #1Bartol'd, Vasilii Vladimirovich #2 바르톨트, 바실리 블라드미로비치 #3 러시아
- Баршай, Рудольф (Борисович) #1Barshai, Rudol'f (Borisovich) #2 바르샤이, 루돌프 (보리소비치) #3 러시아 출신
- Басин, Ефим (Владимирович) #1Basin, Yefim (Vladimirovich) #2 바신, 예핌 (블라디미로비치) #3 러시아
- Басов, Николай Геннадьевич #1Basov, Nikolai Gennadijevich #2 바소프, 니콜라이 겐나디예비치 #3 러시아
- Бату / Батый #1Batu #2 바투 #3 킵차크 한국(汗國)
- Батурин, Юрий Михайлович #1Baturin, Yuri Mikhailovich #2 바투린, 유리 미하일로비치 #3 러시아
- Батышков, Константин Николаевич #1Batyushkov, Konstantin Nikolaevich #2 바투시코프, 콘스탄틴 니콜라예비치 #3 러시아
- Бахтин, Михаил Михайлович #1Bakhtin, Mikhail Mikhailovich #2*바흐친, 미하일 미하일로비치 #3 러시아
- Бедный, Демьян / Придворов, Ефим Алексеевич <본명> #1Bedny, Dem'yan #2 베드니, 데미안. <본명> 프리드보로프, 예핌 알렉세예비치. Pridvorov, Efim Alekseevich #3 러시아
- Безбородов, Николай Максимович #1Bezborodov, Nikolai Maksimovich #2 베즈보로도프, 니콜라이 막시모비치 #3 러시아
- Белинский, Виссарион Григорьевич #1Belinskii, Vissarion Grigorievich #2 벨린스키, 비사리온 그리고리예비치 #3 러시아

- Беллинсгаузен, Фаддей Фаддеевич #1Bellingshausen, Fabian Gottlieb von #2 벨링스하우젠, 파비안 고틀리프 폰. <러시아어> Bellinsgauzen, Faddei Faddeevich 벨린스가우젠, 파데이 파데예비치 #3 러시아
- Белый, Андрей / Бугаев, Борис Николаевич #1Bely, Andrei #2 벨리, 안드레이. <본명> 부가예프, 보리스 니콜라예비치. Bugaev, Boris Nikolaevich #3 러시아
- Белый, Михаил (Михайлович) #1Bely, Mikhail (Mikhailovich) #2 벨리, 미하일 (미하일로비치) #3 러시아
- Бенуа, Александр Николаевич #1Benua, Aleksandr Nikolaevich #2 베누아, 알렉산드르 니콜라예비치 #3 러시아
- Бердымухамедов, Гурбангулы (Мяликгулыевич) #1Berdymukhammedov, Gurbanguly (Myalikgulyevich) #2 베르디무함메도프, 구르반굴리 (말리크굴리에비치) #3 투르크메니스탄
- Бердяев, Николай Александрович #1Berdyayev, Nikolai Aleksandrovich #2 베르다예프, 니콜라이 알렉산드로비치 #3 러시아
- Березовский, Борис (Абрамович) #1Berezovsky, Boris (Abramovich) #2 베레좁스키, 보리스 (아브라모비치) #3 러시아
- Берзиньш, Андрис #1Berziņš, Andris #2 베르진시, 안드리스 #3 라트비아
- Беринг, Витус (Ионассен) #1Bering, Vitus (Jonassen) #2 베링, 비투스 (요나센) #3 덴마크 태생의 러시아 탐험가
- Берия, Лаврентий Павлович #1Beriya, Lavrentii Pavlovich #2 베리야, 라브렌티 파블로비치 #3 소련
- Берлявски-Невельсон, Луиза #1Nevelson, Louise #2 니벨슨, 루이즈³ #3 소련 태생
- Бесчастных, Владимир #1Beschastnykh, Vladimir #2 베스차스트니흐, 블라디미르 #3 러시아
- Бйков, Владимир Иванович #1Вукoв, Vladimir Ivanovich #2 비코프, 블라디미르 이바노비치 #3 러시아
- Биндюков, Николай Гаврилович #1Bindyukov, Nikolai Gavrilovich #2 빈듀코프, 니콜라이 가브릴로비치 #3 러시아
- Блаватская, Елена Петровна #1Blavatsky, Helena Petrovna #2 블라바츠키, 헬레나 페트로브나 #3 우크라이나 태생
- Блок, Александр Александрович #1Blok, Aleksandr Aleksandrovich #2 블로크, 알렉산드르 알렉산드로비치 #3 러시아
- Блюллов, Карл Павлович #1Bryullov, Karl Pavlovich #2 브룰로프, 카를 파블로비치 #3 러시아

---

³ “영어 외래어 표기법”에 따른 표기임.

- Богалий-Титовец, Анна (Ивановна) #1Bogaliy-Titovets, Anna (Ivanovna) #2
보갈리티토베츠, 안나 (이바노브나) #3 러시아
- Боголюбский, Андрей Юрьевич #1Bogolyubsky, Andrei Yurievich #2 보골
류스키, 안드레이 유리에비치 #3 블라디미르 수즈달 공국
- Большаков, Алексей Алексеевич #1Bolshakov, Aleksey (Alekseevich) #2 볼
샤코프, 알렉세이 (알렉세예비치) #3 러시아
- Бондарчук, Сергей Фёдорович #1Bondarchuk, Sergei Fyodorovich #2 본다르
추크, 세르게이 표도로비치 #3 소련
- Боннер, Елена Георгиевна #1Bonner, Elena (Georgievna) #2 본네르, 엘레나
(게오르기예브나) #3 러시아
- Бордюжа, Николай #1Bordyuzha, Nikolai #2 보르듀자, 니콜라이 #3 러시아
- Бородин, Александр (Порфирьевич) #1Borodin, Aleksandr (Porfirevich) #2
보로딘, 알렉산드르 (포르피리예비치) #3 러시아
- Ботка, Николай Петрович #1Botka, Nikolai Petrovich #2 봇카, 니콜라이 페
트로비치 #3 러시아
- Брагиш, Дмитрий (Петрович) #1Braghis, Dumitru #2 브라기슈, 두미트루 #3
몰도바
- Бразаускас, Альгирдас (Миколас) #1Brazauskas, Algirdas #2 브라자우스카
스, 알기르다스 #3 리투아니아
- Брежнев, Леонид Ильич #1Brezhnev, Leonid Il'ich #2 브레즈네프, 레오니
트 일리치 #3 소련
- Брин, Сергей (Михайлович) #1Brin, Sergey #2 브린, 세르게이 #3 러시아 출
신
- Бродский, Иосиф Александрович #1Brodsky, Joseph #2 브로드스키, 조지
프.⁴ <본명> Brodskii, Iosif Aleksandrovich. 브룟스키, 이오시프 알렉산드
로비치 #3 러시아 태생
- Брусникин, Николай Юрьевич #1Brusnikin, Nikolai Yurievich #2 브루스니
킨, 니콜라이 유리에비치 #3 러시아
- Брынцалов, Владимир Алексеевич #1Bryntsalov, Vladimir Alekseevich #2 브
린찰로프, 블라디미르 알렉세예비치 #3 러시아
- Брюсов, Валерий Яковлевич #1Bryusov, Valerii Yakovlevich #2 브류소프,
발레리 야코블레비치 #3 러시아
- Бубка, Сергей (Назарович) / Бубка, Сергій (Назарович) <우크라이나어>
#1Bubka, Sergei #2 붓카, 세르게이 #3 우크라이나
- Будажапов, Сергей Пурбуевич #1Budazhapov, Sergei Purbuevich #2 부다자
포프, 세르게이 푸르부예비치 #3 러시아

---

⁴ “영어 외래어 표기법”에 따른 표기임.

- Бударин, Николай (Михайлович) #1Budarin, Nikolai #2 부다린, 니콜라이 #3 러시아
- Бузникин, Максим #1Buznikin, Maxim #2 부즈니킨, 막심 #3 러시아
- Булаев, Николай Иванович #1Bulaev, Nikolai Ivanovich #2 블라예프, 니콜라이 이바노비치 #3 러시아
- Булатов, Виктор#1Bulatov, Victor #2 블라토프, 빅토르 #3 러시아
- Булгак, Владимир Борисович #1Bulgak, Vladimir Borisovich #2 불가크, 블라디미르 보리소비치 #3 러시아
- Булгаков, Михаил Афанасьевич #1Bulgakov, Mikhail Afanasievich #2 불가코프, 미하일 아파나시예비치 #3 러시아
- Булгаков, Сергей Николаевич #1Bulgakov, Sergei Nikolaevich #2 불가코프, 세르게이 니콜라예비치 #3 러시아
- Булганин, Николай Александрович #1Bulganin, Nikolai Aleksandrovich #2 불가닌, 니콜라이 알렉산드로비치 #3 소련
- Бунин, Иван Алексеевич #1Bunin, Ivan Alekseevich #2 부닌, 이반 알렉세예비치 #3 러시아
- Бунин, Станислав (Станиславович) #1Bunin, Stanislav (Stanislavovich) #2 부닌, 스타니슬라프 (스타니슬라보비치) #3 러시아
- Бурбулис, Геннадий (Эдуардович) #1Burbulis, Gennadii (Eduardovich) #2 부르불리스, 겐나디 (에두아르도비치) #3 러시아
- Бурджанадзе, Нино (Анзоровна) / ბურჯანაძე, ნინო <조지아어> #1Burjanadze, Nino #2 부르자나제, 니노 #3 조지아
- Бут, Виктор (Анатолевич) #1Bout, Viktor (Anatolyevich) #2 부트, 빅토르 (아나톨리예비치) #3 러시아
- Буткявичюс, Альгирдас #1Butkevičius, Algirdas #2*부트케비추스, 알기르다스 #3 리투아니아
- Бутлеров, Александр Михайлович #1Butlerov, Aleksandr Mikhailovich #2 부틀레로프, 알렉산드르 미하일로비치 #3 러시아
- Бухарин, Николай Иванович #1Bukharin, Nikolai Ivanovich #2 부하린, 니콜라이 이바노비치 #3 소련
- Бэр, Карл Эрнст фон #1Baer, Karl Ernst von #2 베어, 카를 에른스트 폰⁵ #3 러시아 태생

<B>

- Вавилов, Николай Иванович #1Vavilov, Nikolai Ivanovich #2 바빌로프, 니콜라이 이바노비치 #3 소련

---

⁵ “독일어 외래어 표기법”에 따른 표기임.

- Ваксман, Зельман Абрахама #1 Waksman, Selman Abraham #2 왁스먼, 셀먼
에이브러햄 #3 우크라이나 태생
- Варга, Евгений Самуилович #1 Varga, Evgenii Samuilovich #2 바르가, 예브
게니 사무일로비치 #3 헝가리 태생의 소련 경제학자
- Василевская, Ванда Львовна #1 Vasilevskaya, Vanda L'vovna #2 바실렙스카
야, 반다 리보브나 #3 폴란드 태생의 소련 작가
- Василий II Васильевич Тёмный #1 Vasily II of Moscow / Vasilii II Vasilievich
Тюмну #2 바실리 바실리예비치 톰니 2 세 #3 모스크바의 대공
- Василий III Иванович #1 Vasili III of Russia / Vasilii III Ivanovich #2 바실리
이바노비치 3 세 #3 블라디미르와 모스크바의 대공후
- Василий IV Шуйский / Василий Иванович Шуйский #1 Vasili IV of Russia /
Vasilii Ivanovich Shuisky #2 바실리 이바노비치 슈이스키 #3 제정 러시아
- Василий I Дмитриевич #1 Vasily I of Moscow / Vasilii I Dmitrievich #2 바실
리 드미트리예비치 #3 블라디미르 대공국
- Василий Ярославич #1 Vasily of Kostroma / Vasilii Yaroslavich #2 바실리 야
로슬라비치 #3 블라디미르의 대공후
- Васильев, Владимир (Викторович) #1 Vasiliev, Vladimir (Viktorovich) #2 바
실리예프, 블라디미르 (빅토로비치) #3 러시아
- Вассиан Кошка #1 Vassian Koshka #2 바시안 코시카 #3 러시아
- Вассиан Патрикеев #1 Vassian Patrikeev #2 바시안 파트리케예프 #3 러시아
- Вахтангов, Евгений #1 Vakhtangov, Evgenii #2 바흐탄고프, 예브게니 #3 소
련
- Вебер, Карл Иванович #1 Veber, Karl Ivanovich #2 베베르, 카를 이바노비치
#3 제정 러시아
- Венгеров, Максим (Александрович) #1 Vengerov, Maxim (Aleksandrovich)
#2 벤게로프, 막심 (알렉산드로비치) #3 러시아-이스라엘
- Вересаев, Викентий #1 Veresaev, Vikenti #2 베레사예프, 비켄티 #3 소련
- Верещетин, Владлен (Степанович) #1 Vereshchetin, Vladlen (Stepanovich)
#2 베레세틴, 블라들렌 (스테파노비치) #3 러시아
- Вертов, Дзига #1 Vertov, Dziga #2 베르토프, 지가 #3 소련
- Вертов, Константин Владимирович #1 Vertov, Konstantin Vladimirovich #2
베르토프, 콘스탄틴 블라디미로비치 #3 러시아
- Вике-Фрейберга, Вайра #1 Viķe-Freiberga, Vaira #2 비케프레이베르가, 바
이라 #3 라트비아
- Виктор, Хлыстун #1 Viktor, Khlystun #2 빅토르, 흘리스툰 #3 러시아
- Виноградов, Иван Матвеевич #1 Vinogradov, Ivan Matreevich #2 비노그라
도프, 이반 마트베예비치 #3 소련

- Виноградов, Павел Гаврилович #1 Vinogradoff, Paul⁶ Gavrilovich #2 비노그라도프, 폴 가브릴로비치 #3 제정 러시아 태생
- Висковатый, Иван Михайлович #1 Viskovaty, Ivan Mikhailovich #2 비스코바티, 이반 미하일로비치 #3 제정 러시아
- Витте, Сергей Юлиевич #1 Vitte, Sergei Yulievich #2 비테, 세르게이 율리예비치 #3 제정 러시아
- Владимир I Святославич #1 Vladimir Sviatoslavich the Great / Vladimir I #2 블라디미르 1 세 #3 키예프 대공국
- Владимир Всеволодович Мономах II #1 Vladimir II Monomakh / Vladimir Vsevolodovich Monomakh #2 블라디미르 프세볼로도비치 모노마흐 2 세 #3 키예프의 대공후
- Владиславлев, Александр Павлович #1 Vladislavlev, Aleksandr Pavlovich #2 블라디슬라블레프, 알렉산드르 파블로비치 #3 러시아
- Внуков, Константин #1 Vnukov, Konstantin #2 브누코프, 콘스탄틴 #3 러시아
- Внуков, Константин (Васильевич) #1 Vnukov, Konstantin (Vasil'evich) #2 브누코프, 콘스탄틴 (바실리예비치) #3 러시아
- Воевода, Алексей (Иванович) #1 Voevoda, Alexey (Ivanovich) #2 보예보다, 알렉세이 (이바노비치) #3 러시아
- Воеводский, Владимир #1 Voevodsky, Vladimir #2 보예보츠키, 블라디미르 #3 러시아 출신
- Вознесенский, Андрей Андреевич #1 Voznesensky, Andrei Andreevich #2 보즈네센스키, 안드레이 안드레예비치 #3 소련
- Волков, Андрей Романович #1 Volkov, Andrei Romanovich #2 볼코프, 안드레이 로마노비치 #3 러시아
- Волков, Фёдор Григорьевич #1 Volkov, Fyodor Grigorievich #2 볼코프, 표도르 그리고리예비치 #3 러시아
- Володин, Вячеслав Викторович #1 Volodin, Vyacheslav Viktorovich #2 볼로딘, 바체슬라프 빅토로비치 #3 러시아
- Волосожар, Татьяна (Андреевна) / Волосожар, Тетяна (Андріївна) <우크라이나어> #1 Volosozhar, Tetyana (Andriyivna) #2 볼로소자르, 테타나(안드리이브나) #3 우크라이나
- Волочкова, Анастасия (Юрьевна) #1 Volochkova, Anastasia #2 볼로치코바, 아나스타샤 #3 러시아
- Воронин, Владимир (Николаевич) #1 Voronin, Vladimir #2 보로닌, 블라디미르 #3 몰도바
- Воронцов, Юлий М. #1 Vorontsov, Yuli M. #2 보론초프, 율리 #3 러시아

---

⁶ 영어 이름에 따라 표기함.

- Ворошилов, Климент Ефремович #1Voroshilov, Kliment Efremovich #2 보로실로프, 클리멘트 예프레모비치 #3 소련
- Врангель, Пётр Николаевич #1Wrangel, Pyotr Nikolaevich #2 브란겔, 포트르 니콜라예비치 #3 제정 러시아
- Всеволод I Ярославич #1Vsevolod I of Kiev / Vsevolod I Yaroslavich #2 프세볼로트 야로슬라비치 1 세 #3 키예프의 대공후
- Всеволод II Олегович #1Vsevolod II of Kiev / Vsevolod II Olegovich #2 프세볼로트 올레고비치 2 세 #3 체르니고프 공후, 키예프의 대공후
- Всеволод Юрьевич Большое Гнездо / Всеволод III Юрьевич #1Vsevolod the Big Nest / Vsevolod III Yurievich #2 프세볼로트 유리예비치 3 세 #3 블라디미르의 대공후
- Высоцкий, Владимир Семёнович #1Vysotsky, Vladimir Semyonovich #2 비소츠키, 블라디미르 세묘노비치 #3 소련
- Вышинский, Андрей Януарьевич #1Vyshinskii, Andrey Yanuar'evich #2 비신스키, 안드레이 야누아리예비치 #3 소련

<Г>

- Габо, Наум #1Gabo, Naum #2 가보, 나움 #3 제정 러시아 태생
- Габунья, Георги #1Gabuniya, Georgi #2 가부니야, 게오르기 #3 러시아
- Гагарин, Юрий Алексеевич #1Gagarin, Yurii Alekseevich #2 가가린, 유리 알렉세예비치 #3 소련
- Газизуллин, Фарит Рафикович #1Gazizullin, Farit Rafikovich #2 가지줄린, 파리트 라피코비치 #3 러시아
- Гайдар, Аркадий Петрович #1Gaidar, Arkadii Petrovich #2 가이다르, 아르카디 페트로비치 #3 소련
- Гайдар, Егор (Тимурович) #1Gaidar, Yegor (Timurovich) #2 가이다르, 예고르 (티무로비치) #3 러시아
- Галушкин, Василий Иванович #1Galushkin, Vasily Ivanovich #2 갈루시킨, 바실리 이바노비치 #3 러시아
- Гамзатова, Хаписат Магомедовна #1Gamzatova, Khapisat Magomedovna #2 감자토바, 하피사트 마고메도브나 #3 러시아
- Гапон, Георгий Аполлонович #1Gapon, Georgii Apollonovich #2 가폰, 게오르기 아폴로노비치 #3 제정 러시아
- Гаршин, Всеволод Михайлович #1Garshin, Vsevolod Mikhailovich #2 가르шин, 프세볼로트 미하일로비치 #3 제정 러시아
- Гачинский, Артур (Андреевич) #1Gachinskii, Artur (Andreevich) #2 가친스키, 아르투르 (안드레예비치) #3 러시아
- Гейм, Андрей (Константинович) #1Geim, Andre #2 가임, 안드레. <러시아어> 게임, 안드레이 (콘스탄티노비치) #3 러시아 출신

- Гельфанд, Израиль Моисеевич / Гельфанд Израїль Мойсейович <우크라이나어> #1Gel'fand, Israel' Moiseevich #2 겔판트, 이즈라엘 모이세예비치 #3 러시아
- Генералов, Сергей Владимирович #1Generalov, Sergei Vladimirovich #2 게네랄로프, 세르게이 블라디미로비치 #3 러시아
- Генералов, Сергей Всеволодович #1Generalov, Sergei Vsevolodovich #2 게네랄로프, 세르게이 프세볼로도비치 #3 러시아
- Герасимов, Александр Михайлович #1Gerasimov, Aleksandr Mikhailovich #2 게라시모프, 알렉산드르 미하일로비치 #3 소련
- Герасимов, Иннокентий Петрович #1Gerasimov, Innokentii Petrovich #2 게라시모프, 인노켄티 페트로비치 #3 소련
- Гермоген #1Germogen #2 게르모젠 #3 카자흐 출신
- Герцен, Александр Иванович #1Gertsen, Aleksandr Ivanovich #2 게르첸, 알렉산드르 이바노비치 #3 제정 러시아
- Гесс, Герман Иванович #1Hess, Germain Henri #2 헤스, 게르마인 헨리 #3 스위스 태생의 제정 러시아 화학자
- Гилельс, Эмиль Григорьевич #1Gilel's, Emil' Grigor'evich #2 길렐스, 에밀 그리고리예비치 #3 소련
- Гинзбург, Виталий (Лазаревич) #1Ginzburg, Vitaly (Lazarevich) #2 긴즈부르크, 비탈리 (라자레비치) #3 러시아
- Гитри, Саша #1Gitry, Sacha #2 기트리, 사샤 #3 제정 러시아 태생
- Гладков, Фёдор Васильевич #1Gladkov, Fyodor Vasilievich #2 글랏코프, 표도르 바실리예비치 #3 소련
- Глазунов, Александр Константинович #1Glazunov, Aleksandr Konstantinovich #2 글라주노프, 알렉산드르 콘스탄티노비치 #3 제정 러시아
- Глазунов, Илья Сергеевич #1Glazunov, Il'ya Sergeevich #2 글라주노프, 일리야 세르게예비치 #3 러시아
- Глинка, Михаил Иванович #1Glinka, Mikhail Ivanovich #2 글린카, 미하일 이바노비치 #3 제정 러시아
- Глинская, Елена Васильевна #1Glinskaya, Yelena Vasilyevna #2 글린스카야, 엘레나 바실리예브나 #3 제정 러시아.
- Гнесин, Михаил Фабиянович #1Gnesin, Mikhail Fabianovich #2 그네신, 미하일 파비아노비치 #3 러시아
- Гоголь, Николай Васильевич #1Gogol', Nikolai Vasilievich #2 고골, 니콜라이 바실리예비치 #3 제정 러시아
- Годунов, Борис (Фёдорович) #1Godunov, Boris #2 고두노프, 보리스 #3 제정 러시아

- Годунов, Фёдор Борисович #1 Godunov, Fyodor Borisovich #2 고두노프, 표도르 보리소비치 #3 제정 러시아
- Голдман, Эмма #1 Goldmann, Emma #2 골드만, 엠마 #3 소련
- Головлев, Владимир Иванович #1 Golovlev, Vladimir Ivanovich #2 골로블레프, 블라디미르 이바노비치 #3 러시아
- Гончар, Николай Николаевич #1 Gonchar, Nikolai Nikolaevich #2 곤차르, 니콜라이 니콜라예비치 #3 러시아
- Гончаров, Иван Александрович #1 Goncharov, Ivan Aleksandrovich #2 곤차로프, 이반 알렉산드로비치 #3 제정 러시아
- Горбачёв, Михаил Сергеевич #1 Gorbachyov, Mikhail Sergeevich #2 고르바초프, 미하일 세르게예비치 #3 소련
- Горбачёва, Раиса Максимовна #1 Gorbachyova, Raisa Maksimovna #2 고르바초바, 라이사 막시모브나 #3 소련
- Горки, Аршил #1 Gorky, Arshile #2 고키, 아실 #3 아르메니아 태생
- Горовиц, Владимир (Самойлович) #1 Horowitz, Vladimir #2 호로비츠, 블라디미르 #3 소련 태생
- Горчаков, Александр Михайлович #1 Gorchakov, Aleksandr Mikhailovich #2 고르차코프, 알렉산드르 미하일로비치 #3 제정 러시아의 외교관, 정치가(1798~1883). #4 표준
- Горячева, Светлана Петровна #1 Goryacheva, Svetlana Petrovna #2 고랴체바, 스펜틀라나 페트로브나 #3 러시아
- Гостев, Руслан Георгиевич #1 Gostev, Ruslan Georgievich #2 고스테프, 루슬란 게오르기예비치 #3 러시아
- Грачев, Владимир Александрович #1 Grachev, Vladimir Aleksandrovich #2 그라체프, 블라디미르 알렉산드로비치 #3 러시아
- Грачев, Иван Дмитриевич #1 Grachev, Ivan Dmitrievich #2 그라체프, 이반 드미트리예비치 #3 러시아
- Греков, Борис Дмитриевич #1 Grekov, Boris Dmitrievich #2 그레코프, 보리스 드미트리예비치 #3 소련
- Гречаная, Зинаида Петровна #1 Greceanîi, Zinaida #2 그레체아느이, 지나이다. <러시아어> Grechanaya, Zinaida Petrovna 그레체나야, 지나이다 페트로브나 #3 몰도바
- Грибаускайте, Даля #1 Grybauskaitė, Dalia #2 그리바우스카이테, 달리아 #3 리투아니아
- Грибоедов, Александр Сергеевич #1 Griboedov, Aleksandr Sergeevich #2 그리보예도프, 알렉산드르 세르게예비치 #3 제정 러시아
- Григорович, Юрий Николаевич #1 Grigorovich, Jurij Nikolajevich #2 그리고로비치, 유리 니콜라예비치 #3 러시아

- Грин, Александр Степанович #1Grin, Aleksandr Stepanovich #2 그린, 알렉산드르 스테파노비치 #3 폴란드계의 소련 소설가
- Гришин, Виктор Иванович #1Grishin, Viktor Ivanovich #2 그리신, 빅토르 이바노비치 #3 러시아
- Громыко, Андрей Андреевич #1Gromyko, Andrei Andreevich #2 그로미코, 안드레이 안드레예비치 #3 소련
- Гроссман, Василий Семёнович #1Grossman, Vasilii Semyonovich #2 그로스만, 바실리 세묘노비치 #3 러시아
- Грызлов, Борис #1Gryzlov, Boris #2 그리즐로프, 보리스 #3 러시아
- Гумилёв, Николай Степанович #1Gumilyov, Nikolai Stepanovich #2 구밀료프, 니콜라이 스테파노비치 #3 러시아
- Гурвич, Георгий (Давидович) #1Gurvitch, Georges #2 귀르비치, 조르주⁷ #3 제정 러시아 태생
- Гургенидзе, Владимир (Ираклиевич) / გურგენიძე, ვლადიმერ [ლადო] <조지아어> #1Gurgenidze, Vladimer “Lado” #2 구르게니제, 블라디메르 “라도” #3 조지아 총리
- Гурджиев, Георгий Иванович #1Gurdzhiev, Georgii Ivanovich #2 구르지예프, 게오르기 이바노비치 #3 소련
- Гуров, Александр Иванович #1Gurov, Aleksandr Ivanovich #2 구로프, 알렉산드르 이바노비치 #3 러시아
- Гусев, Ролан #1Gusev, Rolan #2 구세프, 롤란 #3 러시아
- Гусенков, Владимир Петрович #1Gusenkov, Vladimir Petrovich #2 구센코프, 블라디미르 페트로비치 #3 러시아
- Густов, Вадим Анатольевич #1Gustov, Vadim Anatolievich #2 구스토프, 바딤 아나톨리에비치 #3 러시아

<Д>

- Давыдов, Олег (Дмитриевич) #1Davydov, Oleg (Dmitriyevich) #2 다비도프, 올레크 (드미트리예비치) #3 러시아
- Дасев, Вячеслав #1Daev, Vyacheslav #2 다예프, 바체슬라프 #3 러시아
- Даль, Владимир Иванович #1Dal, Vladimir Ivanovich #2 달, 블라디미르 이바노비치 #3 제정 러시아
- Даниил #1Daniil #2 다닐 #3 모스크바와 러시아의 총대주교
- Даниил Александрович #1Daniil Aleksandrovich #2 다닐 알렉산드로비치 #3 모스크바의 대공후
- Даниил Чёрный #1Daniil Chyorny #2 다닐 초르니 #3 러시아

---

⁷ “프랑스어 외래어 표기법”에 따른 표기임.

- Данилевский, Николай Яковлевич #1Danilevskii, Nikolai Yakovlevich #2 다닐레프스키, 니콜라이 야코블레비치 #3 제정 러시아
- Данченко, Борис Иванович #1Danchenko, Boris Ivanovich #2 단첸코, 보리스 이바노비치 #3 러시아
- Даргомыжский, Александр Сергеевич #1Dargomyzhskii, Aleksandr Sergeevich #2 다르고미시스키, 알렉산드르 세르게예비치 #3 제정 러시아
- Дашкова, Екатерина Романовна #1Dashkova, Ekaterina Romanovna #2 다시코바, 예카테리나 로마노브나 #3 러시아
- Деборин, Абрам Моисеевич #1Deborin, Abram Moiseevich #2 데보린, 아브람 모이세예비치 #3 소련
- Дементьева, Наталья Леонидовна #1Dementyeva, Natalya Leonidovna #2 데멘티예바, 나탈리아 레오니도브나 #3 러시아
- Деникин, Антон Иванович #1Denikin, Anton Ivanovich #2 데니킨, 안톤 이바노비치 #3 소련
- Державин, Гаврила Романович #1Derzhavin, Gavrila Romanovich #2 데르자빈, 가브릴라 로마노비치 #3 제정 러시아
- Десятников, Василий Алексеевич #1Desyatnikov, Vasily Alekseevich #2 데샤트니코프, 바실리 알렉세예비치 #3 러시아
- Дзержинский, Феликс Эдмундович #1Dzerzhinskii, Feliks Edmundovich #2 제르진스키, 펠릭스 에드문도비치 #3 소련
- Дмитриева, Оксана Генриховна #1Dmitrieva, Oksana Genrikhovna #2 드미트리예바, 옥사나 겐리호브나 #3 러시아
- Дмитриева, Татьяна #1Dmitrieva, Tatyana #2 드미트리예바, 타티야나 #3 러시아
- Дмитрий Александрович #1Dmitri Aleksandrovich #2 드미트리 알렉산드로비치 #3 노브고로드의 공후와 블리디미르의 대공후
- Добжанский, Феодосий (Григорьевич) #1Dobzhansky, Theodosius #2 도브잔스키, 테오도시우스⁸ #3 소련 태생
- Добролюбов, Николай Александрович #1Dobrolyubov, Nikolai Aleksandrovich #2 도브롤류보프, 니콜라이 알렉산드로비치 #3 제정 러시아
- Добрынин, Анатолий (Фёдорович) #1Dobrynin, Anatoly (Fyodorovich) #2 도브리닌, 아나톨리 (표도로비치) #3 러시아
- Добрынин, Анатолий Фёдорович #1Dobrynin, Anatoly Fyodorovich #2 도브리닌, 아나톨리 표도로비치 #3 소련

---

⁸ 영어 이름에 따라 표기함.

Довженко, Александр (Петрович) #1Dovzhenko, Aleksandr (Petrovich) #2 도
브젠코, 알렉산드르 (페트로비치) #3 소련
Домнина, Оксана (Александровна) #1Domnina, Oksana (Alexandrovna) #2
돔니나, 옥사나 (알렉산드로브나) #3 러시아
Дондуков, Александр Николаевич #1Dondukov, Aleksandr Nikolaevich #2
돈두코프, 알렉산드르 니콜라예비치 #3 러시아
Донской, Дмитрий Иванович #1Donskoy, Dmitri Ivanovich #2 돈스코이, 드
미트리 이바노비치 #3 모스크바와 블라디미르의 대공후
Достоевский, Фёдор Михайлович #1Dostoevskii, Fyodor Mikhailovich #2 도
스토옙스키, 표도르 미하일로비치 #3 제정 러시아
Дроздов, Юрий #1Drozdov, Yuri #2 드로즈도프, 유리 #3 러시아
Дубинин, Сергей К. #1Dubinin, Sergei K. #2 두비닌, 세르게이 #3 러시아
Дубов, Владимир Матвеевич #1Dubov, Vladimir Matveevich #2 두보프, 블
라디미르 마트베예비치 #3 러시아
Дудаев, Джохар Мусаевич #1Dudayev, Dzhokhar (Musayevich) #2 두다예프,
조하르 (무사예비치) #3 체첸
Дурова, Надежда Андреевна #1Durova, Nadezhda Andreevna #2 두로바, 나
데즈다 안드레예브나 #3 제정 러시아
Душешина, Вера (Евгеньевна) #1Dushevina, Vera (Yevgenyevna) #2 두셰비
나, 베라 (예브게니예브나) #3 러시아
Дьяченко, Татьяна (Борисовна) #1Diyachenko, Tatiyana (Borisovna), #2 디
야첸코, 타티야나 (보리소브나) #3 러시아
Дягилев, Сергей Павлович #1Dyagilev, Sergei Pavlovich #2 дя길레프, 세르
게이 파블로비치 #3 제정 러시아

<E>

Евтушенко, Евгений Александрович #1Evtushenko, Yevgeny
Aleksandrovich #2 엠티셴코, 예브게니 알렉산드로비치 #3 러시아
Егоров, Владимир #1Egorov, Vladimir #2 예고로프, 블라디미르 #3 러시아
Екатерина #1Ekaterina #2 예카테리나 #3 제정 러시아
Елизавета Петровна #1Elizaveta Petrovna #2 엘리자베타 페트로브나 #3 제
정 러시아
Ельцин, Борис Николаевич #1Yel'tsin, Boris Nikolaevich #2 엘친, 보리스 니
콜라예비치 #3 러시아
Ермак, Тимофеевич #1Ermak, Timofeevich #2 예르마크, 티모페예비치 #3
제정 러시아 카자흐의 수령
Ермошин, Владимир Васильевич / Ярмошын, Уладзімір (Васілевіч) <벨라
루스어> #1Yermoshin, Vladimir (Vasilevich) #2 예르모신, 블라디미르 #3
벨라루스

Есенин, Сергей Александрович #1Esenin, Sergei Aleksandrovich #2 예세닌, 세르게이 알렉산드로비치 #3 제정 러시아의 시인(1895~1925). #4 표준
Ехануров, Юрий Иванович / Єхануров, Юрій (Іванович) <우크라이나어>
#1Yekhanurov, Yury #2 예하누로프, 유리 #3 우크라이나

<Ж>

Жданов, Андрей Александрович #1Zhdanov, Andrei Aleksandrovich #2 즈다노프, 안드레이 알렉산드로비치 #3 소련
Жданов, Юрий (Андреевич) #1Zhdanov, Yurii (Andreevich) #2 즈다노프, 유리 (안드레예비치) #3 러시아
Жириновский, Владимир В. #1Zhirinovskiy, Vladimir V. #2 지리놉스키, 블라디미르 #3 러시아
Жукеев, Тулеген #1Zhukeyev, Tulegen T. #2 주케예프, 툴레겐 #3 카자흐스탄
Жуков, Георгий Константинович #1Zhukov, Georgii Konstantinovich #2 주코프, 게오르기 콘스탄티노비치 #3 소련
Жуковский, Василий Аднреевич #1Zhukovskii, Vasilii Andreevich #2 주콥스키, 바실리 안드레예비치 #3 제정 러시아
Жуковский, Николай Егорович #1Zhukovskiy, Nikolai Egorovich #2 주콥스키, 니콜라이 예고로비치 #3 제정 러시아

<З>

Забелин, Иван Егорович #1Zabelin, Ivan Egorovich #2 자벨린, 이반 예고로비치 #3 제정 러시아
Заверюха, Александр К. #1Zaveryukha, Aleksandr K. #2 자베류하, 알렉산드르 #3 러시아
Задорнов, Михаил Михайлович #1Zadornov, Mikhail Mikhailovich #2 자도르노프, 미하일 미하일로비치 #3 러시아
Зайков, Лев. Н. #1Zaikov, Lev N. #2 자이크프, 레프 #3 소련
Зайцева, Ольга (Алексеевна) #1Zaitseva, Olga (Alekseyevna) #2 자이체바, 올가 (알렉세예브나) #3 러시아
Западнава, Наталья Леонидова #1Zapadnova, Natal'ya Leonidova #2 자파드노바, 나탈리야 레오니도바 #3 러시아
Засулич, Вера Ивановна #1Zasulich, Vera Ivanovna #2 자술리치, 베라 이바노브나 #3 제정 러시아
Затлерс, Валдис #1Zatlers, Valdis #2 자틀레르스, 발디스 #3 라트비아
Зельманов, Ефим (Исаакович) #1Zel'manov, Efim (Isaakovich) #2 젤마노프, 예핌 (이사코비치) #3 러시아

- Зиновьев, Григорий Евсеевич #1Zinovyev, Grigorii Evseevich #2 지노비예프, 그리고리 엡세예비치 #3 소련
- Зорькин, Валерий (Дмитриевич) #1Zorkin, Valery (Dmitrievich) #2 조르킨, 발레리 (드미트리예비치) #3 러시아
- Зощенко, Михаил Михайлович #1Zoshchenko, Mikhail Mikhailovich #2 조셴코, 미하일 미하일로비치 #3 소련
- Зубков, Александр (Юрьевич) #1Zubkov, Alexandr (Yuryevich) #2 줍코프, 알렉산드르 (유리예비치) #3 러시아
- Зубков, Виктор (Алексеевич) #1Zubkov, Viktor (Alekseyevich) #2 줍코프, 빅토르 (알렉세예비치) #3 러시아
- Зуганов, Геннадий А. #1Zhuganov, Gennadiy A. #2 주가노프, 겐나디 #3 러시아
- Зурабишвили, Саломе (Левановна) / ზურაბიშვილი, სალომე <조지아어> #1Zurabishvili, Salome #2 주라비슈빌리, 살로메 #3 조지아
- Зыкина, Людмила Георгиевна #1Zykina, Lyudmila (Georgievna) #2 지키나, 류드밀라 (게오르기예브나) #3 러시아

<И>

- Ибрагимбеков, Рустам (Мамед Ибрагим оглы) / İbrahimbəyov, Rüstəm <아제르바이잔어> #1İbrahimbeyov, Rustam #2 이브라힘베요프, 뤼스탐. <러시아어> 이브라гим베코프, 루스탐. İbragimbekov, Rustam #3 아제르바이잔
- Иван #1Ivan #2 이반 #3 ‘존(John)’의 러시아 어명.
- Иван I #1Ivan 1 세 #2 이반 1 세 #3 모스크바 공국
- Иван I Данилович Калита #1Ivan I of Moscow / Ivan Danilovich Kalita #2 이반 다닐로비치 칼리타 / 이반 1 세 #3 제정 러시아
- Иван II Иванович Красный #1Ivan II of Moscow / Ivan II Ivanovich Krasny #2 이반 이바노비치 크라스니 / 이반 2 세 #3 제정 러시아
- Иван III Васильевич / Иван Великий #1Ivan III Vasilievich #2 이반 바실리예비치 3 세 #3 제정 러시아
- Иван IV Васильевич / Иван Грозный #1Ivan 4 세 #2 이반 4 세 #3 제정 러시아
- Иван IV Васильевич / Иван Грозный #1Ivan IV Vasilievich #2 이반 바실리예비치 4 세 #3 제정 러시아
- Иван V Алексеевич #1Ivan V Alekseevich #2 이반 알렉세예비치 5 세 #3 제정 러시아
- Иван VI Антонович #1Ivan VI Antonovich #2 이반 안토노비치 6 세 #3 제정 러시아

- Иванишвили, Бидзина (Григорьевич) / ივანიშვილი ბიძინა <조지아어>
 #1Ivanishvili, Bidzina #2 이바니슈빌리, 비지나 #3 조지아
- Иванов, Александр Андреевич #1Ivanov, Aleksandr Andreevich #2 이바노프, 알렉산드르 안드레예비치 #3 제정 러시아 고전주의
- Иванов, Всеволод Вячеславович #1Ivanov, Vsevolod Vyacheslavovich #2 이바노프, 프세볼로트 바체슬라보비치 #3 소련
- Иванов, Вячеслав Иванович #1Ivanov, Vyacheslav Ivanovich #2 이바노프, 바체슬라프 이바노비치 #3 소련
- Иванов, Игорь Сергеевич #1Ivanov, Igor' Sergeevich #2 이바노프, 이고리 세르게예비치 #3 러시아
- Иванов, Лев Иванович #1Ivanov, Lev Ivanovich #2 이바노프, 레프 이바노비치 #3 제정 러시아
- Иванов, Сергей Борисович #1Ivanov, Sergei Borisovich #2 이바노프, 세르게이 보리소비치 #3 러시아
- Ивашенцов, Глев #1Ivashentsov, Glev #2 이바셴초프, 글레프 #3 러시아
- Игнатенко, Виталий Н. #1Ignatenko, Vitaly N. #2 이그나텐코, 비탈리 #3 러시아
- Игнатий #1Ignaty #2 이그나티 #3 그리스 출신의 모스크바와 전 러시아 총대주교
- Игнатъев, Николай Павлович #1Ignatiev, Nikolai Pavlovich #2 이그나티예프, 니콜라이 파블로비치 #3 제정 러시아
- Игнатъев, Сергей (Михайлович) #1Ignatiev, Sergey (Mikhailovich) #2 이그나티예프, 세르게이 (미하일로비치) #3 러시아
- Игнашов, Алексей (Викторович) / Ігнашоў, Аляксей <벨라루스어>
 #1Ignashov, Alexey #2 이그나쇼프, 알렉세이 #3 벨라루스
- Игорь I #1Igor' 1 세 #2 이고리 1 세 #3 키예프 대공
- Измайлов, Марат #1Izmailov, Marat #2 이즈마일로프, 마라트 #3 러시아
- Изяслав Мстиславич #1Izyaslav Mstislavich #2 이자슬라프 므스티슬라비치 #3 키예프의 공후
- Изяслав Ярославич #1Izyaslav Yaroslavich #2 이자슬라프 야로슬라비치 #3 키예프의 공후
- Ильвес, Тоомас Хендрик #1Ilves, Toomas Hendrik #2 일베스, 토마스 헨드릭 #3 에스토니아
- Ильин, Михаил #1Il'in, Mikhail #2 일린, 미하일 #3 소련
- Илюшин, Владимир (Сергеевич) #1Ilyushin, Viktor #2 일류신, 빅토르 #3 러시아
- Илюшин, Сергей Владимирович #1Il'yushin, Sergei Vladimirovich #2 일류신, 세르게이 블라디미로비치 #3 소련

Илюмжинов, Кирсан (Николаевич) #1Ilyumzhinov, Kirsan (Nikolayevich) #2
일룸지노프, 키르산 (니콜라예비치) #3 러시아 연방 칼미크공화국

Илюхина, Екатерина (Сергеевна) #1Ilyukhina, Ekaterina (Sergeyevna) #2 일
류히나, 예카테리나 (세르게예브나) #3 러시아

Иоаким (Патриарх Московский) / #1Patriarch Joachim of Moscow / Savelov,
Ivan Petrovich #2 사벨로프, 이반 페트로비치 #3 러시아와 모스크바의
대주교

Иоасаф I #1Ioasaf 1 세 #2 이오아사프 1 세 #3 모스크바와 러시아 총대주교

Иоасаф II #1Ioasaf 2 세 #2 이오아사프 2 세 #3 모스크바와 러시아의 총대
주교

Иосиф Волоцкий #1Iosif Volotsky #2 이오시프 볼로츠키 #3 제정 러시아

Иоффе, Адольф Абрамович #1Ioffe, Adolf Abramovich #2 이오페, 아돌프 아
브라모비치 #3 소련

Ипполитов-Иванов, Михаил Михайлович #1Ippolitov Ivanov, Mikhail
Mikhailovich #2 이폴리토프 이바노프, 미하일 미하일로비치 #3 소련

Исабеков, Азим #1Isabekov, Azim #2 이사베코프, 아짐 #3 키르기스스탄

Исидор #1Isidor #2 이시도르 #3 러시아의 대주교

<K>

Кабаета, Алина #1Kabaeva, Alina #2 카바예바, 알리나 #3 러시아

Кабалевский, Дмитрий Борисович #1Kabalevskii, Dmitrii Borisovich #2 카
발렙스키, 드미트리 보리소비치 #3 소련

Каверин, Вениамин Александрович #1Kaverin, Veniamin Aleksandrovich #2
카베린, 베니아민 알렉산드로비치 #3 소련

Кадыров, Ахмат (Абдулхамидович) / Къадири, Абдулхамидан кIант
Ахьмад-Хьажи <체첸어> #1Kadyrov, Akhmad #2 카디로프, 아흐마트 #3
체첸

Кадыров, Рамзан (Ахматович) / Къадири, Ахьмадан кIант Рамзан <체첸어
> #1Kadyrov, Ramzan (Akhmadovich) #2 카디로프, 람잔 (아흐마토비치)
#3 체첸

Казак, Юрий Павлович #1Kazakov, Yurii Pavlovich #2 카자코프, 유리 파
블로비치 #3 소련

Калашников, Михаил #1Kalashnikov, Mikhail #2 칼라시니코프, 미하일 #3
러시아

Калашников, Сергей #1Kalashnikov, Sergei #2 칼라시니코프, 세르게이 #3
러시아

Калашников, Сергей (Вячеславович) #1Karashnikov, Sergei #2 카라시니코
프, 세르게이 (바체슬라보비치) #3 러시아

Калинин, Михаил Иванович #1Kalinin, Mikhail Ivanovich #2 칼리닌, 미하
일 이바노비치 #3 소련

- Каллас, Сийм #1Kallas, Siim #2 칼라스, 심 #3 에스토니아
- Каменев, Лев Борисович #1Kamenev, Lev Borisovich #2 카메네프, 레프 보
리소비치 #3 소련
- Камилов, Абдулазиз #1Kamilov, Abdulaziz K. #2 카밀로프, 압둘라지즈 #3
우즈베키스탄
- Кандинский, Василий #1Kandinskii, Vasilii #2 칸딘스키, 바실리 #3 소련
- Кантемир, Антиох Дмитриевич #1Kantemir, Antiokh Dmitrievich #2 칸테미
르, 안티오흐 드미트리예비치 #3 제정 러시아
- Кантемир, Дмитрий Константинович #1Kantemir, Dmitri Konstantinovich
#2 칸테미르, 드미트리 콘스탄티노비치 #3 제정 러시아
- Канторович, Леонид Витальевич #1Kantorovich, Leonid Vitalievich #2 칸토
로비치, 레오니트 비탈리예비치 #3 소련
- Кануни, Юнис #1Qanuni, Yunis #2 카누니, 유니스 #3 타지크 출신
- Капица, Пётр Леонидович #1Kapitsa, Pyotr Leonidovich #2 카피차, 표트르
레오니도비치 #3 소련
- Каплер, Алексей (Яковлевич) / Каплер, Лазарь (Яковлевич) <본명>
#1Kapler, Aleksei (Yakovlevich) #2 카플레르, 알렉세이 (야코블레비치).
<본명> 카플레르, 라자리 (야코블레비치). Kapler, Lazar' (Yakovlevich)
#3 소련
- Караваева, Ирина #1Karavaeva, Irina #2 카라바예바, 이리나 #3 러시아
- Караев, Алан (Таймуразович) #1Karaev, Alan #2 카라예프, 알란 #3 러시아
- Карамзин, Николай Михайлович #1Karamzin, Nikolai Mikhailovich #2 카람
진, 니콜라이 미하일로비치 #3 제정 러시아
- Карахан, Лев Михайлович #1Karakhan, Lev Mikhailovich #2 카라한, 레프
미하일로비치 #3 소련
- Каримов, Ислам #1Karimov, Islam A. #2 카리모프, 이슬람 #3 우즈베키스
탄
- Карпин, Валерий #1Karpin, Valeri #2 카르핀, 발레리 #3 러시아
- Карпов, Фёдор Иванович #1Karpov, Fyodor Ivanovich #2 카르포프, 표도르
이바노비치 #3 제정 러시아
- Каррер, Пауль #1Karrer, Paul #2 카러, 파울 #3 소련 태생
- Карсавина, Тамара Платоновна #1Karsavina, Tamara Platonovna #2 카르사
비나, 타마라 플라토노브나 #3 제정 러시아 태생
- Каспаров, Гарри (Кимович) #1Kasparov, Garri (Kimovich) #2 카스파로프,
가리 (키모비치) #3 러시아
- Касьянов, Михаил М. #1Kas'yanov, Mikhail M. #2 카시야노프, 미하일 #3
러시아
- Катаев, Валентин Петрович #1Kataev, Valentin Petrovich #2 카타예프, 발렌
틴 페트로비치 #3 소련

- Кафельников, Евгений #1Kafelnikov, Yevgeny #2 카펠니코프, 예브게니 #3 러시아
- Качалов, Василий Иванович #1Kachalov, Vasilii Ivanovich #2 카찰로프, 바실리 이바노비치 #3 소련
- Келдибеков, Ахматбек #1Keldibekov, Akhmatbek #2 켈디베코프, 아흐마트 베크 #3 키르기스스탄
- Кёппен, Владимир Петрович #1Köppen, Wladimir Peter #2 쾨펜, 블라디미르 페터 #3 러시아 태생
- Керенский, Александр Фёдорович #1Kerenskii, Aleksandr Fyodorovich #2 케렌스키, 알렉산드르 표도로비치 #3 소련
- Кінах, Анатолий Кириллович / Кінах Анатолій (Кирилович) <우크라이나어> #1Kinah, Anatoliy (Kyrylovych) #2 키나흐, 아나톨리 (키릴로비치) #3 우크라이나
- Кинелёв, Владимир Г. #1Kinelyov, Vladimir G. #2 키넬료프, 블라디미르 #3 러시아
- Киреевский Иван Васильевич #1Kireevsky, Ivan Vasilievich #2 키레예프스키, 이반 바실리예비치 #3 제정 러시아
- Кириенко, Сергей Владиленович #1Kirienko, Sergei Vladilenovich #2 키리엔코, 세르게이 블라딜레노비치 #3 러시아
- Кириленко, Мария (Юрьевна) #1Kirilenko, Maria (Yuryevna) #2 키릴렌코, 마리아 (유리예브나) #3 러시아
- Кирилл (Патриарх Московский) / Митрополит Кирилл / Гундяев, Владимир Михайлович <속명> #1Metropolitan Kirill #2 키릴 대주교. <속명> 군다예프, 블라디미르 미하일로비치. Gundyayev, Vladimir Mikhailovich #3 러시아 정교회 제 16 회 총주교
- Киркилас, Гедиминас #1Kirkilas, Gediminas#2 키르킬라스, 게디미나스 #3 리투아니아
- Киров, Сергей Миронович #1Kirov, Sergei Mironovich #2 키로프, 세르게이 미로노비치 #3 소련
- Кирпичников, Валерий #1Kirpichnikov, Valerii #2 키르피치니코프, 발레리 #3 러시아
- Кирпичников, Михаил Петрович #1Kirpichnikov, Mikhail Petrovich #2 키르피치니코프, 미하일 페트로비치 #3 러시아
- Киселева, Мария #1Kiseleva, Mariya #2 키셀레바, 마리아 #3 러시아
- Китаенко, Дмитрий (Георгиевич) #1Kitaenko, Dmitri (Georgievich) #2 키타엔코, 드미트리 (게오르기예비치) #러시아
- Кишенко, Артур (Николаевич) #1Kyshenko, Artur #2 키셴코, 아르투르 #3 우크라이나

- Клейбанова, Алиса (Михайловна) #1Kleybanova, Alisa (Mikhaelovna) #2 클레이바노바, 알리사 (미하일로브나) #3 러시아
- Кличко, Виталий Владимирович / Кличко Віталій Володимирович <우크라이나어> #1Klychko [Klitschko] , Vitalij [Vitali] (Volodymyrovych) #2 클리치코, 비탈리 (볼로디미로비치) #3 우크라이나
- Клишина, Дарья #1Klishina, Dar'ya #2 클리시나, 다리야 #3 러시아
- Клочкова, Яна Александровна / Клочкова Яна (Олександрівна) <우크라이나어> #1Klochkova, Yana #2 클로치코바, 야나 #3 우크라이나
- Клуг, Аарон #1Klug, Sir Aaron #2 클루그, 에런 경 #3 리투아니아 태생
- Ковалёв, Валентин #1Kovalyov, Valentin #2 코발료프, 발렌틴 #3 러시아
- Ковалёв, Николай #1Kovalyov, Nikolai #2 코발료프, 니콜라이 #3 러시아
- Ковалевская, София Васильевна #1Kovalevskaya, Sofiya Vasilievna #2 코발렘스카야, 소피야 바실리에브나 #3 제정 러시아
- Ковтун, Юрий #1Kovtun, Yuri #2 콥툰, 유리 #3 러시아
- Коган, Ксения #1Kogan, Ksenia #2 코간, 크세니야 #3 러시아
- Коган, Леонид Борисович #1Kogan, Leonid Borisovich #2 코간, 레오니트 보리소비치 #3 소련
- Козлов, Пётр Кузьмич #1Kozlov, Pyotr Kuzimich #2 코즐로프, 표트르 쿠지미치 #3 소련
- Кокойты, Эдуард Джабеевич / Кокойты, Джабейы фырт Эдуард <오세티야어> #1Kokoity, Eduard (Dzhabeyevich) #2 코코이티, 예두아르트 (자베예비치) #3 남오세티야
- Коллонтай, Александра Михайловна #1Kollontai, Aleksandra Mikhailovna #2 콜론타이, 알렉산드라 미하일로브나 #3 소련
- Колмогоров, Андрей Николаевич #1Kolmogorov, Andrei Nikolaevich #2 콜모고로프, 안드레이 니콜라예비치 #3 소련
- Колосков, Вячеслав Иванович #1Koloskov, Vyacheslav (Ivanovich) #2 콜로스코프, 바체슬라프 (이바노비치) #3 러시아
- Кольцов, Алексей Васильевич #1Koltsov, Aleksei Vasilievich #2 콜초프, 알렉세이 바실리에비치 #3 제정 러시아
- Кондратьев, Николай Дмитриевич #1Kondratiev, Nikolai Dmitrievich #2 콘드라티예프, 니콜라이 드미트리예비치 #3 소련
- Корбут, Ольга #1Korbut, Ol'ga #2 코르부트, 올가 #3 러시아
- Корнейчук, Александр Евдокимович #1Korneichuk, Aleksandr Evdokimovich #2 코르네이추크, 알렉산드르 에브도키모비치 #3 소련
- Корнилов, Лавр Георгиевич #1Kornilov, Lavr Georgievich #2 코르닐로프, 라브르 게오르기예비치 #3 제정 러시아
- Королёв, Сергей Павлович #1Korolyov, Sergei Pavlovich #2 코롤료프, 세르게이 파블로비치 #3 소련

- Короленко, Владимир Галактионович #1Korolenko, Vladimir Galaktionovich #2 코롤렌코, 블라디미르 갈락티오노비치 #3 제정 러시아
- Корсаков, Сергей Сергеевич #1Korsakov, Sergei Sergeevich #2 코르사코프, 세르게이 세르게예비치 #3 제정 러시아
- Косыгин, Алексей Николаевич #1Kosygin, Aleksei Nikolaevich #2 코시긴, 알렉세이 니콜라예비치 #3 소련
- Кочарян, Роберт (Седракович) / Քոչարյան, Ռոբերտ (Սեդրակյի) <아르메니아어> #1Kocharyan, Robert #2 코차란, 로베르트 #3 아르메니아
- Крамской, Николай Иванович #1Kramskoj, Nikolai Ivanovich #2 크람스코이, 니콜라이 이바노비치 #3 제정 러시아
- Крашенинников, Павел Владимирович #1Krasheninnikov, Pavel Vladimirovich #2 크라세닌니코프, 파벨 블라디미로비치 #3 러시아
- Криштопанс, Вилис #1Kristopans, Vilis #2 크리스토판스, 빌리스 #3 라트비아
- Кропоткин, Пётр Алексеевич #1Kropotkin, Pyotr Alekseevich #2 크로뫓킨, 포트르 알렉세예비치 #3 제정 러시아
- Крупская, Надежда Константиновна #1Krupskaya, Nadezhda Konstantinovna #2 크릅스카야, 나데즈다 콘스탄티노브나 #3 소련
- Крылов, Иван Анреевич #1Krylov, Ivan Andreevich #2 크릴로프, 이반 안드레예비치 #3 제정 러시아
- Крюков, Никита (Валерьевич) #1Kriukov, Nikita (Valeryevich) #2 크류코프, 니키타 (발레리예비치) #3 러시아
- Кудрин, Алексей (Леонидович) #1Kudrin, Aleksei (Leonidovich) #2 쿠드린, 알렉세이 (레오니도비치) #3 러시아
- Кудрявцева, Яна (Алексеевна) #1Kudryavtseva, Yana (Alekseevna) #2 쿠드랴체바, 야나 (알렉세예브나) #3 러시아
- Кузнец, Саймон Смит / Кузнец, Сямён Абрамавіч <벨라루스어> #1Kuznets, Simon Smith #2 쿠즈네츠, 사이먼 스미스 #3 벨라루스 태생
- Кузнецов, Анатолий Васильевич #1Kuznetsov, Anatoli Vasilievich #2 쿠즈네초프, 아나톨리 바실리예비치 #3 소련
- Кукрыниксы #1Kukryniksy #2 쿠크리닉시 #3 소련
- Кулибин, Иван Петрович #1Kulibin, Ivan Petrovich #2 쿨리빈, 이반 페트로비치 #3 제정 러시아
- Кулик, Геннадий Васильевич #1Kulik, Gennady Vasilievich #2 쿨리크, 겐나디 바실리예비치 #3 러시아
- Куликов, Анатолий С. #1Kulikov, Anatoly S. #2 쿨리코프, 아나톨리 #3 러시아
- Куназе, Георгий #1Kunaze, Georgiy #2 쿠나제, 게오르기 #3 러시아

- Куприн, Александр Иванович #1Kuprin, Aleksandr Ivanovich #2 쿠프린, 알렉산드르 이바노비치 #3 제정 러시아
- Курбский, Андрей Михайлович #1Kurbsky, Andrei Mikhailovich #2 쿠릅스키, 안드레이 미하일로비치 #3 제정 러시아
- Курникова, Анна #1Kurnikova, Anna #2 쿠르니코바, 안나 #3 러시아
- Куропаткин, Алексей Николаевич #1Kuropatkin, Aleksei Nikolaevich #2 쿠로파트킨, 알렉세이 니콜라예비치 #3 제정 러시아
- Кусевецкий, Сергей #1Kussevitzky, Sergei #2 쿠세비츠키, 세르게이 #3 러시아 태생
- Кутузов, Михаил Илларионович #1Kutuzov, Mikhail Illarionovich #2 쿠투조프, 미하일 일라리오노비치 #3 제정 러시아
- Кучма, Леонид Данилович / Кучма, Леонід (Данилович) <우크라이나어> #1Kuchma, Leonid #2 쿠치마, 레오니트 #3 우크라이나

<Л>

- Лаар, Март #1Laar, Mart #2 라르, 마르트 #3 에스토니아
- Лавров, Сергей (Викторович) #1Lavrov, Sergei (Viktorovich) #2 라브로프, 세르게이 (빅토로비치) #3 러시아
- Ландау, Лев Давидович #1Landau, Lev Davidovich #2 란다우, 레프 다비도비치 #3 아제르바이잔
- Ландсбергис, Витаутас #1Landsbergis, Vytautas #2 란즈베르기스, 비타우타스 #3 리투아니아
- Лебедев, Пётр Николаевич #1Lebedev, Pyotr Nikolaevich #2 레베데프, 표트르 니콜라예비치 #3 제정 러시아
- Лебедев, Сергей Васильевич #1Lebedev, Sergei Vasilievich #2 레베데프, 세르게이 바실리예비치 #3 소련
- Левитан, Исаак Ильич #1Levitan, Isaak Il'ich #2 레비탄, 이사크 일리치 #3 제정 러시아
- Левитин, Игорь (Евгеньевич) #1Levitin, Igor' (Evgen'evich) #2 레비틴, 이고리 (예브게니예비치) #3 러시아
- Лем, Станислав #1Lem, Stanisław #2 램, 스타니스와프⁹ #3 우크라이나 리비프(L'viv) 태생.
- Ленин, Николай / Ульянов, Владимир Ильич <본명> #1Lenin, Nikolai #2 레닌, 니콜라이. <본명> 울리야노프, 블라디미르 일리치. Ulyanov, Vladimir Ilyich #3 소련

---

⁹ “폴란드어 외래어 표기법”에 따른 표기임.

- Ленц, Якоб Михаэль Рейнхольд #1Lenz, Jakob Michael Reinhold #2 렌츠, 야코프 미하엘 라인홀트¹⁰ #3 제정 러시아 태생
- Леонов, Евгений Павлович #1Leonov, Yevgeny Pavlovich #2 레오노프, 예브게니 파블로비치 #3 소련
- Леонов, Леонид Максимович #1Leonov, Leonid Maximovich #2 레오노프, 레오니트 막시모비치 #3 소련
- Леонтьев, Василий (Васильевич) #1Leontief, Wassily #2 레온티예프, 바실리 #3 러시아 태생
- Леонтьев, Константин Николаевич #1Leontief, Konstantin Nikolaevich #2 레온티예프, 콘스탄틴 니콜라예비치 #3 제정 러시아
- Лермонтов, Михаил Юрьевич #1Lermontov, Mikhail Yurievich #2 레르몬토프, 미하일 유리에비치 #3 제정 러시아
- Лесков, Николай Семёнович #1Leskov, Nikolai Semyonovich #2 레스코프, 니콜라이 세묘노비치 #3 제정 러시아
- Лесья Украинка #1Ukrainka, Lesya #2 우크라인카, 레샤 #3 우크라이나
- Лившиц, Александр #1Livshits, Aleksandr #2 립시츠, 알렉산드르 #3 러시아
- Лиги, Юрген #1Ligi, Jürgen #2 리기, 위르겐 #3 에스토니아
- Липницкая, Юлия (Вячеславовна) #1Lipnitskaya, Yuliya (Vyacheslavovna) / Lipnitskaia, Julia (Viacheslavovna) #2 리프니츠키야, 율리야 (바체슬라보브나) #3 러시아
- Липшиц, Жак #1Lipchitz, Jacques #2 립시츠, 자크 #3 제정 러시아 태생
- Литвинов, Максим Максимович #1Litvinov, Maksim Maksimovich #2 리트비노프, 막심 막시모비치 #3 소련
- Лихачёв, Дмитрий Сергеевич #1Likhachyov, Dmitri Sergeevich #2 리하초프, 드미트리 세르게예비치 #3 러시아
- Лобачевский, Николай Иванович #1Lobachevskii, Nikolai Ivanovich #2 로바첵스키, 니콜라이 이바노비치 #3 제정 러시아
- Лобов, Олег #1Lobov, Oleg #2 로보프, 올레크 #3 러시아
- Ломоносов, Михаил Васильевич #1Lomonosov, Mikhail Vasilievich #2 로모노소프, 미하일 바실리예비치 #3 제정 러시아
- Лопаткина, Ульяна (Вячеславовна) #1Lopatkina, Ul'yana (Vyacheslavovna) #2 로파트키나, 율리야나 (바체슬라보브나) #3 러시아
- Лосев, Алексей Фёдорович #1Losev, Aleksei Fyodorovich #2 로세프, 알렉세이 표도로비치 #3 소련
- Лошков, Александр #1Loshkov, Aleksandr P. #2 로시코프, 알렉산드르 #3 러시아

---

¹⁰ “독일어 외래어 표기법”에 따른 표기임.

- Лужков, Юрий М. #1Luzhkov, Juriy M. #2 루시코프, 유리 #3 러시아
Лукашенко, Александр Григорьевич / Аляксандр Рыгоровіч Лукашэнка <벨라루스어> #1Lukashenko, Aleksandr (Grigoryevich) #2 루카셴코, 알렉산드르 #3 벨라루스
Луначарский, Анатолий Васильевич #1Lunacharskii, Anatorii Vasilievich #2 루나차르스키, 아나토리 바실리예비치 #3 소련
Лунгу, Ирина #1Lungu, Irina #2 룬구, 이리나 #3 몰도바
Лунтовский, Георгий (Иванович) #1Luntovsky, Georgy (Ivanovich) #2 룬톱스키, 게오르기 (이바노비치) #3 러시아
Лурья, Александр Романович #1Luriya, Aleksandr Romanovich #2 루리야, 알렉산드르 로마노비치 #3 소련
Лучинский, Пётр (Кириллович) #1Lucinski, Petru #2 루친스키, 페트루 #3 몰도바 공화국
Лысенко, Трофим Денисович #1Lysenko, Trofim Denisovich #2 리센코, 트로피름 데니소비치 #3 소련

<M>

- Майков, Аполлон Николаевич #1Maikov, Apollon Nikolaevich #2 마이코프, 아폴론 니콜라예비치 #3 제정 러시아
Майлстоун, Льюис #1Milestone, Lewis #2 마일스톤, 루이스¹¹ #3 제정 러시아 태생
Макаренко, Антон Семёнович #1Makarenko, Anton Semyonovich #2 마카렌코, 안톤 세묘노비치 #3 소련
Макарова, Екатерина (Валерьевна) #1Makarova, Ekaterina (Valeryevna) #2 마카로바, 예카테리나 (발레리예브나) #3 러시아
Макарова, Наталия Романовна #1Makarova, Nataliya (Romanovna) #2 마카로바, 나탈리야 (로마노브나) #3 러시아
Маков, Степан Осипович #1Makarov, Stepan Osipovich #2 마카로프, 스테판 오시포비치 #3 제정 러시아
Максим Горький / Пешков, Алексей Максимиович <본명> #1Gor'kii, Maksim #2 고리키, 막심. <본명> 페시코프 알렉세이 막시모비치 #3 제정 러시아
Максим Грек #1Maximus the Greek / Maksim Grek #2 막심 그레크 #3 제정 러시아
Максимова, Екатерина (Сергеевна) #1Maksimova/Maximova, Ekaterina (Sergeevna) #2 막시모바, 예카테리나 (세르게예브나) #3 러시아
Малевич, Казимир Северинович #1Malevich, Kazimir Severinovich #2 말레비치, 카지미르 세베리노비치 #3 소련

---

¹¹ “영어 외래어 표기법”에 따른 표기임.

- Маленьков, Георгий Максимилович #1Malenkov, Georgii Maksimil'yanovich #2 말렌코프, 게오르기 막시밀리야노비치 #3 소련
- Малиновский, Родион Яковлевич #1Malinovskii, Rodion Yakovlevich #2 말리놉스키, 로디온 야코블레비치 #3 소련
- Маргарян, Андраник (Наапетович) / Մարգարյան, Անդրանիկ <아르메니아어> #1Margaryan, Andranik #2 마르가랴, 안드라니크 #3 아르메니아
- Маргвелашвили, Георгий / მარგველაშვილი, გიორგი <조지아어> #1Margvelashvili, Giorgi #2 마르그벨라슈빌리, 기오르기 #3 조지아
- Маргелов, Михаил #1Margelov, Mikhail #2 마르겔로프, 미하일 #3 러시아
- Марков, Андрей Андреевич #1Markov, Andrei Andreevich #2 마르코프, 안드레이 안드레예비치 #3 제정 러시아
- Марковников, Владимир Васильевич #1Markovnikov, Vladimir Vasilyevich #2 마르코브니코프, 블라디미르 바실리예비치 #3 제정 러시아
- Марр, Николай Яковлевич #1Marr, Nikolai Yakovlevich #2 마르, 니콜라이 야코블레비치 #3 소련
- Масимов, Карим (Кажымканович) / Мәсімов, Кәрім (Қажымқанұлы) <카자흐어> #1Massimov, Karim (Qajymqanuly) #2 마시모프, 카림 (카짐카눌리) #3 카자흐스탄
- Маслюков, Юрий Дмитриевич #1Maslyukov, Yuri Dmitrievich #2 마슬류코프, 유리 드미트리예비치 #3 러시아
- Масхадов, Аслан (Алиевич) #1Maskhadov, Aslan #2 마스하도프, 아슬란 #3 체첸
- Матвиенко, Валентина Ивановна #1Matvienko, Valentina Ivanovna #2 마트비엔코, 발렌티나 이바노브나 #3 러시아
- Маяковский, Владимир Владимирович #1Mayakovskii, Vladimir Vladimirovich #2 마야콥스키, 블라디미르 블라디미로비치 #3 소련
- Медведев, Дмитрий Анатольевич #1Medvedev, Dmitri (Anatolyevich) #2 메드베데프, 드미트리 (아나톨리예비치) #3 러시아
- Медведцева, Ольга (Валерьевна) #1Medvedtseva, Olga (Valeryevna) #2 메드벳체바, 올가 (발레리예브나) #3 러시아
- Менделеев, Дмитрий Иванович #1Mendeleev, Dmitrii Ivanovich #2 멘델레예프, 드미트리 이바노비치 #3 제정 러시아
- Мейерхольд, Всеволод Эмильевич #1Meierkhol'd, Vsevolod Emil'evich #2 메이예르홀트, 프세볼로드 에밀리예비치 #3 소련
- Меликян, Геннадий (Георгиевич) #1Melikyan, Gennady (Georgievich) #2 멜리칸, 겐나디 (게오르기예비치) #3 러시아
- Меншиков, Александр Данилович #1Menshikov, Aleksandr Danilovich #2 멘시코프, 알렉산드르 다닐로비치 #3 제정 러시아

- Мережковский, Дмитрий Сергеевич #1Merezhkovskii, Dmitrii Sergeevich #2
메레시콥스키, 드미트리 세르게예비치 #3 소련
- Мери, Леннарт #1Meri, Lennart #2 메리, 렌나르트 #3 에스토니아
- Мессерер, Асаф (Михайлович) #1Messerer, Asaf (Mikhailovich) #2 메세레
르, 아사프 #3 리투아니아
- Мечников, Илья (Ильич) #1Metchnikoff, Élie #2 메치니코프, 엘리 #3 우크
라이나 태생
- Мечников, Илья Ильич #1Metchnikoff, Il'ya Il'ich #2 메치니코프, 일리야 일
리치 #3→메치니코프, 엘리(Metchnikoff, Élie)
- Миклухо-Маклай, Николай Николаевич #1Miklukho-Maklai, Nikolai
Nikolaevich #2 미클루호마클라이, 니콜라이 니콜라예비치 #3 소련
- Микоян, Анастас Иванович #1Mikoyan, Anastas Ivanovich #2 미코얀, 아나
스타시 이바노비치 #3 소련
- Миллер, Алексей #1Miller, Aleksei #2 밀레르, 알렉세이 #3 러시아
- Милюков, Павел Николаевич #1Milyukov, Pavel Nikolaevich #2 밀류코프,
파벨 니콜라예비치 #3 소련
- Минковский, Герман #1Minkowskii, Hermann #2 민코프스키, 헤르만 #3 제
정 러시아 태생
- Мирзиёев, Шавкат Мираманович #1Mirziyoyev, Shavkat (Miromonovich) #2
미르지요예프, 샹카트 (미로모노비치) #3 우즈베키스탄
- Миронов, Сергей Михайлович #1Mironov, Sergei (Mikhailovich) #2 미로노
프, 세르게이 (미하일로비치) #3 러시아
- Михайлов, Виктор Н. #1Mikhailov, Viktor N. #2 미하일로프, 빅토르 #3 러
시아
- Михайлов, Вячеслав (Александрович) #1Mikhailov, Vyacheslav
(Aleksandrovich) #2 미하일로프, 바체슬라프 (알렉산드로비치) #3 러시
아
- Михайловский, Николай Константинович #1Mikhailovskii, Nikolai
Konstantinovich #2 미하일롭스키, 니콜라이 콘스탄티노비치 #3 제정 러
시아
- Михалков, Никита Сергеевич #1Mikhalkov, Nikita Sergeevich #2 미할코프,
니키타 세르게예비치 #3 러시아
- Михалков, Сергей Владимирович #1Mikhalkov, Sergei Vladimirovich #2 미
할코프, 세르게이 블라디미로비치 #3 러시아
- Михельсон, Леонид (Викторович) #1Mikhel'son, Leonid (Viktorovich) #2 미
헬손, 레오니트 (빅토로비치) #3 러시아
- Мичурин, Иван Владимирович #1Michurin, Ivan Vladimirovich #2 미추린,
이반 블라디미로비치 #3 소련

- Моисеев, Игорь Александрович #1Moiseev, Igor' Aleksandrovich #2 모이세예프, 이고리 알렉산드로비치 #3 러시아
- Молотов, Вячеслав Михайлович #1Molotov, Vyacheslav Mihailovich #2 몰로토프, 바체슬라프 미하일로비치 #3 소련
- Мориллов, Николай (Сергеевич) #1Morilov, Nikolay (Sergeyevich) #2 모릴로프, 니콜라이 (세르게예비치) #3 러시아
- Морозов, Борис Иванович #1Morozov, Boris Ivanovich #2 모로조프, 보리스 이바노비치 #3 제정 러시아
- Мостовой, Александр #1Mostovoi, Aleksandr #2 모스토보이, 알렉산드르 #3 러시아
- Мохаммади, Джума #1Mohammadi, Juma #2 모하마디, 주마 #3 타지크 태생
- Мравинский, Евгений Александрович #1Mravinski, Evgeni Aleksandrovich #2 므라빈스키, 예브게니 알렉산드로비치 #3 소련
- Мстислав Владимирович Великий / Мстислав Владимирович I #1Mstislav I Vladimirovich the Great / Mstislav Vladimirovich 1 세 #2 므스티슬라프 블라디미로비치 1 세 #3 키예프 공국
- Мстислав, Пётр Тимофеевич #1Mstislav, Pyotr Timofeevich #2 므스티슬라프, 표트르 티모페예비치 #3 러시아
- Муравьев-Амурский, Николай Николаевич #1Murav'yov-Amurskii, Nikolai Nikolaevich #2 무라비요프아무르스키, 니콜라이 니콜라예비치 #3 제정
- Мусаси, Гегард / Մուսասի, Գեղարդ <아르메니아어> #1Mousasi, Gegard #2 무사시, 게가르 #3 아르메니아
- Мусоргский, Модест Петрович #1Musorgskii, Modest Petrovich #2 무소르스키, 모데스트 페트로비치 #3 제정 러시아
- Мхитарян, Генрих Гамлетович / Մխիթարյան, Հենրիխ Համլետի <아르메니아어> #1Mkhitaryan, Henrikh (Hamleti) #2 므히타랴, 헨리흐 (함레티) #3 아르메니아
- Мясин, Леонид (Фёдорович) #1Myasin, Leonid (Fyodorovich) / Massine, Léonide #2 마신, 레오니트 #3 소련
- Мясковский, Николай Яковлевич #1Myaskovskii, Nikolai Yakovlevich #2 마스콥스키, 니콜라이 야코블레비치 #3 소련

<Н>

- Набиуллина, Эльвира Сахипзадовна / Нәбиуллина Эльвира Сәхипзадәқызы <타타르어> #1Nabiullina, El'vira S(akhipzadovna) [Nabiullina, Elvira S(akhipzadovna)] #2 나비올리나, 엘비라 (사히프자도브나) #3 러시아
- Набоков, Владимир Владимирович #1Nabokov, Vladimir Vladimirovich #2 나보코프, 블라디미르 블라디미로비치 #3 소련 태생

- Навальный, Алексей #1Navalny, Alexey #2 나발니, 알렉세이 #3 러시아
Назарбаев, Нурсултан (Абишевич) / Назарбаев, Нұрсұлтан (Әбішұлы) <카자흐어> #1Nazarbayev, Nursultan A. #2 나자르바예프, 누르술탄 #3 카자흐스탄
- Нарышкин, Сергей Евгеньевич #1Naryshkin, Sergei E(vgen'evich) #2 나리시킨, 세르게이 (예브게니예비치) #3 러시아
- Неверов, Александр Сергеевич #1Neverov, Aleksandr Sergeevich #2 네베로프, 알렉산드르 세르게예비치 #3 소련
- Невский, Александр (Ярославич) #1Nevskii, Aleksandr (Yaroslavich) #2 넵스키, 알렉산드르 (야로슬라비치) #3 러시아의 대공
- Некрасов, Николай Алексеевич #1Nekrasov, Nikolai Alekseevich #2 네크라스오프, 니콜라이 알렉세예비치 #3 제정 러시아
- Некрутенко, Виктор Юрьевич #1Nekrutenko, Viktor Yurievich #2 네크루텐코, 빅토르 유리예비치 #3 러시아
- Немирович-Данченко, Владимир Иванович #1Nemirovich-Danchenko, Vladimir Ivanovich #2 네미로비치단첸코, 블라디미르 이바노비치 #3 소련
- Немов, Алексей #1Nemov, Alexei #2 네모프, 알렉세이 #3 러시아
- Немцов, Борис Ефимович #1Nemtsov, Boris Yefimovich #2 넴초프, 보리스 예피모비치 #3 러시아
- Несмеянов, Александр Николаевич #1Nesmeyanov, Aleksandr Nikolaevich #2 네스메야노프, 알렉산드르 니콜라예비치 #3 소련
- Нестеренко, Татьяна Геннадьевна #1Nesterenko, Tat'yana Gennad'evna #2 네스테렌코, 타티야나 겐나디예브나 #3 러시아
- Нестор #1Nestor #2 네스토르 #3 러시아의 성직자
- Нечаев, Сергей Геннадьевич #1Nechaev, Sergei Gennadievich #2 네차예프, 세르게이 겐나디예비치 #3 제정 러시아
- Нигматуллин, Руслан #1Nigmatullin, Ruslan #2 니그마툴린, 루슬란 #3 러시아
- Нижинский, Вацлав Фомич #1Nizhinskii, Vatslav Fomich #2 니진스키, 바츨라프 포미치 #3 소련
- Никитин, Афанасий #1Nikitin, Afanacii #2 니키틴, 아파나시 #3 트베리
- Никифоров, Николай (Анатольевич) #1Nikiforov, Nikolai (Anatol'evich) #2 니키포로프, 니콜라이 (아나톨리예비치) #3 러시아
- Никифоров, Юрий #1Nikiforov, Yuri #2 니키포로프, 유리 #3 러시아
- Николаева, Галина Евгеньевна #1Nikolaeva, Galina Evgen'evna #2 니콜라예바, 갈리나 예브게니예브나 #3 소련
- Николай II #1Nicholas II of Russia / Nikolai 2 세 #2 니콜라이 2 세 #3 제정 러시아

- Николай I Nicholas I of Russia / #1Nikolai 1 세 #2 니콜라이 1 세 #3 제정 러시아
- Никон #1Nikon #2 니콘 #3 제정 러시아
- Нил Сорский #1Nilus of Sora / Nil Sorsky #2 닐 소르스키 #3 제정 러시아
- Ниязов, Сапармурат #1Niyazov, Saparmurat A. #2 니야조프, 사파르무라트 #3 투르크메니스탄
- Новак, Александр (Валентинович) #1Novak, Aleksandr (Valentinovich) [Novak, Alexander (Valentinovich)] #2 노바크, 알렉산드르 (발렌티노비치) #3 러시아
- Новиков, Николай Иванович #1Novikov, Nikolai Ivanovich #2 노비코프, 니콜라이 이바노비치 #3 제정 러시아
- Новосёлов, Константин Сергеевич #1Novoselov, Konstantin (Sergeevich) #2 노보셀로프, 콘스탄틴 (세르게예비치) #3 러시아 출신
- Ногаидели, Зураб (Теймуразович) / ნოღაიდელი, ზურაბ <조지아어> #1Noghaideli, Zurab #2 노가이델리, 주라브 (즈바니아) #3 조지아
- Нуреев, Рудольф #1Nureyev, Rudolf #2 누레예프, 루돌프 #3 소련 태생

<O>

- Овечкин, Валентин Владимирович #1Ovechkin, Valentin Vladimirovich #2 오베치킨, 발렌틴 블라디미로비치 #3 소련
- Огарёв, Николай Платонович #1Ogaryov, Nikolai Platonovich #2 오가료프, 니콜라이 플라토노비치 #3 제정 러시아
- Одоевский, Александр Иванович #1Odoevskii, Aleksandr Ivanovich #2 오도엠프스키, 알렉산드르 이바노비치 #3 제정 러시아의 시인(1802~1839). #4 표준
- Одоевский, Владимир Фёдорович #1Odoevskii, Vladimir Fyodorovich #2 오도엠프스키, 블라디미르 표도로비치 #3 제정 러시아
- Ожешко, Элиза #1Orzeszkowa, Eliza #2 오제슈코바, 엘리자¹² #3 리투아니아 태생
- Ойстрах, Давид Фёдорович #1Oistrakh, David Fyodorovich #2 오이스트라흐, 다비트 표도로비치 #3 소련
- Окуджава, Булат Шалвович #1Okudzhava, Bulat Shalvovich #2 오쿠자바, 블라트 샬보비치 #3 조지아 출신
- Олег #1Oleg #2 올레크 #3 러시아 공국
- Олеша, Юрий Карлович #1Olesha, Yurii Karlovich #2 올레샤, 유리 카를로비치 #3 소련
- Онопко, Виктор #1Onopko, Viktor #2 오놉코, 빅토르 #3 러시아

¹² “폴란드어 외래어 표기법”에 따른 표기임.

- Опарин, Александр Иванович #1Oparin, Aleksandr Ivanovich #2 오파린, 알렉산드르 이바노비치 #3 소련
- Ослябя Родион #1Oslyabya Rodion #2 오슬랴바 로디온 #3 삼위일체 세르기 수도원의 수도사
- Островский, Александр Николаевич #1Ostrovskii, Aleksandr Nikolaevich #2 오스트롭스키, 알렉산드르 니콜라예비치 #3 제정
- Островский, Николай Алексеевич #1Ostrovskii, Nikolai Alekseevich #2 오스트롭스키, 니콜라이 알렉세예비치 #3 소련
- Отунбаева, Роза (Исаковна)#1Otunbayeva, Roza (Isakovna) #2 오툰바예바, 로자 (이사코브나) #3 키르기스스탄

<II>

- Павел I #1Pavel I #2 파벨 1 세 #3 제정 러시아
- Павлов, Валентин С. #1Pavlov, Valentin S. #2 파블로프, 발렌틴 #3 소련
- Павлов, Иван Петрович #1Pavlov, Ivan Petrovich #2 파블로프, 이반 페트로비치 #3 소련
- Павлова, Анна Павловна #1Pavlova, Anna Pavlovna #2 파블로바, 안나 파블로브나 #3 제정 러시아
- Павлюченкова, Анастасия (Сергеевна) #1Pavlyuchenkova, Anastasia (Sergeyevna) #2 파블류첸코바, 아나스타시야 (세르게예브나) #3 러시아
- Пак, Жиновий #1Pak, Zinovy #2 파크, 지노비 #3 러시아
- Паксас, Роландас #1Paksas, Rolandas #2 팍사스, 롤란다스 #3 리투아니아
- Панжинский, Александр (Эдуардович) #1Panzhinskiy, Alexander (Eduardovich) #2 판진스키, 알렉산드르 (에두아르도비치) #3 러시아
- Панов, Александр #1Panov, Aleksandr N. #2 파노프, 알렉산드르 #3 러시아
- Панова, Вера Фёдоровна #1Panova, Vera Fyodorovna #2 파노바, 베라 표도로브나 #3 소련
- Пастернак, Борис Леонидович #1Pasternak, Boris Leonidovich #2 파스테르나크, 보리스 레오니도비치 #3 소련
- Паустовский, Константин Георгиевич #1Paustovskii, Konstantin Georgievich #2 파우스톱스키, 콘스탄틴 게오르기예비치 #3 소련
- Певзнер, Антуан #1Pevsner, Antoine #2 페프스너, 앙투안 #3 제정 러시아 태생
- Перельман, Григорий (Яковлевич) #1Perelman, Grigori (Yakovlevich) #2 페렐만, 그리고리 (야코블레비치) #3 러시아
- Перов, Василий Григорьевич #1Perov, Vasilii Grigorievich #2 페로프, 바실리 그리고리예비치 #3 제정 러시아
- Петипа, Мариус (Иванович) #1Petipa, Marius #2 페티파, 마리우스 #3 프랑스 태생의 제정 러시아 무용가

- Пётр I Алексеевич #1Pyotr I Alekseevich #2 포트르 알렉세예비치 1 세 #3 제정 러시아
- Пётр II Алексеевич #1Pyotr II Alekseevich #2 포트르 알렉세예비치 2 세 #3 제정 러시아
- Пётр III Фёдорович #1Pyotr III Fyodorovich #2 포트르 표도로비치 3 세 #3 제정 러시아.
- Пётр Великий #1Peter the Great #2 포트르 대제 #3 제정 러시아. →Пётр I Алексеевич
- Петрашевский, Михаил Васильевич #1Petrashevsky, Mikhail Vasilievich #2 페트라셴스키, 미하일 바실리예비치 #3 제정 러시아
- Петренко, Кирилл #1Petrenko, Kirill #2 페트렌코, 키릴 #3 러시아
- Петров-Водкин, Кузьма Сергеевич #1Petrov-Vodkin, Kuz'ma Sergeevich #2 페트로프보트킨, 쿠지마 세르게예비치 #3 소련
- Петров, Виталий (Александрович) #1Petrov, Vitaly (Aleksandrovich) #2 페트로프, 비탈리 (알렉산드로비치) #3 러시아
- Петрова, Надя / Петрова Надежда Викторовна <본명> #1Petrova, Nadya #2 페트로바, 나다 <본명> 페트로바, 나테즈다 빅토로브나. Petrova, Nadezhda Viktorovna #3 러시아
- Петухов, Алексей Евгеньевич #1Petukhov, Alexey (Yevgenyevich) #2 페투호프, 알렉세이 (예브게니예비치) #3 러시아
- Пиебалгс, Андрис #1Piebalgs, Andris #2 피에발그스, 안드리스 #3 라트비아
- Пильняк, Борис Андреевич #1Pilnyak, Boris Andreevich #2 필냐크, 보리스 안드레예비치 #3 소련
- Писарев, Дмитрий Иванович #1Pisarev, Dmitrii Ivanovich #2 피사레프, 드미트리 이바노비치 #3 제정 러시아
- Писемский, Алексей Феофилактович #1Pisemski, Aleksei Feofilaktovich #2 피셈스키, 알렉세이 페오필락토비치 #3 제정 러시아
- Пичкунов, Александр (Николаевич) #1Pichkunov, Aleksandr #2 피치쿠노프, 알렉산드르 #3 러시아
- Платонов, Андрей Платонович #1Platonov, Andrei Platonovich #2 플라토노프, 안드레이 플라토노비치 #3 소련
- Плетнев, Михаил #1Pletnev, Mikhail #2 플레트네프, 미하일 #3 러시아
- Плеханов, Георгий Валентинович #1Plekhanov, Georgii Valentinovich #2 플레하노프, 게오르기 발렌티노비치 #3 제정 러시아
- Плисецкая, Майя Михайловна #1Plisetskaja, Majja Mikhajlovna #2 플리세츠카야, 마이야 미하일로브나 #3 러시아
- Плющенко, Евгений (Викторович) #1Plushenko, Evgeni (Viktorovich) #2 플류셴코, 예브게니 (빅토로비치) #3 러시아

- Погорилая, Анна Алексеевна #1Pogorilaya, Anna (Aleksееvna) #2 포고릴라야, 안나 (알렉세예브나) #3 러시아
- Подгорный, Николай Викторович #1Podgorny, Nikolai Viktorovich #2 포드고르니, 니콜라이 빅토로비치 #3 소련
- Пожарский, Дмитрий Михайлович #1Pozharsky, Dmitri Mikhailovich #2 포자르스키, 드미트리 미하일로비치 #3 중세 러시아
- Полевой, Борис Николаевич #1Polevoi, Boris Nikolaevich #2 폴레보이, 보리스 니콜라예비치 #3 소련
- Полевой, Николай Алексеевич #1Polevoy, Nikolai Aleksееvich #2 폴레보이, 니콜라이 알렉세예비치 #3 제정 러시아
- Ползунов, Иван Иванович #1Polzunov, Ivan Ivanovich #2 폴주노프, 이반 이바노비치 #3 제정 러시아의 열공학자. 화력 발동기 고안자(1728~1766). #4 용례집
- Полоцкий, Симеон #1Polotsky, Simeon #2 폴로츠키, 시메온 #3 제정 러시아
- Понtryгин, Лев Семёнович #1Pontryagin, Lev Semyonovich #2 폰트랴긴, 레프 세묘노비치 #3 소련
- Попов, Александр Степанович #1Popov, Aleksandr Stepanovich #2 포포프, 알렉산드르 스테파노비치 #3 제정 러시아
- Попов, Денис #1Popov, Denis #2 포포프, 데니스 #3 러시아
- Попович, Павел (Романович) / Попович Павло (Романович) <우크라이나어> #1Popovich, Pavel (Romanovich) #2 포포비치, 파벨 (로마노비치) #3 러시아
- Порошенко, Пётр (Алексеевич) / Порошенко, Петро (Олексі́йович) <우크라이나어> #1Poroshenko, Petro (Oleksijovych) #2 포로셴코, 페트로 (올레크시요비치) #3 우크라이나
- Потанин, Владимир #1Potanin, Vladimir #2 포타닌, 블라디미르 #3 러시아
- Потёмкин, Григорий Александрович #1Potyomkin, Grigori Aleksandrovich #2 포툼킨, 그리고리 알렉산드로비치 #3 제정 러시아
- Пржевальский, Николай Михайлович #1Przheval'skii, Nikolai Mikhailovich #2 프르제발스키, 니콜라이 미하일로비치 #3 제정 러시아
- Пригожин, Илья (Романович) #1Prigogine, Илья #2 프리고진, 일리야 #3 러시아 태생
- Примаков, Евгений Максимович #1Primakov, Evgeni Maksimovich #2 프리마코프, 예브게니 막시모비치 #3 러시아
- Пришвин, Михаил Михайлович #1Prishvin, Mikhail Mikhailovich #2 프리시빈, 미하일 미하일로비치 #3 소련
- Прокопович, Феофан #1Prokopovich, Feofan #2 프로코포비치, 페오판 #3 제정 러시아

- Прокофьев, Сергей Сергеевич #1Prokofiev, Sergei Sergeevich #2 프로코피예프, 세르게이 세르게예비치 #3 소련
- Прохоров, Александр Михайлович #1Prokhorov, Aleksandr Mikhailovich #2 프로호로프, 알렉산드르 미하일로비치 #3 러시아
- Прохоров, Михаил (Дмитриевич) #1Prokhorov, Mikhail (Dmitrievich) #2 프로호로프, 미하일 (드미트리예비치) #3 러시아
- Пугачёв, Эмельян Иванович #1Pugachov, Emelyan Ivanovich #2 푸가초프, 에멜리안 이바노비치 #3 제정 러시아
- Пугачёва, Алла Борисовна #1Pugachyova, Alla Borisovna #2 푸가초바, 알라 보리소브나 #3 러시아
- Пудовкин, Всеволод Илларионович #1Pudovkin, Vsevolod Illarionovich #2 푸둡킨, 프세볼로트 일라리오노비치 #3 소련
- Пустухов, Борис Николаевич #1Pastukhov, Boris Nikolaevich #2 파스투호프, 보리스 니콜라예비치 #3 러시아
- Путин, Владимир Владимирович #1Putin, Vladimir Vladimirovich #2 푸틴, 블라디미르 블라디미로비치 #3 러시아
- Пушкин, Александр Сергеевич #1Pushkin, Aleksandr Sergeevich #2 푸시킨, 알렉산드르 세르게예비치 #3 제정 러시아
- Пятигорский, Грегор #1Piatigorsky, Gregor #2 파티고르스키, 그레고르 #3 러시아 태생

<P>

- Радионова, Елена (Игоревна) #1Radionova, Elena (Igorевна) #2 라디오노바, 엘레나 (이고레브나) #3 러시아
- Радищев, Александр Николаевич #1Radishchev, Aleksandr Nikolaevich #2 라디셰프, 알렉산드르 니콜라예비치 #3 제정
- Радлов, Василий Васильевич #1Radlov, Vasilii Vasilievich #2 라들로프, 바실리 바실리예비치 #3 독일 태생의 제정 러시아 동양학자
- Разин, Степан Тимофеевич #1Razin, Stepan Timofeevich #2 라진, 스테판 티모페예비치 #3 제정 러시아
- Разм, Мохаммад Алем #1Razm, Mohammad Alim #2 라즘, 모하마드 알림 #3 우즈베크 출신
- Рамишвили, Теймураз #1Ramishvili, Teymuraz #2 라미시빌리, 테이무라스 #3 러시아
- Расизаде, Артур (Таир оглы) #1Rasizade, Artur (Tahir oğlu) #2 라시자데, 아르투르 #3 아제르바이잔
- Распутин, Валентин Григорьевич #1Rasputin, Valentin Grigorievich #2 라스푸틴, 발렌틴 그리고리예비치 #3 러시아

- Распутин, Григорий Ефимович #1Rasputin, Grigorii Efimovich #2 라스푸틴, 그리고리 예피모비치 #3 제정 러시아
- Растрелли, Варфоломей Варфоломеевич / Растрелли, Бартоломео Франческо #1Rastrelli, Varfolomei Varfolomeevich #2 라스트렐리, 바르폴로메이 바르폴로메예비치 #3 제정 러시아
- Рахманинов, Сергей Васильевич #1Rakhmaninov, Sergei Vasil'evich #2 라흐마니노프, 세르게이 바실리에비치 #3 소련
- Рахманов, Амангельды #1Rakhmanov, Amangeldy #2 라흐마노프, 아만겔디 #3 투르크메니스탄
- Рахмон, Эмомали #1Rahmon, Emomalii #2 라흐몬, 에모말리 #3 타지키스탄
- Рахронов, Эмомали #1Rakhmonov, Emomali S. #2 라흐모노프, 에모말리 #3 타지키스탄
- Резник, Михаил / Резнік, Михайло (Борисович) <우크라이나어> #1Reznik, Mykhailo (Borisovich) #2 레즈니크, 미하일로 #3 우크라이나
- Репин, Илья Ефимович #1Repin, Il'ya Efimovich #2 레핀, 일리야 예피모비치 #3 제정 러시아
- Римский-Корсаков, Николай Андреевич #1Rimskii-Korsakov, Nikolai Andreevich #2 림스키코르사코프, 니콜라이 안드레예비치 #3 제정 러시아
- Родионов, Игорь #1Rodionov, Igor' #2 로디오노프, 이고리 #3 러시아
- Рождественский, Геннадий Николаевич #1Rozhdestvenski, Gennadi Nikolayevich #2 로즈데스트벤스키, 겐나디 니콜라예비치 #3 러시아
- Рождественский, Роберт Иванович #1Rozhdestvensky, Robert Ivanovich #2 로즈데스트벤스키, 로베르트 이바노비치 #3 소련
- Розанов, Василий Васильевич #1Rozanov, Vasilii Vasilievich #2 로자노프, 바실리 바실리에비치 #3 제정 러시아
- Романов #1Romanov #2 로마노프 #3 러시아
- Романов, Александр Михайлович #1Romanov, Aleksandr Mikhailovich #2 로마노프, 알렉산드르 미하일로비치 #3 제정 러시아
- Романов, Алексей Александрович #1Romanov, Aleksei Aleksandrovich #2 로마노프, 알렉세이 알렉산드로비치 #3 제정 러시아
- Романов, Алексей Николаевич #1Romanov, Aleksei Nikolaevich #2 로마노프, 알렉세이 니콜라예비치 #3 제정 러시아
- Романов, Кирилл Владимирович #1Romanov, Kirill Vladimirovich #2 로마노프, 키릴 블라디미로비치 #3 제정 러시아
- Романов, Михаил Фёдорович #1Romanov, Mikhail Fyodorovich #2 로마노프, 미하일 표도로비치 #3 제정 러시아
- Романова, Елизавета Фёдоровна #1Romanova, Elizaveta Fyodorovna #2 로마노바, 엘리자베타 표도로브나 #3 제정 러시아

- Романова, Татьяна Николаевна #1Romanova, Tat'yana Nikolaevna #2 로마노바, 타티야나 니콜라예브나 #3 제정 러시아
- Романцев, Олег #1Romantsev, Oleg #2 로만체프, 올레크 #3 러시아
- Ростовцев, Михаил Иванович #1Rostovtzeff, Michael Ivanovich #2 로스토프체프, 미하일 이바노비치 #3 제정 러시아 태생
- Ростропович, Мстислав Леопольдович #1Rostropovich, Mstislav Leopoldovich #2 로스트로포비치, 므스티슬라프 레오폴도비치 #3 아제르바이잔
- Рубинштейн, Антон Григорьевич #1Rubinshtein, Anton Grigorievich #2 루빈시테인, 안톤 그리고리예비치 #3 제정 러시아
- Рубинштейн, Ида (Львовна) #1Rubinstein, Ida (Lvovna) #2 루빈시테인, 이다 #3 소련
- Рубинштейн, Николай Григорьевич #1Rubinshtein, Nikolai Grigorievich #2 루빈시테인, 니콜라이 그리고리예비치 #3 제정 러시아
- Рублёв, Андрей #1Rublyov, Andrei #2 루블료프, 안드레이 #3 중세 러시아
- Румянцев, Александр #1Rumyantsev, Aleksandr #2 루만체프, 알렉산드르 #3 러시아
- Рутковский, Олег #1Rutkovsky, Oleg #2 룻콥스키, 올레크 #3 러시아
- Рушайло, Владимир (Борисович) #1Rushailo, Vladimir (Borisovich) #2 루샤일로, 블라디미르 (보리소비치) #3 러시아
- Рыжков, Николай #1Ryzhkov, Nikolai #2 리시코프, 니콜라이 #3 소련
- Рыков, Алексей Иванович #1Rykov, Aleksei Ivanovich #2 리코프, 알렉세이 이바노비치 #3 소련
- Рылеев, Кондратий Фёдорович #1Ryleev, Kondraty Fyodorovich #2 릴레예프, 콘드라티 표도로비치 #3 제정 러시아
- Рэнд, Айн / Розенбаум, Алиса Зиновьевна <본명> #1Rand, Ayn #2 랜드, 에인.¹³ <본명> 로젠바움, 알리사 지노비예브나. Rosenbaum, Alisa Zinov'yevna #3 러시아 태생
- Рюйтель, Арнольд #1Rüütel, Arnold #2 뤼텔, 아르놀트 #3 에스토니아
- Рюрик #1Ryurik #2 류리크 #3 러시아의 건국자(?~879). #4 표준

<C>

- Саакашвили, Михаил (Николозович) / სააკაშვილი, მიხეილ <조지아어> #1Saakashvili, Mikhail #2 사카슈빌리, 미하일 #3 조지아
- Савинков, Борис Викторович #1Savinkov, Boris Viktorovich #2 사빈코프, 보리스 빅토로비치 #3 소련

---

¹³ “영어 외래어 표기법”에 따른 표기임.

- Сазонов, Сергей Дмитриевич #1Sazonov, Sergei Dmitrievich #2 사조노프, 세르게이 드미트리예비치 #3 소련
- Салтыков, Михаил Евграфович #1Saltykov, Mikhail Eevgrafovich #2 살티코프, 미하일 예브그라포비치 #3 제정 러시아
- Сапиро, Евгений Саулович #1Sapiro, Evgenii Saulovich #2 사피로, 예브게니 사올로비치 #3 러시아
- Саргсян, Вазген (Завенович) / Մարգարյան, Վազգեն #1Sarkisyan, Vazgen (Zavenovich) #2 사르키샨, 바즈겐 #3 아르메니아
- Саргсян, Серж (Азатович) / Մարգարյան, Սերժ (Ազատի) <아르메니아어> #1Sargsyan, Serzh (Azati) #2 사르키샨, 세르지 (아자티) #3 아르메니아
- Саргсян, Тигран (Суренович) / Մարգարյան, Տիգրան <아르메니아어> #1Sargsyan, Tigran #2 사르키샨, 티그란 #3 아르메니아
- Саррот, Натали / Черняк, Наталья Ильинична <본명> #1Sarraute, Nathalie #2 사로트, 나탈리. <본명> 체르냐크, 나탈리야 일리니치나. Chernyak, Nathaliya Ilinichna #3 러시아 이바노보(Ivanovo) 태생
- Сарьян, Мартирос (Сергеевич) / Մարյան, Մարտիրոս <아르메니아어> #1Sariyan, Martiros (Sergeevich) #2 사리얀, 마르티로스 (세르게예비치) #3 아르메니아
- Сахаров, Андрей Дмитриевич #1Sakharov, Andrei Dmitrievich #2 사하로프, 안드레이 드미트리예비치 #3 소련
- Святослав I Игоревич #1Sviatoslav I of Kiev / Svyatoslav Igorevich #2 스바토슬라프 이고레비치 #3 고대 러시아
- Святослав II Ярославич #1Sviatoslav II of Kiev / Svyatoslav II Yaroslavich #2 스바토슬라프 야로슬라비치 2세 #3 키예프 공국
- Севастова, Анастасия #1Sevastova, Anastasija #2 세바스토바, 아나스타시야 #3 라트비아
- Сёдергран, Эдит Ирене #1Södergran, Edith Irene #2 쇠데르그란, 에디트 이레네¹⁴ #3 러시아 태생
- Селезнёв, Геннадий (Николаевич) #1Seleznyov, Gennady (Nikolayevich) #2 셀레즈노프, 겐나디 (니콜라예비치) #3 러시아
- Семак, Сергей #1Semak, Sergei #2 세마크, 세르게이 #3 러시아
- Семён Иванович Гордый #1Semyon Ivanovich Gordy #2 세몬 이바노비치 고르디 #3 모스크바와 블라디미르의 대공후
- Семёнов, Виктор Александрович #1Semyonov, Viktor Aleksandrovich #2 세묘노프, 빅토르 알렉산드로비치 #3 러시아

¹⁴ 현재 핀란드어는 별도의 외래어 표기법이 마련되어 있지 않으나, 일반적인 외래어 표기법에 따라 표기함.

- Семёнов, Николай Николаевич #1Semyonov, Nikolai Nikolaevich #2 세묘노프, 니콜라이 니콜라예비치 #3 제정 러시아
- Серрапион Печерский #1Serapion Vladimirsky #2 세라피온 블라디미르스키 #3 고대 러시아
- Серафимович, Александр #1Serafimovich, Aleksandr #2 세라피모비치, 알렉산드르 #3 소련
- Сергеев, Игорь Дмитриевич #1Sergeev, Igor' Dmitrievich #2 세르게예프, 이고리 드미트리예비치 #3 러시아
- Сергий Радонежский #1Sergius of Radonezh/ Sergy Radonezhsky #2 세르기 라도네시스키 #3 중세 러시아
- Сердюков, Анатолий (Эдуардович) #1Serdyukov, Anatoly (Eduardovich) #2 세르дю코프, 아나톨리 (에두아르도비치) #3 러시아
- Серов, Валерий Михайлович #1Serov, Valery (Mikhailovich) #2 세로프, 발레리 (미하일로비치) #3 러시아
- Сечин, Игорь (Иванович) #1Sechin, Igor' (Ivanovich) #2 세친, 이고리 (이바노비치) #3 러시아
- Сидорский, Сергей (Сергеевич) / Сідорські, Сяргей (Сяргеевіч) <벨라루스어> #1Sidorisky, Sergei #2 시도르스키, 세르게이 #3 벨라루스
- Сикорский, Игорь Иванович #1Sikorsky, Igor' Ivanovich #2 시코르스키, 이고리 이바노비치 #3 소련 태생
- Силуанов, Антон (Германович) #1Siluanov, Anton (Germanovich) #2 실루아노프, 안톤 (게르마노비치) #3 러시아
- Симкин, Даниил #1Simkin, Daniil #2 심킨, 다닐 #3 러시아
- Скобрев, Иван (Александрович) #1Skobrev, Ivan (Aleksandrovich) #2 스코브레프, 이반 (알렉산드로비치) #3 러시아
- Скрынник Елена (Борисовна) #1Skrynnik, Elena (Borisovna) #2 스크린니크, 엘레나 (보리소브나) #3 러시아
- Скрябин, Александр Николаевич #1Skryabin, Aleksandr Nikolaevich #2 스크라빈, 알렉산드르 니콜라예비치 #3 제정
- Слепцова, Светлана (Юрьевна) #1Sleptsova, Svetlana (Yuryevna) #2 슬렙초바, 스베틀라나 (유리예브나) #3 러시아
- Слущкая, Ирина #1Slutskaya, Irina #2 슬루츠키야, 이리나 #3 러시아
- Смертин, Алексей #1Smertin, Alexei #2 스메르틴, 알렉세이 #3 러시아
- Собчак, Анатолий Александрович #1Sobchak, Anatoly Aleksandrovich #2 슝차크, 아나톨리 알렉산드로비치 #3 러시아
- Собянин, Сергей (Семёнович) #1Sobyanin, Sergei (Semyonovich) #2 소바닌, 세르게이 (세묘노비치) #3 러시아
- Солженицын, Александр Исаевич #1Solzhenitsyn, Aleksandr Isajevich #2 솔제니친, 알렉산드르 이사예비치 #3 러시아

- Соловьёв, Владимир Сергеевич #1Solov'yov, Vladimir Sergeevich #2 솔로비요프, 블라디미르 세르게예비치 #3 제정 러시아
- Соловьёв, Николай Николаевич #1Soloviyov, Nikolai Nikolaevich #2 솔로비요프, 니콜라이 니콜라예비치 #3 러시아
- Соловьёв, Сергей Михайлович #1Solov'yov, Sergei Mikhailovich #2 솔로비요프, 세르게이 미하일로비치 #3 제정 러시아
- Сологуб, Фёдор #1Sologub, Fyodor #2 솔로그루프, 표도르 #3 제정 러시아
- Соломатин, Андрей #1Solomatин, Andrei #2 솔로마틴, 안드레이 #3 러시아
- Сорокин, Питрим Александрович #1Sorokin, Pitirim Alexandrovich #2 소로킨, 피티림 알렉산드로비치 #3 제정 러시아 태생
- Спасский, Борис Васильевич #1Spassky, Boris Vasilyevich #2 스파스키, 보리스 바실리예비치 #3 러시아
- Сперанский, Михаил Михайлович #1Speranski, Mikhail Mikhailovich #2 스페란스키, 미하일 미하일로비치 #3 제정 러시아
- Спиваков, Владимир (Теодорович) #1Spivakov, Vladimir (Teodorovich) #2 스피바코프, 블라디미르 (테오도로비치) #3 러시아
- Сталин, Иосиф Виссарионович #1Stalin, Iosif Vissarionovich #2 스탈린, 이오시프 비사리오노비치 #3 소련
- Станиславский, Константин Сергеевич #1Stanislavskii, Konstantin Sergeevich #2 스타니스라프스키, 콘스탄틴 세르게예비치 #3 제정 러시아
- Станкевич, Николай Владимирович #1Stankevich, Nikolai Vladimirovich #2 스타нке비치, 니콜라이 블라디미로비치 #3 제정 러시아
- Станюта, Мелитина (Дмитриевна) / Станюта, Меліціна (Дзмітрыеўна) <벨라루스어> #1Stanyuta, Myelitsina (Dzmitryewna) [Staniouta, Melitina] . #2 스타뉴타, 멜리치나 (즈미트리예우나). <러시아어> 스타뉴타, 멜리치나 드미트리예브나 Stanyuta, Melitina Dmitrievna #3 벨라루스
- Стародубов, Владимир #1Starodubov, Vladimir #2 스타로두보프, 블라디미르 #3 러시아
- Стасов, Владимир Васильевич #1Stasov, Vladimir Vasilievich #2 스타소프, 블라디미르 바실리예비치 #3 제정 러시아
- Степашин, Сергей Вадимович #1Stepashin, Sergei Vadimovich #2 스테파신, 세르게이 바디모비치 #3 러시아
- Стерн, Исаак / Исаак Штерн <우크라이나어> #1Stern, Isaac #2 스텐, 아이작¹⁵ #3 우크라이나 태생
- Столыпин, Пётр Аркадьевич #1Stolypin, Pëtr Arkad'evich #2 스톨리핀, 표트르 아르카디예비치 #3 제정 러시아

---

¹⁵ “영어 외래어 표기법”에 따른 표기임.

- Стравинский, Игорь Фёдорович #1Stravinsky, Igor' Fedorovich #2 스트라빈스키, 이고리 페도로비치 #3 제정 러시아 태생
- Строганов, Павел Александрович #1Stroganov, Pavel Aleksandrovich #2 스트로가노프, 파벨 알렉산드로비치 #3 제정 러시아
- Строев, Егор Семёнович #1Stroev, Yegor (Semyonovich) #2 스트로예프, 예고르 (세묘노비치) #3 러시아
- Суворов, Александр Петрович #1Suvorov, Aleksandr Petrovich #2 수보로프, 알렉산드르 페트로비치 #3 제정 러시아
- Султанов, Уткир (Тухтамурадович) #1Sultanov, Utkir (Tukhtamuradovich) #2 술타노프, 윗키르 (투흐타무라도비치) #3 우즈베키스탄
- Сумароков, Александр Петрович #1Sumarokov, Aleksandr Petrovich #2 수마로코프, 알렉산드르 페트로비치 #3 제정 러시아
- Суриков, Василий Иванович #1Surikov, Vasilii Ivanovich #2 수리코프, 바실리 이바노비치 #3 제정 러시아
- Сурков, Владислав (Юрьевич) #1Surkov, Vladislav (Yur'evich) #2 수르코프, 블라디슬라프 (유리예비치) #3 러시아
- Суслов, Михаил Андреевич #1Suslov, Mikhail Andreevich #2 수슬로프, 미하일 안드레예비치 #3 소련
- Сутин, Хаим Соломонович #1Soutine, Chaim #2 수틴, 생¹⁶ #3 제정 러시아 태생
- Сысуюев, Олег Николаевич #1Sysuyev, Oleg Nikolaevich #2 시수예프, 올레크 니콜라예비치 #3 러시아

<Т>

- Таиров, Александр Яковлевич #1Tairov, Aleksandr Yakovlevich #2 타이로프, 알렉산드르 야코블레비치 #3 소련
- Тамерлан / Тимур #1Timour #2 티무르 #3 티무르 왕조
- Тамм, Игорь Евгеньевич #1Tamm, Igor' Jevgen'jevich #2 탐, 이고리 예브게니예비치 #3 소련
- Тарковский, Андрей Арсеньевич #1Tarkovsky, Andrei Arsen'evich #2 타르콥스키, 안드레이 아르세니예비치 #3 소련
- Тасмагамбетов, Имангали #1Tasmagambetov, Imangali #2 타스마감베토프, 이망갈리 #3 카자흐스탄
- Татишвили, Анна (Дмитриевна) / ტატიშვილი, ანა <조지아어> #1T'at'ishvili, Ana [Tatishvili, Anna] #2 타티슈빌리, 아나 #3 조지아
- Татищев, Василий Никитич #1Tatishchev, Vasilii Nikitich #2 타티셰프, 바실리 니키티치 #3 제정 러시아

---

¹⁶ “프랑스어 외래어 표기법”에 따른 표기임.

- Татлин, Владимир Евграфович #1Tatlin, Vladimir Evgrapovich #2 타틀린, 블라디미르 예브그라포비치 #3 소련
- Твардовский, Александр Трифонович #1Tvardovskii, Aleksandr Trifonovich #2 트바르둡스키, 알렉산드르 트리포노비치 #3 소련
- Текебаев, Омурбек #1Tekebayev, Omurbek #2 테케바예프, 오무르베크 #3 키르기스스탄
- Тёмкин, Дмитрий (Зиновьевич) #1Tyomkin, Dmitri #2 툼킨, 드미트리 #3 제정 러시아 태생
- Темучин #1Temuchin #2 테무친 #3 칭기즈 칸(Chingiz Khan)의 본명.
- Тендряков, Владимир Фёдорович #1Tendryakov, Vladimir Fyodrovich #2 텐드라코프, 블라디미르 표드로비치 #3 소련
- Терешкова, Валентина #1Tereshkova, Valentina #2 테레시코바, 발렌티나 #3 러시아
- Тетрадзе, Омари #1Tetradze, Omari #2 테트라제, 오마리 #3 러시아
- Тимирязев, Климент Аркадьевич #1Timiryazev, Kliment Arkadievich #2 티미랴제프, 클리멘트 아르카디예비치 #3 제정 러시아
- Тимофти, Николае (Васильевич) #1Timofti, Nicolae #2 티모프티, 니콜라에 #3 몰도바
- Тимошенко, Юлия (Владимировна) / Тимошенко Юлія (Володимирівна) <우크라이나어> #1Tymoshenko, Yuliya #2 티모셴코, 율리아 #3 우크라이나
- Титов, Егорь #1Titov, Egor' #2 티토프, 예고리 #3 러시아
- Тихон (Патриарх Московский) #1Tikhon #2 티혼 #3 제정 러시아
- Тихонов, Александр Николаевич #1Tikhonov, Aleksandr Nikolaevich #2 티호노프, 알렉산드르 니콜라예비치 #3 러시아
- Тихонов, Николай Семёнович #1Tikhonov, Nikolai Semyonovich #2 티호노프, 니콜라이 세묘노비치 #3 소련
- Токаев, Касым-Жомарт (Кемелевич) / Тоқаев, Қасым-Жомарт (Кемелұлы) #1Tokayev, Kasymzhomart K. #2 토카예프, 카심조마트 #3 카자흐스탄
- Толорая, Георгий (Давидович) #1Toloraya, Georgii (Davidovich) #2 톨로라야, 게오르기 (다비도비치) #3 러시아
- Толстой, Алексей Николаевич #1Tolstoi, Aleksei Nikolaevich #2 톨스토이, 알렉세이 니콜라예비치 #3 소련
- Толстой, Лев Николаевич #1Tolstoi, Lev Nikolaevich #2 톨스토이, 레프 니콜라예비치 #3 제정 러시아
- Траньков, Максим (Леонидович) #1Tran'kov, Maxim (Leonidovich) #2 트란코프, 막심 (레오니도비치) #3 러시아
- Тренин, Дмитрий (Витальевич) #1Trenin, Dmitri #2 트레닌, 드미트리 #3 러시아 태생

- Третьяков, Александр (Владимирович) #1Tret'yakov, Alexander (Vladimirovich) #2 트레티야코프, 알렉산드르 (블라디미로비치) #3 러시아
- Третьяков, Павел Михайлович #1Tret'yakov, Pavel Mikhailovich #2 트레티야코프, 파벨 미하일로비치 #3 제정 러시아
- Третьяков, Сергей Михайлович #1Tret'yakov, Sergei Mikhailovich #2 트레티야코프, 세르게이 미하일로비치 #3 제정 러시아
- Троцкий, Леон #1Trotskii, Leon #2 트로츠키, 레온 #3 소련
- Трояновский, Олег А. #1Troyanovsky, Oleg A. #2 트로야놉스키, 올레크 #3 소련
- Туктамышева, Елизавета (Сергеевна) #1Tuktamysheva, Elizaveta (Sergeevna [Sergeyevna]) #2 툃타미셰바, 엘리자베타 (세르게예브나) #3 러시아
- Туполев, Алексей #1Tupolev, Aleksej #2 투폴레프, 알렉세이 #3 러시아
- Туполев, Андрей Николаевич #1Tupolev, Andrei Nikolaevich #2 투폴레프, 안드레이 니콜라예비치 #3 소련
- Тургенев, Иван Сергеевич #1Turgenev, Ivan Sergeevich #2 투르게네프, 이반 세르게예비치 #3 제정 러시아
- Тухачевский, Михаил Николаевич #1Tukhachevskii, Mikhail Nikolaevich #2 투하첵스키, 미하일 니콜라예비치 #3 소련
- Тютчев, Фёдор Иванович #1Tyutchev, Fyodor Ivanovich #2 튜체프, 표도르 이바노비치 #3 제정 러시아의 시인(1803~1873). #4 표준

<У>

- Улицкая, Людмила (Евгеньевна) #1Ulitskaya, Lyudmila (Evgen'evna) #2 울리츠키야, 류드밀라 (예브게니예브나) #3 러시아
- Улугбек #1Ulugh Beg #2 울루그베그 #3 티무르 왕조
- Ульянова, Ольга #1Ul'yanova, Ol'ga #2 울리아노바, 올가 #3 러시아
- Уринсон, Яков Моисеевич #1Urinson, Yakov Moiseevich #2 우린손, 야코프 모이세예비치 #3 러시아
- Успенский, Глеб Иванович #1Uspenskii, Gleb Ivanovich #2 우스펜스키, 글레프 이바노비치 #3 제정 러시아
- Устинов, Александр #1Ustinov, Alexander #2 우스티노프, 알렉산드르 #3 러시아
- Устюгов, Евгений (Романович) #1Ustyugov, Evgeny (Romanovich) #2 우스투고프, 예브게니 (로마노비치) #3 러시아
- Ушаков, Симон Федорович #1Ushakov, Simon Fyodorovich #2 우샤코프, 시몬 표도로비치 #3 제정 러시아
- Ушаков, Фёдор #1Ushakov, Fyodor #2 우샤코프, 표도르 #3 제정 러시아

<Ф>

- Фадеев, Александр Александрович #1 Fadeev, Aleksandr Aleksandrovich #2
파데예프, 알렉산드르 알렉산드로비치 #3 소련
- Федин, Константин Александрович #1 Fedin, Konstantin Aleksandrovich #2
페딘, 콘스탄틴 알렉산드로비치 #3 소련
- Федков, Андрей #1 Fedkov, Andrei #2 핏코프, 안드레이 #3 러시아
- Фёдор Алексеевич #1 Fyodor Alekseevich #2 표도르 알렉세예비치 #3 제정
러시아
- Фёдор Иванович #1 Fyodor Ivanovich #2 표도르 이바노비치 #3 제정 러시아
- Фёдоров, Борис #1 Fyodorov, Boris #2 표도로프, 보리스 #3 러시아
- Фёдоров, Борис (Григорьевич) #1 Fyodorov, Boris #2 표도로프, 보리스 #3
러시아
- Фёдоров, Иван #1 Fyodorov, Ivan #2 표도로프, 이반 #3 제정 러시아
- Федотов, Павел Андреевич #1 Fedotov, Pavel Andreevich #2 페도토프, 파벨
안드레예비치 #3 제정 러시아
- Фен, Виталий #1 Fen, Vitaly #2 펜, 비탈리 #3 우즈베키스탄
- Феофан Грек #1 Theophanes the Greek / Grek Feofan #2 페오판 그레크 #3 러
시아에서 활동한 그리스 화가
- Фет, Афанасий Афанасьевич #1 Fet, Afanasii Afanasievich #2 페트, 아파나
시 아파나시예비치 #3 제정 러시아
- Филат, Владимир (Васильевич) #1 Filat, Vlad #2 필라트, 블라드 <본명> 필
라트, 블라디미르. Filat, Vladimir #3 몰도바
- Филимонов, Александр #1 Filimonov, Aleksandr #2 필리모노프, 알렉산드르
#3 러시아
- Филипов, Владимир #1 Filipov, Vladimir #2 필리포프, 블라디미르 #3 러시
아
- Филипп / <본명> #1 Filipp #2 필리프 <본명> 콜리체프, 표도르 스테파노비
치. Kolychev, Fyodor Stepanovich #3 제정 러시아
- Флоренский, Павел Александрович #1 Florensky, Pavel Aleksandrovich #2 플
로렌스키, 파벨 알렉산드로비치 #3 제정 러시아
- Фокин, Михаил Михайлович #1 Fokin, Mihail Mihailovich #2 포킨, 미하일
미하일로비치 #3 소련 태생
- Фонвизин, Денис Иванович #1 Fonvizin, Denis Ivanovich #2 폰비진, 데니스
이바노비치 #3 제정 러시아
- Фрадков, Михаил (Ефимович) #1 Fradkov, Mikhail #2 프랏코프, 미하일 #3
러시아
- Франк, Илья Михайлович #1 Frank, Il'ja Mikhailovich #2 프란크, 일리야 미
하일로비치 #3 소련

Франк, Сергей Оттович #1 Frank, Sergei Ottovich #2 프란크, 세르게이 오토비치 #3 러시아
Фриче, Владимир Максимович #1 Friche, Vladimir Maksimovich #2 프리체, 블라디미르 막시모비치 #3 소련
Фрунзе, Михаил Васильевич #1 Frunze, Mikhail Vasilievich #2 프룬제, 미하일 바실리예비치 #3 소련
Фурманов, Дмитрий Андреевич #1 Furmanov, Dmitrii Andreevich #2 푸르마노프, 드미트리 안드레예비치 #3 소련

<X>

Хазова Ирина (Викторовна) #1 Khazova, Irina (Viktorovna) #2 하조바, 이리나 (빅토로브나) #3 러시아
Халсман, Филипп / Halsmans, Filips <라트비아어> #1 Halsman, Philippe #2 홀스먼, 필리프 #3 라트비아 태생
Харитонов, Сергей (Валерьевич) #1 Kharitonov, Sergei (Valerievich) #2 하리토노프, 세르게이 (발레리예비치) #3 러시아
Хатятурян, Арам Ильич #1 Khachaturyan, Aram Iiich #2 하타투란, 아람 일리치 #3 소련
Хватков, Николай #1 Khvatkov, Nikolai #2 흐바트코프, 니콜라이 #3 러시아
Хейфец, Яша / Хейфец, Иóсиф Рувíмович #1 Heifetz, Jascha #2 하이페츠, 야샤 #3 소련 태생
Хлебников, Велемир Владимирович #1 Khlebnikov, Velemir Vladimirovich #2 흘레브니코프, 벨레미르 블라디미로비치 #3 제정 러시아
Хлестов, Дмитрий #1 Khlestov, Dmitri #2 흘레스토프, 드미트리 #3 러시아
Ходорковский, Михаил (Борисович) #1 Khodorkovsky, Mikhail (Borisovich) #2 호도르콥스키, 미하일 (보리소비치) #3 러시아
Ходырев, Геннадий #1 Khodyrev, Gennady #2 호디레프, 겐나디 #3 러시아
Хомяков, Алексей Степанович #1 Khomyakov, Aleksei Stepanovich #2 호마코프, 알렉세이 스테파노비치 #3 제정 러시아
Хохлов, Дмитрий #1 Khokhlov, Dmitri #2 호홀로프, 드미트리 #3 러시아
Христенко, Виктор Борисович #1 Khristenko, Viktor Borisovich #2 흐리스텐코, 빅토르 보리소비치 #3 러시아
Хрусталёва, Елена (Владимировна) #1 Khrustaleva, Elena (Vladimirovna) #2 흐루스탈료바, 엘레나 (블라디미로브나) #3 러시아
Хрущёв, Никита Сергеевич #1 Khrushchyov, Nikita Sergeevich #2 흐루쇼프, 니키타 세르게예비치 #3 소련
Хрущёв, Сергей #1 Khrushchyov, Sergei #2 흐루쇼프, 세르게이 #3 소련

<Ц>

Цадкин, Осип #1 Zadkine, Ossip #2 자킨, 오시 #3 제정 러시아 태생

Цах, Николай П. #1Tsakh, Nikolai P. #2 차흐, 니콜라이 #3 러시아
Цветаев, Иван Владимирович #1Tsvetaev, Ivan Vladimirovich #2 츠베타예프, 이반 블라디미로비치 #3 제정 러시아
Цветаева, Марина Ивановна #1Tsvetaeva, Marina Ivanovna #2 츠베타예바, 마리나 이바노브나 #3 제정 러시아
Циолковский, Константин Эдуардович #1Tsiolkovskii, Konstantin Eduardovich #2 치올콥스키, 콘스탄틴 에두아르도비치 #3 소련

<Ч>

Чаадаев, Пётр Яковлевич #1Chaadaev, Pyotr Yakovlevich #2 차다예프, 표트르 야코블레비치 #3 제정 러시아
Чагатай #1Chaghatai #2 차가타이 #3 차가타이 한국(汗國)
Чайка, Юрий (Яковлевич) #1Chaika, Yuri (Yakoblevich) #2 차이카, 유리 (야코블레비치) #3 러시아
Чайковский, Пётр Ильич #1Chaikovskii, Pyotr Il'ich #2 차이콥스키, 표트르 일리치 #3 제정 러시아
Чебышёв, Пафнутий Львович #1Chebyshev, Pafnuti L'vovich #2 체비쇼프, 파프누티 리보비치 #3 제정 러시아
Чебышёв, Пафнутий Львович #1Chebyshev, Pafnuti Lvovich #2 체비쇼프 #3 제정 러시아
Черезов, Иван (Юрьевич) #1Tcherezov, Ivan (Yuryevich) #2 체레조프, 이반 (유리예비치) #3 러시아
Черенков, Алексеевич Павел #1Cherenkov, Alekseyevich Pavel #2 체렌코프, 알렉세예비치 파벨 #3 소련
Чермный, Михаил Всеволодович #1Chermny, Mikhail Vsevolodovich #2 체름니, 미하일 프세볼로도비치 #3 키예프의 대공후
Черненко, Константин Устинович #1Chernenko, Konstantin Ustinovich #2 체르넨코, 콘스탄틴 우스티노비치 #3 소련
Чернов, Виктор Михайлович #1Chernov, Viktor Mikhailovich #2 체르노프, 빅토르 미하일로비치 #3 제정 러시아
Черномырдин, Виктор С. #1Chernomyrdin, Viktor S. #2 체르노미르딘, 빅토르 #3 러시아
Чернышевский, Николай Гаврилович #1Chernyshevsky, Nikolay Gavrilovich #2 체르니셴스키, 니콜라이 가브릴로비치 #3 제정 러시아
Чехов, Антон Павлович #1Chekhov, Anton Pavlovich #2 체호프, 안톤 파블로비치 #3 제정 러시아
Чингисхан #1Chingiz Khan #2 칭기즈 칸 #3 몽고국
Чубайс, Анатолий #1Chubais, Anatoly B. #2 추바이스, 아나톨리 #3 러시아
Чугайнов, Игорь #1Chugainov, Igor' #2 추가이노프, 이고리 #3 러시아

- Чудинов, Игорь Витальевич #1Igor' Vitalyevich Chudinov #2 추디노프, 이
고리 비탈리예비치 #3 키르기스스탄
Чудов, Максим (Александрович) #1Tchoudov, Maxim (Alexandrovich) #2 추
도프, 막심 (알렉산드로비치) #3 러시아
Чуковский, Корней Иванович #1Chukovskii, Kornei Ivanovich #2 추콥스키,
코르네이 이바노비치 #3 제정 러시아

<Ш>

- Шабалин, Максим (Андреевич) #1Shabalin, Maxim (Andreevich) #2 샤발린,
막심 (안드레예비치) #3 러시아
Шагал, Марк (Захарович) #1Chagall, Marc #2 샤갈, 마르크 #3 러시아 태생
Шагинян, Мариетта Сергеевна #1Shaginyan, Marietta Sergeevna #2 샤기냘,
마리예타 세르게예브나 #3 소련
Шаляпин, Фёдор Иванович #1Chaliapin, Fyodor Ivanovich #2 샬라핀, 표도
르 이바노비치 #3 소련
Шан, Бен #1Shahn, Ben #2 샨, 벤 #3 제정 러시아 태생
Шаповальянц, Андрей Георгиевич #1Shapoval'yants, Andrei Georgievich #2
샤포발리안츠, 안드레이 게오르기예비치 #3 러시아
Шарапова, Мария (Юрьевна) #1Sharapova, Maria (Yuryevna) #2 샤라포바,
마리야 (유리예브나) #3 러시아
Шверник, Николай Михайлович #1Shvernik, Nikolai Mikhailovich #2 시베
르니크, 니콜라이 미하일로비치 #3 소련
Шеварднадзе, Эдуард (Амвросиевич) / შევარდნაძე, ედუარდ <조지아어
> #1Shevardnadze, Eduard (Amvrosijevich) #2 셰바르드나제, 예두아르트
(암브로시예비치) #3 조지아
Шевченко, Тарас Григорьевич / Шевченко Тарас Григорович <우크라이나
어> #1Shevchenko, Taras Grigorievich #2 셰프첸코, 타라스 그리고리예비
치 #3 우크라이나
Шейк, Ирина / Шайхлисламова, Ирина Валерьевна <본명> #1Sheik
[Shayk] , Irina #2 셰이크, 이리나. <본명> 샤이홀리슬라모바, 이리나
발레리예브나. Shajkhlislamova, Irina Valer'evna #3 러시아
Шемета, Альгирдас #1Šemeta, Algirdas (Gediminas) #2 셰메타, 알기르다스
(게디미나스) #3 리투아니아
Шестов, Лев Исакович #1Shestov, Lev Isakovich #2 세스토프, 레프 이사코
비치 #3 제정 러시아
Шилов, Александр Александрович #1Shilov, Aleksandr Aleksandrovich #2
실로프, 알렉산드르 알렉산드로비치 #3 러시아
Шиманов, Александр Алексеевич #1Shimanov, Aleksandr Alekseevich #2 시
마노프, 알렉산드르 알렉세예비치 #3 러시아

Шипулин, Антон (Владимирович) #1 Shipulin, Anton (Vladimirovich) #2 시폴린, 안톤 (블라디미로비치) #3 러시아

Шишкин, Иван Иванович #1 Shishkin, Ivan Ivanovich #2 시시킨, 이반 이바노비치 #3 제정 러시아

Шкеле, Андрис #1 Skele, Andris #2 슈켈레, 안드리스 #3 라트비아

Шкловский, Виктор Борисович #1 Shklovskii, Viktor Borisovich #2 시클롭스키, 빅토르 보리소비치 #3 소련

Шматко, Сергей Иванович #1 Shmatko, Sergei (Ivanovich) #2 시맛코, 세르게이 (이바노비치) #3 러시아

Шмидт, Отто Юрьевич #1 Schmidt, Otto Iurievich #2 시미트, 오토 유리예비치 #3 소련

Шоигу, Сергей Кужугетович #1 Shoigu, Sergei Kuzhugetovich #2 쇼이구, 세르게이 쿠주게토비치 #3 러시아

Шолохов, Михаил Александрович #1 Sholokhov, Mikhail Aleksandrovich #2 솔로호프, 미하일 알렉산드로비치 #3 소련

Шостакович, Дмитрий Дмитриевич #1 Shostakovich, Dmitrii Dmitrievich #2 쇼스타코비치, 드미트리 드미트리예비치 #3 소련

Штыков, Терентий Фомич #1 Shtykov, Terenty Fomich #2 시티코프, 테렌티포미치 #3 소련

Шубин, Федот Иванович #1 Shubin, Fedot Ivanovich #2 슈빈, 페도트 이바노비치 #3 제정 러시아

Шувалов, Игорь (Иванович) #1 Shuvalov, Igor' (Ivanovich) #2 슈발로프, 이고리 (이바노비치) #3 러시아

Шукшин, Василий Макарович #1 Shukshin, Vasily Makarovich #2 숙신, 바실리 마카로비치 #3 소련

<Щ>

Щёголев, Игорь (Олегович) #1 Shchyogolev, Igor' (Olegovich) #2 쇼콜레프, 이고리 (올레고비치) #3 러시아

Щепкин, Михаил Семёнович #1 Shchepkin, Mikhail Semyonovich #2 쉘킨, 미하일 세묘노비치 #3 제정 러시아

Щербатской, Фёдор Ипполитови #1 Shcherbatskoi, Fyodor Ippolitovich #2 셔바츠크이, 표도르 이폴리토비치 #3 소련

<Э>

Эйзенштейн, Сергей Михайлович #1 Eisenstein, Sergei Mikhailovich #2 예이젠스테인, 세르게이 미하일로비치 #3 소련

Эйхенбаум, Борис Михайлович #1 Eikhenbaum, Boris Mikhailovich #2 예이헨바움, 보리스 미하일로비치 #3 소련

Эльман, Михаил (Саулович) #1Elman, Mischa #2 엘먼, 미샤 #3 러시아 태생
Эренбург, Илья Григорьевич #1Erenburg, Ilya Grigorevich #2 예렌부르크, 일리야 그리고리예비치 #3 소련

<Ю>

Южанов #1Yuzhanov #2 유자노프 #3 러시아
Юрий Владимирович Долгорукий #1Yuri Vladimirovich Dolgoruky #2 유리 블라디미로비치 돌고루키 #3 키예프의 대공후
Юрий Данилович #1Yuri Danilovich #2 유리 다닐로비치 #3 모스크바의 공후
Ющенко, Виктор (Андреевич) / Ющенко, Віктор (Андрійович) <우크라이나어> #1Yushchenko, Viktor #2 유셴코, 빅토르 #3 우크라이나

<Я>

Явлинский, Григорий А. #1Yavlinskiy, Grigory A. #2 야블린스키, 그리고리 #3 러시아
Яacobсон, Роман (Осипович) #1Jakobson, Roman #2 야콥슨, 로만 #3 제정 러시아 태생
Яковлев, Александр Николаевич #1Yakovlev, Aleksandr Nikolayevich #2 야코블레프, 알렉산드르 니콜라예비치 #3 소련
Яковлев, Александр Сергеевич #1Yakovlev, Aleksandr Sergeevich #2 야코블레프, 알렉산드르 세르게예비치 #3 소련
Янукович, Виктор (Фёдорович) / Янукович, Віктор (Федорович) <우크라이나어> #1Yanukovych, Viktor #2 야누코비치, 빅토르 #3 우크라이나
Ярви, Пааво #1Järvi, Paavo #2 예르비, 파보 #3 에스토니아 출신
Ярема, Виталий (Григорьевич) / Ярема, Віталій (Григорович) <우크라이나어> #1Jarema, Vitalij [Yarema, Vitaly] #2 야레마, 비탈리 #3 우크라이나
Ярослав Всеволодович #1Yaroslav Vsevolodovich #2 야로슬라프 프세볼로도비치 #3 키예프의 대공, 블라디미르의 대공
Ярослав Мудрый #1Yaroslav Mudry #2 야로슬라프 무드리 #3 키예프 러시아 시기의 대공후
Ясин, Евгений Г. #1Yasin, Yevgeny G. #2 야신, 예브게니 #3 러시아 연방
Яcина, Ирина (Евгеньевна) #1Yasina, Irina (Evgen'evna) #2 야시나, 이리나 (예브게니예브나) #3 러시아
Яценюк, Арсений Петрович / Яценюк, Арсеній Петрович <우크라이나어> #1Jatsenyuk, Arsenij (Petrovych) [Yatsenyuk, Arseniy (Petrovych)] #2 야체뉴크, 아르세니 (페트로비치) #3 우크라이나

이상의 용례를 인용한 자료의 상세 정보는 다음과 같다.

- 국립국어원(2005), <외래어 표기 용례집(포르투갈어, 네덜란드어, 러시아어)>, 국립국어원, 233p.
- 국립국어원 홈페이지 (<http://korean.go.kr>). 외래어 표기 용례 자료 – 로마지명(2014.12.12.), 로마인명(2015.03.27.).

다음의 내용을 참고하여 용례를 활용하도록 한다.

- 가) *가 붙은 표기는 “러시아어 외래어 표기법”에 맞지 않으나 관례에 따른 것이다.
- 나) 소련 해체 이후 우크라이나, 벨라루스, 조지아, 아르메니아, 아제르바이잔, 몰도바, 라트비아, 리투아니아, 에스토니아 등의 인명은 러시아어보다는 자국어의 로마자 표기를 우선으로 하여 한글로 옮기기 때문에 “러시아어 외래어 표기법” 외에 일반적인 외래어 표기법 규정을 따르는 경우가 있다.
- 다) 우즈베키스탄, 카자흐스탄, 키르기스스탄, 타지키스탄, 투르크메니스탄 등의 인명은 러시아어 표기를 우선으로 하되, 자국어에서 유래한 인명은 “러시아어 외래어 표기법”이 아닌 일반적인 외래어 표기법 규정을 따르는 경우가 있다.
- 라) 색인의 편의를 위해 “성 - 이름 - (부칭)”의 순으로 표기하는 것을 기본으로 하되, 한국에서 외국 인명은 “이름 - 성”의 순서로 표기하므로 “성, 이름”과 같이 “,”를 사용하여 성과 이름을 구분한다. 예를 들어, Толстой Лев Николаевич 는 “톨스토이, 레프 (니콜라예비치)”로 표기되어 있으나, 실제 한국어에서는 “레프 톨스토이”로 표기하는 것이 일반적이다.
- 마) 추후 로마자 표기를 하나의 체계로 통일하기로 한다.

<참고 4> CIS(구 소련) 지명의 한글 표기 용례

장호종

카자흐 국제관계 및 세계언어대

이하의 용례는 <외래어 표기 용례집(포르투갈어, 네덜란드어, 러시아어)>과 국립국어원 홈페이지(<http://korean.go.kr>)에서 공개한 외래어 표기 용례 자료 파일에서 인용하였다. “러시아어 외래어 표기법”에 따라 지속적으로 미비한 내용을 보충하고 잘못된 정보를 수정하기로 한다.

각 용례는 “러시아어 표기 / (원어 표기) #1: (영어) / 로마자 표기 #2: 한글 표기 #3: 국가”의 순서로 기술되었다.

<A>

Абакан #1Abakan #2 아바칸 #3 러시아

Абхазия #1Abkhaz #2 압하스 #3 조지아

Агинск Бурят #1Aginsk Buryat #2 아긴스크부랴트 #3 러시아

Аджария #1Adzhariya #2 아자리아 #3 조지아

Адыгея #1Adygeya #2 아디게야 #3 러시아

Азербайджан #1Azerbaijdzhan #2 아제르바이잔 #3 소비에트연방

Азов #1Azov #2 아조프 #3 러시아

Айтеке-Би #1Ayteke Bi #2 아이테케비 #3 카자흐스탄

Академгородок #1Akademgorodok #2 아카렘고로드크 #3 러시아

Акмола #1Akmola #2 아크몰라 #3 카자흐스탄. ‘아스타나(Astana)’의 옛 이름

Акмолинск #1Akmolinsk #2 아크몰린스크 #3 카자흐스탄. ‘아스타나(Astana)’의 옛 이름

Актогай #1Aktogai #2 악토가이 #3 러시아

Актюбинск #1Aktjubinsk #2 악튜빈스크 #3 카자흐스탄

Алдан #1Aldan #2 알단 #3 러시아

Александров #1Aleksandrov #2 알렉산드로프 #3 러시아

Александровск-Сахалинский #1Aleksandrovsk-Sakhalinskii #2 알렉산드롭스크사할린스키 #3 러시아

Алексин #1Aleksin #2 알렉신 #3 러시아

Алма-Ата #1Alma Ata #2 알마아타 #3 카자흐스탄. ‘알마티(Almaty)’의 옛 이름

Алмалык / Olmaliq <우즈베크어> #1Almalyk #2 알말리크 #3 우즈베키스탄

Алматы #1Almaty #2 알마티 #3 카자흐스탄

Алтай #1Altai #2 알타이 #3 러시아 →Gorno-Altai(고르노알타이)

Алтайские горы #1Altai Mountains #2 알타이 산맥 #3 러시아
Альметьевск #1Al'met'yevsk #2 알메티옌스크 #3 러시아
Амга #1Amga River #2 암가 강 #3 러시아
Амгунь #1Amgun' River #2 암군 강 #3 러시아
Аму-Дарья #1Amu Darya River #2 아무다리야 강 #3 중앙아시아
Аму (река) #1Amu River #2 아무 강 #3 중앙아시아 →아무다리야(Amu Darya) 강
Амур #1Amur #2 아무르 #3 러시아
Амур (река) #1Amur River #2 아무르 강 #3 러시아
Анадырь #1Anadyr' #2 아나디리 #3 러시아
Анапа #1Anapa #2 아나파 #3 러시아
Ангара #1Angara River #2 안가라 강 #3 러시아
Ангарск #1Angarsk #2 안가르스크 #3 러시아
Андижан #1Andizhan #2 안디잔 #3 우즈베키스탄
Анжу (Острова) #1Anzhu Islands #2 안주 제도 #3 러시아
Анива (мыс) #1Aniva, (Cape) #2 아니바 곶 #3 러시아
Апука #1Apuka #2 아푸카 #3 러시아
Аральское море #1Aral Sea #2 아랄 해 #3 카자흐스탄, 우즈베키스탄
Аргун (река) #1Argun River #2 아르군 강 #3 러시아, 조지아
Аргунь (река) #1Argun' River #2 아르군 강 #3 러시아, 중국
Арзамас #1Arzamas #2 아르자마스 #3 러시아
Армавир #1Armavir #2 아르마비르 #3 러시아
Армения / Հայաստան <아르메니아어> #1Armenia #2 아르메니아 #3 소비에트연방
Арсеньев #1Arsen'ev #2 아르세니예프 #3 러시아
Архангельск #1Arkhangel'sk #2 아르한겔스크 #3 러시아
Астана #1Astana #2 아스타나 #3 카자흐스탄
Астаринский район #1Astara District #2 아스타라 구 #3 아제르바이잔
Астраханское ханство #1Astrakhan 한국 #2 아스트라한한국 #3 킵차크한국
Астрахань #1Astrakhan' #2 아스트라한 #3 러시아
Атамурат #1Atamurat #2 아타му라트 #3 투르크메니스탄
Атбасар #1Atbasar #2 앳바사르 #3 카자흐스탄
Атрём #1Artyom #2 아르툼 #3 러시아
Афрасиаб / Afrosiyob <우즈베크어> #1Afrasiab #2 아프라시아브 #3 우즈베키스탄. 현대 지명으로는 아프로시요브(Afrosiyob / Афросиёб)
Ачинск #1Achinsk #2 아친스크 #3 러시아
Ашгабат #1Ashgabat #2 아시가바트 #3 투르크메니스탄
Аягуз / Аягөз <카자흐어> #1Ayaguz #2 아야구스 #3 카자흐스탄
Аян #1Ayan #2 아얀 #3 러시아

<Б>

- Багратионовск #1Bagrationovsk #2 바그라티오놉스크 #3 러시아
Базардюзі #1Bazardyuzi 산 #2 바자르듀지 산 #3 러시아, 아제르바이잔
Байкал (озеро) #1Baikal 호 #2 바이칼 호 #3 러시아
Байконур #1Baikonur #2 바이코누르 #3 카자흐스탄
Бактра #1Bactra #2 박트라 #3 중앙아시아
Баку #1Baku #2 바쿠 #3 아제르바이잔
Балаклава #1Balaklava #2 발라클라바 #3 우크라이나
Балаково #1Balakovo #2 발라코보 #3 러시아
Балашов #1Balashov #2 발라쇼프 #3 러시아
Балта #1Balta #2 발타 #3 우크라이나
Балтийск #1Baltiysk #2 발티스크 #3 러시아
Балтийское море #1Baltic Sea #2 발트 해 #3 북유럽
Балхаш #1Balkhash 호 #2 발하슈 호 #3 카자흐스탄
Барановичи / Баранавічы <벨라루스어> #1Baranovich #2 바라노비치 #3 벨라루스
Баргузин #1Barguzin #2 바르구진 #3 러시아
Баренцево море #1Barrents 해. #2 바렌츠 해 #3 러시아, 노르웨이
Барнаул #1Barnaul #2 바르나울 #3 러시아
Батайск #1Bataysk #2 바타이스크 #3 러시아
Башкир / Башкирия #1Bashkir #2 바시키르 #3 러시아
Башкортостан #1Bashkortostan #2 바시코르토스탄 #3 러시아. →Bashkir(바시키르)
Белая (река) #1Belaya River #2 벨라야 강 #3 러시아
Белгород #1Belgorod #2 벨고로트 #3 러시아
Белогорск #1Belogorsk #2 벨로그르스크 #3 러시아 / 우크라이나
Белое (озеро) #1Beloye, (Lake 호) #2 벨로예 호 #3 러시아
Белое море #1Beloe more #2 벨로에모레 #3 러시아. ‘백해’의 러시아어 이름
Белорецк #1Beloretsk #2 벨로레츠크 #3 러시아
Белореченск #1Belorechensk #2 벨로레첸스크 #3 러시아
Белорусь #1Belarus #2 벨라루스 #3 소비에트연방
Белуха (гора) #1Belukha Mountain #2 벨루하 산 #3 러시아, 카자흐스탄
Беннетта, (Остров) #1Bennetta Island #2 벤네타 섬 #3 러시아
Бердичев #1Berdichev #2 베르디체프 #3 우크라이나
Березники #1Berezniki #2 베레즈니키 #3 러시아
Березово #1Berezovo #2 베레조보 #3 러시아
Беринга, (Остров) #1Beringa Island #2 베링가 섬 #3 러시아

Берингов пролив #1Bering Strait #2 베링 해협 #3 러시아, 미국
Берингово море #1Bering Sea #2 베링 해 #3 러시아
Бийск #1Biisk #2 비스크 #3 러시아
Биробиджан #1Birobidzhan #2 비로비잔 #3 러시아
Бишкек #1Bishkek #2 비슈케크 #3 키르기스스탄
Благовещенск #1Blagoveshchensk #2 블라고베셴스크 #3 러시아
Бобруйск / Бабруйск <벨라루스어> #1Bobruisk #2 보브루이스크 #3 벨라루스
Бодайбо #1Bodaibo #2 보다이보 #3 러시아
Большевик (остров) #1Bol'shevik Island #2 볼셰비크 섬 #3 러시아
Борзя #1Borzya #2 보르자 #3 러시아
Борисовка #1Borisovka #2 보리쇼프카 #3 러시아 / 카자흐스탄
Борисоглебск #1Borisoglebsk #2 보리소글렙스크 #3 러시아
Боровичи #1Borovichi #2 보로비치 #3 러시아
Бородино #1Borodino #2 보로디노 #3 러시아
Босфор, (Пролив) #1Bosporus Strait #2 보스포루스 해협 #3 아시아, 유럽
Братск #1Bratsk #2 브라츠크 #3 러시아
Брест-Литовск (река) / Брэст-Літоўск <벨라루스어> #1Brest Litovsk #2 브레스트리토프스크 #3 벨라루스, '브레스트(Brest)'의 옛 이름.
Брянск #1Bryansk #2 브랴نس크 #3 러시아
Бугульма / Бөгөлмә (타타르어) #1Bugul'ma #2 부굴마 #3 러시아
Бугуруслан #1Buguruslan #2 부구루슬란 #3 러시아
Будёновск #1Budyonovsk #2 부도놉스크 #3 러시아
Бузулук #1Buzuluk #2 부줄루크 #3 러시아
Буковина #1Bukovina #2 부코비나 #3 우크라이나, 루마니아
Бурея (река) #1Bureya River #2 부레야 강 #3 러시아
Бурят-монгол #1Buryat Mongol #2 부랴트몽골 #3 러시아, '부랴트(Buryat)'의 옛 이름
Бурятия, (Республика) / Буряад Орон <부랴트어> #1Republic of Buryatia / Buryat #2 부랴트 #3 러시아
Бутурлиновка #1Buturlinovka #2 부투를리놉카 #3 러시아
Бухара #1Bukhara #2 부하라 #3 우즈베키스탄
Бухарское ханство #1Khanate of Bukhara #2 부하라한국 #3 우즈베키스탄

<В>

Вайгач (остров) #1Vaigach Island #2 바이가치 섬 #3 러시아
Валга #1Walk #2 발크 #3 러시아
Валдай #1Valdai #2 발다이 #3 러시아
Великая (река) #1Velikaya River #2 벨리카야 강 #3 러시아

Великие Луки #1Velikie Luki #2 벨리키예루키 #3 러시아
Великий Устюг #1Velikiy Ustyug #2 벨리키우스튜크 #3 러시아
Верноленинск #1Vernoleninsk #2 베르놀레닌스크 #3 우크라이나
Верхнеудинск #1Verkhneudinsk #2 베르흐네우딘스크 #3 러시아. ‘울란우
데(Ulan-Uda)’의 옛 이름
Верхоянск #1Verkhoyansk #2 베르호얀스크 #3 러시아
Ветлуга (река) #1Vetluga River #2 베틀루가 강 #3 러시아
Вильна #1Vilna #2 빌나 #3 리투아니아. ‘빌뉴스(Vil'nyus)’의 옛 이름.
Вильнюс #1Vil'nyus #2 빌뉴스 #3 리투아니아
Вильчека, (Остров) #1Wilczek Island / Zemlya Wilczek #2 제믈랴빌체크 섬
#3 러시아
Вилой (река) #1Vilyui River #2 빌류이 강 #3 러시아
Вилуйск #1Vilyuisk #2 빌류이스크 #3 러시아
Виндава / Ventspils <라트비아어> #1Ventspils #2 벤츠피스 #3 라트비아
Винница / Вінниця <우크라이나어> #1Vinnitsa #2 빈니차 #3 우크라이나
Витебск / Віцебск <벨라루스어> #1Vitebsk #2 비텡스크 #3 벨라루스
Витим #1Vitim River #2 비탐 강 #3 러시아
Вичуга #1Vichuga #2 비추가 #3 러시아
Владивосток #1Vladivostok #2 블라디보스토크 #3 러시아
Владикавказ #1Vladikavkaz #2 블라디캅카스 #3 러시아
Владимир #1Vladimir #2 블라디미르 #3 러시아
Волга (река) #1Volga River #2 볼가 강 #3 러시아
Волго-Балтийский водный путь #1Volga-Baltic Waterway #2 볼가발트 수
로 #3 러시아
Волгоград #1Volgograd #2 볼고그라드 #3 러시아
Волжский #1Volzhskiy #2 볼시스키 #3 러시아
Вологда #1Vologda #2 볼로그다 # 러시아
Волхов #1Volkhov #2 볼호프 #3 러시아
Вольск #1Vol'sk #2 볼스크 #3 러시아
Воркута #1Vorkuta #2 보르쿠타 #3 러시아
Воронеж #1Voronezh #2 보로네시 #3 러시아
Ворошилов #1Voroshilov #2 보로실로프 #3 러시아. ‘우수리스크(Ussuriisk)’
의 옛 이름
Ворошиловград #1Voroshilovgrad #2 보로실로브그라드 #3 우크라이나. ‘루
간스크(Lugansk)’의 옛 이름
Ворскла (река) #1Vorskla River #2 보르스클라 강 #3 러시아, 우크라이나
Воскресенск #1Voskresensk #2 보스크레센스크 #3 러시아
Восток (атолл) #1Vostok Island #2 보스토크 (섬) #3 태평양
Воткинск #1Votkinsk #2 붓킨스크 #3 러시아

Врангеля (Остров) #1 Wrangel Island / Vrangelya Island #2 브란젤라 섬 #3 러시아
Выборг #1 Vyborg #2 비보르크 #3 러시아
Выкса #1 Vyksa #2 빅사 #3 러시아
Вытегра #1 Vytegra #2 비테그라 #3 러시아
Вычегда (река) #1 Vycheгда River #2 비체그다 강 #3 러시아
Вышний Волочек #1 Vyshniy Volochek #2 비시니볼로체크 #3 러시아
Вязьма #1 Vyaz'ma #2 바지마 #3 러시아
Вятка #1 Vyatka #2 뱃카 #3 러시아

<Г>

Гагарин #1 Gagarin #2 가가린 #3 러시아
Галич #1 Galich #2 갈리치 #3 러시아
Гатчина #1 Gatchina #2 가치나 #3 러시아
Георгиевск #1 Georgiyevsk #2 게오르기엠펜스크 #3 러시아
Гижига #1 Gizhiga #2 기지가 #3 러시아
Гиндукуш #1 Hindu Kush Range #2 힌두쿠시 산맥 #3 중앙아시아
Глазов #1 Glazov #2 글라조프 #3 러시아
Горловка #1 Gorlovka #2 고틀로프카 #3 우크라이나
Горно-Алтай #1 Gorno-Altai #2 고르노알타이 #3 러시아
Горно-Алтайск #1 Gorno-Altaysk #2 고르노알타이스크 #3 러시아
Горький #1 Gor'kii #2 고리키 #3 러시아. ‘니즈니노브고로드(Nizhni Novgorod)’의 옛 이름
Гродно / Гродна <벨라루스어> #1 Grodno #2 그로드노 #3 벨라루스
Грозный #1 Groznyi #2 그로즈니 #3 러시아
Грузия #1 Georgia #2 조지아 #3 소비에트연방
Губкин #1 Gubkin #2 굽킨 #3 러시아
Гурьев #1 Gurev #2 구레프 #3 카자흐스탄. ‘아티라우’의 옛 이름
Гусев #1 Gusev #2 구세프 #3 러시아
Гусь-Хрустальный #1 Gus'-Khrustal'nyy #2 구시흐루스탈니 #3 러시아
Гыданский полуостров #1 Gydan Peninsula #2 기단 반도 #3 러시아
Гюмри / Գյումրի <아르메니아어> #1 Kumayri #2 쿠마이리 #3 아르메니아.
‘큐므리’의 옛 이름
Гянджа / Գəncə <아제르바이잔어> #1 Gandzha #2 간자 #3 아제르바이잔

<Д>

Дагестан #1 Dagestan #2 다게스탄 #3 러시아
Дальнереченск #1 Dal'nerechensk #2 달네레첸스크 #3 러시아
Даугавпилс #1 Daugavpils #2 다우가프필스 #3 라트비아

Двина (река) #1Daugava River / Dvina River #2 드비나 강 #3 러시아, 벨라루스, 라트비아, 리투아니아, 에스토니아

Двинск #1Dvinsk #2 드빈스크 #3 라트비아. ‘다우가프필스(Daugavpils)’의 러시아어 이름

Двинская губа #1Dvina Bay #2 드비나 만 #3 러시아

Де-Лонга, (Острова) #1De-Longa Islands #2 데롱가 제도 #3 러시아

Дежнёв, (мыс) #1Dezhnyov (Cape) #2 데즈뇨프 곶 #3 러시아

Дербент #1Derbent #2 데르벤트 #3 러시아

Десна (река) #1Desna River #2 데스나 강 #3 러시아, 우크라이나

Джамбул #1Dzhambul #2 잠불 #3 카자흐스탄

Дзержинск #1Dzerzhinsk #2 제르진스크 #3 러시아, 우크라이나

Диксон (остров) #1Dikson Island #2 딕슨 섬 #3 러시아

Димитровград #1Dimitrovgrad #2 디미트로브그라드 #3 러시아

Дмитров #1Dmitrov #2 드미트로프 #3 러시아

Днепр (река) #1Dnepr River #2 드네프르 강 #3 러시아, 벨라루스, 우크라이나

Днепродзержинск / Дніпродзержинськ <우크라이나어> #1 #2 드네프로제르진스크. <우크라이나어> 드니프로제르진스크 #3 우크라이나

Днепропетровск #1Dnepropetrovsk #2 드네프로페트로프스크 #3 우크라이나

Днестр (река) #1Dnestr River #2 드네스트르 강 #3 우크라이나

Долинск #1Dolinsk #2 돌린스크 #러시아

Дон #1Don River #2 돈 강 #3 러시아

Донец (река) #1Donets River #2 도네츠 강 #3 러시아

Донецк #1Donetsk #2 도네츠크 #3 우크라이나

Донецкий бассейн #1Donets Basin #2 도네츠 분지 #3 러시아, 우크라이나

Дрогович #1Drogobych #2 드로고비치 #3 우크라이나

Дубна #1Dubna #2 두브나 #3 러시아

Душанбе #1Dushanbe #2 두샨베 #3 타지키스탄

Дюшамбе #1Dyushambe #2 듀삼베 #3 타지키스탄. ‘두샨베(Dushanbe)’의 옛 이름

<E>

Европа #1Europe #2 유럽 #3 유럽

Европейская часть России #1Europe Russia #2 유럽 러시아 #3 러시아

Егорьевск #1Yegor'yevsk #2 예고리엡스크 #3 러시아

Ейск #1Yeysk #2 예이스크 #3 러시아

Екатеринбург #1Ekaterinburg #2 예카테린부르크 #3 러시아

Екатеринодар #1Ekaterinodar #2 에카테리노다르 #3 러시아. ‘크라스노다르(Krasnodar)’의 옛 이름
Елабуга / Алабуга <타타르어> #1Elabuga #2 엘라부가 #3 러시아
Елец #1Yelets #2 엘레츠 #3 러시아
Енисей (река) #1Enisei River #2 예니세이 강 #3 러시아
Енисейск #1Eniseisk #2 예니세이스크 #3 러시아
Ереван / Երևան <아르메니아어> #1Erevan #2 예레반 #3 아르메니아

<Ж>

Жданов #1Zhdanov #2 주다노프 #3 우크라이나
Железнодорожск #1Zheleznogorsk #2 켈레즈노고르스크 #3 러시아
Житомир #1Zhitomir #2 지토미르 #3 우크라이나

<З>

Зайсан (озеро) #1Zaisan, (Lake) #2 자이산 호 #3 중앙아시아
Западная Двина #1Zapadnaya Dvina #2 자파드나야드비나 #3 러시아
Западный Буг (#1Bug River #2 부크 강 #3 우크라이나
Запорожье #1Zaporozhe #2 자포로제 #3 우크라이나
Зеленодольск #1Zelenodol'sk #2 켈레노돌스크 #3 러시아
Земля Франца Иосифа #1Zemlya Frantsa Iosifa #2 제믈랴프란차이오시파 #3 러시아
Зея (река) #1Zeya River #2 제야 강 #3 러시아
Зима #1Zima #2 지마 #3 러시아
Златоуст #1Zlatoust #2 즐라토우스트 #3 러시아
Зырянка #1Zyryanka #2 지랴нка #3 러시아

<И>

Ивано-Франковск / Івано-Франківськ <우크라이니아어> #1Ivano-Frankovsk #2 이바노프란코프스크 #3 우크라이나
Иваново #1Ivanovo #2 이바노보 #3 러시아
Ивдель #1Ivdel' #2 이브델 #3 러시아
Игарка #1Igarka #2 이가르카 #3 러시아
Ижевск #1Izhevsk #2 이젠프스크 #3 러시아
Ижма (река) #1Izhma River #2 이즈마 강 #3 러시아
Или (река) / Іле <카자흐어> #1Ili River #2 일리 강 #3 카자흐스탄, 중국
Илимск #1Ilimsk #2 일림스크 #3 러시아
Ильмень (озеро) #1Il'men', (Lake) #2 일멘 호 #3 러시아
Ильское ханство #1Ilkhanate #2 일한 #3 몽골
Имандра (озеро) #1Imandra (Lake) #2 이만드라 호 #3 러시아

Ингуш / Ингушетия #1Ingush #2 인구시 #3 러시아
Индиگیرка (река) #1Indigirka River #2 인디기르카 강 #러시아
Инта #1Inta #2 인타 #3 러시아
Йошкар-Ола #1Ioshkar-Ola #2 요시카르올라 #3 러시아
Ирбит #1Irbit #2 이르비트 #3 러시아
Иркутск #1Irkutsk #2 이르쿠츠크 #3 러시아
Иртыш (река) #1Irtysh River #2 이르티시 강#3 러시아
Искитим #1Iskitim #2 이스키팀 #3 러시아
Иссык-Куль (озеро) / Ысык-Көл <키르기스어> #1Issyk Kul, (Lake) #2 이식
쿨 호 #3 키르기스스탄
Ишим #1Ishim #2 이십 #3 러시아

<К>

Кавказ #1Kavkaz #2 캅카스 #3 러시아. ‘코카서스(Caucasia)’의 러시아어 이
름
Казаки #1Cossack #2 코사크 #3 카자흐스탄. ‘카자흐스탄(Kazakhstan)’의
영어 이름
Казанское ханство #1Khanate of Kazan #2 카잔한국 #3 러시아
Казань #1Kazan’ #2 카잔 #3 러시아
Казах #1Kazakh #2 카자흐 #3 카자흐스탄
Казахстан #1Kazakhstan #2 카자흐스탄 #3 소비에트연방
Казбек / ყაზბეგის მთებზე #1Kazbek, (Mount) #2 카즈
베크 산 #3 러시아, 조지아
Калач-на-Дону #1Kalach-na-Donu #2 칼라치나도누 #3 러시아
Калининград #1Kaliningrad #2 칼리닌그라드 #3 러시아
Калмык / Калмыкия #1Kalmyk #2 칼미크 #3 러시아
Калуга #1Kaluga #2 칼루가 #3 러시아
Кама #1Кама 강 #2 카마 강 #3 러시아
Каменск-Уральский #1Kamensk-Ural’skiy #2 카멘스크우랄스키 #3 러시아
Каменск-Шахтинский #1Kamensk-Shakhtinskiy #2 카멘스크샤흐틴스키 #3
러시아
Каменское #1Kamenskoe #2 카멘스코예 #3 우크라이나. ‘드네프로제르진
스크’의 옛 이름
Камчатка #1Kamchatka Peninsula #2*캄차카 반도 #3 러시아
Камышин #1Kamyshin #2 카미신 #3 러시아
Канаш #1Kanash #2 카나시 #3 러시아
Кандалакша #1Kandalaksha #2 칸달락샤 #3 러시아
Кандалакша #1Kandalaksha 만 #2 칸달락샤 만 #3 러시아

- Кандыагаш / Қандыағаш <카자흐어> #1Kandyagash #2 칸디아가슈 #3 카자흐스탄
- Канини полуостров #1Kanin 반도 #2 카닌 반도 #3 러시아
- Канск #1Kansk #2 칸스크 #3 러시아
- Кара-Богаз-гол #1Kara-Bogaz-Gol #2 카라보가스골 만 #3 투르크메니스탄
- Кара #1Kara 해 #2 카라 해 #3 러시아
- Караганда #1Karaganda #2 카라간다 #3 카자흐스탄
- Карагинский (остров) #1Karaginskii Island #2 카라긴스키 섬 #3 러시아
- Каракалпакия #1Karakalpak #2 카라칼파크 #3 우즈베키스탄
- Каракорум (горная система) #1Karakoram range #2 카라코람 산맥 #3 중앙아시아
- Каракумский канал #1Kara Kum Canal #2 카라쿰 운하 #3 투르크메니스탄
- Каракумы #1Kara Kum Desert #2 카라쿰 사막 #3 투르크메니스탄
- Караханиды #1Kara-Khanid Khanate #2 카라한 왕조 #3 중앙아시아
- Карачаево-Черкесия #1Karachaevo-Cherkesskaya #2 카라차예보체르케스카야 #3 러시아
- Карачаевск #1Karachayevsk #2 카라차예프스크 #3 러시아
- Карелия #1Kareliya #2 카렐리야 #3 러시아
- Карело Финн #1Karelo Finn #2 카렐로핀 #3 러시아. ‘카렐리야(Kareliya)’의 옛 이름
- Каркалинск #1Karkalinsk #2 카르칼린스크 #3 카자흐스탄
- Каркаралинск / Қарқаралы <카자흐어> #1Karkaralinsk / Karkaraly #2 카르카랄린스크 <카자흐어> 카르카랄리 #3 카자흐스탄
- Карсақпай / Қарсақпай <카자흐어> #1Karsakpai #2 카르사파이 #3 카자흐스탄
- Карские Ворота #1Karskiye Strait #2 카르스키예 해협 #3 러시아
- Карское море #1Karskoye Sea #2 카르스코예 해 #3 러시아
- Карталы #1Kartaly #2 카르탈리 #3 러시아
- Карши / Qarshi <우즈베크어> #1Karshi #2 카르시 #3 우즈베키스탄
- Касимов #1Kasimov #2 카시모프 #3 러시아
- Каспийское море #1Caspian Sea #2→카스피 해 #3 중앙아시아
- Кашира #1Kashira #2 카시라 #3 러시아
- Кашкадарьинская область / Qashqadaryo viloyati <우즈베크어> #1Kashkadarya Region #2 카슈카다리아 주 #3 우즈베키스탄
- Кемерово #1Kemerovo #2 케메로보 #3 러시아
- Кемь #1Kem' #2 켄 #3 러시아
- Кёнигсберг #1Königsberg #2 쾨니히스베르크 #3 러시아. ‘칼리닌그라드(Kaliningrad)’의 옛 독일어명
- Керки #1Kerki #2 케르키 #3 투르크메니스탄. ‘아타무라트’의 옛 이름.

- Керчь #1Kerch' #2 케르치 #3 우크라이나
 Кеть (река) #1Ket' River #2 케티 강 #3 러시아
 Кызыл-Орда / Кызылорда #1Kyzyl-Orda #2 크질오르다 #3 카자흐스탄
 Киев #1Kiev #2 키예프 #3 우크라이나
 Кизи #1Kizhi #2 키지 #3 러시아
 Кизел #1Kizel #2 키젤 #3 러시아
 Кизил-Кум / Кызылкум #1Kyzyl Kum #2 키질쿰 사막 #3 중앙아시아
 Кизил #1Kyzyl #2 키질 #3 러시아
 Кизляр #1Kizlyar #2 키즐랴르 #3 러시아
 Кызыл-Арват #1Kyzyl-Arvat #2 키질아르바트 #3 투르크메니스탄. ‘세르다르(Сердар)’의 옛 이름
 Кимовск #1Kimovsk #2 키몹스크 #3 러시아
 Кимры #1Kimry #2 캄리 #3 러시아
 Кингисепп #1Kingisepp #2 킨기세프 #3 러시아
 Кинель #1Kinel' #2 키넬 #3 러시아
 Кинешма #1Kineshma #2 키네시마 #3 러시아
 Кыргыз #1Kirgiz #2 키르기스 #3 키르기스스탄(Kirgizstan).
 Кыргызстан / Кыргызстан #1Kirgizstan #2 키르기스스탄 #3 소비에트연방
 Киренск #1Kirensk #2 키렌스크 #3 러시아
 Киров #1Kirov #2 키로프 #3 러시아. ‘뱃카(Vyatka)’의 옛 이름
 Кировабад #1Kirovabad #2 키로바바트 #3 아제르바이잔. ‘간자’의 옛 이름
 Кирово-Чепецк #1Kirovo-Chepetsk #2 키로보체페츠크 #3 러시아
 Кировоград #1Kirovograd #2 키로보그라드 #3 우크라이나
 Кировск #1Kirovsk #2 키롭스크 #3 러시아
 Кирсанов #1Kirsanov #2 키르사노프 #3 러시아
 Киселевск #1Kiselevsk #2 키셀렙스크 #3 러시아
 Кисловодск #1Kislovodsk #2 키슬로보츠크 #3 러시아
 Кихчик #1Kikhchik #2 키흐치크 #3 러시아
 Кишинёв #1Chişinău #2 키시너우 #3 몰도바. 구칭 키시뇨프. Kishinyov(1940~91)
 Клайпеда / Klaipėda <리투아니아어> #1Klaipeda #2 클라이페다 #3 리투아니아
 Клин #1Klin #2 클린 #3 러시아
 Клинцы #1Klintsy #2 클린치 #3 러시아
 Ключевская #1Klyuchevskaya Sopka #2 클류첵스카야 산 #3 러시아
 Клязьма (река) #1Klyaz'ma River #2 클랴지마 강 #3 러시아
 Ковель #1Kovel' #2 코벨 #3 우크라이나
 Ковно #1Kaunas #2 카우나스 #3 리투아니아

- Ковно #1Kovno #2 코브노 #3 리투아니아. ‘카우나스(Kaunas)’의 러시아어 이름
- Ковров #1Kovrov #2 코브로프 #3 러시아
- Коканд #1Kokand #2 코칸트 #3 우즈베키스탄
- Кокандское ханство #1Khanate of Kokand #2 코칸트한국 #3 우즈베키스탄
- Кокчетав / Көкшетау <카자흐어> #1Kokchetav #2 콕체타프. <카자흐어> 콕세타우. Kokshetau #3 카자흐스탄
- Колгуев (остров) #1Kolguev Island #2 콜구예프 섬 #3 러시아
- Коломна #1Kolomna #2 콜롬나 #3 러시아
- Колпашево #1Kolpashevo #2 콜파셰보 #3 러시아
- Колыма (река) #1Kolyma River #2 콜리마 강 #3 러시아
- Кольский полуостров #1Kola Peninsula #2 콜라 반도 #3 러시아
- Командорские острова #1Komandorskie Islands #2 코만도르스키예 제도 #3 러시아
- Коми-Перм #1Komi-Perm #2 코미페름 #3 러시아
- Коми #1Komi #2 코미 #3 러시아
- Комсомолец (остров) #1Komsomolets Island #2 콤소몰레츠 섬 #3 러시아
- Комсомольск-на-Амуре #1Komsomol'sk na Amure #2 콤소몰스크나아무레 #3 러시아 →Komsomol'sk(콤소몰스크)
- Комсомольск #1Komsomol'sk #2 콤소몰스크 #3 러시아
- Конотоп #1Konotop #2 코노토프 #3 우크라이나
- Коноша #1Konosha #2 코노샤 #3 러시아
- Коркино #1Korkino #2 코르키노 #3 러시아
- Коростень #1Korosten' #2 코로스텐 #3 우크라이나
- Корсаков #1Korsakov #2 코르사코프 #3 러시아
- Корф #1Korf #2 코르프 #3 러시아
- Коряк #1Koryak #2 코랴크 #3 러시아
- Корякская Сопка #1Koryak Sopka #2 코랴크 산 #3 러시아
- Корякское нагорье #1Koryak Mountains #2 코랴크 산맥 #3 러시아
- Кострома #1Kostroma #2 코스트로마 #3 러시아
- Кострома (река) #1Kostroma River #2 코스트로마 강 #3 러시아
- Котельнич #1Kotel'nich #2 코텔니치 #3 러시아
- Котельный (остров) #1Kotel'nyy Island #2 코텔니 섬 #3 러시아
- Котлас #1Kotlas #2 코틀라스 #3 러시아
- Кранотурьинск #1Krasnotur'insk #2 크라스노투린스크 #3 러시아
- Красноводск #1Krasnovodsk #2 크라스노보트스크 #3 투르크메니스탄. ‘투르크멘바시(Türkmenbaşy)’의 옛 이름
- Краснодар #1Krasnodar #2 크라스노다르 #3 러시아
- Красное #1Krasnoye #2 크라스노예 #3 러시아

Краснокамск #1Krasnokamsk #2 크라스노캄스크 #3 러시아
 Краснококшайск #1Krasnokokshaisk #2 크라스노콕샤이스크 #3 러시아. ‘요시카르올라(Ioshkar-Ola)’의 옛 이름
 Красноуфимск #1Krasnoufimsk #2 크라스노우핌스크 #3 러시아
 Красноярск #1Krasnoyarsk #2 크라스노야르스크 #3 러시아
 Красный #1Krasny #2 크라스니 #3 러시아. ‘키질(Kyzyl)’의 러시아어 이름
 Красный Сулин #1Krasnyu Sulin #2 크라스니술린 #3 러시아
 Кремль (Московский) #1Kremlin (Moscow) #3*크렘린 (궁전)
 Кривой Рог #1Krivoi Rog #2 크리보이로크 #3 우크라이나
 Крильон (мыс) #1Kril'on, (Cape) #2 크릴리온 곶 #3 러시아
 Кронштадт #1Kronshtadt #2 크론시타트 #3 러시아
 Кропоткин #1Kropotkin #2 크로포킨 #3 러시아
 Крым (полуостров) #1Crimean Peninsula #2 크림 반도 #3 러시아, 우크라이나
 Крымское ханство #1Crimean Khanate #2 크림한국 #3 러시아, 우크라이나
 Кубань (река) #1Kuban' River #2 쿠반 강 #3 러시아
 Кубенское озеро #1Kubenskoye, (Lake) #2 쿠벤스코예 호 #3 러시아 볼로гда(Vologda) 주 중서부에 있는 호수. #4 용레집
 Кузбасс #1Kuzbass #2 쿠즈마스 #3 러시아. ‘케메로보’ 주(Kemerovo Region)의 옛 이름
 Кузнецк #1Kuznetsk #2 쿠즈네츠크 #3 러시아
 Куйбышев #1Kuibyshev #2 쿠이비셰프 #3 러시아
 Кулунда #1Kulunda #2 쿨룬다 #3 러시아
 Кунашир (остров) #1Kunashir Island #2 쿠나시르 섬 #3 러시아
 Кунград / Qo'ng'iro't <우즈베크어> #1Kungrad #2 쿤그라드 #3 우즈베키스탄
 Кунгур #1Kungur #2 쿤구르 #3 러시아
 Курган #1Kurgan #2 쿠르간 #3 러시아
 Курильские острова #1Kuril Islands #2 쿠릴 열도 #3 러시아
 Курск #1Kursk #2 쿠르스크 #3 러시아
 Кустанай / Қостанай <카자흐어> #1Kustanai #2 쿠스타나이 #3 카자흐스탄
 Кушка #1Kushka #2 쿠슈카 #3 투르크메니스탄
 Кыпчакское ханство #1Kipchakkhan #2 킵차크한 #3 중앙아시아
 Кыхта #1Kyakhta #2 카흐타 #3 러시아

<Л>

Лабинск #1Labinsk #2 라빈스크 #3 러시아
 Ладожское озеро #1Ladoga (Lake) #2 라도가 호 #3 러시아
 Лаптевых море #1Laptev Sea #2 랍테프 해 #3 러시아

Латвия #1Latvia #2*라트비아 #3 소비에트연방
Лебапский велаят / Lebap welaýaty <투르크멘어> #1Lebap Region #2 레바프 주 #3 투르크메니스탄
Лена (река) #1Lena River #2 레나 강 #3 러시아
Ленина, (Пик) / Ленин Чокусу <키르기스어> #1Lenin Peak #2 레닌 산 #3 키르기스스탄, 타지키스탄
Ленинабад #1Leninabad #2 레니나바트 #3 타지키스탄. ‘호젠트(Zhozhent)’의 옛 이름
Ленинград #1Leningrad #2 레닌그라드 #3 러시아. ‘상트페테르부르크(Sankt Peterburg)’의 옛 이름
Лениногорск #1Leninogorsk #2 레니노고르스키 #3 러시아
Ленинск-Кузнецкий #1Leninsk-Kuznetskii #2 레닌스크쿠즈네츠키 #3 러시아
Ленинск #1Leninsk #2 레닌스크 #3 러시아
Ливны #1Livny #2 리브니 #3 러시아
Липая / Liepāja <라트비아어> #1Liepaya #2 리예파야 #3 라트비아
Липецк #1Lipetsk #2 리페츠크 #3 러시아
Лиски #1Liski #2 리스키 #3 러시아
Лисянского, (Остров) #1Lisianski Island #2 리시안스키 (섬) #3 태평양
Литва #1Lithuania #2 리투아니아 #3 소비에트연방
Ловать (река) #1Lovat' River #2 로바티 강 #3 러시아
Лопатка (мыс) #1Lopatka (Cape) #2 로파트카 곶 #3 러시아
Луга #1Luga #2 루가 #3 러시아
Луганск #1Lugansk #2 루간스크 #3 우크라이나
Лысьва #1Lys'va #2 리시바 #3 러시아
Львов / Львів <우크라이나어> #1L'viv #2 리비프 #3 우크라이나
Люберцы #1Lyubertsy #2 류베르치 #3 러시아
Ляховские острова #1Lyakhovsky Islands / Lyakhov Islands #2 라호프 제도 #3 러시아

<M>

Магадан #1Magadan #2 마가단 #3 러시아
Магнитогорск #1Magnitogorsk #2 마그니토고르스크 #3 러시아
Майкоп #1Maikop #2 마이코프 #3 러시아
Макеевка #1Makeevka #2 마케예프카 #3 우크라이나
Малая Русь #1Little Russia #2 소러시아 #3 우크라이나
Малоярославец #1Maloyaroslavets #2 말로야로슬라베츠 #3 러시아
Мараканда #1Maracanda #2 마라칸다 #3 우즈베키스탄. ‘사마르칸트(Samarkand)’의 옛 이름

Мари Эль #1Mari-El #2 마리엘 #3 러시아
Мариуполь #1Mariupol #2 마리우폴 #3 우크라이나
Марыйский вেলাят / Mary welaýaty <투르크멘어> #1Mary Region #2 마리주 #3 투르크메니스탄
Маточкин Шар #1Matochkin Strait #2 마토치킨 해협 #3 러시아
Махачкала #1Makhachkala #2 마하치칼라 #3 러시아
Мая (река) #1Maya River #2 마야 강 #3 러시아
Медвежьегорск #1Medvezh'yegorsk #2 메드베지예고르스크 #3 러시아
Медвежьи острова #1Medvezh'i Islands #2 메드베지 제도 #3 러시아
Мезень #1Mezen' #2 메젠 #3 러시아
Мезень (река) #1Mezen River, Mezen' 강 #2 메젠 강 #3 러시아
Мелитополь / Мелітополь <우크라이나어> #1Melitopol #2 멜리토폴 #3 우크라이나
Мерв / Мары #1Merv #2 메르프 #3 투르크메니스탄
Миллерово #1Millerovo #2 밀레로보 #3 러시아
Минск / Мінск <벨라루스어> #1Minsk #2 민스크 #3 벨라루스
Минусинск #1Minusinsk #2 미누신스크 #3 러시아
Мирный (антарктическая станция) #1Mirny Station #2 미르니 기지 #3 러시아
Михайловка #1Mikhaylovka #2 미하일롭카 #3 러시아
Мичуринск #1Michurinsk #2 미추린스크 #3 러시아
Могилёв #1Mogilyov #2 모길료프 #3 러시아
Могоча #1Mogocha #2 모고차 #3 러시아
Можайск #1Mozhaysk #2 모자이스크 #3 러시아
Моздок #1Mozdok #2 모즈도크 #3 러시아
Мозырь / Мазыр <벨라루스어> #1Mozyr' #2 모지리 #3 벨라루스
Молдова #1Moldova #2 몰도바 #3 소비에트연방
Молотов #1Molotov #2 몰로토프 #3 러시아. '페름(Perm)'¹의 옛 이름
Монерон (остров) #1Moneron Island #2 모네론 섬 #3 러시아
Мончегорск #1Monchegorsk #2 몬체고르스크 #3 러시아
Мордовия #1Mordova #2 모르도바 #3 러시아
Моршанск #1Morshansk #2 모르샨스크 #3 러시아
Москва #1Moscow #2 모스크바 #3 러시아
Москва (река) #1Moskva River #2 모스크바 강 #3 러시아
Москвы, (Канал имени) #1Moscow Canal #2 모스크바 운하 #3 러시아
Московское княжество #1Grand Duchy of Moscow / Moskovskoe Velikoe Knyazhestvo #2 모스크바 대공국 #3 러시아
Мраморное море #1Marmara Sea #2 마르마라 해 #3 아시아, 유럽
Мста (река) #1Msta River #2 므스타 강 #3 러시아

Мунку-Сардык #1Munku-Sardyk #2 문쿠사르디크 #3 러시아, 몽골
Мурманск #1Murmansk #2 무르만스크 #3 러시아
Муром #1Murom #2 무롬 #3 러시아
Мытищи #1Mytishchi #2 미티시 #3 러시아

<Н>

Набережные Челны #1Naberezhnyye Chelny #2 나베레즈니예첼니 #3 러시아
Наварин (мыс) #1Navarin, (Cape) #2 나바린 곶 #3 러시아
Нагорный Карабах #1Nagorno-Karabakh #2 나고르노카라바흐 #3 아제르바이잔
Назрань #1Nazran' #2 나즈란 #3 러시아
Нальчик #1Nal'chik #2 날치크 #3 러시아
Наманган #1Namangan #2 나망간 #3 우즈베키스탄
Нарва #1Narva #2 나르바 #3 에스토니아
Нарва (река) #1Narva River #2 나르바 강 #3 러시아, 에스토니아
Нарвское водохранилище #1Narva Reservoir #2 나릅스코예 호 #3 러시아
Наро-Фоминск #1Naro-Fominsk #2 나로포민스크 #3 러시아
Народная (гора) #1Narodnaya (Mount) #2 나로드나야 산 #3 러시아
Нарын #1Naryn #2 나린 #3 키르기스스탄
Нарьян-Мар #1Nar'yan-Mar #2 나리얀마르 #3 러시아
Нахичеванская Автономная Республика / Naхçıvan Muxtar Respublikası <아제르바이잔어> #1Nakhchivan Autonomous Republic #2 나히체반 (자치공화국) #3 아제르바이잔
Находка #1Nakhodka #2 나훗카 #3 러시아
Небитдаг #1Nebit-Dag #2 네비트다크 #3 투르크메니스탄. '발카나바트'의 옛 이름
Нева (река) #1Neva River #2 네바 강 #3 러시아
Невинномысск #1Nevinnomyssk #2 네빈노미스크 #3 러시아
Нежин / Ніжин <우크라이나어> #1Nezhin #2 네진 #3 우크라이나
Неман (река) #1Neman River #2 네만 강 #3 벨라루스
Ненец #1Nenets #2 네네츠 #3 러시아
Нерчинск #1Nerchinsk #2 네르친스크 #3 러시아
Нерюнгри / Нүөрүнгүрү <사하어> #1Neryungri / Нэрюнгри #2 네룽그리 #3 러시아
Нижегород #1Nizhegorod #2 니제고로드 #3 러시아
Нижевартовск #1Nizhnevartovsk #2 니즈네바르토프스크 #3 러시아
Нижекамск #1Nizhnekamsk #2 니즈네캄스크 #3 러시아
Нижеудинск #1Nizhneudinsk #2 니즈네우딘스크 #3 러시아

Нижний Новгород #1Nizhni Novgorod #2 니즈니노브고로드 #3 러시아
Нижний Тагил #1Nizhnii Tagil #2 니즈니타길 #3 러시아
Нижняя Тунгуска (река) #1Nizhnyaya Tunguska River #2 니즈냐야툰구스카강 #3 러시아
Николаев #1Nikolaev #2 니콜라예프 #3 우크라이나
Николаевск-на-Амуре #1Nikolaevsk-na-Amure #2 니콜라엡스크나아무레 #3 러시아
Николаевск #1Nikolaevsk #2 니콜라엡스크 #3 러시아. ‘푸가초프 (Pugachyov)’의 옛 이름
Никольск #1Nikolsk #2 니콜스크 #3 러시아
Никольское #1Nicol'skoye #2 니콜스코예 #3 러시아
Никополь #1Nikopol #2 니코폴 #3 우크라이나
Новая земля (острова) #1Novaya Zemlya Island #2 노바야제믈랴 섬 #3 러시아
Новая Сибирь (остров) #1Novaya Sibir' Island #2 노바야시비리 섬 #3 러시아
Новгород #1Novgorod #2 노브고로드 #3 러시아
Новгородская республика #1Novgorod Republic #2 노브고로드 공국 #3 러시아
Новозыбков #1Novozybkov #2 노보집코프 #3 러시아
Новоказалинск #1Novokazalinsk #2 노보카잘린스크 #3 카자흐스탄. ‘아이테케비(Айтеке-Би)’의 옛 이름
Новокузнецк #1Novokuznetsk #2 노보쿠즈네츠크 #3 러시아
Новомосковск #1Novomoskovsk #2 노보모스콥스크 #3 러시아
Новороссийск #1Novorossiysk #2 노보로시스크 #3 러시아
Новосибирск #1Novosibirsk #2 노보시비르스크 #3 러시아
Новосибирские острова #1New Siberian Islands / Novosibirskiye Islands #2 노보시비르스키 제도 #3 러시아
Новошахтинск #1Novoshakhtinsk #2 노보샤흐틴스크 #3 러시아
Ногинск #1Noginsk #2 노긴스크 #3 러시아
Норильск #1Noril'sk #2 노릴스크 #3 러시아
Нукус #1Nukus #2 누쿠스 #3 우즈베키스탄

<O>

Обнинск #1Obninsk #2 오브닌스크 #3 러시아
Обская губа #1Gulf of Ob' / Obskaya Gulf #2 옵스카야 만 #3 러시아
Обь (река) #1Ob' River #2 오비 강 #3 러시아
Оготайское ханство #1House of Ögedei / Ogotai Khanate #2 오고타이 한국 #3 몽골

Одесса #1Odessa #2 오테사 #3 우크라이나
Озерновский #1Ozernovskii #2 오제르노프스키 #3 러시아
Оймякон #1Oimyakon #2 오이먀콘 #3 러시아
Оирот-Тула #1Oivot-Tula #2 오이로트툴라 #3 러시아. ‘고르노알타이스크
(Gorno-Altaiisk)’의 옛 이름
Ока (река) #1Oka River #2 오카 강 #3 러시아
Оккус #1Oxus River #2 옥수스 강 #3 중앙아시아. ‘아무다리아(Amu Dar’ya)
강’의 옛 이름
Октябрьский #1Oktyabr’skiy #2 옥타브리츠키 #3 러시아
Октябрьской Революции, (Остров) #1October Revolution Island /
Oktyabr’skoy Revolyutsii Island #2 옥타브리츠키이레볼류치 섬 #3 러시
아
Олёкма (река) #1Olyokma River #2 올료크마 강 #3 러시아
Оленёк (река) #1Olenyok River #2 올레노크 강 #3 러시아
Ольга (порт) #1Ol’ga #2 올가 #3 러시아
Олюторский (мыс) #1Olyutorskii, (Cape) #2 올류토르스키 곶 #3 러시아
Омолон (река) #1Omolon River #2 옴몰론 강 #3 러시아
Омск #1Omsk #2 옴스크 #3 러시아
Онега #1Onega #2 오네가 #3 러시아
Онега (река) #1Onega River #2 오네가 강 #3 러시아
Онежское озеро #1Onega, (Lake) #2 오네가 호 #3 러시아
Онон (река) #1Onon River #2 오논 강 #3 러시아, 몽골
Орджоникидзе #1Ordzhonikidze #2 오르조니키제 #3 러시아 ‘블라디캅카스
(Vladikavkaz)’의 옛 이름
Орджоникидзе #1Ordzhonikidze #2 오르조니키제 #3 우크라이나
Орёл #1Oryol #2 오를 #3 러시아
Оренбург #1Orenburg #2 오렌부르크 #3 러시아
Орехово-Зуево #1Orekhovo-Zuyevo #2 오레호보주예보 #3 러시아
Орск #1Orsk #2 오르스크 #3 러시아
Орша #1Orsha #2 오르샤 #3 벨라루스
Оскол (река) #1Oskol River #2 오스콜 강 #3 러시아
Оссора #1Ossora #2 오소라 #3 러시아
Осташков #1Ostashkov #2 오스타시코프 #3 러시아
Островское #1Ostrovskoye #2 오스트롭스코예 #3 러시아
Оха #1Okha #2 오하 #3 러시아
Охотск #1Okhotsk #2 오희츠크 #3 러시아
Охотское море #1Okhotsk, (Sea of) #2 오희츠크 해 #3 러시아

<II>

- Павловск #1Pavlovsk #2 파블롭스크 #3 러시아
 Павлодар #1Pavlodar #2 파블로다르 #3 카자흐스탄
 Палана #1Palana #2 팔라나 #3 러시아
 Памир (горная система) #1Pamir Mountains #2 파미르 고원 #3 중앙아시아
 Парамушир (остров) #1Paramushir Island #2 파라무시르 섬 #3 러시아
 Партизанск #1Partizansk #2 파르티잔스크 #3 러시아
 Певек / Пээкин <축치어> #1Pevек #2 페베크 #3 러시아 #4 보유 2
 Пенжинская губа #1Penzhina Bay / Penzhinskaya Bay #2 펜진스카야 만 #3
 러시아
 Пенза #1Penza #2 펜자 #3 러시아
 Первоуральск #1Pervoural'sk/Первоуральск #2 페르보우랄스크 #3 러시아
 Перевальное / Перевальне <우크라이나어> #1Pereval'noe / Pereval'ne #2 페
 레발노예. <우크라이나어> 페레발네 #3 러시아, 우크라이나
 Перекоп #1Perekop #2 페레코프 #3 러시아, 우크라이나
 Переславль-Залесский #1Pereslavl'-Zaleskiy #2 페레슬라블잘레스키 #3 러
 시아
 Пермь #1Perm' #2 페름 #3 러시아
 Перовск #1Perovsk #2 페로프스크 #3 카자흐스탄. ‘크질오르다(Kzyl-Orda)’
 의 옛 이름
 Петербург #1Peterburg #2 페테르부르크 #3 러시아 →Sankt Peterburg(상트
 페테르부르크)
 Петра Великого, (Залив) #1Peter the Great Gulf / Petra Velikogo Gulf #2 페
 트라벨리코고 만 #3 러시아
 Петра Великого, (Залив) #1Peter the Great Gulf / Pyotr Velikogo Gulf #2 포
 트르 대제 만 #3 러시아
 Петровск-Порт #1Petrovsk-Port #2 페트롭스크포트 #3 러시아. ‘마하치칼
 라(Makhachkala)’의 옛 이름
 Петроград #1Petrograd #2 페트로그라드 #3 러시아. ‘상트페테르부르크
 (Sankt Peterburg)’의 옛 이름
 Петро дворец #1Petrodvorets #2 페트로드보레츠 #3 러시아
 Петрозаводск #1Petrozavodsk #2 페트로자보츠크 #3 러시아
 Петропавловск-Камчатский #1Petropavlovsk-Kamchatskii #2 페트로파블롭
 스크캄차츠키 #3 러시아
 Петропавловск #1Petropavlovsk #2 페트로파블롭스크 #3 러시아. ‘페트로
 파블롭스크캄차츠키(Petropavlovsk-Kamchatskii)’의 옛 이름
 Печенга #1Pechenga #2 페첸가 #3 러시아
 Печора (река) #1Pechora River #2 페초라 강 #3 러시아
 Печорская губа #1Pechora Bay #2 페초라 만 #3 러시아
 Печорское море #1Pechora Sea #2 페초라 해 #3 러시아

Пинега (река) #1Pinega River #2 피네가 강 #3 러시아
Пинск / Пінск <벨라루스어> #1Pinsk #2 핀스크 #3 벨라루스
Плесецк (космодром) #1Plesetsk Cosmodrome #2 플레세츠크 우주 기지 #3
러시아
Повенец #1Povenets #2 포베네츠 #3 러시아
Подкаменная Тунгуска (река) #1Podkamennaya Tunguska River #2 쏫카멘
나야툰구스카 강 #3 러시아
Подольск #1Podol'sk #2 포돌스크 #3 러시아
Покровск #1Pokrovsk #2 포크롭스크 #3 러시아
Полоцк / Полацк <벨라루스어> #1Polotsk #2 폴로츠크 #3 벨라루스
Полтава #1Poltava #2 폴타바 #3 우크라이나
Полярный #1Polyarnyi #2 폴랴르니 #3 러시아
Поронайск #1Poronaisk #2 포로나이스크 #3 러시아
Поти / ფოთი <조지아어> #1Poti #2 포티 #3 조지아
Прибалтика #1Baltic states #2 발트 삼국 #3 에스토니아, 라트비아, 리투아
니아
Прилуки #1Priluki #2 프릴루키 #3 우크라이나
Приморск #1Primorsk #2 프리모르스크 #3 러시아
Приморский #1Primorskiy #2 프리모르스키 #3 러시아
Приозерск #1Priozersk #2 프리오제르스크 #3 러시아
Провидения #1Provideniya #2 프로비데니야 #3 러시아
Прокопьевск #1Prokop'evsk #2 프로코피엠프스크 #3 러시아
Прут (река) #1Prut River #2 프루트 강 #3 우크라이나, 몰도바, 루마니아
Псков #1Pskov #2 프스코프 #3 러시아
Псковско-Чудское озеро #1Peipus, (Lake) #2 페이푸스 호 #3 러시아, 에스
토니아
Псковское озеро #1Pskov 호 #2 프스코프 호 #3 러시아, 에스토니아
Пугачёв #1Pugachyov #2 푸가초프 #3 러시아
Пушкино #1Pushkino #2 푸시키노 #3 러시아
Пятигорск #1Pyatigorsk #2 파이티고르스크 #3 러시아

<P>

Ревда #1Revda #2 레브다 #3 러시아
Репино #1Repino #2 레피노 #3 러시아
Ржев #1Rzhev #2 르제프 #3 러시아
Рига #1Riga #2 리가 #3 라트비아
Рижский залив #1Riga, (Gulf of) #2 리가 만 #3 라트비아, 에스토니아
Ровно #1Rovno #2 로브노 #3 우크라이나
Рославль #1Roslavl' #2 로슬라블 #3 러시아

Россия #1Russia #2 러시아 #3 소비에트연방
Ростов-на-Дону #1Rostov-na-Donu #2 로스토프나도누 #3 러시아
Ростов #1Rostov #2 로스토프 #3 러시아
Рубцовск #1Rubtsovsk #2 룬츠포스크 #3 러시아
Рыбачий полуостров #1 Rybachy Peninsula / Rybachi Poluostrov #2 리바치
폴루오스트로프 반도 #3 러시아
Рыбинск #1Rybinsk #2 리빈스크 #3 러시아
Рыбинское водохранилище #1Rybinsk Reservoir / Rybinsk Sea #2 리빈스크
호 #3 러시아
Рязань #1Ryazan' #2 랴잔 #3 러시아

<C>

Салехард #1Salekhard #2 살레하르트 #3 러시아
Сальск #1Sal'sk #2 살스크 #3 러시아
Самара #1Samara #2 사마라 #3 러시아
Самара (река) #1Samara River #2 사마라 강 #3 러시아
Самарканд #1Samarkand #2 사마르칸트 #3 우즈베키스탄
Санкт-Петербург #1Saint Petersburg / Sankt Peterburg #2 상트페테르부르크
#3 러시아
Сараи #1Sarai #2 사라이 #3 러시아
Саранск #1Saransk #2 사란스크 #3 러시아
Сарапуль #1Sarapul #2 사라풀 #3 러시아
Саратов #1Saratov #2 사라토프 #3 러시아
Сатка #1Satka #2 샷카 #3 러시아
Сафоново #1Safonovo #2 사포노보 #3 러시아
Саха #1Sakha #2 사하 #3 러시아
Сахалин #1Sakhalin #2 сах알린
Саяны / Саянские горы #1Sayan Mountains #2 사얀 산맥 #3 러시아
Свердловск #1Sverdlovsk #2 스베르들롭스크 #3 러시아
Свободный #1Svobodnyy #2 스보보드니 #3 러시아
Севастополь #1Sevastopol #2 세바스토폴 #3 러시아, 우크라이나
Северная Двина (река) #1Severnaya Dvina River #2 세베르나야드вина 강
#3 러시아
Северная Земля #1Severnaya Zemlya #2 세베르나야제믈랴 제도 #3 러시아
Северо-Курильск #1Severo-Kuril'sk #2 세베로쿠릴스크 #3 러시아
Северо-Осетия #1Severo-Osetiya #2 세베로오세티야 #3 러시아
Северодвинск #1Severodvinsk #2 세베로드빈스크 #3 러시아
Североморск #1Severomorsk #2 세베로모르스크 #3 러시아
Сейм (река) #1Seym River #2 세임 강 #3 러시아

- Семей #1Semey #2 세메이 #3 카자흐스탄
Семёнов-баши #1Semenov Mountain #2 세묘노프 산 #3 키르기스탄
Семипалатинск #1Semipalatinsk #2 세미팔라틴스크 #3 카자흐스탄. ‘세메이’의 옛 이름
Серафимович #1Serafimovich #2 세라피모비치 #3 러시아
Сергиев Посад #1Sergiev Posad #2 세르기예프포사트 #3 러시아
Сердоболь #1Serdobol #2 세르도볼 #3 러시아. ‘소르타발라’의 옛 이름
Серов #1Serov #2 세로프 #3 러시아
Серпухов #1Serpukhov #2 세르푸호프 #3 러시아
Сибирское ханство #1Khanate of Sibir #2 시비르한국 #3 러시아
Сибирь #1Siberia #2*시베리아 #3 러시아
Симбирск #1Simbirsk #2 심비르스크 #3 러시아
Симферополь #1Simferopol #2 심페로폴 #3 우크라이나
Сихоте-Алин #1Sikhote-Alin #2 시호테알린 산맥 #3 러시아
Славгород #1Slavgorod #2 슬라브고로드 #3 러시아
Славянск-на-Кубани #1Slavyansk-na-Kubani #2 슬라반스크나쿠바니 #3 러시아
Славянск #1Slavyansk #2 슬라반스크 #3 우크라이나
Смоленск #1Smolensk #2 스몰렌스크 #3 러시아
СНГ #1CIS #2 독립국가연합 #3CIS. ‘Commonwealth of Independent States’의 번역
Совет #1Soviet #2*소비에트 #3 소비에트연방
Советск #1Sovetsk #2 소비츠크 #3 러시아
Советская #1Sovetskaya #2 소비츠키야 #3 러시아
Советская Гавань #1Sovetskaya Gavan’ #2 소비츠키야가반 #3 러시아
Согдиана #1Sogdiana #2 소그디아나 #3 중앙아시아
Сокол #1Sokol #2 소콜 #3 러시아
Соликамск #1Solikamsk #2 솔리캄스크 #3 러시아
Соль-Илецк #1Sol’-Iletsk #2 솔일레츠크 #3 러시아
Сортавала #1Sortavala #2 소르타발라 #3 러시아
Сосна (река) #1Sosna River #2 소스나 강 #3 러시아
Сосьва (река) #1Sos’va River #2 소시바 강 #3 러시아
Сочи #1Sochi #2 소치 #3 러시아
Союз Советских Социалистических Республик #1Union of Soviet Socialist Republics #2 소련 #3 소비에트연방
Спасск-Дальний #1Spassk-Dál’niy #2 스파스크달니 #3 러시아
Средний хребет #1Srednij Range #2 스투드니 산맥 #3 러시아
ССР #1SSR #2 에스에스아르 #3 소비에트연방
СССР #1USSR #2 유에스에스아르 #3 소비에트연방

Ставрополь #1Stavropol' #2 스타브로폴 #3 러시아
Сталинабад #1Stalinabad #2 스탈리나바드 #3 타지키스탄. ‘두산베 (Dushanbe)’의 옛 이름
Сталинград #1Stalingrad #2 스탈린그라드 #3 러시아. ‘볼고그라드 (Volgograd)’의 옛 이름
Сталино #1Stalino #2 스탈리노 #3 우크라이나. ‘도네츠크(Donetsk)’의 옛 이름
Сталинск #1Stalinsk #2 스탈린스크 #3 러시아. ‘노보쿠즈네츠크 (Novokuznetsk)’의 옛 이름
Становой хребет #1Stanovoy Range #2 스타노보이 산맥 #3 러시아
Старая Русса #1Staraya Russa #2 스타라야루사 #3 러시아
Стародуб #1Starodub #2 스타로두프 #3 러시아
Старый Оскол #1Staryy Oskol #2 스타리오스콜 #3 러시아
Стерлитамак #1Sterlitamak #2 스테를리타마크 #3 러시아
Ступино #1Stupino #2 스투피노 #3 러시아
Суда (река) #1Suda River #2 수다 강 #3 러시아
Суздаль #1Suzdal' #2 수즈달 #3 러시아
Сумгаит / Sumqayit <아제르바이잔어> #1Sumgait #2 숨가이트 #3 아제르바이잔
Сумы / Суми <우크라이나어> #1Summy #2 수미 #3 우크라이나
Сургут #1Surgut #2 수르구트 #3 러시아
Сухона (река) #1Sukhona River #2 수호나 강 #3 러시아
Сухуми / Ақәа <압하스어> / სუხუმი <조지아어> #1Sukhumi #2 수후미 #3 조지아
Сызрань #1Syzran' #2 시즈란 #3 러시아
Сыктывкар #1Syktyvkar #2 식팁카르 #3 러시아
Сыр-Дарья (река) #1Syr Dar'ya River #2 시르다리아 강 #3 중앙아시아
Сыр (река) #1Syr River #2 시르 강 #3 중앙아시아 →시르다리아(Syr Darya) 강

<Т>

Тавда #1Tavda #2 타브다 #3 러시아
Тавда (река) #1Tavda River #2 타브다 강 #3 러시아
Таганрог #1Taganrog #2 타간로크 #3 러시아
Таганрогский залив #1Taganrog Bay #2 타간로크 만 #3 러시아, 우크라이나
Таджик #1Tadzhik #2 타지크 #3 타지키스탄
Таджикистан #1Tadzhikistan #2 타지키스탄 #3 소비에트연방
Таз (река) #1Taz River #2 타스 강 #3 러시아
Таймыр (река) #1Taimyr River #2 타이미르 강 #3 러시아

Таймырский автономный округ #1Taimyr Autonomous Okrug #2 타이미르 자치구 #3 러시아
Таймырский полуостров #1Taumyr Peninsula #2 타이미르 반도 #3 러시아
Тайшет #1Taishet #2 타이셰트 #3 러시아
Такла-Макан #1Taklamakan Desert #2 타클라마칸 사막 #3 중앙아시아
Талды-Курган / Талдыкорған <카자흐어> #1Taldy-Kurgan #2 탈디쿠르간 #3 카자흐스탄
Таллин #1Tallinn #2 탈린 #3 에스토니아
Тамбов #1Tambov #2 탐보프 #3 러시아
Тамбовская область #1Tambov Oblast #2 탐보프 주 #3 러시아
Танну-Ола #1Tannu-Ola Mountains #2 탄누올라 산맥 #3 러시아, 몽골
Танну Тува #1Tannu Tuva #2 탄누투바 #3 러시아. ‘투바(Tuva)’의 옛 이름
Тарту #1Tartu #2 타르투 #3 에스토니아
Татар / Татария #1Tatar #2 타타르 #3 러시아
Татарск #1Tatarsk #2 타타르스크 #3 러시아
Татарский пролив #1Tatar Strait #2 타타르 해협 #3 러시아
Татарстан #1Tatarstan #2 타타르스탄 #3 러시아 →Tatar(타타르)
Ташкент #1Tashkent #2 타슈켄트 #3 우즈베키스탄
Тбилиси / თბილისი <조지아어> #1Tbilisi #2 트빌리시 #3 조지아
Тверь #1Tver' #2 트베리 #3 러시아
Тельпосиз #1Tel'posiz Mountain #2 텔포시스 산 #3 러시아, 카자흐스탄
Темиртау / Теміртау <카자흐어> #1Temirtau #2 테미르타우 #3 카자흐스탄
Темрюк #1Temryuk #2 템류크 #3 러시아
Терек (река) #1Terek River #2 테레크 강 #3 러시아, 조지아
Термез / Termiz <우즈베크어> #1Termez #2 테르메스 #3 우즈베키스탄
Тернополь #1Ternopol' #2 테르노폴 #3 우크라이나
Терпения, (Залив) #1Gulf of Patience / Terpeniya, (Zaliv) #2 테르페니아 만 #3 러시아
Тикси / Тиксии <야쿠트어> #1Tiksi #2 틱시 #3 러시아
Тирасполь / #1Tiraspol' #2 티라스폴 #3 몰도바
Тиса (река) #1Tisza, (Lake) #2 티서¹ 강 #3 우크라이나, 헝가리
Тифлис #1Tiflis #2 티플리스 #3 조지아. ‘트빌리시(Tbilisi)’의 옛 이름
Тихвин #1Tikhvin #2 티흐빈 #3 러시아
Тихорецк #1Tikhoretsk #2 티호레츠크 #3 러시아
Тобол (река) / Тобыл <카자흐어> #1Tobol River #2 토볼 강 #3 러시아, 카자흐스탄
Тобольск #1Tobol'sk #2 토볼스크 #3 러시아

---

¹ “헝가리어 외래어 표기법”에 따른 표기임.

Тольятти #1Tol'yatti #2 톨리야티 #3 러시아
Томск #1Tomsk #2 톰스크 #3 러시아
Торжок #1Torzhok #2 토르조크 #3 러시아
Троицк #1Troitsk #2 트로이츠크 #3 러시아
Туапсе #1Tuapse #2 투압세 #3 러시아
Тува #1Tuva #2 투바 #3 러시아
Тула #1Tula #2 톨라 #3 러시아
Тулун #1Tulun #2 톨룬 #3 러시아
Тура #1Tura #2 투라 #3 러시아
Тура (река) #1Tura River #2 투라 강 #3 러시아
Туран #1Turan #2 투란 #3 러시아
Туранская низменность #1Turan Depression #2 투란 저지 #3 중앙아시아
Туркестан / Түркістан <카자흐어> #1Turkistan #2 투르키스탄 #3 카자흐스
탄
Туркмен #1Turkmen #2 투르크멘 #3 투르크메니스탄
Туркменабат / Түркменабат <투르크멘어> #1Türkmenabat #2 투르크메나
바트 #3 투르크메니스탄
Туркменбашы / Türkmenbaşy <투르크멘어> #1Turkmenbashi #2 투르크멘
바시 #3 투르크메니스탄
Туркменистан #1Turkmenistan #2 투르크메니스탄 #3 소비에트연방
Тюмень #1Tyumen' #2 튜멘 #3 러시아

<У>
Углегорск #1Uglegorsk #2 우글레고르스크 #3 러시아
Удмуртия #1Udmurt #2 우드무르트 #3 러시아
Ужгород #1Uzhgorod #2 우주고로트 #3 우크라이나
Узбек #1Uzbek #2 우즈베크 #3 우즈베키스탄
Узбекистан / O'zbekiston <우즈베크어> #1Uzbekistan #2 우즈베키스탄 #3
소비에트연방
Украина / Україна <우크라이나어> #1Ukraine #2 우크라이나 #3 소비에트
연방
Улан-Уде #1Ulan-Ude #2 올란우데 #3 러시아
Ульяновск #1Ul'yánovsk #2 울리야놉스크 #3 러시아
Урал #1Ural #2 우랄 #3 러시아
Урал (река) #1Ural River #2 우랄 강 #3 러시아, 카자흐스탄
Уральск / Урал #1Ural'sk #2 우랄스크 #3 카자흐스탄
Уральские горы #1Ural Mountains #2 우랄 산맥 #3 러시아, 카자흐스탄
Ургенч #1Urgench #2 우르겐치 #3 우즈베키스
Уруп (остров) #1Urup Island #2 우루프 섬 #3 러시아

Уса (река) #1Usa River #2 우사 강 #3 러시아
Усури (река) #1Ussuri River #2 우수리 강 #3 러시아
Усурийск #1Ussuriisk #2 우수리스크 #3 러시아
Усурийский залив #1Ussuri Bay #2 우수리 만 #3 러시아
Усть-Абаканское #1Ust'-Abakanskoe #2 우스티아바칸스코예 #3 러시아.
‘아바칸(Abakan)’의 옛 이름
Усть-Илимск #1Ust'-Ilimsk #2 우스티일림스크 #3 러시아
Усть-Камчатск #1Ust'-Kamchatsk #2 우스티캄차츠크 #3 러시아
Усть-Кут #1Ust'-Kut #2 우스티쿠트 #3 러시아
Усть-Нера #1Ust'-Nera #2 우스티네라 #3 러시아
Усть-Ордынский #1Ust'-Ordynskiy #2 우스티오르딘스키 #3 러시아
Усть-Ордынский Бурят #1Ust'-Ordynskiy Buryat #2 우스티오르딘스키부랴트 #3 러시아
Усть-Сысольск #1Ust'-Sysol'sk #2 우스티시술스크 #3 러시아. ‘식팁카르(Syktyvkar)’의 옛 이름
Усть-Цильма #1Ust'-Tsil'ma #2 우스티칠마 #3 러시아
Устюрт (плато) #1Ustyurt Plateau #2 우스티류르트 고원 #3 중앙아시아
Утхолок (река) #1Utkholok River #2 웃홀로크 강 #3 러시아
Уфа #1Ufa #2 우파 #3 러시아
Уфа (река) #1Ufa River #2 우파 강 #3 러시아
Ухта #1Ukhta #2 우흐타 #3 러시아

<Ф>

Федченко, (Ледник) #1Fedchenko Glacier #2 페드첸코 빙하 #3 타지키스탄
Феодосия / Феодосія <우크라이나어> #1Feodosiya #2 페오도시야 #3 러시아, 우크라이나
Фергана #1Fergana #2 페르가나 #3 우즈베키스탄
Ферганская долина #1Fergana Valley #2 페르가나 분지 #3 중앙아시아
Форт-Шевченко #1Fort Shevchenko #2 포트셰벤첸코 #3 카자흐스탄
Фрунзе #1Frunze #2 프룬제 #3 키르기스스탄. ‘비슈케크(Bishkek)’의 옛 이름

<Х>

Хабаровск #1Khabarovsk #2 하바롭스크 #3 러시아
Хазария #1Khazar #2 하자르 #3 카프카스(Kavkaz)와 볼가(Volga) 강, 돈(Don) 강의 중간 지역. #4 편수지명, 용지
Хакас / Хакасия #1Khakas #2 하카스 #3 러시아
Хан-Тенгри #1Khan-Tengri Peak #2 한텡그리 산 #3 중앙아시아
Ханка (озеро) #1Khanka, (Lake) #2 한카 호 #3 러시아, 중국

Ханты-Манси #1Khanty-Mansi #2 한티만시 #3 러시아
Ханты-Мансийск #1Khanty-Mansiysk #2 한티만시스크 #3 러시아
Харьков #1Khar'kov #2 하리코프 #3 우크라이나
Хасавюрт #1Khasavyurt #2 하사뷰르트 #3 러시아
Хатанга #1Khatanga #2 하탄가 #3 러시아
Хатанга (река) #1Khatanga River #2 하탄가 강 #3 러시아
Херсон #1Kherson #2 헤르손 #3 우크라이나
Хета (река) #1Kheta River #2 хета 강 #3 러시아
Хива #1Khiva #2 히바 #3 우즈베키스탄
Хивинское ханство #1Khanate of Khiva #2 히바한국 #3 중앙아시아
Хийумаа (остров) / Hiiuamaa <에스토니아어> #1Khiuma Island #2 히우마 섬
#3 에스토니아
Хилок #1Khilok #2 힐로크 #3 러시아
Химки #1Khimki #2 힘키 #3 러시아
Ходжент #1Zhozhent #2 호젠트 #3 타지키스탄
Холм #1Kholm #2 홀름 #3 러시아
Холмск #1Kholmск #2 홀름스크 #3 러시아
Хорезм #1Khorazm #2 호라즘 #3 중앙아시아
Хорог #1Khorog #2 호로크 #3 타지키스탄

<II>

Царицын #1Tsaritsyn #2 차리친 #3 러시아. ‘볼고그라드(Volgograd)’의 옛 이름
Целиноград #1Tselinograd #2 첼리노그라드 #3 카자흐스탄
Центральная Азия #1Central Asia #2 중앙아시아 #3 중앙아시아
Цимлянское водохранилище #1Tsimlyansk Reservoir #2 치믈랴스크 호 #3 러시아

<Ч>

Чагатайское ханство #1Chagatai Khanate #2 차가타이한국 #3 몽골
Чаны (озеро) #1Chany, (Lake) #2 차니 호 #3 러시아
Чапаевск #1Chapayevsk #2 차파옙스크 #3 러시아
Чарджоу / Чэржев <투르크멘어> #1Chardzhou #2 차르조우 #3 투르크메니스탄. ‘투르크메나바트’의 옛 이름
Чебоксары #1Cheboksary #2 체복사리 #3 러시아
Челюскин (мыс) #1Chelyuskin, (Cape) #2 첼류스킨 곶 #3 러시아
Челябинск #1Chelyabinsk #2 첼랴빈스크 #3 러시아
Черемхово #1Cheremkhovo #2 체렘호보 #3 러시아
Череповец #1Cherepovets #2 체레포베츠 #3 러시아

Черкесия / Адыгэ Хэку <아디게야어> #1Circassia #2 시르카시아 #3 러시아
Черкесск #1Cherkessk #2 체르케스크 #3 러시아
Чернигов #1Chernigov #2 체르니고프 #3 우크라이나
Чернобыль #1Chernobyl #2 체르노빌 #3 우크라이나
Черновцы #1Chernovtsy #2 체르노프치 #3 우크라이나
Черногорск #1Chernogorsk #2 체르노고르스크 #3 러시아
Чёрное море #1Black Sea #2 흑해 #3 아시아, 유럽
Черняховск #1Chernyakhovsk #2 체르냐홉스크 #3 러시아
Черские горы #1Cherski Mountains #2 체르스키 산맥 #3 러시아
Чечня #1Chechen #2 체첸 #3 러시아
Чёшская губа #1Chosha Bay / Cheshskaya Bay #2 체시스카야 만 #3 러시아
Чимкент / Шымкент <카자흐어> #1Chimkent #2 침켄트 #3 카자흐스탄
Чистополь #1Chistopol' #2 치스토폴 #3 러시아
Чита #1Chita #2 치타 #3 러시아
Чкалов #1Chkalov #2 치칼로프 #3 러시아. ‘오렌부르크(Orenburg)’의 옛 이름
Чу (река) / Шу <카자흐어> #1Chu River #2 추 강 #3 카자흐스탄
Чуваш / Чувашия #1Chuvash #2 추바시 #3 러시아
Чудско-Псковское озеро #1Peipus, (Lake) #페이푸스 호 #3 러시아, 에스토니아
Чудское озеро #1Chudskoe, (Lake) #2 추트스코예 호 #3 러시아, 에스토니아
Чукотский автономный округ / Чукчи #1Chukotka Autonomous Okrug / Chukchi #2 축치 #3 러시아
Чулым (река) #1Chulym River #2 출림 강 #3 러시아
Чусовая (река) #1Chusovaya River #2 추소바야 강 #3 러시아
Чусовой #1Chusovoy #2 추소보이 #3 러시아

<Ш>

Шадринск #1Shadrinsk #2 샤드린스크 #3 러시아
Шантар (остров) #1Shantar Island #2 샤타르 섬 #3 러시아
Шантарские острова #1Shantar Islands / Shantarskie Ostrova #2 샤타르스키예 제도 #3 러시아
Шара-Мурэн #1Xar Moron River / Shira Muren River #2 시라무렌 강 #3 중앙아시아
Шахты #1Shakhty #2 샤흐티 #3 러시아
Шексна (река) #1Sheksna River #2 쉐크сна 강 #3 러시아
Шелагский (мыс) #1Shelagskiy, (Cape) #2 셸락스키곶 #3 러시아
Шелихова, (Залив) #1Shelikhova Gulf #2 셸리호바 만 #3 러시아

Шелковый путь #1Silk Road #2 실�크로드 #3 중앙아시아
Шикотан (остров) #1Shikotan Island #2 시코탄 섬 #3 러시아
Шимановск #1Shimanovsk #2 시마놉스크 #3 러시아
Шуя #1Shuya #2 슈야 #3 러시아
Шяуляй / Šiauliai <리투아니아어> #1Shaulyai #2 샤울라이 #3 리투아니아

<Ш>

Шекино #1Shchekino #2 셰키노 #3 러시아
Шелково #1Shchelkovo #2 셸코보 #3 러시아

<Э>

Эвенкий #1Evenkiy #2 예벤키 #3 러시아
Элиста #1Elista #2 엘리스트아 #3 러시아
Эльбрус (стратовулкан) #1El'brus, (Mount) #2 엘브루스 산 #3 러시아
Эмба (река) / Жем (өзен) <카자흐어> #1Emba #2 엠바 (강) #3 카자흐스탄
Энгельс #1Engel's #2 엔겔스 #3 러시아
Эстония #1Estonia #2 에스토니아 #3 소비에트연방

<Ю>

Южно-Сахалинск #1Yuzhno-Sakhalinsk #2 유즈노사할린스크 #3 러시아
Юрга #1Yurga #2 유르가 #3 러시아
Юрьев #1Yuriev #2 유리에프 #3 에스토니아. ‘타르투(Tartu)’의 옛 이름

<Я>

Яблонный хребет #1Yablonoi Mountains / Yablonovyi Khrebet #2 야블로노비 산맥 #3 러시아
Яксарт #1Jaxartes #2 약사르테스 강 #3 중앙아시아. ‘시르다리아(Syr Dar'ya) 강’의 옛 이름
Якут / Якутия #1Yakut #2 야쿠트 #3 러시아. ‘사하(Sakha)’의 옛 이름
Якутск #1Yakutsk #2 야쿠츠크 #3 러시아
Ялта #1Yalta #2 알타 #3 러시아, 우크라이나
Ялutorовск #1Yalutorovsk #2 알루토롭스크 #3 러시아
Ямал (полуостров) #1Yamal Peninsula #2 야말 반도 #3 러시아
Ямало-Ненец #1Yamalo-Nenets #2 야말로네네츠 #3 러시아
Ямбург #1Yamburg #2 얀부르크 #3 러시아. ‘킨기세프(Kingisepp)’의 옛 이름
Яна (река) #1Yana River #2 야나 강 #3 러시아
Ярославль #1Yaroslavl' #2 야로슬라블 #3 러시아
Ярцево #1Yartsevo #2 아르체보 #3 러시아

<참고> CIS(구 소련) 지명의 한글 표기 용례

이상의 용례를 인용한 자료의 상세 정보는 다음과 같다.

- 국립국어원(2005), <외래어 표기 용례집(포르투갈어, 네덜란드어, 러시아어)>, 국립국어원, 233p.
- 국립국어원 홈페이지 (<http://korean.go.kr>). 외래어 표기 용례 자료 – 로마지명(2014.12.12.), 로마인명(2015.03.27.).

다음의 내용을 참고하여 용례를 활용하도록 한다.

- 가) *가 붙은 표기는 “러시아어 외래어 표기법”에 맞지 않으나 관례에 따른 것이다.
- 나) 소련 해체 이후 우크라이나, 벨라루스, 조지아, 아르메니아, 아제르바이잔, 몰도바, 라트비아, 리투아니아, 에스토니아 등의 지명은 러시아어보다는 자국어의 로마자 표기를 우선으로 하여 한글로 옮기기 때문에 “러시아어 외래어 표기법” 외에 일반적인 외래어 표기법 규정을 따르는 경우가 있다.
- 다) 우즈베키스탄, 카자흐스탄, 키르기스스탄, 타지키스탄, 투르크메니스탄 등의 지명은 러시아어 표기를 우선으로 하되, 자국어에서 유래한 지명은 “러시아어 외래어 표기법”이 아닌 일반적인 외래어 표기법 규정을 따르는 경우가 있다.
- 라) 추후 로마자 표기를 하나의 체계로 통일하기로 한다.

<지명 관련 용어>

автономная область #1 autonomous region #2 자치주
автономный округ #1 autonomous okrug #2 자치구
административный центр #1 administrative center #2 주도
архипелаг #1 archipelago #2 제도 / 군도
атолл #1 atoll #2 섬 / 산호섬
бассейн #1 basin #2 분지
водный путь #1 waterway #2 수로
водохранилище #1 reservoir #2 호 / 저수지
гора #1 mountain #2 산
горная система #1 range #2 산맥
город #1 city #2 시
горы #1 mountains #2 산맥
губа #1 bay #2 만
залив #1 gulf #2 만

канал #1canal #2 운하
край #1region #2 지방
ледник #1glacier #2 빙하
мыс #1cape #2곶
нагорье #1highland #2 고원 / 고지
низменность #1lowland #2 저지
область #1region #2 주
озеро #1lake #2 호 / 호수
остров #1island #2 섬
острова #1islands #2 제도
пик #1peak #2 산 / 봉
плато #1plateau #2 고원
полуостров #1peninsula #2 반도
посёлок #1town #2 마을
пролив #1strait #2 해협
пустыня #1desert #2 사막
район #1district #2 구 / 군
река #1river #2 강
Республика #1Republic #2 공화국
село #1village #2 마을
сопка #1stratovolcano #2 산 / 화산
столица #1capital city #2 수도
федеральный город #1federal city #2 연방시
ханство #1Khanate #2 한 / 한국
хребет #1mountains #2 산맥
шар #1strait #2 해협

<참고 5> 참고문헌 작성 예시
ОБРАЗЕЦ ОФОРМЛЕНИЯ БИБЛИОГРАФИЧЕСКОГО
ОПИСАНИЯ
В СПИСКЕ ИСТОЧНИКОВ

December 10, 2018

Center for Korean Studies, KazUIR&WL

1. Панов М.В. Об аналитических прилагательных // Фонетика. Фонология. Грамматика: К 70-летию А.А. Реформатского. М.: Наука, 1971. С.240-253.
2. Пак Н.С. Корейский язык в Казахстане: проблемы и перспективы. Алматы, 2005. 303с.
3. Холодович А.А. Очерк грамматики корейского языка. М.: Издательство ЛКИ, 2010. 320с.
4. Борантаева Ф.Ж. Корея Республикасының «жұмсақ күш» саясатындағы Корей толқынының орны // Корееведение Казастана 6. Алматы: Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ, Корейтану Орталығы, 2017. 66.126-133.
5. Баймолдаев Т.М. Білім беру жүйесін басқарудың әдіснамалық негізі: Білім беру ұйымдарының басшыларына және білім жүйесі қызметкерлеріне арналған. Алматы, 2013. 356бет.
6. 장호중. 카자흐스탄 한국학의 현황과 과제 // 카자흐스탄 한국학 8. 알마티: 카자흐 국제관계 및 세계언어대 한국학센터, 2018. pp.135-145.
7. 하치근. 우리말의 형태와 의미. 서울: 경진, 2009. 387p.
8. King, Ross. An Introduction to Soviet Korean // Language Research 23-2. Seoul: Language Education Institute of Seoul National University, 1987. pp.233-277.
9. Chomsky, Noam. Aspects of the Theory of Syntax. Cambridge, Massachusetts: MIT Press, 1965. 251p.
10. Хангылъ // Википедия.
<https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A5%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D1%8B%D0%BB%D1%8C>
11. Корей толқыны мен қазақ жастары // Yvision.kz.
<https://yvision.kz/post/327199>
12. 고려말 // 한국민족문화대백과.
<https://terms.naver.com/entry.nhn?docId=3327164&cid=46674&categoryId=46674>

참고문헌은 위와 같이 . , : // - 외의 기호를 사용하지 않는 것을 원칙으로 한다.
Кроме знаков . , : // - принято за основное правило не использовать иные знаки препинания и символы.

목차

(R 은 러시아어, K 는 카자흐어, E 는 영어. 논문은 필자의 러시아어 알파벳 순.)

1. **아지모바 아미라**. 한국 미디어 텍스트의 대조 의미론 (R).....5

2. **아키모바 나즈굴, 부르키트바이 가우하르**. 한국어 담화의 문화적 특성 (K).....15

3. **아라포바 카리나, 켈제바예바 아이다**. 카자흐스탄과 중국 미디어에 나타난 차용어 (R).....26

4. **아우스바예바 파키자트**. 카자흐스탄 국립중앙박물관의 원고 및 출판 기금의 형성 (K).....33

5. **기즈다토프 가지누르**. KDI 분석에 나타난 디아스포라 미디어 (한인 디아스포라 미디어를 중심으로) (R) 46

6. **돈바예바 A**. 세계화 시대 상호언어적 의사소통 형성의 언어적 성격 (K) 54

7. **예세르케포바 자나르, 마그쑤 알비나**. 대한민국과 카타르의 경제 발전 특징 비교 (K).....67

8. **젯피소프 사켄**. 한국어의 어법 단위 유형 (R) 82

9. **젯피소프 사켄**. CIS 한인 디아스포라의 사회언어학적 과정 (R) 98

10. **이브라기모바 D., 멜라트 딜나르**. 중국어 텍스트를 기반으로 한 편집 작업의 전형적인 오류 (K).....124

11. **이사베코프 B**. 현대 일본의 대외 이미지 형성 경향 (R).....131

12. **카가즈바예바 엘미라, 쿨자바예바 가우하르**. 중앙아시아에서 대한민국의 존재 요인 (E) 142

13. **카라울로바 아미나**. 일본과 카자흐스탄 협력 관계의 변화 (E).....149

14. **켈제바예바 아이다, 멜라트 딜나르**. 중국 작가 유이화와 카자흐스탄 작가 룰란 세이센바예프의 작품에 나타난 죽음의 주제 (K) 157

15. **키데라 리츠코, 살미모바 굴나라**. 일본의 외국어 교육 방법 - 전통과 현대 (R).....165

16. **김 스베틀라나**. 한국어 및 러시아어 교육 블로그를 기반으로 한 번역 미디어 커뮤니케이션 역량 개발을 위한 교육도구로 이중 언어 블로그 유지 (R).....176

17. **김 엘비라, 김 나탈리야**. 인구사회학적 초상과 한인 디아스포라의 형성 (R).....189

18. **칼리베쿨리 툄큰, 젤디바예바 라우산**. 카자흐 국제관계 및 세계언어대 동양어 통번역학과와의 간략한 역사 (K).....197

19. **코자베코바 슌판, 아만줄 살타나트**. 카자흐 국제관계 및 세계언어대 아랍어과의 역사 (K) 211

20. 쿠아니시페크 누르술탄, 멜라트 딜나르. 중국어와 카자흐어의 색채 어휘 “흑백”의 의미 분석 (K).....	222
21. 명 드미트리. 카자흐스탄의 고려인 (R).....	232
22. 뭉라제 디아나. 한국 문학을 바탕으로 한 부조리의 언어 미학 (R).....	244
23. 누수포바 아델라, 멜라트 딜나르. 중국어와 카자흐어 텍스트의 은유적 사용 (K).....	257
24. 오라즈갈리예바 사이다, 아브자파로바 비비하디샤. 대한민국 외교 정책에 있어서 “중견국”의 개념 (K).....	266
25. 박 넬리, 김 울리야나. 카자흐 국제관계 및 세계언어대 한국학과의 설립과 발전 (R).....	279
26. 사르자노바 라일라. 카자흐스탄 공화국의 문화간 의사소통 이론의 발전 (K).....	288
27. 소콜로프 니콜라이. CIS 국가의 한인 디아스포라 미디어에서 한국어 사용의 일반적이고 구체적인 측면 (E).....	295
28. 토이바예바 나즈켄. 카자흐 국제관계 및 세계언어대 터키어학과의 역사 (K).....	303
29. 장호중, 악사날리예바 자밀라. 중앙아시아 한국학교수협의회 창립 10주년의 역사와 미래 (R).....	311
30. 셉초바 파이나, 켈제바예바 아이다. 인쇄 광고의 메시지 (R).....	327
31. 심 리디야, 리보바 이리나, 옐킨 데니스. 한국어와 러시아어의 얼굴 표현 방법 (R).....	334
<참고 1> 표기 원칙	347
<참고 2> 러시아어 외래어 표기법	349
<참고 3> CIS(구 소련) 인명의 한글 표기 용례	354
<참고 4> CIS(구 소련) 지명의 한글 표기 용례	406
<참고 5> 참고문헌 작성 예시	438
목차	439

카자흐스탄 한국학 18

편집대표

박 벨리 (카자흐 국제관계 및 세계언어대)

책임편집

장호중 (카자흐 국제관계 및 세계언어대)

편집위원

백태현 (중앙아시아 한국대학)

손영훈 (한국외국어대)

한 벨리 (카자흐 국제관계 및 세계언어대)

김 울리아나 (카자흐 국제관계 및 세계언어대)

쿠르만베코바 발렌티나 (카자흐 국제관계 및 세계언어대)

보란타예바 파리지 (카자흐 국제관계 및 세계언어대)

편집간사

약사날리에바 자밀라 (카자흐 국제관계 및 세계언어대)

오스파노바 마르잔 (카자흐 국제관계 및 세계언어대)

자일라우오바 아루잔 (카자흐 국제관계 및 세계언어대)

슬람가지예바 디아나 (카자흐 국제관계 및 세계언어대)

오상호 (한국외국어대)

Korean Studies in Kazakhstan Vol. 18

Almaty: Center for Korean Studies of KazUIR&WL, 2024. 442 p.

ISSN 2415-7511

발행일: 2024년 5월 31일

발행기관: 카자흐 국제관계 및 세계언어대 한국학센터

발행처: 카자흐 국제관계 및 세계언어대 출판부

주소: Muratbayev Str. 200, Kazakh Ablai Khan University of
International Relations and World Languages, Almaty, Kazakhstan

Center for Korean Studies

**Kazakh Ablai Khan University
of International Relations
and World Languages**

카자흐 국제관계 및 세계언어대
한국학센터

카자흐스탄 한국학 18

카자흐 국제관계 및 세계언어대학교
동양학 30주년

2024

“이 학술지는 2021년도 대한민국 교육부와 한국학중앙연구원(한국학진흥사업단)의 해외한국학중핵대학육성사업의 지원을 받아 수행된 연구임(AKS-2021-OLU-2250007)”